Sven Wimnell 080202:
Fördomar, kunskaper, moral, politik för välfärdsfördelning och koldioxid.

(http://wimnell.com/omr36-39t.pdf)

Tillägg 080412 på slutet på sidorna 382-404:

382 Innehållsförteckning för tillägget.
383 Konsumentverkets hushållsbudgetar för 2008 och bostadskostnader mm.
388 Skatter och överskott i hushållsbudgetar 2006 och 2008
389 Nu tar vi tredje steget med jobbskatteavdragen (Regeringen).
391 S sågar regeringens nya skatteavdrag.
392 S tänker satsa massivt mot utbrett skattefusk.
394 Kvalitet är ordet.
395 Vänsterpartiet.
398 Observera det som står på sidorna 206-222, 314-321, 322-338.
399-404 Skattetabeller för skatt 2008

Tabellerna på sidan 388 visar bl a:
Makar med lika inkomst vardera 60 000 kr per månad och tillsammans 1 440 000 kr per år får skattelättnad (2006-2008) tillsammans 34168kr De har 2008 överskott i hushållsbudgeten på 640 248 kr sedan vanliga hushållskostnader på 186 000 kr betalats. De stora skattelättnaderna för att de enligt regeringen ska arbeta mera. Vid låga inkomster är skattelättnaderna lägre.

Utredningen finns på Internet:
Sven Wimnell 080202:
Fördomar, kunskaper, moral, politik för välfärdsfördelning och koldioxid. (http://wimnell.com/omr36-39t.pdf)

Ingår i Sven Wimnells hemsida http://wimnell.com

På hemsidan ges en relativt kort redovisning av ett forskningsarbete med titeln: ” Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen.” Med ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter .

Redovisningen omfattar sju inledande dokument och 129 dokument med innehåll i verksamhetsområden som formar världens framtid.

Dessutom finns på hemsidan länkar till ett stort antal kompletterande utredningar, som till största delen finns förtecknade på hemsidans område 40 (http://wimnell.com/omr40.html).
En förteckning över dessa utredningar finns också i:
Sven Wimnell 080203: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Ett forskningsarbete. Utredningar och deras innehåll. (http://wimnell.com/omr40zf.pdf)

Sven Wimnell 080202:
Fördomar, kunskaper, moral, politik för välfärdsfördelning och koldioxid.

Innehåll:

2 Innehållsförteckning

6 **En början.**
6 Världen. Klimat och sociala relationer.
6 Koldioxidutsläpp.
6 Fysiska och sociala miljöer.
6 Mänsklighetens utveckling.
7 Sociala relationer.
8 Sveriges elva folkhälsomål.
11 FN:s Konvention om barnets rättigheter.
12 Människornas levnadsvillkor och planering av framtiden.
14 Inre verkligheter och sociala miljöer.
14 Rådande och väntade bristsituationer och konfliktrisker medför krav om mer och bättre planeringar
16 Inre verkligheter, spekulativt tänkande och empirism. Framtidsplaneringens möjligheter. Medvetande. Ansvar.
17 Problemen har hopat sig och finns framför allt i de sociala miljöerna som formar de inre verkligheterna.
18 De inre verkligheterna och de sociala miljöerna under tidernas lopp
19 Historien om människan.
23 Åke Holmberg: Vår världs historia.
31 Exempel på inre verkligheter och sociala miljöer.
52 Religioner, världsliga makthavare, klasser och slavar. En sammanfattning av exemplen i det föregående
62 Sven Wimnell 080201: Sveriges och omvärldens historia. Innehåll
65 Krig och revolutioner.
69 Nobels fredspris 2007 om klimatet.
70 Läget i början av 2008.
70 Förenta Nationernas Millenniedeklaration. Sammandrag.
73 Från näbbmus till millenniedeklaration.

75 Människorna avgör tillsammans världens framtid. Inre och yttre verkligheter. Samspel med symboler.
75 Rådande och väntade bristsituationer och konfliktrisker medför krav om mer och bättre planeringar
77 Inre verkligheter, spekulativt tänkande och empirism. Framtidsplaneringens möjligheter. Medvetande. Ansvar.
78 Problemen har hopat sig och finns framför allt i de sociala miljöerna som formar de inre verkligheterna.
79 Individens möjligheter att förbättra för sig. Att påverka och förändra individer och miljöer.
80 Symboler, symbolsystem, informationsmedel, informationskanaler, informationskanalsystem.
80 Människorna kan påverka fysiska ting med fysiska krafter och påverka psyken med information.
81 Processer i de inre verkligheterna som föregår människornas agerande i den yttre verkligheten.
82 Inre verkligheter och åsikter förändras vartefter. Åsiktsledande institutioner och organisationer.
83 Människor i samspel. Inre verkligheter och verksamheter kommer till uttryck i yttre verksamheter.
84 Viljor, framtidsvisioner, problem, makt och planeringar.
85 Inre och yttre verkligheter och verksamheter hos personer och organisationer
85 Sändare, förmedlare, mottagare, överföringsfel och problem.

86 **Sven Wimnell:**
Samhällsplaneringens problem.
Hur ska man kunna förbättra världen?
93 Klassifikationssystem för verksamheter.
95 Människorna har olika behov av information i de olika rollerna.
96 Informationsstress vår nya folksjukdom.
97 Klassifikationssystemet för verksamheter och biblioteksystemen.
98 Åtta bilder med samband mellan områdena 1-9 mm.
99 Schema över påverkans -och förändringdproblem.
100 Den fundamentala påverkanskedjan och ett schema med pilar som visar påverkan mellan områdena.
101 Schema med politiska och opolitiska planeringar.
102 Bild med pilar för påverkan mellan olika områden:
1/2 Individernas inre verklighet (i psyket) sedd som medel.Vilja och förmåga att förändra.
3/4 Politiska styrningar i den yttre verkligheten (medel).
5/6 Ekonomiska handlingar i den ytre verkligheten (medel till kroppslig nytta).
7/9 Kulturella handlingar i den yttre verkligheten (medel till psykisk nytta).
1/2 Individens inre verklighet (i psyket) sedd som mål. Upplevelse av tillfredsställelse.
103 Omvärldsanalys. Ett schema med alla områden.
104 Schema om inre och yttre verkligheter och verksamheter.
105 Hjärnan. Utåtgående och inåtgående funktioner.
106 Hjärnan. De inre delarna.
107 Den fundamentala påverkanskedjan.
108 Medier.
109 Informations- och kunskapsflöden.
110 Kommentarer till det föregående.
113 Skolpolitik.
115 EU-kommissionens nyckelkompetenser.
116 Myndigheter mm i sverige.se fördelade på SW-områdena 1-9.
117 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.
118 2 Religiösa verksamheter o d.
118 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.
120 4 Sambandsforskningsverksamheter.
121 5 Naturforsknings- och matematikverksamheter.
122 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.
130 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.
136 8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.
137 9 Saklitterära verksamheter. Allmän geografi. Biografi. Allmän historia

138 **Fortsättning. Kommentarer om politik efter valet 2006.**
138 Strukturomvandlingar, arbetslöshet och ny politik
139 Planering och styrning.
139 En svensk världsplanering behövs.
140 Det första steget om folkets kunskaper och värderingar.
141 Svenska väljare okunniga.
142 Oppositionen leder stort.
143 SvD Ledarbloggen 080121.

145 **Sverige. En början på hösten 2007. Politik**
Kungens tal vid svenska Riksdagens öppnande hösten 2007.
146 Världen i regeringsförklaringen hösten 2007.
148 Kärnkraft minskar koldioxidutsläppen.
150 Hela regeringsförklaringen hösten 2007.
157 Regeringens proposition 2007/08:1Budgetpropositionen för 2008
163 Budgetdebatten hösten 2007.
197 Socialdemokraterna: Sverige tjänar på Rättvisa.

200 Socialdemokraternas budgetmotion hösten 2007.
205 Kommentarer till socialdemokraternas förslag.

206 Sven Wimnell 070419: Skatter och bidrag för 2008.
208 Sven Wimnell 070608: En påminnelse om skatter och bidrag.
212 Finansministern om ny skattereform.
212 Jobbavdraget.
213 En jämförelse grundavdrag - jobbavdrag.
214 Exempel på andra jobbavdrag.
216 Jobbavdragen är dåliga i fördelningspolitik.
216 Förvärvsarbetandes extrakostnader p g a arbetet.
217 Förslag om ändring av jobbavdrag och TV-avgift. Förslag om bostadsbidrag för barnlösa.
218 Skattelättnaderna : bör bedömas med hänsyn till levnadskostnaderna.
219 Pensionärer med låga inkomster.
220 TV-licensen.
220 Bostadsbidrag för barnlösa hushåll med låga inkomster. Förslag
221 Bostadsbidrag till icke-pensionärer utan barn. 2006. Förslag.

223 Partiledardebatt 071017.

239 **Slutet på 2007 och början på 2008**
239 Partiledardebatt 080116.
286 H.M. Konungens jultal 2007.
288 Låt oss vara goda av egoistiska skäl.
290 Machiavelli: Fursten.
292 Alf Svensson kritiserar regeringen.
292 Välfärd. Trygghet för de rikaste.
293 Regeringen följer Machiavellis fursteregler.
295 Mona Sahlin: Regeringen vilseleder.
298 Från Socialdemokraternas budgetmotion hösten 2007.
300 Mona Sahlin och Thomas Östros om socialdemokraternas polititik.
302 S vill vara bäst på att skapa jobb.
303 S: Vår politik är mer framtidsinriktad.
304 "Sahlin helt fel ute med sitt lagbyggande"
306 Ny bottennivå för moderaterna
306 Högervind bland väljarna ledde till maktskiftet 2006
307 De politiska partierna.
309 Till vänster om socialdemokraternas förnyare.
310 Överklass, adel, borgare, medelklass, arbetare och arbetarklass.
314 Något om skatte- och bidragshistoria.
317 Skattelättnaderna: bör bedömas med hänsyn till levnadskostnaderna.
318 Icke-pensionärer med höga inkomster och ensampensionärer med låga pensioner.
319 2008. Ensam pensionär född 1937 eller tidigare.
320 I samband med småhus finns två sätt att bo
321 Bostadstilägg 2008 för ensam pensionär 65 år och äldre.
322 Skattesystemet förändras.
322 Sven Wimnell: Utredningar om skatter o d. Innehållet i http://wimnell.com/omr36-39h.pdf (050522+050605) till http://wimnell.com/omr36-39s.pdf (070419)

339 Fördomar, kunskaper, moral och politik för välfärdsfördelning och koldoxid.
342 Dåliga fördomar, dåliga kunskaper och dåliga moraler.
342 Förbättra inre verkligheter och sociala miljöer.
346 Innehållet i: Sven Wimnell 050403. Lärarutbildning. Forskning. Samhällsplanering. Skolan. (http://wimnell.com/omr40v.pdf)
349 Är det primärval eller schlagerfestival?
350 Något om värdsbilder, livsåskådningar, ideologier, människosyn, värderingar, attityder, fördomar, moral, jämställdhet och diskriminering.

359 Historien om människan på sju sidor.
366 Historien om människan på 16 sidor.

Världen. Klimat och sociala relationer.

Koldioxidutsläpp.

Under 2007 har jordens klimat blivit ett stort ämne i massmedierna. Utsläpp av koldioxid gör att jorden blir varmare. Glaciärer och polarisar smälter, höjer havsnivåer och orsakar översvämningar. När glaciärerna smält ned blir det vattenbrist nedanför och växter, djur och människor kan inte leva där som tidigare.

Fysiska och sociala miljöer.

Koldioxidutsläppen är delar av det som ingår i de fysiska miljöerna. Men de största problemen finns i de sociala miljöerna. De gäller människornas relationer av alla slag mellan grupper och individer. I de sociala miljöerna ingår krig och strider och konflikter, vänskap och fiendskap, solidaritet och konkurrens, klasskamp, rasism, diskriminering, mobbning, omhändertagande, vård, uppfostran, utbildning, hjälp och stöd, välfärdsfördelning, indoktrinering, lögnaktighet, moral, kriminalitet, kriminalvård, korruption, lobbyism, integrering, segregering, demokrati osv, och det kan gälla i små och storagrupper, nationellt och internationellt och globalt.

De sociala relationerna hanteras av individer, grupper och organisationer på många nivåer. I Sverige finns tre demokratiskt styrda nivåer: statlig nivå, landstingsnivå och komunal nivå. Staten har under sig ett stort antal myndigheter och organisationer. Under landsting och kommuner finns nämnder och andra organ. Över staten finns EU, Europeiska unionen för en del av Europa och FN, Förenta Nationerna för all världens länder. Mellan staterna finns många olika slags samarbetsorganisationer. Varje stat har sitt sätt att organisera sina verksamheter, har sin historia och sina speciella traditioner och värderingar. För privata verksamheter finns organisationer av många slag.

Mänsklighetens utveckling.

Det anses vanligen att människorna blev människor i Afrika och sedan spred sig över världen. De äldsta mest kända kulturerna uppstod i områdena kring östra Medelhavet där det bildades stora riken som avlöste varandra, bl a romarriket som sträckte sig upp i Europa. Människorna kom också till bl a bortre Asien och Amerika men hade då till en början föga kontakt med dem vid Medelhavet. På 1200-talet reste italienaren Marco Polo till Ostasien och avslöjade för västerlandet en helt ny värld där. På 1400-talet reste Columbus västerut och kom till Amerika som han trodde var Indien, människorna där kallades därför indiander.

Romarriket (Västrom) föll sönder omkring år 400 och därefter övertogs makten av Europeerna, som gav sig ut och koloniserade världen. Områdena i Amerika blev kolonier, men blev såsmåningom till ett stort antal självständiga stater, bl a USA som bildades i slutet på 1700-talet och nu ses som världens mäktigaste. Kolonierna i Asien blev självständiga stater efter andra världskriget, bl a britternas Indien, som blev två självständiga stater Indien och Pakistan. Områdena i Afrika var efter andra världskriget nästan helt europeiska kolonier, men har sedan dess blivit många självständiga stater. De kolonier som nu finns är mestadels bara små områden, mest öar i världshaven.

Förenta Nationerna, FN, bildades efter andra världskriget och nästan alla världens stater är med där. Ett viktigt dokument är FNs förklaring om de mänskliga rättigheterna. Inför det nya årtusendet 2000 uppsatte FN de sk Millenniemålen om hur världen bör förbättras.

Mänsklighetens historia innehåller mycken dramatik och elände. Traditioner och tänkesätt finns av många slag och har utvecklats på många olika sätt. De flesta staterna har formellt ett demokratiskt styrelseskick, andra styrs diktatoriskt. Trenden är att demokratin är på framgång. Ett problem är att det finns mycket fördomar och föråldrade

tänkesätt som gör att en utvecklingen i världen inte alltid styrs av förnuft. Religioner innehåller tankegods som försvårar.

Utvecklingen av flyget efter andra världskriget och utvecklingen av telekommunikationerna, med satelliter mm för nära ögonblickliga förbindelser mellan världens alla hörn. Radio, TV, Internet och datorer har gjort en helt ny situation för mänskligheten. Före andra världskriget behövdes en båtresa en vecka för att komma från Europa till Amerika, nu går det på några timmar. Dagens svenska ungdomar kan åka på skolresa till Australien, vilket var otänkbart på 1930-talet. Men tekniken har lett till bl a utsläpp av koldioxid som kan förstöra hela planeten.

Efter andra världskriget har tidigare underutvecklade länder skaffat sig förmåga att tillverka högteknologiska produkter som förr bara de västerländska industriländerna kunde göra. Kina och Indien med vardera omkring en miljard invånare konkurrerar nu med de gamla industriländerna och strävar efter att skaffa sig industriländernas högre levnadsstandard med risk att planeten genom ökade utsläpp fördärvas ännu fortare.

Sociala relationer.

Under historiens gång har människorna vartefter förbättrat de sociala relationerna, men en blick ut över världen visar att situationen nu på det hela taget är dålig. I slutet på september 2007 har förhållandena i Burma blivit aktuella. Burma styrs sedan decennier av en militärjunta som folket ogillar. Buddistmunkar har protesterat mot styret och fått stöd av människomassor. Militärjuntan har kallat ut militärer som skjuter på dem som protesterar eller misstänks vilja protestera. Ledningen i Kina vill inte stöta sig med juntan, men världen för övrigt fördömer den. FN har skickat ett sändebud till Burmas ledning med uppgift att förmå juntan överge sin hållning mot folket. Kina har såsmåningom gått med på protester.

Dåliga sociala relationer har funnits eller kan man finna på många andra ställen, t ex för att nämna några: Israel, Palestina, Libanon, Irak, Iran, Pakistan, Afghanistan, Sri Lanka, Tibet, Kina, Kambodja, Thailand, Vietnam, Korea, Burma, Indonesien, Sydafrika, Zimbabwe, Sudan, Liberia, Somalia, Eritrea, Etiopien och andra Afrikanska stater, Sovjetunionen, Ryssland, Ukraina, Vitryssland, Baltikum, Balkan, Rumänien, Turkiet, Cypern, Belgien, Chile, Argentina, Brasilien, Bolivia, Colombia, Mellanamerika, Kuba, Mexiko, USA. De här och flera till har haft eller har krig, revolutioner eller andra svåra konflikter under tiden efter andra världskriget, dvs dåliga sociala relationer.

En stor del av världsbefolkningen på drygt sex miljarder personer lever i fattigdom med brist på mat och bostad, vatten och avfallshantering, sjukvård och skolor. Enligt en uppgift finns i Indien 300 miljoner personer som lever på sju kronor om dagen hur det nu går till, samtidigt som det finns rika med hög levnadsstandard. Flera miljoner barn dör varje år i fattiga länder som följd av svält eller sjukdomar som skulle kunna botas om det fanns pengar. Ojämn fördelning är dåliga sociala relationer.

Det finns ett antal stater som har kvar dödsstraffet. I EU får det inte förekomma. EU vill påpeka för dem i världen som har det kvar, att de bör avskaffa dödsstraffet. För att det påpekandet ska gå för sig måste alla EUs stater vara eniga, med Polen vill inte vara med på det.

USA är världens militärt mäktigast land och ses av många som en förebild, men är på många sätt primitivt. USA har kvar dödsstraffet och har lagar och traditioner om vapeninnehav som är förödande. 2006 skedde 17000 mord där, de flesta med skjutvapen och antalet våldsbrott var 1,4 miljoner (DN 070926 sid 23). 47 miljoner personer har ingen sjukförsäkring och hälften av alla personliga konkurser är en följd av att man inte kan betala sjukvårskostnader. 2/3 ibefolkningen är överviktiga eller feta förmodligen bl a en följd av reklam som lurar folk till felaktig kost och livsstil.

USA följer inte till fullo FN-stadgan (Irak mm), vilket är illa enligt ambassadör Hans Corell, f d rättschef i FN, i P1-programmet Konflikt den 13 oktober 2007 kl 9-10. Sverige tillhör länderna med de bästa social relationerna, men de är inte bra. Den borgerliga regeringen skär ned ersättningarna för sjuka och arbetslösa och sänker skatterna för dem med höga inkomster. Inkomstklyftorna ökar. De som har höga inkomster och kan köpa en miljöbil får 10 000 kr av staten. De som kan läga ut 100 000 kr på hushållsnära tjänster får 50 000 kr av staten. Välfärdsfördelningen försämras. Ensamstående med låga inkomster har inte råd med lägsta rimliga levnadsstandard.

De sociala miljöerna i världen är av många olika slag. Hur kan fattiga under krig engagera sig i koldioxidutsläpp? Ska man komma till rätta med dem måste det i hela världen skapas kunskaper om världens problem och dessa spridas ut så att alla kan vara med och bidra med åtgärder. Om alla ska vara med måste alla kunna läsa och det måste finns skolgång för alla. Om man ska kunna lära sig något måste man vara frisk och ha en dräglig levnadsstandard, det behövs alltså sjukvård och mat och bostad etc. Kraven om mänskliga rättig heter för vuxna och barn måste vara bättre uppfyllda.

Om världen fylls med krig och konflikter som hittills blir det svårt att få engagemang till minskning av koldioxidutsläppen. Man kan inte begära att människorna i Palestina, Israel och Irak under de konflikter som nu råder ska fundera mycket över koldioxidutsläppen. Samma när det gäller människorna i Sudan och andra stater i Afrika och fattiga över hela världen. Och i det relativt välmående Sverige, ska de sjuka och arbetslösa som får nedsatta ersättningar och har svårt klara sig i det höga kostnadsläget, grubbla över koldioxiden?

I Sverige finns 11 folkhälsomål. De målen borde också kunna gälla för andra delar av världen. Bra folkhälsa är viktigt i sig, men också en förutsättning för att människor ska kunna orka med att göra något åt klimatproblemen.

Sveriges elva folkhälsomål.

Från Folkhälsoinstitutet www.fhi.se den 12 okt 07.

“En god hälsa för hela befolkningen.

Sverige har en nationell folkhälsopolitik med elva målområden. Målområdena omfattar de bestämningsfaktorer som har störst betydelse för den svenska folkhälsan. Det övergripande målet är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa för hela befolkningen. Särskilt angeläget är det att hälsan förbättras för de grupper som är mest utsatta för ohälsa.

Förutsättningar för ett framgångsrikt folkhälsoarbete.

Folkhälsoarbetet fokuseras på de faktorer som påverkar folkhälsan, det vill säga på livsvillkor, miljöer, produkter och levnadsvanor. Ansvaret för dessa är fördelade mellan olika sektorer och nivåer i samhället. Ett framgångsrikt folkhälsoarbete kräver därför aktiva insatser av flera samhällsaktörer inom flera politiska områden.

Kommuner och landsting.

Kommuner, landsting, frivilligorganisationer och andra aktörer kan använda de elva folkhälsomålen i den egna verksamheten för att nå det övergripande målet. Folkhälsomålen kan också användas i arbetet med att formulera delmål på olika nivåer.

Statens folkhälsoinstitut samordnar och följer upp.

Statens folkhälsoinstitut har en central roll i den nationella samordningen av folkhälsarbetet. Även arbetet med att konkretisera och följa upp de elva folkhälsomålen görs av institutet, som också tar fram indikatorer på hur väl målen uppfylls. Uppföljningen rapporteras till regeringen genom återkommande folkhälsopolitiska rapporter, som ger underlag för diskussioner om hur väl politiken har lyckats att påverka folkhälsan.

FOLKHÄLSOMÅL 1
Delaktighet och inflytande i samhället.
Delaktighet och inflytande i samhället är en av de mest grundläggande samhälleliga förutsättningarna för folkhälsan och ska därför utgöra ett särskilt målområde. För att nå det övergripande nationella folkhälsomålet ska särskild vikt läggas vid att stärka förmågan och möjligheten till social och kulturell delaktighet för ekonomiskt och socialt utsatta personer samt på barns och ungdomars samt äldres möjligheter till inflytande och delaktighet i samhället.

FOLKHÄLSOMÅL 2
Ekonomisk och social trygghet.
Ekonomisk och social trygghet är en av de mest grundläggande samhälleliga förutsättningarna för folkhälsan och skall därför utgöra ett särskilt målområde.

FOLKHÄLSOMÅL 3
Trygga och goda uppväxtvillkor.
Trygga och goda uppväxtvillkor är avgörande för barns och ungdomars hälsa och för folkhälsan på lång sikt. Trygga och goda uppväxtvillkor skall därför utgöra ett särskilt målområde. Den ökande psykiska ohälsan bland barn och ungdomar bör uppmärksammas särskilt, liksom utvecklingen av barns och ungdomars levnadsvanor.

FOLKHÄLSOMÅL 4
Ökad hälsa i arbetslivet.
Ett bra arbetsliv med väl fungerande arbetsvillkor minskar den arbetsrelaterade ohälsan och bidrar till en allmänt förbättrad folkhälsa samt minskar de sociala skillnaderna i ohälsa. Ökad hälsa i arbetslivet skall därför utgöra ett särskilt målområde.

FOLKHÄLSOMÅL 5
Sunda och säkra miljöer och produkter.
Sunda och säkra miljöer och produkter är av grundläggande betydelse för folkhälsan och ska utgöra ett särskilt målområde. De framtida insatserna inom området ska utgå ifrån de av riksdagen beslutade miljökvalitetsmålen och en kretsloppsstrategi som inkluderar en miljöorienterad produktpolitik samt de av riksdagen beslutade konsumentpolitiska målen. Insatserna för att skapa en säker trafikmiljö ska på samma vis utgå från de av riksdagen beslutade målen för transportpolitiken.

FOLKHÄLSOMÅL 6
En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård.
Hälso- och sjukvården har stor betydelse för den långsiktiga hälsoutvecklingen genom sin specifika kompetens, sin auktoritet, breda kunskap och stora kontaktyta gentemot befolkningen. En mer hälsofrämjande hälso- och sjukvård ska därför utgöra ett målområde. Ett hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande perspektiv ska genomsyra hela hälso- och sjukvården och vara en självklar del i all vård och behandling.

FOLKHÄLSOMÅL 7
Gott skydd mot smittspridning.
Samhällets skydd mot smittsamma sjukdomar måste bibehålla en hög nivå för att inte de framsteg som gjorts i fråga om att minska förekomsten av smittsamma sjukdomar ska gå förlorade. Insatser för att förebygga smittspridning är en del av folkhälsoarbetet och därmed viktigt för att nå det övergripande folkhälsomålet. Gott skydd mot smittspridning ska därför utgöra ett särskilt målområde.

FOLKHÄLSOMÅL 8
Trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv hälsa.
Möjligheten till trygg och säker sexualitet är grundläggande för individens upplevelse av hälsa och välbefinnande och samhället måste värna om de framsteg som gjorts inom områden som sex- och samlevnadsundervisning, familjeplanering och mödrahälsovård. Trygg och säker sexualitet och en god reproduktiv hälsa ska därför utgöra ett målområde.

F O L K H Ä L S O M Å L 9
Ökad fysisk aktivitet.
Fysisk aktivitet är en förutsättning för en god hälsoutveckling. Ökadf ysisk aktivitet ska därför utgöra ett särskilt målområde.

F O L K H Ä L S O M Å L 1 0
Goda matvanor och säkra livsmedel.
Goda matvanor och säkra livsmedel är förutsättningar för en god hälsoutveckling hos befolkningen. Goda matvanor och säkra livsmedel skall därför utgöra ett särskilt målområde. Målet för de samlade insatserna inom detta område ska vara att samhället utformas så att det ger förutsättningar för en ökad fysisk aktivitet för hela befolkningen. Detta ska främst ske genom insatser som stimulerar till:

- mer fysisk aktivitet i förskola, skola och i anslutning till arbetet,
- mer fysisk aktivitet under fritiden,
- att äldre, långtidssjukskrivna och funktionshindrade aktivt erbjuds möjligheter till motion eller träning på sina egna villkor.

F O L K H Ä L S O M Å L 1 1
Minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och dopning samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande.
Bruket av beroendeframkallande medel är en viktig bestämningsfaktor för hälsan. Även spelberoende kan leda till ohälsa. Ett ökat fokus på dessa bestämningsfaktorers samlade effekter och inbördes kopplingar krävs. Åtgärder mot skador på grund av tobak, alkohol och spel samt för ett samhälle fritt från narkotika och dopning är nödvändigt för att nå det övergripande folkhälsomålet. Riksdag och regering har tidigare beslutat om samhällets insatser och mål för alkohol- och narkotikapolitiken. Dessa mål ska ligga fast. Målet för samhällets insatser inom tobaksområdet ska vara att minska tobaksbruket. Målet för samhällets insatser mot spelberoende ska vara att minska skadeverkningar av överdrivet spelande. Målet avseende dopning ska vara ett samhälle fritt från dopning.”

Kommentarer.

Folkhälsomålen gäller hälsan hos de enskilda individerna och innehåller inget om hälsan hos hela folket räknat som det hälsosamma i hur olika grupper bemöter varandra, exempelvis hur de med höga inkomster strävar efter att förbättra de egna levnadsvillkoren på låginkomsttagarnas bekostnad, är det hälsosamt? Eller allmänt sett hur hälsosamt det är med ojämlikhet mellan olika kategorier av människor, i Sverige och i världen. De politiska partierna behandlar sådant, men ofullständigt och otydligt.

Ett mål borde också vara att undvika kriminalitet, dvs förebygga kriminalitet och att rehabilitera dem som blivit kriminella. Att ge människor empati, dvs förmåga till inlevelse i andras problem

I de elva målen står inte uttryckligen något om utbildning och undervisning. Man borde kunna räkna med att alla elva målen innehåller krav om information och undervisning om ämnesområdena och målen. Grundskolan och efterföljande utbildningar bör innehålla undervisning av folkhälsomålen och hur de kan uppnås, både i Sverige och i världen för övrigt.

Isynnerhet mål 1 om Delaktighet och inflytande i samhället medför stora behov av undervisning och annan information.

Fokhälsomål för undervisningen kan vara utbildning för människornas olika roller:

A. Huvudroll: allmän levnadsroll lekmannaroll-fritidsroll.

A1: att i största allmänhet leva med kropp och psyke i de fysiska och sociala miljöerna med de möjligheter och innanför de ramar som ges av de politiska styrningarna.

A2: att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas levnadsförhållanden, som beror av de fyra ovan nämnda faktorerna.

B. Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll.

B1: att hitta lämplig plats i de gemensamma förvärvslivssystemen och göra arbetet med hänsyn till egna egoistiska krav.

B2: att sköta arbetsuppgifterna i förvärvsarbetet med hänsyn till vad de övriga samhällsmedlemmarna kan begära att få uträttat i den gemensamma arbetsfördelningen.

FN:s Konvention om barnets rättigheter.

Från Barnombudsmannen:

"FN:s konvention om barnets rättigheter eller barnkonventionen som den ofta kallas, antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989.

Barnkonventionen innebär en ny epok i arbetet med barns och ungas villkor. Det är första gången barns egna mänskliga rättigheter formuleras i ett internationellt bindande avtal, som uttrycker världssamfundets samlade syn på barn och ger därmed alla länder ett gemensamt språk och ett gemensamt mål.

Konventionen utgår ifrån att barndomen har ett värde i sig och att barn är en utsatt grupp i samhället med särskilda behov av omvårdnad och skydd, som också innefattar ett rättsligt skydd. Konventionen tillerkänner barn grundläggande medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Den bygger på fyra viktiga principer: att barnet har rätt till likvärdiga villkor, att barnets bästa ska beaktas vid alla beslut, att barnet har rätt till liv och utveckling samt att barnet har rätt att säga sin mening och få den respekterad.

Sverige var ett av de drivande länderna vid utformningen av barnkonventionen, och en av de första nationer som ratificerade den. I vårt land trädde konventionen i kraft den 2 september 1990. Av FN:s medlemsstater är det totalt 191 stater som anslutit sig, endast USA och Somalia är ännu inte bundna av barnkonventionen.

Förteckning över konventionens artiklar.

Inledning
Del I
Art. 1 Definition av "barn"
Art. 2 Icke-diskriminering
Art. 3 Barnets bästa
Art. 4 Genomförande av rättigheterna
Art. 5 Föräldrarnas ledning
Art. 6 Rätt till liv och överlevnad
Art. 7 Rätt till namn och nationalitet
Art. 8 Rätt att behålla identitet
Art. 9 Åtskiljande från föräldrar
Art. 10 Familjeåterföreningar
Art. 11 Olovligt bortförande
Art. 12 Åsiktsfrihet och rätten till att bli hörd
Art. 13 Yttrande- och informationsfrihet
Art. 14 Tanke-, samvets- och religionsfrihet
Art. 15 Förenings- och församlingsfrihet
Art. 16 Rätt till privat- och familjeliv
Art. 17 Massmediers roll
Art. 18 Uppfostran och utveckling
Art. 19 Skydd mot övergrepp
Art. 20 Alternativ omvårdnad
Art. 21 Adoption
Art. 22 Flyktingbarn
Art. 23 Handikappade barn
Art. 24 Hälsa- och sjukvård
Art. 25 Översyn avseende omhändertagna barn
Art. 26 Social trygghet
Art. 27 Levnadsstandard
Art. 28 Utbildning, rätt till
Art. 29 Utbildning, syfte
Art. 30 Minoritets- och urbefolkningsbarn
Art. 31 Vila och fritid
Art. 32 Skydd mot ekonomiskt utnyttjande
Art. 33 Skydd mot narkotika
Art. 34 Skydd mot sexuellt utnyttjande
Art. 35 Förhindrande av handel med barn
Art. 36 Skydd mot annat utnyttjande
Art. 37 Skydd mot tortyr och dödsstraff
Art. 38 Skydd mot väpnade konflikter
Art. 39 Rehabilitering
Art. 40 Straffprocess och kriminalvård
Art. 41 Förhållande till mer långtgående bestämmelser
Del II
Art. 42 Informationsskyldighet om konventionen
Art. 43 Kommittén för barnets rättigheter
Art. 44 Implementeringsrapporter
Art. 45 Kommitténs arbetsmetoder
Del III
Art. 46 Undertecknande. 47 Ratificering. 48 Anslutning. 49 Ikraftträdande.
50 Ändringar. 51 Reservationer. 52 Uppsägning. 53 Depositarie.54 Originaltext

Människornas levnadsvillkor och planering av framtiden.

Människornas levnadsvillkor beror av fyra föränderbara faktorer:

Individens kroppsliga förhållanden, dvs individens kroppsliga status och personliga hjälpmedel för de kroppsliga behoven.

Individens psykiska förhållanden, dvs individens olika psykiska tillstånd och aktiviteter, individens inre verklighet.

Individens fysiska miljö - fysiska samhälle. De fysiska miljöerna gäller det fysiska i omgivningarna. De fysiska miljöerna kan gälla:

* De fysiska miljöerna som estetiska objekt med kulturella värden och funktioner.

* De fysiska miljöerna som materiella objekt med ekonomiska värden och teknologiska funktioner.

Individens sociala miljö - sociala samhälle, dvs människornas psykiska samspel, de sociala miljöerna .

Förändringsprocesserna i världen hålls i de mest väsentliga avseendena igång av människornas verksamheter :

Individernas viljor.
Kollektiva viljor. (Politik).
Handlingar för kroppen (ekonomiska- teknologiska handlingar).
Handlingar för psyket (informationshandlingar- kulturella handlingar).
Verksamheterna påverkar varandra i en påverkanskedja utan slut.

Människorna påverkar genom verksamheter i fyra olika roller i livet:

A. Huvudroll: allmän levnadsroll lekmannaroll-fritidsroll.

A1: att i största allmänhet leva med kropp och psyke i de fysiska och sociala miljöerna med de möjligheter och innanför de ramar som ges av de politiska styrningarna.

A2: att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas levnadsförhållanden, som beror av de fyra ovan nämnda faktorerna.

B. Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll.

B1: att hitta lämplig plats i de gemensamma förvärvslivssystemen och göra arbetet med hänsyn till egna egoistiska krav.

B2: att sköta arbetsuppgifterna i förvärvsarbetet med hänsyn till vad de övriga samhällsmedlemmarna kan begära att få uträttat i den gemensamma arbetsfördelningen.

Individer och samhällen planerar framtiden.
Planeringar går ut på att finna vad man bör vilja och innehåller fyra planeringsmoment som kan redovisas på många olika sätt alltefter omständigheterna i varje planeringsfall :

Hur var det ?	Kunskaper och erfarenheter från det förgångna.
Hur är det ?	Riktiga kunskaper om rådande förhållanden.
Hur kan det bli ?	Vilka alternativ är möjliga i framtiden ?
Hur bör det bli ?	Vilket eller vilka alternativ bör man välja ?

Dessa frågor bör ställas ifråga om alla mänskliga verksamheter. Man bör utforma svaren på frågorna om hur det bör bli med hänsyn till effekterna, sedda i jämlikhetsperspektiv, på individernas levnadsvillkor, som ges av psykiska och kroppsliga förhållanden och av deras fysiska och sociala miljöer.

Vill man förbättra världen - göra världen till en bättre plats - måste man arbeta på alla de fyra områdena om psykiska och kroppsliga förhållanden och fysiska och sociala miljöer. De fyra områdena påverkar varandra och direkt eller indirekt slutmålet: tillfredsställelse för individen.

Ska man gemensamt kunna åstadkomma en bättre framtid i världen måste man ha gemensamma framtidsvisioner, det kräver gemensamma viljor och gemensamma planeringar. I en demokrati är alla medansvariga för utvecklingen och får försöka bilda sig uppfattningar och ta ställning och försöka påverka verksamheterna inklusive samverkansverksamheterna i lämplig riktning. I en demokrati är det viktigt att alla medborgare är så väl informerade att de kan delta i styrningarna mot framtiden. Det ställer stora krav på informationssystemen.

Resonemangen leder till att man bör göra allt som är möjligt för att till alla genom utbildning och information sprida ut kunskaper om världsförbättringsproblemen, dvs kunskaper om hur det var och är, kan bli och bör bli. För att ha något att sprida ut måste man hålla igång forskningar, utredningar och planeringar. För att hålla ihop allt detta måste man hålla igång även kontinuerliga planeringar om forskning, utredning, utbildning, information och planeringar.

Planeringar bör finnas dels för en mängd ämnesområden-verksamhetsområden, dels för geografiska områden av olika storlekar. För alla planeringar bör finnas flera framtida tidshorisonter. Både tillstånd och framför allt processer bör planeras. Man bör alltså ha planeringar för tillstånd i rummet vid olika tidpunkter och planeringar för processer som fördelar i rummet och förändrar med tiden.

Man bör noga skilja mellan planeringar och beslut. Planeringar är beslutsunderlag. När alla fått alla informationer i planeringsprocesserna ska allas åsikter slussas igenom i hierarkierna till dem som fått makt att besluta, och det är också informationsprocesser som ingår i samhällsplaneringens problem.

Till problemen hör också informationsprocesserna från beslut till det slutliga verkställandet. Samhällsplaneringsprocesserna bildar ett jättelikt informationssystem som rymmer alla informationsflöden. I själva verket är det så att de förekommande informationsprocesserna bildar eller utgör de förekommande planerings- och beslutsprocesserna.

Samhällsplaneringsprocessernas och beslutsprocessernas problem kan ses som en mängd informationsproblem med ca 6 miljarder personers, dvs världsbefolkningens, inre informationsproblem i psykiska processer och ett yttre informationsproblem med informationsutbyten mellan alla dessa personer. Samhällsplanering innebär bl a konstruktion av förslag till framtider, då det konstruktiva arbetet utförs i de psykiska processerna med hjälp av kunskapsmaterial som tillkommer genom både inre och yttre informationsflöden.

Förändringsprocesserna hålls igång av informationsflöden i och mellan människorna, och därför övergår förändringsproblemen och samhällsplaneringens problem i ett stort problem om produktion och spridning av kunskaper och värderingar, som leder till handlingar som förändrar världen.

Vill man förbättra världen bör man i första hand förbättra individernas inre verkligheter och viljor och förbättra de politiska-demokratiska styrningsprocesserna. Det kan man göra genom åtgärder på planerings-, forsknings-, utrednings-, utbildnings- och informationsområdena.

Det är framför allt politikerna som bör känna till detta, men väljarna bör kunna så mycket att de kan hålla efter politikerna.

Inre verkligheter och sociala miljöer.

Det är människornas handlingar som främst avgör tillstånden i framtiden. Handlingarna följer av individernas inre verkligheter med bl a viljor.

Hur det går i framtiden beror på människornas inre verkligheter som i hög grad formas av de sociala miljöerna.

Varje människa har en egen unik inre verklighet oåtkomlig för andra. Denna inre verklighet består av kunskaper och erfarenheter, minnen från det förgångna, tro och förhoppningar om framtiden, känslor, upplevelser, värderingar, föreställningar om världens stora och små sammanhang och föreställningar om hur man bör bete sig mot ting och människor så att de kan göra nytta praktiskt, estetiskt och socialt.

Varje människa har också en yttre verklighet som består av allt annat än den inre verkligheten. I den yttre verkligheten ingår hela universum, och där ingår andra människors både inre och yttre verkligheter, fastän andras inre verkligheter inte är direkt åtkomliga.

De materiella tingen i den yttre verkligheten har materiell betydelse men är också symboler med vars hjälp människorna bygger upp den inre verkligheten omdvetet eller medvetet. Människornas inre verkligheter kan bli kända för andra bara genom symboler och system av symboler. De viktigaste symbolsystemen är språken, talspråken och skriftspråken.

Samhällsplanering i en demokrati är en fråga om samverkan mellan människorna där alla de olika människornas inre verkligheter samspelar sinsemellan med hjälp av en fysisk yttre verklighet som fysiskt sett huvudsakligen är gemensam.

Sociala samhällen eller sociala miljöer bildas av samspelande människor när man ser dem som system av samspelande inre verkligheter, samspelande psyken.

Fysiska samhällen eller fysiska miljöer bildas av de fysiska tingen. De fysiska tingen fungerar praktiskt och ger de fysiska möjligheterna för de sociala miljöerna, men är också symboler som ger estetiska upplevelser och som symboliserar sociala relationer.

Grovt formulerat består de sociala miljöerna av människorna och de fysiska miljöerna av allt annat, men det är grovt bl a därför att de fysiska tingen sedda som symboler ingår i de sociala miljöerna och därför att männnskorna sedda som ting också ingår i de fysiska miljöerna.

De förekommande etablerade samhällsplaneringarna som de förekommer idag är inriktade främst på planeringar kring de fysiska tingens praktiska användningar. De fysiska tingens symbolvärden beaktas mycket litet och de sociala miljöerna planeras inte medvetet i någon högre grad. De fysiska miljöerna styr de sociala miljöerna men denna styrning kan inte bli bra och medveten om inte de sociala miljöerna planeras bra och medvetet.

Rådande och väntade bristsituationer och konfliktrisker medför krav om mer och bättre planeringar.

Befolkningsökning och brister i fråga om olika saker, bl a livsmedel, råvaror och energi, gör att världens problem kan tänkas bli större och större. Bristsituationer och ojämna fördelningar av tillgångar brukar resultera i strider om de knappa tillgångarna. Stora brister ger stora strider och små brister mindre strider eller konflikter.

Tillgångarna i fråga om sådant som livsmedel, råvaror och energi förändras inte plötsligt i stora steg utan vartefter i mindre steg. Stri-

derna och konflikterna om tillgångarna kan då tänkas förändra sig också de i små steg. Det är risk att människorna vartefter vänjer sig vid brister och strider, även om det sker motvilligt, men till slut hamnar i en situation där de inte tål mer och det hela plötsligt kollapsar.

Det är inte bara fundamentala saker som livsmedel, råvaror och energi som kan orsaka konflikter. I Sverige har uppstått problem med fördelningar på grund av arbetslöshet och man kan se hur de svagare grupperna får inskränka sig till levnadsnivåer under det rimliga. För att utröna riskerna och för att få kontroll över utvecklingen behöver man tänka igenom vad som kan hända i framtiden och man behöver göra klart vad man helst vill ha. Detta tankearbete bör ske i medvetna planeringar.

Planeringarnas tidshorisonter bör anpassas efter de farhågor och drömmar man har beträffande olika tidpunkter i framtiden och efter beslutens räckvidder. Det kan bli nog så svårt om 20 år men ännu värre tiden därefter, om 50 år och 100 år. Världsbefolkningen har ökat från 2 miljarder på 1930-talet till 4 miljarder på 1970-talet, 6 miljarder på 1990-talet och ökningen därefter lär fortsätta i hög takt. Ju fler människorna blir desto flera ska dela på de tillgängliga materiella resurerna, som i en del fall samtidigt kan antas minska.

Situationen ställer krav om att man tänker igenom hur fördelningen av resurserna bör ske på individer och grupper av individer och på miljöer de vistas i. De teknologiska möjligheterna att med våld strida om tillgångarna är förfärande stora. Mer av krig och terrorism skymtar i fjärran om fördelningarna blir för skeva. De som har någon fantasi kan föreställa sig hur mänskligheten av oskicklighet styr in sig i en framtid med överbefolkning, knapphet på tillgångar, upptrappade konflikter, svåra motsättningar, terrorhandlingar, inbördeskrig, krig.

Därför behöver planeringsverksamheterna förbättras. Planeringarna bör bli mer omfattande och mer långsiktiga. Förenta Nationerna kan förmodligen inte driva en tillräckligt utvecklad världsplanering innan det är för sent. Varje stat bör bedriva planeringar för förhållandena inom den egna staten och dessutom egna världsplaneringar för eget behov. Om en stat ska kunna planera de inre förhållandena måste samtidigt finnas uppfattningar om hur de inre förhållandena beror av världen utanför.

Man kan hoppas att människorna vartefter kommer att klara av de uppdykande problemen, men det kan man inte ha någon säker uppfattning om nu om man inte tänker igenom vad som kan komma och på tidigt stadium försöker tänka igenom hur man kan undvika svårigheterna.

Det är fyra viktiga typer av planeringar som behövs och som gäller :
* individernas kroppsliga förhållanden,
* individernas psykiska förhållanden,
* individernas fysiska miljöer,
* individernas sociala miljöer.

Hur kan möj1igen människornas kroppsliga och psykiska tillstånd vara och hur bör de vara vid olika framtida tidpunkter ? Hur kan möjligen de fysiska och de sociala miljöerna vara och hur bör de vara vid olika framtida tidpunkter ? Vad är det för krafter som styr utvecklingen? Hur kan man ändra dessa utvecklingskrafter så att utvecklingen går i den riktning man önskar?

Det finns vissa krafter som inte går att påverka, det är de orubbliga naturkrafterna. För övrigt är det människorna själva som utgör utvecklingskrafterna, medvetet eller omedvetet. De rådande bristerna ifråga om planering gör att man kan säga, att mänskligheten på det hela taget lever i ett planeringslöst tillstånd och att de mänskliga utvecklingskraftena kan ses som främst omedvetna. Det är naturligtvis inte bra. Att planerna är ett sätt att göra människorna medvetna om hur de påverkar utvecklingen.

Inre verkligheter, spekulativt tänkande och empirism. Framtidsplaneringens möjligheter. Medvetande. Ansvar.

Studerar man utvecklingen i det förgångna kan man finna att människornas inre verkligheter skiftat genom tiderna. Man kan skönja intressanta utvecklingar i flera avseenden.

Människornas uppfattningar om kunskap har undergått en tydlig förändring. Människornas uppfattningar och kunskaper om den yttre verkligheten grundades till en början på spekulationer där i de inre verkligheterna byggdes upp bilder av den yttre verkligheten utan undersökningar av den yttre verkligheten. Detta sätt att bilda sig uppfattningar om den yttre verkligheten avlöstes såsmåningom av den s k empirismen enligt vilken uppfattningar ska grundas på undersökningar av det man vill skaffa sig uppfattningar om. Empirismen började slå igenom på 1500-talet, fick större utbredning först på 1800-talet men har ännu inte slagit igenom på alla områden. Framför allt råder fortfarande det spekulativa tänkandet vid beslut som formar framtiden.

Det finns en utbredd missuppfattning om framtidsplaneringen. Man menar att framtiden inte kan utforskas därför att den ännu inte finns, och menar att allt om framtiden är spekulationer. Till detta kan sägas att framtidsplanering innehåller spekulationer om hur framtiden sannolikt kommer att bli, men planering innehåller också normativa, värderande moment om hur det bör bli, vilket inte alls är spekulativt.

En medveten vetenskaplig planering kan bedrivas utifrån förslag om hur framtiden bör bli. Om man utformar konkreta förslag om framtiden kan det spekulativa inslaget reduceras. Det är alltså möjligt att bedriva en vetenskaplig framtidsplanering, vilket är angeläget att framhålla därför att en del tycks mena att det är omöjligt.

Att det är möjligt att bedriva en vetenskaplig framtidsplanering beror på omständigheterna kring uppfattningar om förrändringskrafterna. Längre tillbaka i tiden menade man att världen förändrades på grund av gudomliga krafter eller på grund av ”ödet”. Under tidernas lopp har det skett en förändring i den uppfattningen så att det nu i välutvecklade samhällen är klart att det mest bara är människorna själva som avgör utvecklingen på jorden i framtiden.

Man kan hävda att människorna under hela den historiska tiden från omkring år 3000 f Kr själva styrt världen, men gjort det utan att veta om det. Att människorna huvudsakligen själva avgör sin framtid är en mycket sen insikt som ännu inte slagit igenom. Därför är det angeläget att framhålla också detta.

Studierna av det förgångna visar att människornas tankeförmåga, kunskaper, föreställningar och värderingar etc inte är av naturen givna utan är kulturellt betingade. Människorna har ett nervsystem med en hjärna genom biologiskt arv, men det som finns i och händer i systemet i form av kunskaper och värderingar, föreställningar om världen etc beror av den sociala miljön och symbolmiljön.

Om man eftersträvar tillstånd med människor som är medvetna och kan fatta goda beslut om framtiden måste man bygga sociala miljöer och symbolmiljöer som kan forma de eftersträvade människorna. De sociala miljöerna bör vara beskaffade så att de i nuet känns tillfredsställande för individerna och så att de gör människorna så kunniga och ansvarsmedvetna man vill ha dem. Det är ett gemensamt intresse för alla att människorna, vilka ju formar framtiden, är kunniga och ansvarsfulla. Det är särskilt angeläget i en demokrati som räknar med att alla ska vara med och bestämma.

Demokratin är en viktig faktor i framtidsplaneringen. Studier av det förgångna visar att uppfattningarna om bestämmanderätten har förändrats genom tiderna. Den nu rådande uppfattningen är demokratins idé och den idén torde bli bestående i framtiden, och borde då utvecklas och fördjupas.

Dagens demokratier kan ses som tämligen primitiva demokratier, och kan till och med ses som fåmansvälden där folkets valda representanter i princip är folkets representanter men i praktiken är det på ett ofullkomligt sätt, bl a därför att det inte finns planeringar som kan tjäna som kommunikationsinstrument mellan foIket och dess representanter. Med hjälp av goda planeringar kan man förbättra framtiden, men med hjälp av goda planeringar kan man också förbättra demokratin.

Problemen har hopat sig och finns framför allt i de sociala miljöerna som formar de inre verkligheterna.

Människorna främst ansvariga för utvecklingen, vilket gör en omfattande planering möjlig. Alla människor har enligt demokratins idé rätt att delta i besluten. Man kan hävda att de då också när de deltar har skyldighet att delta på ett medvetet och kunnigt sätt.

Hur framtiden kommer att bli beror av i vilken utsträckning demokratins medborgare är medvetna om och har kunskaper om förändringskrafterna, styrningsproblemen och planeringsproblemen. Goda planeringar och styrningsbeslut kan inte komma till om inte medborgarna förstår samhällsplaneringens problem. Bristerna i fråga om förståelsen är nu så stor att de är ett hot mot en möjlig bra framtid.

De moderna utvecklade industrisamhällena är mycket specialiserade och så komplicerade att de är svåra att overblicka. De är så komplicerade att man kan räkna med att de som ytterst ansvarar för besluten inte riktigt vet vad de styr, bl a på grund av brister i planeringarna. Specialiseringen har bl a medfört en stark uppdelning av vad man kan kalla produktion och konsumtion. Uppdelningen har givit till resultat kommersiella system med mycken reklam och propaganda som kan tänkas ofta förvilla människorna. De kommersiella reklam- och propagandasystemen, som på det hela taget vädjar till människornas kortsiktiga krav eller önskningar, har i stor utsträckning kopierats av de politiska partierna. Partierna arbetar nu mycket kortsiktigt och behandar de långsiktiga problemen illa.

Specialiseringen har också medfört att utbildning och förvärvsarbete skilts åt, vilket har nackdelar. Elevernas liv i skolan tycks ofta isolerat från arbetslivet och vuxenlivet för övrigt. Eleverna förbereds inte tillräckligt väl för livet efter skolan.

Informationsflödena i de utvecklade samhällena är numera så omfattande att de flesta har ha svårt att hinna med att ta del av och bearbeta informationerna på ett tillräckligt bra sätt.

Det har hopat sig en mängd problem :

* Problem som följer av befolkningsökning och minskade materiella tillgångar har ökat behovet av medvetna goda styrningar.
* Samhällena har blivit så speciliserade och komplicerade att det är svårt att få överblick över dem och förstå hur de arbetar.
* Människornas kunskaper om sig själva och deras medvetande om ansvaret för utvecklingen är för litet. Människorna har genom demokratin givits makt att påverka utvecklingen, men saknar på det hela taget kunskapsmässiga förutsättningar att fatta medvetna goda beslut.
* Reklam för kommersiella produkter gör samtidigt reklam för kortsiktigt tänkande. De förtroendevalda representanterna i demokratin är benägna att falla in i det kortsiktiga tänkandet och fästa större avseende vid kortsiktiga krav än vid långsiktiga.
* Vill man styra mot en framtid utan elände och katastrofer måste man beakta att demokratins idé medför krav om att alla har tillräckliga kunskaper och är tillräckligt ansvarsmedvetna, men informationsflödena börjar växa människorna över huvudet.
* Genom medvetna planeringar kan konflikter upptäckas i god tid och man kan då styra så att man undviker konflikterna. Planeringsverksamheter går ut på att skaffa fram kunskaper och bl a kunskaper om kunskapsbrister så att kunskapsluckorna kan fyllas. Men planeringsverksamheterna är outvecklade och kunskaperna om planerings- och framtidsproblemen små .
* Flera liknande satser kan ställas upp, men de nu uppställda räcker för att visa att problemen framför allt ligger i de sociala miljöerna i vilka ingår människornas inre verkligheter med kunskaper och värderingar etc.

Det är en viktig uppgift att ge alla kunskaper om framtidsproblemen. Alla vuxna i Sverige och världen bör känna till dem och det bör ordnas så att de kan följa med i vartefter inträffade förändringar i problemen. Eleverna i grundskolan bör få kunskaper om dem så tidigt som möjligt och bör sedan under skoltiden utveckla dem.

Att snabbt genomföra en bred utbildning av hela svenska folket och världens folk kan vara svårt. Det blir då viktigt att försöka ge goda kunskaper åtminstone till nyckelpersonerna i de många institutionerna och organisationerna som på ett avgörande sätt fattar de framtidspåverkande besluten. Särskilt viktigt blir det att ge kunskaper åt dem som utforskar och sprider kunskaper.

De inre verkligheterna och de sociala miljöerna under tidernas lopp.

Människor handlar enskilt och i grupper. Gruppernas handlingar är summor av enskilda individers handlingar och individerna handlar viljemässigt som en följd av omedvetna och medvetna tankeoperationer och andra psykiska processer i de inre verkligheterna. I grupperna påverkar individerna varandras inre verkligheter genom den nära samverkan de har. Mellan grupperna sker en liknande påverkan men kan ta längre tid eftersom kontakterna kan vara färre och avstånden större.

Människorna utvecklades under 35 miljoner år från tidiga smådjur som liknade näbbmöss. Vilka deras inre verkligheter var då kan man inte veta och deras sociala miljöer kan man bara gissa om. För 4 miljoner år sedan uppträdde den första människoapan som gick upprätt på två ben. För 20 000 år sedan hade vår tids människor etablerat sig och börjat sprida sig till trakter som inte tidigare varit bebodda. De mest fantastiska lämningarna från denna tid är nog de grottmålningar och skulpturer som har påträffats över hela världen. Det tyder på att det fanns både inre verkligheter och sociala miljöer. Jorden började odlas för bara 10 000 år sedan, men inom 8 000 år hade minst hälften av jordens befolkning blivit jordbrukare. För 2000 år sedan hade de självförsörjande jägarnas och samlarnas antal minskat till knappt 10% av jordens befolkning.

För ungefär 7 000 år sedan ökade befolkningen kraftigt i vissa områden, t ex i de första städerna som anlades i fyra floddalar i Egypten, Mesopotamien, Indusdalen och Kina. För första gången delades människorna in i klart åtskilda samhällsklasser. Allteftersom statusidén utvecklades fick människor titlar och ställning som fördelar utöver varor och tjänster. En hög ställning gav människor möjlighet att påverka hur samhället skulle styras.

De första högkulturerna uppstod på några få spridda platser för ungefär 5000 år sedan, men för ungefär 3000 år sedan började mönstret ändras. Genom handeln blev högkulturerna kring Medelhavet, i Mellanöstern, Indien och Kina sammanlänkade. Det gjorde det möjligt att utbyta ideer och teknik och framför allt att sprida de stora världsreligionerna. Det började med buddhismen och hinduismen och fortsatte med zoroastrismen, judendomen, kristendomen och islam. Religionen fungerade som ett starkt enande band.

Historisk tid brukar räknas från det finns skriftspråk och de finns i högkulturerna 3000 år f. Kr. Det är i många avseenden väl utvecklade samhällen, men kunskaperna om världen är inte stora och bristerna är ersatta med spekulationer och fördomar. Man kunde odla och tillverka, köpa och sälja, man kunde kriga och slåss, men man hade dåliga kunskaper om naturen och om livet. I religionerna blandade man ihop många saker som kunde vara till tröst i det osäkra livet och vara bra vid maktutövning mm.

Innehållet i de närmaste cirka 100 sidorna:

Att beskriva de inre verkligheternas och de sociala miljöernas utveckling under tidernas lopp är ett mycket omfattande arbete som inte kan göras utförligt här. Delar av det ämnet finns i filosofihisorien, idéhistorien, konsthistorien, arkitekturhistorien, religionshistorien. teknikhistorien, medicinhistoren mm.

I det följande kommer först ett kort sammandrag av “Historien om människan”, en bok från etnografiska museet.

Sedan innehållsförteckningen i professor Åke Holmbergs “Vår världs historia”, som ger en översiktlig bild av världshistorien.

Därefter utdrag ur boken med syfte att visa inre verkligheter och sociala miljöer från historiska tidens början till mitten av 1700-talet, och efter det en sammanfattning av utdragen och en komplettering av utvecklingen tiden därefter till början av 2008.

Så kommer hänvisning till och innehållsförteckning till “ Sven Wimnell: Sveriges och omvärldens historia.”

Efter några kommentarer om läget i början av 2008 börjar sedan

“ Sven Wimnell: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? “

Historien om människan.

För 4600 miljoner år sedan bildades jorden, livet började i haven för 3200 miljoner år sedan med bakterier och alger, djur kom för 650 miljoner år sedan.

För ungefär 40 miljoner år sedan täcktes större delen av jorden av regnskogar och klimatet var varmt och fuktigt. Dinosaurierna, som dominerat under 140 miljoner år, hade försvunnit och andra arter hade fått större livsrum. Däggdjur hade funnits i åtminstone 140 miljoner år och de började nu delas upp i en mängd olika arter, mest små pälsdjur som till skillnad från reptilerna kunde hålla en konstant kroppstemperatur även under perioder med stora omsvängningar i klimatet. En liten grupp däggdjur som kallas prosimier, små djur med lång nos som liknar vår näbbmus var de första djuren som hade egenskaper liknande de senare primaternas. Det var för 35 miljoner år sedan som den första apförfadern utvecklades.

I primaternas utveckling har ögon och händer förändrats mest. De tidiga däggdjuren hade kloförsedda tassar som senare utvecklades till en hand med tydligt åtskilda fingrar. Primaterna fick en unik uppsättning sinnen som kunde förse hjärnan med information. Förutom känsel, smak och hörsel hade primaterna god syn och motorik. Hjärnan fick mer och mer information om yttervärlden och gavs möjlighet att ordna och klassificera informationen genom en intelligens som andra varelser i regnskogen inte hade.

För 4 miljoner år sedan hade många regnskogar i Afrika försvunnit och ersatts av savann. Många däggdjur sökte sig till den nya miljön och ett antal nya arter utvecklades där. Gräsätare som antiloper, zebror och andra av vår tids savanndjur utvecklades vid den här tiden. När skogarna krympte började en del primater flytta ut på de öppna slätterna. Från den här tiden kommer de fossila fynd som visar den första människoapan som går upprätt på två ben, Australopithecus.

För 2 miljoner år sedan levde i Afrika en annan art, Homo habilis, jämsides med Australopithecus. Homo habilis - den händiga människan - började tillverka och använda redskap av sten och inledde därmed stenåldern.

Redskapens utveckling sammanfaller med en ändrad diet. Man började äta kött. Verktygen var inte gjorda för jakt utan användes troligen till att skrapa av köttet från djurkadavren. Frukt och grönsaker bör fortfarande ha utgjort den viktigaste födan. Dessa tidiga människor levde förmodligen i mindre grupper och samlade föda tillsammans. De kan ha haft fasta boplatser. När våra förfäder började äta kött regelbundet blev jakten alltmer betydelsefull.

För 1,5 miljoner år sedan började därför en ny redskapskultur att formas samtidigt som en ny art med ännu större hjärna, Homo erectus, uppträder. Homo erectus var en relativt motståndskraftig art som fanns i ungefär en miljon år.

För omkring 40 000 år sedan började vår tids människor Homo sapiens sapiens att uppträda över hela den gamla världen. Elden hade de lärt sig att utnyttja.

För 20 000 år sedan hade vår tids människor etablerat sig och börjat sprida sig till trakter som inte tidigare varit bebodda. Vi har nu nått en period i människans historia då det inte längre går att klart urskilja den fysiska utvecklingen. Tidsperspektiven är för korta. Förändringarna kommer mer att handla om beteenden, ett område där den moderna människan har visat hur anpassningsbar hon är.

En ny stenteknik skapades. Man har hittat en stor mängd konstnärligt tillverkade verktyg från den här tiden. Så småningom började man också snida vackra nyttoföremål i elfenben och hjorthorn. De mest fantastiska lämningarna från denna period är nog de grottmålningar och skulpturer som har påträffats över hela världen.

Den senaste istidens slut för 10 000 år sedan var en milstolpe i vår historia. Många stora tekniska framsteg gjordes under den efterföljande varma perioden. När isen drog sig tillbaka lämnade den ett bördigt lager jord där nya växter kunde utvecklas. I denna nya miljö uppträdde nya djur som åsnor, oxar och hjortar.

Jorden började odlas för bara 10 000 år sedan, men inom 8 000 år hade minst hälften av jordens befolkning blivit jordbrukare. För 2000 år sedan hade de självförsörjande jägarnas och samlarnas antal minskat till knappt 10% av jordens befolkning. Eftersom utvecklingen från jägare och samlare till jordbrukare inte är genetiskt utan kulturellt betingad har den kunnat ske så otroligt snabbt.

För ungefär 7 000 år sedan ökade befolkningen kraftigt i vissa områden, t ex i de första städerna som anlades i fyra floddalar i Egypten, Mesopotamien, Indusdalen och Kina. Genom konstbevattning utnyttjades floderna för jordbrukets behov. De stora bevattningssystemen krävde en komplicerad administration och ingenjörskonst för att fungera. En högre grad av specialisering med skilda yrken utvecklades och den växande administrationen togs omhand av en härskande överklass och ett mäktigt prästerskap. Skriftspråk växte fram och byråkratin ökade. Människorna i städerna var inte längre självförsörjande, utan började byta varor och tjänster. För första gången delades människorna in i klart åtskilda samhällsklasser. Allteftersom statusidén utvecklades fick människor titlar och ställning som fördelar utöver varor och tjänster. En hög ställning gav människor möjlighet att påverka hur samhället skulle styras.

Det var en intensivt nyskapande tid då människorna använde sitt tekniska kunnande till att förändra och i viss mån styra sin omgivning. Uppfinningen av seglet och hjulet var början till en utveckling som vi ser fortsättningen av i dag. Textil och glaserad keramik kunde produceras sedan vävstolen och drejskivan uppfunnits. Matlagningen blev mer varierad och eldstaden gav husen värme i kyligare klimat. Man lärde sig att bearbeta metaller - koppar, järn och nya legeringar som brons. Verktygen och redskapen blev mer sofistikerade och mångsidiga. Även utsmyckningen av redskapen förfinades och lyxvaror och exotiska material som lapis lazuli blev vanliga. Järnsvärd och bronssköldar tillverkades för att beväpna den stående armé som beskyddade staden. Utvecklingen gick nu inte att hejda.

Handeln öppnade land- och sjövägar mellan Asien och Mellanöstern. Städerna knöts samman i handelsnät och öppnades allt mer mot omvärlden. Angränsande kulturer knöt täta kontakter och idéer, teknik och religion spreds över stora områden.

För 5000 år sedan hade den stora mängden råmaterial som behövdes för att förse de snabbt växande stadsstaterna lett till en mycket utbredd handel som sträckte sig från Medelhavet i väster till den norra delen av nuvarande Indien och ner längs Nilen i Egypten. Dessa handelsnätverk användes också av soldater för att bekämpa grannstäder och lägga större områden under ett centralt styre. Social, religiös, teknisk och ekonomisk makt utövades över stora områden och många människor. Tanken om stora imperier hade nu väckts.

De första högkulturerna uppstod på några få spridda platser, men för ungefär 3000 år sedan började mönstret ändras. Genom handeln blev högkulturerna kring Medelhavet, i Mellanöstern, Indien och Kina sammanlänkade. För 2000 år sedan, under den klassiska erans höjdpunkt, sträckte sig en smal kedja av expanderande kolonialvälden från Atlanten till Stilla Havet. Dessa gjorde det möjligt inte bara att bedriva en omfattande handel utan också att utbyta ideer och teknik och framför allt att sprida de stora världsreligionerna. Det började med buddhismen och hinduismen och fortsatte med zoroastrismen, judendomen, kristendomen och islam. Religionen fungerade som ett starkt enande band.

Perioden för omkring 1500 år sedan var omvälvningarnas tid i Asien och Europa. Nomader kom från Asiens stäpper, anföll de stora rikena och gjorde handelsvägarna osäkra. Nu började de stora folkvandringarnas tid. Stora mängder av germanska och slaviska folk, framför

allt hunner, vällde in över Europa och blev dödsstöten för det Västromerska imperiet, som gradvis föll sönder och upplöstes. Efter romarrikets fall grundades många mindre stater och det moderna Europa började ta form. I andra delar av världen växte blomstrande riken till nya imperier. I Amerika ser vi hur maya-, inka- och aztekfolken skapade högkulturer och i Afrika grundade Ghana, Mali och Songhai mäktiga imperier. I väst kom arabvärlden, genom Islams stora spridning, att inta en central plats och därmed var kontinuiteten i kulturtraditionerna säkerställd. Från araberna fick världen algebra, trigonometri och decimalsystemet, som ursprungligen hade kommit från Indien.

För 500 år sedan kom olika skeenden att lägga grunden till en ny ekonomisk framtid för Europa. En snabb tillväxt av Europas befolkning hade gått hand i hand med utvecklingen av effektivare teknik inom jordbruk och andra näringar, något som också ledde till behovet att upptäcka och exploatera nya länder och resurser. Ny teknik inom skeppsbyggnad och navigation möjliggjorde spanjorernas upptäckt av Amerika och portugisernas ankomst till Indien, vilket kom att knyta samman kontinenterna. Handel och bankväsen, som knappast hade nått utanför den europeiska kontinenten tidigare, fick ett uppsving och nådde snart hela jorden. De nya sätten att skaffa sig inkomster förändrade snabbt den traditionella handeln och den struktur som vi ser i dagens kommersiella värld uppstod.

För ungefär 200 år sedan inleddes den industriella revolutionen då Europas handel skapade stora rikedomar och välstånd i norr och västvärldens industrier snabbt övertog jordbrukets plats som bas för ekonomin.

Industristäderna växte snabbt och en allt större del av stadsbefolkningen fick utbildning. Därmed blev de traditionella sociala och politiska strukturerna snart föråldrade och behovet av förändring kändes stort. De amerikanska och franska revolutionerna hade fört fram begreppet "människovärde oberoende av börd och religion", vilket har blivit av bestående värde över hela jorden. Idéerna om jämlikhet och frihet väckte också tankar om liberalism, självstyre och nationalism till liv i en tid då de stora kolonialväldena började falla sönder och nationerna började hävda sin rätt till självständighet. Under artonhundratalet uppstod i Europa också en reaktion mot den gamla ordningen när den politiska makten spreds till delar av medelklassen. En stor del av det nya välstånd som finansierade liberalismen kom från exploateringen av andra kontinenter. Mängder av emigranter från Europa reste över haven för att komma bort från fattigdom och svält och söka lyckan i andra delar av världen.

Den ryska revolutionen utmanade den rådande sociala och politiska ordningen och gav eko över hela världen.

Inom vetenskapen öppnades nya fält som elektronik och atomfysik. Teknologier utvecklades som kunde ge människorna makt att bestämma över miljön, som när atombomben föll över Hiroshima den 6 augusti 1945. Modern vetenskap som skulle kunna skapa tekniken för Utopia skapade istället medel för världens undergång.

Plötsligt medveten om den enorma destruktiva kraft som nu stod till förfogande försökte länderna i världen upprätthålla fred genom att etablera internationella organ som Förenta Nationerna, ett forum för överläggningar mellan länder.

Efter andra världskrigets slut har många länder utvecklats kraftigt och världen har alltmer delats upp i block. När det gäller välfärden är det en klyfta mellan de industriellt utvecklade länderna och de underutvecklade. Billig arbetskraft i underurvecklade länder som ökar sina industrier kan dra ner lönerna i de gamla välfärdsländerna och minska välfärden där.

De senaste kapitlen i människans historia har varit de blodigaste. Våldet har ständigt ökat alltsedan jordbruket, städerna och de suveräna staterna tillkom för 10 000 år sedan fram till de två världskrigen i vårt

århundrande. Vi kan inte lägga skulden på vår tidiga historia och påstå att våldsbenägenheten är ett arv från vårt förflutna som jägare. Det var den fredligaste perioden i människans historia, då undvek man hotande konflikter genom att flytta till nya områden. Ursprunget till vårt krigshetsande kan nog spåras tillbaka till den tid då människan för första gången såg jordområden som egendom, dvs när hon började bo permanent i byar och städer och blev beroende av ägodelar och makt.

Människan, med sin unika intelligens, har uppnått kunskaper som ger henne makt över världen. Vi ser naturen som en självklarhet som kan exploateras och plundras. Vi utnyttjar vår planets resurser på ett hänsynslöst sätt. Om vi fortsätter så här är det risk för att vi i framtiden råkar in i en kris som är mer omspännande och förvirrande än någon vi tidigare har upplevt. Om vi inte försöker finna lösningar på de globala problemen kan det inträffa redan under våra barns livstid.

Nu finns ingen återvändo. Vi har skaffat oss makt över liv och död på vår planet. Jämsides med vår destruktiva förmåga har vi också förmågan att skydda och upprätthålla liv.

Det nu nämnda är ett sammandrag av Historien om människan, en bok från Etnografiska museet.

Under 2007 har jordens klimat blivit ett stort ämne i massmedierna. Utsläpp av koldioxid gör att jorden blir varmare. Glaciärer och polarisar smälter, höjer havsnivåer och orsakar översvämningar. När glaciärerna smält ned blir det vattenbrist nedanför och växter, djur och människor kan inte leva där som tidigare.

Vad ska man göra åt världen?

Från det livet uppstod på jorden tog det drygt 600 miljoner år att för 35 miljoner år sedan komma fram till den näbbmus som kan ses som människornas första anfader.

Sedan behövdes det cirka 30 miljoner år för att komma fram till den första människoapan som gick upprätt på två ben. Efter ytterligare 2 miljoner år fanns Homo habilis - den händiga människan, som började tillverka och använda redskap av sten och inledde stenåldern. 2 miljoner år till och för omkring 40 000 år sedan började vår tids människor Homo sapiens sapiens att uppträda över hela den gamla världen. Efter 20 000 år hade de blivit konstnärliga och kunde snida vackra nyttoföremål och göra fantastiska grottmålningar. 10 000 år till och man började med jordbruk.

Den s k historiska tiden med skriftspråk började för ungefär 5000 år sedan, dvs 3000 år f Kr. Efter den tiden kan man tämligen väl följa människornas utveckling.

ÅKE HOLMBERG: Vår världs historia.

NATUR OCH KULTUR
Första utgåvan, andra tryckningen. 1987.

INNEHÅLL

Förord
Inledning

MÄNNISKAN OCH MILJÖERNA..... sid 3

Erövringen av jorden 3
De första hundratusen generationerna

1. *Vårt stamträd*

2. *Människans spridning och första redskap*
Äldre paleolitikum
Neanderthalmänniskan
Senpaleolitikum
Paleolitiskt panorama från Kina till Amerika

3. *Jordbruket— "den neolitiska revolutionen"*
Jordbrukets uppkomst
Amerikanska begynnelser
Tidigt jordbruk i Östasien
Den fruktbara halvmånen
Afrikanska jordbrukare
Europeiska spridningsvägar
Omvälvningens följder

4. *Neolitiska kulturer—ett panorama*
Den fruktbara halvmånen än en gång
Europeiska bebyggelseformer och samhällen
i början av neolitikum
Megalitmonumentens tid
Den yngsta europeiska stenåldern
Den yngre stenåldern i Östasien
Sydostasien och Oceanien

Stads- och statsbyggandet..... 39
Högkulturerna

5. *Vad är högkultur?*
Tekniska och ekonomiska förändringar
Politiska och sociala förändringar
Religiösa och kulturella faktorer: skrivkonsten

6. *Sumerernas, semiternas och invandrarstaternas Mesopotamien*
Sumererna
Akkadema
Babylon och invandrarrikena
Mesopotamisk ekonomi och babyloniskt samhälle
Tankar och tro

7. *Egypten—enflodsriket*
Den fördynastiska tiden
Teorier om rikets enande
Härskarstaten
Gamla riket
Mellersta riket
Nya riket

8. *Induskulturen*
Förspelet
Stadskulturen
Nedgången

9. *Shang och Zhou i Kina*
Shangs äldsta skeden
Shangs kulmen
Västra Zhou. Vår och Höst

10. *Europeisk "bronsålder"*
De egeiska kulturerna
Central- och nordeuropeiska glimtar

11. *Järn och imperier*
Järnteknologi
Hettitema
Assyrien
Filistéer och fenicier
Järnhanteringens spridning

12. *Grekisk kultur*
Den första kolonisationen
Den andra kolonisationen
Den grekiska potentialen
Perserriket
Perserkrigen
Grekisk politik
Konsterna och vetenskapen
Alexander och hellenismen

13. *Världsriket Rom*
Erövringen av Italien
Rom blir Medelhavets härskare
Från republik till principal
Maktapparaten
Rom och provinserna

14. *Amerikanska fornkulturer*
Andiska kulturer
Från olmeker till tolteker
Mississippikulturer

MÄNNISKAN OCH VÄRLDSRELIGIONERNA 115

Samfund och samhälle under två tusen år 115
Ca 500 f Kr —ca 1500 e Kr

15. Folkreligioner och världsreligioner
Tillbakablick
Profeterna
Världsreligionerna

Buddhismen i Asien 121

16. *Från Harappa till Buddha*
Vedaskrifterna
Det gammalvediska Indien
Det senvediska samhället

17. *Buddhismen i Indien*
Buddhas lära
De första framgångarna
Ashoka och buddhismen
Buddhismens sista årtusende i Indien

18. *Filosofer, kejsare och munkar i Kina*
Den ekonomiska och sociala förvandlingen
Konfucianismen och andra livsåskådningar
Den första kejserliga dynastin
Han-epoken
Buddhismens ankomst till Kina
Sui, Tång och buddhismens guldålder
Song, världens modernaste rike
Mongolkejsama

19. *Det buddhistiska Japan*
Buddhistisk begynnelse

Heian-perioden
Kamakura-epoken
Japansk buddhism

20. *Centralasiatisk buddhism*
Turkestan
Tibet

21. *Indisk utstrålning i Sydostasien*
Monfolket
Burmanerna
Khmerema
Vietnam
Den indonesiska övärlden
Den buddhistiska vågen över Asien

Kristenheten 161

22. *Kristendomen erövrar Rom*
Kristendom och judendom i den religiösa smältdegeln
Tidig kristen mission och organisation
Kyrkan och romarstaten under de första tre hundra åren

23. *Bysans*
Kejsarstaten och den kristna kyrkan under 300-talet
De växande klyftorna mellan Öström och Västrom
Schismerna inom kyrkan
Klosterväsendets uppkomst
Konstantinopels partier
Epoken Justinianus: horisonter och fronter
Epoken Justinianus: bysantinismen
Den stora krisen: barbarer, sassanider och muslimer
Bysantinsk motoffensiv och mission
Ett rikes undergång
En kulturs livskraft .

24. *Västrom och dess efterträdare*
Problemet Roms fall
Folkvandringarna
Folkvandringarnas verkningar
Frankerriket
Den feodala samhällsordningen

25. *Det katolska Europas uppkomst*
Påvedömet och provinskyrkoma
Katolsk konsolidering i kärnländerna
Offensiv på de brittiska öama
"Den karolingiska renässansen"
Mission i öster och norr
Ett nytt Europa
Cluny

26 Europa och omvärlden under högmedeltiden
Vikingar, normander och saracener
Kampen mellan påve och kejsare
Korstågen
Mongolerna
Korstågens västerländska verkningar
- kunskapen om Österlandet
De vetenskapliga impulserna från öster
Universiteten
Gotiken

27. *Högmedeltidens nya ekonomi och samhälle*
Uppodling och kolonisation
Städerna och handeln
Befolkningsutvecklingen
Den senmedeltida krisen
Social omgestaltning
Ständerstaten i Franrike och England

28. *Kyrkans kris: från katarerna till Hus*
Bogomiler, valdenser och katarer
Franciskaner och dominikaner
Lollarder och husiter

Islam 229

29. *Muhammeds budskap och det muslimska samhället*
Islam som världsreligion
Den arabiska bakgrunden
Muhammed: profeten och hans lära
Från sekt till imperium
Sharia - den heliga lagen
Sunna och shia
Sufism och folklig fromhet
Kalifatet, arabkulturen och filosoferna
Riktningarna och samhällsklasserna

30. *Erövringarna och riket*
Segrarna över Bysans och Persien
Araberna och de besegrade
Omajjader och abbasider
Kalifatets sönderfall
De sammanhållande banden

31. *Det muslimska Spanien och det kristna*
Ockupationen
Andalusien under omajjadema
Reconquistan och den islamiska reträtten
De kristna staterna
De andalusiska impulserna

32. *Islam i Maghreb och Sudan*
Araber, berber och kristna
Maghreb-dynastier
Sudanhandel .
Ghana, Mali och Songhai

33. *Egypten som islamisk centralmakt*
Kolonialtiden och övergången
Fatimiderna
Ayyubider och mamluker

34. *Persiskt och muslimskt i Iran*
Iranska impulser under abbasidema
Den persiska litterära renässansen
Iransk kulturpolitik under seldjukema
Persien under mongolerna
Timurider och safavider

35. *Seldjuker och ottomaner som islamiska riksbyggare*
Det seldjukiska samhället
Det ottomanska rikets uppkomst
Segern över Bysans och imperiebyggandet
Stat och samhälle i det ottomanska imperiet

36. *Muslimernas Indien och bortom*
Delhisultanatet
Indien och islam
Mogulema
Muslimsk merkantil expansion

MÄNNISKAN OCH HAVET 283

Kolonialismens värld 1500—1800 283

37. *Färdvägarna*
Tillbakablick
Kineser och européer på de stora haven

Portugisisk offensiv
Från Columbus till Cook
Det portugisiska sjöhandelsimperiet
Det ekonomiska misslyckandet

38. *Kolonialamerika modell Syd*
Conquistadortiden: aztekernas Mexiko
Conquistadortiden: inkas Peru
Den fortsatta erövringen
Indianfolken och spanska kronan
Indianfolken och kolonisterna
Indianfolken och kyrkan. Slaveriet

39. *Kolonialamerika modell Nord*
Fransk kolonisation
De engelska koloniernas tillkomst
Den indianska faktorn

40. *Afrikas belägring*
Maghreb, turkarna och européerna
Länderna vid Nilen
Den västafrikanska scenen .
Portugiser, afrikaner och araber i Östafrika
Konkurrensen om Väst- och Sydafrika
Slavhandeln och dess verkningar i Afrika

41. *Indien, övärldarna och kompanierna*
Sydasien och portugiserna
Java och holländarna
Filippinerna under Spanien
Indien och den engelska kompanihandeln
Om orsakerna till Mogulimperiets tillbakagång
Europeisk inblandning
Det brittiska härskarsystemet

42. *Östasien och de främmande barbarerna*
Ashikagas Japan
Det kinesiska regeringssystemet under Ming
Ming-Kina och omvärlden
Mings undergång
Japans återsamling
Japansk ekonomi under Tokugawa
Qings glansperiod i Kina

43. *Det ryska storriket*
Gyllene Horden
Moskva tar ledningen
Drivkrafterna bakom expansionen
Den ryska samhällsutvecklingen
»Västerländska» strömningar i Ryssland

Spindeln i nätet 367
Den atlantiska världen 1500—1800

44. *Reformationer och nationalkyrkor*
Skiss av reformationens förlopp
Bakgrundsfaktorerna
»Cuius regio, eius religio»
Katolsk reform och motreformation
Reformation och inbördesstrider i England
Reformationens facit

45. *Den naturvetenskapliga revolutionen och samhällstänkandet*
Vetenskap och teknik
Från Copemicus till Newton
Samhällstänkandet

46. *Den starka staten*
Den spanska monarkin

Det franska enväldets framväxt
Versailles
Byråkrati, kyrka och armé i enväldets tjänst
Upplysning och envälde under 1700-talet
Det brittiska systemet

47. *Den västeuropeiska ekonomin och den kommersiella revolutionen*
Prisrevolutionen
Handelsomvälvningens verkningar i Europa
Merkantilismen
Merkantilismens kritiker

48. Den industriella revolutionen i 1700-talets England
England, Rom och Kina
Jordbrukets omvandling
Den tekniska nydaningen
De sociala verkningarna
Bättre eller sämre?

49. *Revolutionstidevarv: Amerika, Frankrike, Europa, världen*
Det amerikanska upprorets orsaker
Revolutionen
Den första självständighetstiden
Den amerikanska revolutionen och Europa
Franska revolutionens bakgrund: klasser och konflikter
Året 1789
Revolutionen radikaliseras
Direktoriet och Napoleon
Revolutionerna och världen

Västerlandet och världen 419
1815—1914

50. *Folk och näringar*
Befolkningsutvecklingen
Migrationema
Jordbrukets expansion
Den fortsatta industrialiseringen och transportrevolutionen
Järnvägarnas betydelse, den europeiska
kontinentens och USA: s framryckning
Industrialismens tredje fas
De sociala verkningarna .

51. *Det europeiska borgerskapets segrar och nederlag*
Konservatismen
Liberalismen
Franskt drama
Brittisk parlamentarism
Tysk nationalism

52. *Proletariatets mobilisering*
Den tidiga arbetarrörelsen och socialismen
Marxismen
Den fackliga och politiska mobiliseringen
Bondeemancipationen i Ryssland
Slavemancipationen i USA
Bonderevolter världen runt

53. *Latinamerikanskt sekel*
Frigörelsen
Instabilitetens orsaker och den sociala hierarkin
Latinamerika i världsekonomin

54. *Afrikas ockupation*
Islam och imperialismen i Nordafrika
Handel och mission i Östafrika
Antislavhandelskampanjer och rivaliteter i Västafrika
Folkvandringar i Sydafrika
Den stora rusningen
Vinster och förluster

55. *Asien under imperialismens epok*
Rysk framryckning och turkisk tillbakagång
Indien från kompani till kongress
Spirande nationalism i Sydostasien
Kejsarnas Kina mot undergång
Det japanska undret

KONFRONTATIONERNAS SEKEL 483

Världskrig och världsrevolution 483
1914—1945

56. *Första världskriget*
Bakgrunden
Krigets förlopp
Fredsvillkor och långtidsverkningar

57. *Ryska revolutionen* .
Populism och marxism, arbetare och bönder
Revolution och reaktion 1905-1917
Revolutionen från februari till oktober 1917
Bolsjevikema tar över makten
Kommunisterna tar över landet
Stalin tar över partiet och Sovjetunionen
Kommunistisk världsstrategi

58. *Värld i vapenvila*
Den mexikanska revolutionen
Välstånd och depression i USA
Östasiatiska konflikter
Britternas indiska välde vacklar
Afrikansk nationalism
Fascismen i Italien
Hitlers Tyskland

59. *Andra världskriget*
Kunde kriget ha undvikits?
Spanska, mellaneuropeiska och polska förspel
Krigets förlopp
De närmaste följderna

Förenade och oförenade nationer 527
Tiden efter 1945

60. *Imperier rasar, nationer byggs*
Det fria Indien
Indisk utvecklingsstrategi
Pakistan .
Sydöstasiatisk frigörelse
Den arabiska frigörelsen
Afrika söder om Sahara

61. *Ideologier och maktpolitik: revolutioner och kontrarevolutioner*
Kommunismens väg till makten i Kina
Den kinesiska kommunismens egenart
Den permanenta revolutionen i Kina
Vietnam som världskris
Afrikanska omvälvningar
Revolution och kontrarevolution i Latinamerika
Det irrationella Iran

62. *Människorna, tekniken och miljöerna: fattigdom och rikedom*
Befolkningsexplosionen .
Naturvetenskap och teknik under 1900-talet
Livsvetenskapema
Hoten mot mänskligheten
Industriländernas ekonomiska tillväxt
Sovjetisk ekonomi
Utvecklingsländerna
Kinas ekonomiska utveckling
Förhållandet rika - fattiga länder

63. *Från nationalstat till överstat?*
Kommunikationer knyter ihop världen
Världsorganisation
Litteraturanvisningar
Bildkällor och fotografer
Register

“INLEDNING

Världshistoria är till stor del en efterhandskonstruktion. Vi försöker överblicka det som efter hand blir känt om de första årmiljonerna av människans liv på jorden, den något fylligare kunskap vi har om de följande tiotusentalen år och den väldiga faktamängd som står till buds från de senaste århundradena. Ur det förrådet väljer vi ut sådant som uppfyller åtminstone två villkor:

1. Det skall nu efteråt förefalla oss viktigt, dvs det skall ha påverkat människors tillvaro och synsätt i något betydelsefullt avseende och inte bara tillfälligt. Här förskjuts perspektivet oavbrutet. 1870 tyckte människor åtminstone i Västerlandet, att Tysklands seger över Frankrike var en världshistorisk händelse. Hundra år senare är vi kanske alltjämt intresserade men tror knappast, att mänsklighetens öde ändrades väsentligt av den episoden. Vår egen tids kriser och frågor, som i tur och ordning dominerar nyhetsmedia, kommer också att sållas av tiden. Få av dem blir kvar bland de viktiga.

2. Det som hör hemma i en världshistorisk framställning skall också ha global betydelse, röra inte bara en vrå av världen utan direkt eller genom sina långsiktiga verkningar jordens olika kontinenter och regioner. Gustav Vasa var viktig i Sveriges historia, Gandhi säkert i Indiens, men bara Gandhi hör hemma i världshistorien, eftersom hans ideal har lyst klotet runt.

Men naturligtvis blir vi aldrig ense om vad som är viktigt, varaktigt och globalt, framför allt inte i fråga om enstaka händelser och enskilda individers insatser. Däremot finns knappast någon som inte anser konsten att metodiskt bruka jorden och att producera industriellt som några av de stora märkena i världshistorien. Människan själv i praktiskt taget alla tider och trakter har också fäst ett oerhört avseende vid sitt förhållande till den del av tillvaron som faller utanför vår kontroll: usprunget, döden, rättfärdigheten. Inte mycket har därför påverkat historien så djupt som de stora religionerna.

I en världshistoria måste vidare allt som har med kommunikation att göra vara väsentligt. Både produktionsförhållanden och religion kommuniceras naturligtvis; idéerna, idealen, metoderna sprider sig sakta eller hastigt. Men därjämte är de direkta mötena mellan olika regioners människor starka sammanhållande band i en framväxande världshistoria: handelns, upptäckternas, missionerandets, infiltrationens, invandringarnas, erövringarnas kommunikationer ger efter hand alla människor en handgripligt gemensam världshistoria.

I grova drag är detta de urvalskriterier som har använts för denna världshistoria. Det som fångas i detta nät är förhoppningsvis hårddata, sådant som de spår det förgångna lämnar efter sig tillåter oss att veta med ett stort mått av säkerhet. Man har länge ansett att historikern bör nöja sig med spåren i skrift, så att berättelsen egentligen inte börjar förrän med skrivkonsten och de bevarade skriftliga dokumenten. Det som ligger före hieroglyfema och kilskriften bör historikern lämna åt akeologerna att rekonstruera och tolka. Som praktisk arbetsdelning i forskningen har detta fortfarande sin giltighet. Men en historia som skulle börja mitt uppe i de skrivkunniga högkulturema och lämna 100000 tidigare generationer åt förordet eller helt enkelt därhän, det vore en omvänd torso, ett huvud utan kropp.

Historikern måste börja med att låna friskt från arkeologen.”

Exempel på inre verkligheter och sociala miljöer.

Högkulturernas uppkomst. Från sid 44 och 47.
Handlar om samspel= sociala miljöer.

Mesopotamisk ekonomi och babyloniskt samhälle. Sid 54-55.
Handlar om samspel= sociala miljöer och religioner=inre verkligheter.

Grekernas konst och vetenskap. Sid 95.
Handlar om skönhet, religioner, kunskaper= inre verkligheter, och möten mellan kulturer= sociala miljöer.

Folkreligioner. Sid 116.
Handlar om religioner= inre verkligeter, och samspel mellan religiösa= sociala miljöer.

Den siste romerske kejsaren. Sid 174-175.
Handlar om kulturspridning o d= inre verkligheter och sociala miljöer.

Bysans undergång. Sid 181.
Handlar om vackra saker och religion= inre verkligheter, och spridning av religion= sociala miljöer.

Korstågen. Sid 209.
Handlar om religioner= inre verkligheter, och kunskaps- och kulturspridning= sociala miljöer.

Universiteten. Sid 212.
Handlar om religioner och kunskaper= inre verkligheter, och kunskapsspridning= sociala miljöer.

Gotiken. Sid 213-214.
Handlar om konst, estetik och religioner= inre verkligheter, och kulturspridning= sociala miljöer.

Den senmedeltida krisen. Sid 218-219
Handlar om spridning av kriser och kunskaper om kriser= inre verkligheter och sociala miljöer.

Kyrkans kris. Sid 222.
Handlar om religioner= inre verkligheter, och samspel mellan religiösa= sociala miljöer.

Islam. Sid 230-231.
Handlar om religioner= inre verkligheter, och religionsspridning= sociala miljöer.

Indianfolken och kyrkan. Slaveriet. Sid 310-311.
Handlar om religioner= inre verkligheter, och samspel= sociala miljöer.

Det brittiska härskarsystemet. sid 343-344.
Handlar om samspel= sociala miljöer, och religion= inre verkligheter.

Den ryska samhällsutvecklingen. Sid 362-363.
Handlar om samspel/maktspel= sociala miljöer.

Reformationerna. Sid 368-369
Handlar om religioner= inre verkligheter, och religionsspridning= sociala miljöer.

Den naturvetenskapliga revolutionen. Sid 376-377.
Handlar om kunskaper och religioner= inre verkligheter, och kunskapsspridning= sociala miljöer.

Samhällstänkandet. Sid 377-378.
Hndlar om tänkande= inre verkligheter. och maktspel= sociala miljöer.

Det franska enväldets framväxt. Sid 382-383.
Handlar om maktspel= sociala miljöer, och konst och religion= inre verkligheter.

Ludvig XIV och Versailles. Sid 383-385
Handlar om maktspel och kulturspridning= sociala miljöer, och förlustelser= inre verkligheter.

Högkulturernas uppkomst. Från sid 44 och 47:

Ett av de mest omdiskuterade försöken att leda högkulturernas uppkomst tillbaka till en bestämd teknisk-ekonomisk förändring som yttersta upphov gjordes för ett kvartssekel sedan av Wittfogel. Titeln på hans bok, »Orientalisk despotism», visar att det framför allt var Mesopotamiens, Egyptens och andra »österländska» högkulturers politiska organisation han vill förklara. Enligt hans tolkning var det bevattningsanläggningarna vid de stora floderna som satte igång utvecklingen. De krävde stora arbetarmassor, och denna hoprafsade skara måste styras och organiseras av en hierarki av uppsyningsmän och arbetsledare. Detta gav stöten till en ny politisk struktur: i stället för stammen, med dess i sista hand personliga relationer mellan styrande och styrda, uppstod en opersonlig, permanent regeringsapparat, staten i mer modern mening....

I Wittfogels modell mötte vi arméer och en mäktig officerskår, bl a som beskyddare av landsbygden och de stora bevattningsanläggningarna. I själva verket är fjärrhandeln, inte minst de expeditioner som hämtade koppar och tenn och ädlare metaller till de rika floddalarna, i ännu större behov av militärt beskydd. Det kunde skapa konflikter att människor och varor, rikedom i alla dess former, var koncentrerade till begränsade områden längs de stora floderna, medan det bodde folk i mycket enklare omständigheter runt omkring. Därför krävdes satsning på försvar och militära maktmedel.

Krigsmakt och organisation av ett komplicerat, socialt stratifierat samhälle kräver en centralmakt med en administrationsapparat. Den måste betalas med skatter och arrenden från folkets breda lager. Vilka politiska och sociala system detta gav upphov till i Mesopotamien, Egypten och de andra hög kulturerna skall de följande kapitlen visa. Det gemensamma draget är att spännvidden mellan rik och fattig, mellan mäktig och svag ökade kraftigt. Redan inom det breda basskiktet av jordbrukare uppstod större ekonomiska klyftor, mellan sådana som framgångsrikt begagnade de nya möjligheterna och dem som inte hängde med. Som grupp tenderade bönderna samtidigt att tryckas ned av den framväxande staten och av de samhällsklasser som stod makten närmare - just krigarna, byråkraterna och de ekonomiskt mer fullfjädrade köpmännen. Ungefär så kan man kanske beskriva det faktiska innehållet i »den orientaliska despotismen».

Också slaveriet som institution i större skala brukar sättas i samband med att självhushållningen fick inslag av marknadsekonomi. Tidigare kan slavar ha använts i hushållen och i jordbrukssysslor. Först på stora jordegendomar som producerar för marknaden, i stora gruvor och byggnadsföretag blir det ekonomiskt meningsfullt att i större utsträckning lita till slavarbete....

Ytterligare en dimension i den nya samhällsstrukturen var religionernas och kultens utveckling. Marknadsekonomi, centralbyråkrati och religiös kult i förening stimulerade vidare en rik och mångsidig intellektuell och estetisk verksamhet i vetenskaper och konster. För historikern betydelsefullt är att högkulturerna blev litterära, dvs »uppfann» och utvecklade skrivkonsten.

Skrivkonstens betydelse för de samhällen som skapade den skall inte överdrivas. Den möjliggjorde ekonomiska transaktioner på längre sikt, ackumulation av upplysningar och rön av alla slag, och den gav härskare nya möjligheter att berätta för eftervärlden. De flesta människors liv påverkades inte omedelbart. Men på lång sikt fick det stora konsekvenser, att kunskap kunde magasineras på nytt sätt.

Alla de förändringar, som tillsammans innebär högkulturernas genombrott, har visat sig vara gradvisa, med rötter långttillbaka i föregående epoker. Det gäller i hög grad skrivkonsten. Som ett sätt att kommunicera visuellt och varaktigt, dvs att ge budskap inte bara mellan samtidigt närvarande människor, har skriften förelöpare i den äldre stenåldern: grottmålaren meddelar sig med bilder. Ju mer figurerna i sådana konstverk stiliseras och konventionaliseras, ju närmare kommer vi verklig skrift, eftersom meddelandet blir viktigare än det konstnärliga skaparbehovet. I andra visuella kommunikationsmetoder är det artistiska helt borta: t ex i inkas så kallade knutskrift (quipu), som registrerar talvärden. Kanske är talnoteringen som idé ett av ursprungen till skriften.

Mesopotamisk ekonomi och babyloniskt samhälle. Sid 54-55:

Enligt Hammurabis lagar fanns huvudsakligen tre samhällsklasser. Det lägsta skiktet var slavarna. Under den sumeriskakkadiska tiden tycks slaveriet huvudsakligen ha gällt kvinnlig arbetskraft för hushållsarbete, livsmedelsberedning och textiltillverkning. Manligt slaveri är sällsynt men förekommer t ex vid det omnämnda Lagash-templet i verkstäder och i trädgårdsarbete. Inte heller i Hammurabis Babylonien var slavarbete ekonomiskt synnerligen betydelsefullt. Inget av de riken som uppstod och gick under i Mesopotamien under dessa årtusenden hade för övrigt så stor militärmakt att det kunde förse sig med slavar i stor skala från »barbarfolken» runt omkring.

Mellanskiktet är i lagtexterna framför allt palatsets underlydande, men i vidare mening utgjordes det av folkets breda lager, av arbetare, arrendatorer, soldater osv. Det kan inte skarpt avgränsas från klassen ovanför. Liksom i ännu högre grad under den föregående sumeriska tiden var de emellertid underkastade utskrivning till arbete i byggnadsföretag och för underhållet av bevattningssystemet.

Till toppskiktet hörde de större jordägarna, de mest välbärgade köpmännen, byråkratin och prästerskapet. Det säger sig självt att denna generella bild av den sociala skiktningen bortser från en stor mängd lokala och tidsmässiga olikheter och förändringar. Själva huvuddraget i samhällsstrukturen, de stora skillnaderna mellan olika klasser både i fråga om rikedom, bildning, anseende och inflytande, är emellertid det väsentliga. Det är som skiljedomare mellan och reglerare av stridiga privat- och klassintressen som statsmakten framträder i lagsamlingar som Hammurabis. Till listan över kungarnas storverk och välgärningar hör mycket ofta just att de genom lagstiftning har sökt råda bot på de lägsta samhällsklassernas nöd, inte minst deras skuldsättning till högresamhällsklasser och till myndigheterna själva.

Om andan i den mesopotamiska överhetsstaten säger också lagarnas straffbestämmelser något. Lagarna vimlar av stympnings- och dödsstraff. I det avseendet tycks en utveckling ha ägt rum bort från en humanare sumerisk rättsuppfattning till en hårdare juridik, byggd på »öga för öga»-principen.

Notiser om furstar och erövringar, om tempelbyggen och kanalkonstruktioner, texter som kastar ljus över ekonomi. samhällsstruktur och styrelseapparat, allt detta är vad den mesopotamiska skrivkonsten ger historieskrivningen att arbeta med. En ojämförligt bredare, mer detaljerad och precisare skildring än av förlitterära epoker blir därigenom möjlig.

I andra avseenden gör skrivkonsten en ännu större skillnad. Utan texter kan man bara gissa sig till tänkesätt och religiösa föreställningar. Kilskriften ger nu rika möjligheter att studera en kulturs tanke- och trosinnehåll. Vi möter en värld av hjältar, tex i det stora Gilgamesheposet, och en gudavärld, en kult och en »spådomskonst» av mycket särpräglad art. I alla dessa avseenden var den gammalbabyloniska eran en sorts skördetid, då den sumeriska litteraturen skrevs ner och kopierades, och då det sumeriska språket, nu bara ett lärt språk, behandlades i grammatiker och lexika, och då matematik och astronomi odlades. Det skedde för praktiska, inte för vetenskapliga syften. Det gällde beräkningar vid byggenskap och lantmäteri. Det gällde att iaktta himmelens tecken, inte minst för att konstruera och korrigera kalendern, som i sin tur i många avseenden reglerade civilt och religiöst liv.....

Att dela upp den mesopotamiska kulturen i olika materiella och andliga aspekter är kanske nödvändigt för överblicken, men det är givetvis helt obabyloniskt. Hela tillvaron har i grund och botten upplevts och tolkats religiöst. Det för eftervärlden mest slående draget i den mesopotamiska religionen är det oerhörda myllret av gudar och gudinnor. Religionshistorikerna tror sig kunna urskilja olika utvecklingsstadier i detta panteon. Från början har man haft natur- och fruktbarhetsgudomligheter, associerade med olika näringsfång som kornodling, trädgårds- och boskapsskötsel, fiske. Det stadiet skall ha varit för handen vid övergången från förhistoria till historia omkring år 3000. I nästa fas får gudarna mer mänskliga drag, ordnas i en sorts hierarki och får var och en en särskild funktion: gudar och gudinnor för solen, månen, vattnet, stormen.....

Grekernas konst och vetenskap. Sid 95.

I ett avseende var Greklands tyranner och demokratiska ledargestalter lika: de byggde och smyckade sina städer. Peisistratos började tex förvandlingen av Atens Akropolis från en härskarborg till ett tempelberg med byggnad för stadsgudinnan Athena och en rikedom av sakral skulptur. När så persekrigens förödelse hade gått fram över staden, började Perikles om i ännu större och rikare skala. Parthenon kom till i stor dorisk stil med Fidias' berömda Athenabild (förlorad liksom den lika guld- och elfenbensprunkande Zeusbilden i Olympia av samma mästare), Erechtheion, helgad äldre gudomligheter, och den stora pelargången Propyléerna, som ledde upp till klippans platå. Också torgen nedanför smyckades med pelargångar, rådhus och andra officiella lokaler. Aten fick konserthus, idrottsanläggningar, badinrättningar. Detta är endast ett exempel från en stad under en kortperiod.

Under hela den arkaiska och klassiska tiden reste sig tempelbyggnaderna över hela den grekiska världen, i yppig jonisk stil i öster, i stramare dorisk stil särskilt i Storgrekland och på Sicilien. Templen smyckades med friser och gavelreliefer, med väggmålningar och fristående skulptur. Samtidigt florerade krukmakeri och vasmåleri i Korint och Aten i en ständigt fortgående teknisk och konstnärlig utveckling. Tillsammans gav dessa konstarter ett brett panorama över gudarnas, människornas och naturens värld - och över fantasi världar däremellan. Spännvidden och varaktigheten i den grekiska kulturens inflytande i världen kan inte minst mätas i det faktum att denna konst - i originaltappning eller i efterbildningar av varierande kvalitet - under hellenismens tid och sedan i ständigt nya antikiserande vågor har nått ut över praktiskt taget hela världen.

En grupp av monumentalanläggningar fick sin storhet mer av naturen än av arkitekterna: teatrarna. Ur religiösa festspel på Atens Dionysosteater växte det atenska dramat fram, skapat av de tre stora tragöderna: Aischylos med sitt nationella drama om hur övermod straffar sig, dvs om »Perserna» och deras nederlag, och med sin stora trilogi Orestien; Sofokles, den skickligaste dramatikern men kanske också den mest konventionelle (Antigone, Elektra och många fler); samt den store ifrågasättaren Euripides med sina många kvinnoporträtt (Medea, Andro-mache, Elektra). Tillsammans ställde de frågorna om existensen av en moralisk världsordning, om förhållandet mellan gudomligt och mänskligt. De gjorde det i en form och med en intensitet som är ett av grekernas originellaste bidrag till världskulturen.

I samma anda, ibland också med liknande litterär slagkraft, verkade också filosoferna under dessa sekler. Falska klichéer gör denna filosofi till ett intellektuellt genomlyst, rationellt, modernt vetenskapligt alternativ till Österlandets myllrande religioner och mysterier. Verkligheten är en annan. Pythagoras var matematiker, men han var ännu mer mystiker, själavandringstroende, religionsstiftare. Sofistema och Sokrates ägnade sig förvisso åt intellektuella övningar, men den sistnämnde och de allvarliga av de förstnämnda hade djupt religiösa, etiska uppsåt. Platon analyserade med oerhörd skärpa många av filosofins grundproblem, men han är också den store mytskaparen. Det stora flödet av inflytande från honom är en mystisk religiositet, nyplatonismen.

Självklart fanns en kvalitet av förutsättningslöst frågande och ibland empiriskt forskande nyfikenhet i det grekiska tänkandet. Aristoteles representerar kanske främst den sidan. Men den var inget grekiskt monopol. Ingen avgrund skiljer de joniska naturfilosofema, Pythagoras och deras efterföljare från deras samtida Kongzi och Buddha. En av förklaringarna till att mötet mellan grekiskt och orientaliskt resulterade i den hellenistiska syntesen, är att grekerna aldrig var eller blev någon västerländsk motpol till den fruktbara halvmånens värld.

Det klassiska Grekland la också grunden till många specialvetenskaper. Herodotos och Thukydides inledde den västerländska historieskrivningen, Hippokrates var en pionjär förempiriskt arbetande läkekonst, Aristoteles gav grundritningarna till biologi och statsvetenskap som vetenskapsdiscipliner. Men både human- och naturvetenskaperna skulle nå ännu längre i den hellenistiska blandkultur som följde.

Folkreligioner. Sid 116.

Vår kunskap om religiös tro och praxis under den förhistoriska tidens hundratusentals år är rudimentär och bygger på bevarade gravars innehåll av mänskliga och tingliga lämningar, på klippmålningar, »gudabilder», »tempelruiner». Paralleller med nutidens så kallade primitiva religioner kan ibland erbjuda förklaringsmöjligheter. Alla indicier pekar på att det har varit fråga om naturreligioner, dvs religioner som har kretsat kring livets huvudfakta: liv och död, försörjning, fruktbarhet.

I det något klarare ljus som faller över t ex Europas megalitgravar, Sydvästasiens pionjärstäder och storbyarna i stenålderns Kina, skymtar dyrkan av fruktbara modergudinnor, förfäderskult, divination.

Hur stora likheter som har funnits i religiöst avseende mellan olika delar av Gamla världen finns ingen möjlighet att avgöra. I den mån likheten finns, har den varit resultat av likartade levnadsomständigheter snarare än av idéspridning.

Högkulturernas religioner känner vi i ojämförligt större brokighet och rikedom. Vi kan se hur gudarna dominerar samhälle och stat i Egypten, Mesopotamien, i krigarstaterna från Hettiterriket till Perserriket, i de grekiska stadsstaterna. Romarriket, Mayasamhället och Kina. De gör det genom tempel och präster, eller genom kungar som är deras representanter eller söner, inom hellenismen till och med jämbördiga kolleger. Eftersom gudavärlden hör samman med staten, är det fråga om national- eller folkreligioner.

Ett annat drag hör lika mycket till bilden. Varken babylonsk. egyptisk, grekisk, hellenistisk eller någon annan av högkulturemas kända religioner är ett enhetligt tros- och kultsystem. I alla har vi mött lager på lager av gudavärldar, av fromhetssystem och riter, i konkurrens, samspel eller korsbefruktning. eller helt enkelt som olika trakters och folkgruppers religioner. Folkreligionerna är alltså inga slutna världar, de är i själva verket smältdeglar för ett myller av idéer, impulser och lokala myter. Inte minst i Egypten såg vi hur detta gav upphov till en rad religiösa omvälvningar inom nationalreligionens ram.

Inte heller har statsgränserna hindrat den religiösa trafiken. Asiatiska gudinnor och tänkesätt sipprade in i Egypten, egyptisk Isis-kult och annan fromhet gick ut i världen. I hellenismen och i Romarriket öppnades portarna på vid gavel för Medelhavsvärldens alla kulter och religiösa mysterier, att spridas från man till man eller genom systematisk mission.

Omkring 500 f Kr kan man på många olika håll i världen iaktta ett fenomen som åtminstone ser ut att vara nytt. Med en viss kronologisk samstämmighet låter nämligen då profeter höra sig. Kinas Vår- och Höstperiod var en tid av sociala och politiska omvälvningar. Men också en filosofisk och religiös smältdegelsprocess pågick. Ur den trädde mästaren Kongzi framsom den främste bland »hundra filosofer». Han undervisade, i former som för västerlänningens tanke till Sokrates, om den storsinta och medmänskliga kärleken som den rätta principen att bygga individers, familjers och staters liv på. Det var en socialt och etiskt betonad vishetslära, avpassad för Kina. Men Kongzi betraktade sin etik och sin tro på en gudomlig makt som giltiga för alla människor. I så måtto var han universialist och konfucianismen en »världsreligion», om än regionalt begränsad och förlagd till gränsområdet mellan vishetslära och tro.

En radikalt världsfrånvänd fromhet predikades vid ungefär samma tid av Gautama Buddha i Nordindien. Hans världsreligion blir den röda tråden i nästa del av framställningen.

Buddha som historisk person är svår att upptäcka bakom legendernas utsmyckningar. Detta gäller ännu mer nästa gestalt i raden av profeter och religionsstiftare på 500-talet f Kr: Persiens Zarathustra. Hans monoteism, parad med etisk dualism (kampen mellan den goda och den onda andemakten) blev i modifierad form statsreligion i Persien och influerade direkt och indirekt den hellenistiska världen. Den lever kvarsom en sorts restreligion i Iran och i Indien som parsism.

Till dessa religionsstiftare och vishetslärare ansluter sig också judendomens stora profeter från seklen kring 500 och de grekiska filosoferna från Pythagoras till Platon. Ingen hävdar att denna profetkedja från Kongzi till Jesaja hänger ihop genom inbördes kännedom eller genom påverkningar från den ene vishetsläraren till den andre.....

Den siste romerske kejsaren. Bysans. Sid 174-175.

Justinianus I kan kallas på en gång den siste romerske kejsaren i reell och någorlunda klassisk mening - som idé och som chimär skulle ju kejsardömet återkomma många gånger senare i Europas historia - och den förste bysantinske härskaren. Under de två hundra åren mellan Konstantin och Justinianus hade Västrom gradvis fallit sönder, som närmare skall skildras i nästa kapitel, och hade efterträtts av en rad germanriken eller riken med germanfurstar som herrar. Under Justinianus gjordes det sista allvarliga och till stor del lyckosamma försöket att återställa ett rike från Eufrat till Atlanten. Men under hans regering samlas också alla de tendenser - religiösa, kulturella, politiska, ekonomiska, sociala - som skilde Östrom från den klassiska romerska antiken. Från mitten av 500-talet blir det därför motiverat att tala om Bysans och bysantinism till skillnad från romerskt eller östromerskt.

500-talets bysantinska rike hade vida geografiska och ekonomiska horisonter. Vägarna genom Ryssland till Östersjön och Skandinavien där bortom var bekanta i Konstantinopel, likaså i hög grad de brittiska öarna inklusive Irland. Från Cornwall kom tenn sjövägen till Alexandria, som det hade gjort i årtusenden. I Afrika var gamla karavanvägar genom Sahara till Västafrika visserligen blockerade av berberfolk, men på östsidan trängde i gengäld handel och kristen mission längre söderut än någonsin förut. Etiopien drogs på ett nytt sätt in i medelhavsområdets och Mellersta österns affärer. Sjö- och karavanvägarna till och från Indien var ett livsvillkor för den bysantinska ekonomin, och åtskillig kunskap om Indien självt nådde Bosporen. Via folken i Turkestan och andra centralasiatiska områden stod man i förbindelse med och fick underrättelse om Kina, som nu var på väg in i sin andra glansperiod. Mynt med Justinianus' bild har påträffats i kinesiska städer.

Ur sådana synpunkter mer än ur territoriella var Östrom ett världsrike, när Justinianus kom på tronen. Av alla dessa horisonter - några av dem också fronter för försvar och attack mot grannfolk och konkurrentstater - var östfronten den helt avgörande, framför allt ur ekonomisk synpunkt. Expansionspolitiken under Justinianus börjar följdriktigt med en uppgörelse med Persien, men av allt att döma i syfte bara att säkerställa handelsvägar och hålla ryggen fri för planerade företag i väster. Detta lyckades någorlunda, men till priset av stora persiska plundringar och brandskattningar i Syrien och stora guldtributer ur Bysans' hårt ansträngda statskassa.

Samma defensiva syfte tjänade de stora befästningsanläggningar som uppfördes i gränsprovinserna från Röda till Svarta havet och kors och tvärs genom Balkanhalvön. Det var inte längre som på det gamla Romarrikets tid fråga om palissader och murar, utan om en serie kastell förbundna genom härvägar. Kring kastellen placerades lokalt rekryterade militära förband. När kriget inte krävde dem var soldaterna jordbrukare eller utövade andra fredliga yrken. Som så mycket annat i Bysans gick systemet tillbaka till Diocletianus men började nu dominera hela krigsväsendet och fick, som vi skall se, djupgående konsekvenser för hela det bysantinska samhället.

Under allt detta hade Justinianus blickarna riktade västerut. Han var en latintalande illyrier och sålunda halvvägs västromare. Detta kan vara en av förklaringarna till att hans utrikespolitik trots de ekonomiska realiteterna satte »återerövring» av de till germaner förlorade provinserna som ett huvudmål. De bysantinska arméerna och flottorna under Belisarius genomförde uppgifterna med förbluffande framgång. Vandalernas rike i Nordafrika erövrades snabbt och införlivades, medan kriget mot ostrogoterna i Italien böljade fram och tillbaka i tjugo år, innan Bysans stod som segrare och landets herre. Ytterligare ett stycke av det gamla Romarriket återtogs, när visigoterna i Spanien måste avträda södra delen av halvön.

Men Bysans njöt ingalunda någon obruten rad av triumfer. Inte bara krigen i öster och Italien var rika på bakslag. Hela tiden bröt germanfolk, slaver och bulgarer ner från nordost och härjade Donauländerna och Balkan och nådde till och med Konstantinopels portar.

Krigen och de många befästningsanläggningarna mot barbarinvasioner tyngde hårt på ekonomin. Särskilt svårt visade det sig att livnära arméer och flotta i vinterkvarter....

Bysans undergång. Sid 181.

Bysans' politiska och militära historia under de sista fyra hundra åren av rikets existens blir mer och mer en trist lokalkrönika. Riket maldes sönder och förintades mellan gamla och nya fiender. I stället för ett arabiskt kalifat, som Bysans någorlunda kunde balansera, kom en ström av krigarfolk från öster, de flesta turkspråkiga. De intog islams kärnländer, antog islams tro och vräkte Bysans ut ur Asien. I väster exploderade normandema i en erövringsvåg och blev Bysans' dödsfiende först i Italien, sedan i hela östra Medelhavet. Bakom normanderna avtecknade sig alltmer hotande andra västeuropeiska makter med östliga ambitioner, samtidigt som påvemakten i Rom gick mot sin höjdpunkt och allt intensivare eftersträvade den ortodoxa kyrkans underkastelse.

På ett enda år, 1071, led Bysans två katastrofala nederlag: mot de seldjukiska turkarna och förlorade Mindre Asien på kuppen, mot normandema och miste de sista resterna av sitt italienska välde....

Venedig gav hjälp mot normanderna men till priset av så omfattande ekonomiska privilegier inom hela det bysantinska riket, att handeln och stora delar av produktionen helt kom i venetianska händer....

Riket hade en gång uppkommit och blomstrat tack vare sitt läge som nav i Gamla världens handelshjul. Islams erövring av Mellersta östern hade självklart förändrat läget radikalt men hade i vissa avseenden snarast gjort Konstantinopel ännu mer ekonomiskt centralt. När de bysantinska flottorna efter hand fick överhand i Medelhavet, kunde de effektivt blockera handeln från Egypten och Syriens kuststäder och tvinga alla Österns dyrbarheter - kryddorna, sidenet, essenserna - att samla sig i bysantinska hamnar. För övrigt hade Kina inte längre monopol på silkestillverkning: silkesmasken hadesmugglats till Konstantinopel redan på 560-talet.

Från Bysans hade lyxvarorna från Asien och bysantinarnas egna alster gått till Italien och vidare upp genom Europa; ända till Birka i Mälaren nådde denna handel, fast då på östligare vägar. Långt in på 1000-talet behöll bysantinarna ett grepp över förmedlingen av lyxvaror från öster till Västeuropa. Nu föll detta handelsvälde i spillror. Venedig och hela kopplet av italienska sjöstäder och uppåtgående västeuropeiska makter störtade till för att ta över arvet. Från andra sidan Medelhavetutvecklade det muslimska Nordafrika en allt aktivare handel. Bysans trängdes ytterligare undan.

Om korstågen och deras motiv skall det senare bli tal. Att de ekonomiska drivkrafterna, dvs fjärrhandeln med Österlandet, som oemotståndlig lockelse mer och mer dominerade framgår av själva händelseförloppet. Ur Bysans' synpunkt var tågen en katastrof. Under det första upprätthöll korsfararna en tid föreställningen att det gällde en samkristen aktion till den bysantinske kejsarens hjälp. Faktiskt återfick riket också en del av sina anatoliska kärnländer. Men sedan blev korsriddarhärama bara ett plågoris. Plundrande och förnedrande drog de genom huvudstaden och det lilla stympade riket.

Med Venedig som pådrivare utnyttjade »latinarna» (västeuropéerna) fjärde korståget till att (1204) avsätta kejsaren och stycka den rest av riket som återstod. Under detta så kallade latinska kejsardöme övervintrade bara en liten spillra av det grekiska Bysans i ett hörn av Mindre Asien kring Nicea.

Den sista långa akten i det bysantinska sorgespelet och den sista av rikets dynastier började då Mikael Palaiologos, kejsare i det lilla Rump-Bysans i Nicea, lyckades utnyttja konjunkturerna till att återta Konstantinopel (1261). Då hade mongolstormen satt skräck i hela Europa och hade krossat Bysans' fiender seldjukema....

Men seldjukerna ersattes snart av ett annat krigiskt turkfolk, osmanerna. Mindre Asien gick på nytt förlorat. Vid mitten av 1300-talet gick så turkarna över Dardanellerna in i Europa och behärskade femtio år senare hela Balkanhalvön. I åtta långa år från 1394 belägrade de Konstantinopel. En ny asiatisk storm, Timur Lenks erövringståg, gav återigen Bysans en respit. Men Timurs välde blev kort. Osmanerna återupptog sitt avbrutna verk. Med ett väldigt uppbåd av fästningsbyggande, släpande av krigsfartyg över land till Konstantinopels krigshamn Gyllene hornet, uppbåd av tidevarvets mest hårdskjutande artilleri och väldiga härskaror överväldigade de i maj 1453 staden och riket. Bara små upprensningsaktioner återstod. Så var en mer än tusenårig historia slut.

Korstågen. Sid 209.

Korstågen bör ha vidgat Västeuropas horisont genom att ge rikare och riktigare kunskap om länder, folk och förhållanden i Österlandet. Men det är lättare sagt än bevisat. Det katolska Europas kunskapsnivå kan man bara ana glimtvis genom bevarade dokument och litterära källor. Säkert är att Europa väster om Bysans var utomordentligt illa orienterat om den islamiska världen vid korstågstidens början. Det berodde inte på att någon järnridå existerade mellan islam och kristenheten. Hela tiden upprätthölls förbindelser, ekonomiska, diplomatiska, militära, i någon grad också kulturella.

En kontaktyta tycks rentav ha blivit bredare under 1000-talet, nämligen de kristnas pilgrimsresor till Det heliga landet. Ett stort antal sådana vallfärder är beskrivna eller omtalade i samtida källor. De skedde både i smågrupper - furstar, grevar, biskopar med följen av släktingar och tjänare - och i mycket större ressällskap. Medeltidens sifferuppgifter är lika storvulna som antikens. Berättelsen om hur en hertig av Normandie på egen bekostnad låter 700 pilgrimer besöka Den heliga graven, eller om hur sydtyska adelsmän och prelater 1065 ger sig iväg med en skara på 12000 man, bevisar alltså bara att pilgrimsfärderna var omfattande. De förutsatte betydande ekonomiska tillgångar men genom välgörenhet låg de ändå ibland inom möjlighetens gräns också för fattigare.

Om pilgrimsindustrins omfattning vittnar för övrigt också att både enskilda och fromma institutioner organiserade insamlingar och lät bygga härbärgen och sjukhus för de vallfärdande utefter den långa vägen och i själva Det heliga landet. Efter Ungerns kristnande omkring 1000 gick den vanligaste vägen genom ungerskt territorium, genom det bysantinska riket och Mindre Asien, utefter den syriska kusten till Jerusalem. Också sjövägen via syditalienska hamnar som Bari och Amalfi tjänade pilgrimstrafiken. Amalfis ledande köpmannafamilj hörde typiskt nog till donatorerna av sjukhus och kyrkor i Antiochia och Jerusalem, en fingervisning om att rörelsen har haft ekonomisk betydelse. Det heliga landets muslimska härskare har i varje fall gjort sitt bästa för att avvinna de kristna besökarna inkomster. Ofta fick de vallfärdande köpa sig »pass» från stad till stad för att nå sitt mål.

Men denna fromma turistnäring har inte, lika litet som det mesta av den moderna, avsatt någon verklig insikt om de främmande och fientliga länder som hyste de heliga minnena. Då första korståget inleddes, hade man tex i Europa ingen aning om när och var Muhammed hade levat. 300-talet, gissade någon; »jag vet inte när», bekände en annan krönikör. Kairo var för dem Babylon, dåligt isärhållet från det syndens näste som Gamla testamentet talade om. Uppfattningarna om turkar och araber, inklusive så kallade arabiska kristna (dvs det som fanns kvar av de gamla monofysitiska kyrkorna) var i minst lika hög grad bestämda av myter och vanföreställningar. Islam betraktades som avgudadyrkande hedendom.

Korstågstiden medförde inte bara att strömmen av pilgrimer växte, utan också att »franker» av alla klasser och kategorier blev bofasta i de latinska rikena i Orienten under längre eller kortare tid. Det kunde knappast undvikas att åtminstone några grundfakta om den islamiska verkligheten i Egypten, Palestina och Syrien - liksom för övrigt också om Bysans och den grekiska kyrkan - nådde Europa, även om okunnigheten säkerligen förblev massiv hos de bredare folklagren. Förändringen skall inte överdrivas. Kvar stod, kanske rent av förstärkt, främlingsrädslan och övertygelsen att det kristna Europa hade rätt att härska över barbariska främlingar sådana som turkar och araber.

Om insikter och attityder beträffande islam förändrades långsamt, när de över huvud taget påverkades av kontakterna, så bröt mongolerna plötsligt och dramatiskt in i den europeiska världen. De europeiska folken pendlade mellan hopp och fruktan, men slutresultatet blev en skräckbild av horderna från öster, som ännu inte är utplånad. Inte desto mindre innebar denna nya och mäktiga faktor i världspolitiken att den europeiska horisonten, sedd från samhällets högsta nivå, plötsligt blev nästan världsvid. Därigenom blev mongolerna det första folk som skapade »världshistoria», dvs ett skeende som upplevdes nästan samtidigt tvärs över Gamla världen.

När den första mongolskräcken hade lagt sig på 1240-talet, tog påvemakten initiativet till en katolsk nyorientering... som dock inte gav några löften om fredlig samexistens mellan västvärlden och mongolimperiet....

Universiteten. Sid 212.

Rörelsen från mystik och spekulation till mer rationalistiska överväganden började redan vid slutet av 1000-talet. Anselm av Canterbury ägnade sig åt att bevisa Guds existens med logiska resonemang och ville ge en logiskt begriplig förklaring till inkarnationen och frälsningens mysterier. (Hans mest kända skrift hette Cur Deus Homo? Varför blev Gud människa?) Parisläraren Abelard, romantiskt ryktbar för sin kärlek till Héloise och brevväxling med henne, var ett halvsekel yngre. Med ett uppbåd av aristotelisk logik ifrågasatte han djärvt många av kyrkans lärosatser. Betecknande för hans metod är titeln på hans mest kända filosofiska verk, Sic et non. Ja och nej, dvs argument och motargument.

Både Anselm och Abelard hade lärjungar, men ingen av dem var knuten till något organiserat, kollektivt lärosäte. Den organisationen var nu i färd med att växa fram.

Förstadier till högmedeltidens europeiska universitet kan spåras i t ex den medicinska högskolan i Salemo (möjligen redan från 800-talet), i juristskolor i olika italienska städer, främst bland dem Bologna, som från 1000-talet blev Västerlandets främsta centrum för studium av både romarrätt och kanonisk rätt. Skolor kring en eller flera lärda män, som samlade lärjungar för studier utöver katedral- och klosterskolorna, hör också till universitetsväsendets framväxtperiod, t ex just Abelards krets i Paris. Den mest berömda av 1100-talets humanistskolor låg i Chartres.

Universitetet i egentlig mening uppstod, då lärare och studenter vid ett sådant centrum skildes ut genom privilegier av olika slag från det omgivande samhället. Det avgörande kännemärket var att de ledande lärarna blev auktoriserade av världsliga eller kyrkliga auktoriteter, framför allt av påvemakten själv, att ta emot elever och föra dem fram till vetenskapligt mästerskap, dvs att göra dem till »magistrar». Universiteten var vidare alltid internationella. Just på grund av examensrätten sökte sig studenter från hela Europa till dem och bildade nationella kollektiv (tyskar för sig, nordbor för sig osv), som just kallades universitet.

De äldsta universiteten i Västeuropa hade troligen förebilder både i Konstantinopels och Kairos högskolor. Fredrik Barbarossa privilegierade Bologna på 1150-talet, Paris växte fram ur katedralskolan vid Notre-Dame under årtiondena efter 1150, Oxford visar ansatser till universitetsbildning omkring 1170. 1200-talet blev sedan det stora seklet för universitetsgrundande i Italien, Spanien och Frankrike. Ofta tog furstar initiativet, tex Fredrik II, som grundade statsuniversitetet i Neapel på 1220-talet. På 1300-talet fick Prag, Krakow, Wien, Köln och många andra tyska städer sina universitet. Mot slutet av 1400-talet kom Norden med i den intellektuella rörelsen genom Köpenhamn och Uppsala.

Det utan jämförelse viktigaste av dessa lärosäten var Paris, modell för praktiskt taget alla de övriga och centrum för hela tidevarvets humanistiska och teologiska vetenskap. I Paris utbildades och undervisade de främsta av skolastikens män. Av kyrkans egna traditioner och den nya aristoteliska kunskapen uppförde de en imponerande lärobyggnad - ingalunda bara, som deras kritiker humanisterna på 1500-talet fick eftervärlden att tro, en hop knastrande teser utan originalitet och substans.

Tre män får företräda denna universitetslärdom, alla verksamma i Paris på 1200-talet. Albertus Magnus, med hederstiteln »den universelle doktorn» på grund av sin även för 1200-talet häpnadsväckande bredd i forskning och undervisning, ... täckte i undervisning och skrifter naturvetenskap, logik, retorik, matematik, astronomi, etik, ekonomi, politik och metafysik - dvs just hela spektrum av vetenskaper.

Ungefär samtidigt med Albert kom den engelske franciskanen Roger Bacon till Paris, även han för att studera och vidareföra den nya aristoteliska vetenskapen.... Han sysslade med eller gjorde idéskisser till bland annat krutfabrikation, ballonger, flygmaskiner och glasögon. Men det typiska för skolastiken och för hela tidevarvet var att all hans aktivitet i sista hand gick ut på att tränga in i naturens under och därigenom bekräfta den kristna tron.

Det tredje namnet är det största, Thomas från det italienskaAquino. han började sin universitetsbana vid det nya Neapel-universitet....

Gotiken. Sid 213-214.

Skolastikens lärobyggnad - otänkbar utan de aristoteliska impulserna via den islamiska världen - hade ett slags motsvarighet i sten och glas i de gotiska katedralerna och deras bildvärld. På detta område är det knappast fråga om några konstnärliga eller tekniska impulser från islam. Men tidevarvets skaplynne känns igen även på denna front av verkligheten.

Den romanska kyrkan hade några av sina andliga rötter i reformrörelsen från Cluny. På liknande sätt var nästa stora väckelserörelse inom Västerlandets klosterväsen, den cisterciensiska, en viktig impuls bakom gotiken. Väckelsen började som en reformrörelse inom benediktinerorden i det burgundiska klostret Citeaux. Man ville återställa den ursprungliga fattigdomen och enkelheten, som man ansåg hade gått förlorad genom benediktinernas väldiga världsliga framgångar, och återföra munkarna till ett liv i andakt och arbete.

I början av 1100-talet anslöt sig den burgundiske adelsmannen Bernhard. Efter några år sändes han att grunda ett nytt kloster i Clairvaux. Därifrån spred sig rörelsen med Bernhard som ledare ut över hela Europa. Bernhard av Clairvaux var inte någon anhängare av den begynnande aristoteliska vetenskapen, tvärtom Abelards opponent och skolastikens bekämpare. Han företrädde en innerlig, mystisk fromhet, en ny inriktning på Mariadyrkan - det var Bernhard som introducerade Ave Maria i den romerska gudstjänsten -, en lyrisk gudskärlek, som (dock först på 1900-talet) skulle ge honom titeln »den honungsflödande doktorn». I cisterciensemas asketiska program ingick också en ny estetisk stil. Man reagerade mot de väldiga och påkostade romanska kyrkorna i clunystil. Den cisterciensiska kyrkan (i Sverige tex Alvastra och Värnhem) var logiskt klar och enkel, rum utan kapell och tom och med ofärgade glasfönster.

Den religiösa reformrörelsen var bara en av gotikens förutsättningar. Stora tekniska nydaningar inom arkitekturen, som gjorde den gotiska katedralen möjlig, var en annan. De var ett verk av ingenjörer och byggmästare i landskapet kring Paris, lle-de-France. Där uppfördes alla de tidigaste gotiska kyrkorna. För gotikens segertåg över Väst- och Nordeuropa spelade vidare ekonomiska faktorer såsom stadsväsendets uppblomstring en stor roll. Ur den synpunkten är den gotiska katedralen ett uttryck för Europas materiella blomstring och handelspolitiska expansion .

Det som knyter gotiken samman med högmedeltidens livsstil och skolastikens tankevärld är både katedralernas totalidé och, ännu mer, det program som bestämde kyrkornas skulpturala och bildmässiga gestaltning. De himmelssträvande byggnaderna hade skelettkonstruktioner av ribbknippen, strävpelare och strävbågar. Mellanrummen fylldes av färgsprakande glasfönster. Katedralerna var liksom teologins stora Summor tänkta som totala bilder av verkligheten, den himmelska tillvaron planterad på jorden, skapelsen som Guds avbild. I fasadernas, dörrarnas och glasfönstrens naturalistiska bildvärld kunde människorna se både sin egen jordiska tillvaro och kyrkans hela lära demonstrerad: böndernas arbetsdagar genom årets olika månader, universitetens vetenskapliga värld och hela uppenbarelsehistorien från Gamla till Nya testamentet. Om Thomas Aquinas avslöjade världen för studenterna som »en bok skriven av Guds hand» (Gregor Paulson) gjorde katedralerna från Chartres till Uppsala samma tjänst för städernas föga bokliga befolkning och den ännu mindre läskunniga landsbygden i vida cirklar däromkring.

Ett yttrande av Adelard av Bath, en av 1100-talets ivrigaste förmedare av grekisk-arabisk matematik och naturvetenskap, låter som en kommentar till katedralernas bildvärld: »Man säger att om någon bor i ett hus och är okunnig om vad det är gjort av och hur det är byggt, om dess storlek, kvalitet och plan, så är han ovärdig att njuta dess gästfrihet. På samma sätt, om någon, som är född och uppvuxen i denna världs boning, underlåter att lära känna planen bakom dess förunderliga skönhet, så är han, när han hunnit mogen ålder, ovärdig och borde om möjligt kastas ut.» (Citerat efter Chenu, La théologie dudouziéme siécle).

Högmedeltiden var en epok då det var högt till tak, både bokstavligen i svindlande katedraler och bildligt i en aktiv, intellektuell värld av upptäckter och ny vetenskap.

Den senmedeltida krisen. Sid 218-219

Fram emot mitten av 1300-talet bröts enligt många beräkningar och notiser de stigande befolkningskurvorna nästan överallt i Europa. Den ekonomiska expansionen upphörde likaså och byttes på många områden i tillbakagång. Depression och kris präglade sedan mycket av västkristenhetens liv under medeltidens sista 150 år.

Tidigare var man benägen att lägga hela skulden för tillbakagången på en väldig pestvåg, som började i Kina, gick över Turkestan till Svartahavsområdet och via genuesiska hamnar nådde Italien 1347. Därifrån spred den sig till Spanien och Frankrike, vidare till Österrike, Ungern, Tyskland, Nederländerna och England, för att slutligen nå Skandinavien och de baltiska länderna. Även den östliga kristenheten. Bysans och Ryssland, drabbades. Nya utbrott förekom sedan under resten av århundradet, framför allt under 1360- och 70-talen.

Denna digerdöd tros ha kostat Europa bortåt en tredjedel av dess befolkning eller kanske 75 miljoner människor. Men dessa i och för sig utomordentligt osäkra beräkningar täcker över väldiga skillnader inom kontinenten. Vissa delar av Nederländerna och Tyskland tycks ha sluppit undan helt, andra orter, trakter och länder (de italienska sjöstäderna, Spanien, delar av Frankrike, Norge) drabbades så mycket hårdare och kan ha mist två tredjedelar av sin befolkning.

Pesten var en katastrof av första ordningen. Den måste ha bidragit kraftigt till krisen inom ekonomi och samhällsliv, i somliga trakter kanske satt igång den. Men nyare lokalforskning har å andra sidan kommit fram till att tecknen till stagnation och tillbakagång på många håll visade sig redan flera årtionden före »svarta döden». Man kan se att kolonisationen och stadsgrundandet saktade av eller helt upphörde i vissa regioner, att det stora handelsuppsvinget byttes i sin motsats under tidigt 1300-tal, att övergivna byar och bosättningar (ödegårdar) dyker upp i källmaterialet i vissa områden, tillsammans med åkrar i lägervall och igenväxta odlingar, att befolkningstalen har börjat sjunka på en rad platser redan på 1320-talet.

Det måste innebära att krisen hade andra och mer generella orsaker än pesten. Forskningen är långtifrån färdig med frågorna och svaren i denna problemhärva. En klimatförsämring hör till de tänkbara förklaringarna. Europa norr om alperna hade under perioden 1000-1300 någon grad varmare klimat i genomsnitt än nu. Första hälften av 1300-talet uppvisade en rad osedvanligt våta höstar, 1400-talet var ett särdeles kallt sekel. Sådana förändringar påverkade i synnerhet marginella bosättningsområden (t ex Island och Grönland), och marginella odlingsmarker. En serie dåliga skördar i hela Nordeuropa på 1310-talet beror kanske på usla skördeförhållanden. I vissa regioner kan flykten till städerna ha bidragit till att lägga landsbygd öde. På andra håll kan övergång till produktion av kött, smör och ull ha medfört att åkerjorden minskade. I så fall är tillbakagången bara skenbar. De svåra krigen, tex mellan Frankrike och England, kan ha spelat in. Faktorerna är så många och växlande att till sist endast den allmänna maximen gäller: sant är bara det lokala.

Sammanhang och förlopp i den senmedeltida krisen varierar starkt från region till region. Återhämtningen gick också mycket olika snabbt i olika delar av Europa. Det tyska kolonisationsområdet i öster, delar av England, Lombardiet och det kristna Spanien tycks ha kommit över krisen redan i början av 1400-talet. I andra delar var den passerad först mot slutet av seklet, i ytterligare andra- inte minst nordliga områden - satt verkningarna i ännu flera århundraden eller blev permanenta. Den nordiska bosättningen på Grönland försvann tex för gott.

Både det stora uppsvinget under högmedeltiden och senmedeltidens djupgående kriser fick stora verkningar på europeiska samhällsmönster. Framför allt har nya produktionsförhållanden underminerat den feodala strukturen i stora delar av Europa. Men förhållandena är så komplicerade och olika i olika delar av området att bara några av många möjliga verkningar kan skisseras.

Förändringarna visade sig främst på feodalsamhällets basnivå, dvs på storgodsen, där ofria jordbruksarbetare skapade det överskott som adeln, kyrkan och furstarna levde av. Den viktigaste förändringen var att dagsverksskyldigheterna i allt större utsträckning ersattes med avgifter i pengar eller varor. Det sammanhängde givetvis i sin tur med det växande inslaget av penningekonomi i hushållningen över huvud taget.....

Kyrkans kris. Kätterier. Sid 222.

De stora systemen i kyrka och stat, som anvisade varje enskild och varje stånd och klass en bestämd plats i en hierarki, var aldrig obestridda. Hela medeltiden igenom fanns det överallt människor som gjorde motstånd mot kyrkans disciplin och krav på tionde, mot dagsverksskyldigheter och andra former av feodalt förtryck. Den stora jordbruksexpansionen och den kommersiella revolutionen från ca 1000 gav, som vi har sett, mäktigt stöd åt sådana uppbrytande krafter och åstadkom särskilt i Västeuropa radikala förändringar i hela samhällsstrukturen. Men även om rörligheten mellan samhällsklasserna kanske ökade under den förvandlingen, förblev drängen dräng och herren herre. På så sätt var det katolska Europa lika hierarkiskt år 1500 som år 1000.

En annan mer genomgripande kris drabbade den katolska kyrkan under samma tid. Där fick verkligen hierarkin ett grundskott. Därför är det lämpligt att sluta skildringen av det medeltida Europa med en teckning av oppositionsrörelserna inom västkyrkan under de sista seklen av epoken.

Den tidigaste stora vågen av kätteri (ordet kommer just av katarerna, som strax skall behandlas) i Västeuropa hade sitt andliga ursprung i öster. På 900-talet uppträdde i Bulgarien prästen Bogomil och vann många anhängare för en lära som på de flesta punkter gick stick i stäv mot den grekiska kyrkans. Rörelsen hade starka undertoner av bulgariskt hat både mot Bysans och mot den egna överklassen. Den betraktade världen som djävulens skapelse, fördömde äktenskap och avskydde barn, åt inte kött, förkastade kyrkor, ikoner och kors samt alla kyrkans sakrament. Från Bulgarien spred sig detta kätteri in i själva det bysantinska riket och nådde också Konstantinopel.

I väster började liknande världsfrånvända rörelser, fientliga mot den samtida kyrkans hela apparat, dyka upp på 1000-talet. De tycks ha hämtat en del av sin inspiration från reformrörelsen inom klosterväsendet, framför allt Cluny. Men inflytande från »bogomilismen» är också skönjbart. På 1100-talet slog dessa oppositionsrörelser ut i full kraft, aggressivt, militant, med krav på kyrkan att göra bättring och i evangelisk fattigdom ställa sig solidarisk med samhällets lägsta grupper. Även nu finns förbindelselänkar mellan dessa oppositionella och reformrörelser inom kyrkan själv, under män som Gregorius VII och Bernhard av Clairvaux. Samtidigt gjorde korstågen de öst-västliga förbindelserna livliga, och bogomilismens påverkan på Västerlandets kätteri växte.

Vid mitten av århundradet predikade Abelards lärjunge Arnold av Brescia i Italien apostolisk fattigdom och radikal social omgestaltning av stat och kyrka. Han lyckades en tid till och med fördriva påven från Rom med den romerska underklassens hjälp. Asketiska oppositionsgrupper florerade också tidigt i Rhenlandet, i Flandern och i Frankrike. De gick under många namn. Eftervärlden har oftast använt beteckningen katarer, dvs de rena, de av världen obesmittade. Ett annat vanligt namn är albigensema, efter en av deras sydfranska huvudorter.

Katarerna organiserade sig som en separat kyrka med egna biskopar och präster, även med egna kyrkomöten. Languedoc och Lombardiet blev de främsta skådeplatserna för detta radikala kätteri. Den mest långtgående askesen inom rörelsen, med bland annat krav på fullständig sexuell avhållsamhet, tillämpades bara av ett smalt ledarskikt. Men rörelsen accepterade som troende medlemmar människor med mindre sträng moral och fick därigenom också en bred folklig förankring i Sydfrankrike och Norditalien.

Långt mindre fientlig mot den officiella kyrkan var en rörelse som hade till upphovsman en rik köpman i Lyon, Valdes. Han beslöt sig omkring 1170 för att sälja allt vad han ägde och i biblisk fattigdom gå ut och predika evangelium. Kyrkan ogillade hans och hans anhängares, valdensernas, verksamhet, särskilt därför att de i sin mission använde sig av bibeldelar översatta till franska, istället för den erkända latinska bibeln..... Många andra protester uppstod....

De medeltida kätterierna krossades av etablissemanget, liksom alla uppror mot den världsliga herrestaten rann ut i sanden. 1500-talets reformatorer däremot lyckades verkligen med eller mot sin vilja bryta sönder det katolska Europa. I vilken mån det tidigare undermineringsarbetet medverkade till deras framgång är omöjligt att avgöra.

Islam. Sid 230-231.

Om buddhismen var som ett regn, som länge och stilla föll över nästan alla Asiens länder och fick verkningar allt efter terräng och jordmån, framkallade rik växtlighet eller sjönk undan i sanden, och om kristendomen mer liknade ett nytt flodsystem i medelhavsvärldens och Europas landskap, som skapade nya livsbetingelser utan att utplåna de äldre formationerna - så kom islam som en svallvåg över en fjärdedel av världen, dränkte och genomsyrade allt.

Bilder skall inte pressas. Även islam fick, som vi skall se, anpassa sig till den verklighet den sköljde över. Många drag i de förislamiska kulturtraditionerna satt kvar genom hela islams historia både generellt och lokalt. Men det förbluffande i islam som historiskt fenomen i jämförelse med de båda andra världsreligionerna är den snabba, enorma och varaktiga framgången. Där buddhismen sipprade in under ett par årtusenden och kristendomen plöjde sig fram genom långa sekler, blev islam en världsmakt på några få generationer. En ideologisk-militär »världserövring» i det formatet och med sådan explosivitet kan i världshistorien bara vår egen tid visa maken till i kommunismens utbredning över halva jordklotet....

Detta kapitel försöker ge en totalbild av islam som ram för mänskligt liv och samliv och föregriper därigenom något som blev full verklighet först 50, 100 eller 200 år efter Muhammeds tid. Läsaren får alltså hålla i minnet att den tändande gnistan och den första skissen till det muslimska samhället har som miljö Västarabien vid början av 600-talet, medan det stora systemet, med genomreflekterad »helig lag», med filosofi och teologi, med fromhetsliv och fasta sociala mönster, med ekonomiska band och politiska mönster, är ett verk av flera sekler och har till geografisk ram hela den fruktbara halvmånen från Amudarja till Nilen, med utlöpare genom Nordafrika till Spanien....

Som världsreligion har islam fundamentala likheter med andra sådana. Några av de viktigaste är:

1. De universella anspråken som finns inbyggda i grundläggarnas budskap, även om de första efterföljarna inte vågar eller kan uttala dem direkt (det dröjer innan apostlarna bryter sig ur judendomen, det går en tid innan sanghan börjar missionera på allvar).

2. Den centrala roll för lära och liv som just grundaren spelar. Men här finns också en betydelsefull skillnad. Kristendom och buddhism är adekvata beteckningar, eftersom Kristus och Buddha åkallas och dyrkas i olika former av sina troende. Beteckningen muhammedanism, förr den vanligaste i Västerlandet, vanställer däremot innehållet i islam. Muhammed är en nyckelgestalt, hans ord och gärningar är muslimernas rättesnöre, men ingen rättrogen muslim dyrkar honom.

3. Kravet på individuell trosavgörelse och ett levnadssätt, privat och socialt, i överensstämmelse med en bestämd etik.

4. Individers, samhällens och hela mänsklighetens infogande i ett allomfattande kosmiskt (buddhismen) eller historiskt (kristendomen, islam) sammanhang....

För buddhismen som filosofi och religion spelade den världsliga staten en mycket marginell roll, och under buddhismens utbredning över Asien utformades förhållandet mellan stat och sangha i en sådan mångfald av mönster att inga generaliseringar är möjliga. Kristendomen skilde skarpt mellan Guds och kejsarens sfärer, skapade sin egen från staten skilda kyrka och bäddade på så sätt både för samröre och konflikt mellan de båda. I islam finns distinktionen praktiskt taget inte. Samfundet av muslimer är också en stat. Ingen skillnad görs mellan andligt och världsligt. »I Rom var kejsaren Gud, i kristenheten delade Gud och kejsaren makten, i islam är Gud kejsare, och det muslimska samfundets överhuvud är Hans ståthållare på jorden»....

Mer än de andra världsreligionernas områden har därför det av islam präglade samhället fått en homogen karaktär. Livets alla områden är integrerade och hålls samman av enhetliga synsätt och regelsystem. Buddhismens spekulativa frenesi berör ofta det folkliga vardagslivet ganska litet. Kristendomens historia speglar minst sagt dåligt en etik och ett gudsförhållande grundat på kärlek. Islam, med möjligen enklare världsbild och rimligare moraliska krav, tycks kanske bättre uppfylla »den ideale fordring»; att vara vad den är fullt och helt och icke styckevis och delt. Att konflikterna och de inre spänningarna inte för den skull uteblev, framgår av det följande....

Indianfolken och kyrkan. Slaveriet. Sid 310-311.

Att kolonisation och kristnande programmatiskt sammankopplades under den spanska erövringen, innebar att nästan från början kyrkan och de utåtriktade predikar- och tiggarordnarna, dominikaner, franciskaner och senare jesuiter, följde erövrarna och kolonisatörerna åt och i varje fall ytligt lyckades införliva stora skaror av indianer i sina församlingar. Utan att analysera den religiösa innebörden i sådan massomvändelse kan man konstatera, att ett sorts skyddsnät på det sättet spändes upp för indianbefolkningen. Döpta indianer, oavsett bakgrund och motiv, kunde förvisso exploateras och proletariseras, men inte utan vidare jagas och förintas som djuriska hedningar.

Kyrkans konto med indianfolken har annars både debet- och kreditposter. Las Casas var inte den ende som uppträdde som deras talesman. Andra missionärer ägnade sig med kraft åt att skriftfästa deras språk och historiska traditioner, och bidrog därigenom till att rädda dem från att suddas ut. Men kyrkan och klostren som väldiga jordägare deltog också i exploateringen av den kontinent som hade varit indianernas.

Hur djupt och fullständigt kristnades Ibero-Amerika? Frågan är omöjig att besvara. På ytan har få regioner präglats så av kyrkan. Hjärtat i den iberiska kolonisationen var staden, och i varje stad var kyrkan, katedralen och klostret den arkitektoniskt och andligt dominerande institutionen. Men den fromhet som praktiserades i indian- och mestisstadsdelarna, i indianernas egna byar och städer och av peonerna på haciendorna var en blandning av indianska föreställningar och riter med kristna doktriner och gudstjänstbruk. Religiösa bruk och idéer ur indiansk folkreligion lever alltjämt kvar i Mellan- och Sydamerikas folkliga religiositet.

För indianerna och deras Amerika höjdes alltså åtminstone några röster under kolonialtiden. För de importerade negrerna eller mot negerslaveriet som institution hördes däremot bara svaga viskningar. Kolonialregimerna gynnade slavhandeln som ett sätt att minska trycket mot den inhemska amerikanska befolkningen, och många humanitärt sinnade argumenterade på liknande vis.

Negerslaveriet hade sin miljö i det smala plantagebältet efter Atlantkusten från södra Nordamerika till Brasilien. I den spanska delen spelade det en jämförelsevis underordnad roll, i Portugals amerikanska välde en desto större. Det berodde på att portugiserna mer ensidigt satsade på plantagedrift - socker. senare kaffe - samt på gruvdrift - guld, diamanter - på att de hade egna afrikanska handelsfaktorier som kunde skaffa negerslavar, och på att de inte hade stora, tättbefolkade indianriken på sitt område att tappa på arbetskraft. I gengäld bedrev portugisiska privatföretagare formlig slavjakt på indianer allt längre in från kusten. Det var i själva verket den huvudsakliga drivkraften bakom den långsamma portugisiska penetrationen av Amazonbäckenet.

Indianjakternas resultat förslog emellertid inte. I stora skaror fördes negerslavar över Atlanten, en mindre del till spanska besittningar, huvuddelen till Brasilien. I spanska Västindien torde slavbefolkningen vid kolonialtidens slut (1800-talet) inte på långa vägar ha nått upp till en miljon, i Brasilien var den åtskilligt större. Ändå hölls siffrorna nere av att negerslaven var dyr arbetskraft, bland annat för att många dog under transporten över havet och för att få slavar överlevde tio års arbete på plantagen. Detta sista faktum, jämte de många vittnesbörden om negerslavars uppror och flykt från brasilianska gruvor och fazendor (den portugisiska motsvarigheten till haciendorna), dementerar den gynnsamma bild av det ibero-amerikanska slaveriet, som en modern socialhistorisk skola särskilt i Brasilien har försökt teckna. Negerslaveriet var ingen välviligt patriarkalisk inrättning utan den hårda exploatering som plantageekonomin krävde.

Den långsiktiga historiska verkan av negerslaveriet var framför allt, att Amerikas befolkning tillfördes ytterligare ett kraftigt inslag i brygden - negrerna själva - samt den blandning mellan europeiskt, afrikanskt och amerikanskt som kom till stånd, återigen främst i Brasilien. Demografiskt var det verkligen en helt ny värld, som växte fram efter det att Columbus hade upptäckt indianernas gamla. Det var en kolonialvärld dominerad och styrd av Europa, men en värld som till folk och livsmönster allt hastigare avlägsnade sig från det europeiska.

Det brittiska härskarsystemet. sid 343-344.

Möjligheterna till detta kolossala imperiebyggande hade Indien, som vi har sett, självt tillhandahållit. Men vad gav kompaniet de stora och snabba framgångarna? Omkring 1500 hade eldvapenimperierna - ottomanernas, safavidernas, mogulernas - byggts upp inte minst på militär överlägsenhet: gevär och kanoner mot gammalmodigt beväpnade arméer. 250 år senare var situationen i Indien i det hänseendet omvänd. Européerna och deras indiska hjälptrupper hade mycket bättre musköter, fler och bättre skeppskanoner, deras infanteri förintade med sin eld anstormande kavalleri. Att engelsmännen helt behärskade havet och sjövägarna gav dem ett annat stort försteg också militärt. Ytterligare ett övertag låg i att kompaniet hade baser och resurser utanför Indien, kunde reparera nederlag på ett annat sätt än besegrade indiska motståndare, utan att bli direkt lidande av krigets härjningar och bortfallet av agrara inkomster.

Men den kanske främsta tillgången för kompaniet i spelet om Indien var alliansen med mäktiga indiska intressen. Det gällde inte så mycket de växlande allianser med olika rajor och nawaber som ingick i diplomatin, utan mera det permanenta förbund, som kompaniet slöt med banyakasten i Bengalen.... Det var banyas nätverk av köpenskap som skaffade de utländska kompanierna deras varor, och det var den kastens hat mot de muslimska mogulhärskarna och ekonomiska motsättningar till hela den agrara regimen, som var basen för alliansen mellan Clive och Bengalens banya. Med deras miljoner köptes tronpretendenter och trupper. Förräderi lika mycket som europeiska eldvapen vållade nawabens nederlag vid Plassey.

Indiens infogande i ett kommersiellt världsvälde var alltså en triumf för den sjöburna handeln i dubbel bemärkelse: brittiska och indiska köpmän i förbund tog över, självklart med de förra som främsta makthavare men med de senare som finansiärer och kanske också i sista hand bland de främsta profitörerna.

I första omgången var det dock kompaniets folk som profiterade. Enorma summor pressades ut ur Bengalens härskarskikt och ur provinsens resurser över huvud taget. Clive självkrävde inkomster motsvarande en sjundedel av Storbritanniens ordinarie årsintäkter. Kompaniets tjänstemän skyndade sig att genom privat handel och privata utpressningar följa exemplet....

En rovdrift av det slaget kunde inte fortsätta. Inte ens Indiens skatter var outtömliga. Redan Clive försökte under sin sista sejour i Bengalen hejda korruptionen och utsugningen och få till stånd en fungerande förvaltning. Kompaniet hade makten, framför allt över finanserna, men styrde genom indisk personal. Rättsskipning och alla andra inre ange-lägenheter lämnades åt den indiska administrationen. Hastings gick längre mot direkt brittisk styrelse genom att göra kompaniets eget folk mer ansvarigt för skatteuppbörden och genom att rensa ut åtskilliga mellanhänder på vägen mellan de skattebetalande bönderna och Calcutta. Domstolar med engelska domare inrättades, men alltjämt gällde muslimsk lag, och förvaltningsspråket var persiska.

1784 tog brittiska kronan genom Pitts India Act över det politiska ansvaret för kompaniets indiska besittningar. Cornwallis sändes ut för att mer definitivt organisera den brittiska styrelsen och dess förhållande till indiska härskare och de indiska folken. Han genomförde ytterligare en kraftig anglicering. Alla högre poster reserverades för britter, bara britter kunde bli officerare, indiska domstolar ersattes med engelska (men sharia gällde alltjämt). Från denna tid gav oordningen och korruptionen vika för en strikt legal regim. I gengäld präglades den allt mer av nedlåtande och fjära attityder till indierna och det indiska....Religiöst och ideologiskt fick mötet mellan det europeiska, företrätt av engelsmän, och de indiska kulturerna sina väsentligaste verkningar först efter 1800....

1793 kom baptistpastorn William Carey till Calcutta. Trots kompaniets skarpa motstånd inledde han där en ny era av kristen mission i Indien. Han blev också pionjär för modern indisk litteratur genom sina ordböcker och grammatikor på bangali och andra indiska språk samt sina många bibelöversättningar. Han var den förste som lät trycka böcker på moderna indiska språk och med indiska skrifttecken. Både den västerländska boklärdomens genomslag bland Indiens bildade och i viss mån det nationella indiska självmedvetandet kan ledas tillbaka till Carey.

Den ryska samhällsutvecklingen. Sid 362-363.

En term som har använts för att karakterisera det ryska styrelseskick som växte fram under senmedeltiden och nådde sin fulländning under 1500- och 1600-talen, är »arvgodsmonarki» ... Innebörden är, att härskaren inte bara utövade all makt i staten utan också disponerade alla samhällets ekonomiska resurser. Han skötte riket som godsägaren sin fäderneärvda gård. Han ägde landet. Utrymme för andras rättigheter och egendom ges inte under en sådan regim, ingen hållbar distinktion existerar mellan en offentlig och en privat sektor av samhällslivet. ...

I utgångsläget, då Kiev-staten hade fallit sönder och det ryska territoriet hade delats upp i en mängd furstendömen. härskade varje furste bara över sin egen lilla domän, där han i gengäld var självhärskare och skötte sina gårdar huvudsakligen genom slavar. Mellan domänerna, som alltså var långtifrån heltäckande, var folket fritt och rörligt och inte underkastat annan disciplin än tributskyldighet.

Det var ett decentraliserat system, naturahushållning förhärskade - två kännemärken också för västeuropeisk feodalism. Men skillnaderna är mer avgörande. I Ryssland fanns ingen kung som teoretisk innehavare av all makt, en makt som andliga eller världsliga stormän skulle kunna tillskansa sig. I stället fanns ett antal helt jämställda furstar; varken bojarerna (adelsståndet) eller kyrkomännen i Ryssland tog sig härskarmakt. Bojarerna tjänade hos furstar som krigare och ämbetsmän, men inget kontrakt eller ömsesidig förpliktelse, som det västerländska vasallförhållandet krävde, existerade. ...

Insidan av moskvafurstens »rikssamling» är, att de små furstarna, de självständiga bojarerna, den i stor utsträckning fria bondeklassen gradvis ersattes av en arvgodsmonarki utan fri- och rörligheter. Steg för steg - genom erövringar, giftermål, köp och konfiskationer - utvidgade storfursten sin egen domän. ...

Den avgörande knäcken fick adeln som politisk maktfaktor genom Ivan IV. Skillnaderna mellan arvegods och förläning hade då suddats ut, bojarernas skyldighet att tjäna tsaren var ett faktum, oavsett vilken jord de disponerade. Men först nu sattes den militära tjänsteplikten i system och i relation till varje adelsmans godsinnehav. Detta stod för övrigt i samband med en reform av krigsmakten, varigenom Moskovien i någon mån sällade sig till eldvapenimperiema. Artilleriet utvecklades, stående regementen utrustade med musköter inrättades. Men soldaterna i dessa »streltsy» livnärde sig mellan kampanjerna som hantverkare och var alltså inte någon egentlig yrkesarmé.

Detta var emellertid bara ett förspel. På 1560-talet bröt en storm ut, som varade ungefär ett årtionde. Utformningen och detaljerna i detta skräckregemente torde avslöja galenskap hos Ivan den förskräcklige, men det var metod i galenskapen. Riket delades upp. En del styrdes helt av tsaren, med en särskild kår av beväpnade tsartjänare (oprichniki, svartklädda gendarmer på svarta hästar) som blev det främsta och mest fruktade terrorvapnet. I en annan del fungerade de gamla institutionerna alltjämt, t ex duman, som var ett råd, där representanter för de främsta bojarättema dominerade. Tsaren krävde absolut rätt att helt efter eget gottfinnande straffa alla förrädare och ogärningsmän. Med dessa vapen till sitt förfogande inledde han en utrensningsaktion både inom bojarståndet och mot oppositionella kyrkomän. Hela adelsfamiljer med tjänare och livegna utrotades, deras egendom konfiskerades. Kärnan i hela processen var, att tsaren tog över som sin domän de delar av riket, i allmänhet centralt belägna, där de mäktigaste bojarsläkterna hade sina rötter. Dessa klaner förintades eller miste sina arvegods och fick perifera förläningar i stället. Liknande öde drabbade för övrigt också andra öar av privat äganderätt och privilegierad frihet, tex städer som Novgorod. Även stadsväsendet och marknadsekonomin kom alltså under tsarens självhärskardöme. Ansatser till en merkantil medelklass ströps i sin linda.

Bojarståndet levde kvar hela 1600-talet igenom som en hovadel, men alltmer undanträngt från verkligt inflytande av den nya rena tjänsteadel, som tsarerna skapade i ymnigt flöde. Peter den store avskaffade sedan hela bojarinstitutionen och fyllde tjänsteadeln med folk ur alla samhällsklasser, samtidigt som han strikt krävde livstids statstjänst av varje adelsperson. Detta var lågvattensmärket för aristokratin i förhållande till tronen. Sedan gick vägen åter uppåt under 1700-talet, mot ett nytt slutet, socialt och ekonomiskt privilegierat adelsstånd, om också politiskt helt underordnat kejsarmakten.

Reformationerna. Sid 368-369

De största omvälvningarna i Europa väster om Ryssland under 1500-talet bör samlas under rubriken »reformationerna». Genom protestantismen spräcktes det mått av religiös enhetlighet, som kan ha funnits i regionen, nya religiösa och intellektuella krafter frigjordes både på den reformerade och på den alltjämt romerska sidan i schismen, hela det andliga klimatet i Västeuropa förändrades radikalt. Detta fick genomgripande konsekvenser för europeisk storpolitik (i t ex religionskrigen), för de politiska systemen i en lång rad stater (t ex i furstemaktens tillväxt i Tyskland, Norden, England), för ekonomin (t ex genom att mängder av kyrkojord kom ut på den världsliga marknaden), för de sociala förhållandena (som t ex Englands 1600-tal skulle demonstrera). Genom att reformationen motsvarades av en katolsk reformrörelse med gamla anor och nästan omedelbart framkallade en romersk motreformation, kom förändringens vindar att blåsa genom praktiskt taget alla Europas länder. ...

Den tyske sociologen MaxWeber lade vid början av 1900-talet fram en ännu livligt diskuterad tes om ett orsakssammanhang mellan protestantismens etik och den västeuropeiska kapitalismens och företagsamhetens framväxt. Tesen är omöjlig att bevisa. .. Protestantismen duger dåligt som yttersta orsak till kapitalism, industrialism och västeuropeiskt världsherravälde. ....

Reformationen själv var en oupplöslig blandning av teologisk polemik, religiösa väckelserörelser, social oro, ekonomiska störningsfenomen, lokal- och regionspolitiska ambitioner och intriger, storpolitiska blockbildningar. Vad den åstadkom i yttre mening kan man göra klart för sig genom att lägga Europas religionskartor åren 1500, 1550 och 1600 bredvid varandra.

Den första visar ett Sydösteuropa under turkisk överhöghet men med folkmajoritetens grekisk-ortodoxa millet ostörd i sin religionsutövning, ett ortodoxt moskovitiskt rike med anspråk på arv efter Bysans som den grekiska kyrkans centralmakt, i övrigt ett homogent katolskt Europa, fastän med oppositionsrörelser såsom husiternas arvtagare i Böhmen och Mähren men utan lösbrutna, schismatiska kyrkor.

Femtio år senare har ottomanema skjutit fram sin europeiska gräns djupt in i romerskt-katolskt territorium, nästan hela det tyska territoriet är lutherskt - undantag är huvudsakligen delar av Bayern och Rhenländerna. Skandinavien och England har kapat banden med Rom, i Nederländerna, Polen, Österrike, Ungern och Frankrike finns större eller mindre protestantiska minoriteter, Schweiz håller på att erövras av reformert lära (Zwingli och Kalvin), på många håll i Europa, tex Rhenlandet och Tyrolen, är radikala »vederdöparsekten» utomordentligt aktiva. Det kan över huvud taget se ut som om den romerska kyrkan håller på att drivas tillbaka till sina medelhavsbastioner.

Efter ytterligare ett halvsekel är läget stabiliserat. Lutherdomen behåller Nordtyskland, Balticum och Norden, kalvinismen har sina fästen i Schweiz, de holländska delarna av Nederländerna samt i Skottland, England håller på att söka sig en anglikansk medelväg mellan kyrkorna. Men i ett brett band över Europa har den romerska kyrkan behållit eller återtagit greppet, från Spanien och Italien över Frankrike, Belgien, södra och västra Tyskland, in genom Österrike och den ickeottomanska delen av Ungern till det stora polska riket. Protestantiska minoriteter finns kvar i några av de sistnämnda länderna, men hotet om sammanbrott för Rom är avvärjt.

Bakom dessa kartbilder döljer sig ur en synpunkt sett två nederlag för reformationen. Det första var, att det alls gick till schism. Vad Luther ville, när han 1517 skrev sina 95 teser mot avlatshandeln ... var inte att splittra kyrkan. Det ville inte heller hans reformatoriska efterföljare, av vilka den främste var Kalvin. De avsåg vad ordet reformation säger: reformera kyrkan, rensa bort missbruk och utväxter, återföra kyrkan till biblisk enkelhet i tro och leverne. ...

De lyckades inte alls övertyga påvemakten och de katolska teologerna. När deras protester och profetiska väckelserop avvisades såsom villoläror och kätterier och de själva ställdes utanför kyrkan, gick reformationen över i revolt, blev till schism, dvs till nederlag.

I andra omgången misslyckades reformationen med att revolutionsvägen erövra den romerska kyrkan, som tvärtom återtog initiativet och åtskilligt territorium. Trots allt fick 1500-talets reformatorer gehör för sitt budskap på ett helt annat sätt än de medeltida föregångarna.

Den naturvetenskapliga revolutionen. Sid 376-377.

Sambandet mellan den religiösa omvälvningen på 1500-talet och den naturvetenskapliga revolution som började då, är säkert av mycket allmännare och mer svårfångad art. Det är frågan om att olika tidevarv präglas av skilda mentaliteter, är så att säga igenkännliga genom att liknande attityder och tänkesätt går igen på de mest skilda livsområden. I allmänhet kan man då inte peka ut någon särskild livssfär som impulsgivare framför andra. Religiöst och vetenskapligt tänkande är båda barn av sin tid.

Det andliga klimat som präglade både reformatorer och naturvetenskapsmän under epoken, hade som en huvudingrediens uppror mot det hierarkiska tänkandet. Det gällde inte bara det mänskliga samhället i kyrkans och statens former utan också själva bilden av universum. Luther och Kalvin sköt undan hela kyrkans välordnade apparat för att, som de menade, ställa människan direkt inför Gud. Copernicus och Kepler sopade bort den ptolemeiska världsbilden med dess hierarkiska system av sfärer kring jorden: längst ut dvaldes Gud i sin himmel, hans makt företräddes därefter av änglar i sjunkande grader genom de nio eller tio sfärerna ner till jorden i centrum, där hierarkin sjönk vidare genom människan ner till djuren och växtriket. ...

Copernicus började sprida sina tankar om solen som världsalltets centrum redan på 1510-talet, men hans verk kom i tryck först 1543. Det mötte ett mäktigt och ofta våldsamt motstånd från alla kyrkor och från de flesta av Europas universitet. Ändå var hans rön bara första steget. Redan mot slutet av 1500-talet förkunnade Bruno, att vårt solsystem bara var ett bland många i ett oändligt universum. För detta och över huvud taget för sitt fritänkeri brändes han på bål efter en sjuårig process inför inkvisitionen i Rom (1600).

Bruno var en drömmare, i långa stycken en fantast. Den exakta naturvetenskapliga iakttagelsens och experimentets pionjär och banbrytaren för en rationalistisk världsuppfattning blev Galilei. Han studerade bland annat fallande kroppar och lade grunden för den moderna mekaniken. Han skärskådade himlakropparna genom det teleskop som han hade konstruerat, upptäckte månytans skrovligheter, Saturnus' ringar och det faktum, att Vintergatan bestod av myriader stjärnor. Hans iakttagelser styrkte honom i övertygelsen, att Copernicus hade rätt, men den katolska kyrkans ledande krafter lyckades han inte övertyga. 1633 tvangs han i Rom att avsvärja sig heliocentrismen (solen i centrum) såsom irrlära.

Galileis vetenskapssyn och hans uppfattning av förhållandet mellan tro och vetande gick likafullt sakta segrande fram i Västeuropa.Bibeln, sådan var Galileis uppfattning, är en bok om människans förhållande till Gud och om hennes frälsningsväg, inte en uppslagsbok i naturkunnighet. Naturens värld är vetenskapens fält. Vetenskapen arbetar med exakta iakttagelser, som måste reduceras till matematiska strukturer för att så kunna knytas ihop till ett sammanhängande rationellt system. På två punkter satt Galilei ändå fast i den aristoteliska naturuppfattningen: han trodde att himlakropparna måste röra sig i perfekta cirklar, eftersom cirkelrörelsen var den himmelska världens rytm, och han satte inte sin mekanik, som ju gällde den jordiska tillvaron, i samband med sina rön om planeterna. På den första punkten blev han korrigerad framför allt av Kepler, som visade upp, att planeterna rörde sig i elliptiska banor och med olika hastighet under olika delar av sitt omlopp kring solen. Genom honom och andra astronomer började också universums ofantliga utsträckning bli mer än en aning.

Hela naturens enhet och därmed alla naturvetenskapers sammanhang slogs fast bland annat av den store franske filosofen Descartes. ... Han trodde att hela tillvaron, i den mån den var tillgänglig för mänsklig iakttagelse och kunde preciseras i matematiska formler, skulle visa sig hänga samman i en enda byggnad.

Den stora syntes, som Descartes förutsåg och för övrigt själv prövade, kom med Newton. Hans arbete Principia (1687) använde mekanikens rön för att lösa astronomins problem och lyckades matematiskt bevisa, att grundlagen i den »himmelska mekaniken» var gravitationen. Varje kropp i universum utövar en dragningskraft på varje annan kropp i proportion till de båda kropparnas massa och omvänt proportionell mot kvadraten på avståndet mellan dem. Därmed var boskillnaden mellan en himmelsk och en jordisk värld upphävd, samma krafter styrde hela världsalltet efter samma lagar.

Samhällstänkandet. Sid 377-378.

Det naturvetenskapliga nytänkandet under perioden 1500-1800 har sin motsvarighet inte bara i humanisternas stora språkvetenskapliga arbeten utan också i en ny samhällsvetenskap, som väsentligt bidrog till en klimatförändring i Västeuropas intellektuella liv. ...

Liksom det religiösa tänkandet hade det politiska under 1500-talet en av sina viktigaste förutsättningar i Occam. Han hade skilt mellan två huvudtyper av samhälle: styrelse till allas bästa och styrelse i härskarens intresse. I det förra fallet styrde en kung ett folk, som behöll sina naturliga friheter - Occam trodde alltså på att människan var född fri. Kungens makt kunde variera, han kunde vara bunden av lagar som han hade besvurit, eller vara fri från alla skrivna lagar. Också härskarsamhället kunde vara av två slag: det despotiska, där härskaren styrde sina undersåtar såsom slavar som hade godtagit sitt slaveri - detta var på Occams tid liksom in i vår egen Europas bild av det orientaliska styrelseskicket - eller det tyranniska, där herradömet utövades mot de förslavades vilja. Occam betraktade påvemakten som despotisk och bekämpade den som sådan.

Huvudströmmen i europeisk politik efter 1500 gick i riktning mot den absoluta härskarens dominans. De politiska teoretikerna följde i stor utsträckning strömmen. Florentinaren Machiavelli rådde i Fursten (1513) den härskare som han hoppades på som Italiens räddare ur splittring och förnedring, att ta sig makt utan hänsyn till moral, löften eller ingångna fördrag, med våld och lögn om nödvändigt. Machiavelli såg pessimistiskt på människonaturen och därför på möjligheterna att vinna något i godo. Skriften innebar ur en synpunkt politikens självständighetsförklaring gentemot religionen. Hans skrift blev satt på index av den romerska kyrkan och hatad som ett djävulens påfund av t ex hugenotterna i Frankrike och puritanerna i England. Men machiavellism, dvs en ofta nog tillrättalagd och missförstådd version av synpunkterna i Fursten, blev också ett rättesnöre för många av Europas maktsträvande suveräner under 1500- och 1600-talen.

Om Machiavelli företrädde politikens moraliska emancipation från den medeltida kristna samhällsläran, gjorde fransmannen Jean Bodin (1500-talets senare del) en på samma gång grundligare och mindre provocerande boskillnad mellan å ena sidan den gudomliga historien om Guds handlande med världen och naturhistorien om skapelsens utveckling, å den andra människans egen historia. Inom den senare rådde visserligen inte lagar som i naturvetenskapen, men klimat och naturförutsättningar bestämde folkens karaktär och därmed deras utveckling. Bodin förkastade till förmån för en »naturligare» epokindelning den bibelinspirerade medeltida läran om de fyra världsmonarkierna (Babylonien, Perserriket, Makedonien, Rom), likaså den antika uppfattningen av historien som ett fortgående förfall från en ursprunglig guldålder. I stället lät han tre folkgrupper, formade av sina miljöer, dominera var sin epok. Först kom de »sydöstra folkens» dominans, dvs den fruktbara halvmånens, i 2000 år. Dessa sydliga folk präglades av långsam förståndighet och ett kontemplativt religiöst sinnelag.... Så följde medelhavsfolkens herravälde, likaså i två årtusenden. Denna tempererade zons folkslag var dugliga i fråga om rättsväsende och politik. Sedan flyttade maktens centrum till Norden, där människorna är våldsamma, aktiva, framgångsrika i krig, begåvade i tekniska värv.

Bodins försök att överblicka de mänskliga samhällena under historiens gång och i olika regioner av jorden ledde honom också till en uppfattning av hur stater kom till och styrdes. Först när familjeöverhuvuden frivilligt slöt sig samman och avstod sin auktoritet åt en suverän makt, som ensam stiftade lag, uppkom staten. Suveränen kunde vara en (monarki), många (aristokrati) eller folket (demokrati). Alla dessa styrelseskick kunde fungera väl men löpte också ständigt risk att urarta. För stora och sammansatta riken som Frankrike passade monarkin bäst. ...

Det stora experimentalfältet för styrelseformer och samhällskonstruktioner blev under 1600-talet England. Spännvidden i det samhällsteoretiska tänkandet kan uttryckas i två namn: Hobbes och Locke.

Mot 1600-talets engelska motsatspar Hobbes-Locke skall ställas två stora samhällstänkare i det förrevolutionära 1700-talet, Montesquieu och Voltaire. I den förstes stora verk, Om lagarnas anda (1748) löpte många tankar samman. Arbetet har betecknats som inledningen till den moderna sam hällsvetenskapen.

Det franska enväldets framväxt. Sid 382-383.

Frankrike vid 1600-tales början hade varken Spaniens väldiga kolonialvälde eller dess helstöpta ideologiska profil. Kungamakten hade, som vi har sett, ända sedan senmedeltiden hävdat sig väl i maktkampen både i förhållande till kyrkan och aristokratin, men under inbördesstridema på 1500-talet hade den många gånger varit illa ute. Henrik I V av Navarra avslutade religionskrigen genom att själv övergå till katolicismen och därmed möjliggöra för sin ätt, huset Bourbon, att överta Frankrikes tron, och genom att ge sina forna trosbröder hugenotterna en tryggad ställning som stat i staten. Med honom fick också kungamakten en renässans i överensstämmelse med Bodins idéer, men när han mördades 1610 hotade på nytt kaos. Det aristokratiska motståndet mot den monarkiska enhetsstaten blossade upp, hugenotternas opposition mot det katolska kungadömet likaså. När den franska ståndsriksdagen, generalständerna, sammanträdde 1614, stötte tredje ståndets, dvs borgerskapets och bondeklassens intressen hårt mot adelns. Men det skulle sedan dröja 175 år, innan ständerna på nytt fick tillfälle att sammanträda och bekämpa varandra. Däremellan låg den franska absolutismens period.

Den starka franska 1600-talsstatens främsta arkitekt var kardinal Richelieu (1585-1642). Han blev biskop vid några och tjugo års ålder och kardinal vid 35. Kyrkopolitiskt företrädde han den katolska reformationens strävan att bygga upp en stark kyrka med ett välutbildat prästerskap. Till sin åskådning var han rationalist i Descartes' anda men som praktiker opportunist, ett långt stycke till och med machiavellist. Som Frankrikes ledare både i in- och utrikespolitiken under de sista årtiondena av sitt liv inriktade han sig på att bekämpa alla krafter inom landet som motsatte sig centralmakten, och på att i den europeiska politiken bryta habsburgarnas (Spaniens och Österrikes) makt och göra Frankrikes europeiska ledarställning ointaglig.

Han hann inte uppleva Frankrikes triumf i det senare avseendet men lade grunden till den. Det samma gäller hans konsolideringspolitik inom Frankrike. Han organiserade den centrala kontroll över provinserna genom intendenter som senare skulle bli karakteristisk för den absoluta franska staten. Han bekämpade framgångsrikt adelsuppror och aristokratisk opposition, lät riva ner borgar och stadsmurar, och stärkte därigenom statens monopol över de militära maktmedlen. Ett viktigt steg i det avseendet var, att han kraftigt reducerade hugenotternas fristående maktställning. Efter en serie uppror berövade han hugenottena alla deras politiska och militära rättigheter och garantier. Den rent religiösa toleransen bestod likväl ytterligare ett halvsekel.

Årtiondet efter Richelieus död såg ett sista uppblossande av de centrifugala krafterna i det franska samhället. Adelsoppositionen, provinsernas motstånd mot Paris, parlamentens, dvs de provinsiella domstolarnas motvärn mot centralbyråkratin gick samman i uppror (frondema), som en kort tid till och med bemäktigade sig huvudstaden. Men Richelieus efterträdare, den italienske kardinalen Mazarini, red ut stormen med hjälp av värvade trupper och fortsatte centraliseringsverket. När han dog 1661, tog Ludvig XIV själv över regeringen. Den stora enväldestiden var inne.

Den innebar trots namnet ingalunda enmansvälde, snarare att statens totala maktmonopol nu förkroppsligades i härskarens person. Kungen blev för Frankrike, vad farao hade varit för Egypten och vad Ludvigs samtida Qingkejsarna var för Kina: staten personifierad och länken mellan himmel och jord. Men det var hans fältherrar och arméer, ämbetsmän och hovfolk, biskopar och universitetsprofessorer, hovmålare, hovskalder och hovdramatiker som verkligen bar upp den starka staten. Det var en smal elits välorganiserade försök att mobilisera ett folk- och resursrikt lands alla krafter för att behärska Europa militärt, ekonomiskt och kulturellt. Det lyckades ett långt stycke: ett franskt sekel följde på det spanska, och oppositionen från provinserna och samhällsklasserna - vingklippt gammal krigaradel såväl som skatte- och dagsverkstyngda bönder - bragtes under kontroll.

Men den franska hegemonin varade på sin höjd ett halvsekel, och de franska provinserna, Frankrikes borgare, bönder och lantadel fortsatte att leva sina liv i mångt och mycket, kanske i allt väsentligt, oberoende av Paris och Versailles. 1600-talets absoluta enväldesregimer var i verkligheten, när det gäller kontroll över vardagsliv, mycket svaga jämfört med vårt eget århundrades stater, oavsett deras styrelseform.

Ludvig XIV och Versailles. Sid 383-385

Ludvig XIV övergav sin huvudstad och byggde sig en ny. Så kom Versailles till. .. Denna praktfulla symbolvärld var mycket mer än en påkostad kuliss, den var ett av absolutismens viktigaste maktmedel. I Versailles' skapelse medverkade allt vad Frankrike hade av byggmästare, trädgårdsarkitekter, skulptörer och målare. För versailleshovets teater skrev stora tragöder som Racine. Moliéres inte alltid helt hovmässiga stycken uppfördes ofta först där, innan parispubliken fick njuta av dem. Frankrikes poeter och främsta prosaister läste sina verk under aftnar vid hovet, opera och balettmusik producerades för andra förlustelser där. ...

Varje dag i Versailles var ett jättelikt skådespel, och det krävde tusentals agerande - utöver härskaran av betjänter och hovpersonal också närvaro och medverkan av aristokratin. Det var inte fråga om ett obligatorium. Men för alla familjer som sökte ämbeten och framgång, blev det nödvändigt att låta sig företrädas i det dyrbara hovlivet, vilket oftast gjorde dem än mer ekonomiskt beroende av kungamakten. ...

Efter hand samlades också alla centralregeringens och centralbyråkratins organ i Versailles. Under ledning av Colbert. ...

Den starka staten ville också monopolisera tankar, tro och åsikter. Den fungerade därvid enligt principen morot och piska: befordran och belöningar till välartade, glans från storkungen själv över rättänkande, men detta kombinerat med ett vitt förgrenat övervaknings-, spion- och censursystem. Tryckpressarna kontrollerades noggrant - men misshagliga skrifter av filosofiskt, religiöst, politiskt eller lättfärdigt slag flödade ändå in över gränserna från Holland och Schweiz. Man försökte hålla modernism borta från universiteten. Under starkt jesuitiskt inflytande bekämpades och förföljdes alla avvikande rörelser inom den katolska kyrkan...Till intendenternas åligganden hörde vidare att rapportera från sina provinser om ståndspersoners, framför allt adelsfamiljernas, andliga och politiska bakgrund, åsikter och aktiviteter.

Från omkring 1675 riktades åsiktskontrollen och trakasserierna mot oliktänkande mer och mer mot hugenotterna, vars religion »misshagade Hans Majestät». Under intendenternas ivriga medverkan revs reformerta kyrkor, togs barn från föräldrar för katolsk uppfostran, stängdes det ena yrket efter det andra för hugenotter, inkvarterades dragoner i protestantiska hem...

Armén var den stöttepelare för enväldet som mest fulländat realiserade monopolidealet. Under Ludvig XIV fullbordades den förvandling som hade inletts redan på Richelieus tid: i stället för privatarméer, värvade av aristokratiska officerare och uthyrda till staten, kom en stående kunglig armé, med alla officerare utnämnda av kungen, med enhetlig uniformering och utrustning, med ordnat underhållssystem med kasernen som förläggning, med invalidhus för uttjänta soldater.

Med dessa arméer och med en helt nybyggd flotta krigade Ludvig och hans generaler hela hans mer än halvsekellånga regeringstid igenom.... I slutakten, det så kallade spanska tronföljdskriget vid 1700-talets början, gällde det den europeiska hegemonin och ledarställningen i världshandeln, eftersom frågan var om de franska bourbonerna skulle ta över hela det spanska imperiet efter de utdöende spanska habsburgarna... Uppgörelsen slutade med Frankrikes ekonomiska och statsfinansiella utarmning och med dess militära nederlag. (Freden i Utrecht 1713.)...

Med sina naturrikedomar och sin tjugomiljonerbefolkning, med sina västindiska, nordamerikanska och indiska kolonier, sin starka ställning i levanthandeln och med sin alltjämt idealbildande materiella och andliga kultur förblev Frankrike även efter nederlaget en av Europas ledande makter. Under Ludvig XIV: s glansperiod hade den franska maktapparaten blivit mönster för härskare nästan överallt på kontinenten. Stuartarna i England efter restaurationen 1660, Ludvigs motståndare i Holland Vilhelm av Oranien, Fredrik III i Danmark och Karl XI i Sverige, hohenzollrarna i Brandenburg-Preussen, habsburgarna i Wien och många andra hade i olika avseenden försökt imitera Kung Sol, hans slott, hans hov, hans här, hans byråkrati. Vi har sett hur tsar Peter sög åt sig allt han kunde lära eller påtvinga Ryssland från Västeuropa i förvaltning, krigsväsen och metoder att vingklippa adeln. Hans direkta förebilder var oftast svenska, men mycket gick också tillbaka till Versailles.

Religioner, världsliga makthavare, klasser och slavar.
En sammanfattning av exemplen i det föregående.

Exemplen, som är från den historiska tidens början till mitten av 1700-talet, visar en utveckling som domineras av religioner, religionernas makthavare och höga värdsliga makthavare. Det är klassamhällen där de lägre klasserna styrs av de högre. De religiösa och de världsliga makthavarna konkurrerar med varandra eller drar fördel av varandra på olika sätt.

Opposition mot makthavarna slås ned. Det lägsta skiktet var slavarna. Under den sumeriskakkadiska tiden tycks slaveriet huvudsakligen ha gällt kvinnlig arbetskraft för hushållsarbete, livsmedelsberedning och textiltillverkning. Det låter som en beskrivning av 2000-talet.

Tiden efter det som är med i exemplen gäller i Vår världs historia enligt den tidigare innehållsförteckningen :

Den västeuropeiska ekonomin och den kommersiella revolutionen
Den industriella revolutionen i 1700-talets England
Revolutionstidevarv: Amerika, Frankrike, Europa, världen
Västerlandet och världen 1815—1914
Folk och näringar
Det europeiska borgerskapets segrar och nederlag
Proletariatets mobilisering
Afrikas ockupation
Asien under imperialismens epok
KONFRONTATIONERNAS SEKEL
Världskrig och världsrevolution 1914—1945
Ryska revolutionen .
Värld i vapenvila
Andra världskriget
Förenade och oförenade nationer. Tiden efter 1945
Ideologier och maktpolitik: revolutioner och kontrarevolutioner
Människorna, tekniken och miljöerna: fattigdom och rikedom
Från nationalstat till överstat?

Högkulturernas uppkomst.

Ett av de mest omdiskuterade försöken att leda högkulturernas uppkomst tillbaka till en bestämd teknisk-ekonomisk förändring som yttersta upphov gjordes för ett kvartssekel sedan av Wittfogel. Titeln på hans bok, »Orientalisk despotism», visar att det framför allt var Mesopotamiens, Egyptens och andra »österländska» högkulturers politiska organisation han vill förklara. Enligt hans tolkning var det bevattningsanläggningarna vid de stora floderna som satte igång utvecklingen. De krävde stora arbetarmassor, och denna hoprafsade skara måste styras och organiseras av en hierarki av uppsyningsmän och arbetsledare. Detta gav stöten till en ny politisk struktur: i stället för stammen, med dess i sista hand personliga relationer mellan styrande och styrda, uppstod en opersonlig, permanent regeringsapparat, staten i mer modern mening....

Spännvidden mellan rik och fattig, mellan mäktig och svag ökade kraftigt. Som grupp tenderade bönderna samtidigt att tryckas ned av den framväxande staten och av de samhällsklasser som stod makten närmare - just krigarna, byråkraterna och de ekonomiskt mer fullfjädrade köpmännen. Ungefär så kan man kanske beskriva det faktiska innehållet i »den orientaliska despotismen».

Också slaveriet som institution i större skala brukar sättas i samband med att självhushållningen fick inslag av marknadsekonomi. Tidigare kan slavar ha använts i hushållen och i jordbrukssysslor. Först på stora jordegendomar som producerar för marknaden, i stora gruvor och byggnadsföretag blir det ekonomiskt meningsfullt att i större utsträckning lita till slavarbete....

Ytterligare en dimension i den nya samhällsstrukturen var religionernas och kultens utveckling. Marknadsekonomi, centralbyråkrati och religiös kult i förening stimulerade vidare en rik och mångsidig intellektuell och estetisk verksamhet i vetenskaper och konster. För historikern betydelsefullt är att högkulturerna blev litterära, dvs »uppfann» och utvecklade skrivkonsten.

Mesopotamisk ekonomi och babyloniskt samhälle.

Enligt Hammurabis lagar fanns huvudsakligen tre samhällsklasser. Det lägsta skiktet var slavarna. Under den sumeriskakkadiska tiden tycks slaveriet huvudsakligen ha gällt kvinnlig arbetskraft för hushållsarbete, livsmedelsberedning och textiltillverkning...

Mellanskiktet är i lagtexterna framför allt palatsets underlydande, men i vidare mening utgjordes det av folkets breda lager, av arbetare, arrendatorer, soldater osv....

Till toppskiktet hörde de större jordägarna, de mest välbärgade köpmännen, byråkratin och prästerskapet....

Det gällde att iaktta himmelens tecken, inte minst för att konstruera och korrigera kalendern, som i sin tur i många avseenden reglerade civilt och religiöst liv.... Hela tillvaron har i grund och botten upplevts och tolkats religiöst. Det för eftervärlden mest slående draget i den mesopotamiska religionen är det oerhörda myllret av gudar och gudinnor.. I nästa fas får gudarna mer mänskliga drag, ordnas i en sorts hierarki och får var och en en särskild funktion:gudar och gudinnor för solen, månen, vattnet, stormen .....

Grekernas konst och vetenskap.

I ett avseende var Greklands tyranner och demokratiska ledargestalter lika: de byggde och smyckade sina städer. ...

I samma anda, ibland också med liknande litterär slagkraft, verkade också filosoferna under dessa sekler...Pythagoras var matematiker, men han var ännu mer mystiker, själavandringstroende, religionsstiftare. Sofistema och Sokrates ägnade sig förvisso åt intellektuella övningar, men den sistnämnde och de allvarliga av de förstnämnda hade djupt religiösa, etiska uppsåt. Platon analyserade med oerhörd skärpa många av filosofins grundproblem, men han är också den store mytskaparen. Det stora flödet av inflytande från honom är en mystisk religiositet, nyplatonismen.... Det klassiska Grekland la också grunden till många specialvetenskaper.

Folkreligioner.

Vår kunskap om religiös tro och praxis under den förhistoriska tidens hundratusentals år är rudimentär och bygger på bevarade gravars innehåll av mänskliga och tingliga lämningar, på klippmålningar, »gudabilder», »tempelruiner». Paralleller med nutidens så kallade primitiva religioner kan ibland erbjuda förklaringsmöjligheter. Alla indicier pekar på att det har varit fråga om naturreligioner, dvs religioner som har kretsat kring livets huvudfakta: liv och död, försörjning, fruktbarhet. ...

Vi kan se hur gudarna dominerar samhälle och stat i Egypten, Mesopotamien, i krigarstaterna från Hettiterriket till Perserriket, i de grekiska stadsstaterna. Romarriket, Mayasamhället och Kina. De gör det genom tempel och präster, eller genom kungar som är deras representanter eller söner, inom hellenismen till och med jämbördiga kolleger. Eftersom gudavärlden hör samman med staten, är det fråga om national- eller folkreligioner....

I alla har vi mött lager på lager av gudavärldar, av fromhetssystem och riter, i konkurrens, samspel eller korsbefruktning. eller helt enkelt som olika trakters och folkgruppers religioner. Folkreligionerna är alltså inga slutna världar, de är i själva verket smältdeglar för ett myller av idéer, impulser och lokala myter....

Inte heller har statsgränserna hindrat den religiösa trafiken. Asiatiska gudinnor och tänkesätt sipprade in i Egypten, egyptisk Isis-kult och annan fromhet gick ut i världen. I hellenismen och i Romarriket öppnades portarna på vid gavel för Medelhavsvärldens alla kulter och religiösa mysterier, att spridas från man till man eller genom systematisk mission. ...

Omkring 500 f Kr kan man på många olika håll i världen iaktta ett fenomen som åtminstone ser ut att vara nytt. Med en viss kronologisk samstämmighet låter nämligen då profeter höra sig. Kinas Vår- och Höstperiod var en tid av sociala och politiska omvälvningar. Men också en filosofisk och religiös smältdegelsprocess pågick. ...

En radikalt världsfrånvänd fromhet predikades vid ungefär samma tid av Gautama Buddha i Nordindien.

Till dessa religionsstiftare och vishetslärare ansluter sig också judendomens stora profeter från seklen kring 500 och de grekiska filosoferna från Pythagoras till Platon.

Den siste romerske kejsaren. Bysans.

Justinianus I kan kallas på en gång den siste romerske kejsaren i reell och någorlunda klassisk mening. ... Under Justinianus gjordes det sista allvarliga och till stor del lyckosamma försöket att återställa ett rike från Eufrat till Atlanten. Men under hans regering samlas också alla de tendenser - religiösa, kulturella, politiska, ekonomiska, sociala - som skilde Östrom från den klassiska romerska antiken....

Detta kan vara en av förklaringarna till att hans utrikespolitik trots de ekonomiska realiteterna satte »återerövring» av de till germaner förlorade provinserna som ett huvudmål.

Bysans undergång.

Bysans' politiska och militära historia under de sista fyra hundra åren av rikets existens blir mer och mer en trist lokalkrönika. Riket maldes sönder och förintades mellan gamla och nya fiender. I stället för ett arabiskt kalifat, som Bysans någorlunda kunde balansera, kom en ström av krigarfolk från öster, de flesta turkspråkiga. De intog islams kärnländer, antog islams tro och vräkte Bysans ut ur Asien. I väster exploderade normanderna i en erövringsvåg och blev Bysans' dödsfiende först i Italien, sedan i hela östra Medelhavet. Bakom normanderna avtecknade sig alltmer hotande andra västeuropeiska makter med östliga ambitioner, samtidigt som påvemakten i Rom gick mot sin höjdpunkt och allt intensivare eftersträvade den ortodoxa kyrkans underkastelse....

Om korstågen och deras motiv skall det senare bli tal. Att de ekonomiska drivkrafterna, dvs fjärrhandeln med Österlandet, som oemotståndlig lockelse mer och mer dominerade framgår av själva händelseförloppet. Ur Bysans' synpunkt var tågen en katastrof. Under det första upprätthöll korsfararna en tid föreställningen att det gällde en samkristen aktion till den bysantinske kejsarens hjälp. Faktiskt återfick riket också en del av sina anatoliska kärnländer. Men sedan blev korsriddarhärama bara ett plågoris....

Med ett väldigt uppbåd av fästningsbyggande, släpande av krigs-fartyg över land till Konstantinopels krigshamn Gyllene hornet, uppbåd av tidevarvets mest hårdskjutande artilleri och väldiga härskaror överväldigades i maj 1453 staden och riket. Bara små upprensningsaktioner återstod. Så var en mer än tusenårig historia slut.

Korstågen.

Korstågen bör ha vidgat Västeuropas horisont genom att ge rikare och riktigare kunskap om länder, folk och förhållanden i Österlandet.... Säkert är att Europa väster om Bysans var utomordentligt illa orienterat om den islamiska världen vid korstågstidens början. Det berodde inte på att någon järnridå existerade mellan islam och kristenheten. Hela tiden upprätthölls förbindelser, ekonomiska, diplomatiska, militära, i någon grad också kulturella....

En kontaktyta tycks rentav ha blivit bredare under 1000-talet, nämligen de kristnas pilgrimsresor till Det heliga landet. Ett stort antal sådana vallfärder är beskrivna eller omtalade i samtida källor. De skedde både i smågrupper - furstar, grevar, biskopar med följen av släktingar och tjänare - och i mycket större ressällskap....

Då första korståget inleddes, hade man tex i Europa ingen aning om när och var Muhammed hade levat. 300-talet, gissade någon; »jag vet inte när», bekände en annan krönikör. Kairo var för dem Babylon, dåligt isärhållet från det syndens näste som Gamla testamentet talade om. Uppfattningarna om turkar och araber, inklusive så kallade arabiska kristna (dvs det som fanns kvar av de gamla monofysitiska kyrkorna) var i minst lika hög grad bestämda av myter och vanföreställningar. Islam betraktades som avgudadyrkande hedendom....

Det kunde knappast undvikas att åtminstone några grundfakta om den islamiska verkligheten i Egypten, Palestina och Syrien - liksom för övrigt också om Bysans och den grekiska kyrkan - nådde Europa, även om okunnigheten säkerligen förblev massiv hos de bredare folklagren ... Kvar stod, kanske rent av förstärkt, främlingsrädslan och övertygelsen att det kristna Europa hade rätt att härska över barbariska främlingar sådana som turkar och araber.

Universiteten.

Rörelsen från mystik och spekulation till mer rationalistiska överväganden började redan vid slutet av 1000-talet. Anselm av Canterbury ägnade sig åt att bevisa Guds existens med logiska resonemang och ville ge en logiskt begriplig förklaring till inkarnationen och frälsningens mysterier....

Universitetet i egentlig mening uppstod, då lärare och studenter vid ett sådant centrum skildes ut genom privilegier av olika slag från det omgivande samhället. Det avgörande kännemärket var att de ledande lärarna blev auktoriserade av världsliga eller kyrkliga auktoriteter, framför allt av påvemakten själv, att ta emot elever och föra dem fram till vetenskapligt mästerskap, dvs att göra dem till »magistrar»....

I Paris utbildades och undervisade de främsta av skolastikens män. Av kyrkans egna traditioner och den nya aristoteliska kunskapen uppförde de en imponerande lärobyggnad - ingalunda bara, som deras kritiker humanisterna på 1500-talet fick eftervärlden att tro, en hop knastrande teser utan originalitet och substans.

Gotiken.

Skolastikens lärobyggnad - otänkbar utan de aristoteliska impulserna via den islamiska världen - hade ett slags motsvarighet i sten och glas i de gotiska katedralerna och deras bildvärld. På detta område är det knappast fråga om några konstnärliga eller tekniska impulser från islam....

I början av 1100-talet anslöt sig den burgundiske adelsmannen Bernhard. Efter några år sändes han att grunda ett nytt kloster i Clairvaux. Därifrån spred sig rörelsen med Bernhard som ledare ut över hela Europa....

Han företrädde en innerlig, mystisk fromhet, en ny inriktning på Mariadyrkan - det var Bernhard som introducerade Ave Maria i den romerska gudstjänsten - en lyrisk gudskärlek, som (dock först på 1900-talet) skulle ge honom titeln »den honungs-flödande doktorn». I cisterciensrnas asketiska program ingick också en ny estetisk stil. Man reagerade mot de väldiga och påkostade romanska kyrkorna i clunystil....

Den religiösa reformrörelsen var bara en av gotikens förutsättningar. Stora tekniska nydaningar inom arkitekturen, som gjorde den gotiska katedralen möjlig, var en annan....

De himmelssträvande byggnaderna hade skelettkonstruktioner av ribbknippen, strävpelare och strävbågar. Mellanrummen fylldes av färgsprakande glasfönster. Katedralerna var liksom teologins stora Summor tänkta som totala bilder av verkligheten, den himmelska tillvaron planterad på jorden, skapelsen som Guds avbild. I fasadernas, dörrarnas och glasfönstrens naturalistiska bildvärld kunde människorna se både sin egen jordiska tillvaro och kyrkans hela lära demonstrerad: böndernas arbetsdagar genom årets olika månader, universitetens vetenskapliga värld och hela uppenbarelsehistorien från Gamla till Nya testamentet....

Den senmedeltida krisen.

Fram emot mitten av 1300-talet bröts enligt många beräkningar och notiser de stigande befolkningskurvorna nästan överallt i Europa. Den ekonomiska expansionen upphörde likaså och byttes på många områden i tillbakagång....

Tidigare var man benägen att lägga hela skulden för tillbakagången på en väldig pestvåg, som började i Kina, gick över Turkestan till Svartahavsområdet och via genuesiska hamnar nådde Italien 1347. Därifrån spred den sig till Spanien och Frankrike, vidare till Österrike, Ungern, Tyskland, Nederländerna och England, för att slutligen nå Skandinavien och de baltiska länderna. Även den östliga kristenheten. Bysans och Ryssland, drabbades....

Förändringarna visade sig främst på feodalsamhällets basnivå, dvs på storgodsen, där ofria jordbruksarbetare skapade det överskott som adeln, kyrkan och furstarna levde av. Den viktigaste förändringen var att dagsverksskyldigheterna i allt större utsträckning ersattes med avgifter i pengar eller varor. Det sammanhängde givetvis i sin tur med det växande inslaget av penningekonomi i hushållningen över huvud taget.....

Kyrkans kris. Kätterier.

De stora systemen i kyrka och stat, som anvisade varje enskild och varje stånd och klass en bestämd plats i en hierarki, var aldrig obestridda. Hela medeltiden igenom fanns det överallt människor som gjorde motstånd mot kyrkans disciplin och krav på tionde, mot dagsverksskyldigheter och andra former av feodalt förtryck. Den stora jordbruksexpansionen och den kommersiella revolutionen från ca 1000 gav, som vi har sett, mäktigt stöd åt sådana uppbrytande krafter och åstadkom särskilt i Västeuropa radikala förändringar i hela samhällsstrukturen. Men även om rörligheten mellan samhällsklasserna kanske ökade under den förvandlingen, förblev drängen dräng och herren herre. På så sätt var det katolska Europa lika hierarkiskt år 1500 som år 1000.

En annan mer genomgripande kris drabbade den katolska kyrkan under samma tid. Där fick verkligen hierarkin ett grundskott....

Den tidigaste stora vågen av kätteri i Västeuropa hade sitt andliga ursprung i öster. På 900-talet uppträdde i Bulgarien prästen Bogomil och vann många anhängare för en lära som på de flesta punkter gick stick i stäv mot den grekiska kyrkans. Rörelsen hade starka undertoner av bulgariskt hat både mot Bysans och mot den egna överklassen. Den betraktade världen som djävulens skapelse, fördömde äktenskap och avskydde barn, åt inte kött, förkastade kyrkor, ikoner och kors samt alla kyrkans sakrament. Från Bulgarien spred sig detta kätteri in i själva det bysantinska riket och nådde också Konstantinopel....

De medeltida kätterierna krossades av etablissemanget, liksom alla uppror mot den världsliga herrestaten rann ut i sanden.

Islam.

Om buddhismen var som ett regn, som länge och stilla föll över nästan alla Asiens länder och fick verkningar allt efter terräng och jordmån, framkallade rik växtlighet eller sjönk undan i sanden, och om kristendomen mer liknade ett nytt flodsystem i medelhavsvärldens och Europas landskap, som skapade nya livsbetingelser utan att utplåna de äldre formationerna - så kom islam som en svallvåg över en fjärdedel av världen, dränkte och genomsyrade allt....

Men det förbluffande i islam som historiskt fenomen i jämförelse med de båda andra världsreligionerna är den snabba, enorma och varaktiga framgången. Där buddhismen sipprade in under ett par årtusenden och kristendomen plöjde sig fram genom långa sekler, blev islam en världsmakt på några få generationer. En ideologisk-militär »världserövring» i det formatet och med sådan explosivitet kan i världshistorien bara vår egen tid visa maken till i kommunismens utbredning över halva jordklotet....

För buddhismen som filosofi och religion spelade den världsliga staten en mycket marginell roll, och under buddhismens utbredning över Asien utformades förhållandet mellan stat och sangha i en sådan mångfald av mönster att inga generaliseringar är möjliga. Kristendomen skilde skarpt mellan Guds och kejsarens sfärer, skapade sin egen från staten skilda kyrka och bäddade på så sätt både för samröre och konflikt mellan de båda. I islam finns distinktionen praktiskt taget inte. Samfundet av muslimer är också en stat. Ingen skillnad görs mellan andligt och världsligt....

Indianfolken och kyrkan. Slaveriet.

Att kolonisation och kristnande programmatiskt sammankopplades under den spanska erövringen, innebar att nästan från början kyrkan och de utåtriktade predikar- och tiggarordnarna, dominikaner, franciskaner och senare jesuiter, följde erövrarna och kolonisatörerna åt och i varje fall ytligt lyckades införliva stora skaror av indianer i sina församlingar....

Hur djupt och fullständigt kristnades Ibero-Amerika? På ytan har få regioner präglats så av kyrkan. Hjärtat i den iberiska kolonisationen var staden, och i varje stad var kyrkan, katedralen och klostret den arkitektoniskt och andligt dominerande institutionen. Men den fromhet som praktiserades i indian- och mestisstadsdelarna, i indianernas egna byar och städer och av peonerna på haciendorna var en blandning av indianska föreställningar och riter med kristna doktriner och guds-

tjänstbruk. Religiösa bruk och idéer ur indiansk folkreligion lever alltjämt kvar i Mellan- och Sydamerikas folkliga religiositet....

Negerslaveriet hade sin miljö i det smala plantagebältet efter Atlantkusten från södra Nordamerika till Brasilien. I den spanska delen spelade det en jämförelsevis underordnad roll, i Portugals amerikanska välde en desto större....

Den långsiktiga historiska verkan av negerslaveriet var framför allt, att Amerikas befolkning tillfördes ytterligare ett kraftigt inslag i bygden - negrerna själva - samt den blandning mellan europeiskt, afrikanskt och amerikanskt som kom till stånd, återigen främst i Brasilien. Demografiskt var det verkligen en helt ny värld, som växte fram efter det att Columbus hade upptäckt indianernas gamla. Det var en kolonialvärld dominerad och styrd av Europa, men en värld som till folk och livsmönster allt hastigare avlägsnade sig från det europeiska.

Det brittiska härskarsystemet.

Möjligheterna till detta kolossala imperiebyggande hade Indien, självt tillhandahållit.... I första omgången var det dock kompaniets folk som profiterade. Enorma summor pressades ut ur Bengalens härskarskikt och ur provinsens resurser över huvud taget. ... En rovdrift av det slaget kunde inte fortsätta. Inte ens Indiens skatter var outtömliga....

1793 kom baptistpastorn William Carey till Calcutta. Trots kompaniets skarpa motstånd inledde han där en ny era av kristen mission i Indien. Han blev också pionjär för modern indisk litteratur genom sina ordböcker och grammatikor på bangali och andra indiska språk samt sina många bibelöversättningar.

Den ryska samhällsutvecklingen.

En term som har använts för att karakterisera det ryska styrelseskick som växte fram under senmedeltiden och nådde sin fulländning under 1500- och 1600-talen, är »arvgodsmonarki» ... Innebörden är, att härskaren inte bara utövade all makt i staten utan också disponerade alla samhällets ekonomiska resurser. Han skötte riket som godsägaren sin fäderneärvda gård. Han ägde landet. Utrymme för andras rättigheter och egendom ges inte under en sådan regim, ingen hållbar distinktion existerar mellan en offentlig och en privat sektor av samhällslivet....

Insidan av moskvafurstens »rikssamling» är, att de små furstarna, de självständiga bojarerna, den i stor utsträckning fria bondeklassen gradvis ersattes av en arvgodsmonarki utan fri- och rörligheter. Steg för steg - genom erövringar, giftermål, köp och konfiskationer - utvidgade storfursten sin egen domän. ...

Detta var emellertid bara ett förspel. På 1560-talet bröt en storm ut, som varade ungefär ett årtionde. Utformningen och detaljerna i detta skräckregemente torde avslöja galenskap hos Ivan den förskräcklige, men det var metod i galenskapen. Riket delades upp. En del styrdes helt av tsaren, med en särskild kår av beväpnade tsartjänare (oprichniki, svartklädda gendarmer på svarta hästar) som blev det främsta och mest fruktade terrorvapnet....

Peter den store avskaffade sedan hela bojarinstitutionen och fyllde tjänsteadeln med folk ur alla samhällsklasser, samtidigt som han strikt krävde livstids statstjänst av varje adelsperson. Detta var lågvattensmärket för aristokratin i förhållande till tronen. Sedan gick vägen åter uppåt under 1700-talet, mot ett nytt slutet, socialt och ekonomiskt privilegierat adelsstånd, om också politiskt helt underordnat kejsarmakten.

Reformationerna.

De största omvälvningarna i Europa väster om Ryssland under 1500-talet bör samlas under rubriken »reformationerna». Genom protestantismen spräcktes det mått av religiös enhetlighet, som kan ha funnits i regionen, nya religiösa och intellektuella krafter frigjordes både på den reformerade och på den alltjämt romerska sidan i schismen, hela det andliga klimatet i Västeuropa förändrades radikalt. Detta fick genomgripande konsekvenser för europeisk storpolitik (i t ex religionskrigen), för de politiska systemen i en lång rad stater (t ex i furstemaktens tillväxt i Tyskland, Norden, England), för ekonomin (t ex genom att mängder av kyrkojord kom ut på den världsliga marknaden), för de sociala förhållandena (som t ex Englands 1600-tal skulle demonstrera). Genom att reformationen motsvarades av en katolsk reformrörelse med gamla anor och nästan omedelbart framkallade en

romersk motreformation, kom förändringens vindar att blåsa genom praktiskt taget alla Europas länder. ...

Reformationen själv var en oupplöslig blandning av teologisk polemik, religiösa väckelserörelser, social oro, ekonomiska störningsfenomen, lokal- och regionspolitiska ambitioner och intriger, storpolitiska blockbildningar. Vad den åstadkom i yttre mening kan man göra klart för sig genom att lägga Europas religionskartor åren 1500, 1550 och 1600 bredvid varandra.

Den första visar ett Sydösteuropa under turkisk överhöghet men med folkmajoritetens grekisk-ortodoxa millet ostörd i sin religionsutövning, ett ortodoxt moskovitiskt rike med anspråk på arv efter Bysans som den grekiska kyrkans centralmakt, i övrigt ett homogent katolskt Europa, fastän med oppositionsrörelser såsom husiternas arvtagare i Böhmen och Mähren men utan lösbrutna, schismatiska kyrkor.

Femtio år senare har ottomanema skjutit fram sin europeiska gräns djupt in i romerskt-katolskt territorium, nästan hela det tyska territoriet är lutherskt - undantag är huvudsakligen delar av Bayern och Rhenländerna. Skandinavien och England har kapat banden med Rom, i Nederländerna, Polen, Österrike, Ungern och Frankrike finns större eller mindre protestantiska minoriteter, Schweiz håller på att erövras av reformert lära (Zwingli och Kalvin), på många håll i Europa, tex Rhenlandet och Tyrolen, är radikala »vederdöparsekten» utomordentligt aktiva. Det kan över huvud taget se ut som om den romerska kyrkan håller på att drivas tillbaka till sina medelhavsbastioner.

Efter ytterligare ett halvsekel är läget stabiliserat. Lutherdomen behåller Nordtyskland, Balticum och Norden, kalvinismen har sina fästen i Schweiz, de holländska delarna av Nederländerna samt i Skott-land, England håller på att söka sig en anglikansk medelväg mellan kyrkorna. Men i ett brett band över Europa har den romerska kyrkan behållit eller återtagit greppet, från Spanien och Italien över Frankrike, Belgien, södra och västra Tyskland, in genom Österrike och den ickeottomanska delen av Ungern till det stora polska riket. Protestantiska minoriteter finns kvar i några av de sistnämnda länderna, men hotet om sammanbrott för Rom är avvärjt.

Den naturvetenskapliga revolutionen.

Sambandet mellan den religiösa omvälvningen på 1500-talet och den naturvetenskapliga revolution som började då, är säkert av mycket allmännare och mer svårfångad art. Det är frågan om att olika tidevarv präglas av skilda mentaliteter, är så att säga igenkännliga genom att liknande attityder och tänkesätt går igen på de mest skilda livsområden. I allmänhet kan man då inte peka ut någon särskild livssfär som impulsgivare framför andra. Religiöst och vetenskapligt tänkande är båda barn av sin tid.

Det andliga klimat som präglade både reformatorer och naturvetenskapsmän under epoken, hade som en huvudingrediens uppror mot det hierarkiska tänkandet. Det gällde inte bara det mänskliga samhället i kyrkans och statens former utan också själva bilden av universum....

Copernicus började sprida sina tankar om solen som världsalltets centrum redan på 1510-talet, men hans verk kom i tryck först 1543. Det mötte ett mäktigt och ofta våldsamt motstånd från alla kyrkor och från de flesta av Europas universitet....

Den exakta naturvetenskapliga iakttagelsens och experimentets pionjär och banbrytaren för en rationalistisk världsuppfattning blev Galilei. Han studerade bland annat fallande kroppar och lade grunden för den moderna mekaniken. Han skärskådade himlakropparna genom det teleskop som han hade konstruerat, upptäckte månytans skrovligheter, Saturnus' ringar och det faktum, att Vintergatan bestod av myriader stjärnor. Hans iakttagelser styrkte honom i övertygelsen, att Copernicus hade rätt, men den katolska kyrkans ledande krafter lyckades han inte övertyga. 1633 tvangs han i Rom att avsvärja sig heliocentrismen (solen i centrum) såsom irrlära.

Galileis vetenskapssyn och hans uppfattning av förhållandet mellan tro och vetande gick likafullt sakta segrande fram i Västeuropa.Bibeln, sådan var Galileis uppfattning, är en bok om människans förhållande till Gud och om hennes frälsningsväg, inte en uppslagsbok i naturkunnighet. Naturens värld är vetenskapens fält. Vetenskapen arbetar med exakta iakttagelser, som måste reduceras till matematiska strukturer för att så kunna knytas ihop till ett sammanhängande rationellt system.

Hela naturens enhet och därmed alla naturvetenskapers sammanhang slogs fast bland annat av den store franske filosofen Descartes. ...

Den stora syntes, som Descartes förutsåg och för övrigt själv prövade, kom med Newton. Hans arbete Principia (1687) använde mekanikens rön för att lösa astronomins problem och lyckades matematiskt bevisa, att grundlagen i den »himmelska mekaniken» var gravitationen.

Samhällstänkandet.

Det naturvetenskapliga nytänkandet under perioden 1500-1800 har sin motsvarighet inte bara i humanisternas stora språkvetenskapliga arbeten utan också i en ny samhällsvetenskap, som väsentligt bidrog till en klimatförändring i Västeuropas intellektuella liv. ...

Liksom det religiösa tänkandet hade det politiska under 1500-talet en av sina viktigaste förutsättningar i Occam. Han hade skilt mellan två huvudtyper av samhälle: styrelse till allas bästa och styrelse i härskarens intresse. I det förra fallet styrde en kung ett folk, som behöll sina naturliga friheter - Occam trodde alltså på att människan var född fri. Kungens makt kunde variera, han kunde vara bunden av lagar som han hade besvurit, eller vara fri från alla skrivna lagar. Också härskarsamhället kunde vara av två slag: det despotiska, där härskaren styrde sina undersåtar såsom slavar som hade godtagit sitt slaveri - detta var på Occams tid liksom in i vår egen Europas bild av det orientaliska styrelseskicket - eller det tyranniska, där herradömet utövades mot de förslavades vilja. Occam betraktade påvemakten som despotisk och bekämpade den som sådan

Huvudströmmen i europeisk politik efter 1500 gick i riktning mot den absoluta härskarens dominans. De politiska teoretikerna följde i stor utsträckning strömmen. Florentinaren Machiavelli rådde i Fursten (1513) den härskare som han hoppades på som Italiens räddare ur splittring och förnedring, att ta sig makt utan hänsyn till moral, löften eller ingångna fördrag, med våld och lögn om nödvändigt....

Det stora experimentalfältet för styrelseformer och samhällskonstruktioner blev under 1600-talet England. Spännvidden i det samhällsteoretiska tänkandet kan uttryckas i två namn: Hobbes och Locke.

Mot 1600-talets engelska motsatspar Hobbes-Locke skall ställas två stora samhällstänkare i det förrevolutionära 1700-talet, Montesquieu och Voltaire. I den förstes stora verk, Om lagarnas anda (1748) löpte många tankar samman. Arbetet har betecknats som inledningen till den moderna sam hällsvetenskapen.

Det franska enväldets framväxt.

Den starka franska 1600-talsstatens främsta arkitekt var kardinal Richelieu (1585-1642). Han blev biskop vid några och tjugo års ålder och kardinal vid 35. Kyrkopolitiskt företrädde han den katolska reformationens strävan att bygga upp en stark kyrka med ett välutbildat prästerskap....

Som Frankrikes ledare både i in- och utrikespolitiken under de sista årtiondena av sitt liv inriktade han sig på att bekämpa alla krafter inom landet som motsatte sig centralmakten, och på att i den europeiska politiken bryta habsburgarnas (Spaniens och Österrikes) makt och göra Frankrikes europeiska ledarställning ointaglig....

Han bekämpade framgångsrikt adelsuppror och aristokratisk opposition, lät riva ner borgar och stadsmurar, och stärkte därigenom statens monopol över de militära maktmedlen. Ett viktigt steg i det avseendet var, att han kraftigt reducerade hugenotternas fristående maktställning....

Kungen blev för Frankrike, vad farao hade varit för Egypten och vad Ludvigs samtida Qingkejsarna var för Kina: staten personifierad och länken mellan himmel och jord....

Det lyckades ett långt stycke: ett franskt sekel följde på det spanska, och oppositionen från provinserna och samhällsklasserna - vingklippt gammal krigaradel såväl som skatte- och dagsverkstyngda bönder - bragtes under kontroll.

Ludvig XIV och Versailles.

Ludvig XIV övergav sin huvudstad och byggde sig en ny. Så kom Versailles till. .. Denna praktfulla symbolvärld var mycket mer än en påkostad kuliss, den var ett av absolutismens viktigaste maktmedel. I Versailles' skapelse medverkade allt vad Frankrike hade av byggmästa-

re, trädgårdsarkitekter, skulptörer och målare. För versailleshovets teater skrev stora tragöder som Racine. Moliéres inte alltid helt hovmässiga stycken uppfördes ofta först där, innan parispubliken fick njuta av dem. Frankrikes poeter och främsta prosaister läste sina verk under aftnar vid hovet, opera och balettmusik producerades för andra förlustelser där. ...

Varje dag i Versailles var ett jättelikt skådespel, och det krävde tusentals agerande - utöver härskaran av betjänter och hovpersonal också närvaro och medverkan av aristokratin. Det var inte fråga om ett obligatorium. Men för alla familjer som sökte ämbeten och framgång, blev det nödvändigt att låta sig företrädas i det dyrbara hovlivet, vilket oftast gjorde dem än mer ekonomiskt beroende av kungamakten. ...

Efter hand samlades också alla centralregeringens och centralbyråkratins organ i Versailles. Under ledning av Colbert. ...

Den starka staten ville också monopolisera tankar, tro och åsikter. Den fungerade därvid enligt principen morot och piska: befordran och belöningar till välartade, glans från storkungen själv över rättänkande, men detta kombinerat med ett vitt förgrenat övervaknings-, spion- och censursystem. Tryckpressarna kontrollerades noggrant - men misshagliga skrifter av filosofiskt, religiöst, politiskt eller lättfärdigt slag flödade ändå in över gränserna från Holland och Schweiz. Man försökte hålla modernism borta från universiteten. Under starkt jesuitiskt inflytande bekämpades och förföljdes alla avvikande rörelser inom den katolska kyrkan...Till intendenternas åligganden hörde vidare att rapportera från sina provinser om ståndspersoners, framför allt adelsfamiljernas, andliga och politiska bakgrund, åsikter och aktiviteter....

Armén var den stöttepelare för enväldet som mest fulländat realiserade monopolidealet.....Med dessa arméer och med en helt nybyggd flotta krigade Ludvig och hans generaler hela hans mer än halvsekellånga regeringstid igenom.... I slutakten, det så kallade spanska tronföljdskriget vid 1700-talets början, gällde det den europeiska hegemonin och ledarställningen i världshandeln, eftersom frågan var om de franska bourbonerna skulle ta över hela det spanska imperiet efter de utdöende spanska habsburgarna... Uppgörelsen slutade med Frankrikes ekonomiska och statsfinansiella utarmning och med dess militära nederlag. (Freden i Utrecht 1713.)...

Med sina naturrikedomar och sin tjugomiljonerbefolkning, med sina västindiska, nordamerikanska och indiska kolonier, sin starka ställning i levanthandeln och med sin alltjämt idealbildande materiella och andliga kultur förblev Frankrike även efter nederlaget en av Europas ledande makter. Under Ludvig XIV: s glansperiod hade den franska maktapparaten blivit mönster för härskare nästan överallt på kontinenten. Stuartarna i England efter restaurationen 1660, Ludvigs motståndare i Holland Vilhelm av Oranien, Fredrik III i Danmark och Karl XI i Sverige, hohenzollrarna i Brandenburg-Preussen, habsburgarna i Wien och många andra hade i olika avseenden försökt imitera Kung Sol, hans slott, hans hov, hans här, hans byråkrati. Vi har sett hur tsar Peter sög åt sig allt han kunde lära eller påtvinga Ryssland från Västeuropa i förvaltning, krigsväsen och metoder att vingklippa adeln. Hans direkta förebilder var oftast svenska, men mycket gick också tillbaka till Versailles.

Tiden efter mitten av 1700-talet.

Nya tiden fram till 1648, Westfaliska freden, brukar ses som religionsstridernas tidevarv. Under den här tiden bildades också s k nationalstater med starka furstar i ledningen. Tiden 1648 fram till 1789 med den franska revolutionen ses som den oinskränkta furstemaktens epok med bl a mäktiga franska kungar, Ludvig XIV, XV och XVI, som revolutionärerna opponerade mot. I kolonierna i Amerika uppstod också opposition och folk frigjorde sig från herrarna i Europa och bildade Amerikas Förenta Stater 1786. Under den oinskränkta furstemakten tid fanns i Europa stora riken som hade stora resurser och bekämpade varandra.

Den franska revolutionen 1789 var en revolution mot den hårda kungamakten och innebar bara början på vägen mot en större spridning av makten.

Napoleon var 20-årig löjtnant när revolutionen bröt ut, han skaffade sig makt, blev kejsare, ville erövra världen och satte hela Europa på krigsfot, men kämpades ned vid Waterloo och placerades oskadliggjord på St Helena i Atlanten 1815.

Efter hans krig samlades Europas mäktiga på kongressen i Wien l8l5 och ritade upp en ny politisk karta över Europa. Drivkrafter under den här perioden var bl a idéerna under den sk upplysningstiden då bl a Montesquieu (l689-1755) skrev om maktfördelning med en udd mot furstarnas starka makt, och Diderot samlade mänskligt vetande i "Encyklopedin" i 35 band 1751-1780.

Under de hundra åren efter 1815 bröt en demokrati med lika rösträtt för alla i stort sett igenom i några av de mest välutvecklade länderna, och industrier för varutillverkning i stor skala växte fram.

Världsbilden förändrades väsentligt när Darwin 1859 lade fram sin bok om arternas uppkomst, - en stöt mot de kyrkliga lärorna. Inom naturvetenskaperna gjordes viktiga upptäckter och en välutvecklad atomteori fanns innan första världskriget bröt ut.

Överbefolkning ledde till uppkomsten av fattiga proletärer som Karl Marx intresserade sig för, 1847 författade han tillsammans med Engels ett kommunistiskt manifest. Första internationalen, en arbetarorganisation, bildades i London l864. Den andra bildades i Paris l889 med arbetarombud från 19 länder, bl a Sverige. Då ställdes som mål bl a 8-timmarsdag sex dagar i veckan, vilket blev lag i Sverige 30 år senare 1919, och man införde 1 maj som arbetarnas demonstrationsdag.

I Amerikas Förenta Stater avskaffades slaveriet efter inbördeskrig 1861-1865.

År 1914 behärskade europeerna en stor del av världen utanför Europa, de hade kolonier eller härskade på annat sätt. Självständiga stater utanför Europa var huvudsakligen i Amerika USA, Mexiko och de flesta staterna som 1990 finns söder därom, i Afrika Etiopien och Liberia och i Asien Turkiet, Arabien, Persien och Afghanistan i Främre orienten och bortom Indus : Kina, Mongoliet, Japan, Siam och några småstater i Tibet.

Perioden 1914-1945 bildar en ny epok med första världskriget, mellankrigstiden och andra världskriget.

Första världskriget 1914-1918, ledde till stora förändringar av Europas karta. Kriget var en fortsättning på gamla maktstrider i Europa och slutade med nederlag för Tyskland.

I krigets spår ägde rum revolutioner i Tyskland och framför allt i Ryssland som förvandlades till Sovjetunionen.

På initiativ av USA-presidenten Wilson tillkom 1919 Nationernas förbund, men hans eget land blev aldrig medlem och Sovjetunionen stod också utanför.

Spanien blev republik 1931 och sedan utbröt där inbördeskrig som slutade med att general Franco blev diktator. Italien underkuvade Etiopien 1936 under ledning av Mussolini som gjort sig till överste makthavare, diktator, i Italien. Japanerna ockuperade större delen av Kina 1937-1938. Stalin gjorde sig till diktator i Sovjetunionen.

I Tyskland uppträdde Adolf Hitler och bildade den nationalsocialistiska rörelsen. Han blev rikskansler 1933, statschef 1934 med titeln ”Führer und Reichskanzler” och gjorde sig till diktator. Han tog Österrike mm "under sitt beskydd", dvs ockuperade och anslöt till Tyskland.

Hösten 1939 angrep tyskarna Polen och det andra världskriget kom igång. I en tysk-rysk vänskapspakt 1939 "fick” ryssarna de baltiska länderna, och efter finsk-ryska vinterkriget 1939-40 måste Finland avstå Karelen.

Vänskapen tog slut när tyskarna angrep Sovjetunionen 1941. I december det året anföll japanerna USA genom bombning av den amerikanska flottbasen Pearl Habor. Kriget fick därmed full styrka med Tyskland, Italien och Japan på den ena sidan och England, USA och Sovjetunionen på den andra.

Det gick sämre och sämre för tyskarna och de allierade på andra sidan träffades i Jalta i februari 1945 och gjorde upp om krigsslutet och Europas framtid, det var brittiske premiärministern Churchill, amerikanske presidenten Roosevelt och Sovjetdiktatorn Stalin. Den 30 april 1945 var det tyska nederlaget nära och Hitler begick självmord i en bunker i Berlin. Kapitulation följde kort därefter. Men kriget pågick i Asien. För att få definitivt slut på det lät amerikanske presidenten hösten 1945 fälla två atombomber över Japan, som då kapitulerade.

Det andra världskriget har setts som som en kamp för demokratin mot Hitlers diktatur med "arier" som herrefolk och med en rasism som riktades isynnerhet mot judar med en strävan att utplåna dem helt.

Som supermakter framstod efter kriget USA och Sovjetunionen. Vänskapen dem emellan under kriget övergick snart i fiendskap i ett "kallt krig", en "järnridå" drogs ned i Europa mellan öst och väst. Världspolitiken har under efterkrigstiden präglats av motsättningarna mellan USA och Västeuropa å den ena sidan och Sovjetunionen å den andra.

De krigshärjade delarna av världen återuppbyggdes. Kolonierna frigjorde sig vartefter och bildade en stor mängd nya stater, många i Afrika. De västeuropeiska staterna har mestadels blivit fredliga demokratier, även Spanien.

Med början 1989 har fredliga revolutioner i Sovjetunionens s k satellitstater i Östeuropa ratat den sovjetiska kommunismen som havererat. Sovjetunionen har upphört.

Atombomber och andra förfärliga krigsredskap har blivit så utvecklade att de kan förstöra möjligheterna till liv på jorden. Mänskligheten har hamnat i en fälla där människorna blir tvungna att samverka.

I Västeuropa har hela efterkrigstiden pågått en integrationsprocess som lett fram till Europeiska Unionen, EU, där Sverige trätt in 1 januari 1995. Unionen lider av "demokratisk underskott", dvs gamla demokratiska principer är satta ur spel, lagar utfärdas av ministrar och mycket bestäms i den av en byråkrati i Bryssel.

Trots motgångar har demokratins princip blivit ledstjärna världen över, men mycket återstår innan den helt slagit igenom i praktiken. Den sovjetiska komunismen avses bli ersatt av mer demokratiska former. Jämsides med demokratin löper jämlikheten. Den svåra uppgiften i framtiden tycks vara att förbättra demokratin och att förbättra jämlikheten. Förändringarna efter 1989, 200 år efter franska revolutionen 1789, ger löften om en bättre framtid, men kan också leda till försämringar om reaktionära krafter tar överhanden.

En sammanställning om utvecklingen finns i
"Sven Wimnell 080201: Sveriges och omvärldens historia"

Sven Wimnell 080201:
Sveriges och omvärldens historia. Innehåll.

(http://wimnell.com/omr93c.pdf)

2 Innehållsförteckning

5 **Historien om människan.**
5 Referenskommitté.
7 En resa genom tid och rum.
9 Våra förfäder aporna.
12 Apor på två ben.
14 De första människorna.
17 Vår tids människor.
23 Dagens värld.
25 Framtidsperspektiv.

27 **Världshistorien på nio sidor.**
27 Forntiden. Till omkring 400.
27 Medeltiden. 400-1500.
28 Nya tiden . Från 1500.
28 Religionsstridernas tid 1500-1648 och tiden 1648-1815 med bl a oinskränkt furstemakt.
29 Genombrottstid för demokrati och industri, 1815-1914.
29 Första världskriget 1914-1918 och mellankrigstiden 1918-1939.
30 Andra världskriget 1939-1945.
30 Efterkrigstiden. Från 1945.
31 Nutid och framtid.
31 Världsbefolkningen.
32 Afrikas och Asiens äldsta historia.
33 Europeernas kolonier och utomeuropeisk historia.
34 Sveriges historia.
35 Källor till de historiska avsnitten.
35 Läget i världen.

36 **Sveriges och omvärldens historia till mitten av 1900-talet**
37 Innehållet i sammanställningen.
38 Till läraren

40 FORNTIDEN
41 Stenåldern
43 Ute i världen
44 Egypterna - ett av de första åkerbruksfolken
45 Babylonierna
46 Bronsåldern
47 Grekerna
50 Järnåldern
51 Mycket hade hänt ute i världen
54 Vikingatiden
58 Vikingarnas färder

63 MEDELTIDEN
68 Kejsare och påvar
71 Folkungatiden
72 Grupper bland folket
80 Unionstiden
83 Europa efter korstågen
85 Att resa i gamla tider

87 NYA TIDEN
91 Vasatiden
93 Liv och framsteg i Sverige under Vasatiden .
99 Gustav Vasas söner
103 Danmark och Norge
105 Ute i världen
105 Kampen mellan protestanter och katoliker .
109 Sveriges storhetstid
109 Livet i 1600-talets Sverige
116 Adeln under storhetstiden
120 Krig och politik 1611-1660
126 Ute i världen
126 Andra stormakter i Europa
129 Krig och politik 1660-1720
137 Frihetstiden
144 Ute i världen
144 Stormakter under 1700-talet
146 Den gustavianska tiden
146 Gustav III:s Sverige
152 Ute i världen
152 Den stora franska revolutionen
154 Den gustavianska tidens slut
158 Sveriges långa fredstid
158 Karl Johans-tiden
161 Nya lagar
165 Ute i världen
165 Nordamerikanska inbördeskriget
167 Det moderna samhället grundläggs
178 De nordiska grannländerna
180 Ute i världen
180 Det första världskriget
183 1900-talet i Sverige
189 Det andra världskrigets tid
194 Efter kriget

I det följande några sidor från
Sven Wimnell 050510+050610+061220:
Världshistorien och framtiden.
Samhällsplaneringens problem.
Hur ska man kunna förbättra världen ?
http://wimnell.com/omr40y.pdf

201 **Områdena kring östra Medelhavet.**
Från äldsta tid till 1930-talet.
204 **Konsthistoria.**
206 Byggnadskonsten
207 **Industrin och utvecklingsprocesserna.**
209 Uppfinningar och upptäckter
211 **Teknikhistoria.**
213 **Medicinhistoria**.
214 **Världen byggdes om på 1900-talet.**
214 Makt och sociala relationer i världen 1914.
215 Tänkesätten och de sociala relationerna.
216 Utdrag ur "Det svenska folklynnet" (1911).
218 Första världskriget.
218 Slutet på första världskriget.
219 Mellankrigstiden.
221 Andra världskriget.
222 Atombomberna 1945.
223 Världen under efterkrigstiden efter andra världskriget.
227 Asien.
227 Främre Orienten/mellanöstern.
227 Israel och Palestina.
227 Syrien och Libanon.
228 Jordan, Saudiarabien och småstaterna.
228 Irak och Iran. Kurder.
228 Främre Orienten/mellanöstern 1991.
229 Asien bortom Iran.
229 De engelska kolonierna.
229 De holländska kolonierna.
229 De franska kolonierna.
230 Kina.
230 Japan.
230 Korea, Filippinerna, Afghanistan mm.
231 Afrika.
232 Amerika.
233 Amerikas förenta stater/USA.
234 Oceanien, polarområdena och rymden.
234 Europa 1991.
234 Världens djur-och växtvärld.
234 Källor till historien på 1900-talet.

235 **Makthavare i världen efter andra världskriget.**
237 **Ledamöter av EU-kommissionen: under ledning av**
J M Barroso (2004-2009).
238 **1900-talet.**
242 **Sverige under 1900-talet.**
246 **50 år med FN.**
251 **Förenta Nationernas Millenniedeklaration**.
251 FÖRORD
252 VÄRDERINGAR OCH PRINCIPER
253 II. FRED, SÄKERHET OCH NEDRUSTNING
254 III. UTVECKLING OCH FATTIGDOMSBEKÄMPNING
256 IV. SKYDD AV VÅR GEMENSAMMA MILJÖ
256 V. MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER, DEMOKRATI
OCH GOD SAMHÄLLSSTYRNING
257 VI. SKYDD AV DE SÅRBARA.
257 VII. ÅTGÄRDER FÖR ATT MÖTA AFRIKAS
SÄRSKILDA BEHOV.
257 VIII. ETT STARKARE FÖRENTA NATIONERNA.
259 **Läget i världen 2002.**
262 **FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.**
267 **Innehåll i ÅKE HOLMBERG: Vår världs historia.**
276 **Karta med världens befolkning i början på 1990-talet.**

Krig och revolutioner.

Tidskriften Forskning och framsteg nr 7 år 2007:

"Kalla kriget förändrade krigen.
Krig mellan stater är numera mycket sällsynta. Men det råder inte fred på jorden, utan det är sättet att föra krig som har förändrats.

AV GUNNAR ÅSELIUS

Även om det i några inbörddeskrig förekommer att utländska stater lägger sig i, tycks de mellanstatliga krigens tid vara förbi. Till stor del är detta resultatet av en historisk process som har pågått sedan 1800-talets första decennier. Industrialiseringen skapade för första gången i historien förutsättningar att snabbt alstra rikedomar utan att erövra land eller ta krigsbyten från andra. För att blomstra förutsatte ekonomin i stället handelsutbyte, internationell standardisering och fredliga förhållanden.

Världshandeln avmattades.

Perioden 1890-1945, världskrigens epok, sammanfaller typiskt nog med en avmattning i världshandeln. De ledande industriländerna försökte undgå internationell konkurrens och mildra de inre konflikter som industrialiseringen medförde genom att skaffa sig kolonier, införa skyddstullar och mobilisera sina medborgare i nationalismens tecken. Uppkomsten av totalitära stormakter som nazi-Tyskland och Sovjetunionen, vilka strävade efter ekonomisk självförsörjning och bedrev omfattande militär upprustning, bidrog också till att öka spänningarna i världen.

Men efter 1945 har den ekonomiska globaliseringen oavbrutet accelererat, särskilt efter kommunismens fall. Bara sedan 1985 har varuutbytet i världen mer än trefaldigats, kapitalrörelserna sexfaldigats och levnadsstandarden stigit dramatiskt för de flesta människorna på jorden. Inget säger att denna utveckling kommer att fortsätta för evigt, men i den växande rikedomens spår brukar följa politisk demokratisering, smak för ett bekvämt liv, sjunkande födelsetal, tilltagande sexuell frhet och ökad jämställdhet mellan könen - faktorer som historiskt sett har gjort åtminstone de västerländska samhällena mindre krigiska. Den israeliske statsvetaren Azar Gat har påpekat att det inte är utgifterna för krig som gör moderna industriländer pacifistiska, utan kostnaderna för att avstå från fred.

Det finns skäl att specialstudera perioden efter 1945 då de mellanstatliga krigen varit både få och kortvariga. Tillkomsten av FN-stadgan, som endast tillåter krig i självförsvar (§ 51), har onekligen haft betydelse. Att normer spelar en viktig roll i det internationella samfundet är uppenbart. Efter 1945 har exempelvis ingen regering utfärdat en officiell krigsförklaring på det sätt som folkrätten tidigare krävde, eftersom det vore detsamma som att börja krig.

FN påverkar.

Koreakriget 1950-53 och Kuwaitkriget 1990-91 utkämpades visserligen på FN:s vägnar, men en väsentligare följd av FN:s inflytande är att de stridande i olika konflikter från början varit medvetna om att Säkerhetsrådet skulle komma att driva fram ett stopp för striderna. Följaktligen har man anpassat sin militära planering efter detta. Det nederländska angreppet på den utbrytande kolonin Indonesien år 1948 är ett exempel. Man anföll den 18 december när FN:s säkerhetsråd hade åkt hem på jullov och räknade med att ha arresterat den indonesiska regeringen innan rådet hann återsamlas. De israeliska

offensiverna i slutskedet av kriget 1948-49 och under kriget 1967, Indiens anfall på Östpakistan 1971 och Turkiets invasion av Cypern 1974 är andra exempel . Det handlar ofta om länder som inriktat sig på blixtkrig eller krig med begränsade målsättningar eftersom man har vetat att tiden för strider varit utmätt. Det finns inte längre tid för konflikter à la andra världskriget som pågår ostört år efter år och innebär mobilisering av alla samhällsresurser.

Frankrike och Storbritannien, som angrep Egypten 1956 för att återta kontrollen över Suezkanalen, var visserligen stormakter med möjligheter att blockera resolutioner i Säkerhetsrådet, men de visste att de inte kunde fortsätta hur länge som helst. Av samma anledning fördröjde USA och Storbritannien sin invasion av Irak 2003: in i det sista hoppades man få igenom en resolution i Säkerhetsrådet som kunde legitimera våldsanvändningen mot Saddam Husseins regim.

Kalla kriget överskuggade allt.

Våldets minskade roll i det mellanstatliga umgänget har även berott på kärnvapen. Trots att kärnvapnens militära användbarhet på goda grunder kan ifrågasättas, har deras existens ofta varit en krigsavhållande faktor. Undantag finns dock. Blotta misstanken att Saddam Hussein var på väg att skaffa sig massförstörelsevapen angavs som den viktigaste orsaken till att USA och Storbritannien gick i krig 2003.

Annars har kärnvapen oftast minskat våldet. USA:s önskan att undvika konfrontation med Kina och Sovjetunionen hämmade de amerikanska bomboffensiverna mot Nordvietnam under Vietnamkriget. Möjligheten av en sammanstötning med Sovjetunionen påverkade även Kinas militära uppläxning av Vietnam 1979, då Vietnam hade invaderat Kinas bundsförvant Kampuchea. Hotet om en konfrontation mellan två kärnvapenländer tvingade de kinesiska ledarna att redan från början deklarera att målsättningarna var begränsade.

Motsättningen mellan Sovjetunionen och USA - som under nära ett halvsekel utgjorde den grundläggande maktkonflikten i världen och orsakade huvuddelen av rustningsutgifterna - var dessutom oförsonligareän de flesta politiska rivaliteter som historien känner. Betydligt futtigare kriser än de som blossade upp mellan Moskva och Washington om Berlin och Kuba, skulle ha lett till krig före 1945. Ändå eskalerade aldrig det kalla krigets motsättningar till väpnade konflikter mellan huvudantagonisterna, just eftersom kärnvapenbruk med åtföljande risk för världsundergång då knappast hade gått att undvika. Slutligen innebar den bipolära maktbalans som rådde i världen under lång tid efter 1945 en hämsko för regeringar som drömde om krigiska äventyr. Det har aldrig tidigare funnits supermakter med USA:s och Sovjetunionens överlägsenhet i resurser. Att trotsa någon av dem utan att ha stöd av den andra var utsiktslöst, och när deras önskemål sammanföll - som när det gällde att stoppa Storbritanniens och Frankrikes agerande mot Egypten under Suezkrisen 1956 - fick de alltid sin vilja igenom. Eftersom USA och Sovjetunionen ytterst kontrollerade den internationella tillgången på moderna vapen hade de i varje konflikt också effektiva påtryckningsmedel. Krig som saknade koppling till supermakternas egna intressen kunde inte räkna med leveranser av krigsmateriel och dog snart sotdöden.

Kortare krig och färre döda.

Sammantaget bidrog detta till att de mellanstatliga krigen blev kortare. Det fick i sin tur dödligheten i konflikterna att sjunka - oavsett storleken på de styrkor som deltog eller eldkraften hos de vapen som dessa förfogade över.

Undantag finns dock även här. Det åtta år långa kriget mellan Iran och Irak på 1980-talet utkämpades på första världskrigs-manér. Det dödade föga överraskande avsevärt fler människor än det högteknologiska, endast 43 dagar långa Kuwaitkriget mellan FN-koalitionen

och Irak 1991. Att kriget mellan Iran och Irak tilläts pågå så länge berodde ytterst på att bägge supermakterna backade upp samma sida, vilket annars var mycket ovanligt. Till både amerikanernas och ryssarnas besvikelse visade sig dock Irak för svagt för att vinna en snabb seger.

Ett annat långdraget mellanstatligt krig efter andra världskriget var det mellan Israel och arabstaterna 1948-49, som pågick i nästan 14 månader (om den inledande inbör deskrigsfasen mellan judar och araber i Palestina räknas in). Även om pansar, flyg och tungt artilleri användes, dominerades slagfältet av lätt infanteri med kulsprutor och granatkastare som tyngsta vapen. Ändå krävdes fler dödsoffer (närmare 5 000 israeler och kanske 15 000 araber) än i alla de övriga, korta, högteknologiska krigen mellan Israel och arabstaterna tillsammans (Suezkriget 1956, sexdagars kriget 1967, oktoberkriget 1973 och Libanonkriget 1982). Detta trots att styrkorna bara var en tiondel så stora som i oktoberkriget l973. För Israels del motsvarade de stupades antal 1948-49 närmare 1 procent av den judiska befolkningen i Palestina vid krigsutbrottet. Om man betänker att stridernapågick i 14 månader och inte fyra år, är de förluster som Israel led i själva verket fullt jämförbara med den åderlåtning som Tyskland, Storbritannien och Frankrike drabbades av i första världskrigets skyttegravar.

Blodiga inbördeskrig.

De blodigaste krigen efter 1945 är således inte de mellanstatliga krigen, som i regel varit korta, utan konflikter av inbördeskrigskaraktär. De tenderar att bli långdragna och mer hänsynslösa. Här återfinns krig där stormakter har varit inblandade och massiv flygbombning förekommit - Korea, Algeriet (1954-62), Vietnam (1959- 75) och Afghanistan (1979-89) - men även det kinesiska inbördeskriget (1946-49), liksom lågteknologiska gerillakrig i fattiga länder i Centralamerika och Afrika. Flygbomberna har skördat många offer, men ännu fler har dödats av svält, epidemier, terror och allmän samhällsupplösning i gerillastridernas spår.

På samma sätt var det i Irak i början av 2000-talet, där själva invasionen var över på tre veckor. När de stora striderna var avslutade den 1 maj 2003 hade den USA-ledda koalitionen förlorat 173 stupade. De följande fyra årens gerillakrig har sedan kostat närmare 4 000 allierade soldater och minst 70 000 - enligt vissa uppskattningar hundratusentals - civila irakier livet (se *Moralisk matematik: Dödstal i konflikter,* F&F 1/07).

Den israeliske statsvetaren Gil Merom hävdar att moderna demokratier trots sin militära överlägsenhet är oförmögna att vinna den typ av gerillakonflikt som pågår i Irak. Efter andra världskriget vill den bildade medelklass som dominerar västerländska samhällen varken acceptera de brutala metoder som krävs för att besegra gerillarörelser eller de förluster som följer om man avstår från brutaliteten. Om inte förr, visar sig detta när medelklassens egna söner kallas in till militärtjänstgöring.

Kvalitetsvåld.

Gerillakrig har förekommit långt tidigare, men det var först efter andra världskriget som man började studera detta på offlcershögskolorna. Tidigare var det en specialitet för kolonialtrupperna, där officerare med karriärambitioner inte stannade alltför länge. Dessutom avgjordes gerillakrig sällan genom slag utan genom psykologisk utnötning,vilket gjorde krigsföringen mindre intressant förfackmilitärer. Framgångsrik gerillabekämpning kräver inte bara samverkan mellan polis och civila myndigheter, utan medför dessutom en brutalisering av kriget.

Med hjälp av termerna kvantitativt och kvalitativt våld beskrev den brittiske författaren Robert Asprey på l970-talet gerillors sätt att föra krig. Kvantitativ våldsutövning är typisk för konventionella krigsmak-

ter, och är urskillningslös. Insats och resultat mäts i mängden förbrukad ammunition och antal dö dadefiender. En gerilla använder snarare kvalitativt våld och är därmed noga med valet av måltavlor. Syftet är att åstadkomma största möjliga politiska effekt men begränsad skada på omgivningen, vars sympatier gerillan försöker vinna. Det viktiga är inte att döda så många som möjligt utan att döda "rätt" personer, helst på ett så anslående sätt som möjligt.

Ett exempel kan användas för att illustrera skillnaden mellan de olika typerna av våld. En armépatrull som passerar en by på landsbygden i ett krigsområde (scenen kan vara Vietnam, Algeriet, Sri Lanka eller Afghanistan) blir beskjuten. I enlighet med det kvantitativa våldets logik kallar patrullen in flyg- eller artilleriunderstöd tills byn är jämnad med marken, och den kan därefter utan fara fortsätta sin framryckning.

När en grupp ur gerillan blir beskjuten från samma by, söker sig gerillamännen däremot in till bytorget, samlar ihop befolkningen, skjuter byäldsten och hotar att fortsätta med utvalda bybor tills den som sköt har trätt fram. Tillvägagångssättet följer det kvalitativa våldets logik. Det kommer sannolikt inte bara att kosta färre människoliv, utan är också effektivast. Det är emellertid betydligt obehagligare för sina utövare.

Drogade barnsoldater.

Man ska vara medveten om att militär verksamhet av det slag som den svenska försvarsmakten i framtiden kommer att ägna sig åt - internationella fredsfrämjande operationer i sönderfallande stater - rymmer mer kvalitativt än kvantitativt våld. De troliga motståndarna är inga reguljära styrkor med anförare som har samma utbildning och sätt att tänka som svenska officerare, utan snarare gäng av drogade barnsoldater. De är beväpnade med enkla automatvapen och far runt i Toyota-pickuper, saknar långsiktig planering, har ringa behov av underhåll och genomför inte systematiska förberedelser som går att upptäcka med modern underrättelseteknologi. Officerens förmåga att leda väpnad strid måste dessutom kompletteras med talang för diplomati och allmän myndighetsutövning - i enfrämmande miljö, sida vid sida med civila experter och biståndsarbetare.

Detta ställer den militära professionen inför stora krav på förändring. Sannolikt står vi i dag inför den största militära revolutionen sedan de mellanstatliga krigens epok inleddes på allvar i Europa för omkring femhundra är sedan.

GUNNAR ÅSELIUS

ÄR PROFESSOR I HISTORIA, SÄRSKILT MILITÄRHISTORIA, VID FÖRSVARSHÖGSKOLAN OCH UTKOMMER HÖSTEN 2007 MED BOKEN *KRIGEN UNDER KALLA KRIGET.* “

Nobels fredspris 2007 om klimatet.

Från Norwegian Nobel Committee (http://www.nobel.no/index.html) 071013: “Den Norske Nobelkomite har bestemt at Nobels fredspris for 2007 skal delast, i to like store delar, mellom Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) og Albert Arnold (Al) Gore jr.”

DN 071013 sid 19:
“**Valet av klimatpanelen är självklart.**
VETENSKAP KARIN BOJS

Visst handlar klimatförändringen om fred. Forskarna i FN:s klimatpanel och Al Gore gör i högsta grad en insats för att mänskligheten ska slippa krig.

Många har nog inte förstått allvaret ännu. Svenska medier har fyllts med rapporter om inställda Vasalopp, trädbevuxna fjälltoppar, vinbönder i Skåne och en och annan stadskärna i Västsverige som tillfälligtvis kan bli översvämmad.

Men huvudproblemet är att hundratals miljoner människor kan tvingas flytta. I Afrika, Sydamerika, Asien, men också i södra Europa, kommer stora områden att drabbas så svårt av torka att jordbruket och livsmedelsförsörjningen blir lidande.

I andra områden slås jordbruket ut av skyfall och översvämningar. Resultatet blir detsamma: människor kan inte bo där. De måste gå någonannanstans. De måste troligen gå någonstans där det redan bor människor, som inte alls har lust att flytta på sig .

Klimatförändringarna kommer att förstärka befintliga konflikter på jorden. Men utvecklingen går att stoppa eller åtminstone begränsa. I allra bästa fall, om världens makthavare tar krafttag nu genast, kan vi stanna på två graders uppvärmning.

Priset delas mellan den amerikanske politikern Al Gore och FN:s klimatpanel IPCC. Valet av klimatpanelen är självklart. Vi i Sverige kan vara stolta över meteorologen Bert Bolin, som har varit drivande för att grunda panelen. Under de första tio åren var hans dess ordförande. Kanske är det snarare han som passar in på beskrivningen: 'troligen den enskilda individ som har gjort allra mest för att skapa världspännande förståelse för de åtgärder som måste vidtas".

NÄR IPCC GRUNDADES 1988 betraktades tanken att människan ökar växthuseffekten mest som en intressant hypotes, och inte sällan som vänsterextremistisk undergångspropaganda.

Med vetenskaplig stringens och diplomatisk skicklighet har panelen sakta men säkert vunnit respekt. Slutsatserna har varit försiktiga - kanske lite väl försiktiga ibland kan man tycka. Men den konservativa hållningen har bidragit till trovärdighet och genomslag.

I sin andra stora sammanställning, för tolv år sedan, kunde forskarna i panelen enas om att människans utsläpp av växthusgaser kommer att göra världen varmare. Men de ansåg sig då inte entydigt kunna slå fast att uppvärmningen redan gick att observera. Det kunde de däremot göra för sex år sedan, i den tredje sammanställningen år 2001. Den som läste och tog till sig IPCC:s slutsatser då, blev inte det minsta förvånad när den fjärde sammanställningen kom i våras. Där tillkom bara fler detaljer och en ännu högre grad av vetenskaplig säkerhet.

ÄNDÅ HAR MÄNNISKORS intresse för klimatfrågan vuxit som en exploderande ketchupflaska det senaste året. Möjligen beror det på Al Gore och hans kampanj, inte minst hans film "En obekväm sanning". Det är också tänkbart att klimatforskarnas vetenskapliga rapporter har varit droppar som sakta har urholkat stenen.

En annan person som haft gigantisk betydelse är ekonomen Nicholas Stern. Med sin rapport har han lyckats övertyga en stor del av näringslivets toppar, de som vid sidan om politikerna verkligen har frågan i sin hand.

Men visst är Al Gore värd ett pris. Alla borde se hans film. Visserligen innehåller den några smärre felaktigheter och förenklingar (nio stycken, enligt en ny brittisk dom). Men huvudslutsatserna går helt i linje med vad världens klimatforskare har kommit fram till.
karin.bojs@dn.se 08-73812 39 “

Läget i början av 2008.

Under 2007 har jordens klimat blivit ett stort ämne i massmedierna. Utsläpp av koldioxid gör att jorden blir varmare. Glaciärer och polarisar smälter, höjer havsnivåer och orsakar översvämningar. När glaciärerna smält ned blir det vattenbrist nedanför och växter, djur och människor kan inte leva där som tidigare.

Efter andra världskriget har tidigare underutvecklade länder skaffat sig förmåga att tillverka högteknologiska produkter som förr bara de västerländska industriländerna kunde göra. Kina och Indien med vardera omkring en miljard invånare konkurrerar nu med de gamla industriländerna och strävar efter att skaffa sig industriländernas högre levnadsstandard med risk att planeten genom ökade utsläpp fördärvas ännu fortare. Globaliseringen har blivit ett stort ämne.

Striderna mellan Isrel och Palestina fortsätter. USA har ett krig i Irak. USA börjar få det svårt med ekonomin och ska hålla presidentval hösten 2008, då det väntas att demokraterna vinner. Förväntningarna på en ny USA-politik är stora.

Religionerna spelar inte lika stor roll som i äldre tider, men har ännu ett fast grepp på många håll, bl a i USA. Islam vållar bekymmer. Påven håller fast vid gamla fördomar. Rasism o d är ett stort problem.

Vad som är säkert är att det i hela världen behövs undervisning om världsproblemen och bättre planeringar för framtiden. Ska det bli bättre med det måste fattigdomen i världen reduceras och levnadsvillkoren bli så goda att alla kan vara med och förbättra världen.

De inre verkligheterna, de sociala miljöerna och informationsflödena måste bli bättre.

Förenta Nationernas Millenniedeklaration. Sammandrag.

“ Generalförsamlingen antar följande deklaration:
Förenta Nationernas Millenniedeklaration

I. VÄRDERINGAR OCH PRINCIPER

1. Vi, stats- och regeringschefer, har varit samlade till möte i Förenta Nationernas högkvarter i New York från den 6 till den 8 september 2000, i gryningen till ett nytt millennium, för att åter betyga vår tro på organisationen och dess stadga som oumbärliga grundstenar för en fredligare, rättvisare och mer välmående värld.

2. Vi erkänner att vi, utöver våra förpliktelser i våra egna länder, har ett kollektivt ansvar för att principerna om människors värdighet, jämlikhet och jämställdhet upprätthålls på det globala planet. Vi som ledare är därför ansvariga inför alla människor i världen, särskilt de mest sårbara och utsatta, och framför allt världens barn, eftersom framtiden tillhör dem.

3. Vi bekräftar åter vår anslutning till de ändamål och principer som är inskrivna i Förenta Nationernas stadga och som visat sig vara tidlösa och universella. I själva verket har deras relevans och kraft att inspirera ökat i takt med att länder och folk blivit allt mer sammanlänkade och beroende av varandra.

4. Vi är beslutna att skapa en rättvis och bestående fred i hela världen i enlighet med stadgans mål och principer. Vi ålägger oss på nytt att stödja varje ansträngning att upprätthålla respekten för alla staters suveräna likställdhet och deras territoriella integritet och politiska oberoende, att lösa tvister med fredliga medel i enlighet med rättvisans principer och internationell rätt, att garantera rätten till självbestämmande för folk som fortfarande lever under kolonialt styre och

utländsk ockupation, att tillämpa principerna om icke-inblandning i staters inre angelägenheter, respekt för mänskliga rättigheter och grundläggande friheter och respekt för allas lika rätStigheter utan åtskillnad på grund av ras, kön, språk eller religion samt att samverka internationellt vid lösning av internationella problem av ekonomisk, social, kulturell och humanitär art.

5. Vi tror att den centrala utmaning vi står inför idag är att säkerställa att globaliseringen blir en positiv kraft för världens alla människor. Även om globaliseringen erbjuder stora möjligheter är vinsterna för närvarande mycket ojämnt fördelade, vilket också kostnaderna är. Vi inser att utvecklingsländer och länder med övergångsekonomier har särskilt svårt att svara på denna utmaning. Därför kan globaliseringen gynna människorna på ett rättvist sätt och skapa en god framtid för alla endast genom kraftfulla och uthålliga insatser som bygger på vår gemensamma värdegrund av medmänsklighet och humanism. Dessa ansträngningar måste innehålla riktlinjer och åtgärder på det globala planet som möter behoven hos utvecklingsländerna och länderna med övergångsekonomier. De måste formuleras och genomföras med dessa länders aktiva deltagande.

6. Vi anser att vissa grundläggande värderingar är särskilt viktiga i de internationella relationerna under det tjugoförsta århundradet.

Dessa är:
* Frihet. Män och kvinnor har rätt att leva sina liv och fostra sina barn i värdighet, fria från hunger och från fruktan för våld, förtryck och orättvisor. Demokratisk samhällsstyrning i vilken medborgarna är delaktiga och som utgår från folkets vilja är den bästa garantin för dessa rättigheter.

* Jämlikhet. Ingen individ och ingen nation får förnekas möjligheten att dra nytta av utveckling. Lika rättigheter och möjligheter för kvinnor och män måste garanteras.

* Solidaritet. Globala utmaningar måste mötas på ett sätt som fördelar kostnaderna och bördorna i överensstämmelse med grundläggande principer om jämlikhet och social rättvisa. De som lider eller missgynnas förtjänar hjälp från dem som gynnas mest.

* Tolerans. Människor måste respektera varandra oavsett skillnader i tro, kultur och språk. Skillnaderna inom och mellan samhällen bör varken fruktas eller undertryckas utan tas till vara som värdefulla tillgångar för mänskligheten. En kultur av fred och samtal mellan alla civilisationer bör aktivt främjas.

* Respekt för naturen. Alla levande arter och andra naturtillgångar måste behandlas och användas på ett klokt sätt i enlighet med principerna för hållbar utveckling. Endast med den inställningen kan de omätbara rikedomar som naturen försett oss med bevaras och överlämnas till våra efterkommande. De rådande ohållbara mönstren för produktion och konsumtion måste ändras med tanke på vår egen och kommande generationers framtida välfärd.

* Delat ansvar. Ansvaret för hanteringen av ekonomisk och social utveckling världen över och av hot mot internationell fred och säkerhet måste delas av världens länder och bör utövas multilateralt. Som den mest universella och mest representativa organisationen i världen måste Förenta Nationerna ha den centrala rollen.

7. För att omsätta dessa värderingar i handling har vi identifierat viktiga mål som vi tillmäter speciell betydelse.

II. FRED, SÄKERHET OCH NEDRUSTNING

8. Vi skall göra vårt yttersta för att befria våra folk från krigets gissel som i konflikter inom och mellan länder har krävt mer än 5 miljoner liv under det senaste årtiondet. Vårt mål är också att eliminera de faror som massförstörelsevapnen utgör.....

III. UTVECKLING OCH FATTIGDOMSBEKÄMPNING

11. Vi skall göra vårt yttersta för att befria våra medmänniskor – män, kvinnor och barn – från den extrema fattigdomens elände och förnedring. Mer än en miljard lever just nu i extrem fattigdom. Vi förbinder oss att förverkliga allas rätt till utveckling och att befria hela mänskligheten från nöd.....

IV. SKYDD AV VÅR GEMENSAMMA MILJÖ.

21. Vi skall göra vårt yttersta för att befria hela mänskligheten, framför allt våra barn och barnbarn, från hotet om ett liv på en planet som är oåterkalleligt förstörd av mänskliga aktiviteter och vars naturtillgångar inte längre räcker för människornas behov.....

V. MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER, DEMOKRATI OCH GOD SAMHÄLLSSTYRNING

24. Vi skall göra vårt yttersta för att främja demokratin och stärka rättssäkerheten, liksom respekten för alla internat ionellt erkända mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, inklusive rätten till utveckling...

VI. SKYDD AV DE SÅRBARA.

26. Vi skall göra vårt yttersta för att säkerställa att barn och andra civila som drabbas oproportionerligt hårt av naturkatastrofer, folk-mord, väpnade konflikter och andra humanitära nödsituationer får allt det bistånd och allt det skydd som de behöver för att de skall kunna återgå till ett normalt liv så snart som möjligt.....

VII. ÅTGÄRDER FÖR ATT MÖTA AFRIKAS SÄRSKILDA BEHOV.

27. Vi skall medverka till att demokratin stärks i Afrika och bistå Afrika i dess kamp för varaktig fred, utrotning av fattigdomen och hållbar utveckling och därigenom ge Afrika en betydande roll i världsekonomin.....

VIII. ETT STARKARE FÖRENTA NATIONERNA.

29. Vi skall göra vårt yttersta för att göra Förenta Nationerna till ett mer effektivt verktyg i genomförandet av alla dess prioriteringar: kampen för utveckling åt världens alla folk; kampen mot fattigdom, okunnighet och sjukdomar; kampen mot orättvisa; kampen mot våld, terror och brott samt kampen mot misskötseln och förstörelsen av vårt gemensamma hem.....

32. Vi bekräftar ånyo högtidligen, vid detta historiska tillfälle, att Förenta Nationerna är hela den mänskliga familjens oumbärliga gemen-samma verktyg, med vilket vi skall försöka förverkliga våra universella förhoppningar om fred, samarbete och utveckling. Där-för lovar vi att oreserverat stödja dessa gemensamma mål och uttalar vår beslutsamhet att nå dem.

Resolution A/RES/55/28
september 2000 “

Från näbbmus till millenniedeklaration.

För 35 miljoner år sedan utvecklades den första apförfadern. En liten grupp däggdjur som kallas prosimier, små djur med lång nos som liknar vår näbbmus var de första djuren som hade egenskaper liknande de senare primaternas. I primaternas utveckling har ögon och händer förändrats mest.

För 2 miljoner år sedan: Homo habilis - den händiga människan - började tillverka och använda redskap av sten och inledde därmed stenåldern. Redskapens utveckling sammanfaller med en ändrad diet. Man började äta kött. När våra förfäder började äta kött regelbundet blev jakten alltmer betydelsefull.

För 1,5 miljoner år sedan började därför en ny redskapskultur att formas samtidigt som en ny art med ännu större hjärna, Homo erectus, uppträder. Homo erectus var en relativt motståndskraftig art som fanns i ungefär en miljon år. Elden hade de lärt sig att utnyttja.

För omkring 40 000 år sedan började vår tids människor Homo sapiens sapiens att uppträda över hela den gamla världen.

För 20 000 år sedan hade vår tids människor etablerat sig och börjat sprida sig till trakter som inte tidigare varit bebodda. Vi har nu nått en period i människans historia då det inte längre går att klart urskilja den fysiska utvecklingen. Tidsperspektiven är för korta. Förändringarna kommer mer att handla om beteenden.

En ny stenteknik skapades. Man har hittat en stor mängd konstnärligt tillverkade verktyg. Så småningom började man också snida vackra nyttoföremål. De mest fantastiska lämningarna från denna period är nog de grottmålningar och skulpturer som har påträffats över hela världen.

Jorden började odlas för bara 10 000 år sedan, men inom 8 000 år hade minst hälften av jordens befolkning blivit jordbrukare. För 2000 år sedan hade de självförsörjande jägarnas och samlarnas antal minskat till knappt 10% av jordens befolkning. Eftersom utvecklingen från jägare och samlare till jordbrukare inte är genetiskt utan kulturellt betingad har den kunnat ske så otroligt snabbt.

För ungefär 7 000 år sedan ökade befolkningen kraftigt i vissa områden, t ex i de första städerna som anlades i fyra floddalar i Egypten, Mesopotamien, Indusdalen och Kina. Genom konstbevattning utnyttjades floderna för jordbrukets behov. De stora bevattningssystemen krävde en komplicerad administration och ingenjörskonst för att fungera.

En högre grad av specialisering med skilda yrken utvecklades och den växande administrationen togs omhand av en härskande överklass och ett mäktigt prästerskap.

Skriftspråk växte fram och byråkratin ökade. Människorna i städerna var inte längre självförsörjande, utan började byta varor och tjänster. För första gången delades människorna in i klart åtskilda samhällsklasser. Allteftersom statusidén utvecklades fick människor titlar och ställning som fördelar utöver varor och tjänster. En hög ställning gav människor möjlighet att påverka hur samhället skulle styras.

För 5000 år sedan hade den stora mängden råmaterial som behövdes för att förse de snabbt växande stadsstaterna lett till en mycket utbredd handel som sträckte sig från Medelhavet i väster till den norra delen av nuvarande Indien och ner längs Nilen i Egypten. Dessa handelsnätverk användes också av soldater för att bekämpa grannstäder och lägga större områden under ett centralt styre. Social, religiös, teknisk och ekonomisk makt utövades över stora områden och många människor. Tanken om stora imperier hade nu väckts.

De första högkulturerna uppstod på några få spridda platser, men för ungefär 3000 år sedan började mönstret ändras. Genom handeln blev

högkulturerna kring Medelhavet, i Mellanöstern, Indien och Kina sammanlänkade. För 2000 år sedan, under den klassiska erans höjdpunkt, sträckte sig en smal kedja av expanderande kolonialvälden från Atlanten till Stilla Havet. Dessa gjorde det möjligt inte bara att bedriva en omfattande handel utan också att utbyta ideer och teknik och framför allt att sprida de stora världsreligionerna. Det började med buddhismen och hinduismen och fortsatte med zoroastrismen, judendomen, kristendomen och islam. Religionen fungerade som ett starkt enande band.

Med de s k högkulturerna som började för ungefär 5000 år sedan är människorna inne i den s k historiska tiden som har krig som en väsentlig ingrediens.

De senaste kapitlen i människans historia har varit de blodigaste. Våldet har ständigt ökat alltsedan jordbruket, städerna och de suveräna staterna tillkom för 10 000 år sedan fram till de två världskrigen i vårt århundrande. Vi kan inte lägga skulden på vår tidiga historia och påstå att våldsbenägenheten är ett arv från vårt förflutna som jägare. Det var den fredligaste perioden i människans historia, då undvek man hotande konflikter genom att flytta till nya områden. Ursprunget till vårt krigshetsande kan nog spåras tillbaka till den tid då människan för första gången såg jordområden som egendom, dvs när hon började bo permanent i byar och städer och blev beroende av ägodelar och makt.

Människorna hade utvecklats från näbbmusens tid, bivit människor på två ben, fått större hjärna, börjat tänka redigare, intresserat sig för att överleva i naturen, äta frukt och grönsaker, börjat jaga och äta kött, lärt sig om elden och lagat mat, börjat göra bilder och vackra saker och funderat över världen. Vad var världen? Ur det kom religionerna. Abrahams judendom, grekernas, romarnas och nordbornas gudar.

Greker, bl a Sokrates, Platon och Aristoteles, ställde frågor om alltings ursprung, om hur man borde leva mm. Greker tillämpade demokrati, men alla räknades då inte med i demokratin, inte slavarna.

Kristendomen växte till och blev en stor kraft i västvärlden. Påvarna menade, att jorden var universums medelpunkt. När Galilei menade, att jorden kretsade kring solen hotades han med döden. Han räddade livet med att avsvära sig den tron, men filosofen Bruno brändes på bål.

Tiden före 1500 e Kr var en tid då man spekulerade. Aristoteles hade formulerat teorier, spekulationer, om fallande kroppar. Galilei visade att Aristoteles hade fel genom att undersöka fallande kroppar vid tornet i Pisa. Galilei gjorde alltså undersökningar i verkligheten och nöjde sig inte med att som Aristoteles spekulera om hur det nog var, därmed var han en tidig empirist.

Världsbilden förändrades väsentligt när Darwin 1859 lade fram sin bok om arternas uppkomst, - en stöt mot de kyrkliga lärorna, som inte innehöll något om arternas utveckling från enklare till mer komplicerade livsformer och där människan var skapelsens krona. Att människorna skulle ha något gemensamt med aporna var en hädelse. Det är bara 150 år sedan och fortfarande finns grupper där den gamla uppfattningen ännu gäller. Religionernas fördomar om att det finns gudar som styr lever kvar.

Mendel var pionjär inom ärftlighetsforskningen och gjorde viktiga rön, som dock föll i glömska och fick spridning först år 1900. Etablerad vetenskap om ärftligheten är bara ungefär 100 år gammal. Inom naturvetenskaperna gjordes viktiga upptäckter och en atomteori fanns innan första världskriget bröt ut, men är fortfarande under utveckling.

Demokrati som bygger på allmän rösträtt kom i Sverige på 1920-talet då kvinnorna sist fick rösträtt. De politiska systemen har stora brister. De två världskrigen och konflikterna därefter visar att mänskligheten trots framgångar på många områden inte lyckats väl.

Mänskligheten har på sin resa under miljontals år inte kommit långt. Millenniedeklarationen vittnar om det.

Människorna avgör tillsammans världens framtid. Inre och yttre verkligheter. Samspel med symboler.

Det är människornas handlingar som främst avgör tillstånden i framtiden. Handlingarna följer av individernas inre verkligheter med bl a viljor.

Hur det går i framtiden beror på människornas inre verkligheter som i hög grad formas av de sociala miljöerna.

Varje människa har en egen unik inre verklighet oåtkomlig för andra. Denna inre verklighet består av kunskaper och erfarenheter, minnen från det förgångna, tro och förhoppningar om framtiden, känslor, upplevelser, värderingar, föreställningar om världens stora och små sammanhang och föreställningar om hur man bör bete sig mot ting och människor så att de kan göra nytta praktiskt, etetiskt och socialt.

Varje människa har också en yttre verklighet som består av allt annat än den inre verkligheten. I den yttre verkligheten ingår hela universum, och där ingår andra människors både inre och yttre verkligheter, fastän andras inre verkligheter inte är direkt åtkomliga.

De materiella tingen i den yttre verkligheten har materiell betydelse men är också symboler med vars hjälp människorna bygger upp den inre verkligheten omdvetet eller medvetet. Människornas inre verkligheter kan bli kända för andra bara genom symboler och system av symboler. De viktigaste symbolsystemen är språken, talspråken och skriftspråken.

Samhällsplanering i en demokrati är en fråga om samverkan mellan människorna där alla de olika människornas inre verkligheter samspelar sinsemellan med hjälp av en fysisk yttre verklighet som fysiskt sett huvudsakligen är gemensam.

Sociala samhällen eller sociala miljöer bildas av samspelande människor när man ser dem som system av samspelande inre verkligheter, samspelande psyken.

Fysiska samhällen eller fysiska miljöer bildas av de fysiska tingen. De fysiska tingen fungerar praktiskt och ger de fysiska möjligheterna för de sociala miljöerna, men är också symboler som ger estetiska upplevelser och som symboliserar sociala relationer.

Grovt formulerat består de sociala miljöerna av människorna och de fysiska miljöerna av allt annat, men det är grovt bl a därför att de fysiska tingen sedda som symboler ingår i de sociala miljöerna och därför att männnskorna sedda som ting också ingår i de fysiska miljöerna.

De förekommande etablerade samhällsplaneringarna som de förekommer idag är inriktade främst på planeringar kring de fysiska tingens praktiska användningar. De fysiska tingens symbolvärden beaktas mycket litet och de sociala miljöerna planeras inte medvetet i någon högre grad. De fysiska miljöerna styr de sociala miljöerna men denna styrning kan inte bli bra och medveten om inte de sociala miljöerna planeras bra och medvetet.

Rådande och väntade bristsituationer och konfliktrisker medför krav om mer och bättre planeringar.

Befolkningsökning och brister i fråga om olika saker, bl a livsmedel, råvaror och energi, gör att världens problem kan tänkas bli större och större. Bristsituationer och ojämna fördelningar av tillgångar brukar resultera i strider om de knappa tillgångarna. Stora brister ger stora strider och små brister mindre strider eller konflikter.

Tillgångarna i fråga om sådant som livsmedel, råvaror och energi förändras inte plötsligt i stora steg utan vartefter i mindre steg. Stri-

derna och konflikterna om tillgångarna kan då tänkas förändra sig också de i små steg. Det är risk att människorna vartefter vänjer sig vid brister och strider, även om det sker motvilligt, men till slut hamnar i en situation där de inte tål mer och det hela plötsligt kollapsar.

Det är inte bara fundamentala saker som livsmedel, råvaror och energi som kan orsaka konflikter. I Sverige har uppstått problem med fördelningar på grund av arbetslöshet och man kan se hur de svagare grupperna får inskränka sig till levnadsnivåer under det rimliga. För att utröna riskerna och för att få kontroll över utvecklingen behöver man tänka igenom vad som kan hända i framtiden och man behöver göra klart vad man helst vill ha. Detta tankearbete bör ske i medvetna planeringar.

Planeringarnas tidshorisonter bör anpassas efter de farhågor och drömmar man har beträffande olika tidpunkter i framtiden och efter beslutens räckvidder. Det kan bli nog så svårt om 20 år men ännu värre tiden därefter, om 50 år och 100 år. Världsbefolkningen har ökat från 2 miljarder på 1930-talet till 4 miljarder på 1970-talet, 6 miljarder på 1990-talet och ökningen därefter lär fortsätta i hög takt. Ju fler människorna blir desto flera ska dela på de tillgängliga materiella resurerna, som i en del fall samtidigt kan antas minska.

Situationen ställer krav om att man tänker igenom hur fördelningen av resurserna bör ske på individer och grupper av individer och på miljöer de vistas i. De teknologiska möjligheterna att med våld strida om tillgångarna är förfärande stora. Mer av krig och terrorism skymtar i fjärran om fördelningarna blir för skeva. De som har någon fantasi kan föreställa sig hur mänskligheten av oskicklighet styr in sig i en framtid med överbefolkning, knapphet på tillgångar, upptrappade konflikter, svåra motsättningar, terrorhandlingar, inbördeskrig, krig.

Därför behöver planeringsverksamheterna förbättras. Planeringarna bör bli mer omfattande och mer långsiktiga. Förenta Nationerna kan förmodligen inte driva en tillräckligt utvecklad världsplanering innan det är för sent. Varje stat bör bedriva planeringar för förhållandena inom den egna staten och dessutom egna världsplaneringar för eget behov. Om en stat ska kunna planera de inre förhållandena måste samtidigt finnas uppfattningar om hur de inre förhållandena beror av världen utanför.

Man kan hoppas att människorna vartefter kommer att klara av de uppdykande problemen, men det kan man inte ha någon säker uppfattning om nu om man inte tänker igenom vad som kan komma och på tidigt stadium försöker tänka igenom hur man kan undvika svårigheterna.

Det är fyra viktiga typer av planeringar som behövs och som gäller :
* individernas kroppsliga förhållanden,
* individernas psykiska förhållanden,
* individernas fysiska miljöer,
* individernas sociala miljöer.

Hur kan möj1igen människornas kroppsliga och psykiska tillstånd vara och hur bör de vara vid olika framtida tidpunkter ? Hur kan möjligen de fysiska och de sociala miljöerna vara och hur bör de vara vid olika framtida tidpunkter ? Vad är det för krafter som styr utvecklingen? Hur kan man ändra dessa utvecklingskrafter så att utvecklingen går i den riktning man önskar?

Det finns vissa krafter som inte går att påverka, det är de orubbliga naturkrafterna. För övrigt är det människorna själva som utgör utvecklingskrafterna, medvetet eller omedvetet. De rådande bristerna ifråga om planering gör att man kan säga, att mänskligheten på det hela taget lever i ett planeringslöst tillstånd och att de mänskliga utvecklingskraftena kan ses som främst omedvetna. Det är naturligtvis inte bra. Att planerna är ett sätt att göra människorna medvetna om hur de påverkar utvecklingen.

Inre verkligheter, spekulativt tänkande och empirism. Framtidsplaneringens möjligheter. Medvetande. Ansvar.

Studerar man utvecklingen i det förgångna kan man finna att människornas inre verkligheter skiftat genom tiderna. Man kan skönja intressanta utvecklingar i flera avseenden.

Människornas uppfattningar om kunskap har undergått en tydlig förändring. Människornas uppfattningar och kunskaper om den yttre verkligheten grundades till en början på spekulationer där i de inre verkligheterna byggdes upp bilder av den yttre verkligheten utan undersökningar av den yttre verkligheten. Detta sätt att bilda sig uppfattningar om den yttre verkligheten avlöstes såsmåningom av den s k empirismen enligt vilken uppfattningar ska grundas på undersökningar av det man vill skaffa sig uppfattningar om. Empirismen började slå igenom på 1500-talet, fick större utbredning först på 1800-talet men har ännu inte slagit igenom på alla områden. Framför allt råder fortfarande det spekulativa tänkandet vid beslut som formar framtiden.

Det finns en utbredd missuppfattning om framtidsplaneringen. Man menar att framtiden inte kan utforskas därför att den ännu inte finns, och menar att allt om framtiden är spekulationer. Till detta kan sägas att framtidsplanering innehåller spekulationer om hur framtiden sannolikt kommer att bli, men planering innehåller också normativa, värderande moment om hur det bör bli, vilket inte alls är spekulativt.

En medveten vetenskaplig planering kan bedrivas utifrån förslag om hur framtiden bör bli. Om man utformar konkreta förslag om framtiden kan det spekulativa inslaget reduceras. Det är alltså möjligt att bedriva en vetenskaplig framtidsplanering, vilket är angeläget att framhålla därför att en del tycks mena att det är omöjligt.

Att det är möjligt att bedriva en vetenskaplig framtidsplanering beror på omständigheterna kring uppfattningar om förrändringskrafterna. Längre tillbaka i tiden menade man att världen förändrades på grund av gudomliga krafter eller på grund av ”ödet”. Under tidernas lopp har det skett en förändring i den uppfattningen så att det nu i välutvecklade samhällen är klart att det mest bara är människorna själva som avgör utvecklingen på jorden i framtiden.

Man kan hävda att människorna under hela den historiska tiden från omkring år 3000 f Kr själva styrt världen, men gjort det utan att veta om det. Att människorna huvudsakligen själva avgör sin framtid är en mycket sen insikt som ännu inte slagit igenom. Därför är det angeläget att framhålla också detta.

Studierna av det förgångna visar att människornas tankeförmåga, kunskaper, föreställningar och värderingar etc inte är av naturen givna utan är kulturellt betingade. Människorna har ett nervsystem med en hjärna genom biologiskt arv, men det som finns i och händer i systemet i form av kunskaper och värderingar, föreställningar om världen etc beror av den sociala miljön och symbolmiljön.

Om man eftersträvar tillstånd med människor som är medvetna och kan fatta goda beslut om framtiden måste man bygga sociala miljöer och symbolmiljöer som kan forma de eftersträvade människorna. De sociala miljöerna bör vara beskaffade så att de i nuet känns tillfredsställande för individerna och så att de gör människorna så kunniga och ansvarsmedvetna man vill ha dem. Det är ett gemensamt intresse för alla att människorna, vilka ju formar framtiden, är kunniga och ansvarsfulla. Det är särskilt angeläget i en demokrati som räknar med att alla ska vara med och bestämma.

Demokratin är en viktig faktor i framtidsplaneringen. Studier av det forgångna visar att uppfattningarna om bestämmanderätten har förändrats genom tiderna. Den nu rådande uppfattningen är demokratins idé och den idén torde bli bestående i framtiden, och borde då utvecklas och fördjupas.

Dagens demokratier kan ses som tämligen primitiva demokratier, och kan till och med ses som fåmansvälden där folkets valda representanter i princip är folkets representanter men i praktiken är det på ett ofullkomligt sätt, bl a därför att det inte finns planeringar som kan tjäna som kommunikationsinstrument mellan foIket och dess representanter. Med hjälp av goda planeringar kan man förbättra framtiden, men med hjälp av goda planeringar kan man också förbättra demokratin.

Problemen har hopat sig och finns framför allt i de sociala miljöerna som formar de inre verkligheterna.

Människorna främst ansvariga för utvecklingen, vilket gör en omfattande planering möjlig. Alla människor har enligt demokratins idé rätt att delta i besluten. Man kan hävda att de då också när de deltar har skyldighet att delta på ett medvetet och kunnigt sätt.

Hur framtiden kommer att bli beror av i vilken utsträckning demokratins medborgare är medvetna om och har kunskaper om förändringskrafterna, styrningsproblemen och planeringsproblemen. Goda planeringar och styrningsbeslut kan inte komma till om inte medborgarna förstår samhällsplaneringens problem. Bristerna i fråga om förståelsen är nu så stor att de är ett hot mot en möjlig bra framtid.

De moderna utvecklade industrisamhällena är mycket specialiserade och så komplicerade att de är svåra att overblicka. De är så komplicerade att man kan räkna med att de som ytterst ansvarar för besluten inte riktigt vet vad de styr, bl a på grund av brister i planeringarna. Specialiseringen har bl a medfört en stark uppdelning av vad man kan kalla produktion och konsumtion. Uppdelningen har givit till resultat kommersiella system med mycken reklam och propaganda som kan tänkas ofta förvilla människorna. De kommersiella reklam- och propagandasystemen, som på det hela taget vädjar till människornas kortsiktiga krav eller önskningar, har i stor utsträckning kopierats av de politiska partierna. Partierna arbetar nu mycket kortsiktigt och behandar de långsiktiga problemen illa.

Specialiseringen har också medfört att utbildning och förvärvsarbete skilts åt, vilket har nackdelar. Elevernas liv i skolan tycks ofta isolerat från arbetslivet och vuxenlivet för övrigt. Eleverna förbereds inte tillräckligt väl för livet efter skolan.

Informationsflödena i de utvecklade samhällena är numera så omfattande att de flesta har ha svårt att hinna med att ta del av och bearbeta informationerna på ett tillräckligt bra sätt.

Det har hopat sig en mängd problem :

* Problem som följer av befolkningsökning och minskade materiella tillgångar har ökat behovet av medvetna goda styrningar.
* Samhällena har blivit så speciliserade och komplicerade att det är svårt att få överblick över dem och förstå hur de arbetar.
* Människornas kunskaper om sig själva och deras medvetande om ansvaret för utvecklingen är för litet. Människorna har genom demokratin givits makt att påverka utvecklingen, men saknar på det hela taget kunskapsmässiga förutsättningar att fatta medvetna goda beslut.
* Reklam för kommersiella produkter gör samtidigt reklam för kortsiktigt tänkande. De förtroendevalda representanterna i demokratin är benägna att falla in i det kortsiktiga tänkandet och fästa större avseende vid kortsiktiga krav än vid långsiktiga.
* Vill man styra mot en framtid utan elände och katastrofer måste man beakta att demokratins idé medför krav om att alla har tillräckliga kunskaper och är tillräckligt ansvarsmedvetna, men informationsflödena börjar växa människorna över huvudet.
* Genom medvetna planeringar kan konflikter upptäckas i god tid och man kan då styra så att man undviker konflikterna. Planeringsverksamheter går ut på att skaffa fram kunskaper och bl a kunskaper om kunskapsbrister så att kunskapsluckorna kan fyllas. Men planeringsverksamheterna är outvecklade och kunskaperna om planerings- och framtidsproblemen små .
* Flera liknande satser kan ställas upp, men de nu uppställda räcker för att visa att problemen framför allt ligger i de sociala miljöerna i vilka ingår människornas inre verkligheter med kunskaper och värderingar etc.

Det är en viktig uppgift att ge alla kunskaper om framtidsproblemen. Alla vuxna i Sverige och världen bör känna till dem och det bör ordnas så att de kan följa med i vartefter inträffade förändringar i problemen. Eleverna i grundskolan bör få kunskaper om dem så tidigt som möjligt och bör sedan under skoltiden utveckla dem.

Att snabbt genomföra en bred utbildning av hela svenska folket och världens folk kan vara svårt. Det blir då viktigt att försöka ge goda kunskaper åtminstone till nyckelpersonerna i de många institutionerna och organisationerna som på ett avgörande sätt fattar de framtidspåverkande besluten. Särskilt viktigt blir det att ge kunskaper åt dem som utforskar och sprider kunskaper.

Individens möjligheter att förbättra för sig. Att påverka och förändra individer och miljöer.

En människa kan förbättra de egna levnadsvillkoren genom att på lämpligt sätt påverka sina fysiska och sociala miljöer, sina kroppsliga förhållanden och psyket.

Vill individen påverka sin fysiska miljö med den egna kroppen så att miljön ändrar sig väsentligt är möjligheterna mycket små och i stort sett försumbara, det individen kan påverka är mest bara ett litet område runt sig själv, ungefär lika med bostaden och den egna arbetsplatsen. Påverkan på de de större fysiska miljöerna måste huvudsakligen ske med andras hjälp.

Man kan tvinga andra med våld, fysisk påverkan, genom piskslag etc, eller övertyga dem och få dem att själva vilja utföra det som man önskar, psykisk påverkan.

Mellan ytterlighetsformerna av fysisk och psykisk påverkan finns mellanformer där man reglerar resurstillförseln till dem man önskar påverka så att vederbörande förmås vilja det man önskar. Man kan påverka genom att påföra eller undandra något gott eller ont som genast eller på sikt medför förändringar.

Eftersom våldslinjen grovt sett inte accepteras återstår de andra möjligheterna. Reglering av resurser som påverkar de fysiska miljöerna direkt eller indirekt sker huvudsakligen kollektivt genom större och mindre grupper i de sociala samhällena, vilka förfogar över reglersystem av olika slag, t ex lagar och regler om penningströmmar.

Individen har en teoretisk möjlighet att påverka andra individer var och en för sig med psykiska medel så att de formar de fysiska miljöerna efter individens önskemål oberoende av reglersystemen, men det finns många som då ska övertygas och möjligheterna att lyckas bra är små. Vill individen påverka den fysiska miljön är han huvudsakligen hänvisad till att gå vägen över de sociala samhällena och påverka dem så att de påverkar reglersystemen som påverkar de fysiska miljöerna.

Vill individen påverka sin sociala miljö finns som förut möjligheterna att direkt övertyga individerna i den en i taget. Det är en svår uppgift. Ett annat sätt är att påverka reglersystemen som påverkar individerna i de sociala miljöerna.

Vill individen påverka sin kropp kan det ske genom förståndig personlig vård och träning, lämplig föda, personliga hjälpmedel etc, för vilket krävs pengar, läkarvård av andra o d. I ett modernt samhälle kräver detta i hög grad medverkan från de sociala samhällena. Eftersom kroppen påverkas av den fysiska miljön kan kroppspåverkan också ske genom förändring av den fysiska miljön eller genom förflyttning till bättre fysisk miljö. Möjligheterna att påverka den fysiska miljön har nyss berörts. Kroppen kan också påverkas av det egna psyket.

Vill individen påverka sitt eget psyke kan detta ske genom påverkan på kroppen som i sin tur påverkar psyket och genom påverkan på de fysiska och de sociala miljöerna som i sin tur påverkar psyket. Man kan flytta till bättre fysisk och social miljö.

Viktigast är kanske ändå möjligheten att förändra psyket genom att själv tänka och lära sig på olika sätt. Möjligheterna för individen att direkt påverka sitt eget psyke är i hög grad beroende av medverkan från de sociala samhällena.

Individens problem med att påverka sina fysiska och sociala miljöer, sin kropp och sitt psyke leder till slut till problemet att påverka de sociala samhällena, och då finns möljligheterna att övertyga samhällsindividerna en i taget eller att påverka de sociala samhällenas reglersystem.

Det förefaller vara en hopplös uppgift att direkt påverka alla andra så att de gör som man vill - om man vet vad man vill. Kvar blir det stora problemet att påverka de sociala samhällenas reglersystem. För att kunna göra det måste man veta vilka de är. Kunskaper om reglersystemen är en förutsättning för individens möligheter att väsentligen förbättra för sig.

Symboler, symbolsystem, informationsmedel, informationskanaler, informationskanalsystem.

Kommunikation och samverkan mellan människor sker med hjälp av symboler och symbolsystem. Symbolerna överförs eller distribueras med hjäp av informationsmedel, informationskanaler och informationskanalsystem.

Symbolerna utgörs av och bärs av fysiska miljöer, föremål, bilder, tecken, ljud, musik, beteenden, sociala miljöer, talspråk och skriftspråk o d. Särskilt må framhållas, att de byggda fysiska miljöerna med sina former berättar om människors syn på livet.

Talspråk och skriftspråk bärs av talade och skrivna meddelanden och bildar relativt tydliga eller entydiga symbolsystem medan annat bildar relativt otydliga eller mångtydiga system.

Fysiska miljöer med innehåll av föremål, bilder etc bildar fysiska informationskanalsystem. Kontaktnät i de sociala miljöerna bildar också olika slag av sociala kanalsystem. Kanalsystemen kan vara formella / etablerade eller informella / otydliga.

Formella / etablerade kanalsystem bildas t ex av grundskolor, gymnasieskolor, universitet och högskolor, bibliotek, tidningar, tidskrifter, radio och TV, och av kontaktnät som byggs upp av privata och offentliga formella organisationer.

Informella / otydliga kanalsystem bildas av system av föremål, bilder, ljud etc och hela miljöer och av informationsnät mellan "bekanta" och deltagare i informella grupper o d.

Symbolerna och informationskanalerna kan vara mer eller mindre fast markanknutna och vara mer eller mindre flyttbara i rummet och / eller tiden. Fast markanknutna är fysiska miljöer.

Skrivna texter är av största betydelse för samhällsutvecklingen och står i särklass. Sådana kan vara tydliga och kan också vara flyttbara i rummet och tiden.

I distributionssytemen för tydligare talade och skrivna meddelanden ingår bl a möteslokaler, radio-TV-nät, nyhetsbyråer, papper, pennor, böcker, tidningar, spridningssystem för tryckta alster, bokförlag, bokhandel, tidningskiosker, bibliotek,

Människorna kan påverka fysiska ting med fysiska krafter och påverka psyken med information.

Man kan agera i den yttre verkligheten bara med hjälp av kroppen :
* tala, göra miner o d,
* utnyttja kroppens muskler vid lyft och för förflyttning av föremål,
* använda händerna :
* för praktiskt arbete eller
* för informativa åtgärder av olika slag :
* för att skriva och
* för att forma bilder, tecken, ljud, föremål etc som genom symbolverkan överför meddelanden. Människorna mottager information från yttervärlden bara genom sina sinnen : synen, hörseln och känselsinnen av olika slag som reagerar för temperatur, tryck mm och som berättar om kroppens läge och situation.

Man kan påverka utvecklingen genom ingripaden av två slag :
* genom att direkt med kroppen och händerna påverka den fysika omgivningen med hänsyn till fysiska / praktiska / kroppsliga verkningar,
* genom att med tal eller skrift eller med andra informationsåtgärder påverka sitt psyke och / eller andras psyken så att människorna inklusive den egna personen förmås att utföra de fysiska / paktiska handlingarna på ett effektivt sätt och förmås att välja att utföra fysiska / praktiska handlingar som motsvarar önskemålen. Detta kan ske medvetet eller omedvetet.

De två slagen av påverkningar motsvarar i stort sett respektive
* de praktiska / teknologiska / ekonomiska tillämpningarna och
* de psykiska / estetiska / sociala / informativa / kulturella tillämpningarna . De informativa / kulturella åtgärderna är av fysisk natur men syftar till psykisk påverkan.

Bland alla medel för överförande av meddelanden är tal- och skriftspråken överordnade därför att alla de andra medlen i väsentlig utsträckning kan översättas till tal- och skriftspråken. De talade orden försvinner när ljuden klingat ut (men kan konserveras med moderna teknik), medan de skrivna orden finns kvar. De skrivna orden är de förnämsta informationsmedlen .

Processer i de inre verkligheterna som föregår människornas agerande i den yttre verkligheten.

Utvecklingen kan enligt det föregående påverkas genom fysisk påverkan som har antingen praktiska eller informativa syften. Människornas fysiska handlingar föregås av mer eller mindre medvetna överväganden ifråga om hur de fysiska handlingarna ska utföras, när de ska utföras etc.

Människor agerar i viss utsträckning reflexmässigt, automatiskt och oöverlagt, men ägnar sig också åt att fundera över olika handlingsmöjligheter. Vid detta funderande använder sig människorna av de kunskaper och erfarenheter de har, återkallar i minnet sådant de varit med om tidigare och bygger i fantasin upp föreställningar om hur det kunde ha varit i stället och bygger också upp olika föreställningar om framtiden.

En människa kan i sin inre värld överbrygga både tid och rum och kan leva sig in i situationer som både i tid och rum är skilda från den faktiska situation hon befinner sig i. På en tiondels sekund kan en människa växla fantasibilder t ex från en bild av en situation i Egypten för 3000 år sedan till en bild av en situation i Sverige i nutiden. Hur de inre bilderna i de två fallen ser ut beror av individens i minnet inlagrade bilder, kunskaper och erfarenheter. Fantasibilderna byggs upp av fragment och kombinationer av det som finns i minnet.

En första förutsättning för en människas handlande finns i hennes lager av minnen. Minneslagret kan anses vara det första momentet i den följd av moment som kan läggas upp. Det andra momentet kan anses innehålla framtagandet av de fantasibilder som nämnts. I samhällsplaneringssammanhang är framtidsbilderna och framtidsvisionerna särkilt viktiga, men de kan å andra sidan bara skapas med hjälp av bilder från det förgångna.

Ett tredje moment kan sägas innehålla värderingar av fantasibilderna, som vid denna värdering kan te sig som önskade, goda eller onda, vackra eller fula etc. Man väljer här ut det som man anser är viktigt. I några följande moment sätter människorna in sina visioner och värderingar i föreställningar om den yttre verklighetens kraftspel och gör om så erfordras observationer i den yttre verkligheten och överväger sitt handlande med hänsyn till både den inre verklighetens fantasier och den yttre verklighetens möjligheter och krav. Både praktiskt / ekonomiskt handlande och socialt / kulturellt handlande övervägs.

I ytterligare moment kan människorna göra språkliga beskrivningar av de inre fantasierna och de inre överväganden som primärt kan anses vara av icke-språklig art. Vuxna analyserar sina inre icke-språkliga bilder och överväganden med språkets hjälp, i inre tysta monologer eller hörbart eller synbart för andra. Barn som inte tillägnat sig de vuxnas språk har fantasibilder som de inte undersöker med språket .

Människor kan i ord beskriva både inre och yttre verkligheter. De inre verkligheterna kan innehålla bilder och överväganden ifråga om både sådant som hänt i det förgångna och sådant som kan hända eller önskas i framtiden. De yttre verkligheterna kan beskrivas bara ifråga om sådant som hänt i det förgångna. De yttre framtida verkligheterna kan inte beskrivas därför att de ännu inte finns. Människors förmåga att i fantasin föreställa sig ännu inte förekommande yttre verkligheter ingår i den speciella mänskliga livsutrustningen som skiljer människorna väsentligen från djuren.

När människor gör observationer eller utsätts för påverkan utifrån går nervimpulser in i lagret av minnen sedan impulserna tolkats, satts i sammanhang och värderats. Det som utifrån når ögat t ex är fysiska impulser som sedan via synnerver överförs till hjärnan. Där ges de fysiska impulserna symbolvärden som tolkas och resulterar i inre föreställningar och upplevelser o d.

Under människornas dagliga agerande sker en ständig växelverkan mellan observation, tänkande och handlande. Den som cyklar eller kör bil korrigerar hela tiden sitt handlande efter observationer. Den cyklande avväger hela tiden sitt beteende så att han inte kör omkull och bilisten sköter ratten så att han inte kör av vägen. Cyklisten och bilisten har föreställningar om att de bör hålla sig på vägen och har dystra framtidsvisioner av vad som händer om de inte gör det. De olika momenten i de inre psykiska processerna kan genomlöpas mycket snabbt.

Inre verkligheter och åsikter förändras vartefter. Åsiktsledande institutioner och organisationer.

Om man vill förstå de komplicerade samspelen bör man noga beakta att allting hela tiden förändras. Åsikter som styr utvecklingen förändrar sig på ett sätt man kanske inte så lätt lägger märke till. Var och en blir litet äldre för varje dag som går och förändras varje dag något. Först efter en längre tid kan man kanske tydligt observera att det skett förändringar.

I samhällena finns alltid vissa uppfattningar som är härskande. Studerar men det förgångna kan man finna mycket tydliga skillnader mellan olika epoker. Efteråt kan man tycka att de härskande uppfattningarna varit tokiga, men det är ändå så att i varje tid är det vissa personers uppfattningar som anses riktiga och riktigare än andras.

När det gäller kunskaper, vad det nu kan vara, är det de etablerade vetenskapsmännen, och -kvinnorna, och deras sammanslutningar som avgör vad som är rätt. När det gäller tillämpningar av kunskaperna finns det etablerade institutioner som avgör hur man bäst bör tillämpa. Tillämpningarna kan vara praktiska / ekonomiska / teknologiska som sammanhänger med fysiska förhållanden eller estetiska / sociala / kulturella som sammanhänger med psykiska förhållanden.

De praktiska / ekonomiska tillämpningarna är underkastade naturkrafterna, men frågan om i vilken omfattning naturkrafterna och de fysiska materialen ska utnyttjas bestäms inte av naturkrafterna utan av människorna. Någon etablerad institution som helt avgör omfattningen av de ekonomiska tillämpningarna finns inte. Allt som inte är förbjudet är tillåtet. De praktiska tillämpningarna avgörs av var och en, kan man säga, även om förbuden är många och oräkneliga. Beslut om praktiska tillämpningar är decentraliserade till organisationer och enskilda individer.

När det gäller kulturella tillämpningar finns vissa övergripande institutioner som i viss mån utformar tillämpningarna. Till dessa kan räknas skolverket som i viss mån utformar föreskrifter om utbildningen i grundskolan.

Boverket utformar i viss mån föreskrifter om de fysiska miljöerna, både vissa teknologiska föreskrifter betingade av säkerhet och hygien och föreskrifter om estetiska / symbolmässiga / trevnadsmässiga och socialt styrande förhållanden.

Socialstyrelsen utformar föreskrifter som ställer krav med utgångspunkt från individernas kroppsliga förhållanden och utformar föreskrifter som i viss utsträckning ställer krav på individernas fysiska och sociala miljöer.

För tidningarna finns inget övergripande organ därför att man anser att inga restriktioner ska läggas på "det fria ordet". Några restriktioner finns dock. De ledande åsikterna om tidningsinnehåll utformas decentraliserat av tidningsredaktioner o d. Journalisthögskolor har åsikter.

I fråga om forskning kan statens Vetenskapsråd och Forskningsråd anses vara ledande ifråga om att bestämma vilken forskning som är mest angelägen.

Statsmakterna, dvs riksdagen och regeringen påverkar de statliga institutionerna genom lagar och förordningar, men de praktiska tillämpningarna styrs i vardagen av institutionerna. I Sverige finns hundratals myndigheter som på olika områden bestämmer vad som är de bästa uppfattningrna och det finns professorer med tillhörande vetenskapliga institutioner som var för sig i sina fack står för det bästa vetandet.

Om man lägger ihop uppfattningarna hos dem som i myndigheter och i institutioner och organisationer bestämmer om vilka uppfattningar som är de bästa, får man de etablerade, härskande uppfattningarna. Om dem kan man säga att de är härskande vid en viss tidpunkt men att de sammantaget sannolikt inte är härskande efter ett år och ännu mindre efter tio eller hundra år.

De härskande uppfattningarna formuleras på olika nivåer i de etablerade institutionerna. Så formulerar t ex skolverket, boverket och socialstyrelsen på svensk central riksnivå vissa grundläggande åsikter som sedan kompletteras och detaljeras på lokala nivåer, länsvis, kommunvis eller kommundelsvis etc.

Till de centrala organens uppgifter kan anses höra att formulera uppfattningar och krav så att önskade jämlikhetsförhållanden uppnås.

Människor i samspel. Inre verkligheter och verksamheter kommer till uttryck i yttre verksamheter.

När olika människor har olika minnesförråd, värderingar etc men ställs inför uppgiften att handla gemensamt måste de enas om några gemensamma minnesbilder, uppfattningar, värderingar, visioner etc. De måste ur de många inre föreställningsvärldarna hos de många olika människorna i gemensamma yttre processer i den yttre verkligheten välja ut de uppfattningar och värderingar etc som man gemensamt kan komma överens om är de för stunden bästa.

Här har förut nämnts hur vissa övergripande etablerade institutioner och organisationer bestämmer i fråga om vilka uppfattningar som ska härska. Dessa institutioner kan grupperas i en följd som svarar mot den rad av moment man kan urskilja i människornas inre psykiska processer. Det finns institutioner och grupper av personer som är inriktade på att lagra minnen, plocka fram minnen, värdera och välja ut det som är viktigt, sätta in fantasiföreställningar i större och mindre sammanhang, utföra observationer, tillämpa pratiskt, tillämpa kulturellt och sådana som är inriktade på att beskriva och beskriver inre fantasivärldar eller beskriver sådant som hänt i det förgångna i den yttre verkligheten.

Människornas förmåga att bilda tal- och skriftspråk har gjort att det utvecklats stora gemensamma system av yttre verksamheter som bara går ut på att observera och beskriva eller komma överens om inre verkligheter som egentligen bara föregår praktiska yttre tillämpningar.

I de stora system av yttre verksamheter som bildas av vad man kan kalla filosofiska, religiösa och politiska verksamheter avhandlas inre föreställningar. I filosofin behandlas människornas inre föreställningar och processer i allmänhet, i de religiösa verksamheterna har man byggt upp yttre verksamheter kring vissa inre föreställningar och i de politiska verksamheterna försöker man komma överens om vad som är viktigt.

Naturforskningsverksamheter är av likartad karaktär. De är verksamheter som går ut på att observera och beskriva, men genom teknologins utveckling sker observerandet med hjälp av instrument så att observerandet också blivit en fråga om yttre handlingar i en yttre verklighet. I moderna atomforskningsanläggningar t ex kan observationsinstrumenten vara kilometerlånga och mycken personal kan åtgå bara för manövrering av instrumenten.

Teknologisk forskning som går ut på att utröna hur man kan leda och utnytttja naturkrafterna till praktisk och ekonomisk nytta kan på likartat sätt få inslag av mycket praktiskt hantverk vid prov av olika slag fastän det första syftet bara är att observera utnyttjningsmöjligheterna.

Naturforskning och teknologisk forskning går ut på att genom beskrivning av den yttre verkligheten förbättra de inre bilderna av naturkrafternas arbetssätt och de inre bilderna av möjligheterna att utnyttja dessa krafter. Det verkliga utnyttjandet av naturkrafterna kommer sedan i praktiska verksamheter som gäller tillverkning, transporter etc.

De yttre verksamheterna gäller sammanfattningsvis praktiska / ekonomiska verksamheter och informativa uttrycksversamheter som avser att påverka psyken med eller utan några tydligt uttalade syften med denna påverkan och gäller då bl a verksamheter som går ut på att beskriva observationer och överenskommelser. De inre tankarna blir yttre handlingar när de skrivs ned och de inre värderingarna blir yttre handlingar när värderingarna på något sätt uppenbaras för andra, t ex vid politiska överenskommelser och beslut.

Filosoferna har ett slags tillverkningsarbete som går ut på att tillverka beskrivningar av tankar och andra psykiska processer. De förtroendevalda politikerna har ett slags tillverkningsarbete som går ut på att tillverka beslut om styrningar grundade på deras uppfattningar om vad som är viktigt.

Tankar och andra psykiska processer i de inre verkligheterna blir till yttre verksamheter när tankarna etc genom symboler överförs till den yttre verkligheten, för vidare befordran till andra människors inre verkligheter. I moderna specialiserade samhällen sker överföringarna ofta i institutionaliserade former då bl a stora byråkratier med mängder av kontorspersonal egentligen bara sysslar med att bearbeta och överföra tankar med hjälp av symboler.

Viljor, framtidsvisioner, problem, makt och planeringar.

Man kan inte meningsfullt uttrycka några viljor om man inte har några visioner om vart de ska leda i framtiden. En förutsättning för att det ska vara mening med viljor är att det finns framtidsvisioner. En förutsättning för att det ska vara mening med gemensamma viljor är att det finns gemensamma framtidsvisioner.

Det är ingen mening med att värdera viljorna, vad man bör värdera är visionerna som föregår viljorna och de troliga konsekvenserna och effekterna av viljorna. Om man räknar rätt kommer effekterna att stämma med visionerna.

I Sverige finns nu inte tillräckligt med gemensamma tydliga framtidsförslag som kan ligga till grund för meningsfulla gemensamma viljor. Det behövs sanmanhängande och konsekventa framtidsförslag om individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och om fysiska och sociala miljöer i Sverige och utomlands, och det behövs stora arbetsinsatser för det, men arbeten med att skapa förslag är inte allmänt erkända som viktiga och som något som kräver arbete.

Det har sagts att politik är att vilja, men i politiken har man inte bara att pocka på att få sin vilja igenom. Politik är också i hög grad en fråga om att välja, välja mellan olika framtida möjligheter. Ska man kunna välja måste man ha förslag att välja mellan.

Utvecklingsprocesser eller förändrings- och fördelningsprocesser skapar individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och fysiska och sociala miljöer vare sig man vill det eller inte. Om förändringsprocesserna får fortgå aningslöst och omedvetet är det risk att framtiden blir outhärdlig.

Förändrings- och fördelningsprocesserna styrs väsentligen genom marknadsprocesser och politiska / demokratiska processer. Miljöerna kan inte medvetet styras genom marknadsprocesserna, för dem behövs de politiska processerna.

Behovet av att styra miljöförändringarna är stort men möjligheterna att styra begränsas av ineffektiviteter i privata och offentliga byråkratier som behövs för att göra och samorda framtidsförslag och för att genomföra överenskomna förslag i den yttre verkligheten. I Sverige behövs mer av politiska styrningar, men de förekommande byråkratierna tycks ha svårt att klara av att väl sköta de styrningar som redan förekommer . Hur ska de då klara av mera styrningar ?

Svaret är att man måste öka effektiviteten i informationsprocesserna och framför allt få bort maktmissbruk och felaktiga informationsöverföringar som bl a beror av att yrkesroller blandas ihop med privata roller. Man måste ställa större krav om att människor i sina yrkesroller gör det de bör göra.

Ett sätt att få bort överföringsfel i de demokratiska informationsflödena är att ta bort mellanled som innebär risker för fel och maktmissbruk och så direkt som möjligt till allmänheten föra ut information från dem som har något väsentligt att framföra.

De förtroendevalda politikerna bör lära sig att arbeta mer vetenskapligt och lära sig att bättre anpassa sina metoder efter nya krav som kommer vartefter. Politikerna behöver bättre hjälp att klara sina roller.

Problem finns det alltid gott om. Vad som är intressant är att finna de stora väsentliga problemen och de växlar i viss mån från tid till annan. För att kunna avgöra vad som är stora och små problem måste man ha igång kontinuerliga planeringar. Med hjälp av planeringar kan man upptäcka problem och konflikter i tid medan det ännu är möjligt att göra något åt dem. Planeringar syftar till att ge svar på frågor om vad man bör vilja.

Politiker vill gärna ersätta planeringar med makt, men det är inte bra. För att få klart vad man bör vilja måste man veta problemen. I väl utförda planeringar ingår att reda ut vilka problemen är och vilka de troligen kommer att bli och i planeringarnas framtidsförslag måste redovisas inte bara det oproblematiska och vackra utan också konflikterna och de dystra sidorna.

Det finns i princip två olika sätt att angripa framtidsproblemen och i väl utförda planeringar bör de två angreppssätten användas i kombination och växelvis:

* man utgår från nutiden och undersöker konsekvenserna i framtiden av förekommande och eventuellt ändrade styrningar,
* man utgår från förslag om framtida tillstånd och undersöker vilka styrningar som nu behövs för att nå de föreslagna framtida tillstånden.

Inre och yttre verkligheter och verksamheter hos personer och organisationer.

Man bör skilja mellan individernas åsikter i enskilda fall, den stora allmänhetens åsikter, dvs något slags genomsnitt, och etablissemangets åsikter, dvs åsiktsledande personers och organisationers och institutioners åsikter. Strängt taget kan inte organisationer och institutioner ha åsikter, bara personer. Institutionernas åsikter är åsikterna hos dem som har makten i institutionerna.

Institutioner och organisationer, både offentliga och privata av många olika slag har ofta som en viktig uppgift att uttrycka åsikter, men enskilda individer behöver inte uttrycka några åsikter om det inte ingår i yrket att göra det.

De inre verkligheterna hos de enskilda individerna är på det hela taget okända för andra än de olika individerna själva. Det är dessa på det hela taget okända inre verkligheterna som i en välfungerande demokrati avgör utvecklingen.

De inre verkligheterna och de inre verksamheterna, de inre psykiska processerna, studeras av filosofer och psykologer o d så gott det går och av opinionsforskare od.

De inre verkligheterna är speglar av de yttre verkligheterna. Verksamheterna i de yttre verkligheterna finns som minnesföreställningar i de inre verkligheterna efter det de yttre verksamheterna pågått och finns också som föreställningar i de inre verkligheterna innan de yttre verksamheterna satts igång.

Man får alltså flera uppsättningar:

* Individernas inre verkligheter och verksamheter.
* Filosofers och andras studier och beskrivningar av de inre verkligheterna och verksamheterna.
* De yttre verkligheterna och verksamheterna som svarar mot de inre.
* Vetenskapsmäns och andras studier och beskrivningar av de yttre verkligheterna.
* De etablerade, härskande uppfattningarna om de inre och yttre verkligheterna och verksamheterna och förhållandet mellan dem samt diskussioner av dessa uppfattningar.

Sändare, förmedlare, mottagare, överföringsfel och problem.

Informationsflödena går från sändare till mottagare och ofta via förmedlare av olika slag. Alla förmedlare kan tänkas förvränga informationer medvetet eller omedvetet. I praktiken förekommer långa rader av förmedlare i många steg och informationen från sändaren till mottagaren kan på vägen förändras till oigenkännlighet. Hönan kan bli en fjäder och tvärtom.

Det är viktigt att de som i yrket har till uppgift att förmedla och sortera information gör det på ett riktigt sätt och noga skiljer mellan sina olika roller.

Effektiviteten i informationsöverföringarna är en fråga om hur sändarens avsikter överförs till mottagarens handlingar.

En tendens tycks vara att kvantiteten på onödig information ökar på bekostnad av information med kvalitet. Det finns mycket onödig information med sådant som är lättbedömt och oproblematiskt medan sådant som är svårbedömt och problematiskt - och viktigt - blir liggande.

Sändare, förmedlare och mottagare kan ha brister i många avseenden. Ineffektivitet i informationsöverföringarna kan bero på mycket:

* Individen vill inte ha effektivitet och vill inte avslöja sitt inre. Individen kanske vill ljuga och vill kanske inte berätta så mycket att lögnerna avslöjas. Individen kanske inte vill höra sanningar, vill kanske bygga en sinnesfrid på osanningar och avskärmar alla sanningar som stör sinnesfriden.
* Informationsförmedlare är ofta makthavare. Förmedlare och makthavare vill kanske inte ha effektivitet därför att deras makt då minskar, därför att deras eventuella felaktiga informationsöverföringar och makttmissbruk avslöjas eller därför att deras möjligheter till felaktiga informationsöverföringar och maktmissbruk till egen och närståendes vinning minskar.
* Individen har ej förmåga att uttrycka sig, har ej förmåga att mottaga information, har låg nivå ifråga om kunskaper, visioner, känslor, uppfattningar om sammanhang och har låg nivå på logik och moral.
* Individen har inte något att uttrycka.

Sven Wimnell:
Samhällsplaneringens problem.
Hur ska man kunna förbättra världen?

Ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter. Kunskaper om verksamheterna och deras samband för bättre demokrati och bättre framtid i en gemensam värld.
(Sven Wimnells hemsida http://wimnell.com/)

När man ser ut över världen finner man lätt på både nära och långt håll kriser och elände som leder till olycka för många. Människorna försöker alltid lösa sina problem, med deras olika grader av komplexitet, olika rumsliga dimensioner (lokala - nationella- globala), olika tidsperspektiv (kortsiktiga -långsiktiga), mer eller mindre väl-informerade om verkligheten som omger dem. Ofta med oförändrade förhållanden som resultat och inte sällan till det sämre.

Några viktiga frågor i samband med mänskliga verksamheter:

* Hur kan man undvika svåra konflikter mellan grupper av människor och mellan individer?
* Hur kan man göra det lättare för människor med olika bakgrund och olika yrken att kommunicera?
* Hur kan man lösa detaljerna utan att förlora de stora sammanhangen ?
* Hur kan man minska informationsstressen, en ny svensk folksjukdom?
* Hur kan man bli litet mer förutseende så att man undviker sorgligheterna?
* Kan man inte planera och styra utvecklingen på ett förnuftigt sätt så att man når lyckligare förhållanden?
* Det är utgångspunkten.

För att få svar på detta har forskningsarbetet gått efter fyra vägar :

1. Undersökningar och beskrivningar om världen och alla dess problem med tillstånd och förändringar.
2. Konstruktion och beskrivning av ett beskrivningssystem eller ett klassifikationssystem som på ett systematiskt sätt redovisar eller ger en bild av världen och dess problem. I systemet klassificeras problemen in så att de och deras samband kan förstås och så att systemet kan bli ett hjälpmedel för styrningar mot framtiden.
3. Undersökningar och beskrivningar om planeringar som medel att förbättra världen och om beskrivningssystemetklassifikationssystemet som ett hjälpmedel för planeringar.
4. Förslag om slutsatser och åtgärder som kan förbättra utvecklingen. Några påpekanden och förslag som är särskilt viktiga och av grundläggande betydelse.

Det finns ett behov av att sortera upp all information så att den blir hanterlig och så att man får hjälp att forma framtiden på bra sätt.

En sådan sortering görs i det här redovisade klassifikationssystemet. Systemet är uppbyggt med utgångspunkt från världens största system för klassifikation av dokument, det mer än 100 år gamla amerikanska biblioteksystemet DC, Dewey Classification, och det på det systemet senare byggda DK, eller som det också heter UDK, Universella Decimalklassifikationen.

Men det uppgjorda klassifikationssystemet är i första hand ett system för klassifikation av mänskliga verksamheter, och är uppgjort med tanke på att utvecklingen i världen huvudsakligen beror av dessa verksamheter.

Systemet har följande avdelningar på högsta nivån:

1. **Psykologiska och filosofiska verksamheter.**
2. **Religiösa verksamheter o d.**
3. **Politikvetenskaper och politiska verksamheter.**
4. **Sambandsforskningsverksamheter. Infostruktur.**
5. **Naturforsknings- och matematikverksamheter.**
6. **Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.**
7. **Formgivning av fysiska och sociala miljöer.**
8. **Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.**
9. **Blandade saklitterära verksamheter. Tidningar. Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.**

Människornas levnadsvillkor beror av fyra föränderbara faktorer:

Individens kroppsliga förhållanden, dvs individens kroppsliga status och personliga hjälpmedel för de kroppsliga behoven.

Individens psykiska förhållanden, dvs individens olika psykiska tillstånd och aktiviteter, individens inre verklighet.

Individens fysiska miljö - fysiska samhälle. De fysiska miljöerna gäller det fysiska i omgivningarna. De fysiska miljöerna kan gälla:

* De fysiska miljöerna som estetiska objekt med kulturella värden och funktioner.

* De fysiska miljöerna som materiella objekt med ekonomiska värden och teknologiska funktioner.

Individens sociala miljö - sociala samhälle, dvs människornas psykiska samspel, de sociala miljöerna .

Förändringsprocesserna i världen hålls i de mest väsentliga avseendena igång av människornas verksamheter :

Individernas viljor.
Kollektiva viljor. (Politik).
Handlingar för kroppen (ekonomiska- teknologiska handlingar).
Handlingar för psyket (informationshandlingar- kulturella handlingar).
Verksamheterna påverkar varandra i en påverkanskedja utan slut.

Människorna påverkar genom verksamheter i fyra olika roller i livet:

A. Huvudroll: allmän levnadsroll lekmannaroll-fritidsroll.

A1: att i största allmänhet leva med kropp och psyke i de fysiska och sociala miljöerna med de möjligheter och innanför de ramar som ges av de politiska styrningarna.

A2: att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas levnadsförhållanden, som beror av de fyra ovan nämnda faktorerna.

B. Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll.

B1: att hitta lämplig plats i de gemensamma förvärvslivssystemen och göra arbetet med hänsyn till egna egoistiska krav.

B2: att sköta arbetsuppgifterna i förvärvsarbetet med hänsyn till vad de övriga samhällsmedlemmarna kan begära att få uträttat i den gemensamma arbetsfördelningen.

Individer och samhällen planerar framtiden.

Planeringar går ut på att finna vad man bör vilja och innehåller fyra planeringsmoment som kan redovisas på många olika sätt alltefter omständigheterna i varje planeringsfall :

Hur var det ? Kunskaper och erfarenheter från det förgångna.
Hur är det ? Riktiga kunskaper om rådande förhållanden.
Hur kan det bli ? Vilka alternativ är möjliga i framtiden ?
Hur bör det bli ? Vilket eller vilka alternativ bör man välja ?

Dessa frågor bör ställas ifråga om alla mänskliga verksamheter. Man bör utforma svaren på frågorna om hur det bör bli med hänsyn till effekterna, sedda i jämlikhetsperspektiv, på individernas levnadsvillkor, som ges av

psykiska och
kroppsliga förhållanden och av deras
fysiska och
sociala miljöer.

Vill man förbättra världen - göra världen till en bättre plats - måste man arbeta på alla de fyra områdena om psykiska och kroppsliga förhållanden och fysiska och sociala miljöer. De fyra områdena påverkar varandra och direkt eller indirekt slutmålet: tillfredsställelse för individen.

Ska man gemensamt kunna åstadkomma en bättre framtid i världen måste man ha gemensamma framtidsvisioner, det kräver gemensamma viljor och gemensamma planeringar. I en demokrati är alla medansvariga för utvecklingen och får försöka bilda sig uppfattningar och ta ställning och försöka påverka verksamheterna inklusive samverkansverksamheterna i lämplig riktning. I en demokrati är det viktigt att alla medborgare är så väl informerade att de kan delta i styrningarna mot framtiden. Det ställer stora krav på informationssystemen.

Resonemangen leder till att man bör göra allt som är möjligt för att till alla genom utbildning och information sprida ut kunskaper om världsförbättringsproblemen, dvs kunskaper om hur det var och är, kan bli och bör bli. För att ha något att sprida ut måste man hålla igång forskningar, utredningar och planeringar. För att hålla ihop allt detta måste man hålla igång även kontinuerliga planeringar om forskning, utredning, utbildning, information och planeringar.

Planeringar bör finnas dels för en mängd ämnesområden-verksamhetsområden, dels för geografiska områden av olika storlekar. För alla planeringar bör finnas flera framtida tidshorisonter. Både tillstånd och framför allt processer bör planeras. Man bör alltså ha planeringar för tillstånd i rummet vid olika tidpunkter och planeringar för processer som fördelar i rummet och förändrar med tiden.

Man bör noga skilja mellan planeringar och beslut. Planeringar är beslutsunderlag. När alla fått alla informationer i planeringsprocesserna ska allas åsikter slussas igenom i hierarkierna till dem som fått makt att besluta, och det är också informationsprocesser som ingår i samhällsplaneringens problem.

Till problemen hör också informationsprocesserna från beslut till det slutliga verkställandet. Samhällsplaneringsprocesserna bildar ett jättelikt informationssystem som rymmer alla informationsflöden. I själva verket är det så att de förekommande informationsprocesserna bildar eller utgör de förekommande planerings- och beslutsprocesserna.

Samhällsplaneringsprocessernas och beslutsprocessernas problem kan ses som en mängd informationsproblem med ca 6 miljarder personers, dvs världsbefolkningens, inre informationsproblem i psykiska processer och ett yttre informationsproblem med

informationsutbyten mellan alla dessa personer. Samhällsplanering innebär bl a konstruktion av förslag till framtider, då det konstruktiva arbetet utförs i de psykiska processerna med hjälp av kunskapsmaterial som tillkommer genom både inre och yttre informationsflöden.

Förändringsprocesserna hålls igång av informationsflöden i och mellan människorna, och därför övergår förändringsproblemen och samhällsplaneringens problem i ett stort problem om produktion och spridning av kunskaper och värderingar, som leder till handlingar som förändrar världen.

Vill man förbättra världen bör man i första hand förbättra individernas inre verkligheter och viljor och förbättra de politiska-demokratiska styrningsprocesserna. Det kan man göra genom åtgärder på planerings-, forsknings-, utrednings-, utbildnings- och informationsområdena.

Arbetet om samhällsplaneringens problem vänder sig till dem som har makten över förändrings- och fördelningsprocesserna på olika nivåer och i synnerhet på de politiska nivåerna. Eftersom Sverige är en demokrati har i princip folket makten. Arbetet vänder sig därför till folket, men då den s k representativa demokratin tillämpas har de förtroendevalda politikerna makten och arbetet vänder sig därför främst till dem.

Men det vänder sig också i hög grad till alla som på ledande sätt på opolitiska nivåer medverkar vid förändring av individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och deras fysiska och sociala miljöer, och de finns inom alla delar av systemet. Arbetet vänder sig i hög grad till alla som sysslar med utbildning och information.

De nio verksamhetsområdena har delats upp så att det blir 129 verksamhetsområden:

1-4: 43 områden. 5-6: 41 och 7-9 45 områden. Varje sådant område är vanligen mycket innehållsrikt och kan delas upp i mindre områden, men för förståelsen av det hela är det lämpligt med just de 129 förtecknade områdena.

Verksamheterna är inte i alla områden av samma karaktär. Man kan säga att det i huvudområdena 1-4 i grunden är fråga om tankeverksamheter och registrering av tankeverksamheter o d. Område 5 gäller i grunden naturforskningsverksamheter och 6 teknologisk-ekonomisk användning av naturforskningens rön till kroppslig-materiell nytta. Områden 7-9 kan anses gälla kulturella verksamheter, där man visserligen använder materiella ting, men där huvudsyftet är nytta för psyket, verksamheterna kan beskrivas som informationsverksamheter med olika slags uttrycksmedel.

Den uppgjorda förteckningen över verksamheterna är grundad på mycket långa studier där verksamheterna hämtats från från etablerade system och klassifikationer för näringsgrenar, yrken, utbildningar, forskningar och biblioteksystemens dokument mm. Utgångspunkten för huvudupplägget är det mer än 100 år gamla biblioteksystemet DC, som dock i väsentliga avseenden reviderats med hänsyn till de under de många åren inträffade samhällsförändringarna. I några delar stämmer systemt mer med DK och det udda svenska biblioteksystemet SAB .

I det följande först en sida med en sammanfattning av områdena 1-9. Sedan två sidor med något utförligare om 1-9 och därefter två sidor med de 129 områdena.

1 Filosofiska och psykologiska verksamheter o d
10 Övergripande samhällkunskap.101 Arkiv. 102 Bibliotek. 103-107 Encyklopedier mm 108 Samhällsguiden od.109 Filosofihistoria od.
11-19 Individens inre verklighet.

2 Religiösa verksamheter. Dogmer . Regler.
3 Politiska vetenskaper och verksamheter.
4 Sambandsforskning. Infostruktur.
5 Naturforskning och matematik.

6 Teknologiska/ekonomiska verksamheter
61 Hälso- o sjukvård 62 Ingenjörsvetenskap 63 Biologisk produktion
641-642 Mathållning. 643 Boende. 644 Energi- o hygienförsörjning.
645 Utrustning. 646 Personlig hygien 647 Hushållsekonomi .
648 Tvätt Städning. 649 Hemsjukvård .
651 Kontorsverksamheter Datoranvändning.
6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning. 6525-629 Militärt .
653 Handel. 654 Tele. Internet. 655 Förlag. 656.Transporter
657 Penningverksamheter. 658 Företagsekonomi Arbetskraft .659 Reklam. 66-69 Tillverkning av varor, byggnader och anläggningar.

7 Formgivning av fysiska o sociala miljöer.
70 Allmänt om konst o kultur. 71 Planering av fysiska miljöer.
72 Formgivning av byggnader anläggningar. 73 Museer.
74 Formgivning av föremål. 75-77 Bildkonst. 78 Musik.

7911-7913 Seder o bruk. 7914-7919 Film Radio TV o d.792 Teater od. 793 Sällskapsnöjen. Lek. Hobby. Fritid. 794 Spel. Lotteri. Tips.

7951 Socialtjänst. 7952-7956 Sociala miljöer 7957 Undervisning. Forskning.7958 Sociala miljöer i boendet. 7959 Grupper o d.

796-799 Sport Idrott o d. Motion.

8 Språk. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.

9 Saklitterärt. Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.
90 Tidningar. Tidskrifter. Journalistik.
91 Allmän geografi. Reseskildring. Lokalhistoria.
92 Biografi. Släkthistoria. Memoarer.
93-99 Allmän historia.

1 Filosofiska och psykologiska verksamheter o d
10 Övergripande samhällkunskap och övergripande värderingar.
101 Arkiv. 102 Bibliotek. 103-107 Encyklopedier mm
108 Samhällsguiden od.109 Filosofi- idé- och lärdomshistoria.

11-19 Individens inre verklighet. 11 Kunskaper. Erfarenheter.
12 Framtidsvisioner. 13 Känslor. Värderingar. 14 Ideologi.
15 Psyke.16 Logik.17Moral.

2 Religiösa verksamheter. Dogmer . Regler.

3 Politiska vetenskaper och verksamheter.
31 Statistik. Demografi.
32 Statssystem. Demokrati. Val. Folkomröstning.
33 Nationalekonomi. Internationell ekonomi.
34 Lagar. Förordningar. Traktat. Konventioner. Juridik.
35 Demokratiska församlingar.
351 Rikdagen. 352 Kommuner. 353 Regeringen. 354 EU, FN o d.
36-39 Politiska krav

4 Sambandsforskning. Infostruktur.

5 Naturforskning och matematik.
50 Allmän naturkunskap.
51 Matematik. 52 Astronomi. Rymdforskning. 53 Fysik. 54 Kemi.
55 Geologi. Klimat. 56 Paleontologi. Arkeologi.
57 Biologi. Mikrobiologi. Ekologi. Naturgeografi. Utvecklingslära.
58 Botanik. 59 Zoologi.

6 Teknologiska/ekonomiska verksamheter
60 Allmänt om teknologiska o ekonomiska verksamheter
61 Hälso- och sjukvård. Räddningstjänst. Veterinärverksamhet. Djurförsök.
62 Ingenjörsvetenskap : Maskiner. El Elektronik. Apparater. Gruvor. Militärt. Byggnader. Väg o vatten. Hygien. Transportmedel.
63 Biologisk produktion. Jordbruk. Skogsbruk. Trädgård. Djurhållning. Jakt. Fiske.
64 Hushållsverksamheter.
641-642 Matlagning. Servering.
643 Boende.
644 Energi- o hygienförsörjning.
645 Utrustning. 646 Personlig hygien
647 Hushållsekonomi Fastighetsförvaltning.
648 Tvätt Städning. 649 Hemsjukvård. Hemvård i allmänhet.

651 Kontorsverksamheter. Datoranvändning.
6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.
6525-629 Militära verksamheter.
653 Handel.
654 Telekommunikationer. Internet.
655 Förlag. Informationsspridning.
656 Transporter. Resebyrå. Lagring.
657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.
658 Företagsekonomi. Arbetskraft. Arbetsförmedling. Arbetarskydd.
659 Marknadsföring. Reklam.
66-68 Tillverkning av varor. 69 Tillverkning – byggande av byggnader och anläggningar.

7 Formgivning av fysiska o sociala miljöer.

70 Allmänt om konst o kultur.

71 Planering av fysiska miljöer.
72 Formgivning av byggnader o anläggningar. Arkitektur
73 Skulptur. Museer. Utställningar.
74 Konsthantverk. Formgivning av bruksföremål. Industridesign. Inredning.
75-77 Bildkonst. 75 Måleri. 76 Grafiskt .Teckenkonst. 77 Foto.
78 Musik.

79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks.Sport
7911-7913 Seder o bruk. Etnologi. Etnografi. Mode .Livscykeln. Familjebildning. Takt. Kvinnorörelser. Folktro. Folkminnen.
7914-7919 Film. Radio. TV o d. Offentliga fester o d.
792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.
793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek. Hobby. Fritid.
794 Skicklighets- o turspel. Lotteri. Tips.

795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.
7951 Sociologi. Socialvård. Socialtjänst.
7952-7956 Sociala miljöer i olika fysiska miljöer. Polis Kriminalvård o d. Integration.
7957 Undervisning. Forskning. Dagis.
7958 Sociala miljöer i boendet.
7959 Sociala miljöer o verksamheter i grupper o d.

796-799 Sport. Idrott o d. Motion.

8 Språk. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.

80 Språk. 801 Allmänt. 802 Engelska.
803 Germanska. Tyska. Svenska mm.
804 Franska od. 805 Italienska o d. 806 Spanska. Portugisiska o d.
807 Latin. Grekiska.
808 Slaviska o baltiska.
809 Orientaliska o övriga språk.

81 Litteraturvetenskap.

82-89 Skönlitteratur.

9 Saklitterärt. Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.

90 Tidningar. Tidskrifter .Journalistik.

91 Allmän geografi. Reseskildring. Lokalhistoria.

92 Biografi. Släkthistoria. Memoarer.

93-99 Allmän historia.
93 Världshistoria. Forntidshistoria.
94-99 Medeltid o nyare tid.
94 Allmänt o Europa.
95 Asien.
96 Afrika.
97 Nord- o Mellanamerika.
98 Sydamerika.
99 Oceanien. Polarområdena. Rymden.

Klassifikationssystem för verksamheter.

O....1 Psykologiska och filosofiska verksamheter

O....10 Övergripande samhällskunskap.Övergripande värderingar
O....101 Bibliografiska verksamheter. Arkiv.
O....102 Biblioteksverksamheter.Databaser.Internetsökning
O....103 Allmänna encyklopedier. Övergripande värderingar
O....104 Övergripande filosofiska verksamheter om samband
O....105 Övergripande om forskning o d
O....106 Övergripande om ekonomiska verksamheter
O....107 Övergripande filosofier om utbildning o d.
O....108 Samhällskunskap. Samhällsguiden.
O....109 Ide- filosofi- och lärdomshistoria.

O....11/19 Individernas inre verkligheter.
O....11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter o d.
O....12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.
O....13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.
O....14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d.
O....15 Individens psykiska mekanismer Psykologi o d.
O....16 Individens logik. Vetenskpsteori o d.
O....17 Individens moral och uppfattningar om moral.
O....18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.

O....2 Religiösa verksamheter o d
O....20 Övergripande religiösa verksamheter o d
O....21 Allmän religionsvetenskap
O....22/28 Kristna religioner
O....29 Icke kristna religioner o d

O....3 Politikvetenskaper.Politiska verksamheter.
O....31 Statistik och demografi
O....32 Statsvetenskap
O....33 Nationalekonomi, internationell ekonomi
O....34 Lagar o förordningar, traktat, juridik
O....35 De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter.
O....351 Sveriges riksdag (och motsvarande utomlands)
O....352 Kommun- och landstingsfullmäktige (och mots.)
O....353 Sveriges regering (och motsvarande utomlands)
O....354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EU o d)

O....36/39 Politiska krav och politiska planeringar:
O....36...om individernas kroppsliga förhållanden.
O....37...om utbildning o d.
O....38...om fysiska miljöer o ekonomiska verks.
O....39...om sociala miljöer, nöjen, sport o d

O....4 Sambandsforskningsverksamheter.
O....40. 41-49. Systemvetenskap. Infostruktur.

O....5 Naturforskning.Matematikverksamheter.
O....50 Allmänt om naturforskning. Naturkunskap
O....51 Matematik
O....52 Astronomi, rymdforskning
O....53 Fysik o d
O....54 Kemi o d
O....55 Geologi, meteorologi, hydrologi o d
O....56 Paleontologi, arkeologi o d
O....57 Biologi,ekologi.Naturgeogr. Utv.lära, ärftlighet
O....58 Botanik.
O....59 Zoologi

O....6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.
O....60 Allmänt om teknologiska o ekonomiska verksamheter
O....61 Hälso- o sjukvårdsverks., räddning o d. Veterinärverks
O....62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d)
O....63 Biologisk produktion.Jordbruk,skogsbruk,jakt, fiske
O....64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.
O....641 Matlagning. 642 Måltider,servering, restauranger.
O....643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.
O....644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d.
O....645 Användning av inventarier o d.

O....646 Personlig hygien o d, klädvård (utom 648 tvätt o d).
O....647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster och utgifter
O....648 Städnings-, rengörings- och tvättverksamheter o d.
O....649 Personvård: barn, hemsjukvård, allm. hushållsarbete.

O....65 Adm, distribution, kommunikation, organisation o d
O....651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning
O....6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.
O....6525-6529 Militära verksamheter
O....653 Handelsverksamheter.
O....654 Telekommunikationsverksamheter.
O....655 Förlagsverksamheter o d.
O....656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.
O....657 Penningverksamheter.Finans Försäkring.Skatter.
O....658 Allm.företagsekonomi,Arbetsförmedling o-marknad
O....659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od.

O....66/68 Tillverkning av varor
O....66 Tillverkning av kemivaror o d
O....67 Tillverkning av bearbetningsvaror o d
O....68 Tillverkning av komplexvaror
O....69 Tillverkning/ byggande av byggnader o anläggningar

O....7 Formgivning av fysiska o sociala miljöer.
O....70 Allmänt om konst o kultur.
O....71 Övergripande planering av fysiska miljöer
O....72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur
O....73 Skulptur o d. Museiverksamheter, konstutställning
O....74 Konsthantverk,formgivn.bruksföremål.Inredning
O....75/77 Bildkonst.75 Måleri.76 Grafiskt, 77 Foto
O....78 Musik (konserter o d 792)

O....79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks.Sport
O....7911-7913 Seder och bruk .
O....7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.
O....792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.
O....793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.
O....794 Spel. Skicklighets-och turspel Lotteri. Lotto. Tips

O....795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.
O....7951 Sociologi. Socialvård. Kriminologi.
O....7952/7956 Sociala miljöer o verks. i fysiska miljöer
O....7957 Undervisning o d.
O....7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet
O....7959 Sociala miljöer o verks.i allmänna grupper o d

O....796/799 Sport, idrott o d.

O....8 Språk. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.
O....80 Språk.Språkliga verksamh. 802/809 motsv. 82/89.
O....81 Litteraturvetenskap-historia. 812/819 motsv. 82/89.

O....82/89 Skönlitteratur på olika språk
O....82 Engelsk skönlitteratur o d.
O....83 Tysk, nederländsk, nordisk skönlitt.
O....84 Fransk skönlitteratur o d
O....85 Italiensk skönlitteratur o d
O....86 Spansk och portuguisisk skönlitteratur o d
O....87 Grekisk och latinsk skönlitteratur o d
O....88 Slavisk och baltisk skönlitteratur o d
O....89 Skönlitt på orientaliska och övriga språk o d

O....9 Saklitterärt.Allm.geografi, historia.Biogr.
O....90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen
O....91 Allm. geografi, reseskildr.913/919 motsv. 93/99.
O....92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d

O....93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.
O....93 Allmänt om allm. historia. Världs- och forntidshist.
O....94 Medeltidens o nya tidens hist. i allmänhet och i Europa
O....95 Medeltidens o nya tidens historia i Asien.
O....96 Medeltidens o nya tidens historia i Afrika.
O....97 Medeltidens o nya tidens hist i Nord- o Mellanamerika
O....98 Medeltidens o nya tidens historia i Sydamerika
O....99 Medeltiden o nya tiden: Australien. Oceanien. Rymden

Människorna har olika behov av information i de olika rollerna.

Var får man tag på den information man behöver?

Man kan gå till biblioteken och söka i böcker eller köpa böcker i bokhandeln. Man kan läsa i tidningar och tidskrifter, höra radio, se på TV, uppsöka forsknings- och utbildningsanstalter och organisationer osv. Men idag kan man sedan ett tiotal år söka på Internet som nu vuxit så att de flesta svenska betydande organisationer har hemsidor där. Ännu är dock dess hemsidor ofta ofullkomliga.

Med utländska hemsidor kan svenskarna nu på Internet finna miljontals sidor med objektiva fakta och subjektiva åsikter. Om man är skicklig och har tur kan man på Internet hitta svar på många frågor som rör detaljer. Men det är mycket svårt att hitta svar på frågor om hur allting hänger samman och svar på frågor om konsekvenserna av åtgärder som förespråkas på Internet. Det finns på Internet hjäpmedel med vilka man kan söka sig fram.

Det finns många sökanordningar med fasta ämnesindelningar som man kan gå in i, men ämnena tycks vanligen tämligen godtyckligt valda och ordnade. Man kan också i en del fall söka ämnen på ord i bokstavsordning, ödlor klassas då ihop med öron, öglor, Öregrund och annat på Ö, vilket inte ger någon överblick över ämnenas sammanhang.

Informationsfloden är enorm, vilket är ett skäl till uppbyggnaden av klassifikationssystemet för verksamheter. Genom att ha verksamheter som ingångar kan man avsevärt minska antalet ingångar och öka hanterbarheten jämfört med ett system som byggs upp efter ämnen. Vill man veta något frågar man sig vilka personer eller organisationer som kan veta något och går på det.

I rollen A1 behöver man information så att man klarar det dagliga livet. I den rollen kan man ställas inför problem var man ska köpa varor bäst, hur man lagar bra mat, hur man kan resa bäst, hur man gör för att bota krämpor, vart man vänder sig när man blir sjuk, hur man knypplar, vad aktierna står i, vad de ger på bio och teater, vem som vann fotbollsmatcherna etc etc. I den rollen vet man vad man vill efterfråga och det kan då vara bra med en söktjänst där man bara skriver in t ex ”fotbollsmatcher” eller ”magont”. I ett väl utvecklat nät ska man då få ”träffar” som beskriver det man är ute efter.

I rollen B1 gäller det att hitta ett bra jobb man trivs med och man får betalt för så mycket man vill ha. I den rollen måste man välja utbildning om man inte har någon man tycker räcker och då får man söka på utbildningar och lediga jobb.

I rollen B2 gäller det att göra jobbet bra, dvs man måste göra det på bästa sätt och på rätt tid. Vill man använda Internet för den här rollen får man söka på det yrke man valt och se om man kan få några tips om hur man bör göra. Arbetsgivarna bör tala om hur arbetet ska skötas och anställda och specialister och forskare kan komma med förslag till förbättring av arbetsrutinerna.

Rollen A2 är den verkligt svåra rollen : Att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och fysiska och sociala miljöer. Klassifikationssystemet som redovisas här är uppbyggt i första hand med hänsyn till rollen A2, men tillfredsställer automatiskt informationsbehoven i de andra rollerna eftersom man i rollen A2 behöver veta bland annat allt som man behöver veta i de andra rollerna. Det som man ytterligare behöver veta i rollen A2 är hur alla verksamheter påverkar varandra och behöver veta vad man ska sträva mot, dvs veta vilka verksamheter som behövs och hur de bör vara fördelade.

Information för rollen A2 kan man inte få genom att söka på ett enda ord utan man måste orientera sig i hela informationsutbudet. För att inte drunkna i all information måste man ha hjälp att få ordning på frågorna, och den hjälpen får man med det uppgjorda klassifikationssystemet för verksamheter.

Informationsstress vår nya folksjukdom.

Under 1900-talet har kommunikationstekniken för varu- och persontransporter och för överföring av meddelanden utvecklats mycket kraftigt. I början av seklet kom bilar, flygmaskiner, radio och rörliga bil-der på biografer. Efter andra världskriget har tillkommit TV, kommu-nikationssatelliter och datorer och faxar som kan kopplas in i värld-somspännnade kommunikationsnät. Bilder och meddelanden förmed-las med blixtens hastighet. Handel med värdepapper mellan motsatta delar av jordklotet kan ske på några sekunder och varje dag handlas med skyhöga belopp.

Varuhandeln över klotet är mycket betydande. En stor del av svenskarnas elektroniska produkter och kläder kommer från Ostasien, en stor del av våra underhållningsprodukter kommer från USA.

Människorna i världen är inflätade i ett stort nät av samband och byten där alla är beroende av varandra. Några vinner på det som händer i det stora nätet, några förlorar. Konkurrensen mellan människorna och folken leder lätt till konflikter som i värsta fall leder till krig. Det gäller att hålla reda på det som händer så att man kan göra rätt och inte hamnar bland förlorarna.

Det har blivit så mycket att hålla reda på att människor drabbas av informationsstress. Psykologiprofessor Marianne Frankenhaeuser (1925-okt 2005) menar, att informationsstressen är en ny svensk folksjukdom. I Dagens Nyheter den 22 maj 1995 på sid A14 fanns följande notis från TT om den nya folksjukdomen: ” Har du svårt att koncentrera dig? Känner dig förvirrad? Kanske stänger du av omvärlden en stund för att du inte orkar ta in mer ? Då kan du ha drabbats av den nya folksjukdomen: informationsstress.

-Väldigt stora grupper människor går omkring med känslan av att här händer det en massa saker som de borde ta till sig, men de mäktar inte med, säger Marianne Frankenhaeuser, professor emeritus vid Stockholms universitet. Hela sitt yrkesliv har hon forskat i frågor som rör människor och deras förhållande till stress. Hon ser en ökad klyfta mellan högutbildade och lågutbildade i framtiden.

- När man bombarderas med ett sådant flöde av impulser gäller det att sovra och tolka den information man tar emot för att få fram det som är värdefullt, säger hon. Här har de högutbildade ett övertag, eftersom de kan placera in informationen i ett sammanhang där den får mening, och de kan därmed också sortera bort det överflödiga och oväsentliga. Hur yttrar sig informationsstressen ?

- Först tappar man förmågan att koncentrera sig och börjar känna sig förvirrad, man kanske stänger av omvärlden en stund för att man inte orkar ta in mer. Om detta får fortsätta, obearbetat, kommer man ohjälpligt in i nästa stadium, det farliga. När situationen blir övermäktig ger man upp. Då är risken för likgiltighet stor. Man blundar och slår dövörat till istället och slutar engagera sig i omvärlden.

Marianne Frankenhaeuser anser att fördelarna med den nya tekniken är påtagliga, men att problemet ligger i att människan inte vill gå med på de biologiska begränsningarna. Inbyggt i nervsystemet finns en gräns för hur mycket information och intryck man kan ta till sig.

Hon menar att det är en illusion att människor skulle fatta klokare beslut ju mer information de får. Upp till en viss gräns stämmer det, men sedan växer inte klokheten utan bara förvirringen. På senare tid har hon sysslat mycket med överstimulans, hur människan reagerar om hon får för många intryck. Enligt Frankenhaeuser fungerar nervsystemet och hjärnan optimalt med lagom mycket stimulans. Både för mycket och för lite stimulans mår man dåligt av.”

Det finns ett behov av att sortera upp all information så att den blir hanterlig. En sådan sortering görs i klassifikationssystemet för verksamheter.

Klassifikationssystemet för verksamheter och biblioteksystemen

Det uppgjorda klassifikationssystemet är ett system för klassifikation av mänskliga verksamheter, och är uppgjort med tanke på att utvecklingen i världen huvudsakligen beror av dessa verksamheter.

Verksamheterna är infogade i ett system med 9 huvudområden betecknade 1-9. Varje sådant område delas upp i 10 delområden, i princip enligt en decimalprincip, så att man erhåller 90 områden betecknade 10-99. Vart och ett av dessa områden delas sedan in i 10 områden så att man får 900 områden 100-999. Därefter kan delas in i områden med 4 siffror 1000-9999, etc.

Fördelningen av verksamheterna på de 9 huvudområdena innebär en mycket grov sortering som bara ger en första överblick. Indelningen på nivån med tre sffror och 900 områden innebär fler områden än man kan hålla i huvudet.

Nivån med 90 områden 10-99 innebär en indelning som på någorlunda fattbart sätt ger en överblick över verksamheterna samtidigt som områdena på det hela taget motsvarar vanligen förekommande områdesindelningar och således inte blir för grov.

En del av områdena 10-99 är dock så omfattande att en längre gående uppdelning måste göras om man vill ha en klarare uppfattning om verksamheterna.

Systemet är uppbyggt med utgångspunkt från världens största system för klassifikation av dokument, det mer än 100 år gamla amerikanska biblioteksystemet DC, Dewey Classification, och det på det systemet senare byggda DK, eller som det också heter UDK, Universella Decimalklassifikationen.

DC- och DKsystemen har mycket stora likheter, men har också skillnader. De klassificerar med hjälp av siffror ungefär som systemet här. Systemen är uppgjorda för **klassifikation av dokument**, medan systemet här avser **klassifikation av verksamheter**. Det är en väsentlig skillnad, men klassifikationerna i systemet här överensstämmer i stor utsträckning med klassifikationerna i DC och DK. Vilka skillnaderna är förbigås nu.

I den svenska nationalbibliografin, den officiella förteckningen över svenska dokument, och i svenska forskningsbibliotek och folkbibliotek används i första hand för klassifikation av dokument ett svenskt system, som är mycket udda i jämförelse med system som används i andra länder, SAB:s klassifikationssystem, upprättat 1921 av Sveriges Allmänna Biblioteksförening, senare reviderat.

SAB-systemet klassificerar med hjälp av bokstäver och har huvudområden betecknade med ”stora” boksäver A-Ä (versaler). Som indelningsgrund därefter används ”små” bokstäver (gemena). Siffror används ibland som tilläggsbeteckningar.

DC, DK och SAB har samma dokument att klassificera och områdena i de olika systemen har ofta samma omfång, men med olika beteckningar. Som exempel kan nämnas, att område 2 i DC och DK gäller religion, medan i SAB religion betecknas C.

Allmänt kan sägas, att DC-och DK-systemen har fördelar framför SAB-systemet, men att en övergång till DC eller DK i svenska nationalbibliografin och i svenska bibliotek inte varit möjlig på grund av att så mycket sedan 1921 är klassificerat enligt SAB.

I systemet för verksamheter har klassifikationerna för dokument så att säga översatts till klassifikationer för verksamheter, tonvikten har lagts vid de verksamheter som dokumenten beskriver eller är resultat av.

Åtta bilder med samband mellan områdena 1-9 mm.

* **Schema över påverkans -och förändringdproblem.**

  Människornas kroppar
  Människornas psyken
  Fysiska miljöer
  Sociala miljöer

* **Den fundamentala påverkanskedjan och ett schema med pilar som visar påverkan mellan områdena.**

* **Schema med politiska och opolitiska planeringar.**

* **Bild med pilar för påverkan mellan olika områden.**

  1/2 Individernas inre verklighet (i psyket) sedd som medel. Vilja och förmåga att förändra.

  3/4 Politiska styrningar i den yttre verkligheten (medel).

  5/6 Ekonomiska handlingar i den ytre verkligheten (medel till kroppslig nytta).

  7/9 Kulturella handlingar i den yttre verkligheten (medel till psykisk nytta).

  1/2 Individens inre verklighet (i psyket) sedd som mål. Upplevelse av tillfredsställelse.

* **Omvärldsanalys. Ett schema med alla områden.**

* **Schema om inre och yttre verkligheter och verksamheter.**

* **Hjärnan. Inåtgående och utåtgående funktioner.**

* **Hjärnan. De inre delarna.**

Schema över påverkans- och förändringsproblem.

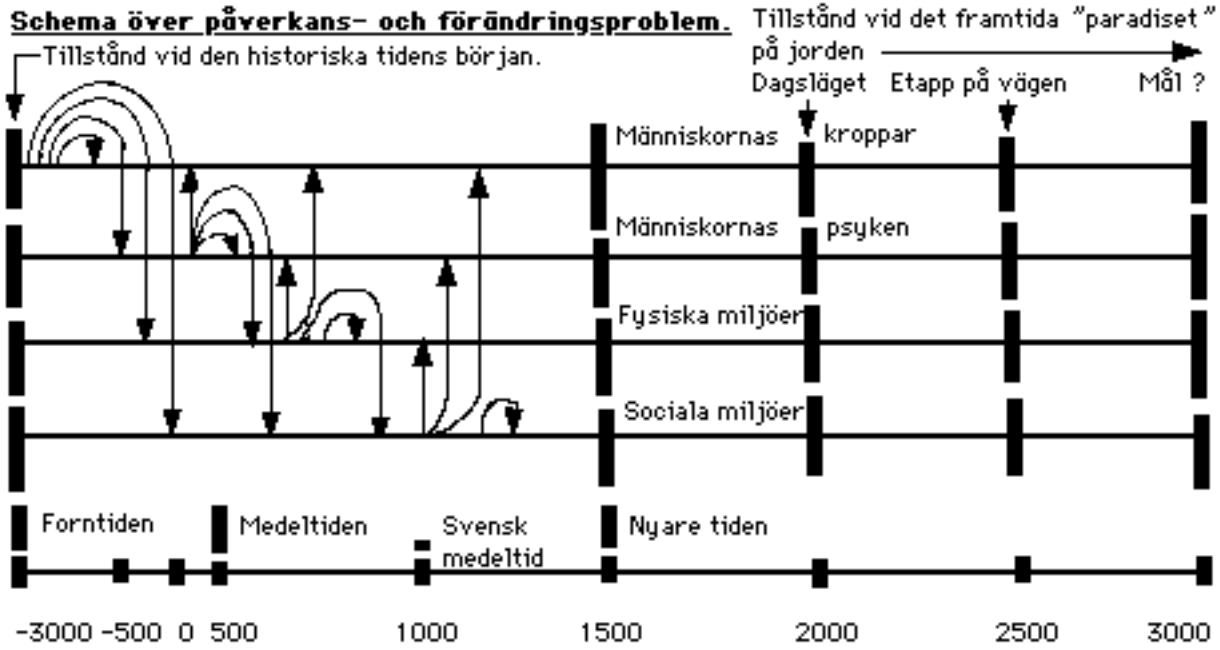

16 pilar med direkta och indirekta påverkansmöjligheter.
Hur kan och bör människorna påverka utvecklingen, medetet och omedvetet ?

Den fundamentala påverkanskedjan

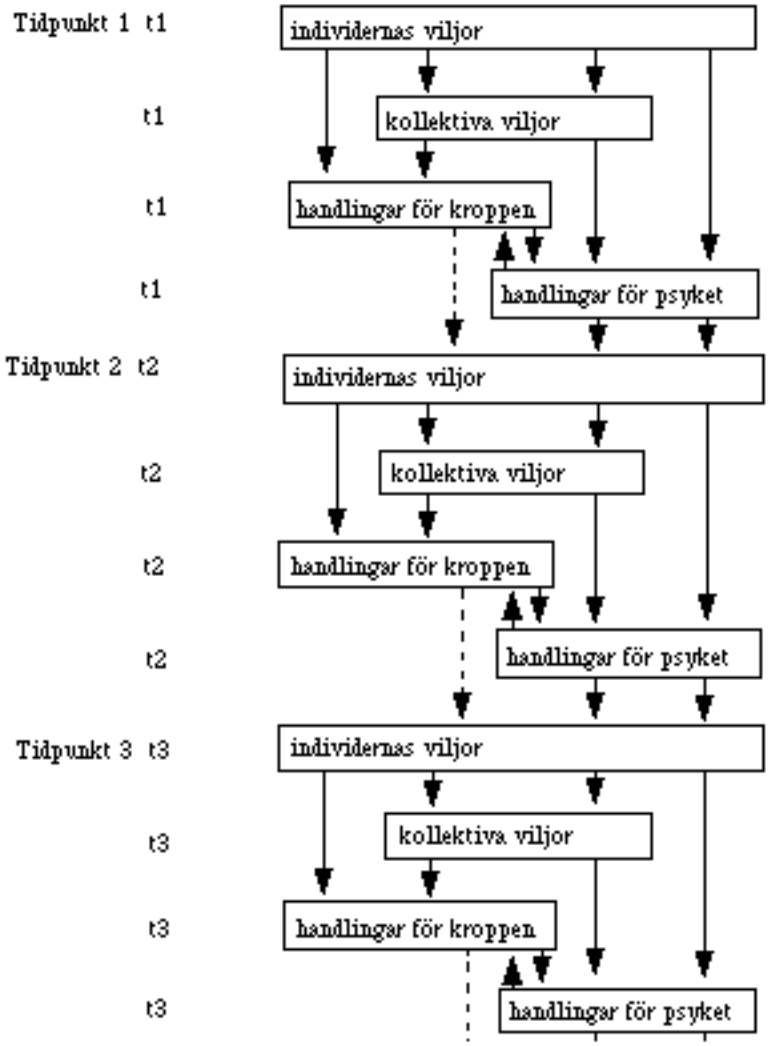

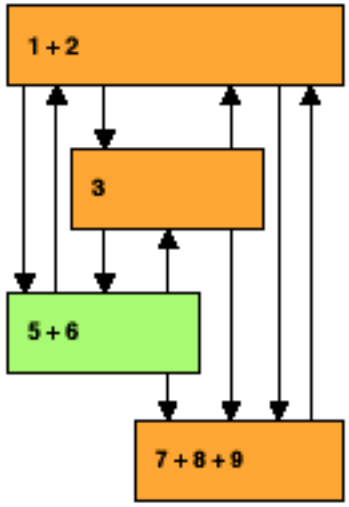

1-2 Filosofiska, psykologiska och religiösa verksamheter.
3 Politiska vetenskaper och politiska verksamheter.
5-6 Naturforskning och teknologiska/ ekonomiska verksamheter.
7-9 Kulturella verksamheter.

4 Bakgrundens med pilarna: Sambandsforskning på samhällsnivå.

Påverkan enligt pilarna sker direkt eller indirekt.

Se vidare Sven Wimnells hemsida:
http://wimnell.com

020130

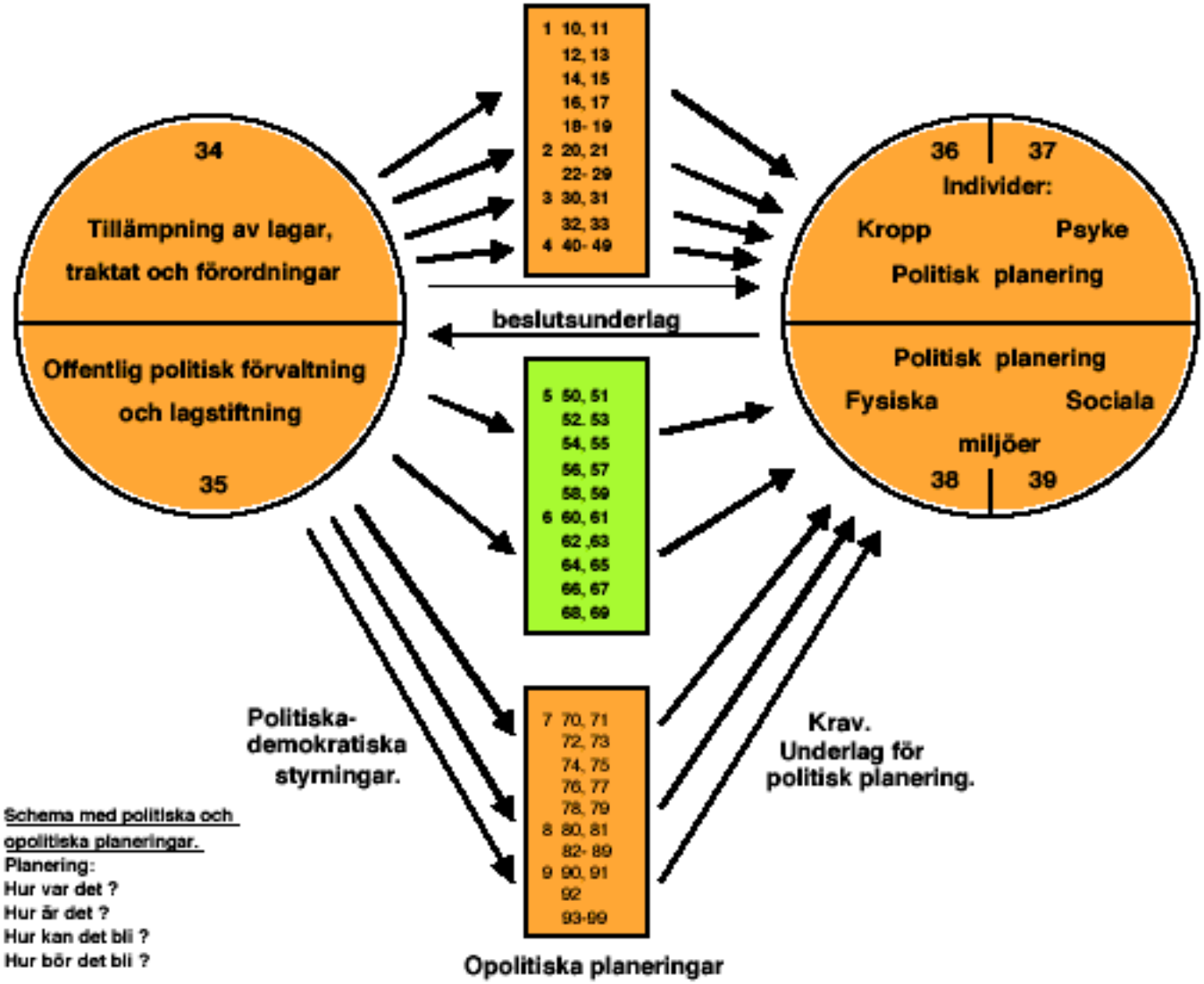

Schema med politiska och opolitiska planeringar.
Planering:
Hur var det ?
Hur är det ?
Hur kan det bli ?
Hur bör det bli ?

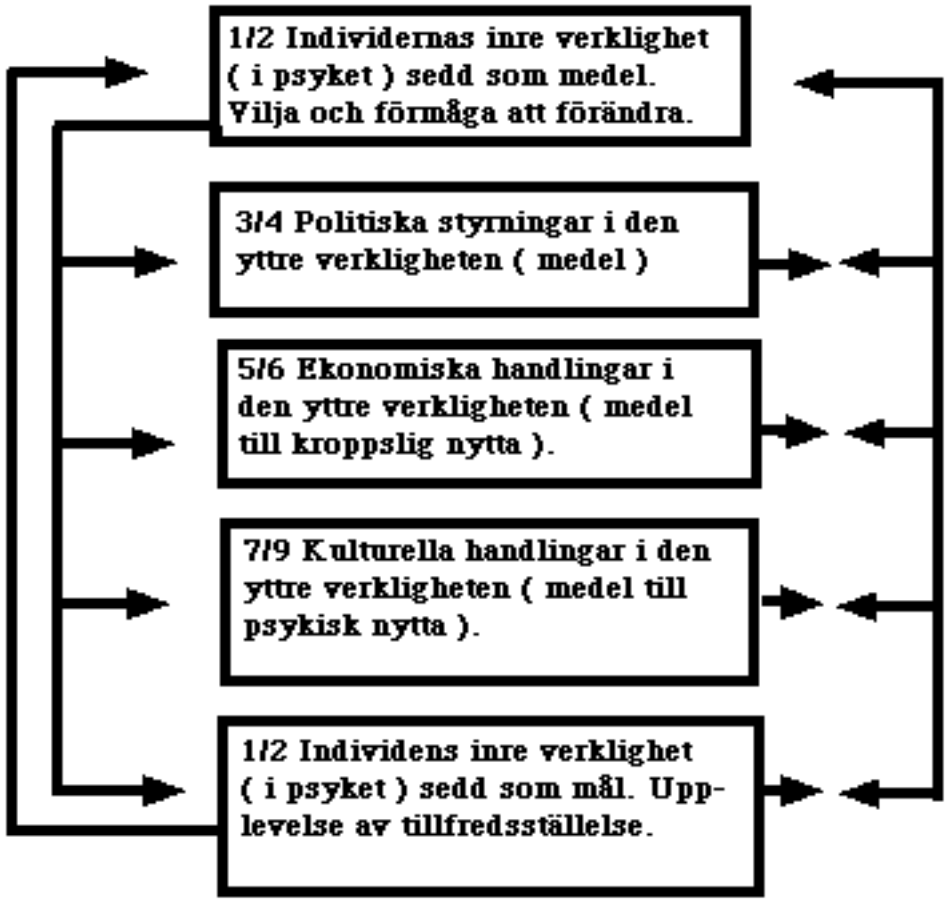
1/2 Individernas inre verklighet (i psyket) sedd som medel. Vilja och förmåga att förändra.
3/4 Politiska styrningar i den yttre verkligheten (medel)
5/6 Ekonomiska handlingar i den yttre verkligheten (medel till kroppslig nytta).
7/9 Kulturella handlingar i den yttre verkligheten (medel till psykisk nytta).
1/2 Individens inre verklighet (i psyket) sedd som mål. Upplevelse av tillfredsställelse.

Omvärldsanalys

Alla mänskliga verksamheter kan finnas i följande lista som innehåller verksamheter motsvarande de kortfattade beteckningarna. En person eller ett företag på ett ställe har alla andra verksamheter som omvärld.

Orange övre delen = filosofiska, psykologiska och religiösa verksamheter samt politiska vetenskaper och politiska verksamheter,
Grönt = naturvetenskap och teknologiska / ekonomiska verksamheter,
Orange nedre delen = kulturella verksamheter.

010503 Sven Wimnell

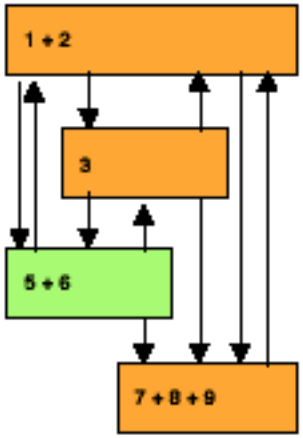

4 = bakgrunden med pilarna. Påverkan enligt pilarna sker direkt eller indirekt. Se vidare:
http://wimnell.com

10 Samhällets samlade kunskaper och övergripande värderingar. Arkiv. Bibliotek. Filosofi- idé- och lärdomshistoria.

11-19 Individens inre verklighet.Kunskaper. Erfarenheter. Framtidsvisioner. Känslor. Värderingar. Ideologi.Psyke. Logik. Moral.

2 Religiösa verksamheter. Dogmer . Regler.

31 Statistik Demografi. 32 Statssystem Demokrati Val Folkomröstning. 33 Nationalekonomi Internationell ekonomi.
34 Lagar Förordningar Traktat Konventioner Juridik.
35 Demokratiska församlingar. 351 Riksdagen. 352 Kommuner. 353 Regeringen. 354 EU, FN o d. 36-39 Politiska krav
4 Sambandsforskning.

50 Allmän naturkunskap. 51 Matematik. 52 Astronomi Rymdforskning. 53 Fysik. 54 Kemi. 55 Geologi Klimat.
56 Paleontologi Arkeologi. 57 Biologi Mikrobiologi Ekologi Naturgeografi Utvecklingslära. 58 Botanik. 59 Zoologi.
61 Hälso- och sjukvård Räddningstjänst Veterinärverksamhet Djurförsök.
62 Ingenjörsvetenskap : Maskiner El Elektronik Apparater Gruvor Militärt Byggnader Väg o vatten Hygien Transportmedel
63 Biologisk produktion Jordbruk Skogsbruk Trädgård Djurhållning Jakt Fiske

64 Hushåll. 641-642 Matlagning. Servering. 643 Boende. 644 Energi- o hygienförsörjning. 645 Utrustning. 646 Personlig hygien
647 Hushållsekonomi Fastighetsförvaltning. 648 Tvätt Städning. 649 Hemsjukvård Hemvård i allmänhet.

651 Kontorsverksamheter Datoranvändning. 6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning. 6525-629 Militära verksamheter.

653 Handel. 654 Telekommunikationer Internet. 655 Förlag Informationsspridning. 656.Transporter Resebyrå Lagring.
657 Penningverksamheter Finans Försäkring Skatter. 658 Företagsekonomi Arbetskraft Arbetsförmedling Arbetarskydd.
659 Marknadsföring Reklam. 66-68 Tillverkning av varor. 69 Tillverkning – byggande av byggnader och anläggningar.

70 Allmänt om konst o kultur. 71 Planering av fysiska miljöer. 72 Formgivning av byggnader o anläggningar Arkitektur
73 Skulptur Museer Utställningar. 74 Konsthantverk Formgivning av bruksföremål Industridesign Inredning.
75-77 Bildkonst. 75 Måleri. 76 Grafiskt Teckenkonst. 77 Foto. 78 Musik.

7911-7913 Seder o bruk Etnologi Etnografi Mode Livscykeln Familjebildning Takt Kvinnorörelser Folktro Folkminnen.
7914-7919 Film Radio TV o d Offentliga fester o d. 792 Teater Opera Konserter Revyer Konstdans.
793 Sällskapenöjen Sällskapsdans Lek Hobby Fritid. 794 Skicklighets- o turspel Lotteri Tips.

7951 Sociologi Socialvård Socialtjänst. 7952-7956 Sociala miljöer i olika fysiska miljöer Polis Kriminalvård o d Integration.
7957 Underviening Forskning Dagis. 7958 Sociala miljöer i boendet. 7959 Sociala miljöer o verksamheter i grupper o d.
796-799 Sport Idrott o d Motion.

80 Språk. 801 Allmänt. 802 Engelska. 803 Germanska Tyska Svenska mm 804 Franska o d. 805 Italienska o d.
806 Spanska Portugisiska o d. 807 Latin Grekiska. 808 Slaviska o baltiska. 809 Orientaliska o övriga språk.
81 Litteraturvetenskap. 82-89 Skönlitteratur.

90 Tidningar Tidskrifter Journalistik. 91 Allmän geografi Reseskildring Lokalhistoria. 92 Biografi Släkthistoria Memoarer.
93-99 Allmän historia. 93 Världshistoria Forntidshistoria. 94-99 Medeltid o nyare tid. 94 Allmänt o Europa. 95 Asien.
96 Afrika. 97 Nord- o Mellanamerika. 98 Sydamerika. 99 Oceanien Polarområdena Rymden.

Schema om inre och yttre verkligheter och verksamheter.

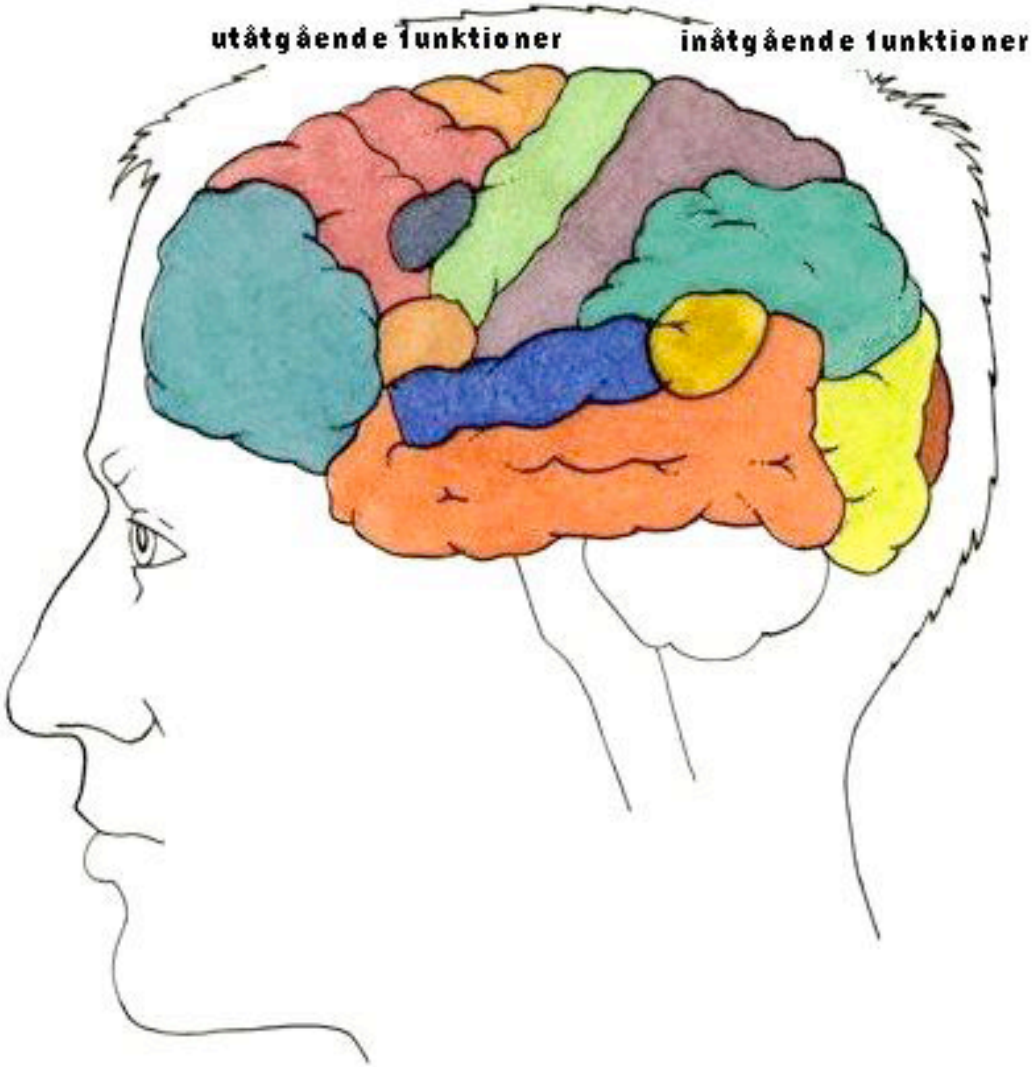

inåtgående funktioner

- hörsel
- talförståelse
- minne
- hudkänsel
- rumsorientering
- bearbetning av synintryck
- syn

utåtgående funktioner

- primära motoriska centra
- sammansatta rörelser
- ögonrörelser
- tal
- socialt beteende, ambitioner, livsmål

© Nationalencyklopedin

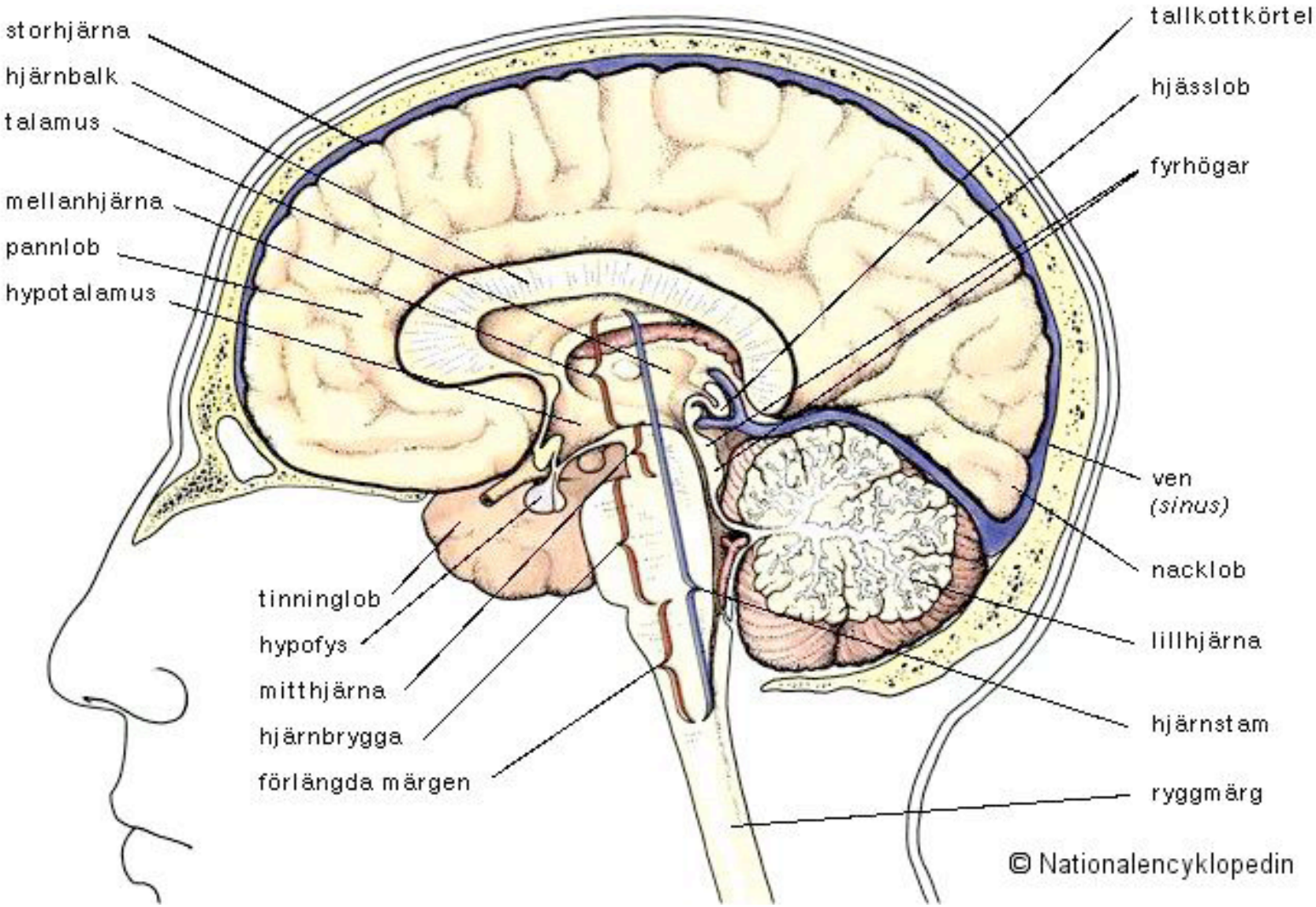
storhjärna
hjärnbalk
talamus
mellanhjärna
pannlob
hypotalamus
tinninglob
hypofys
mitthjärna
hjärnbrygga
förlängda märgen
tallkottkörtel
hjässlob
fyrhögar
ven
(sinus)
nacklob
lillhjärna
hjärnstam
ryggmärg
© Nationalencyklopedin

Den fundamentala påverkanskedjan.

Det är viktigt att observera den fundamentala påverkanskedjan, där individernas inre verkligheter ger viljor som styr världens utveckling. Viljorna styr de kollektiva politiska viljorna och individernas viljor och de politiska kollektiva viljorna styr tillsammans handlingarna i den yttre verkligheten.

Handlingarna styr dels ekonomiska/teknologiska verksamheter till kroppslig nytta (eller onytta), dels kulturella verksamheter som är informationsverksamheter med olika uttrycksmedel - till psykisk nytta (eller onytta).

De kulturella verksamheterna påverkar individernas inre verkligheter som i sin tur ger upphov till nya viljor, nya kollektiva viljor och nya ekonomiska och kulturella handlingar.

Vill man förbättra världen måste man se till att individernas inre verkligheter blir lämpliga, vilket kan göras bara med hjälp av lämpliga kulturella verksamheter.

Man kan säga att individernas inre verkligheter och viljor idag på det hela taget är olämpliga, hur ska man då kunna åstadkomma lämpliga kulturella verksamheter? Bland de kulturella verksamheterna finns de offentliga utbildningssystemen (grundskola , gymnasium etc) som genom åratal av förändringar i teorin blivit tämligen bra, i Sverige. I världen för övrigt finns många dåliga utbildningssystem eller inga alls.

Men utbildningssystemen är bara en liten del av alla kulturella verksamheter. Verksamheter som påverkar individenas inre verkligheter och viljor finns också i alla andra kulturella verksamheter: i nöjesindustrin, i reklamindustrin, i tidningar, tidskrifter, radio, TV, video etc, i konst- och designvärlden, överallt. Dessa verksamheter översvämmas av informationer och program som visar livsstilar som inte befrämjar uppkomsten av lämpliga inre verkligheter och lämpliga viljor.

Nere på kontinenten ser man spritförsäljning som en kommersiell verksamhet som inte får störas av restriktioner som förhindrar fylleri. I Sverige har man observerat spritkonsumtionens skadlighet och har haft regler som reducerar spritens skadliga verkningar, nu är det efter inträde i EU i stort sett slut med de reduceringarna.

De kollektiva viljorna, dvs politiken, styrs av individernas viljor och politiken blir då också via individernas inre verkligheter på gott och ont beroende av de kulturella verksamheterna.

Nu råder i Sverige förbud mot den proffsboxning, som går ut på att boxarna ska skada varandra, vilket kan ske med obotliga svåra skador som följd. Nu finns förslag om att ta bort förbudet, bl av kommersiella skäl, och om så sker kommer slagsmål i boxningsringen att ge nya olämpliga livsstilsförebilder.

De ekonomiska/teknologiska verksamheterna är beroende av individernas inre verkligheter och viljor och av de kollektiva/politiska viljorna. Det innebär idag fördelning av produktion och konsumtion av varor och tjänster som är mer ojämlik än den behövde vara. Den nvarande fördelningen är resultat av de bilder av livsstilar som de kulturella verksamheterna förmedlar.

Individernas inre verkligheter och deras viljor, politiken, de ekonomiska verksamheterna och de kulturella verksamheterna bildar alltså fyra stora problemkomplex, som påverkar varandra i ständigt pågående påverkanskedjor.

Komplexen innehåller många skevheter som borde rättas till.

Värderingar.

Vill man rätta till skevheterna i de fyra komplexen bör man ha lämpliga värderingar som utgångspunkt. Eftersom hela jordklotet bildar ett enda stort system bör man ha värderingar som gäller överallt.

Det som då finns att tillgå är FNs mänskliga rättigheter med komplement som Millennie-och Rio-deklarationerna och Agenda 21.

De olika mediernas andel av befolkningens (9-79 år) genomsnittliga mediekonsumtion

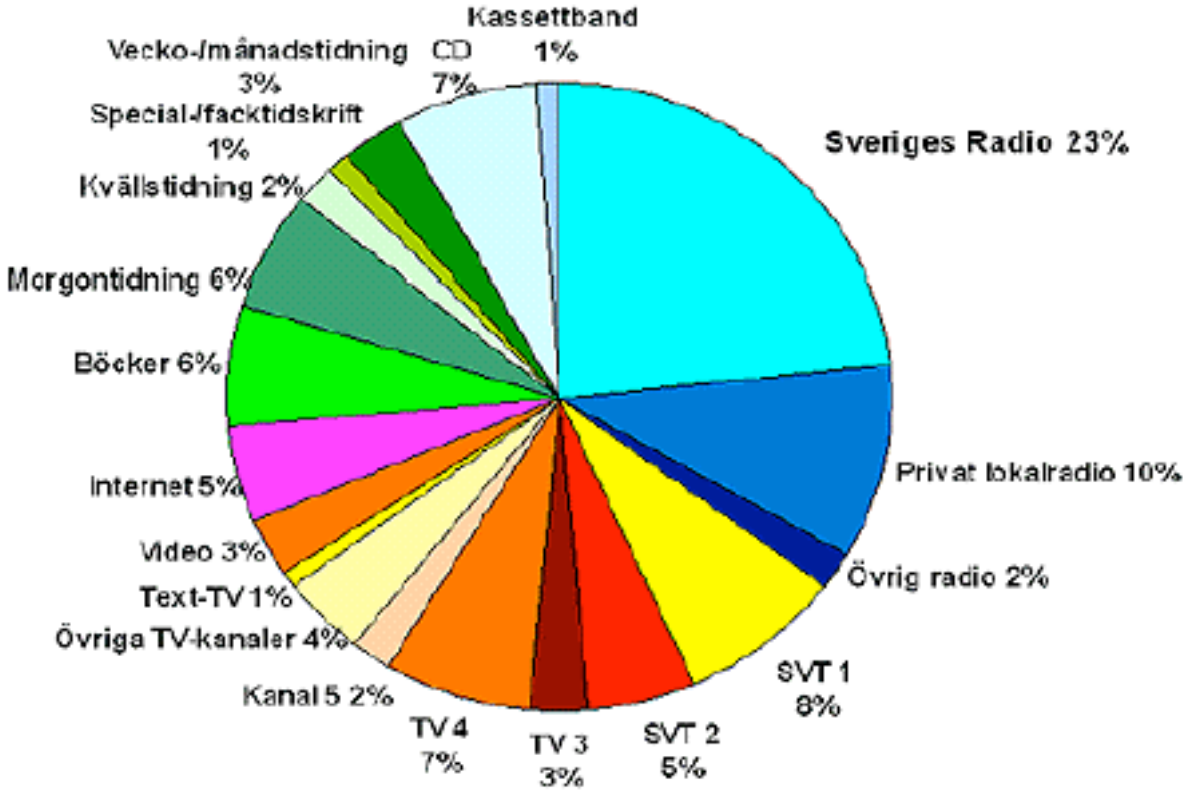

Källa: Mediebarometern 2002

Från Sveriges Radios public serviceredovisning 2003

Informations- och kunskapsflöden.

Bilden på föregående sida visar olika mediers andel av befolkningens(9-79 år) genomsnittliga mediekonsumtion, i Sverige:
Sveriges radio. Privat lokalradio. Övrig radio. SVT 1. SVT 2. TV3. TV 4. Kanal 5. Övriga TV-kanaler. Text-TV. Video. Internet. Böcker. Morgontidning. Kvällstidning. Special-/facktidskrift. Vecko-/månadstidning.CD. Kasettband.

Men människor utsätts för påverkan också från annat:
Samtal i alla möjliga situationer, direktreklam, skyltar och anslag, varuutbud i butiker, skyltfönster, fysiska miljöer med alla deras innehåll av föremål från det minsta till det största, museer, utställningar, nöjestillställningar, biografer, bibliotek, föredrag, kurser, sammankomster, fester, lekar, skolor av alla slag.

Det som förmedlas i flödena är fakta och åsikter. Vad bör informationsflödena innehålla ?

Svar: de fakta och värderingar som behövs för rollerna A1, B1, B2 och A2.

Och sedan ska var och en åstadkomma ekonomiska och kulturella handlingar på lämpligt sätt som var och en själv bestämmer innanför lagarnas och förordningarnas ramar.

Kommentarer till det föregående

finns bl a i Sven Wimnell 070224:
Samhällsplaneringens problem.
Hur ska man kunna förbättra världen?
Finns på Internet (http://wimnell.com/omr40ze.pdf)

Innehåll:

6 Sven Wimnell: Samhällsplaneringens problem.
Hur ska man kunna förbättra världen?...
30 Fortsättningen.
31 Historien om människan....
53 Världshistorien på nio sidor. Sven Wimnell 1995....
61 Läget i världen. (April 2005).
62 Makthavare i världen efter andra världskriget.
64 Ledamöter av EU-kommissionen: under ledning av J M Barroso (2004-2009).
65 Karta med Världens befolkning i början på 1990-talet.
66 50 år med FN.
71 Förenta Nationernas Millenniedeklaration....
79 Läget i världen 2002.
82 Samarbetsområden för EU och FN.
83 FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna.
88 Mänskliga rättigheter i världens länder (Från UD).
89 Världens länder.

90 **Hur ska man kunna förbättra världen?**
90 **Verksamheter i Sverige och i världen.**

91 **Grundskolans kursplaner.**
92 1994 års läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet. (Lpo 94)
101 Samhällsorienterande ämnen. (Grundskolan).
105 Samhällskunskap.
108 Religionskunskap.
112 Geografi.
115 Historia (Grundskolan).
118 Kursiveringar i värdegrund o kursplaner.Några viktiga delar.

122 **Sven Wimnells hemsida.**
126 **Klassifikationssystem för verksamheter.**

127 Klassifikationssystem för verksamheter.
48 verksamhetsområden.
127 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.
127 2 Religiösa verksamheter o d.
127 3 Politikvetenskaper.Politiska verksamheter.
128 4 Sambandsforskningsverksamheter.

128 5 Naturforskning. Matematikverksamheter.
128 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.
130 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.
131 8 Språk. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.
131 9 Saklitterärt. Allmän geografi, historia. Biografi.

132 **Människornas verksamheter 1-9.**
132 Att förstå områdenas innehåll.
134 Klassifikationssystemet för verksamheter, och Sven Wimnells hemsida.

134 **Verksamheter i område 1** .
136 Områdena 101-109.
137 Sammanställningar av övergripande karaktär, som belyser områdena 101-109 och 11-19.
140 17. Moral.

143 **Område 2 om religiösa verksamheter.**
143 Sverige och Svenska kyrkan.
144 Adam och Eva tillerkänns rätten att leva sitt eget liv.

145 Religion i grundskolan.
146 Vad är religion?
147 Fundamentalismen.
151 Gudarnas verksamheter och människornas verksamheter.
151 Tsunamikatastrofen 2005.
154 Om religion.

157 **Verksamhetsområde 3 om politik.**
157 31-34 Politikvetenskaper.
157 35 De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter.
157 36-39 Politiska krav och politiska planeringar:
157 Något om nationalekonomer och statsvetare.

159 Strukturomvandlingar, arbetslöshet och ny politik.
161 Den borgerliga skattepolitiken gynnar välbeställda.
162 Vänsterstyrda ger mer stöd till handikappade.
164 Skattesänkningarna i valrörelsen och efter valet.
169 Inkomst efter skatt 2006 .
170 Skattelättnaderna bör bedömas med hänsyn till levnadskostnaderna.
171 Sänk jobbavdraget för höga inkomster.
172 Skatteutredningar o d på Sven Wimnells hemsida.

173 De borgerliga partierna och oppositionspartierna.
175 S+v+mp ökar sitt försprång.
175 Socialdemokraterna.
176 Ulrica Messing.
176 Mona Sahlin.
177 Vart tog samhällsbyggnadsfrågorna vägen?
178 Råd till Socialdemokraterna.

180 Politik om hela världen på jordklotet.
180 Världskarta om dödsstraffB.
181 Klimatrapporterna.
182 Klimatet i världen.
185 Bilar och klimat i Kalifornien.
186 Reklam för marknadskrafterna.Kan de lösa klimatkrisen?
188 Kina satsar på Afrika.
190 Risk för bakslag i Kina.
191 Världsekonomiskt forum.
192 Israel-Palestinakonflikten.
193 Välfärdsfördelningen.
195 Världspolitik.

200 Utrikesdebatt i riksdagen 070214.
202 Regeringens utrikesdeklaration 070214.

209 Socialdemokraterna utrikesdeklaration 070214.
218 Vänsterpartiet i utrikesdebatten 070214.
220 Miljöpartiets inlägg i utrikesdeabatten 070214.
221 Ryssland.

222 **Område 4. Sambandsforskning.**
223 Sammanställningar som belyser område 4 mm.

226 **Område 5. Naturforskningsverksamheter och matematik.**

227 **Område 6. Teknologiska / ekonomiska verksamheter.**
Exempel:

229 61. Tonårshjärnan.
233 641-642. Mathållning.
234 643. Hemlöshet.
235 644. Avfallshanteringen.
236 644. Växthusgaserna.
238 647. Hushållskostnader.
230 Konsumentverkets hushållsbudgetar: för 2006 +bostadskostnader mm.
241 Bostads- och byggnadsstatistisk årsbok 2006. Boendeförhållanden.

242 Månadskostnader, förvärvsarbetande icke-pensionärer:
243 Hushållsbudgetar för pensionärer.
244 Meddelandeblad från Socialstyrelsen om Riksnormen.
244 Riksnormen för försörjningsstöd 2006.
245 Socialstyrelsen inDformerar, om riksnormens konstruktion och beräkningsunderlag.
247 648. Städning.
248 656. Transporter.
250 658. Globaliseringsrådet.
250 658. Arbetstider.

252 **Område 7. Formgivning av fysiska och sociala miljöer o d**
254 **Hanteringar av förändringsprocesserna. Planeringar.**
Exempel:

257 71 Övergripande formgivning av fysiska miljöer o d. Stadsplanering, glesbygdsplanering.
257 72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur, miljögestaltning.
258 Samhällsplanering. Fysiska och sociala samhällen.
259 71 Något om samhällsplaneringens historia.
263 71-72 Byggregler.
265 71 Planering för växter och djur.
267 75-77. Undervisning om reklam.
268 75-Δ77. Godis- och livsmedelsreklam.

270 79 Seder och bruk, nöjen, spel, sociala miljöer, sociala verksamheter, sport.
273 7911. Barnens beteende.
276 7914. Sveriges Radios vd förstör P1.
278 7914. Sveriges Radios vd Peter Örn ger svar på tal.
279 7914. Björn Elmbrant svarar i radiodebatten.
281 7914. P1 i allmänhetens tjänst.
282 795.Verksamheter m sociala miljöer, sociala relationer o d
288 7951 Sociologi, socialvårdsmiljöer, socialvårdsverksamheter.
288 7952-7956+ 7958-7959. Sociala miljöer och sociala verksamheter av olika slag.
291 7957 Sociala miljöer och verksamheter, med anknytning till undervisnings- och forskningsanstalter o d.
292 7957. Lärarutbildningen.
294 7957. Bris om mobbning i skolan.
297 7957. Mobbning i skoloÄrna.

299 **Område 8. Språkliga och litterära verksamheter: Språk. Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.**

299 **Område 9. Blandade saklitterära verksamheter, samt allmän geografi, biografi, allmän historia.**
Exempel:

300 90 Saklitterära verksamheter i blandade ämnen. Tidningar, tidskrifter, journalistik.
300 907. För dålig information om samhällsplaneringens problem.
309 907. Dagstidningar utsätts för personhot.
312 907. Medierna behöver bli bättre, inte vara knähundar.

313 **En tiger i tanken. Råd till politiker (och journalister).**

315 **Några kommentarer.**

Skolpolitik.

DN 080124 Kultur sid 4:

“ Bildad? Nej nyckelkompetent.

Oavsett hur debatten om "flumskolan" utvecklas måste svensk skolpolitik förhålla sig till EU:s riktlinjer för medlemsstaternas utbildning. Men hur är då EU:s syn på utbildning? Sven-Eric Liedman granskar den europeiska skolpolitikens ideal - "nyckelkompetenser".

I DECEMBER ÅR 2006 fastställde EU vad som kallas en "rekommendation om nyckelkompetenser för livslångt lärande". Det låter viktigt. Men de flesta är säkert fortfarande obekanta med dessa nyckelkompetenser. Det var också jag själv när jag förra våren blev tillfrågad av Skolverket om jag ville skriva en pm om dokumentet och dess tänkbara betydelse för den svenska skolan. Nu, när jag skrivit min pm, vet jag mer. Men EU:s rekommendationer gör mig också förvirrad och ganska brydd.

Vid första anblicken ser ordet "nyckelkompetens" lockande ut. Det goda och framgångsrika livet är som en byggnad skyddad med mångdubbla lås. EU har gett anvisningar om vilken nyckelknippa som unionens medborgare behöver för att kunna ta sig in i byggnaden.

Det är ordet "nyckel" som lockar fantasin. Användningen av ordet i det här sammanhanget går vad jag kunnat finna tillbaka till en tysk ingenjör. Dieter Mertens, som i början av 70-talet skrev en artikel om vad han kallade nyckelkvalifikationer. Kunskapsnycklarna är grundläggande insikter som öppnar vägen till mer specialiserade kunskaper som behövs till exempel i specifika yrken.

MERTENS ÄR INTE SÅ PRECIS om vilka dessa kunskaper kan vara, men han är desto mer distinkt när det gäller vad de ska jäna till. Utbildningen har tre dimensioner, säger han. Den ska bidra till utvecklingen av den egna personligheten, den ska lägga grunden för en yrkesverksamhet, och den ska berika individens liv i samhället.

En grupp kring en schweizisk pedagog, Dominique Simone Rychen, har under 90-talet - mitt i den stora krisen som då drabbade industrivärlden - gått vidare på Mertens linje och också övertagit hans tredelning av kunskapens uppgifter. Rychen-gruppens arbete har delvis skett i OECD:s regi och där, utöver ett antal småskrifter, resulterat i ett tämligen koncist dokument. Där urskiljs ett antal nyckelkompetenser, vilka man delvis kan känna igen i EU: s rekommendationer från 2006.

SKILLNADEN ÄR ATT EU nöjer sig med en uppräkning av åtta nyckelkompetenser, vilka inte närmare relateras till varandra. Det är läsaren själv som får söka ett samband mellan dem. De fyra som nämns först kan betecknas som hårda, de fyra följande som mjuka. De hårda gäller behärskning av det egna språket, behärskning av främmande språk (osagt vilket eller vilka), matematik, naturvetenskap och teknologi och slutligen vad som kallas digital kompetens. Den första av de mjuka har den fina beteckningen "lära att lära". Därefter följer social och medborgerlig kompetens, "initiativförmåga och företagaranda" och slutligen "kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer".

Det är verkligen ett pensum så det förslår för ett livslångt lärande. Till den åttonde kompetensen räknas till exempel "grundläggande kunskaper om centrala verk i kulturhistorien, inbegripet samtida populärkultur".

Vem fyller måttet här?

VARJE NYCKELKOMPETENS preciseras i tre avseenden: i tur och ordning vad gäller kunskaper, färdigheter och attityder. Den stela tredelningen ger intryck av en närmast skolastisk ordning. En svårfångad verklighet underkastas ett regelverk som ter sig övermåttan strikt.

Men triaden kunskaper, färdigheter och attityder förekommer numera överallt i internationell utredningsprosa. Ibland använder man till

och med förkortningen KSA, efter motsvarande engelska ord. Bolognaprocessen har samma styckningsschema. På nätet får man många träffar på kombinationer av typen "knowledge, skill and attitude".

Populariteten är skenbart gåtfull. Det är svårt, även på engelska, att dra en klar gränslinje mellan kunskaper och färdigheter, något som EU-dokumentet visar med all tänkbar tydlighet. Att avgränsa attityder är ännu svårare.

Av allt att döma ligger populariteten i föreställningen att dessa svåravgränsade begrepp ändå på något sätt ska kunna göras mätbara. Det står visserligen ingenting i EU-dokumentet därom. Men det är en föreställning som annars är gängse i den här sortens framställingar. Tanken tycks vara att kvantifieringar skapar både genomskinlighet och rättvia.

Visst brukar prov i till exempel matematik kvantifieras. Men hur kvantifierar man attityder till matematik? Här talas bland annat om "respekt för sanningen". Kan man ha en mycket väl godkänd respekt för sanningen?

När det gäller den digitala kompetensen finns det redan en pågående forskning om vad en sådan skulle innebära. Louise Limberg och andra har visat att det svårligen går att tala om en kompetens i allmänhet. Kompetensen är knuten till innehåll och användning. - man kan vara skicklig på att orientera sig i vissa typer av material. Och hur gör man kvantitativa jämförelser mellan olika slags innehåll eller användningar?

Kompetensen "lära att lära" framstår i de dokument som Dominique Simone Rychen är huvudansvarig för som intressant, ja närmast sofistikerad. Det talas där om metakognitiva färdigheter, vilka preciseras som tänkande om tänkandet, kreativ förmåga och förmåga till kritiska ställningstaganden. Föreställningen om ett tänkande om tänkandet går tillbaka till en berömd paragraf i Aristoteles "Metafysik". Rychen fullföljer en av de stora traditionerna i den europeiska filosofihistorien.

Av dessa höga rymder blir just ingenting kvar i EU-dokumentet. Lära att lära blir mest en fråga om studieteknik. Denna profanering är helt i överensstämmelse med den dominerande andan i detta aktstycke. Så mycket blir en fråga om rätt teknik.

SAMTIDIGT lyser handens kunskap med sin frånvaro, såvida man inte tänker sig att den skulle vara innesluten i den tredje nyckelkompetensen, "matematiskt kunnande och grundläggande vetenskaplig och teknisk kompetens". Det är i så fall fråga om en deklassering.

Den sociala kompetensen är en svårhanterlig företeelse. Jag kan inte låta bli att citera vad som sägs om den attityd som den kräver. Den "består i samverkan, integritet och förmågan att göra sig gällande. Man bör såväl ha intresse för socioekonomisk utveckling och interkulturell kommunikation som uppskatta värdemångfald och respektera andra samt vara beredd att både övervinna fördomar och kompromissa".

Har någon träffat en sådan varelse?

Men vad kommer nu dessa EU-rekommendationer att leda till? Regeringen Persson förklarade frankt att den svenska skolan redan uppfyller alla kraven. Vad den nya regeringen säger vet vi inte.

Det är åtminstone uppenbart att de ännu gällande styrdokumenten för den svenska skolan - de som går under namnen Lpo 94 och Lpf 92 - är sprungna ur en annan grundsyn än EU-dokumentet. Där finns ett sammanhållet kunskapsbegrepp, ja till och med en föreställning om bildningens betydelse som rimmar ganska väl med Rychens idéer om att "lära att lära".

Men i skoldebatten är det nu raka puckar som gäller. Allt ska göras klart och enkelt och entydigt. Kan då inte frestelsen ligga nära att yxa till några enkla regler som gör det möjligt att göra också det svårfångade i kunskapen mätbart?

Jag är rädd för det.

SVEN-ERIC LIEDMAN kulturdebatt@dn.se “

EU-kommissionens nyckelkompetenser.

Det är bra att EU-kommissionen intresserar sig för utbilning, men beskrivningen av dess förslag om nyckelkompetenser förefaller inte ge något bra svar på en fråga om vad utbildningen ska innehålla.

Ett bättre svar finns i redovisningen nyss om ett klassifikationssystem för verksamheter. Det som behövs är utbildning för människornas roller:

A. Huvudroll: allmän levnadsroll lekmannaroll-fritidsroll.

A1: att i största allmänhet leva med kropp och psyke i de fysiska och sociala miljöerna med de möjligheter och innanför de ramar som ges av de politiska styrningarna.

A2: att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas levnadsförhållanden.

B. Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll.

B1: att hitta lämplig plats i de gemensamma förvärvslivssystemen och göra arbetet med hänsyn till egna egoistiska krav.

B2: att sköta arbetsuppgifterna i förvärvsarbetet med hänsyn till vad de övriga samhällsmedlemmarna kan begära att få uträttat i den gemensamma arbetsfördelningen.

A2 är den svåraste rollen, för den behövs kunskaper om samhällenas alla verksamheter, och för den behövs kunskaper om verksamheterna i det uppgjorda klassifikationssystemet. Får man grepp om dessa verksamheter har man också grepp om kunskaperna i de andra rollerna.

EU-kommissionens nyckelkompetenser kan placeras in schemats verksamheter:

Behärskning av det egna och andra språk : område 80 om språk.

Matematik och naturvetenskap: område 5.

Teknologi: område 62 och tillämpningar i område 6, bland annat tillverkning i 66-69.

Digital kompetens: svårt att veta vad som avses, men om det är användning av datorer: område 651.

Lära att lära: område undervisning 7957.

Social och medborgerlig kompetens: kan vara rollen A2 och då behövs kunskaper om alla verksamheter. Med social kompetens menas ibland förmågan att umgås och då är det bla fråga om moral i område 17 och umgängesvett, som finns i område 791. De kan också vara förmåga att känna till sociala miljöer av alla slag och då kan man finna det i område 79.

Millenniedeklarationen och FNs förklaring om de mänskliga rättighetena anger vad man behöver veta för att förbättra världen. FNs verksamheter finns i område 354.

Initiativförmåga och företagaranda: Initiativförmåga är fråga om psykisk utrustning i områdena 11-19. Företagaranda kan man finna i område 658.

Kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer: område 7, 8 och 9.

I rollen A1 är bland annat områdena i 64 viktiga: hur man ordnar mat, bostad, energi- och hygien, kläder, städning, tvätt mm. I denna roll behöver man också kunskaper om annat i det dagliga livet, bland annat 61 om den egna kroppen och sjukvård, och om institutioner och verksamheter av olika slag som finns på alla håll bland verksamheterna. Folkälsomålen anger vad som behövs. Barnkonventionen anger vad som behövs för barnen.

De här kunskaperna kan ingå i teknologi, lära att lära, social och medborgerlig kompetens och kulturell medvetenhet och kulturella uttrycksformer.

Myndigheter mm i sverige.se fördelade på SW-områdena 1-9.

(Sidorna 146-168 i http://wimnell.com/omr40m.pdf)

Listan i det följande visar innehållet i SverigeDirekt:
(SverigeDirekt enligt sid 13-18 i Sven Wimnell 020202: omr01g.pdf)
***Statliga myndigheter och bolag och riksdagens myndigheter uppdaterade 020110**
***samt Enskilda organisationer och akademier uppdaterade 011130**
***och politiska partier.**
Kompleterad med myndigheter od som tillkommit i sverige.se
*** enligt en föregående lista,**
*** enligt sverige.se på Internet 050116,**
*** och med namnändringar enligt en föregående lista.**

I utredningen omr40t.pdf på 186 sidor har sverige.se lagts in tillsammans med flera andra klassifikationer:
Sven Wimnell 050206: SW-klassifikationssystem med inagda: LIBRIS/SAB, sverige.se, forskningsämnen, CPV för varor/ tjänster, SNI arbetsställen, SSYK yrken, SUN utbildningar. (http://wimnell.com/omr40t.pdf)

1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.

10 Samlade kunskaper och övergripande värderingar.

101 Bibliografiska verksamheter. Arkiv.
Riksarkivet RA
Arbetarrörelsens arkiv o bibliotek. ARAB (Äv102)
Svenska arkivsamfundet
Ljud- och bildarkiv, Statens, SLBA

102 Biblioteksverksamheter. Databaser. Internetsökning.
Sverige direkt
Utredningen om SverigeDirekt
Kungliga biblioteket, KB
Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek SPPB
Talboks- och punktskriftsbiblioteket TPB
Institutet för byggdokumentation
Svensk Biblioteksförening
Arbetarrörelsens arkiv o bibliotek ARAB (Äv101)
Fråga biblioteket!
Kulturnät Sverige (även 70)
Skoldatanätet (även 108 och 7957)
SUNET
Sweden.se
Svensk Biblioteksförening
Svenska Miljönätet

103 Allmänna encyklopedier. Övergripande värderingar.
Mänskliga rättigheter

104 Övergripande filosofiska verksamheter om samband.

105 Övergripande om forskning och samhällsplanering.
Forskning.se (även 7957)

106 Övergripande om ekonomiska verksamheter.

107 Övergripande filosofier om utbildning o d.
Skoldatanätet (även 102 och 7957)

108 Samhällskunskap. Samhällsguiden.
Samhällsguiden

109 Ide- filosofi- och lärdomshistoria.
Lärdomshistoriska samfundet

11/19Individernas inre verkligheter.
11 Individens lager av kunskaper, erfarenheter o d.
12 Individens visioner, framtidsvisioner o d.
13 Individens känslor, värderingar od. Estetik.
14 Individens ideologi / uppfattning om samband o d.
15 Individens psykiska mekanismer. Psykologi o d.
16 Individens logik. Vetenskpsteori o d.
17 Individens moral och uppfattningar om moral.
18/19 Filosofer, äldre och senare, i öst och väst.

2 Religiösa verksamheter o d.

20 Övergripande religiösa verksamheter o d.
Samarbetsnämnden för statsbidrag till trossamfund

21 Allmän religionsvetenskap.

22/28 Kristna religioner.
Svenska kyrkans centralstyrelse
Kyrkomötet
Ansvarsnämnden för biskopar

29 Icke kristna religioner o d.

3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.

31 Statistik och demografi.
Statistiska centralbyrån SCB
Statistiska Föreningen
Svenska statistikersamfundet
Svenska Statistiknätet

32 Statsvetenskap.
Sipri
Utrikespolitiska Institutet
Valmyndigheten
Demokratiinstitutet
Demokratitorget
Svenska institutet för europapolitiska studier, Sieps
Svenska FN-förbundet

33 Nationalekonomi, internationell ekonomi.
Konjunkturinstitutet KI
Handelshögskolan i Stockholm, SSE(Även på 7957 + 658)
Nationalekonomiska föreningen
Stiftelsen Östekonomiska Institutet SITE
Institutet för tillväxtpolitiska studier, ITPS

34 Lagar o förordningar, traktat, juridik.
Hovrätten för Övre Norrland
Arbetsdomstolen AD

Högsta domstolen
Marknadsdomstolen
Hovrätten för Nedre Norrland
Domstolsverket
Hovrätten för Västra Sverige
Regeringsrätten
Svea Hovrätt med Vattenöverdomstolen
Hovrätten över Skåne och Blekinge
Riksåklagaren RÅ
Rättshjälpsmyndigheten
Rättshjälpsnämnden
Göta Hovrätt
Institutet för rättshistorisk forskning
Kammarrätten i Göteborg
Kammarrätten i Jönköping
Kammarrätten i Stockholm
Kammarrätten i Sundsvall
Lagrådet
Patent- och registreringsverket PRV
Patent- och registreringsverket, Bolag
Patent- och registreringsverket, Varumärke
Patentbesvärsrätten PBR
Sveriges advokatsamfund
Tjänsteförslagsnämnden för domstolsväsendet
Göteborgs tingsrätt
Länsrätten i Norrbottens län
Länsrätten i Uppsala
Uddevalla tingsrätt
Sala tingsrätt
Norrköpinghs tingsrätt
Valprövningsnämnden
Europeiska gemenskapernas domstol (även 354)
Förstainstansrätten (även 354)
Finsk-svenska gränsälvskommisionen
Lagrummet

35 De demokratiskt valda församlingarnas verksamheter.

Offentliga sektorn (Även på 652)

351 Sveriges riksdag (och motsvarande utomlands).

Riksdagens överklagandenämnd (BN)
Sveriges Riksdag
Riksdagens revisorer
Utrikesnämnden
Från Riksdag och Departement (även 353)
Riksdagen

352 Kommun- och landstingsfullmäktige (och mots.).

Sveriges kommuner (Även på 652)
Landsting (Även på 652)

353 Sveriges regering (och motsvarande utomlands).

Regeringen
Från Riksdag och Departement (även 351)
Försvarsdepartementet
Jordbruksdepartementet
Justitiedepartementet
Kulturdepartementet
Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet
Näringsdepartementet
Regeringen och Regeringskansliet

Socialdepartementet
Statsrådsberedningen
Utbildnings- och kulturdepartementet
Utrikesdepartementet

354 Mellanfolkliga centrala organ (FN, EUod).

SverigeDirekt Uppgifter om EU
Nordiska rådets svenska delegation
OSSE:s parlamentariska församling, Svenska delegationen
Europaparlamentet
Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, EESK
Europeiska gemenskapernas domstol (även 34)
Förstainstansrätten (även 34)
Europeiska gemenskapernas kommission (Europeiska kommissionen)
Europeiska ombudsmannen
Europeiska revisionsrätten
Europeiska unionens råd (Ministerrådet)
EU-upplysningen

36/39Politiska krav och politiska planeringar.

Centerpartiet (c)
Folkpartiet liberalerna (fp)
Kristdemokraterna (kd)
Miljöpartiet de gröna (mp)
Moderata samlingspartiet (m)
Socialdemokraterna (s)
Vänsterpartiet (v)
EU-stafetten (EU 2004-Kommittén)
Statens Offentliga Utredningar, SOU
Stockholms Internationella Forum?

4 Sambandsforskningsverksamheter.

40 Systemvetenskap. Infostruktur.

41-49 Samband och samordning mellan olika verksamheter.

5 Naturforsknings- och matematikverksamheter.

50 Allmänt om naturforskning. Naturkunskap.
Naturhistoriska riksmuseet (Även på 739)

51 Matematik.
Institutet för tillämpad matematik ITM
Svenska matematikerförbundet

52 Astronomi, rymdforskning.
Rymdstyrelsen
Institutet för rymdfysik IRF
Kartografiska sällskapet
Svenska astronomiska sällskapet
Svenska rymdaktiebolage

53 Fysik o d.

54 Kemi o d.

55 Geologi, meteorologi, hydrologi o d.
SMHI, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut
Sveriges geologiska undersökning, SGU
Polarforskningssekreteriatet
Geologiska Föreningen
Internationella meteorologiska institutet i Stockholm
Svenska geofysiska föreningen

56 Paleontologi, arkeologi o d.
Svenska arkelogiska samfundet

57 Biologi,ekologi.Naturgeogr. Utv.lära, ärftlighet.

58 Botanik.

59 Zoologi.

6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.

60 Allmänt om teknologiska o ekonomiska verksamheter.

61 Hälso- o sjukvårdsverksamheter, räddning o d. Veterinärverksamheter.

Socialstyrelsen (Även på 7951)
Karolinska institutet
Folkhälsoinstitutet
Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd
Alkoholkommittén
Nordiska högskolan för folkhälsovetenskap, NHV
Kemikalieinspektionen
Strålskyddsinstitut, statens, SSI
Medicinsk-etiska råd, statens, SMER
Handikappinstitutet
Handikappombudsmannen (Även på 7951)
Smittskyddsinstitutet SMI
Räddningsverk,Statens SRV
Röda Korset
Rättsmedicinalverket RMV
Läkemedelsverket LV
Stiftelsen WHO Collaborating Centre on International Drug Monitoring.
Apoteket AB (Även på 653)
Giftinformationscentralen, GIC
Statens veterinärmedicinska anstalt SVA
Veterinära ansvarsnämnden
Centrala försöksdjursnämnden
Alkoholsortimentsnämnden
Alkoholprofilen (även 7951)
Apotekarsocieteten
Cancerfonden
Cancerföringen i Stockholm
De Handikappades Riksförbund DHR
Handikappförbundens Samarbetsorgan HSO
Handikappombudsmannen
Hjälpmedelsinstitutet
Hjärt-Lungfonden
Institutet för psykosocial miljömedicin IPM
SBL, Vaccin AB
SOS Alarm AB
Spri
Beredning för utvärdering av medicinsk metodik, Statens, SBU
Stiftelsen Allmänna Barnhuset
Stiftelsen för vård- och allergiforskning
Svenska Brandförsvarsföreningen
Svenska föreningen för psykisk hälsa SFPH
Svenska Läkaresällskapet SLS
Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund
Steriliseringsersättningsnämnden
Provinsialläkarstiftelsen
Hjärt-och Lungsjukas Riksförbund
Asperger Center
Centralförbundet för alkohol- och narkotikaypplysning, CAN
Etik i vården
Familjemedicinska Institutet, Fammi

Ge blod.nu
Handikappåret 2003
Hivaktuellt
Infomedica
Kondom.nu (även 7911)
Krisberedskapsmyndigheten
Lafa, Landstinget förebygger aids
Livsviktigt
Läkemedelsförmånsnämnden
Mobilisering mot narkotika, MOB (även 7951)
P-piller.nu
Suntliv.nu
Vårdguiden
Yrkesföreningen Miljö och Hälsa
Synskadades riksförbund

62 Ingenjörsverksamheter (konstruktion o d).

Tekniska högskolan, Kungl., KTH (Även på 7957)
Ingenjörsvetenskapsakademien,Kungl.
Chalmers tekniska högskola (Även på 7957)
Institutet för tillämpad matematik
Närings- och teknikutvecklingsverket NUTEK
Institutet för Medieteknik
SIS - Swedish Standards Insitute
Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut
Institutet för Verkstadsteknisk forskning IVF
Luleå tekniska universitet (Även på 7957)
Skogsindustrins tekniska forskningsinstitut STFI
Statens geotekniska institut SGI
Ingenjörssamfundet
Institutet för Kvalitetsutveckling SIQ
Institutet för metallforskning, IM
Institutet för vatten-och luftvårdsforskning IVL
SWEDAC, Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll
Svenska Petroleum Institutet
Svenska Uppfinnareföreningen
Verket för innovationssystem, Vinnova
Stiftelsen Innovationscentrum
Bergsstaten
Imego AB- Institutet för mikroelektronik i Göteborg
Miljöteknikdelegationen
Stiftelsen PACKFORSK- Institutet för förpackning och distribution
SvenskTeknik och Design, STD
Statens institut för ekologisk hållbarhet, IEH
Nämnd för arbetstagares uppfinningar, Statens
Standardiseringsråd, Sveriges, SSR

63 Biologisk produktion. Jordbruk, skogsbruk, jakt, fiske od.

Svenska FAO-kommittén
Statens utsädeskontroll
Genteknikmnden
SIK - Institutet för Livsmedel och Bioteknik
Statens jordbruksverk
Jordbrukstekniska institutet JTI
Lantbruksuniversitet, Sveriges, SLU
Skogsstyrelsen
Fiskeriverket
Hushållningssällskapens förbund
Institutet för jordbruks-och miljöteknik
Jägarnas Riksförbund

Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien
Lantbrukarnas Riksförbund LRF
Svenska Jägareförbundet
Växtsortsnämnd, Statens
Fasta utskottet enligt svensk-norska renbeteskonventionen
Sveaskog AB
Svenska Skogsplantor AB
Djurskyddsmyndigheten
Grönare skog
Min skog

64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.

641 Matlagning. 642 Måltider, matservering, restauranger.

Statens livsmedelsverk
Livsmedelsekomomiska institutet
Matplatsen.nu

643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.

644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d.

Statens Energimyndighet, STEM
Statens oljelager SOL
VA-nämnd, Statens
Vattenfall AB
Statens råd för kärnavfallsfrågor
Elsäkerhetsverket
Statens kärnkraftinspektion SKI
Kärnavfallsfondens styrelse
Oljekrisnämnden
Svensk Energi
Svenska Fjärrvärmeföreningen
Svenska Vatten- och Avloppsverksföreningen VAV
Delegationen för energiförsörjning i Sydsverige, DESS
Svenska kraftnät, Affärsverket
Svenskt Vatten AB
Svenska Elektriska Kommissionen, SEK

645 Användning av inventarier o d.

646 Personlig hygien o d, klädvård (utom 648 tvätt od).

647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster och utgifter mm.

Akademiska Hus AB
Statens fastighetsverk SFV
Fastighetsmäklarnämnden
Hyresgästernas riksförbund
Bostadsdelegationen
Fideikommissnämnden
Förvaltningsaktiebolaget Stattum
Harpsundsnämnden
Kasernen Fastighets AB
Tjänstebostadsnämnd, Statens
Hyresnämnden
Stängselnämnden
Sveriges konsumentråd

Specialfastigheter Sverige AB
Venantius AB
Konsumentverket
Allmänna reklamationsnämnden
Fideikommissnämnden
Fonden för fukt- och mögelskador (Småhusskadenämnden)
Konsument Europa
Konsumenternas Bank- och finansbyrå
Konsumenternas elrådgivningsbyrå
Konsumenternas försäkringsbyrå
Våga handla! (Kampanj)

648 Städnings-, rengörings- och tvättverksamheter o d.

649 Personvård: barn, hemsjukvård, allmänt hushållsarbete.

65 Administration, distribution, kommunikation, organisation o d.

651 Kontorsarbete o d. Datoranvändning.

Datainspektionen DI
IT-kommissionen (även 654)
Person- och adressregisternämnd, Statens SPAR-nämnden
Registernämnden

6520-6524 Opolitisk offentlig civil förvaltning.

Offentliga sektorn (Även på 35)
Riksdagen (Även på 35)
Sveriges kommuner (Även på 352)
Landsting (Även på 352)
Statliga myndigheter
Myndigheter o d under departementen :
Finansdepartementet
Försvarsdepartementet
Jordbruksdepartementet
Justitedepartementet
Kulturdepartementet
Miljödepartementet
Näringsdepartementet
Socialdepartementet
Utbildningsdepartementet
Utrikesdepartementet
Kammarkollegiet
Partibidragsnämnden
Riksdagens arvodesnämnd

Statsrådsarvodesnämnden
Statskontoret
Sametinget
Överstyrelsen för civil beredskap ÖCB
Svenska FN-förbundet
Ansvarsnämnd, Statens
Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi ESO
Justitiekanslern JK
Justitieombudsmannen JO
Länsstyrelserna
Offentliga sektorns särskilda nämnd SHA-nämnden
Statens kvalitets- och kompetensråd
Amassader och konsulat
Utvecklingsrådet för statliga sektorn
Kommunförbundet, Svenska
Landstingsförbundet
Hovstaterna, Kungl
Sveriges Kommuner
Sveriges Kommuner och Landsting
24-timmarsmyndigheten
Nämnden för elektronisk förvaltning
Valideringsdelegationen ??
Tillsyns- och föreskriftsrådet ??
Svenska ESF-rådet www.esf.se ???
Län, landsting, regioner
Blekinge län
Dalarnas län
Gotlands län
Gävleborgs län
Hallands län
Jämtlands län
Jönköpings län
Kalmar län
Kronobergs län
Norrbottens län
Skåne län
Stockholms län
Södermanlands län
Uppsala län
Värmlands län
Västerbottens län
Västernorrlands län
Västmanlands län
Västra Götalands län
Örebro län
Östergötlands län

6525-6529 Militära verksamheter o d.

Fortifikationsverket FORTV
Centralförbundet Folk och Försvar - CFF
Pliktverket.
Försvarsmakten
Försvarshögskolan FHS
Försvarets materielverk FMV
Delegationen för militärhistorisk forskning
Försvarets underrättelsenämnd
Rikshemvärnsrådet RiksHvr
Försvarets radioanstalt
Försvarets traditionsnämnd
Styrelsen för psykologiskt försvar SPF
Kustbevakningen KBV
Allmänna Försvarsföreningen

Centralförbundet Folk och Försvar
Centralförbundet för befälsutbildning CFB
Frivilliga automobilkårernas riksförbund FAK
Frivilliga försvarorganisationernas samarbetskommitté
Frivilliga skytterörelsen FSR
Föreningen Sveriges Sjöfart och Sjöförsvar
Granskningsnämnden för försvarsuppfinningar
Inspektionen för strategiska produkter ISP
Krigsförsäkringsnämnden KFN
Krigsvetenskapsakademien, Kungl.
Örlogsmannasällskapet, Kungl., KÖMS
Nämnden för personalvård för totalförsvarspliktiga, NPT
Riksförbundet Sveriges lottakårer
Riksvärderingsnämnden
Svenska blå stjärnan SBS
Sveriges civilförsvarsförbund SCF
Sveriges kvinnliga bilkårers riksförbund SKBR
Totalförsvarets chefsnämnd TCN
Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI
Lumpen.nu
Överklagandenämnden för totalförsvaret, ÖNT

653 Handelsverksamheter.

Konkurrensverket
Kommerskollegium
Sveriges exportråd
Exportkreditnämnden EKN
Handelsprocedurrådet, SWEPRO
Nämnden för offentlig upphandling NOU
Systembolaget AB
Apoteket AB (Även på 615)
Allmänna reklamationsnämnden ARN
Internationella Handelskammarens Svenska Natio-nalkommitté
Stiftelsen för insamligskontroll
Svensk Handel
Svenska Bokhandlarföreningen
Sveriges allmänna exportförening
Vin & Sprit AB, V&S
AB Svensk Exportkredit
Baltic Market - temawebbplats
Gränslösa affärer (om offentlig upphandling)
Handelskammarförbundet, Svenska

654 Telekommunikationsverksamheter.

Telia AB
Post-och telestyrelsen PTS (Även på 656)
Svenska rymdaktiebolaget
IT-kommissionen. Även på 651
Teracom AB
SeniorNet Sweden
Nummer.nu ??

655 Förlagsverksamheter o d.

Svenska förläggarföreningen
Svenska bokhandlareföreningen, även på 653.

656 Transportverksamheter, resbyrå, lagring o d.

A-banan Projekt AB
Institut för kommunikationsanalys, Statens, SIKA
Statens haverikommission SHK

Generaltullstyrelsen GTS
Statens väg- och transportforskningsinstitut VTI
AB Svensk Bilprovning
Svensk-Danska Broförbindelsen, SVEDAB AB
Vägverket VV
Banverket BV
Väg- och Baninvest AB, Statens
Green Cargo AB
SJ AB
Sjöfartsverket SjöV
Swedish National Road Consulting AB, SweRoad
AB Göta kanalbolag
Handelsflottans kultur- o fritidsråd HKF (Äv 7955)
Luftfartsverket LFV
Flygplatsnämnden
Post-och telestyrelsen PTS (Även på 654)
Posten AB
Resegarantinämnden
Sveriges Rese-och Turistråd AB
Fartygsuttagningskommissionen FUK
Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande NTF
Rikstrafiken
Sjöhistoriska samfundet
Svenska vägföreningen
Sveriges redarförening
Tullverket
Vänerns seglationsstyrelse
Järnvägsinspektionen
Svenska Lagerhus AB
Rederinämnden
AB SwedCarrier
Estoniasamlingen Järnvägsstyrelsen Trafiken.nu

657 Penningverksamheter. Finans. Försäkring. Skatter.

AB Bostadsgaranti
Första AP-fonden
Andra AP-fonden
Tredje AP-fonden
Fjärde AP-fonden
Sjätte AP-fonden
Sjunde AP-fonden
Bostadsfinasieringsaktiebolag, Statens,SBAB
Riksbanken
Riksbanksfullmäktige
Invest in Sweden Agency,
Finansinspektionen
Försäkringskasseförbundet
Sveriges Försäkringsförbund
Statens förnyelsefond
Norrlandsfonden, Stiftelsen
OM Stockholmsbörsen
Stockholmsbörsen (Part of OM)
Riksförsäkringsverket RFV
Riksskatteverket
Riksrevisionsverket
Riksgäldskontoret
Bokföringsnämnden
Ekobrottsmyndigheten
Ekonomiska rådet
Ekonomistyrningsverket
Fonden för svensk-norskt industriellt samarb.,SNI
Forskarskattenämnden
FAR - föreningen för revisionsbyråbranschen

Insättningsgarantinämnden, IGN
Längmanska kulturfondens nämnd
Pensionsverk, Statens SPV
Premiepensionsmyndigheten, PPM
Revisorsnämnden
Sjöassuradörernas Förening
Skatterättsnämnden
Bostadskreditnämnd, Statens, BKN
Swedfund International AB
Svenska försäkringsföreningen
Svenska Revisorsamfundet
Sveriges Försäkringsförbund
Tjänstepensions- och grupplivsnämnden
Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige
Bostadsnämnd, Statens
Civitas Holding AB
Arvsfondsdelegationen
Industrifonden, Stiftelsen
Nämnden för statens avtalsförsäkringar
Försäkringskassan
Kronofogdemyndigheter
Minpension.se
Riksrevisionen
Skatteverket
Skiljenämnden i vissa trygghetsfrågor
Sveriges riksbank

658 Allmän företagsekonomi. Arbetsförmedling och - marknad.

Nämnden för styrelserepresentation
Expertgruppen för arbetsmarknadspolitiska utvärderingsstudier EFA
Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar
Skiljenämnden för arbetsmiljöfrågor
Arbetsgivarverket
Statliga sektorns arbetsmiljönämnd
Arbetslivsinstitutet
Arbetsmarknadsstyrelsen
Jämställdshetsombudmannen JämO
Trygghetsstiftelsen
Handelshögskolan i Stockholm, SSE(Även på 7957)
LO - Landsorganisationen i Sverige
TCO - Tjänstemännens Centralorganisation
SACO - Sveriges Akademikers Centralorganisation
SKTF
Samhall AB
ALMI Företagspartner AB
Företagarnas Riksorganisation
ILO-kommittén
Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering
Konkurrensverket . KKV
Offentliganställdas förhandlingsråd. OFR
Kooperativa förbundet, KF
Svenskt Näringsliv
Svenska Civilekonomiföreningen
Trygghetsnämnden TrN
Utlandslönenämnd, Statens UtN
Arbetsmiljöverket
Näringslivets nämnd för regelgranskning NNR
Nämnden för styrelserepresentationsfrågor
Medlingsinstitutet
Arbetsförmedlingar

Företagarguiden
Företagsregistrering
Länsarbetsnämnder
NUTEK, Verket för näringslivsutveckling
Offentliga Jobb
Verket för näringslivsutveckling, NUTEK

659 Marknadsförings- och reklamverksamheter od.

66/68 Tillverkning av varor.

Jernkontoret
Loussavara-Kiirunavara AB. LKAB
Föreningen Sveriges Skogsindustrier
AB Tumba Bruk
Svensk Bilprovning AB

69 Tillverkning/ byggande av byggnader o anläggningar.

7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.

70 Allmänt om konst o kultur.

Riksantikvarieämbetet
Konsthögskolan, Kungl.
Stiftelsen Framtidens kultur
Statens konstråd SK
Statens kulturråd
Konstakademien
Konstnärsnämnden
Svenska humanistiska förbundet
Sveriges allmänna konstförening
Kulturnät Sverige (även 102)

71 Övergripande formgivning/planering av fysiska miljöer.

Glesbygdsverket
Naturvårdsverket
Boverket
Svenska Naturskyddsföreningen
Statens institut för regionalforskning SIR
Lantmäteriverket
Miljövårdsberedningen
Stadsmiljörådet
Sverige Hembygsförbund
Stockholm International Water Institute
Swedesurvey AB
Institut för ekologisk hållbarhet, Statens, IEH

AB Svenska Miljöstyrningsrådet
Miljömålsportalen
Regionkommittén
Storstadsdelegationen
Svenska Miljönätet

72 Formgivning av byggnader o anläggningar, arkitektur.

Arkitekturmuseet (Även på 739)
Arkitekt- och Ingenjörsföretagen

73 Skulptur od. Museiverksamheter, konstutställning.

Riksutställningar
Ájtte - Svenskt fjäll- och samemuseum
Naturhistoriska riksmuseet (Även på 50)
Etnografiska museet
Historiska museum, Statens
Vasamuseet
Skansen
Statens konstmuseer SKM
Sjöhistoriska museet
Nordiska Museet
Arkitekturmuseet (Även på 72)
Arbetets museum
Armémuseum
Dansmuseet
Flygvapenmuseum
Försvarshistoriska museer, Statens
Millesgården
Myntkabinettet, Kungl.
Moderna Museet
Nationalmuseum
Prins Eugens Waldemarsudde
Svenska Numismatiska Föreningen
Tekniska museet
Thielska galleriet
Sveriges teatermuseum
Museer för världskultur, Statens
Livrustkammaren, Skoklosters slott och Hallwylska museet
Historiska muséer, Statens, SHMM
Marinmuseum
Maritima museer, Statens
Medelhavsmuseet
Zornsamlingarna
Östasiatiska museet

74 Konsthantverk, formgivning av bruksföremål. Inredning.

Nämnden för hemslöjdsfrågor NFH
Konstfack
Föreningen Svensk Form

75/77 Bildkonst .75 Måleri. 76 Grafik, tecken. 77 Fotografi.

Svenska fotografers förbund

78 Musik (konserter o d 792).

Musikhögskolan i Stockholm, Kungl., KMH
Statens musiksamlingar
Musikaliska akademien, Kungl.

79 Seder o bruk, nöjen, sociala miljöer o verks. Sport.

7911-7913 Seder och bruk .

Riksorganisationen för kvinnojourer i Sverige (Äv 7951)
Fysiografiska Sällskapet i Lund, Kungl
Gustav Adolfs Akademien för svensk folkkultur, Kungl.
Svenska Samernas Riksförbund SSR
Svenska sällskapet för antropologi och geografi
Jämställdhet.nu
Kondom.nu
Kvinnofridsportalen

7914-7919 Film, radio, TV, offentliga fester mm.

Radio- och TV-verket RTV
Svenska Filminstitutet
Granskningsnämnden för radio och TV
Statens biografbyrå. Filmcensuren
Föreningen Armé-, Marin- och Flygfilm AMF
Radiotjänst i Kiruna AB
Sveriges Radio AB SR
Sveriges Television AB SVT
Sveriges Utbildningsradio AB

792 Teater. Opera. Konserter. Revyer. Konstdans.

Svenska riksteatern
Teaterhögskolan i Stockholm
Dramatiska institutet DI
Svenska rikskonserter
Kungliga Dramatiska Teatern AB
Danshögskolan
Riksskådebanan
Dansens Hus
Dramaten
Operahögskolan i Stockholm
Riksteatern
Stiftelsen Svenska rikskonserter
Teaterförbundet
Operan (Kungl. Operan AB)

793 Sällskapsnöjen. Sällskapsdans. Lek.

794 Spel. Skicklighets-och turspel Lotteri. Lotto. Tips.

Lotteriinspektionen
AB Svenska Spel

795 Sociala miljöer och sociala verksamheter.

7951 Sociologi. Socialvård. Kriminologi.

BRIS, Barnens rätt i samhället
Barnombudsmannen BO
Brottsofferjourernas Riksförbund
Handikappombudsmannen (Även på 614)
Statens invandrarverk
Ungdomsstyrelsen
Rädda Barnen
Brottsoffersmyndigheten
Ombudsmannen mot etnisk diskriminering DO
Brottsförebyggande rådet BRÅ

Socialstyrelsen (Även på 61)
Riksorganisationen för kvinnojourer i Sverige (Äv 7911)
Carnegiestiftelsen
Centralförbundet för socialt arbete CSA
Svenska UNICEF-kommittén
Jämställdhetsnämnden
Jämställdhetsombudsmannen JämO
Nationella sekretariatet för genusforskning
Myndigheten för internationella adoptionsfrågor
SIDA - Styrelsen för internatinellt utvecklingssamarbete
Lutherhjälpen
Svenska kriminalistföreningen
Utlänningsnämnden UN
Institutionsstyrelse, Statens, SiS
Statens mämnd för internationella adoptionsfrågor
Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, HomO
Nämnden mot diskriminering
Migrationsverket Tidigare Invandrarverket
Integrationsverket
Alkoholprofilen (även 61)
Mobilisering mot narkotika, MOB (även 61)
Sverige mot rasism
Ungdom mot rasism
Tillsammans (Kampanj)
Skyddsnätet
Cesam, Stiftelsen Centrum för Samhällsarbete och MobiliseringArm i arm ??
Quick Response
Gränser
Glöd - en ungdomstidning

7952/7956 Sociala miljöer o verks. i olika fysiska miljöer.

Rikspolisstyrelsen RPS
Säkerhetspolisen, SÄPO
Handelsflottanskultur- o fritidsråd HKF (Ä 656)
Kriminalvårdsstyrelsen KVS
Kriminaltekniska laboratorium, Statens SKL
Kriminalvårdsnämnden
Migrationsverket Tidigare Invandrarverket
Integrationsverket
Polisen, Polismyndigheterna

7957 Undervisning o d.

Svenska EU Programkontoret
Lärarhögskolan i Stockholm
Svenska Unescorådet
Statens skolverk
Centrala studiestödsnämnden CSN
Folkbildningsrådet
Statens skolor för vuxna SSV
Lernia AB (F d AmuGruppen AB)
Verket för högskoleservice, VHS
Högskoleverket, HSV
Rådet för forskning om universitet och högskolor
Lunds universitet
Linköpings universitet
Uppsala universitet
Umeå universitet
Göteborgs universitet
Luleå tekniska universitet (Även på 62)

Stockholms universitet
Högskolan i Borås
Chalmers tekniska högskola AB (Även på 62)
Högskolan i Kristianstad
Mälardalens högskola
Örebro universitet
Högskolan i Jönköping
Södertörns högskola
Tekniska högskolan, Kungl., KTH (Även på 62)
Högskolan Dalarna
Högskolan i Halmstad
Handelshögskolan i Stockholm, SSE (Även på 33+658)
Växjö universitet
Blekinge Tekniska Högskola
Högskolan på Gotland
Malmö högskola
Karlstad universitet
Mittuniversitetet
Högskolan i Gävle (/Sandviken)
Högskolan i Kalmar
Högskolan i Trollhättan/Uddevalla
Högskolan i Skövde
Stiftelsen Institutet för framtidsstudier
Institutet för Kvalitetsutveckling SIQ
Akademiska rektorskonventet i Stockholm
Birgittaskolan, Örebro
Finsk-svenska utbildningsrådet
Folkhögskolornas informationstjänst
Forskningsberedningen
Stiftelsen Gällöfsta utbildningscentrum.
Högskolans avskiljandenämnd HAN
Idrottshögskolan i Stockholm IH
Institut för särskilt utbildningsstöd, Statens
Kristinaskolan, Härnösand
Humanistiska Vetenskapssamfundet i Lund, Kungl.
Humanistiska Vetenskapssamfundet i Uppsala, Kungl.
Vetenskaps- och Vitterhetssamhället i Göteborg, Kungl.
Vetenskaps-Societeten i Uppsala, Kungl.
Vetenskapsakademien, Kungl.
Vetenskapssamhället i Uppsala, Kungl.
Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien, Kungl.
CSN-kontor
Manillaskolan, Stockholm
Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning. KY
Nätuniversitetet
Nobelstiftelsen
Nämnden för Rh-anpassad utbildning
Rådet för forsknings- och utvecklingssamarbete
mellan Sverige och EU
Sameskolstyrelsen
Skolväsendets överklagandenämnd
Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond
Studieförbundet Näringsliv och samhälle SNS
Sveriges universitets- och högskoleförbund
Vetenskapssociteten i Lund
Delegationen för IT i skolan, ITiS
Internationella programkontoret för utbildnings-området
Institutet för handikappfrågor i skolan, Statens
Specialskolemyndigheten, SPM
KK-stiftelsen, Stiftelsen för Kunskaps- och Kompetensutveckling
Sveriges Utbildningsradio AB (även på 7914)
Vetenskapsrådet

Stiftelsen för miljöstrategisk forskning, MISTRA
Stiftelsen för strategisk forskning
Nämnden för svensk-amerikanskt forskarutbyte
Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, FAS
Forskningsrådet för miljö, ariella näringar och samhällsbyggande, Formas
IRECO Holding AB
Kvalitets- och kompetensråd, Statens, KKR
Doktorandhandboken
Expertsvar
Folke Bernadotteakademin
Forskning.se (även 105)
Myndigheten för skolutveckling
Nationellt centrum för flexibelt lärande
Skoldatanätet (även 102 och 107)
Specialpedagogiska institutet, SIT
Specialskolor
Stiftelsen utbildning Nordkalotten
Stockholms Akademiska Forum
Studera.nu
Study In Sweden
Svenska institutet för europapolitiska studier, Sieps (även 32)
Sveriges universitets- och högskoleförbund
TBV, Tjänstemännens Bildningsverksamhet
Vårdalstiftelsen?
Örebro Universitet
Överklagandenämnden för högskolan, ÖNH
Överklagandenämnden för studiestöd, ÖKS
Teknikbrostiftelsen?
Real Campus ??

7958 Sociala miljöer o sociala verksamheter i boendet.

7959 Sociala miljöer o verks. i allmänna grupper o d.

Patriotiska Sällskapet, Kungl.
Kungliga Sällskapet Pro Patria
Letterstedska föreningen
Pensionärernas Riksorganisation PRO
Riddarhuset
Sveriges Nationaldag, Rikskommittén
Sveriges Pensionärsförbund SPF
Skytteanska samfundet, Kungl.?
Stora Sköndal, Stiftelsen?

796/799 Sport, idrott o d.

Idrottshögskolan i Stockholm IH
Riksidrottsförbundet
Gymnastikförbundet, Svenska
Voxenåsen A/S ?

8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.

80 Språk. Språkliga verksamheter. 802/809 motsvarar 82/89.

TerminologicentrumTNC
Svenska språknämnden
Föreningen Auktoriserade Translatorer FAT
Föreningen för svenska i världen
Språk- och folkminnesinstitutet SOFI
Svenska Akademien
Svenska fornskriftssällskapet
Sverigefinska språknämnden

81 Litteraturvetenskap, litteraturhistoria. 812/819 motsvarar 82/89.

Stiftelsen Svenska barnboksinstitutet
Samfundet De Nio
Svenska Akademien
Svenska litteratursällskapet
Svenska Vitterhetssamfundet
Sveriges författarfond
Sveriges Författarförbund SFF

82/89 Skönlitteratur på olika språk.

82 Engelsk skönlitteratur o d.
83 Tysk, nederländsk, nordisk skönlitt.
84 Fransk skönlitteratur o d
85 Italiensk skönlitteratur o d
86 Spansk och portuguisisk skönlitteratur o d
87 Grekisk och latinsk skönlitteratur o d
88 Slavisk och baltisk skönlitteratur o d
89 Skönlitt på orientaliska och övriga språk o d

9 Saklitterära verksamheter. Allmän geografi. Biografi. Allmän historia

90 Tidningar, tidkrifter, journalistik. Blandade ämnen.

Lättläst nyhetsinformation och litteratur, LL-stiftelsen
Presstödsnämnden
Taltidningsnämnden
Stiftelsen Invandrartidningen

91 Allmän geografi, reseskildringar. 913/919 motsvarar 93/99.

Svenska Turistföreningen
Stiftelsen Svenska Institutet
Riksföreningen Sverigekontakt
Sverige-Amerika Stiftelsen
Turistdelegationen
Nordiska Afrikainstitutet
Sveriges nationalatlas
Visit Sweden

92 Biografiska verksamheter, släkthistoria o d.

Svenskt biografiskt lexikon SBL

93/99 Historieskrivande verksamheter, allmän historia.

93 Allmänt om allm. historia. Världs- och forntidshistoria.
94 Medeltidens o nya tidens hist. i allmänhet och i Europa
95 Medeltidens o nya tidens historia i Asien.
96 Medeltidens o nya tidens historia i Afrika.
97 Medeltidens o nya tidens hist i Nord- o Mellanamerika
98 Medeltidens o nya tidens historia i Sydamerika
99 Medeltiden o nya tiden: Australien. Oceanien. Rymden

Samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandinaviens historia, Kungl.
Föreningen Norden
Nordiska Afrikainstitutet
Svenska historiska föreningen
Forum för levande historia

Strukturomvandlingar, arbetslöshet och ny politik.

Från sid 72 i Sven Wimnell 070419: Skatter och bidrag för 2008. (http://wimnell.com/omr36-39s.pdf)

"I Sverige pågår bl a två strukturomvandlingar som påverkar arbetslösheten:

* Globaliseringen på så sätt att tidigare mindre utvecklade länder nu kommit längre i utvecklingen och kan tillverka varor mycket billigare än vi kan, bl a länder i Ostasien och Östeuropa. En stor del av världens elektroniska produkter tillverkas nu i Kina och som exempel: många böcker på svenska trycks där. Svenska företag bygger fabriker i sådana länder och utnyttjaér den billigare arbetskraften. I Sverige ökar arbetslösheten.

* IT-revolutionen med datorer och mekaniseringen med robotar mm i det svenska näringslivet minskar behovet av mänsklig arbetskraft.

Strukturomvandlingarna medför problem:

* Bortfallet av arbetsmöjligheter i Sverige bör ersättas, vilket ställer krav på kreativitet, forskning och investeringar mm som kan ge nya produkter, produktionsprocesser och distributionsformer. För hundra år sedan arbetade större delen av svenskarna inom lantbruket. När det mekaniserades kunde arbetskraften gå över till industrin. Nu kan behovet av arbetskraft inom industrin minska och då kan arbetskraften gå över till vård, omsorg, utbildning o d. På 1930-talet talade man om en stad i Italien där man levde på att tvätta skjortor åt varandra, det är knappast en modell för framtidens Sverige. Att hitta nya arbetsuppgifter är ett stort kapitel, som inte behandlats tillräckligt.

* De nya förhållandena ställer nya krav på utbildning och erfarenheter hos arbetssökande och man måste räkna med att det finns sådana som inte kan uppnå de meriter som behövs. Det är en gemensam uppgift att se till att alla får rimliga levnadsförhållanden, även de som inte får arbetsinkomster.

Det har varit riksdagsval och kommunalval den 17 sept. 2006.

Som huvudmotståndare stod i valet socialdemokraterna med stödpartierna vänsterpartiet och miljöpartiet och den borgerliga alliansen med moderaterna, folkpartiet, kristdemokraterna och centerpartiet.

Alliansen vann och fick i riksdagen 178 platser mot 171 för vänsterblocket. Den socialdemokratiske statsministern Göran Persson och hela hans regering har avgått och han har avgått som partiledare, i mars 2007. Ny statsminister är moderatledaren Fredrik Reinfeldt, som ska regera tillsammans med Lars Leijonborg (senare Jan Björklund), folkpartiet (fp), Göran Hägglund, kristdemokraterna (kd) och Maud Olofsson, centerpartiet (c).

En del väljare menade före valet, att de två alternativen är mycket lika och att de båda försvarar välfärdssamhället. Men det är snarare tvärtom. Högeralliansen är ett högeralternativ som river ner välfärden och ger förmåner till de välbeställda. Vänsterblocket är ett vänsteralternativ som försvarar välfärden och försvarar levnadsvillkoren för de sämst ställda, även om de inte lyckats i allt.

Demokrati.

Alliansen fick flest röster, men man kan av det inte dra slutsatsen att flertalet i svenska folket tycker som alliansen. Alliansen gav inte en riktig bild av sin politik, de vilseledde bl a ifråga om skattesänkningarna de föreslog. Under hela året har alliansen påstått att skattesänkningarna främst ska gå till låg- och medelinkomster, men orimligt mycket går till höginkomster.

Alliansen minskar ersättningarna i a-kassan mm, och skär ned på åtminstone 100 andra punkter, som i hög grad drabbar dem med låga inkomster. Nedsärningarna görs för att alliansen ska kunna sänka inkomstskatterna, men (första året) 30 miljarder, som är större delen av de totala skattesänkningarn på 45 miljarder, går till höginkomster som inte behöver sänkningar. De 30 miljarderna skulle göra större nytta om man istället avstår från nedskärningar som drabbar dem med lägre inkomster."

Andra året har skattesänkningar gjorts enligt samma mönster.

Planering och styrning.
En svensk världsplanering behövs.

Man bör skilja noga mellan planering och styrning. Man kan planera vad som helst utan att ha några möjligheter att styra det som planeras. Svenskarna har inte möjligheter att direkt ingripa i demokratiska styrningar eller utvecklingar i andra länder. Svenskar kan inte styra processerna i Ryssland, USA, Japan, Kina eller något annat land, men kan hålla en planering som gäller hur det var, hur det är, hur det kan bli och hur det bör bli i dessa länder.

Svenskarna är beroende av utvecklingen i andra länder och har förpliktelser genom överenskommelser att medverka i världens utveckling, det är viktigt att svenskarna får en uppfattning om hur det kan och bör bli i andra läner. Därför bör Sverige hålla sig med en svensk världsplanering som underlag för svenskarnas agerande i världen.

Planering innebär att man ställer frågor och svar om hur det var, hur det är, hur det kan bli och hur det bör bli. Frågorna bör gälla väsentliga saker, och det ska beröras längre bort i det följande. Sådan planering bör ständigt pågå och ändras vartefter som förutsättningar och förhållanden ändras.

För att kunna hålla en världsplanering måste man ha en planering för förhållandena i Sverige, något som finns i någon mån men behöver utvecklas. Det är politikernas, regeringens och riksdagens uppgift. Det sägs att regeringen styr riket, men den gör det utan tillräckligt bra planering. Nästan varje dag ger massmedierna exempel på brister i de planeringar som finns.

Demokratin.

I Sverige räknar vi med att makten utgår från folket. Det är den s k representativa demokratin som gäller, dvs folket väljer i allmänna val representanter som styr i riksdag, kommuner, landsting och till liten del även EU-parlamentet.

Om det ska bli god demokrati måste det väljande folket ha goda kunskaper och värderingar om det som ska styras, det ska överföras till representanterna och dessa ska ha goda kunskaper och värderingar och kunna styra väl med hänsyn till framtiden på kort och lång sikt och med hänsyn till krav och behov både i Sverige och i världen för övrigt. På varje punkt i denna kedja finns det stora brister som gör att demokration fungerar illa och alltför dåligt.

Det första steget gäller folkets kunskaper och värderingar om det som ska styras och det är alldeles klart att folket inte har tillräckliga kunskaper och inte har tillräckliga kunskaper om värderingar som behövs i dagens komplicerade värld. Samma gäller för representanterna som man kan ställa större krav på. Överföringen från folket till representanterna görs av de politiska partierna och har stora brister och det gäller också styrningarna som görs. De valda representanterna delegerar ofta styrningar till underliggande tjänstemän och nämnder o d. Riksdagen stiftar lagar och styr med budgetpengar o d och delegerar till regeringen och den i sin tur i stor utsträckning till myndigheter, bolag o d. Möjligheter till fel i överföringar är enorma. Det behövs tydlighet i alla överföringar och goda kontroller av att överföringarna blivit rätt gjorda. Det är vanligt med otydlighet i överföringarna och att det efteråt år svårt att hitta någon ansvarig för fel.

Det första steget om folkets kunskaper och värderingar.

Varifrån får människor sina kunskaper? Man har egna minnen från sin levnad, från sin närmaste omgivning, från berättelser där, från tidningar och tidskrifter, radio, TV, film, böcker, föredrag och kurser, skolan, yrkesverksamheter, och sedan ett tiotal år från Internet.

Man måste vara hundra år gammal för att kunna ha några egna minnen från tiden för första världskriget. 90-åringar kan ha minnen från 1920-talet och 80-åringar kan minnas från och med 1930-talet, i Sverige har de varit med om de tidiga rundradiosändningarna, de första ljudfilmerna och civilflygets barndom med småplan som landade på vattnet och för tio kronor tog upp några passagerare för en kort rundtur i luften. På 30-talet kunde de se Hitler på journalfilmer och höra honom i radio inviga olympiska spelen i Berlin 1936, ett förspel till andra världskriget som bröt ut hösten 1939.

De som nu är 70 år var mest i förskoleåldern under andra världskriget som slutade 1945 med atombomberna. Dagens 60-åringar föddes 1947 och började skolan ungefär då TV-sändningar började i Sverige och de första satelliterna kom upp. 50-åringarna föddes 1957, började skolan på 60-talet och var 10 år då högertrafiken infördes. 40-åringarna föddes 1967 och började skolan när det s k miljonprogrammet, bygge av en miljon bostäder, var slutfört, “rekordåren” var slut och den första borgerliga regeringen på länge kom till.

De som nu är 40-50 år och har ledande positioner i Sverige har egna minnen bara från ett par-tre decennier i slutet av 1900-talet. De som nu går i grundskolan och gymnasiet har inga egna minnen från tiden då det inte fanns Internet och datorer och mobiltelefoner var ovanliga.

De som 2006 fick rösta för första gången var födda 1988 och hade inga egna minnen från tiden före tidigast 1991 då de var tre år gamla. För att kunna rösta väl måste man ha kunskap om det förgångna och förstagångsväljarna måste ha fått kunskaper om tiden före 1991 genom skolan och på andra sätt. Valda representanter i 40-årsåldern har inga egna minnen för tiden före 1970 då de var tre år, eller 1980 då de var 13 år.

Det som hände innan man var född kan vara svårt att förstå och få grepp om. Beskrivningar om världen utanför Sverige fanns förr inte så mycket av som idag. På 1930-talet talade man om infödingar och naturfolk som efterblivna och något mycket avvikande från de civiliserade. Numera har de forna infödingarna blivit människor med mänskliga rättigheter. Regeringens intresse för europafrågor var litet på 1970-talet, nu måste den följa med vad som händer i Europa fastän inte mycket märks av det. Klimatproblemen har ”satt världen på kartan”.

Med hänsyn till att jordklotet blivit en angelägenhet för alla behövs mer kunskaper om världen och dess problem.

Hur ska man kunna förbättra världen?

Svenska väljare okunniga

SvD 080119:

“Svenska väljare okunniga.

Inte ens hälften av väljarna visste att det var en socialdemokratisk regering som styrde i Sverige när de skulle rösta i valet 2006. Okunnigheten i valmanskåren var också stor i frågor om om arbetslösheten och om vilket parti som olika politiker kandiderade för.

Det är professor Sören Holmberg vid Göteborgs universitet som nu presenterat ytterligare siffror från väljarundersökningarna som gjordes i samband med valet 2006. Liknande undersökningar har gjorts sedan 1960-talet och en del av materialet handlar om hur kunniga väljarna är när de går in i vallokalen.

– Det finns stora luckor och det man kan se är att de allra mest grundläggande kunskaperna blir sämre för varje gång, säger Sören Holmberg.

Under 1960-talet kunde mellan 65 och 70 procent av väljarna tala om hur den sittande regeringen såg ut. Inför 2006 års val var det bara 46 procent som visste vilket parti som satt i regeringen. Resten hade inte en aning eller gissade på något helt annat parti än socialdemokraterna.

Flest okunniga väljare har socialdemokraterna och det rör sig då om vilka partier som finns, hur Sverige styrs politiskt, enkla personfrågor och vad olika sakfrågor handlar om. Av de kunnigare väljarna röstar flest på folkpartiet och sedan moderaterna.

Kunskapsnivån påverkar även viljan att rösta överhuvudtaget. 40 procent av okunniga avstod från att rösta medan 95 procent av de kunniga utnyttjade sin möjlighet att välja.

På 1960-talet kunde 60 procent av de tillfrågade namnge en lokal eller regional politiker som kandiderade till riksdagen. Vid mätningen 2006 var det bara 40 procent.

– Och detta trots att exponeringen i medierna blivit mycket större och att vi hade personval för tredje gången. Fiasko är väl rätta ordet för den reformen, säger Sören Holmberg.

Undersökningen visar också att kunnigheten ökar ju äldre man blir. De allra äldsta pensionärerna, 71-80 år, var bäst på att sätta partibeteckning efter olika politikernamn jämfört med förstagångsväljarna 18-21 år. Hela 92 procent av de äldre visst att Bosse Ringholm var socialdemokrat medan 30 procent av de unga anade det.

Motsvarande siffror för Jan Eliasson (s) var 80 mot 17 procent, för Carin Jämtin (s) 68 mot 15 procent, Karin Pilsäter (fp) 60 mot 2 procent, Gunilla Carlsson (m) 42 mot 2 procent, Yvonne Ruwaida (mp) 35 mot 2 procent, Alice Åström (v) 21 mot 1 procent medan bara 4 procent av de äldre och 3 procent av de yngre visste att Fredrick Federley är centerpartist.

Fredrik Mellgren 08-13 58 59 fredrik.mellgren@svd.se “

Oppositionen leder stort.

SvD 080119:

“ **Oppositionen leder stort.**

Oppositionens opinionsövertag befästs i SvD/Sifos januarimätning. Socialdemokraterna fortsätter att ensamma vara större än regeringspartierna, som hamnar under 40 procent. Klyftan mellan blocken är nu 16,4 procentenheter.

Sifos väljarbarometer svd.se
Sifo frågade 1 906 personer under perioden 7-17 januari. För att en förändring ska vara statistiskt säker med det urvalet krävs att den är större än 3,1 respektive 2,5 procentenheter för s och m. För fp och mp krävs att förändringen är större än 1,7 procentenheter, för c 1,6, för v 1,5, för kd 1,4 och för sd 1,2.

I SvD/Sifos opinionsundersökning i januari får oppositionen stöd av 56,3 procent av väljarna. Regeringen får 39,9 procent. Jämfört med förra månadens mätning har fördelen för oppositionen ökat med 2,7 procentenheter, från 13,7 till 16,4 procentenheter.

– Det finns inget tecken på att accelerationen nedåt för regeringen avstannar. Fallet fortsätter, säger Sören Holmberg, professor i statsvetenskap vid Göteborgs universitet.

Enligt honom är det osäkert om socialdemokraternas starka opinionsvind håller i sig när väljarna går och röstar 2010.

– En stor vinst socialdemokraterna har gjort är från soffan. Det är en rekrytering som när det kommer till skott 2010 kanske är en osäker vinst, eftersom många av dem kanske inte går och röstar. Utan det är mer en opinionsyttring än en permanent vinst.

Att oppositionens övertag ökar beror främst på att stödet för miljöpartiet stiger med 1,6 procentenheter mellan december och januari. Uppgången är visserligen, liksom de andra förändringarna i undersökningen, inte statistiskt säker. Med sina 7,2 procent når mp samma nivå som i juni förra året, vilket då var den högsta noteringen på tio år. Partiet stöds främst av personer som är under 50 år.

– Det är möjligt att det finns en indikator på att klimatdebatten får en liten effekt i ökat stöd för miljöpartiet. Att effekten inte blir större har att göra med att de andra partierna också pratar miljöfrågor. Miljöpartiet är inte ensamma på banan längre, säger Sören Holmberg,

Av regeringspartierna är det bara kristdemokraterna som ökar. Partiet ligger nu 1,3 procentenheter över fyraprocentsspärren. Moderaterna fortsätter att minska och ligger i januarimätningen 5,8 procentenheter under valresultatet på 26,2 procent. Januarinoteringen på 20,4 procent är partiets lägsta sedan SvD/Sifos mätning i juni 2004. Då lockade m 19,3 procent av väljaropinionen.

I valet 2006 var det rekord i direkt överströmning av väljare från socialdemokraterna till moderaterna. Nu går strömmen i motsatt riktning.

– Av de moderata förlusterna så har tre procentenheter gått direkt till s sedan valet, säger Toivo Sjörén, chef för Sifos opinionsundersökningar.

Regeringssidan har fortfarande starkare stöd, även om det minskar, bland pensionärerna än oppositionen. Men oppositionen har ett klart övertag bland unga väljare i gruppen 18-29 år.

– Det är dryga 30 procentenheters skillnad i den gruppen till oppositionens fördel, säger Toivo Sjörén

Dan Nilsson 08-13 56 61 dan.nilsson@svd.se “

I opinionsundersökningen av DN/Synovate, visad i DN 080125 sid 9, hade i januari regeringspartierna 37,9% och vänsterblocket 58,5%, dvs ett gap på 20,6 procentenheter (SvD/Sifo 116,4). Se vidare om detta i slutet under rubriken “Ny bottennivå för moderaterna”.

SvD Ledarbloggen 080121.

“ Nu behövs inte Lars Ohly längre, tyvärr.

Januari månads opinionsmätning från Sifo skänker ingen lättnad åt det borgerliga blocket. Oppositionens övertag växer till hela 16,4 procentenheter. Vänsterblocket samlar 56,3 procent, vilket innebär en tänkbar egen majoritet för socialdemokraterna, som får 43,1 procent, och miljöpartiet, på 7,2 procent, om det vore val idag. Lars Ohlys 6,0 procent skulle de inte behöva.

Det är miljöpartiet som rycker fram. De går från 5,6 till 7,2 procent, vilket också är mätningens enda statistiskt säkra förändring. Därmed möjliggör de tanken på en regering bestående av enbart socialdemokrater och miljöpartister. Den tanken kan ha stor betydelse den närmaste tiden.

Klyftan mellan socialdemokraterna och miljöpartiet är förvisso enorm. Men bägge parterna är frestade av varandra. Sedan flera år pågår ett arbete partierna emellan att närma sig varandra organisatoriskt och politiskt. Om de nu kan kasta överbord tanken på att de behöver ta hänsyn till vänsterpartiet när de utformar den framtida politiken, så kan de nog enklare komma överens. Att förutspå ytterligare närmanden mellan s och mp torde följaktligen inte vara en dum gissning.

Detta skulle också försvåra en del av Fredrik Reinfeldts retorik. Nu har han för vana att fråga Mona Sahlin med vem hon vill genomdriva sin politik. Underförstått ligger hotet om att Ohly skulle kunna tänkas bli försvars-, finans- eller utrikesminister. Men om svaret på frågan, uttalat eller inte, är miljöpartiet blir nog väljarna inte lika skrämda. Oavsett hur disparata de bägge partiernas visioner är.

Värt att notera i denna Sifo är också att tendensen pekar mot att Alliansen har förlorat opinionsgreppet om Stockholm. Förändringen är förvisso inte statistiskt signifikant, men enligt dagens siffror besegrar oppositionen borgerligheten med 0,6 procentenheter i Stockholms.

Den som vill vinna valet måste vinna Stockholm. Det var därför Mona Sahlin i årets första riksdagsdebatt så tydligt gick in för att svartmåla Alliansens politik i huvudstaden. Det stora problemet för vänstern när det gäller Stockholm är dock att invånarna här så tydligt är vinnare på regeringens politik. Stockholm går som tåget, och invånarna har mindre att klaga på nu än med det förra styret. Men de framgångarna garanterar inte väljarnas stöd - de borgerliga företrädarna måste anstränga sig ytterligare för att visa att de verkligen gör skillnad, och undvika att hamna i blåsväder (jag menar dig, Ulf Kristersson!).

Det ser dystert ut, som sagt. Moderaternas nedgång till 20,4 från 22,6 procent är statistiskt osäker, men den känns ändå. Centerpartiet krymper också, statistiskt osäkert, med 0,3 procentenheter till 6,8 procent. Folkpartiet ligger still på 7,4 - fortfarande ingen Björlklundeffekt i sikte. Visst ljus kan skönjas för Göran Hägglunds kristdemokrater som, också statistiskt osäkert, lyfter från 4,2 till 5,3 procent.

Men det är två år till valår. Och 2004 såg det också mörkt ut, men man lyckades vända. Vissa saker talar för att det är fullt möjligt även nu. Regeringen har på kort tid genomfört ett väldigt omfattande reformpaket, och det är logiskt att förändringar som ju har både fram- och baksidor möts med motstånd och opinionsfall. Och det är också rimligt att väljarna efter ett tag vänjer sig vid den nya situationen och istället

blickar framåt. Det som möjligen ytterligare talar för regeringen är att 2009 kommer att handla mycket om EU-frågor, där motståndarsidan är ofattbart splittrad. Sveriges EU-ordförandeskap kommer kanske också att skänka lite internationell glans och statsmannaskap åt Fredrik Reinfeldt, precis som Göran Persson en gång gynnades. Men då gäller förstås att man har öra även för den sunda euroskepsisen i de egna leden.

Centralt är hur som helst att kommunikationen måste börja fungera. Det håller inte att som hittills skygga i korridorerna, ducka för debatterna och huka i buskarna. Väljarna måste få höra varför refomerna genomförts, vad som är resultaten, och varför saker och ting hade varit etter värre under en vänsterregering.

Det gäller att hitta tillbaks till den vinnande berättelsen om hur den tidigare regeringspolitiken skapat utanförskap och orättvisor, och att tydligt förklara att Alliansen representerar ett vägval för en hoppfull framtid.

(Sverigedemokraterna hamnar på 2,9 och övriga partier samlar 0,9 procent. Andelen som röstar blankt eller inte anger något parti ligger på 15,6 procent. 1906 personer intervjuades mellan den 7 och 17 januari. Den statistiska felmarginalen för mätningens huvudresultat är för s 2,2, för m 1,8, för fp och mp 1,2, för c och v 1,1, för kd 1,0 samt för sd 0,9.)

Per Gudmundson 2008-01-20

Sverige. En början på hösten 2007.

Kungens tal vid svenska Riksdagens öppnande hösten 2007.

Riksdagens snabbprotokoll 2007/08:2.
Tisdagen den 18 september 2007. Kl. 14:00 - 14:50

HANS MAJESTÄT KONUNGEN:

Herr talman! Ärade ledamöter av Sveriges riksdag! I dag inleds riksmötet här i Stockholm. Samtidigt öppnar FN:s generalförsamling i New York. Det finns därför särskild anledning att erinra om de åtta millenniemål som FN antog i stor enighet år 2000, mål som ska vara uppnådda senast 2015. Ett av målen är en halvering av fattigdomen i världen. Andra är rent vatten och grundutbildning åt alla samt slut på spridningen av hiv och aids. I en gemensam deklaration framförde medlemsstaterna också viljan att stärka FN:s fredsoperationer. Syftet är att tillförsäkra människor runt om i världen ökat skydd när frihet och säkerhet hotas. Nu har halva tiden snart gått. Världssamfundet står inför en stor utmaning eftersom vi har lång väg kvar att vandra. Det är därför min förhoppning att arbetet med millenniemålen ges högsta prioritet både i nationella och i internationella beslutande församlingar och organ runt om i världen. För Sverige är riksdagens arbete inom detta område av stor vikt.

Herr talman! Aldrig tidigare i mänsklighetens historia har världens folk och nationer varit så beroende av varandra som i dag. Det är därför viktigare än någonsin att hålla dialogen levande mellan nationernas ledare och att verka för ökad kunskap och ömsesidig respektöver de gränser som skapats av skilda kulturer, religioner och historisk bakgrund.

Under statsbesök och i andra officiella sammanhang har jag under det år som gått mött statschefer från en lång rad nationer. Förutom våra nordiska grannländer kan USA, Kina, Ryssland, Kanada, Japan och nu senast Brasilien nämnas.

Vid varje sådant möte står numera frågorna om klimat, miljö, fattigdomsbekämpning och säkerhet högt på agendan. Detsamma gäller vid många svenska och internationella sammankomster. Tällberg Forum är ett exempel liksom det internationella kollokvium i samverkan med Kungl. Vetenskapsakademien som det inbjuds till vartannat år.

I juni diskuterade vi effekterna av klimatförändringar under ett besök på Grönland. Det var en resa som gav upphov till djup eftertanke.

Jag märker att de principer och grundläggande värderingar som under en lång tid varit vägledande för Sveriges agerande i dessa frågor möter respekt och uppskattning. Vi ser vår långa tradition av demokrati, frihet och yttrandefrihet som en självklar grund för vårt samhälle. Riksdagen är vår yttersta garant för bevarandet av dessa rättigheter.

Det är min förhoppning och övertygelse att ni som är ledamöter av Sveriges riksdag med fortsatt starkt engagemang driver alla dessa viktiga frågor vidare, till gagn för vårt folk och för alla människor.

Herr talman! Med dessa ord förklarar jag 2007/08 års riksmöte öppnat.

Världen i regeringsförklaringen hösten 2007.

Kungens tal vid öppnandet av riksdagen hösten 2007 börjar med FNs millenniemål:

”Det är därför min förhoppning att arbetet med millenniemålen ges högsta prioritet både i nationella och i internationella beslutande församlingar och organ runt om i världen.
För Sverige är riksdagens arbete inom detta område av stor vikt.”

“Aldrig tidigare i mänsklighetens historia har världens folk och nationer varit så beroende av varandra som i dag. Det är därför viktigare än någonsin att hålla dialogen levande mellan nationernas ledare och att verka för ökad kunskap och ömsesidig respekt över de gränser som skapats av skilda kulturer, religioner och historisk bakgrund.”

“Det är min förhoppning och övertygelse att ni som är ledamöter av Sveriges riksdag med fortsatt starkt engagemang driver alla dessa viktiga frågor vidare, till gagn för vårt folk och för alla människor.”

Efter Kungen framförde Statsminister Fredrik Reinfeldt regeringsförklaringen och sa om engagemanget för världen:

“Ingen kan i dag lämnas oberörd av vad som väntar vår jord och framtida generationer om vi inte bättre lyckas formulera en politik som kan svara upp mot de klimatförändringar som följer av den globala uppvärmningen. Vi har ett ansvar att förvalta våra gemensamma resurser och att inte äventyra kommande generationers livsbetingelser.

Sverige har en lång tradition av att vara pådrivande i miljöpolitiska sammanhang. Vi är ett land som har satt en ära i att våra barn och barnbarn ska kunna uppleva en bra miljö, andas ren luft och dricka friskt vatten. Det är en tradition som regeringen ämnar leva upp till, och det med förstärkt kraft. Samtidigt är vi tydliga med att klimatfrågankräver en bredare politisk ansats.

Klimatfrågan berör. Den väcker många frågor men också en vilja att söka svar. Där finns ett engagemang som vi behöver ta till vara och en stor vilja hos företag att också få vara med i arbetet. Kan vi samla allt detta är mycket vunnet. Genom att ligga i framkant löser vi inte bara våra egna miljöproblem utan bidrar till teknikutveckling och löser miljöproblem i vår omvärld samtidigt som vi skapar jobb här hemma.

Miljöskatter och andra ekonomiska styrmedel har en central roll i klimatarbetet. Inte minst krävs förbättrad samordning mellan energibeskattninge och övriga ekonomiska styrmedel inom miljö- och energipolitiken. En grundprincip i reformarbetet blir att förorenaren ska betala för sin miljöpåverkan. Särskilt fokus kommer att läggas på koldioxidbeskattning och annan energibeskattning.

Ett samlat grepp om klimatfrågan är nödvändigt. Regeringen avser att 2008 presentera en klimatpolitisk proposition. Mot bakgrund av klimatfrågans långsiktiga karaktär önskar regeringen nå en så bred uppslutning om den framtida klimatpolitiken som möjligt. Regeringen har därför inrättat ett vetenskapligt råd för klimatfrågor, som nyligen

avlämnat sin slutrapport, tillsatt en parlamentarisk klimatberedning samt en kommission för hållbar utveckling. Inom kort överlämnar regeringen även förslag om den så kallade klimatmiljarden. Det lägger grund för den bredd och långsiktighet som klimatfrågan kräver.

Energifrågan hör intimt samman med klimatfrågan, och även här ser regeringen ett värde i en bred parlamentarisk förankring. Regeringen avser därför att föra samtal med riksdagens partier i klimatberedningen om förutsättningarna för en bred, långsiktig, modern och marknadsekonomiskt orienterad energipolitik. Efter årtionden av politisk splittring och tvära kast vill vi ge Sverige en energipolitik som står stark över tid och möter framtidens krav.

Till våra nationella insatser fogar regeringen även en strävan efter ökat internationellt samarbete till svar på klimat- och miljöutmaningarna. En viktig del i detta blir de förhandlingar som ska leda fram till en nyklimatregim efter 2012.Intensiva slutförhandlingar väntas under 2009. EU-samarbetet kommer att spela en viktig roll under dessa förhandlingar, och miljöarbetet blir därför en huvudfråga inför det svenska ordförandeskapet i EU 2009. Även inom energiområdet har EU högt ställda ambitioner vilket innebär ökade åtaganden också för Sverige.

Gemensamma utmaningar vinner på samarbete, och det gäller inte bara inom klimatpolitiken. Inom ramarna för det europeiska samarbetet möjliggörs också för vårt land att verka för svenska intressen som ökad frihandel, en fungerande inre marknad och samverkan mot internationell brottslighet. Sverige ska förena tydlighet för de mänskliga rättigheterna med hängivenhet inför internationellt samarbete. Sverige ska därför vara en aktiv och konstruktiv kraft i Europeiska unionen.

Vårt lands framtida säkerhet bygger på gemenskap och samverkan med andra länder, men kräver också att Sverige för en mer aktiv utrikespolitik för frihet, säkerhet, demokrati, välstånd och hållbar utveckling i världen. Vi ska vara ett land med vilja och förmåga att se bortom våra egna gränser och bortom vår del av världen för att finnas till stöd i de mest utsatta delarna av vår värld. Sverige ska fortsatt vara ett föregångsland inom det internationella utvecklingssamarbetet. Vi höjer därför ambitionen när det gäller fattigdomsbekämpningen och stärker vårt fokus på Afrika. “

Kärnkraft minskar koldioxidutsläppen.

DN 071010:

"Socialdemokratin måste satsa på nya kärnkraftverk"

“S-profilen Sören Wibe uppmanar sitt parti att byta politik: Med gammal och ny kärnkraft är det fullt möjligt att nå en nollnivå för koldioxidutsläppen. Socialdemokratin har en nyckelroll i frågan om kärnkraftens framtid i vårt land. Det duger inte längre att ryggmärgsmässigt avvisa den. För med användning av kylvattnet från våra kärnkraftverk skulle vi vinna motsvarande två tredjedelar av all den energi som alstras i verken. Och med ny kärnkraft skulle vi kunna nå en nollnivå för koldioxidutsläppen. Om klimatforskarna har rätt i sina prognoser är det omöjligt att tänka sig en rimlig lösning av problemet med växthusgaserna utan att satsa på kärnkraft. Det måste socialdemokraterna inse, annars står vi inför obe-hagliga överraskningar, skriver Sören Wibe, tung socialdemokratisk profil och professor i skogsekonomi vid Sveriges lantbruksuniversitet i Umeå.

Om man har en pistol riktad mot tinningen så gör man nog bäst att utgå från att den är laddad. Visst kan alla de klimatrapporter som nu strömmar över oss vara felaktiga, men teori och empiri ger samma svar. Jorden blir faktiskt varmare, helt i enlighet med vad en stor majoritet av forskarsamhället förutspått. Detta är fakta och inte alarmism.

Sverige kan inte ensamt vända trenden, men vi kan åtminstone avstå från att förvärra situationen. Det är i det perspektivet vi skall bedöma kärnkraftens framtid. Vi kan inte behandla denna energikälla oberoende av alternativen och vad som sker i världen kring oss.

Det finns endast en period i vårt lands historia då vi minskat utsläppen av växthusgaser. Det var 1970-1985, när vi byggde ut kärnkraften. Då minskade våra utsläpp med 30-40 procent (cirka 30 miljoner ton koldioxid per år). En anledning var givetvis ett aktivt energisparande, men lika mycket bidrog det faktum att man bytte olja och kol mot kärnkraftsel. I tiotusentals villor slängde man ut oljepannan och installerade elvärme och reducerade därmed de egna koldioxidutsläppen till nära noll. Inom industrin skedde motsvarande utbyte.

I Sveriges har kärnkraften gjort det möjligt att minska koldioxidutsläppen med flera hundra miljoner ton. I hela världen rör det sig om miljardtals ton. Det har inte varit tillräckligt för att hindra mängden av växthusgaser att öka , men det är ändå något som märkbart dämpat en skenande utveckling.

Kärnkraften är långt ifrån problemfri, men när man väger dess positiva bidrag till klimatet mot dess nackdelar är valet lätt: Sverige behöver mer, och inte mindre kärnkraftù. Det kan inträffa svåra olyckor, men världen har nu erfarenhet av civil kärnkraft motsvarande cirka 10 000 reaktorår. En, säger en, stor olycka har inträffat, och den skedde i en reaktor med en teknik som man nu slutat använda. Dagens kärnkraft uppfyller alla rimliga krav på säkerhet, speciellt i relation till de hot som den globala uppvärmningen innebär.

Det är också terminologiskt missvisande att hävda att "avfallsfrågan är olöst". Rent tekniskt och ekonomiskt är frågan löst sedan länge, och det finns många olika lösningar att välja mellan. Frågan är olöst endast i politiskt avseende: man har ännu inte bestämt exakt var i de olika länderna man skall gräva ner avfallet.

I Sverige har vi lagt ner miljarder på detaljerad forskning om geologi, svetsteknik, korrosion och liknande för att möta kraven på säker

förvaring. I vårt land har fler forskare arbetat med vad som eventuellt kan hända om en mindre mängd radioaktivitet läcker ut (på 500 meters djup i ett urberg) om 150 000 år, än vad som sysslat med vad som händer om jorden fortsätter att värmas i ytterligare några decen-nier. Hela programmet för avfallets förvaring går loss på nära 100 miljarder, kostnader som i sin helhet betalas av kärnkraftverken själva. Jämför detta med hur vi behandlar det avfall, (också miljöfarligt och enormt mycket större) som kommer från vår förbränning av olja, kol och biobränslen.

De villkor som omger kärnkraften i vårt land är mångdubbelt strängare än för andra industrier. Till det kommer en mediegranskning som saknar motstycke och extraskatter på produktionen. Men kärnkraften klarar av detta. Den överlever, trots ekonomiska, ekologiska och politiska krav som skulle stjälpt nästan all annan industriell verksamhet. Och varje dag, år ut och år in, decennium efter decennium, finns den där och producerar den el som hjälper oss att lösa de problem som den globala« uppvärmningen skapar.

Ändå är kärnkraften miljörörelsens fiende nummer 1, och en symbol för det destruktiva i vår ekonomiska utveckling. Det är orättvist, men också skadligt eftersom det blockerar vettiga lösningar på klimatfrågan. Kärnkraftens problem förstoras, och i motsvarande grad förminskas problemen med andra energislag. Låt mig ge några konkreta exempel.

Avskogningen i tropikerna är en av de största källorna till växthuseffekten. Den orsakar till exempel större koldioxidutsläpp än all världens trafik. Förrådet av kol som är bundet i de tropiska skogarna förs direkt och indirekt upp till atmosfären. Detta vet alla. Men få talar högt om att i princip samma sak sker då vi nu dammsuger våra skogar på jakt efter skogsbränsle. Det innebär att vi omedelbart eldar upp det förråd av kol - kvistar, toppar och stubbar - som finns kvar efter en avverkning. På 1 000 års sikt har detta ingen betydelse, men för de närmaste 50-100 åren är utsläppen från skogsbränslen betydande och storleksmässigt fullt jämförbara (per energienhet) med de som kommer från olja och bensin. Och det är just de närmaste 50-100 åren som är kritiska för klimatet.

Vi stimulerar användning av skogsbränslen med skattelättnader. Samtidigt avsäger vi oss lösningar som är fullständigt utan utsläpp. Till en ringa kostnad, och helt utan utsläpp, skulle vi kunna värma större delen av Stockholm och Uppsala med det kylvatten som nu bara rinner ut i havet från Forsmark. Denna lösning föreslogs faktiskt när Forsmark byggdes, men avvisades eftersom man inte ville "bygga fast" kärnkraften i landet. Priset: några hundra miljoner ton extra koldioxid till atmosfären ansågs inte orimligt. För mig är det både orimligt, oklokt och oekonomiskt.

Kylvattnet från alla våra kärnkraftverk skulle kunna utnytt-jas. Det utgör faktiskt två tredjedelar (!) av all den energi som alstras vid verken. Ny kärnkraft skulle - direkt och indirekt - kunna ersätta större delen av den olja som används inom trafiksektorn. Det är både tekniskt och ekonomiskt fullt möjligt att med ett par kraftfulla politiska insatser nå en nollnivå för koldioxidutsläppen i vårt land. Men icke. I stället låter vi koldioxidutsläppen öka kraftigt år från år, något som döljs enbart av det faktum att den officiella statistiken inte inkluderar utsläppen från biobränslen. Allmänhet och politiker vilseleds om vart vi är på väg och om lägets allvar.

Socialdemokratin har en nyckelroll i frågan om kärnkraftens framtid i vårt land. I både EU-parlament och i riksdagen har jag sökt föra upp

frågan till diskussion och prövning. Svaret har oftast blivit att en positiv inställning till kärnkraft är "Old labour", i Sverige typ den inställning som politiker i Tage Erlanders generation hade.

Må så vara, jag är barn av min tid. Men när nordvästpassagen nu öppnas och Arktis försvinner kan det varaß läge att pröva även halvt bortglömda argument. Även Svenska naturskyddsföreningen var positiv till kärnkraft i början av 1970-talet - då med uttrycklig hänvisning till miljön.

Kärnkraften kan inte ensamt rädda jordens klimat. Det krävs även satsningar på vindkraft, solenergi, bergvärme och annat. Men det kommer inte att räcka. Och inte heller kommer det att räcka att, som nu, höja bensinskatten med en 25-öring varje år för att ändra människors beteende.

Om klimatforskarna har rätt i sina prognoser, är det omöjligt att tänka sig en rimlig lösning utan kärnkraft. Om inte denna insikt präglar socialdemokratins hållning i frågan kommer framtiden att erbjuda många, stora och negativa överraskningar, politiska, ekologiska och etiska.

SÖREN WIBE “

Hela regeringsförklaringen hösten 2007

Riksdagens snabbprotokoll 2007/08:2. Tisdagen den 18 september.
Kl. 14:00 - 14:50

1 § Öppnande av riksmötet ....

Anf. 1 TALMANNEN:
Jag hemställer att Ers Majestät förklarar riksmötet öppnat.

Anf. 2 HANS MAJESTÄT KONUNGEN.....

2 § Regeringsförklaring

Anf. 3 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Eders Majestäter, Eders Kungliga Högheter, herr talman, ledamöter av Sveriges riksdag! I morse ringde väckarklockorna runt om i vårt land. Sverige vaknade till en ny dag. För en del stundade en dag på jobbet med kollegerna och för våra barn en ny dag i skolan eller hos kompisarna i förskolan. En student på någon av våra högskolor gav sig i väg för att läsa på inför en stundande tenta. En äldre människa fick kanske besök av hemtjänsten som tittade till henne med frukost. På något av våra sjukhus blev en patient undersökt efter gårdagens operation.

Det är alla dessa människor och många andra som utgör Sverige. Hos dem fångas alla de förhoppningar och farhågor om jobben, välfärden och framtiden som politiken har ett ansvar att se och möta. Alla dessa människor och alla andra är delaktiga i den helhet vi kallar Sverige – vårt land, ett bra land.

Partierna i Allians för Sverige – Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna – bildade för snart ett år sedan regering tillsammans. Det skedde efter att svenska folket gått till val och gett våra fyra partier förtroendet att gemensamt, med en majoritet av väljarnas stöd, förnya Sverige. Vi hade sökt och vunnit väljarnas förtroende med budskapet om att Sverige var ett bra land men att allt i Sverige inte var bra.

Sverige led av ett stort utanförskap från arbetsmarknaden. Många företagare vågade inte tro på en framtid i Sverige. Jobb som gått förlorade hade inte ersatts av nya, och människor med arbetsvilja hamnade i bidragsförsörjning och fick inte det stöd de behövde. Resultatet innebar att över en miljon människor stod utanför arbetsmarknaden eller jobbade mindre än de skulle vilja. Samtidigt skapade bidragssystem och höga inkomstskatter en situation där det för många inte lönade sig att arbeta. Särskilt gällde detta för människor med små eller medelsto‹ra inkomster.

Därtill kunde vi se en tredje konsekvens av utanförskapet. Den handlade om att betydande delar av samhällets resurser låstes i bidrags- och ersättningssystem för människor som var i arbetsför ålder och som ville jobba men som saknade stöd för att finna ett nytt jobb. Resultatet var brister i välfärden. Vård och omsorg höll inte tillräcklig kvalitet, och resultaten i våra skolor försämrades jämfört med andra länder.

Vi såg hur allt detta grundlade en utveckling där Sverige gled isär. Sverige klövs människor emellan och mellan stad och land. Vi såg problemen och vårt löfte var att göra något åt dem. Vi ville möjliggöra för människor att växa, ta ansvar och utvecklas i hela vårt land.

I regeringsförklaringen för ett år sedan presenterade regeringen politikens inriktning och vad den såg som sina arbetsuppgifter för hela mandatperioden. Det gäller fortsatt. Ambitionen är att fler ska få ett arbete, att fler företagare ska vilja skapa nya jobb runt om i Sverige, att enskilda och familjer ska få mer makt över sin egen tillvaro och att möjligheten att skaffa sig kunskap ska komma fler till del. Fler ska också känna gemenskap med andra och få uppleva trygghet, hälsa, välstånd och en god miljö.

Regeringen har under det gångna året genomfört eller aviserat en lång rad reformer för att leva upp till de löften som givits till väljarna.

Vi har inlett arbetet för att göra det mer lönsamt att arbeta, för att få fler att vilja anställa och för att få fler företag att starta, stanna och växa i Sverige.

Jobbskatteavdragets första steg. Förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen. Reformer för minskad byråkrati, skatteförändringar, bättre finansiering och andra insatser för att företagandet ska ges bättre förutsättningar. Nystartsjobben. Instegsjobben för invandrare. Jobb- och utvecklingsgarantin. Åtgärder för att ge tjänstesektorn fler möjligheter att växa. De är alla exempel på vad som gjorts eller är på väg att göras för att jobben ska bli fler.

Regeringen har också inlett arbetet för att förbättra kvaliteten i den skattefinansierade välfärden – detta både genom resurstillskott och reformer för bättre kvalitet i skolan, förskolan, äldreomsorgen och sjukvården. För rättsväsendet innebär regeringens politik den största satsningen någonsin.

En hörnsten för vårt arbete är ordning och reda i de offentliga finanserna, på såväl kort som lång sikt. Med en ansvarsfull politik bygger vi en stabil grund för en god ekonomisk utveckling. Målet om en procents överskott för det offentliga sparandet klaras med god marginal under de kommande åren. Statsskulden betalas av och vi värnar därmed våra barns och barnbarns framtid.

Inriktningen i regeringens politik, att skapa drivkrafter och möjligheter till arbete och förutsättningar för en bättre fungerande ekonomi, är även viktig för att den starka konjunkturen inte ska övergå i överhett-

ning med ökade svängningar i sysselsättning och produktion som följd.

En stark ekonomi minskar vår utsatthet om det stormar på de internationella finansmarknaderna. En stark ekonomi är en förutsättning för att Sverige ska kunna svara upp mot framtidens utmaningar. Det ger oss möjligheter att svara upp mot behoven av utökade välfärdstjänster för att möta kraven hos en åldrande befolkning. Det skapar grund för att vi framgångsrikt ska kunna vidta åtgärder mot klimatförändringar. Det gör att vi kan hävda oss i den ökande konkurrens som följer i globaliseringens spår.

Svensk ekonomi utvecklas nu mycket positivt. Tillväxten är fortsatt hög och prognoserna för svensk arbetsmarknad ser allt ljusare ut. Vi ser hur sysselsättningen ökar, arbetslösheten trängs tillbaka och utanförskapet minskar. Bakom statistiken finns människor av kött och blod – människor som får en möjlighet att växa i arbetslivet, känna stoltheten i att försörja sig själva och bli en del av den gemenskap som ett arbete innebär.

Den utveckling vi ser ut att ha framför oss är positiv i dubbel bemärkelse. Att fler får arbete innebär att färre står utanför. Det innebär i sin tur ett ökat utrymme för fortsatta skattelättnader och satsningar på välfärden.

Det går bra för Sverige, men det finns samtidigt de som riskerar att gå miste om de möjligheter som öppnas på svensk arbetsmarknad. Tar vi nu inte chansen till fler reformer för jobb riskerar vi att missa en historisk chans att bryta utanförskapet. Regeringen avser därför att presentera en lång rad fortsatta reformer som syftar till att skapa tydliga drivkrafter till arbete och fler och bättre vägar tillbaka för dem som i dag står utanför.

Inkomstskatterna för framför allt låg- och medelinkomsttagare ska fortsätta att sänkas. Regeringen vill tydliggöra värdet av arbete för personal i vården och barnomsorgen, för industriarbetare, tjänstemän och alla andra som arbetar. Det sker nästa år genom ett förstärkt jobbskatteavdrag som införs den 1 januari 2008. De flesta som arbetar får med jobbavdragets andra steg ca 1 000 kronor mer kvar av lönen varje månad.

Utöver ett förstärkt jobbskatteavdrag avskaffas den statliga fastighetsskatten vid årsskiftet. Dagens skatt som är orättvis och saknar legitimitet ersätts av en kommunal avgift som ger förutsägbarhet samt lägre löpande boendekostnader.

Vid sidan av reformer som ökar marginalerna för dem som arbetar krävs att vi gör vårt yttersta för att sänka trösklarna för dem som står längst från arbetsmarknaden. Det är bara så vi kan minska klyftorna i Sverige.

Regeringen fortsätter arbetet med att bryta utanförskapet för nyanlända svenskar genom fokus på arbete och språkkunskaper samt bättre samordning mellan myndigheter. Drivkrafterna för arbetsgivare att anställa personer i grupper med svag ställning på arbetsmarknaden – till exempel unga, äldre och utrikes födda – har stärkts men ska ytterligare förbättras.

Regeringen avser också att utvidga nystartsjobben till att även omfatta offentlig sektor inom vård och omsorg. Därmed öppnas ännu en väg till arbete, inte minst för många kvinnor, samtidigt som vi kan möta välfärdens behov av personal för förhöjd kvalitet och kommande pensionsavgångar.

De senaste 30 åren har andelen personer med sjuk- eller aktivitetsersättning tredubblats trots att det allmänna hälsoläget förbättrats. Regeringen kommer under det kommande året att lägga särskild vikt vid reformer till stöd för att människor som drabbats av sjukdom ska behålla en nära koppling till arbetsmarknaden och att vägarna tillbaka är många och breda.

Företagshälsovården ska tillföras resurser för att utvecklas och en rehabiliteringsgaranti införas. Sjukförsäkringen ska reformeras för att garantera trygghet, i stället för att skapa livssituationer av utanförskap. Arbetsgivare ska erbjudas mer förmånliga villkor att anställa långtidssjukskrivna. Regeringen avser att införa så kallade nyfriskjobb, som innebär att arbetsgivare får dra av dubbla arbetsgivaravgifterna vid anställning av personer som under längre tid varit sjukskrivna.

Så gör vi vårt yttersta för att även de som står längst från arbetsmarknaden ska få en chans att komma tillbaka.

En viktig grund för Sveriges välstånd är våra entreprenörer, investerare och företagare. De spelar nyckelroller i byggandet av det samhälle och den ekonomiska utveckling som gör att Sverige kan stå starkt i en föränderlig värld. Sverige måste därför bli ett land som bättre ser till dem som vågar ta risker, utveckla sina idéer och pröva sina vingar som egna företagare. En bred översyn pågår av företagares sociala trygghetssystem, av F-skatteregler och förmånsrätt, men ett antal konkreta reformer ska redan nu genomföras.

Förmögenhetsskatten avskaffas från och med i år. Reformen för hushållsnära tjänster utvidgas. Regeringens regelråd tillsätts och programmet för kvinnors och invandrares företagande fortsätter. Regeringen kommer också att avsätta ökade resurser till vår infrastruktur för att på så sätt möjliggöra ökad tillväxt genom minskade transportkostnader, ökad leveranssäkerhet och en utvidgad arbetsmarknad.

Sverige är ett land med rika möjligheter som vi bättre måste ta till vara. Därför vill vi föra en politik som ger alla delar av vårt land möjligheter att växa och utvecklas av egen kraft. Genom att stärka den lokala och regionala konkurrenskraften, och skapa bättre förutsättningar för innovationer och investeringar, kan vi förbättra och förstärka tillväxtpotentialen i hela landet.

Att kvinnor och män ska ha samma livschanser är en självklarhet – samma möjligheter att välja mellan olika jobb, samma möjligheter att försörja sig, göra karriär men också att känna trygghet i vardagen. Därför genomför regeringen en rad åtgärder för att öka jämställdheten mellan kvinnor och män. Skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagare, ökade rehabiliteringsinsatser, avknoppning från offentlig sektor, ökade resurser till kvinnligt företagande, nystartsjobb inom offentlig sektor, sänkt skatt inom tjänstesektorn och en handlingsplan för att stoppa våldet mot kvinnor är alla förändringar som gör vardagen bättre för många kvinnor.

Om en politik för arbete och företagande utgör den ena bärande delen i regeringens politik utgör förnyelse och förbättringar av våra välfärdsverksamheter den andra.

Vi vill ge familjer bättre möjlighet att forma sin vardag och ge sina barn en trygg uppväxt. Vi vill att vår förskola, skola, sjukvård och äldreomsorg ska kännetecknas av kvalitet, valfrihet och mångfald. Barn och elever ska bli sedda och känna lust att lära. Patienter och äldre ska känna trygghet, få omtanke och bemötas med den respekt och värdighet de förtjänar.

Svaret på välfärdens utmaningar handlar inte om privat eller offentligt utan om kvalitet och att människors behov sätts före systemen. Det handlar om att ta till vara personalens idéer och ge dem möjligheter. Det handlar om möjligheter för elever, föräldrar, patienter och äldre att säga sitt. Det handlar om att lyssna för att skapa möjligheter att förbättra innehållet i verksamheten.

Familjen är en grundläggande gemenskap i samhället som ger trygghet och känsla av sammanhang. En modern familjepolitik erkänner att behoven inte är lika för alla utan att föräldrar själva måste ges en ökad möjlighet att välja lösningar som passar dem och deras barn bäst.

En modern familjepolitik förenar jämställdhet och valfrihet. Från

halvårsskiftet införs en jämställdhetsbonus och möjlighet för kommuner att införa vårdnadsbidrag. Något senare följer en barnomsorgspeng, och ett förstärkt pedagogiskt uppdrag ges till förskolan. Förslagen ska öka mångfalden i barnomsorgen, ge möjlighet till mer tid med barnen och stödja jämställdhet i familjerna, samtidigt som arbete uppmuntras för såväl kvinnor som män.

Förnyelsen av den svenska skolan ska fortsätta. Vi accepterar inte en utveckling med bristande arbetsro och sjunkande resultat där många elever lämnat skolan utan tillräckliga kunskaper. En bra skola utjämnar klasskillnader. En bra skola lägger grund för att alla, oavsett bakgrund, ges möjligheter att utveckla sin begåvning och tillgodogöra sig samhällsbärande värden. Vi har därför en skyldighet att ge alla barn och ungdomar en utbildning som förbereder dem för ett liv som vuxna.

Under kommande år vill regeringen inleda en särskild läsa-skriva-räkna-satsning. Att tidigt säkra nödvändiga kunskaper i att läsa, skriva och räkna ökar möjligheten för fler elever att lämna den grundläggande utbildningen med fullgoda kunskaper.

Genom en särskild satsning kallad Skapande skola kommer skolornas möjlighet att ta del av professionell kultur att öka samtidigt som ungas eget skapande främjas.

Ökade resurser kommer också att föreslås till universitets- och högskoleutbildningen för ökad kvalitet. Gymnasieskolan ska reformeras, och regeringen avser att återkomma med reformförslag så att en ny gymnasieskola kan införas.

Vi vill att vår vård och omsorg även i framtiden ska vara solidariskt finansierad genom den skatt vi betalar och fördelas efter behov. Plånboken får aldrig styra rätten till vård. Vi vill samtidigt se en större mångfald inom vård och omsorg som ett led i arbetet med att ge patienter och omsorgstagare bästa möjliga vård och omsorg. Inte minst ideella vård- och omsorgsgivare har en roll i detta. Insatserna för ökad mångfald ska därför förstärkas i syfte att ge den enskilde rätt att välja men också att välja bort det som inte fungerar.

Vid sidan av detta fortsätter regeringens reformarbete för höjd kvalitet inom vårdeìn och omsorgen. Människor ska ha rätt till en bra vård som ges i tid och som möter varje enskild människas behov.

Vårdgarantin ska ytterligare förstärkas och kvaliteten inom psykiatrin och inom vården i stort förbättras. Ett förslag om fritt val inom äldreomsorgen och en värdighetsgaranti kommer att presenteras för att säkerställa att också de mest sköra äldre får ett värdigt bemötande. Regeringen kommer att presentera en tandvårdsreform för att både stärka skyddet mot höga kostnader och skapa goda villkor för tandvården.

Under nästa år kommer regeringen också att genomföra en förnyad satsning på folkhälsa. Särskilt ska fokuseras på alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder samt åtgärder för barns hälsa och föräldrastöd.

Vår idé om välfärdssamhället bygger på insikten om att ingen människa är en isolerad ö. Vi är beroende av andra för att våra liv ska fungera. Vi behöver kunna känna den trygghet som följer av att vara behövda eller då och då få möta en värmande hand. Ett tryggt samhälle bygger vi underifrån och med utgångspunkt i den omtanke vi visar varandra. Det sker bäst i det civila samhället, i ett levande kulturliv och i våra medmänskliga möten. I samma stund som vi glömmer det förlorar mycket annat sin innebörd.

Ingen kan i dag lämnas oberörd av vad som väntar vår jord och framtida generationer om vi inte bättre lyckas formulera en politik som kan svara upp mot de klimatförändringar som följer av den globala uppvärmningen. Vi har ett ansvar att förvalta våra gemensamma resurser och att inte äventyra kommande generationers livsbetingelser.

Sverige har en lång tradition av att vara pådrivande i miljöpolitiska sammanhang. Vi är ett land som har satt en ära i att våra barn och barnbarn ska kunna uppleva en bra miljö, andas ren luft och dricka friskt vatten. Det är en tradition som regeringen ämnar leva upp till, och det med fö≠rstärkt kraft. Samtidigt är vi tydliga med att klimatfrågan kräver en bredare politisk ansats.

Klimatfrågan berör. Den väcker många frågor men också en vilja att söka svar. Där finns ett engagemang som vi behöver ta till vara och en stor vilja hos företag att också få vara med i arbetet. Kan vi samla allt detta är mycket vunnet. Genom att ligga i framkant löser vi inte bara våra egna miljöproblem utan bidrar till teknikutveckling och löser miljöproblem i vår omvärld samtidigt som vi skapar jobb här hemma.

Miljöskatter och andra ekonomiska styrmedel har en central roll i klimatarbetet. Inte minst krävs förbättrad samordning mellan energibeskattningen och övriga ekonomiska styrmedel inom miljö- och energipolitiken. En grundprincip i reformarbetet blir att förorenaren ska betala för sin miljöpåverkan. Särskilt fokus kommer att läggas på koldioxidbeskattning och annan energibeskattning.

Ett samlat grepp om klimatfrågan är nödvändigt. Regeringen avser att 2008 presentera en klimatpolitisk proposition. Mot bakgrund av klimatfrågans långsiktiga karaktär önskar regeringen nå en så bred uppslutning om den framtida klimatpolitiken som möjligt. Regeringen har därför inrättat ett vetenskapligt råd för klimatfrågor, som nyligen avlämnat sin slutrapport, tillsatt en parlamentarisk klimatberedning samt en kommission för hållbar utveckling. Inom kort överlämnar regeringen även förslag om den så kallade klimatmiljarden. Det lägger grund för den bredd och långsiktighet som klimatfrågan kräver.

Energifrågan hör intimt samman med klimatfrågan, och även här ser regeringen ett värde i en bred parlamentarisk förankring. Regeringen avser därför att föra samtal med riksdagens partier i klimatberedningen om förutsättningarna för en bred, långsiktig, modern och marknadsekonomiskt orienterad energipolitik. Efter årtionden av politisk splittring och tvära kast vill vi ge Sverige en energipolitik som står stark över tid och möter framtidens krav.

Till våra nationella insatser fogar regeringen även en strävan efter ökat internationellt samarbete till svar på klimat- och miljöutmaningarna. En viktig del i detta blir de förhandlingar som ska leda fram till en ny klimatregim efter 2012. Intensiva slutförhandlingar väntas under 2009. EU-samarbetet kommer att spela en viktig roll under dessa förhandlingar, och miljöarbetet blir därför en huvudfråga inför det svenska ordförandeskapet i EU 2009. Även inom energiområdet har EU högt ställda ambitioner vilket innebär ökade åtaganden också för Sverige.

Gemensamma utmaningar vinner på samarbete, och det gäller inte bara inom klimatpolitiken. Inom ramarna för det europeiska samarbetet möjliggörs också för vårt land att verka för svenska intressen som ökad frihandel, en fungerande inre marknad och samverkan mot internationell brottslighet. Sverige ska förena tydlighet för de mänskliga rättigheterna med hängivenhet¥ inför internationellt samarbete. Sverige ska därför vara en aktiv och konstruktiv kraft i Europeiska unionen.

Vårt lands framtida säkerhet bygger på gemenskap och samverkan med andra länder, men kräver också att Sverige för en mer aktiv utrikespolitik för frihet, säkerhet, demokrati, välstånd och hållbar utveckling i världen. Vi ska vara ett land med vilja och förmåga att se bortom våra egna gränser och bortom vår del av världen för att finnas till stöd i de mest utsatta delarna av vår värld. Sverige ska fortsatt vara ett föregångsland inom det internationella utvecklingssamarbetet. Vi höjer därför ambitionen när det gäller fattigdomsbekämpningen och stärker vårt fokus på Afrika.

Sverige ska också fortsatt vara en fristad för dem som söker skydd från

förföljelse och förtryck. Samtidigt avser regeringen att inom EU verka för att fler länder tar ett större ansvar för att ta emot asylsökande. Under det kommande året återkommer reŸgeringen också till riksdagen med förslag om att underlätta arbetskraftsinvandring.

Sveriges förmåga till internationella insatser ska förbättras. Regeringen avser därför att tillsätta en arbetsgrupp med uppdrag att se över försvarets materielkostnader. Syftet är bland annat att förstärka Sveriges förmåga till internationella fredsinsatser – detta som en del i att fullfölja omvandlingen från invasionsförsvar till insatsförsvar och som ett led i regeringens ambition att noga väga varje skattekrona i förhållande till dess nytta för Sverige.

Även Sveriges förmåga att analysera och hantera kriser ska förstärkas. Ett utredningsförslag om inrättandet av en nationell krishanteringsfunktion inom Regeringskansliet överlämnas inom kort. Regeringen avser att med detta som utgångspunkt utveckla vår möjlighet att agera i händelse av kris.

Herr talman! Regeringen vill steg för steg genomföra en politik som är väl genomarbetad och utformad för att ge svar på de frågor som människor runt om i vårt land ställer sig i sin vardag.

Vårt arbete vill vi ska stå för tydliga värderingar som visat sig ha ett brett stöd hos svenska folket, värderingar som handlar om människors makt över den egna vardagen, om arbetslinjen och en strävan att uppnå full sysselsättning, om välfungerande och skattefinansierade välfärdsverksamheter. De är alla viktiga delar i vad vi vill ska kännetecknа Sverige.

Tolerans och öppenhet är andra värden vi vill ska bära Sverige. I vårt land ska människor kunna leva sida vid sida och forma sina egna liv, oavsett bakgrund, religion, hudfärg eller kön. Här ska alla vara lika inför lagen. I en värld där olikheter ofta används för att underblåsa konflikter och konfrontation ska Sverige visa på mångfaldens styrka. Vi ska ha ett inkluderande samhälle där varje människas okränkbara värde respekteras.

Grunden för regeringens politik är och förblir kampen för full sysselsättning. Genom att åteBrupprätta arbetslinjen och arbetets värde ska fler människor ges möjlighet att vara med i bygget av Sverige. Det är en politik som ger resurser till en bra välfärd och därmed trygghet för oss alla när vi behöver den. Det är en politik som långsiktigt minskar klyftorna och bekämpar utanförskapet.

Vi vill inte att politiken ska ha några blinda fläckar, några människor vi inte vill se, några samhällsproblem som är så stora att vi hellre gömmer dem än tar tag i dem. Regeringens ambition är att hålla ihop Sverige och ge alla möjlighet att vara med i arbetsgemenskapen och samhället.

Det ger ett tryggare, friare och mänskligare Sverige där vi lägger grund för att de människor som lever i vårt land i morgon ska kunna vakna upp till en ny dag, en bättre dag. (Applåder)

3 § Ceremonin avslutades kl. 14.50.

Regeringens proposition 2007/08:1
Budgetpropositionen för 2008

Förslag till statsbudget för 2008, finansplan, skattefrågor och tilläggsbudget m.m.....
Stockholm den 13 september 2007
Fredrik Reinfeldt
Anders Borg (Finansdepartementet).....

Förslag till statsbudget för 2008.

Utgifter.Tusental kronor.

Utgiftsområde 1 Rikets styrelse	10 937 659
Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	11 105 694
Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution	9 175 600
Utgiftsområde 4 Rättsväsendet	31 380 237
Utgiftsområde 5 Internationell samverkan	1 654 966
Utgiftsområde 6 Försvar samt beredskap mot sårbarhet	43 880 510
Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd	27 702 071
Utgiftsområde 8 Migration	6 145 413
Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	50 754 889
Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	117 999 388
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	42 948 000
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	66 696 808
Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad	61 760 699
Utgiftsområde 14 Arbetsliv	1 195 617
Utgiftsområde 15 Studiestöd	20 297 353
Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning	46 373 839
Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	10 109 728
Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik	1 808 637
Utgiftsområde 19 Regional utveckling	3 350 174
Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård	4 721 620
Utgiftsområde 21 Energi	2 838 002
Utgiftsområde 22 Kommunikationer	35 760 092
Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	17 432 385
Utgiftsområde 24 Näringsliv	4 848 563
Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner	64 519 511
Utgiftsområde 26 Statsskuldsräntor m.m.	40 757 000
Utgiftsområde 27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	30 121 940
Summa utgiftsområden	**766 276 395**
Minskning av anslagsbehållningar	1 326
Summa utgifter	**767 602 568**
Myndigheters m.fl. in- och utlåning i Riksgäldskontoret, netto	12 653 000
Kassamässig korrigering	824 000
Summa	**781 079 568**

Inkomster.Tusental kronor

Inkomsttyp 1000 SÍkatter m.m.	809 325 339
Inkomsttyp 2000 Inkomster av statens verksamhet	44 025 710
Inkomsttyp 3000 Inkomster av försåld egendom	50 000 000
Inkomsttyp 4000 Återbetalning av lån	1 890 214
Inkomsttyp 5000 Kalkylmässiga inkomster	8 927 400
Inkomsttyp 6000 Bidrag m.m. från EU	12 478 400
Inkomsttyp 7000 Avräkningar m.m. i anslutning till skattesystemet	–52 481 759
Inkomsttyp 8000 Utgifter som redovisas som krediteringar på skattekonto	–2 583 000
Summa inkomster	**871 582 303**
Beräknat lånebehov	-90 502 735
Summa	**781 079 568**

Innehållsförteckning

1Finansplan....19
1.2 Politiska utgångspunkter....23
1.3 Full sysselsättning för bättre välfärd och ökad rättvisa....24
1.4 Fler vägar tillbaka till arbete....26
1.4.1 Starkare drivkrafter för arbete genom jobbskatteavdrag....27
1.4.2 En väl fungerande sjukförsäkring med fler vägar tillbaka till arbete....27
1.4.3 En väl fungerande arbetsmarknad för fler jobb....31
1.5 Tillväxt och företagande i hela landet.... 32
1.6 Utbildning och kompetens.... 35
1.7 Barn och familj....36
1.8 Välfärdssatsningar....37
1.8.1 Reformerade välfärdstjänster....37
1.8.2 Stärkt ideell sektor....38
1.8.3 Trygghetssystemen värnas....38
1.9 Hållbar utveckling....39
1.9.1 Klimat och energi....40
1.9.2 Havsmiljö.... .41
1.10 Vissa skatteförändringar....41
1.10.1 Fastighetsskatten.... 41
1.10.2 Övriga skatteförslag....43
1.11 Sverige som aktör i en globaliserad värld....43
1.12 Effektivisering av försvaret....43
1.13 Ramverken för den ekonomiska politiken....45
1.13.1 Det finanspolitiska ramverket....45
1.13.2 Sysselsättningspolitikens mål....46
1.14 Svensk ekonomi utvecklas starkt....49
1.14.1 Sysselsättning och tillväxt....49
1.14.2 Den offentliga sektorns finanser....50
1.14.3 Effekter av regeringens politik på långsiktig tillväxt och sysselsättning....51
1.14.4 Fördelningseffekter.... 52
1.15 Beslutade och tidigare aviserade reformer för jobb och företagande....52
2 Förslag till riksdagsbeslut.... 57
3 Lagförslag.... 65
3.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift....65
3.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1776) om skatt på energi.... ..67
3.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1920) om allmän löneavgift.... ..68
3.4 Förslag till lag om ändring i socialavgiftslagen (2000:980)..... 69
3.5 Förslag till lag om upphävande av lagen (2005:1247) om kreditering på skattekonto av stöd för konvertering från oljeuppvärmningssystem i bostadshus....71
4 Budgetpolitiska mål samt statens owch den offentliga sektorns finanser....75
4.1 Inledning.... .75
4.2 Finanspolitiskt ramverk.... 75
4.3 Budgetpolitiska mål.... 79
4.3.1 Uppföljning av överskottsmålet.... 79
4.3.2 Uppföljning av utgiftstaket.... 81
4.3.3 Utgiftstak för staten.... 81
4.3.4 Utgiftsramar för 2008....84
4.3.5 Beräkning av den offentliga sektorns utgifter.... .85
4.4 Statsbudgetens utveckling.... 85
4.4.1 Statsbudgetens inkomster.... 85
4.4.2 Statsbudgetens utgifter.... 86
4.4.3 Statsbudgetens saldo och statsskulden.... .89
4.4.4 Utgifts- och inkomstförändringar....92
4.5 Den offentliga sektorns finanser....96
4.5.1 Den konsoliderade offentliga sektorns finanser....96
4.5.2 Den statliga sektorns finanser....97
4.5.3 Ålderspensionssystemets finanser....98
4.5.4 Kommunsektorns finanser....99
5 Skattefrågor.... 103
5.1 Inledning.... 103
5.2 Skatter på förvärvsinkomster.... 104

5.2.1 Förstärkt jobbskatteavdrag..... 104
5.2.2 Skattereduktion för förmån av hushållstjänster.....106
5.2.3 Höjt avdrag för resor till och från arbetet samt tjänsteresor....106
5.2.4 Begränsning av avdragsrätten för privat pensionssparande....107
5.2.5 Beskattningen av lånedatorer.....107
5.2.6 Beskattningen vid dubbel bosättning.....108
5.2.7 Förändringar i reglerna för beskattning av sjöinkomst.....108
5.3 Socialavgifter m.m.....109
5.3.1 Sänkta slocialavgifter för tjänstesektorn.....109
5.3.2 Slopad särskild löneskatt för personer födda 1937 o tidigare109
5.3.3 Förändrade nivåer för socialavgifter.....110
5.3.4 Allmän pensionsavgift.....111
5.4 Kapital- och egendomsskattefrågor.....111
5.4.1 Reformerad beskattning av bostäder.....111
5.4.2 Skatteregler och ägarlägenheter.....114
5.4.3 Slopad förmögenhetsskatt.....114
5.4.4 Höjd fastighetsskatt för vattenkraftverk.....115
5.4.5 Nya skatteregler för pensionsförsäkring.....115
5.4.6 Vissa kapitalskattefrågor.....116
5.4.7 Ränteavdrag för utomlands bosatta.....116
5.5 Företagsskattefrågor..... 117
5.5.1 Övergångsvis lättnad i kapitalvinstbeskattningen av kvalificer adeandelar..... 117
5.5.2 Den skattemässiga behandlingen av företagande i olika organisationsformer.....118
5.5.3 Koncernbidrag i gränsöverskridande situationer.....118
5.5.4 Överföring av skogskonto och skogsskadekonto vid generationsskiften.....119
5.5.5 Koncernbidrag till lagerbolag.....119
5.5.6 Förenklade regler för skalbolagsdeklxaration..... 119
5.5.7 Ändrade regler för CFC-beskattning.....119
5.6 Energi- och miljöbeskattning.....120
5.6.1 Principer för en effektiv miljöstyrning..... 120
5.6.2 Höjd koldioxidskatt..... 120
5.6.3 Beskattningen av bränslen i den handlande sektorn..... 121
5.6.4 Höjd energiskatt på diesel..... 122
5.6.5 Uppräkning av energi- och koldioxidskattesatserna efter prisutvecklingen (indexering).....123
5.6.6 Sänkt fordonsskatt för dieselpersonbilar..... 124
5.6.7 Höjd fordonsskatt för lätta lastbilar och bussar..... 125
5.6.8 Återbetalning av enVergi- och koldioxidskatt till jordbruket, skogsbruket och vattenbruket.....125
5.6.9 Sänkt energiskatt på el i norra Sverige.....126
5.6.10 Energiskatteavdrag för vindkraft..... 127
5.6.11 Höjd kärnkraftsskatt..... 127
5.6.12 Beskattning av avfall som förbränns..... 128
5.6.13 Fortsatta skattelättnader för koldioxidneutrala drivmedel.... 128
5.6.14 Beskattning av privatflygets bränsle..... 129
5.7 Övriga punktskattefrågor..... 129
5.7.1 Höjd skatt på öl och sänkt skatt på vin samt andra jästa drycker än vin eller öl..... 129
5.7.2 Tobaksskatt..... 130
5.7.3 Lättnader i reklamskatten..... 131
5.7.4 Sänkt lotteriskatt.....132
5.8 Mervärdesskattefrågor.....132
5.8.1 Förlängd redovisningsperiod för mervärdesskatt.....132
5.8.2 Vissa andra mervärdesskattefrågor.....132
5.9 Skatteadministrativa frågor.....133
5.9.1 Lättare att få F-skatt.....133
5.9.2 Kreditering av skattekonto.....133
5.10 Stöd förh skatteforskning.....133
5.11 Sammantagna effekter av skatteåtgärderna.....136
6 Inkomster.....141
6.1 Inledning.....141
6.2 Prognosförutsättningar.....143
6.3 Offentliga sektorns skatteintäkter o statsbudgetens inkomster..146
6.3.1 Ändrad redovisning av inkomsttitlar.....146
6.3.2 Skatt på arbete.....147
6.3.3 Skatt på kapital..... 151
6.3.4 Skatt på företagsvinster.....152

6.3.5 Skatt på konsumtion och insatsvaror....154
6.3.6 Restförda och övriga skatter....157
6.3.7 Periodiseringar....157
6.3.8 Övriga inkomster....158
6.4 Jämförelse med prognosen i 2007 års ekonomiska vårproposition och uppföljning av statsbudgeten för 2006 och 2007....160
6.4.1 Jämförelse med 2007 års ekonomiska vårproposition....160
6.4.2 Uppföljning av statsbudgeten för 2006 och 2007....161
6.5 Skattekvot....164
7 Utgifter, lån och bemyndiganden....169
7.1 Inledning....169
7.2 Makroekonomiska förutsättningar....169
7.3 Uppföljning av statsbudgetens utgifter 2007....170
7.3.1 Takbegränsade utgifter 2007....171
7.4 Utgifterna fram till och med 2010 och förändringar jämfört med 2007 års ekonomiska vårproposition....176
7.4.1 Utgifter per utgiftsområde....176
7.4.2 Nya föreslagna och aviserade reformer för perioden 2007–2010....179
7.4.3 Övriga utgiftsförändringar jämfört med 2007 års ekonomiska vårproposition....194
7.5 Finansiering av anläggningstillgångar och rörelsekapital....197
7.5.1 Låneramar för 2008....197
7.5.2 Räntekontokrediter för 2008....198
7.5.3 Sjunde AP-fonden....199
7.5.4 Övrig utlåning från Riksgäldskontoret....200
7.6 Statliga garantier....201
7.7 Beställningsbemyndiganden....201
7.8 Bemyndigande för ramanslag....203
7.9 Pris- och löneomräkning....204
8 Tilläggsbudget....209
8.1 Förslag till tilläggsbudget för 2007....209
8.2 Tilläggsbudget per utgiftsområde....209
8.2.1 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse....209
8.2.2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning....211
8.2.3 Utgiftsområde 3 Skatt, tull och exekution....213
8.2.4 Utgiftsområde 4 Rättsväsendet....213
8.2.5 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan....214
8.2.6 Utgiftsområde 8 Migration....215
8.2.7 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg....215
8.2.8 Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp....216
8.2.9 Utgiftsområde 13 Arbetsmarknad....216
8.2.10 Utgiftsområde 14 Arbetsliv....218
8.2.11 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning....218
8.2.12 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid....218
8.2.13 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning, byggande samt konsumentpolitik....219
8.2.14 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård....219
8.2.15 Utgiftsområde 21 Energi....220
8.2.16 Utgiftsområde 22 Kommunikationer....220
8.2.17 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med näringar....222
8.2.18 Utgiftsområde 24 Nä°ringsliv....224
9 Revision, kontroll och ekonomisk styrning....229
9.1 Inledning....229
9.2 Årlig revision....229
9.2.1 Revisionsberättelser med invändning....229
9.2.2 Granskning av årsredovisningen för staten....230
9.3 Effektivitetsrevision....230
9.3.1 Behandling av granskningsärenden....230
9.3.2 Granskningsrapporter....232
9.4 Riksrevisionens årliga rapport....237
9.5 Intern styrning och kontroll samt internrevision....242
9.6 Utvecklingen av den ekonomiska styrningen i staten....243

Bilagor
Bilaga 1 Specifikation av statsbudgetens utgifter och inkomster för 2008
Bilaga 2 Svensk ekonomi
Bilaga 3 Inkomstfördelning och ekonomiska drivkrafter
Bilaga 4 Fördelningen av ekonomiska resurser mellan kvinnor o män
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 september 2007
Tabellförteckning.
Diagramförteckning.

Skatter på förvärvsinkomster
5.2.1 Förstärkt jobbskatteavdrag

Regeringens bedömning:
Som ett led i ansträngningarna att ytterligare stimulera arbetsutbudet och öka den varaktiga sysselsättningen, bör skattereduktionen för arbetsinkomster (jobb-skatteavdraget) fr.o.m. 2008 förstärkas i ett andra steg med 10,72 miljarder kronor.

Skälen för regeringens bedömning: Vid årsskiftet infördes en skattelättnad på inkomster av anställning och aktiv näringsverksamhet (arbetsinkomster) i form av enm skattereduktion – det s.k. jobbskatteavdraget. I samband med skattelättnadens tillkomst framhöll regeringen att man till 2008 planerar en förstärkning av jobbskatteavdraget i ett andra steg under förutsättning att ekonomiskt utrymme finns för en sådan reform i de offentliga finanserna (prop. 2006/07:1 finansplan m.m., avsnitt 5.2.1, s. 137). Regeringen bedömde i 2007 års ekonomiska vårproposition att en sådan reform kan genomföras 2008 (prop. 2006/07:100, avsnitt 1.8.1, s. 42).

Inom Finansdepartementet utarbetades därefter under senvåren 2007 en promemoria innehållande två alternativa förslag till ett andra steg i jobbskatteavdraget. Det ena förslaget innebar en förstärkning om cirka 8,5 miljarder kronor (alternativ A) och det andra en förstärkning om ca 10,8 miljarder kronor (alternativ B). Promemorian har remissbehandlats (dnr Fi2007/5092). Remissinstanserna är i huvudsak positiva till att jobbskatteavdraget förstärks.

Som ett led i ansträngningarna att ytterligare stimulera arbetsutbudet och därmed varaktigt öka sysselsättningen, anser regeringen att jobbskatteavdraget bör förstärkas med 10,72 miljarder kronor i det andra steget för att få största möjliga effekt på arbetsutbud och sysselsättning. Denna förstärkning motsvarar alternativ B i promemorian. Det samhällsekonomiska utrymmet och de offentliga finanserna är sådana att de tillåter en förstärkning av jobbskatteavdraget i denna storleksordning med den i denna proposition föreslagna finansieringen. I förhållande till en förstärkning enligt alternativ A i prome-morian ger en förstärkning med 10,72 miljarder kronor relativt sett större effekter på arbetsutbud och BNP. Denna förstärkning ökar arbetsutbudet än mer, tydligt och gör det även mera lönsamt att arbeta för låg- och medelinkomsttagare som redan är i sysselsättning genom en större marginalskattesänkning. Liksom för det första steget, bör det andra steget särskilt inriktas mot att göra det mer lönsamt att gå från fulltidsfrånvaro till hel- eller deltid-arbete. Det förstärkta jobbskatteavdraget bör av fördelningspolitiska skäl utformas så att större delen av det tillfaller låg- och medelinkomsttagare.

Förstärkningen innebär att jobbskatteavdraget höjs så att det ger en tillkommande skattelättnad med upp till 3 000 kronor per år för dem som har genomsnittlig skattesats för kommunal inkomstskatt (31,55 procent för 2007) och som vid beskattningsårets ingång inte har fyllt 65 år. För dem som vid beskattningsårets ingång har fyllt 65 år och som har gen$omsnittlig skattesats för kommunal inkomstskatt motsvarar höjningen en skattelättnad med upp till 3 900 kronor per år. I genomsnitt kommer skatten att minskas med cirka 2 400 kronor per år för dem som omfattas av jobbskatteavdraget. Ökningen av nettoinkomsten för låg- och medelinkomsttagare, till följd av det totala jobbskatteavdraget, kommer därmed att uppgå till minst 6 procent.
.....
I tabell 5.1 visas skatten utan jobbskatteavdrag samt effekterna av jobbskatteavdraget i de två stegen (gällande och föreslagen -). Dessutom visas den totala inkomstskattesänkningen som procent av

arbetsinkomsten. Den skattesänkning som redovisas i tabellen gäller för personer som har hela sin inkomst från arbete samt är under 65 år. I beräkningen används den genomsnittliga skattesatsen för kommunal inkomstskatt 2007 (31,55 procent).

Tabell 5.1 Skatt på arbetsinkomster och jobbskatteavdrag enligt gällande regler samt enligt förslaget om förstärkt jobbskatte-avdrag

1 Arbetsinkomst per år.
2 Skatt utan jobb-skatte-avdrag
3 Gällande jobb-skatte-avdrag
4 Förstärkt jobb-skatte-avdrag
5 Totalt jobb-skatte-avdrag
6 Totalt jobb-skatte-avdrag i procent av inkomsten

1	2	3	4	5	6
100 000	22 305	5 241	1 241	6 482	6,5
150 000	38 049	5 936	1 642	7 578	5,1
200 000	55 401	7 513	2 163	9 676	4,8
250 000	72 754	9 091	2 683	11 774	4,7
300 000	90 106	10 668	3 066	13 734	4,6
350 000	108 427	11 394	3 066	14 460	4,1
400 000	134 202	11 394	3 066	14 460	3,6
500 000	185 752	11 394	3 066	14 460	2,9

Av tabellen framgår att det ekonomiska utbytet av att gå från t.ex. heltidsarbetslöshet till heltidsarbete med en årsinkomst på 250 000 kronor ökar, på grund av jobbskatteavdraget, med 11 774 kronor. Regeringen avser att under hösten lägga fram ett förslag till riksdagen om ett förstärkt jobbskatteavdrag fr.o.m. 2008 med den nu aviserade innebörden.....

5.4 Kapital- och egendomsskattefrågor.

5.4.1 Reformerad beskattning av bostäder.

Regeringens bedömning: Den statliga fastighetsskatten på bostäder bör avskaffas den 1 januari 2008 och ersättas av en kommunal fastighetsavgift. För att åtgärden ska vara fullt finansierad bör bl.a. beskattningen av kapitalvinster på bostäder förändras. Det kommande förslaget innebär i huvudsak följande:

* En avgift för småhus på 6 000 kronor per småhus, dock högst 0,75 procent av taxerings-värdet.
* En avgift på 1 200 kronor per lägenhet[a] i flerbostadshus, dock högst 0,4 procent av taxeringsvärdet.
* Avgifterna indexeras genom att knytas till inkomstutvecklingen.
* Kapitalvinstskatten för privatbostäder höjs från 20 till 22 procent.
* Uppskovsbelopp återförs med vissa undan-tag till beskattning när en bostad övergår till någon annan genom arv, testamente, gåva eller bodelning.
* Uppskovsbelopp får inte överstiga 1,6 miljoner kronor vid avyttringar fr.o.m. den 1 januari 2008.
* Uppskovsbeloppet begränsas när den förvärvade bostaden är billigare än den avyttrade i syfte att begränsa de skattekrediter som ges.
* Uppskovsbelopp räntebeläggs med ett belopp motsvarande 0,5 procent av uppskovsbeloppet.....

5.4.3 Slopad förmögenhetsskatt.

Regeringens bedömning: Förmögenhetsbeskattningen bör slopas från och med den 1 januari 2007.

Skälen för regeringens bedömning: I 2007 års ekonomiska vårproposition aviserade regeringen att förmöge∫nhetsskatten bör slopas från och med den 1 januari 2007 (prop. 2006/07:100, avsnitt 1.8.3, s. 44f.). Avskaffandet av förmögenhetsskatten är ett led i regeringens breda satsning på företagande. Ett större utbud av riskvilligt kapital ökar viljan att investera i Sverige, vilket lägger grund för nya och växande företag. Att avskaffa förmögenhetsskatten är således en långsiktig och viktig del i regeringens reformarbete.

En promemoria med förslag om att slopa förmögenhetsskatten har remissbehandlats och bereds nu inom Regeringskansliet (Fi 2006: 2460). Regeringen avser att under hösten 2007 lägga fram ett förslag till riksdagen om slopad förmögenhetsskatt. I detta sammanhang avser regeringen att föreslå att den generella kontrolluppgiftsskyldigheten för tillgångar och skulder upphör från och med inkomståret 2009.....

Budgetdebatten hösten 2007.

Riksdagens snabbprotokoll 2007/08:3. Torsdagen den 20 september Kl. 10:00 - 12:25.....

2 § Debatt med anledning av budgetpropositionen

Finansministern överlämnade regeringens proposition 2007/08:1 med förslag till statsbudget för 2008, finansplan, skattefrågor och tilläggsbudget m.m.

Anf. 1 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Det går bra för Sverige. De närmaste åren ökar den reguljära sysselsättningen med uppemot 200 000 personer. Den totala arbetslösheten minskar med 90 000 personer, och antalet personer som är i utanförskap minskar med 175 000 personer.

Det går bra för Sverige. När jobben kommer stiger också konsumtionen. Hushållen får mer pengar kvar i plånboken och kan säkra sinekonomi. Investeringarna växer i god takt. Vi har den största investeringsandelenpå 20 år. Det betyder att vi bygger framtida produktionsmöjligheter.Våra affärer med omvärlden är starka. Vi har de störstabytesbalansöverskotten i modern tid. När jobben kommer får vi också mer resurser till välfärd. Nu nyanställer kommunerna, och det skerrekordinvesteringar i kommunsektorn.

Detta klarar vi av samtidigt som det råder prisstabilitet i Sverige. Nu kommer jobben. Nu klarar vi att återinleda vägen tillbaka till full sysselsättning. Det gör vi inte därför att lönerna pressas ned. Det gör vi inte därför att det är låglönejobb som kommer, och det gör vi inte därför att människor erbjuds otrygga villkor.

Vi har slutit avtal – kommunalavtal och handelsavtal – som ger stora löneökningar, och när skatten är dragen blir det extra tusenlappar kvar i plånboken. Det är inte låglönejobb som tillkommer. Det är en bred tillväxt inom svensk ekonomi. Det är inom byggsektor, det är inom service, det är inom offentlig sektor och det är inom stora delar av näringslivet som vi nu ser en snabb jobbtillväxt. Det är inte otrygga villkor. Av den jobbtillväxt vi nu ser är antalet fasta anställningar uppemot 100 000.

Nu är vi på väg tillbaka till full sysselsättning. När den här regeringen tillträdde var det en och en halv miljon människor som hade en svagare förankring på arbetsmarknaden än de önskade eller som var arbetslösa. I dag är det 130 000 färre. Den öppna arbetslösheten, den totala arbetslösheten, har minskat med 90 000. De studenter som egentligen är arbetslösa i den meningen att de söker jobb är färre. De som är sjukskrivna eller i långtidsfrånvaro har minskat.

Detta är inte siffror i första hand. Detta handlar om människor som erbjuds en väg tillbaka. Det betyder att fler får en möjlighet att komma in på en arbetsplats; fler får en möjlighet att komma till en arbetsgemenskap.

Detta är inte i första hand statistik. Den socialdemokratiska regeringen satte upp mål om 4 procents arbetslöshet och 80 procents sysselsättning.

Under 2008 kommer vi att klara av båda dessa mål. Detta är viktigt, för fler får möjlighet att växa, och fler får möjlighet att utvecklas. När vi är på väg att återupprätta full sysselsättning är det en politik som ökar friheten, som ökar rättvisan och som säkrar välfärden.

Friheten ökar när jobben kommer, därför att när människor har ett arbete har de större möjligheter att styra över sina liv. Rättvisan ökar därför att skillnader i en ekonomi alltid drivs av arbetslöshet, och när fler människor kommer i arbete får fler möjlighet att försörja sig, och då minskar också skillnaderna mellan människor.

Det är en politik för välfärd, för ska vi klara att bevara en god och trygg välfärd i Sverige också med en åldrande befolkning i en globaliserad värld måste fler människor komma i arbete. Då är full sysselsättning också en politik som säkrar frihet, rättvisa och välfärd.

Detta är ett läge när vi ska glädjas. Det går bra för Sverige, men det är också en situation som kräver mycket ansvarstagande från regeringen. Vår uppgift nu är tydlig. Vi ska å ena sidan göra att fler kommer tillbaka varaktigt i arbete och å andra sidan säkra att vi har uthålliga offentliga finanser. Det är också den uppgift vi inriktar oss på.

Det har stormat under de senaste månaderna på de finansiella marknaderna. Tidigare har det ofta varit så att när det har stormat i Asien, Latinamerika eller Ryssland har det gungat rejält i Sverige. Denna gång – och vi ska vara glada för om det kan förbli så – förefaller utvecklingen ha varit lugnare. Kronan är stabil; räntorna är lägre än i de flesta andra länder. Anledningen är att vi i svensk ekonomi har investerat i trovärdighet. Tidigare regeringar, tidigare regeringsunderlag, har tagit ett stort ansvar på den punkten. Vi vill bygga vidare på det, och det gör vi genom att upprätthålla en god ordning i de offentliga finanserna.

Vi har i denna budget de största budgetöverskotten på 40 år. Vi går upp mot över 110 miljarder i statligt finansierat sparande 2010. Vi klarar 3 procents genomsnittligt sparande inom den konsoliderade offentliga sektorn. Hörnstenen i vår ekonomiska politik är överskottsmålen.Dem överträffar vi i genomsnitt med 2 procent per år. Den offentliga skuldsättningen halveras på fyra år.

Detta gör vi för att offentliga finanser är viktigt. Det är inte det viktigaste i politiken – det är viktigare med jobb, och det är viktigare med välfärd. Men om vi bygger jobb och välfärd utan att ha en god

ordning i våra offentliga finanser bygger vi på lösan grund, och då kommer vi att få problem framöver.

Vi ska alltså ha en ansvarsfull ekonomisk politik. Vi ska se till att den ekonomiska politiken inte är en källa till osäkerhet när man i hushållen sitter ned vid köksbordet eller när företagen fattar investeringsbeslut. Vi ska spara i ladorna. Det ska vara klart och tydligt att om vi får en avmattning ska vi då inte behöva göra åtstramningar.

Vi ska ha en ansvarsfull ekonomisk politik så att våra barn och barnbarn inte tvingas höja skatten för att betala för våra lån. Vi ska ha en ansvarsfull ekonomisk politik därför att om vi tvingas tillbaka till processer med budgetsanering är det välfärden och de som sitter sämst till som alltid drabbas hårdast.

Det första ledet i en ansvarsfull ekonomisk politik är de offentliga finanserna. Det andra ledet är att vi måste vårda högkonjunkturen. Högkonjunkturen ska inte övergå i en överhettning. Vi ska inte lägga grunden för obalanser som skapar en efterbörd av utanförskap och massarbetslöshet i nästa nedgång. Därför genomför vi ett brett program. Vi gör det mer lönsamt att arbeta. Vi breddar vägarna tillbaka för dem som är långtidssjukskrivna, och vi genomför åtgärder som förbättrar arbetsmarknadens funktionssätt.

En viktig del av det programmet är att vi genomför det andra steget i jobbskatteavdraget. Vi sänker därmed inkomstskatterna med i storleksordningen 11 miljarder. Det gör att det både blir mer lönsamt att börja arbeta och mer lönsamt för dem som är på arbetsmarknaden attarbeta mer. Det betyder att för de flesta löntagare som arbetar heltid sänks skatten med ungefär 1 000 kronor i månaden. Det blir något lägre för dem som har lite lägre löner. En barnskötare till exempel får 980 kronor i sänkt skatt. En handelsanställd, en undersköterska eller en förskollärare får ungefär 1 000 kronor. Talar vi om en brandman, en lärare eller en polis är det något över 1 000 kronor.

Vad som också är viktigt är att när finansieringen för skattesänkningarnaär dragen – a-kasseavgiften, avdragsrätten, hem-PC:n, trafikförsäkringen, bensinskatten, ölskatten och tobaksskatten – är det en väsentlig förbättring kvar i plånboken. Ett normalt hushåll med två som arbetar heltid kommer att ha ungefär 1 000 kronor mer att röra sig med i månaden när vi har dragit finansieringen.

Det här är en politik för jobb, men det är också en politik för frihet. När vi sänker inkomstskatterna får människor större resurser att röra sig med. Det betyder att de kan bestämma mer över sitt eget liv. När vi sänker inkomstskatterna får människor större möjligheter att påverka sin livssituation genom eget arbete. Det är därför en politik som ökar friheten. Det är också en politik som ökar rättvisan. Alla åtgärder som görs som leder till högre sysselsättning och lägre arbetslöshet är en politik som minskar skillnaderna i samhället.

Vi går också vidare och reformerar sjukförsäkringen. Vi tydliggör hur försäkringen ska fungera. Man ska veta vad man har rätt till och vad som krävs för att man ska ta del av detta. Vi gör försäkringen försäkringsmässig. Vi breddar också vägen tillbaka. Vi satsar på rehabilitering och företagshälsovård. Vi underlättar för finansiell samordning mellan Försäkringskassan, kommuner och andra berörda. Det här betyder att vi stöttar människor på väg tillbaka till arbete.

Vi gör också försäkringen försäkringsmässig. Det finns alltid ett eget ansvar för att så långt det är möjligt ta sig tillbaka till arbete, och då måste försäkringsvillkoren också stötta denna linje. Vi breddar stödet därför att vi underlättar att få hjälp från arbetsförmedlingen för dem som är långtidssjukskrivna. Vi inför nystartsjobb i dubbel tappning för dem har varit sjukskrivna länge eller förtidspensionerade. Vi gör regelverket för förtidspensionärer mer generöst så att även den som går tillbaka från förtidspension har en möjlighet att tjäna lite extra.

Vi vill ha en generös, allmän, generell, offentlig försäkring som ger inkomsttrygghet för dem som är sjuka. Vi vill inte ha en försäkring

som döljer att arbetsmarknaden inte fungerar väl. Vi vill inte ha en försäkring som leder till att människor hamnar i permanent utanförskap och fastnar i fattigdomsfällor. Vi vill inte ha en försäkring som ifrågasätts därför att fusk och överutnyttjande leder till att skattepengar förslösas. Vi vill ha en inkomsttrygghetsförsäkring för dem som är sjuka som är generell, generös, allmän och offentlig. Det är också det vi kommer att arbeta för.

Vi vill fortsätta att reformera arbetsmarknaden. Avtalsrörelsen gav löneökningar som dämpar sysselsättningsökningen år 2009 och 2010. Vill vi komma tillbaka till full sysselsättning måste vi genomföra ytterligare åtgärder. Om Sverige inte kan nå full sysselsättning ens med en sådan stark arbetsmarknad behövs det ytterligare åtgärder. Det är därför vi föreslår en närmare koppling mellan arbetslösheten i en viss kassa och de avgifter som utgår.

Eftersom arbetslösheten nu sjunker betyder det att de flesta arbetslöshetsförsäkringar får en något lägre avgift. Det betyder också att när parterna – arbetstagare och arbetsgivare – sätter lönerna kommer de i större utsträckning också fästa en stor vikt vid dem som befinner sig i utanförskap och dem som befinner sig i arbetslöshet. Därför kommer det att bidra till en bättre lönebildning, en högre sysselsättning och en lägre arbetslöshet.

Vi kommer också att förändra reglerna för deltidsarbetslöshet. I dag är det möjligt att vara deltidsarbetslös under mycket lång tid och i vissa omständigheter upp till 18 år. Då fungerar det inte som en omställningsförsäkring. Det är inte rimligt. Det ska vara en tydlig omställningsförsäkring i a-kassan.

Vi vill också underlätta för dem som i dag är deltidsarbetslösa. Vi öppnar nystartsjobben så att det blir lättare att få ytterligare anställning. Vi möjliggör för dem som har försörjningsansvar och är ensamstående att gå in i jobb- och utvecklingsgarantin.

Regeringens politik handlar också om en bred satsning på välfärd och kunskap. Vi avsätter väsentligt ökade resurser för att barn i skolan ska lära sig att läsa, räkna och skriva och för att alla barn ska lära sig det bättre än vad de gör i dag.

Det ska vara flera som står starka när de lämnar skolan för arbetsmarknaden,och det ska vara färre som lämnar skolan utan fullödiga kunskaper. Det ska vara flera som har en god kunskapsgrund för att forma sitt liv, och det ska vara färre som begränsas av sitt utbildningsarv.

Regeringen gör också en av de största satsningarna på infrastruktur vid sidan av de program som ligger. Det är för att bättre vägar, bättre transportsmöjligheter och bättre järnvägar gör att arbetsmarknaden fungerar bättre och investeringsklimatet för företagen blir bättre. När vi bygger vägar, järnvägar och transportmöjligheter bygger vi också för framtiden. Det är en viktig satsning som vi har med i budgeten.

Effekterna av regeringens politik är tydliga. Det blir mer lönsamt att arbeta. Det blir enklare och billigare att anställa. Det blir mer attraktivt att driva företag. Då är det heller inte förvånande att vi ser tydliga effekter.

Det senaste året har den reguljära sysselsättningen ökat med 100 000 personer. Våra bedömningar på Finansdepartementet ger vid handen att jobbavdrag, förändringar av arbetsmarknadspolitik, a-kasseregler och annat bidrar med en ökning av den reguljära sysselsättningen med i storleksordningen 100 000 personer.

Det här betyder att vi klarar jobben. Vi har en tydlig uppgift för de kommande åren. Vi ska fullfölja jobbpolitiken. Det ska bli än mer lönsamt att arbeta. Det ska bli enklare att anställa. Det ska bli mer attraktivt att driva företag.

Vi ska också fullfölja vår kunskapssatsning. Genom att vi nu

genomför en ansvarsfull ekonomisk politik kommer vi att klara våra välfärdslöften och kunskapslöften. Vi ska ha ökade resurser i skolan. Vi ska ha mer av betyg, mer av uppföljning, mer av prov och bättre utbildade lärare. Det ska vara nödvändigt att lära sig det som är svårt, och vi ska premiera dem som anstränger sig extra i skolan. Det är så man bygger ett kunskapssamhälle.

Vi kommer också att klara våra välfärdslöften. Vården ska bli mer tillgänglig. Vi kommer att klara av satsningar på kvalitet i barnomsorgen.Vi kommer att öka valmöjligheterna för de äldre.

Vi klarar jobben. Nu kommer jobben, och vi har lagt grunden för jobbpolitiken. Därmed kan vi blicka framåt och konstatera att vi ska klara och kommer att klara våra löften om bättre välfärd och mera kunskaper.

Det betyder att Sverige är på rätt väg. Sverige är på väg tillbaka till full sysselsättning. Sverige är på rätt väg, eftersom vi är på väg att återta vår position som ledande kunskapssamhället. Sverige är på rätt väg, eftersom vi också är på väg att bli ett ledande modernt välfärdssamhälle.

Budgetpropositionen är en bärande bjälke i det bygget. Det är därför med stor stolthet vi i Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna, Kristdemokraterna och Centerpartiet kan överlämna en budgetproposition till Sveriges riksdag som är en tydlig satsning på jobb och ger en inriktning för en ansvarsfull ekonomisk politik. (Applåder)

Anf. 2 PÄR NUDER (s):

Herr talman! Det är hög ekonomisk tillväxt, växande sysselsättning och rekordstora överskott i statens budget. Vilka slutsatser drar regeringen av de goda tiderna? Det är följande.

Det är neddragningar i sjukpenningen med 2,4 miljarder kronor genom sänkt ersättning i sjukpenningen. Det är sänkt ersättning efter ett års sjukskrivning till 75 procent. Det är besparingar inom föräldraförsäkringenpå 500 miljoner kronor genom sänkt sjukpenninggrundande inkomst inom föräldraförsäkringen.

Det är fler försämringar för de arbetslösa. Det är två nya karensdagar i a-kassan med 110 miljoner kronor. En stupstock ska införas i akassan för de många deltidsarbetslösa kvinnorna. Det är en besparing på 4 100 miljoner kronor.

För den som är arbetslös på halvtid innebär det att a-kassan tar slut efter ett drygt halvår eller efter 30 veckor. Från deltid till heltid kommer att få en ny innebörd. Det kommer att bli: Från deltidsarbetslöshet till heltidsarbetslöshet.

Budskapet från regeringen är mycket tydligt och klart: Vi fortsätter som hittills. Kursen ligger fast. Skatterna ska sänkas, och skattesänkningarna ska betalas av dem som redan har det sämst. Hur mycket kritik som än riktas mot regeringen från olika håll är budskapet: Mer åt dem som har mest och mindre åt dem som har minst.

Säga vad man vill om regeringen: Ni är konsekventa i er politik. Ni är konsekventa i er orättvisa politik. Det är något robotliknande, något kliniskt och kallt, herr finansminister, över din ekonomiska politik.

Nu påstås det att det är låginkomsttagarnas tur i den här budgeten.

Men vilka är låginkomsttagarna i Sverige? Jo, det är de arbetslösa, de sjuka, de förtidspensionerade och många ålderspensionärer med låga pensioner. De får inga skattesänkningar. Tvärtom är det de låginkomsttagarna som ska betala mina, Fredrik Reinfeldts och Anders Borgs skattesänkningar, vi som redan har och som har mest av alla.

Finansministern försöker som alltid hävda att det finns något slags ekonomisk teori bakom politiken. Det är möjligt att det gör det. Men i grund och botten är motivet ideologiskt. Man tycker att ökade skillnader mellan människor är bra. Det draperas i ekonomiskt nyspråk; man talar om drivkrafter och incitament. Det blir lite sämre för dem som redan har det sämst. De ska tvingas ut på arbetsmarknaden.

Det är en ideologisk skillnad. Ju större skillnaderna är mellan dem som arbetar och dem som inte arbetar, mellan dem som är friska och dem som är sjuka, desto större blir arbetsviljan och desto friskare ska människor bli. Så ser tanken ut. Men det fungerar inte. Ökade skillnader är ingen bra drivkraft. De fungerar heller inte.

Finansministern brukar, som den skolade ekonom han är, i tid och otid hänvisa till ekonomisk forskning. Det tänker jag för en gångs skull göra också, nämligen till OECD. De har gjort en genomgång av det senaste forskningsläget vad gäller sambandet mellan nivån i akassan och produktiviteten och konkurrenskraften för länder. De visar på att det inte finns något samband mellan generositeten i a-kassan och den ekonomiska tillväxten.

OECD konstaterar att det skapas fler högproduktiva jobb och en bättre matchning på arbetsmarknaden om man har en generös arbetslöshetsförsäkring, medan en sämre arbetslöshetsförsäkring leder till sämre matchning och färre högproduktiva jobb. Varför? Jo, de arbetslösa tvingas inte – som tanken med regeringens politik är – ut för att ta jobb som de är överkvalificerade till, därför att de inte har råd att vara arbetslösa.

Det ska löna sig att arbeta, påstår regeringen. Det de i själva verket menar är att man inte ska ha råd att vara arbetslös. Det kommer de deltidsarbetslösa kvinnorna sannerligen att bli varse. De tvingas gå från deltidsarbetslöshet till heltidsarbetslöshet när politiken är genomförd.

Anders Borg har vid upprepade tillfällen, ända sedan han blev finansminister – detta svåra värv! – sagt att sänkt a-kassa leder till fler jobb. Han har aldrig någonsin vågat förklara hur det skapas fler jobb därför att de arbetslösa får det sämre. Nu får du chansen en gång till att berätta hur sambanden ser ut. Berätta till exempel för Monica Persson. Hon är 52 år gammal och bor i Söderhamn. Hon blev arbetslös när AQ Magnetics lade ned sin produktion för en tid sedan. Berätta för henne varför OECD-ekonomerna har fel, och berätta hur jobben blir fler därför att hennes a-kassa blir lägre.

Den politik som ni står för – konsekvent står för som sagt – är inte bara orättvis. Den undergräver samtidigt det som har gjort Sverige konkurrenskraftigt under många års tid. Vi har gått igenom väldigt stora strukturomvandlingar i Sverige. Det ena har avlöst det andra. Vi har haft fackliga organisationer som har ställt upp på många gånger svårsmälta strukturomvandlingar.

Ni kanske såg Peter Birros tv-serie Upp till kamp, som handlar om 60- och 70-talets Göteborg, om kampen mellan det socialdemokratiskt styrda facket och kommunisterna på arbetsplatsen. Facket sade: Vi kamrater måste ställa upp på nödvändiga strukturomvandlingar, annars riskerar vi att jobben går förlorade. De ställde upp på de många gånger smärtsamma strukturomvandlingarna därför att det fanns trygghetssystem som förde människor från det gamla till det nya, sociala broar att gå på. En broplanka kallar vi a-kassa. Den håller man på att underminera. En annan kallar man aktiv arbetsmarknads-politikoch utbildning. Komvux läggs nu ned runt om i kommunerna.

Vad blir följden? Följden blir att färre människor vågar ta språnget

och gå från det gamla till det nya. Addera till det att det blir allt dyrare att vara med i facket till följd av regeringens ekonomiska politik. Medlemsantalet faller. Risken är att vi i Sverige på samma sätt som i andra länder får fackliga organisationer som inte är progressiva, som inte är förändringsbenägna. Den här politiken är inte bara orättvis. Den undergräver konkurrenskraften långsiktigt.

Nu diskuteras det väldeliga på tidningars ledarsidor och bland politiska förståsigpåare varför det går så dåligt för regeringen när det går så bra för Sverige. De borde kunna skörda politiska lagrar nu när ekonomin blomstrar. Den ena häpnadsväckande teorin efter den andra lanseras.

Jag tror egentligen inte att det är så komplicerat. I morgon är det 100 dagar kvar till nyårsafton. Och det finns ingen nyårsafton som de rika och förmögna i Sverige har anledning att se fram emot så mycket som nyårsafton 2007. Då träder de i kraft, de stora skattesänkningarna. Först är det inkomstskatten, sedan förmögenhetsskatten och sedan, ju lyxigare villa man har, fastighetsskatten. Man har verkligen anledning att skicka upp champagnekorkarna mot himlavalvet i Djursholm, Askim, Vellinge och statsministerns Täby. Där bor de stora vinnarna med den politik som i dag har lagts på riksdagens bord. (Applåder)

Men det finns ett annat Sverige också. Jag tror att ganska många såg Rapport häromkvällen. Där intervjuades Ammi Lundberg. Hon kommer naturligtvis också att gå in i det nya året som alla andra, men med helt andra villkor än Fredrik Reinfeldts valkrets. Hon har varit sjukskriven i fyra år för depression från jobbet som vårdbiträde, men nu letar hon efter ett deltidsjobb. Reportern frågar: Skulle det få dig att söka fler jobb eller jobba mer om din ersättning blev lägre? Ammi svarar: Nej, det tror jag faktiskt inte, med tanke på att jag känner att jag inte klarar av det. Det är inte det att jag inte vill. Jag vill jättegärna, men jag klarar inte av det kroppsligt och psykiskt.

Ammi söker alltså efter ett deltidsjobb, och det var innan vi visste villkoren för de deltidsarbetslösa. Beskedet från regeringen i dag är att om hon lyckas finna ett deltidsjobb ska hon inte ha möjlighet att fylla ut det deltidsjobbet med a-kassa. Kvar står heltidsarbetslöshet.

Att Ammi inte tror på den politik som regeringen för är ganska självklart och inte särskilt förvånande. Det tror jag ligger i den cyniska politiska kalkyl som regeringen gör. Men jag tror någonting annat också. Jag tror inte att heller hennes grannar, de som har arbete och de som är friska, gillar den här politiken. Det är det vi ser i opinionsundersökningarna.De som har och nu får arbete vill inte att det sker på bekostnad av de arbetslösas, de sjukas och de förtidspensionerades villkor.

Det är alltså inte bara de arbetslösa, de sjuka och de förtidspensioneradesom nu vänder regeringen ryggen. Det är lika mycket de som har arbete och är friska, för de ogillar orättvisor. Vi ogillar orättvisor i Sverige. Och vi som har arbete och är friska vet att också vi en vacker dag kan bli arbetslösa och sjuka. Rättvisan är djupt förankrad i vårt land. Människor ser igenom er politik. Ni säger ”rättvisa” och genomför orättvisa. Ni påstår att ni skapar trygghet, men skapar otrygghet.

Politiken är inte bara orättvis, den är också oansvarig. När vi stod här senast, Anders Borg och jag, i våras, varnade jag för att den ekonomiska politik han då lade fram skulle leda till ökad inflation och högre räntor. Det duger inte att i en brinnande högkonjunktur elda på ekonomin ytterligare.

Nu fortsätter man med samma politik. Det är stora skattesänkningar – 13 miljarder beslutades skickas ut under 2008 i budgetpropositionen för ett år sedan, ytterligare 13 miljarder var det i vårpropositionen, och nu ser vi ofinansierade förslag för 3 miljarder. Man eldar på i brinnande högkonjunktur, och det är de redan mest köpstarka som får än mer köpkraft. Och vad hände i juni? Jo, mycket riktigt: Riksbanken höjde räntan med direkt hänvisning till regeringens alltför expansiva

ekonomiska politik.

Och vilka är det som får betala de högre räntorna? Ja, ta en genomsnittligt belånad villa med rörlig ränta i Stockholms län. För det huset har räntekostnaden ökat med nästan 12 000 kronor sedan valet i fjol. Där rök den där berömda tusenlappen! Lägg därtill de ökade kostnaderna för a-kassa, bilförsäkring, fackavgift och de nu aviserade höjda punktskatterna. Kalkylen går inte ihop för dem heller.

Den ekonomiska politiken är oansvarig i det hänseendet, men man drar ju också ned på arbetsmarknadspolitiken, det som mest behövs nu. När vi har risk för flaskhalsar i ekonomin som riskerar att leda till brist på arbetsmarknaden på kvalificerad arbetskraft drar man ned på arbetsmarknadsutbildningen. Det märkliga är att det här ju syns så tydligt, och ändå gör regeringen ingenting åt det.

Trots att arbetsmarknaden är glödhet biter sig långtidsarbetslösheten fast, och den inte bara biter sig fast – den ökar kraftigt, och den ökar allra mest bland de unga, från 1 692 långtidsarbetslösa unga för ett år sedan till 7 111 unga långtidsarbetslösa i år. Det är en ökning med över 300 procent.

Sammanfattningsvis: Orättvis, oansvarig och omodern – det är den politik som här ligger på riksdagens bord.

Till sist, herr talman: Sverige är ett litet land som är väldigt beroende av omvärlden. Vi kan luta oss tillbaka just nu mot en stark ekonomi, inte minst mot en stark offentlig ekonomi. Det här har vi åstadkommit under väldigt många mödosamma år under 1990-talet. Men alltjämt är vi sårbara. Det kan inträffa någonting utomlands som får ett väldigt snabbt förlopp.

Ingen vet ännu vart den amerikanska bolånekrisen tar vägen. Uppenbarligenvet den amerikanska centralbanken någonting som inte andra vet. Vi har sett hur den europeiska centralbanken har intervenerat, ochvi har sett hur den brittiska regeringen har varit tvungen att hålla detbrittiska bankväsendet under armarna.

Jag har bara ett stilla råd till regeringen. Om olyckan skulle vara framme, om även Sverige skulle drabbas av detta som andra länder nu drabbas av, gör då inte om samma misstag som ni gjorde 1991–1994, att ni förnekar problemen, och när problemen väl är uppenbara kallar ni på oppositionen och ber om en hjälpande hand.

Därför utgår jag, herr talman, ifrån att regeringen kommer att informeraoppositionen om läget i den finansiella sektorn kontinuerligt framöver. För hur mycket vi än kritiserar er politik för att den är i grunden djupt orättvis kommer vi att vara beredda att ta ansvar för Sverige om så behövs, även när vi är i opposition. (Applåder)

I detta anförande instämde Berit Högman, Michael Hagberg, Agneta Gille, Catharina Bråkenhielm, Désirée Liljevall, Marina Pettersson, Lars Mejern Larsson, Caroline Helmersson-Olsson, Carina Adolfsson Elgestam, Lars Wegendal, Maryam Yazdanfar, Anders Ygeman, Inger Jarl Beck, Sylvia Lindgren, Leif Pettersson, Elisebeht Markström, Jan-Olof Larsson, Laila Bjurling, Tommy Ternemar, Lars U Granberg, Monica Green, Phia Andersson, Gunnar Sandberg, Billy Gustafsson, Jasenko Omanovic, Agneta Lundberg, Karin Åström, Anneli Särnblad, Susanne Eberstein, Eva Sonidsson, Carin Runeson, Marie Nordén, Matilda Ernkrans, Ameer Sachet, Raimo Pärssinen, Hannah Bergstedt, Hillevi Larsson, Fredrik Olovsson, Pia Nilsson, Margareta Persson, Peter Jeppsson, Hans Hoff, Kent Härstedt, Sonia Karlsson, Anders Karlsson, Christin Hagberg, Ann Arleklo, Yilmaz Kerimo, Mikael Damberg, Christina Zedell, Nikos Papadopoulos, Carina Hägg, Åsa Lindestam, Kerstin Engle, Eva-Lena Jansson, Kurt Kvarnström, Marita Ulvskog, Göte Wahlström, Tomas Eneroth, Maria Stenberg, Göran Persson i Simrishamn, Margareta Israelsson, Alf Eriksson, Birgitta Eriksson, Ylva Johansson, Christina Oskarsson, Thomas Strand, Peter Hultqvist, Roland Bäckman, Kerstin Haglö, Lennart Axelsson och Jörgen Hellman (alla s) samt Jan Lindholm(mp).

Anf. 3 ROGER TIEFENSEE (c):

Herr talman! Ledamöter och åhörare! Som pappa lär man sig en del om hur vi människor fungerar. De första ord ett litet barn säger är ofta ”mamma” och ”pappa”. Det är inte så konstigt eftersom mamma och pappa är så centrala i ett litet barns liv.

När barnet sedan börjar sätta ihop ord är det två ord som de sätter ihop väldigt tidigt. Ni vet var treåringen säger när man vill hälla upp mjölken: Kan själv!

Det är naturligt, för att själv kunna påverka sin situation är precis som mamma centralt i ett litet barns liv.

Att kunna själv är inte bara viktigt för den som är tre år, utan också för den som är 23 eller 63. Det är just därför det är så viktigt att bekämpa utanförskapet, för de människor som har hamnat utanför kan inte själva fullt ut påverka sin egen situation.

Herr talman! Låt oss en gång för alla konstatera att alliansregeringen nu tar det ansvar som den förra socialdemokratiska regeringen inte förmådde ta. Det socialdemokraterna så cyniskt kallade för ett dukat bord i Rosenbad var i själva verket över en miljon människor i utanförskap. Herr talman, det är inget dukat bord – det är en springnota.

Centerpartiet och Allians för Sverige lovade ta ansvar för jobben om vi vann valet. Och det är med stor glädje vi kan stå här i dag och konstatera att aldrig förr har så många människor haft jobb att gå till i Sverige. På ett år har sysselsättningen ökat med 130 000 personer.

Ungdomar får jobb i en takt som vi inte har sett på väldigt länge. Mer än var fjärde arbetslös ungdom har fått en anställning under det senaste året. Dessutom kan vi vänta oss ännu fler jobb nu när vi går vidare med det andra steget i jobbskatteavdraget och breddar nystartsjobben till offentlig sektor. Det är inte minst viktigt för kvinnor.

Lyssnar man på Pär Nuder så låter det som om allt är Socialdemokraternasoch konjunkturens förtjänst, och visst beror en del påkonjunkturen. Men Konjunkturinstitutet säger att minst en tredjedel av de nya jobben är en direkt följd av den nya regeringens politik.

Jag tycker att Pär Nuder borde lyssna på sin partikamrat Luciano Astudillo, som självkritiskt konstaterar: ”Vi förlorade valet framförallt på grund av att väljarna inte trodde på vår förmåga att skapa jobb.” Sanningen är att Pär Nuder och Göran Persson lade grunden för ett enormt utanförskap som vi nu har ansvar för att minska.

Och vi tar det ansvaret. Vi tar det gärna. Vi skapar en bättre framtid för hundratusentals svenskar. Vi bjuder in hundratusentals fler att sitta med vid bordet. Så, Pär Nuder, dukar man ett bord!

Herr talman! Är det inte märkligt att vi har världens friskaste befolkning men samtidigt världens högsta sjuktal? Över 200 000 människor är sjukskrivna. 550 000 är förtidspensionärer. Vi kan bara konstatera att utanförskapet fortfarande är mycket stort.

Det kommer inte att vara enkelt att vända den här utvecklingen, men det måste göras. Det värsta man kan göra är att ingenting göra. Vi har mer än 700 000 argument, livs levande argument, för att reformera de system som har skapat det här enorma utanförskapet.

Den säkraste vägen till ett långvarigt utanförskap har visat sig vara en sjukskrivning som inte följs upp. Riksrevisionen har i en rapport bekräftat att just sjukskrivningsprocessen varit undermålig. Ansvaret för utanförskapet vilar därmed tungt på den förra regeringens axlar. Det här, herr talman, är Socialdemokraternas svarta testamente.

Att inte göra något åt detta nu vore cyniskt och ovärdigt. Därför ger vi

långtidssjuka och förtidspensionerade en möjlighet att komma tillbaka genom nyfriskjobben, därför satsar vi på rehabilitering och därför förstärker vi företagshälsovården. Vi satsar totalt 3,4 miljarder på att ge sjuka och förtidspensionerade en möjlighet att komma tillbaka på arbetsmarknaden.

Herr talman! Att kunna själv är nödvändigt för att bryta utanförskapet. Men det är också en viktig inställning som kan bidra till att det startas fler företag och skapas fler jobb. Nu engagerar vi departement och myndigheter för att kraftigt minska företagens administrativa bördor. Vi stimulerar de tjänstesektorer där flest nya jobb kan skapas genom att sänka de sociala avgifterna. Vi förlängermomsinbetalningsperioden för små företag. Detta är bara några exempel på vad vi göroch har gjort för att underlätta för landets företagare. Det är bara omföretag tillåts växa och bli starka som Sverige kan bli en vinnare i den globala ekonomin.

Herr talman! Den globala uppvärmningen är en av mänsklighetens största utmaningar. Om vi inte gör någonting riskerar vi att få fler översvämningar, öknar som breder ut sig och en ekonomi som stagnerar. Men mänskligheten har stått inför tuffa utmaningar förr, och vi har alltid funnit smarta och djärva lösningar. Vi har hotats av sjukdomar som vi har bekämpat och tyglat. Vi har utsatts för svält och hungersnöd som vi nu håller på att utrota. Inget av detta har det varit lätt eller är lätt. Centerpartiet uppfattar de pågående klimatförändringarna precis på samma sätt. Det är utmaningar som kommer att kräva mycket av oss, men vi kan gå stärkta ur detta om vi hanterar dem på rätt sätt.

De klimatinsatser som vi presenterar i den här budgeten, klimatskattepaketet och klimatmiljarden, är viktiga, effektiva och tillväxtvänliga. Vi satsar både nationellt och internationellt för att minska koldioxidutsläppen. Vi tror på möjligheterna med ny miljöteknik och energieffektivisering, och vi satsar på de pilotprojekt som kan ge oss framtidens gröna energi. Jag talar till exempel om satsningar påvindkraft, mer och bättre miljöforskning, investeringar i etanol och andra generationens biodrivmedel och om klimatmärkning och klimatrådgivning.

Den förra regeringens strategi var att flytta miljarder fram och tillbaka i en rörig skatteväxling. Man gjorde sig därmed i alltför stor grad beroende av de pengar som tas in till staten genom miljöskatter. Detta har Miljöpartiets tidigare ekonomiska talesman, Yvonne Ruwaida, erkänt här i kammaren. Det är inte att ta ansvar. Jämför detta med de urstarka statsfinanser och den jobbskapande politik som alliansen nu presenterar! Då ser ni att vi faktiskt har en buffert för att klara minskande inkomster från exempelvis koldioxidskatten. Det är ju precis det som är syftet, skattebasen ska minska och utsläppen ska minska.

Vi använder skattepengarna ansvarsfullt där de ger bäst resultat. Vår miljöbilspremie stimulerar till köp av miljöbilar, och det fungerar. Försäljningen har ökat med 35 procent på bara ett år. När vi nu höjer koldioxidskatten så gör vi det för att stimulera ett mer klimatsmart resande.

Våra satsningar står inte i motsats till utveckling och tillväxt. Nej, vår strategi för grön tillväxt är både ekonomiskt ansvarsfull och ekologiskt hållbar. Så, herr talman, tar vi ansvar och skapar goda livsmöjligheter också för våra barn.

Herr talman! Centerpartiet och alliansregeringen gör i den här budgeten satsningar som stimulerar utveckling i hela landet. Boendeskatterna sänks i hela landet. Kvaliteten stärks på landets universitet och högskolor. De gröna näringarna ges bättre konkurrensvillkor. Men det mest efterlängtade är nog ändå infrastruktursatsningen.

Efter tolv års regerande lämnade Socialdemokraterna efter sig en gigantisk nota på 20 miljarder i uteblivet vägunderhåll – det är därför

vi ser groparna i vägarna – och ett av Europas mest eftersatta järnvägsnät. Att återställa detta kommer att ta tid och kosta pengar, men nu tar vi första steget. Vi satsar 1,2 miljarder per år på underhåll och upprustning av våra vägar och järnvägar. Nästa år presenterar regeringen den stora infrastrukturpropositionen, och då tar vi nästa steg.

Herr talman! Alliansregeringen genomför nu det vi gick till val på och mer därtill. Den budget som läggs fram här är mycket ansvarsfull. 15 miljarder bättre saldo nu än i vårbudgeten – det är ansvar. Det är också en budget för fler jobb, en friskare befolkning och en hållbar miljö. Vägarna bort från utanförskap är fler och bredare än för ett år sedan. Tänk bara på dessa 131 000 personer som då stod utanför arbetsmarknaden och som i dag i mycket större utsträckning kan påverka sin egen situation. Det är så vi skapar ett samhälle där känslan ”kan själv” följer med alla genom hela livet. (Applåder)

Anf. 4 CHRISTER NYLANDER (fp):

Herr talman! Det går, som flera har varit inne på, mycket bra för Sverige. Tillväxten är hög, arbetslösheten sjunker, statsfinanserna är urstarka och många människor får mer pengar över i plånboken.

Men det är också en tid av utmaningar. Den ekonomiska politiken måste vara mycket väl avvägd för att vi ska undvika överhettning, ökad inflation och högre räntor. Det är inte tid för överbudspolitik. Jag hoppas att oppositionen också visar det ansvarstagandet. Det är därför viktigt att tydligt markera att det är en sällsynt ansvarsfull budget som nu läggs på riksdagens bord. Den är välfinansierad och ligger väl i linje med de krav Konjunkturinstitutet och andra har slagit fast.

Samtidigt med denna försiktighet behövs en ekonomisk politik som rustar Sverige bättre för framtida utmaningar som globaliseringen, den demografiska utvecklingen och inte minst klimathotet. I veckan fick vi ytterligare ett exempel på hur människors levnadsbetingelser håller på att förändras. Ismassan på Arktis verkar krympa snabbare än vad man tidigare trott. Under min generations livstid kan denna iskontinent förvandlas till en isfri kontinent. Det visar på de utmaningar vi står inför.

Den budget alliansen nu presenterar har att förbättra Sveriges förutsättningar att möta dessa utmaningar. Det är därför en ansvarsfull reformbudget på temat Fler i arbete – fler vägar tillbaka.

Herr talman! Det har nu gått ett år sedan valet. Jag tror att det kan vara klokt att ta ett par steg tillbaka och titta på hur alternativen verkligen såg ut.

I valet stod två tydliga alternativ mot varandra när det gällde jobben. Alliansen erbjöd en tydlig jobbpolitik, och denna genomförs nu i hög takt och med bra resultat. Hur har det gått med det andra alternativet? Jo, i somras kunde man läsa att Socialdemokraterna nu skrotar sin jobbpolitik. Man kan för övrigt undra hur man kan skrota någonting som man inte har haft på länge. Detta visar tydligt att väljarnas val var det rätta. Vilken tur för dem som nu får jobb att det blev ett maktskifte.

I valet stod två tydliga alternativ mot varandra när det gällde skolan. Alliansen med Jan Björklund i spetsen genomför nu det man lovade. Hur gick det med det andra alternativet? Jo, de har startat ett rådslag för att förändra skolpolitiken i grunden. Häromdagen kunde man på Dagens Nyheters debattsida läsa att en gammal minister tyckte att Socialdemokraterna nu skulle anamma alliansens gymnasiepolitik. Vilken tur för skolan att det verkligen blev ett maktskifte.

I valet stod två tydliga alternativ mot varandra när det gällde socialförsäkringarna.I många år hade s-regeringen passivt tittat på när sjukförsäkringskostnadernaexploderade och när fusk blev vanligare. De hade till med aktivt förtidspensionerat bort ungdomar från

arbetslöshetsstatistiken.

Nu genomför alliansen viktiga förändringar för att rädda sjukförsäkringen. 80 procent i ersättning är kvar, några nya karensdagar införs inte och samtidigt tas krafttag som stärker rehabiliteringen, försöker minska inströmningen till förtidspensioneringen och ser till att människor som är sjukskrivna får rätt till ordentlig uppföljning och snabbare kan komma tillbaka till jobbet. Den som är sjuk ska ha enbra försäkring. Den som är frisk ska så långt som möjligt försörja sig själv.

I valet stod två alternativ mot varandra när det gällde integrationen. Efter att vi under flera år haft en utveckling i Sverige, där fler människor bor i utanförskap med låg sysselsättning, hög arbetslöshet, ofta dåliga skolresultat, ofta hög kriminalitet och lågt valdeltagande ser vi nu att en förändring är på väg genom en politik som sätter jobb framför bidrag, som prioriterar språkkunskaper och skola och som ger fler chans att ta eget ansvar.

Det är viktigt att konstatera att väljarna hade två tydliga alternativ att välja mellan. Nu har man valt alliansens politik, och jag tror att det var väldigt bra för Sveriges framtid att så skedde.

Herr talman! Tydligast är skillnaderna när det gäller jobben. Runt 200 000 nya jobb kommer att skapas de närmaste åren. Det motsvarar 200 nya jobb varje arbetsdag. Allt är naturligtvis inte regeringens förtjänst. Vi har en stark internationell konjunktur som lyfter också Sverige. Men drygt hälften av jobbtillväxten kan man räkna med beror på den jobbpolitik som nu förs. Det innebär, för att göra det väldigt tydligt, att varje arbetsdag denna mandatperiod kommer ungefär 100 personer ytterligare att få gå till jobbet tack vare jobbpolitiken – 100 personer varje arbetsdag!

Med andra ord: Om Sverige hade fortsatt i de gamla hjulspåren skulle 100 000 människor inte ha fått något jobb. De jobb som skulle gå förlorade med fortsatt s-politik är lika många som det bor i Pär Nuders Österåker. Tre gånger fler än de som bor i Österåker får nu jobb i stället för att stå utanför. Det är ungefär lika många – 100 000 personer – som det bor i Uppsala.

De nya jobben innebär att fler människor får en chans att försörja sig själva, får arbetskamrater och den där känslan av att vara behövd. Med fler jobb får fler hushåll lite större marginaler. De skattesänkningar som nu genomförs gynnar framför allt låg- och medelinkomsttagare och förbättrar dessa hushålls marginaler ytterligare.

Det är också genom jobbpolitiken vi skapar möjlighet för välfärd. Det är så vi får resurser att förbättra, och förbättringar behövs. Tänk på äldreomsorgen som ibland lämnar svaga människor utan den omsorg och omtanke de behöver. Utan fler jobb får vi sämre chans att förbättra för dem. Tänk på skolan där resultaten under många år har försämrats jämfört med andra länder. Utan fler jobb försämras chansen att göra något för dem. Tänk på sjukvårdens köer. Utan en jobbpolitik får vi också svårare att förbättra sjukvården. Utan framgångsrik jobbpolitik blir det mindre pengar till välfärd.

Herr talman! Som folkpartist är jag naturligtvis särskilt glad över de satsningar som nu görs på skolan och jämställdheten. Den jämställdhetsbonus som införs den 1 juli är en stark stimulans för ökad jämlikhet när det gäller uttag av föräldraförsäkringen. Mer kommer att behöva göras för jämställdheten, men bonusen kommer att bidra till att fler pappor stannar hemma och tar sitt ansvar för barn och hem. Detta är i sin tur helt avgörande för att få bort löneskillnaderna mellan män och kvinnor.

Sverige skolpolitik läggs nu om i grunden. Vi får tidigare betyg och kontrollstationer, lärlingsutbildning införs, läraryrket uppvärderas och mycket mer. I den här budgeten fokuseras tydligt på lågstadiet. Det är skolans viktigaste del. Om inte de första åren fungerar väl är det väldigt svårt att fånga upp det senare. I budgeten avsätts därför 900

miljoner kronor till att förbättra läsa-skriva-räkna-satsningar i skolan så att fler får chansen att komma rätt från början. Dessutom förlängs och förstärks lärarfortbildningen.

Regeringen föreslår också att 240 miljoner kronor satsas på kvalitet i högskolan under 2008. Framöver ska kvalitet och inte kvantitet vara ledordet för högskolepolitiken. För Sveriges framtid är satsningar på kunskap – skola, högskola och forskning – helt avgörande för vår förmåga att konkurrera. Det är dock viktigt att komma ihåg att vi också måste förvandla kunskapen till framgångsrika produkter. Trots att vi satsar relativt sett mycket på forskning får vi ut lite för lite när det gäller FoU-intensiva produkter i vår export. Företag väljer att lägga produktionen i andra länder, och det förklaras till stor del av att vi i många år har haft ett för dåligt företagarklimat. Ska Sverige klara den globala utmaningen måste vi vända på den utvecklingen. Det behövs satsningar både på forskning och på ett bättre företagarklimat. Vi behöver dessutom ett skattesystem som tydliggör att det lönar sig att arbeta, studera och ta risker. Marginalskatterna behöver sänkas över hela skalan.

Ska vi ta till vara människors kreativitet, kunskap och risktagande måste företagarklimatet förbättras. Företagare hade, tror jag, väldigt höga förväntningar på den här regeringen och det finns signaler om att några är besvikna. Jag tycker att vi ska ta den signalen på allra största allvar och öka alliansens ambitioner på företagarområdet framöver.

Företagen blir nu fler. Antalet nya företag ökade med 10 procent under första halvåret, och en hel del mycket bra satsningar har regeringen redan gjort för att få bättre villkor för företagare och entreprenörer. Medfinansieringen i sjukförsäkringen har tagits bort. 3:12-reglerna har förbättrats kraftigt. Momsinbetalningsreglerna har anpassats till småföretag och mycket mer. Men jag tror att ännu mer måste göras för att ta till vara företagandets kraft, inte minst för att få ytterligare fart på jobben.

Låt mig avsluta med några ord om rättvisa. Sysselsättningen ökar och närmar sig nu 80 procent av arbetskraften. Den öppna arbetslösheten fortsätter nedåt och närmar sig 4 procent. Det är mål som Socialdemokraterna satte upp men aldrig nådde. Antalet sysselsatta har ökat med över 130 000 personer på ett år. Det är framför allt antalet fasta jobb som ökar. Glädjande nog har sysselsättningsökningen varit särskilt stark bland unga. 11 000 personer som tidigare hade svårt att ta sig in på arbetsmarknaden har nu med hjälp av nystartsjobben fått en chans att komma tillbaka.

Det är mycket statistik, men bakom siffrorna finns människor – människor som fått se sin situation kraftigt förbättrad, som får vardagspusslet att bli lite enklare, som får jobbarkompisar att dricka kaffe med. Detta är rättvisepolitik i praktiken.

Man glömmer så lätt åren 1994–2005. Då ökade klyftorna i Sverige. När den gamla regeringen regerade ökade inkomstspridningen. Förmögenhetskoncentrationen ökade i Sverige. Löneskillnaden mellan kvinnor och män ökade. Ungdomars ekonomiska standard försämrades. Utanförskapet ökade. Det var resultatet av s-politiken. Jag tror inte att det var så för att de ville det utan för att de misslyckades med jobben. Nuder sade tidigare att den nuvarande regeringen verkar tyckaatt det är bra med ökade skillnader och ökad orättvisa. Svaret är nej. Vi gillade inte den gamla regeringens politik.

Nu minskar klyftorna, och det är tack vare att fler får jobb. Utanförskapetminskar. Och det är genom en fortsatt offensiv jobbpolitik som rättvisan i detta land ökar. Det är genom en fortsatt offensiv jobbpolitik som vi skapar nya resurser till välfärden. Det är genom fortsatt offensiv jobbpolitik som fler människor får försörja sig själva och känna tryggheten i att ha marginaler i hushållsbudgeten. (Applåder)

Anf. 5 STEFAN ATTEFALL (kd):

Herr talman! I dagens debatt haglar siffror, åtgärder, påstående och beräkningar. Jag förstår om många har svårt att hänga med. Men vad betyder då allt detta? Vart är Sverige på väg med den här budgeten och med alliansregeringen?

Lyssnar man på vänsterföreträdarna är allting nattsvart. Det är ingen ände på eländesbeskrivningarna. Men i oppositionens eländesbeskrivning saknas någonting – nämligen det enkla faktum att de själva inte gjorde något åt Sveriges stora problem som arbetslöshet och utanförskap, skenande ohälsotal och bristande tillgänglighet till vård och omsorg.

Om vi lyfter blicken och försöker se mönstren i regeringens åtgärder – vad ser vi då? Jo, vi ser en politik som flyttar makten från politiken till enskilda människor och familjer. Vi ser hur arbete och företagande blir mer lönsamt. Vi ser hur makten över det egna livet förstärks, och vi ser också hur hela välfärdssystemet förstärks. På område efter område betonas kvalitet och inte bara kvantitet.

Det som gjorde mig så oerhört upprörd före valet 2006 var hur utanförskapet kunde få vara så stort utan att Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet gjorde något åt det, hur ohälsotalen kunde öka och vara så enorma och så lite gjordes. Pär Nuder berättade här om en kvinna som varit sjukskriven i fyra år. Jag kan självklart inte det enskilda fallet, men vi vet alla hur många människor som varit sjukskrivna i åratal utan att ha fått hjälp med rehabilitering och utan att ha fått hjälp tillbaka till arbetsmarknaden. Nu inför vi en rehabiliteringsgaranti och ökar antalet åtgärder som underlättar vägen tillbaka till arbetslivet just för människor som hamnat i långtidssjukskrivningar och förtidspensioneringar. I socialdemokratins Sverige fick de däremot vara kvar i detta system.

De kurvor som år efter år har pekat åt fel håll pekar nu åt rätt håll. Därför är jag också oerhört stolt över att den här regeringen håller på att bryta just utanförskapet. Utanförskapet kan beskrivas som just de människor som lever på sociala ersättningar i form av a-kassa, sjukpenning, förtidspension, socialbidrag etcetera. Var femte människa i vårt land i arbetsför ålder har levt i det här utanförskapet, en av fem. Det håller vi nu på att vända på. Sysselsättningen stiger kraftigt, och den grupp som lever i utanförskap kommer att minska med åtminstone 175 000 människor fram till nästa val. Den öppna arbetslösheten sjunker i rask takt. Vi når de mål som till och med Socialdemokraterna har satt upp men som de aldrig nådde.

Men det här beror ju på den goda konjunkturen, säger vänstersidan surt. Ja, delvis gör det det. Men ungefär 110 000 nya jobb beräknas bero på just allianspolitikens åtgärder. Det innebär att fram till nästa val ungefär kommer 500 människor ytterligare varje dag att kunna gå till jobbet, människor som utan alliansregeringens politik skulle ha varit kvar i arbetslöshet. 500 fler varje dag får gå till jobbet, uppleva arbetsgemenskap, känna att de är delaktiga och uppleva att de också kan leva på eget arbete, detta alltså utöver konjunktureffekterna. Den viktiga fråga som man måste ställa sig och som väljarna ska ställa sig är: Vilket alternativ kommer de tre oppositionspartierna att ha till den här framgångsrika jobbpolitiken?

För att vi ska kunna klara av att få in människor i arbetsgemenskapen fattar vi en del mindre populära beslut. Vi skulle kunna göra det enkelt för oss, göra som Socialdemokraterna har gjort, alltid lita bara på konjunkturen och inte göra någonting åt de djupgående problemen. Troligtvis skulle mitt parti, Kristdemokraterna, och de andra partierna ha högre opinionssiffror i dagens läge, men vi skulle försumma en historisk chans att utnyttja den goda konjunkturen till att bryta utanförskapet och på allvar vända de här kurvorna.

Det här är en av de viktiga förnyelser av Sverige som jag vill ta upp här i dag. Nästa jag vill ta upp är fastighetsskatten.

Som kristdemokrat är jag oerhört stolt över att vi bryter helt och hållet med den mest orättvisa skattekonstruktion vi har i vårt nuvarande skattesystem. Nu kommer lagstiftningen att följa internationellt accepterade skatterättsliga principer som skatt efter bärkraft och likviditetsprincipen. Nu kommer inte längre den löpande statliga skatten att vara kopplad till marknadsvärdet och avgöras av grannarnas husaffärer. Nu kommer förutsägbarheten att finnas och kontrollen på den egna ekonomin.

Oppositionen framställer det som att detta görs för de välbeställda i Stockholms förorter. Men sanningen är ju att det här görs framför allt för dem som bor i dessa heta och expansiva områden utan att vara välbeställda. Det är de människorna som har drivits från sina hem och som känner att de inte kan flytta in i områden där de har sina jobb och sina rötter. Om man tar bort en skatt som är fel i grunden är det självklart att det är de som har betalat mest i det felaktiga systemet som också får den största förändringen.

I dag är det som om marknadskrafterna styr beskattningen. Nog är det paradoxalt att den samlade vänstern så till den milda grad försvarar att skatter ska följa marknaden att den tvingat folk från hus och hem. För den som inte drabbats av skenande fastighetsskatt är det svårt att föreställa sig effekterna. Det kan jämföras med att räntorna stiger mycket när man har belånat sitt hus kraftigt och man bara har rörliga räntor. Men mot höga räntor kan man gardera sig med bundna lån. Mot höjd fastighetsskatt har inget liknande skydd funnits.

Sammansättningen av det nya förslaget ger alla husägare en lägre löpande beskattning och har goda fördelningspolitiska effekter. Det blir förutsägbart och statsfinansiellt stabilt. Frågan som svenska folket nu måste ställa sig är: Vilket system vill jag ha – det nuvarande socialdemokratiska fastighetsskattesystemet eller den nya ordningen? Det är de alternativen man måste välja mellan. Jag tror, när jag tänker efter, att valet blir enkelt.

Den tredje stora förnyelsen som ryms i den här budgeten handlar om vårdnadsbidraget.

Med vårdnadsbidraget har vi ännu en reform som radikalt bryter mot Socialdemokraternas orättvisa politik. Nu får de föräldrar som efter eget val har barnen hemma något längre också en del av de rejäla subventioner som vi ger till förskolan. Varför får aldrig de som tycker att lite mer tid med sina barn, på hel- eller deltid, del av samhällets stora subventioner av barnomsorgen? Pär Nuder, varför får inte de vara med i ditt Sverige? Skulle inte alla vara med?

Föräldraförsäkring är någonting fint, barnbidrag är också fint, men vårdnadsbidrag när barnen är ett och ett halvt år är hemskt. Det är fult. Det är ett rött skynke, en styggelse och allt vad man kan hitta på.

Nej, här har vi en rättvisereform för vanliga människor som inser att livet inte bara handlar om anställning och pengar. Det finns också andra värden som behöver värnas. Våra barn och insikten att inget barn är likt det andra får inte komma bort i allt tal om bnp, arbete, företagande och skatter.

Herr talman! På tal om rättvisa älskar vänstersidan det uttrycket, och deras definition är ju att orättvisan ökar om inkomstskillnaderna och förmögenhetskoncentrationen ökar. Eftersom Mona Sahlin bara gett ett vallöfte än så länge, nämligen att återställa rättvisan, kan det vara intressant att studera hur inkomster och förmögenheter utvecklats under Socialdemokraternas tid vid makten.

Mellan 1994 och 2006 har inkomstspridningen ökat med 26 procent och förmögenhetskoncentrationen med 25 procent. Skillnaderna har alltså ökat med socialdemokratisk politik, medan prognoserna tyder på att skillnaderna kanske kan minska med vår politik, åtminstone om man räknar på det vedertagna och vetenskapliga sättet och inte sitter med någon egen räknesnurra på det socialdemokratiska partihögkvarteret.

En viktig orsak till att Sverige dragits isär under Socialdemokraternas tid vid makten är den misslyckade jobbpolitiken. Självklart har vi i den här regeringen också mer kvar att göra under mandatperioden för att minska orättvisorna och förbättra välfärden. Psykiatrin, tandvården, skolan och de sämst ställda pensionärerna är några områden där vi kristdemokrater kommer att arbeta vidare för att steg för steg göra livet lätt att leva för alla som bor i vårt land.

Kristdemokraterna och de andra partierna i Allians för Sverige har i en högkonjunktur lagt fram en extremt ansvarsfull budgetproposition. Visst skulle budgeten ha kunnat innehålla en lite annan profil om mitt parti hade fått bestämma självt eller andra partier fått bestämma själva. Men samregerande innebär att fyra partier försöker lära av varandra och finna kompromisser för att få ihop en bra helhet. Och helheten är långsiktigt mycket bra i den här budgetpropositionen. Vi förnyar Sverige när det gäller jobben, fastighetsskatten, vårdnadsbidraget och vården. Vi säkrar framtidens välfärd, inte minst genom statens urstarka ekonomi. (Applåder)

Anf. 6 ULLA ANDERSSON (v):

Herr talman! Fler i arbete – fler vägar tillbaka, heter regeringens budgetproposition. Tillbaka till vad, kan man fundera över, till hemmafruar, till pigor eller till välgörenhet i stället för generell välfärd och till kulturpolitik?

Nu har vi genomgått ett år när den ekonomiska makteliten även innehaft den politiska makten. Det skulle kunna sammanfattas som det förlorade och det försuttna året för oss kvinnor, för jämlikheten, för miljön, för klimatet och för välfärdens långsiktiga fortlevnad. Vi lever i tillbakarullningarnas tid. Vägar tillbaka!

Det som presenterades som fräscht och nytänkt i valrörelsen har redan börjat lukta gammaldags klassförakt och illa dold cynism. Trots smileygubbar, nystartsjobb och nyfriska jobb är ni precis som de gamla Moderaterna. Låt mig sammanfatta er politik: Det ska löna sig att vara rik och vara dyrt att vara fattig. Det ska löna sig att bo ståndsmässigt i en storstad och straffa sig att bo i glesare bygder. Det ska löna sig att vara man och straffa sig att vara kvinna. Ni belönar arbetsgivarorganisationer men straffar fackliga – gammal god moderatpolitik, nygamla Moderaterna.

Vi kommer ihåg statsministerns bevingade ord om att det finns en skugga bakom varje skattekrona som vi talar alldeles för lite om. Reinfeldt ansåg att skattesänkningarna under Bo Lundgrens tid var alldeles för stora och orättvist fördelade. Men på ett år har ni genomfört över hälften av de skattesänkningarna och även lyckats med en än orättvisare fördelning, två tredjedelar till den rikaste tredjedelen. Dessutom ordnar ni nu skatteamnesti för alla med förmögenheter utomlands. Inte illa, säger nog Lundgren. Tack för kaffet, säger nog allt fler där de står i skattemiljonärernas skugga.

Statsministern leder nog floskeltoppen. Han har i en intervju sagt: ”Jag är garanten för att den svenska modellen inte förändras.” Det var inte mycket till garanti. Om det fanns en reklamationsnämnd för svikna politiska löften skulle den ha haft fullt upp efter denna borgerliga regerings första år.

Finansministern säger i dag att han är stolt, men kanske inte riktigt nöjd. Trots allt man har hunnit med finns det fortfarande starka värderingar om jämlikhet och solidaritet i samhället. Därför är folk så förbannade på det som sker.

Låt mig ge några exempel. Den avskaffade förmögenhetsskatten ger 200 personer över 1 miljon direkt ned i plånboken, medan försämringarnai a-kassan innebär att en långtidsarbetslös LO-medlem får drygt 1 000 kronor mindre i månaden. De som återigen får mest i jobbskatteavdrag är de med inkomster över 350 000 kronor.

Antalet visstidsanställningar har kraftigt ökat de senaste 15 åren. Framför allt drabbas ungdomar och främst unga kvinnor. Regeringen väljer då att ytterligare underlätta otrygga anställningar och samtidigt införa ytterligare två karensdagar i arbetslöshetsförsäkringen. Tror verkligen regeringen att människor okynnesstämplar mellan sina visstidsanställningar, eller anser ni att det är rätt att människor som lever med otrygga villkor ska bidra till att finansiera skattesänkningar för dem som redan har trygga och högavlönade jobb – ja, kanske till och med ministrar?

Vinsterna i bolagen slår rekord på rekord, börsbolagens bonusprogram värderas till 100 miljarder och det går 40 industriarbetarlöner på en direktörslön. Samtidigt har var femte stockholmare upplevt att pengarna inte räcker månaden ut. Kvinnor tjänar 16 procent mindre än män. Men det ses inte som något problem av finansministern eller hans ekonomiska rådgivare professor Calmfors. I stället oroar de sig för löneutvecklingen, och det har de mage att göra när kvinnor äntligen har lyckats knapra in på löneskillnaden. Det säger något om vems perspektiv de har i analysen av samhällsproblemen. Min mor, pensionär och boende i Alfta, sade i telefon häromdagen att de bara tänker på dem däruppe.

Statsministern sade i tisdags att de inte vill att politiken ska ha några blinda fläckar. Han lade därefter fram en reform som måste ses som den mest träffsäkra av alla om man vill försämra för kvinnor, nämligen försämringarna i a-kassan när det gäller deltidsstämpling. Det drabbar drygt 200 000 kvinnor inom Kommunal, Handels och HTF. Hälften av alla kvinnor som stämplade år 2005 var deltidsstämplande. Först stoppade ni lagstiftningen som gav kvinnor rätt till heltid. Sedan bestraffar ni kvinnorna när de inte får heltidsjobb. Dubbel bestraffning är en känd härskarteknik. Ni har tyvärr inte bara en blind fläck i er politik utan också ett stort svart hål. (Applåder)

Jan Björklund kallar oss tokfeminister. Vi är så oförskämda att vi dels ser att kvinnor blir strukturellt diskriminerade, dels vill göra något åt det.

Finansministern säger att det finns en stor förståelse i alliansen för att föra en offensiv jämställdhetspolitik. Vari den offensiva jämställdhetspolitiken består är vi många som undrar. Förra året deklarerade regeringen stolt att man lade 400 miljoner kronor på jämställdhetspolitik. Men det har visat sig vara en bluff. Ni har använt entiondel. Offensiv är tydligen detsamma som walkover.

Vi kvinnor är de stora förlorarna när sjukförsäkringen försämras. Vi är mer sjukskrivna eftersom vi dubbelarbetar, får fler arbetsskador och har sämre arbetsmiljö. Först drar ni kraftigt ned på arbetsmiljöområdet, och sedan ska ni satsa på rehabilitering. Det känns bakvänt. Det ni kallar satsning är en besparing på sjuka människor. Det blir 300 kronor mindre i månaden för en sjukskriven kvinna med en månadslön på 20 000 kronor. Det är mycket när man har dålig ekonomi. Man kan undra hur det ska gå med rehabiliteringen när man ständigt får oroa sig för om pengarna ska räcka till mat.

Det är en helt annan sorts oro än den som förmögna villaägare måste känna när de måste välja vilken hedgefond de ska placera sina nya, friska tusenlappar i. Samtidigt försvagar ni fackens förhandlingsrätt och fråntar fackens medlemmar möjligheten att via avtalsförsäkringar komplettera sina inkomster vid sjukdom genom att införa begränsningar så att ingen kan få mer än 75 procents ersättning – egentligen är det väl 72 procents ersättning. Dessutom gör ni i praktikensjukdom till saklig grund för uppsägning, vilket innebär att 106 000 –en majoritet av dem kvinnor – riskerar nu att förlora sina jobb. Arbetsgivarna får ett incitament till att strunta i att göra något. Det ärflera flugor i en smäll. LAS urholkas ytterligare samtidigt som utslagningen från arbetsmarknaden ökar och förhandlingsrätten försvagas. Det är så cyniskt att man baxnar.

Närmare 60 procent av skattesänkningarna har gått till män, framför allt höginkomsttagare. Det är ingen överraskning. Ni till och med skattesubventionerar deras bristande ansvarstagande i hemarbetet genom att införa hushållsnära tjänster – överklassnära tjänster passar

nog bättre. För samma summa kan vi i stället få 5 000 välfärdsproffs i folknära tjänster inom äldreomsorgen så att de 60 000 kvinnor som tvingats gå ned i arbetstid för att vårda sina anhöriga i stället kan återgå till sina arbeten.

Vänsterpartiet har föreslagit stora kvalitetssatsningar i välfärden genom att möjliggöra 200 000 nya folknära jobb för att stärka hemtjänsten, minska barngruppernas storlek i förskolan, minska skolklassernas storlek och korta vårdköerna. Det är en politik som framför allt gynnar oss kvinnor. Det är orealistiskt anser finansministern samtidigt som han har genomfört skattesänkningar för höginkomsttagare för mycket större belopp.

Det här är en kärnfråga i den ekonomiska politiken som Anders Borg och hans rådgivare gärna undviker: Vems verklighet är det som räknas? I den här propositionen är det en sak som är glasklar, nämligen att det inte är lågavlönade, deltidsarbetande och dubbelslitande kvinnor. Det här är vad Centerpartiet kallar för att ta ansvar.

Sambeskattningen avskaffades för 30 år sedan efter en lång kamp av kvinnorörelsen. Den var redan då en förlegad kvarleva. Den skattesubventionerade hemmafrun är nu tillbaka. Det har varit ett länge eftersträvat mål för Kristdemokraterna. Utanförskapet ska öka. För den förmånliga bidragssumman på 3 000 kronor ska hon hålla sig borta från arbetsmarknaden. Halleluja! Vårdnadsbidraget är här. Länge leve den traditionella heterosexuella kärnfamiljsnormen! (Applåder) Samtidigt sänker ni ersättningsnivån i föräldraförsäkringen – allt för att upprätthålla den könsmärkta ansvarsfördelningen av hem och barn. Det måste väl vara en jämställdhetspolitik som ligger Folkpartiet väl i smaken.

En lösning på kvinnors underordning som högern gärna brukar framhålla, och som man nu satsar några extra hundra miljoner på för att skynda på, är privatiseringen av vården. Men nedskärningar på personalen är det gängse sättet att pressa anbudspriset vid upphandlingar. Det leder till ökad stress och sämre arbetsmiljö. Kvinnors löner stiger inte vid privatisering. Däremot vet vi att löneskillnaderna ökar kraftigt och att löneutvecklingen över tiden är betydligt sämre. Tar man del av forskningsrapporter – som jag rekommenderar er att göra – ser man tydligt detta. Vinnarna är de stora vårdföretagen. Sluta nu att använda diskrimineringen av kvinnor på arbetsmarknaden som skyddsmantel och stå upp för att ni anser att det är rätt att göra vinst på sjuka, gamla människor och kvinnors arbetsvillkor.

Ni ska få ett förslag, nu när lönerörelsen pågår för fullt i kommuner och landsting. Ni kan stimulera lönejämlikhet, det vill säga premiera kommuner och landsting som kan visa att de når resultat i arbetet för jämställda löner. Avsätt 10 miljarder, som Vänsterpartiet har gjort, under en fyraårsperiod för att inrätta en modell med viktadestatsbidrag för att reducera osakliga löneskillnader mellan könen. Även Regeringskansliet verkar behöva en modell eftersom kvinnorna där tjänar 66 000 kronor mindre per år än männen.

Min dotter, som är ständig optimist, brukar säga till mig att försöka se det positiva i livet – i det som händer. Det är svårt att finna något positivt i er politik, men jag kan i alla fall säga att även en blind höna kan finna några korn ibland. Det har regeringen gjort när man satsar på utbildningspengar till lärare, företagshälsovård samt ekologisk och närproducerad mat. Men några små korn räddar inte regeringens bristande engagemang, som tyvärr följer med ända in i miljö- och klimatpolitiken.

Friska ekosystem för vatten- och livsmedelsförsörjning är grundläggande förutsättningar för vår överlevnad. Men ekosystemen världen över hotas av klimatförändringarna. Vårt ansvar i Sverige är stort, och därför känns det hårt att konstatera att regeringen inte avsätter några nya pengar för klimatsatsningar utan väljer att i stället avveckla pågående lyckade satsningar, till exempel Klimp. Ökat klimat- och miljöbistånd hade kunnat vara en viktig del av regeringens klimatpolitik, men i stället får vi neddragningar även på biståndet. Till

skillnad från regeringen anser vi att samhället har det övergripande ansvaret för en energi- och miljöomställning. Det ansvaret ska inte lastas över på enskilda människor eller företag.

1 procent av den globala bnp:n behöver avsättas för att stabilisera växthusgaserna. Därför vill Vänsterpartiet, som första parti, att Sverige ska sträva efter att avsätta 1 procent av vår bnp till klimatåtgärder, som ett slags klimatförsäkring. Vi menar att vi måste gå före övriga länder i världen och hoppas att regeringen kan kliva ett antal steg framåt.

Fler arter än någonsin hotas av utrotning. Naturens rikedom minskar även här i Sverige. Nästan 3 000 arter är i fara, och många av miljömålen kan inte nås. Då föreslår regeringen i stället, tyvärr, ? miljard mindre till naturvården. En hörnsten i miljöarbetet rycks bort.

Särskilt nu, när det är stora överskott i statens budget och det är gott ställt, hade det bland annat kunnat användas till framåtsyftande satsningar där vi garanterar riskkapital för miljöteknik, satsar på beställningar av bioteknik och energieffektiviseringar och för att utveckla det offentliga gemensamma ägandet inom områden som är viktiga ur ettsamhälleligt perspektiv, för att hela Sverige ska leva och för en fungerande infrastruktur som bredband, bostäder, järnväg och kollektivtrafik.

Ekonomisk politik handlar om hur vi vill att samhället ska organiseras och utvecklas. Därför känns det så onödigt, så fel, att tvingas konstatera att vi har tre förlorade, försuttna år framför oss för kvinnorna, jämlikheten, klimatet, miljön och välfärdens långsiktiga överlevnad. Framtiden ter sig därför som tillbakarullningarnas tid – vägar tillbaka. (Applåder)

I detta anförande instämde Elina Linna, Egon Frid, Eva Olofsson, Marianne Berg, Siv Holma, Jan Lindholm, Josefin Brink, Hans Linde, Lars Ohly och Marie Engström (alla v) samt Jan Lindholm (mp).

Anf. 7 MIKAELA VALTERSSON (mp):

Herr talman! Det här är en budget som försämrar för de redan svaga. Det är en budget som inte gör de nödvändiga klimatinvesteringar som krävs. Låt er inte luras av den gröna förpackningen! Skenet bedrar. Det är en budget som ökar ojämställdheten och en budget som inte står på småföretagarnas sida. Det är en budget som inte finansierar de reformer som föreslås fullt ut och som genomför skattesänkningar mitt i en brinnande högkonjunktur.

Regeringen fortsätter på den inslagna vägen och gör försämringar för dem som redan är sämst ställda. Andra steget i jobbskatteavdraget genomförs och ger dem med högsta inkomsterna mest pengar i kronor räknat. Nu fortsätter regeringen att spara på sjuka och arbetslösa: karensdagar i a-kassan, minskade möjligheter till a-kassa pådeltid, sämre sjukersättning och hårdare regler för att få sjukersättning.

Om ni i en brinnande högkonjunktur skär ned på arbetslösa och sjuka, hur ska ni då göra i en lågkonjunktur, när det kanske finns behov av åtstramningar och alla måste bidra?

Anders Borg tror uppenbarligen att fler sjuka skulle arbeta om det bara vore mindre lönsamt att vara sjukskriven. Jag tror inte att någon sjukskriven i Sverige känner igen sig – man lever inte direkt ett liv i sus och dus. Här vill man i stället pressa ut människor på arbetsmarknaden som har varit sjuka i flera år. I stället borde det satsas på stöd och utbildning så att man kan ta jobb där det finns brister i dag.

Jag blev kontaktad av en kvinna som är 55 år och har varit sjukskriven i tre år. Det har varit en lång väg till tillfrisknande, men nu är hon på väg. Med nya, hårdare regler kände hon nu att hon skulle tvingas byta jobb innan hon ens har hunnit bli frisk, och hon kastas i ett slag tillbaka i hopplöshet just som tillbakagången till arbete kändes inom räckhåll.

De som är så svårt sjuka kanske inte heller orkar protestera så högt mot de här försämringarna. Det är en svag grupp man slår emot. Efter två och ett halvt år ska man kastas ur systemet och övergå till ”samhällsnyttig sysselsättning”. Jag undrar vad det är.

Den här budgeten ökar klyftorna mellan män och kvinnor. 69 procent av de långtidssjukskrivna som har varit sjukskrivna i mer än två år är kvinnor, medan 60 procent av de totala skattesänkningarna går till män. Det är moderat jämställdhetspolitik. Kvinnor som under lång tid har dubbelarbetat och sedan blivit sjuka ska nu straffas för att man ska kunna sänka skatten till männen.

Det krävs åtgärder som minskar klyftorna mellan män och kvinnor, inte som ökar dem.

Priset för årets lobbyist borde definitivt gå till organisationen vita medelålders män. (Applåder)

Nu försämras möjligheterna till a-kassa på deltid – ett förslag som vi i Miljöpartiet stoppade under förra mandatperioden i budgetförhandlingar. Ni stoppar rätten till heltid samtidigt som ni straffar dem som inte kan få heltid. Hellre arbetslös på heltid än jobba deltid – det är den nya logiken.

I finansplanen står det: För dem som berörs av förslaget blir förändringarna av den disponibla inkomsten i vissa fall relativt stora. Sällan har väl byråkratsvenskan varit tydligare. Så kan man också uttrycka det om en kraftig försämring för människor. För en deltidsarbetande medelålders kvinna i hemtjänsten som vill jobba heltid försämras nu möjligheterna att få a-kassa på deltid.

Analyser från riksdagens utredningstjänst visar att det är de 20 procent som har de högsta inkomsterna som får 4 miljarder av de nya skattesänkningarna i den här budgeten, lika mycket som det nu sparas på deltidsarbetslösa, 4 miljarder.

Den bakomliggande människosynen är också en nydaning. Tror ni verkligen att människor fungerar så att de tänker att ”om jag får tusen kronor mindre i månaden tror jag att jag slutar vara sjuk och arbetar i stället”?

Jag för min del tror faktiskt att de sjukskrivna är sjuka. Jag kommer ihåg när jag under skoltiden hade lärare som ville hålla nere betygen trots goda resultat, som trodde att elever kämpade bättre om de inte blev för självsäkra utan hölls i underläge; då skulle de vilja kämpa sig till högre betyg. Jag trodde inte på det då, och jag tror inte på det nu. Jag delar inte den människosynen.

Människor blir inte mer kreativa och får inte ökad drivkraft av att hållas nere och få försämrade villkor. Tillfrisknandet snabbas inte upp av tusen kronor mindre i månaden. Det är genom att bli trodd på och inte misstrodd som man når framgång, genom att få hjälp och stöd och inte sparkar som man orkar och vågar. Det är en märklig människosyn att utgå från att människor skulle fuska.

Det är inte bara nya moderater, nya arbetarpartier, nystartsjobb, nyfriskjobb och andra nyord. Nej, det är ett helt omdanande nyspråk som presenteras i årets budget.

När man i finansplanen skriver att en person efter sex månaders sjukfrånvaro ska prövas mot hela arbetsmarknaden säger man: Därigenom öppnas en möjlighet för den enskilde att gå till arbetslöshetsförsäkring och få stöd för att övergå till arbetsmarknaden. Ett liknande språk används genomgående när man talar om nedskärningen på sjuka.

Vilket fantastiskt nyspråk, att prata om försämrade regler och tusen kronor mindre i månaden och kalla det stöd och hjälp!

Det man gör är att man vill flytta människor från sjukersättningen till a-kassan med lägre tak för att därigenom spara in pengar för staten.

Ibland bör man kalla saker vid deras rätta namn.

Man ska inte kunna få mer än 75 procents sjukersättning efter ett år även om man har avtalsförsäkringar. Det här slår hårt mot många i dag som har kanske en tusenlapp extra i månaden från en försäkring hos facket. Att näst intill förbjuda privata försäkringar, är inte det att driva de nya moderaterna lite väl långt från de marknadsekonomiska grundtankarna, Anders Borg?

Redan i morse blev jag uppringd av upprörda väljare som berättade att de förlorar 1 100–1 200 kronor i månaden på det här förslaget.
Det är mycket prat om rehabiliteringssatsning. Jag tycker att det är bra, men tyvärr syns den väldigt lite i budgeten. Det är inga nya pengar utan en flytt från andra ställen. Det är många om och men innan rehabiliteringsgarantin ska bli verklighet. Det ska slutas avtal med Kommun- och Landstingsförbunden, det ska utredas och det ska läggas fram lagförslag.

Besparingarna på de sjuka kan man däremot genomföra omgående. Det här är en oseriös hantering av människors vardag. I dag skapas det oro, bland annat för dem som ska köpa bostad, genom en illa skött hantering av fastighetsskatten med en lång rad förslag som snurrar runt. Det skapas oro genom besparingar på sjuka medan de positiva delarna ska vänta till senare.

Besparingar på sjuka med en försämrad beräkning av sjukpenninggrundande inkomst och sänkta ersättningsnivåer innebär att den som tjänar 20 000 kronor i månaden förlorar över 1 000 kronor i månaden. Det är mycket pengar när man redan i dag har svårt att få vardagen att gå ihop. Det här drabbar de allra fattigaste barnen, som redan i dag får avstå från fritidsintressen eller en ny vinterjacka.

Herr talman! Miljöfrågorna börjar komma i kapp Moderaterna. Efter många års dvala öppnas nu sakta ögonen. Väl ute ur bunkern och inne i Kanslihuset konfronteras Moderaterna med verkligheten.

Hoppsan! Klimatförändringarna är på allvar. Men oj! Det är ett globalt problem. Men hoppsan! Vi kanske måste satsa mer hemma för att få trovärdighet i utlandet. Oj! Skatt på koldioxid och även bensin är effektivt, kanske till och med kostnadseffektivt. Och pengarna från miljöskatter kanske vi kan använda för att sänka skatten på arbete. Och hoppsan! Därmed har firma Reinfeldt & Borg upptäckt den gröna skatteväxlingen. (Applåder)

Aldrig har väl stödet i samhället för klimatfrågan varit så stort och förväntningarna så stora på att politiker agerar ansvarsfullt och tar de beslut som krävs. Människor är själva beredda att bidra och göra vad de kan, men då måste också politikerna ta de beslut och vidta de åtgärder som krävs för att ställa om Sverige i en mer klimathållbar riktning.

Regeringen tar små steg i rätt riktning, men det är långt ifrån tillräckligt. Det krävs mycket mer. Det kostar att vänta med åtgärder. Vi lämpar i stället över ansvaret på nästa generation. Regeringens klimatåtgärder må vara ett stort steg för de borgerliga, Anders Borg, men de är ett litet steg för miljön.

Under förra mandatperioden genomfördes en rad åtgärder som satte i gång en miljöbilsboom, en historisk satsning på järnvägsbyggnad, trängselavgifter i Stockholm, kollektivtrafiksatsningar och en skatteväxling på 16 miljarder, som ledde till bland annat en stor minskning av antalet oljepannor. Var finns alla de nödvändiga åtgärderna i dag? I stället gör regeringen självmål med en gigantisk antiklimatsatsning på 25 miljarder till Förbifart Stockholm. Det är sannerligen en budget för asfaltkokarnas intresseorganisation!

Det är förslag från dåtiden som presenteras i regeringens budget. Är detta vad ni tror att de moderna väljarna i dag vill ha – mer vägar och mer koldioxidutsläpp? Eller är det kanske bättre kollektivtrafik och mer energieffektivisering?

Klimatproblemen låter inte vänta på sig. Varje förlorat år utan en kraftfull politik försämrar vår miljö. För att minska utsläppen krävs ett stort batteri av olika åtgärder. Det krävs ett teknikskifte. Det krävs att vi bygger om Sverige till att bli mer klimathållbart. Det krävs investeringar i kollektivtrafik, i alternativa drivmedel, i ny elproduktion – främst vindkraft – ökad användning av biobränslen och energieffektivisering av befintliga hus. Transporterna måste bli mer energieffektiva och drivas av förnybara och rena energikällor. Det krävs en stor utbyggnad av järnvägen.

Vind, sol och gas kommer att bli big business i framtiden, som USA:s Sverigeambassadör Michael Wood säger i sin jakt efter svenska miljöteknikföretag. Nya idéer, tekniker och metoder är nödvändiga för att vi ska forma ett grönare samhälle. Och det ger nya jobb. I stället genomför regeringen Förbifart Stockholm och färre järnvägar. Man sparar på biologisk mångfald och avskaffar flygskatten.

Varje krona som felsatsas i antiklimatåtgärder straffar sig i framtiden. Varje krona är ett slag mot framtida generationer. Klimatmiljarden blir ett myrsteg i jämförelse med behoven. Regeringen satsar mer på vägar i budgeten och uttalar nu att en större del ska gå till vägar framöver. Järnvägsinvesteringar senareläggs och nedprioriteras. Det sägs att samhällsekonomiska analyser ska spela en viktig roll för prioriteringen av infrastrukturinvesteringar. Samtidigt kan man i en tabell i budgeten se att en tredjedel av de större vägprojekt som nu öppnas för trafik i samhällsekonomiska analyser har visats vara olönsamma.

Banverket flaggar för att man behöver ökade anslag för att kunna bygga färdigt de objekt som riksdagen tidigare har fattat beslut om. Det finns nu strategiskt viktiga objekt som Banverket tvingas lyfta ut ur planen. Exempel är höghastighetståg mellan Stockholm och Göteborg och Bohusbanan. Anders Borg, är ni beredda att tillskjuta de medel som behövs för att kompensera Banverket för de prisstegringar som finns, så att man åtminstone kan behålla den befintligaplanen? Är ni beredda att tillskjuta de medel som krävs föratt man också ska kunna genomföra en upprustning av järnvägen?

Ansvaret att göra något åt klimatförändringar kan inte lämpas över på enskilda människor. Det krävs att politiker tar ansvar för de förändringar som krävs.

Herr talman! I budgeten drar regeringen ned på pengarna till biologisk mångfald och sanering av förorenade områden. Samtidigt pekar man på att man just på dessa områden har svårt att nå miljömålen. Regeringens taktik är: Har vi svårt att nå miljömålen, satsa mindre! Det är en uppochnedvänd logik att kraftigt skära ned anslagen när man inte når uppsatta mål. Regeringen sågar skogen för att sänka skatten.

Man ger lite miljöpengar med ena handen och tar bort pengar med den andra handen. Detta drabbar skyddet av värdefulla naturområden. Att skydda skog och arter är också viktigt ur klimatsynpunkt, för klimatförändringarna kommer att leda till försämrade möjligheter för många arter.

En positiv nyhet i budgeten skulle jag vilja lyfta fram, nämligen besparingar på försvaret. Det är en historisk förändring från en borgerlig regering. Vi välkomnar neddragningen, även om den i det här fallet inte byggs under av en säkerhetspolitisk analys utan enbart en vilja att fylla på pengabörsen för andra ändamål.

Regeringen presterar sämst i de frågor som småföretagare tycker är viktigast, enligt en undersökning från Företagarförbundet. Lägst betyg får regeringen för att man har höjt arbetsgivaravgifterna för småföretagen. Det kanske inte var vad de hade väntat sig för ett år sedan. Det var inget som det sades något om före valet.

Om man för en för expansiv politik blir det kanske för mycket av det goda. Nu finns det en stor risk för att inflationen drar i väg ytterligare och att Riksbanken får fortsätta att dämpa denna politik genom höjda

räntor. Regeringens politik innebär ett hårdare klimat för både människor och miljö. (Applåder)

I detta anförande instämde Per Bolund, Jan Lindholm, Thomas Nihlén, Peter Rådberg, Mikael Johansson och Christopher Ödmann (alla mp).

Anf. 8 Finansminister ANDERS BORG (m):

Herr talman! Det går bra för Sverige. Sysselsättningen ökar – 200 000. Arbetslösheten minskar – över 90 000. Utanförskapet reduceras – 175 000.

Sysselsättningen har inte varit så här hög sedan mitten av 1970-talet. Bland våra grannländer i EU är det knappast något land där arbetslösheten har reducerats så snabbt som nu sker i Sverige. Vi har den högsta nivån på nyanmälda lediga platser på 30 år. Vi har fler jobb. Människor kan konsumera mer därför att de har mer pengar kvar i plånboken. Vi investerar mer. Vi har högre investeringsandel än på länge. Vi bygger upp vår förmögenhet genom bytesbalansöverskott mot omvärlden. Vi sparar i ladorna och säkrar framtida välfärd genom goda överskott i de offentliga finanserna.

Regeringen har lagt en god jobbgrund. Jobbavdrag har införts. Arbetsmarknadspolitiken har lagts om. A-kassan har reformerats. Nystartsjobben växer. Lärlingsförsök har inletts. Instegsjobben finns där. Arbetsgivaravgiften har sänkts för unga och gamla.

Avdragsrätt för hushållstjänster är på plats. Förmögenhetsskatten har avskaffats. 3:12-reglerna har reformerats. Medfinansieringen i sjukförsäkringen har reformerats. Vi har också inlett det mödosamma arbetet med att rulla tillbaka regleringsarvet.

Nu går vi vidare. Det blir mer av jobbavdrag. Det blir bredare vägar tillbaka. Det blir också åtgärder för att arbetsmarknaden ska fungera bättre.

Knappast någon regering under de senaste decennierna har gjort så mycket på så kort tid för att det ska löna sig att arbeta, för att det ska bli enklare att anställa och för att det ska bli mer attraktivt att driva företag. Mot detta står vänsteroppositionen. Tonläget i debatten blir högt. Man har många åsikter om det vi gör.

Låt oss minnas lite. För ett år sedan stod vi här. Då fick vi veta att under 2007 skulle arbetslösheten kraftigt öka. Det skulle inte bli några jobb av regeringens politik. Det skulle inte komma någon ökad sysselsättning. I dag har vi en arbetslöshet som är 100 000 personer – 90 000 personer färre. Vi har en högre sysselsättning och en väl fungerande ekonomi.

I debatten om vårpropositionen fick vi höra av oppositionen att jobben visserligen skulle komma nu, men man sade att det berodde på att regeringen drev fram låglönejobb och att lönerna skulle sänkas. Det var det budskap vi då fick oss till livs. Hur har det blivit? Vi kan se på kommunalavtalet, handelsavtalet och hotell- och restaurangavtalet. Jag har då inte sett någon kraftig press nedåt på löneökningarna på svensk arbetsmarknad.

Jag har sett att vanliga människor får mer pengar kvar i plånboken när skatten är betald. Man har fått de bästa reallöneökningarna på lång tid.

Hur har det då blivit med de okvalificerade låglönejobben med otrygga villkor, som oppositionen sade skulle bli följden av vår politik? Vi ser att det växer brett i svensk ekonomi. Det är kvalificerade yrken som kommer. Vi ser att det är fasta anställningar. På punkt efter punkt har oppositionen haft fel.

När vårpropositionen presenterades fick vi veta att det skulle komma en räntechock i Sverige. I vissa medier förmedlades en bild av att

räntan skulle fördubblas genom regeringens politik. Hur har det blivit? Titta på bostadsräntorna! Vi har lägre bostadsräntor i Sverige än i Norge, Danmark, Finland, hela Europa, England och USA. Sverige har lägre räntor än i praktiskt taget varje annat jämförbart land därför att vi har en väl fungerande ekonomi och en ansvarsfull ekonomisk politik.

Nu får vi veta att budgetpropositionen är en proposition för orättvisa. Nu ska klyftorna i Sverige öka. Samtidigt ser vi i tabellerna att Ginikoefficienten, måttet på inkomstspridning, nu minskar något. Och framför allt vet vi att när vi för en jobbpolitik minskar skillnaderna i Sverige för varje människa som kommer tillbaka till arbete, för varje gång vi ökar sysselsättningen, för varje gång vi reducerar arbetslösheten. Det handlar om pengar, men det handlar ännu mer om att människor får vara en del av ett sammanhang. Det är därför som ävenden prognosen kommer att visa sig vara fel.

Hur ser då vänsteroppositionens alternativ ut? Vi har Socialdemokraterna. Pär Nuder säger att vi för en konsekvent politik. Man får säga att Socialdemokraterna nog är Sveriges mest konsekventa parti. Man vägrar konsekvent varje form av förnyelse i jobbpolitiken. Vi får höra att man ska genomföra åtgärd efter åtgärd som försämrar arbetsmarknadens funktionssätt, åtgärd efter åtgärd som gör det mindre lönsamt att arbeta och detta på toppen av en högkonjunktur när vi har arbetskraftsbrist i landets ekonomi.

Hur ska det bli fler som vill arbeta genom höjda skatter och mer generösa ersättningar? Det får vi inte veta. Hur det ska bli fler jobb för att man bygger ut Amsvolymerna så att människor deltar i program i stället för att söka jobb när vi har fler lediga platser än vi har haft på 30 år får vi inte veta. Hur arbetsförmedlingarna ska kunna bidra till att förmedla jobb när man vill ålägga dem att administrera åtgärder får vi inte heller veta. Och hur ska arbetsgivarna vilja anställa fler när man ska återinföra arbetsmarknadsregleringar för rätt till heltid, begränsa säsongsanställningar och avskaffa de möjligheter till mer flexibla villkor på arbetsmarknaden som vi har infört? Hur ska en höjd akassa och försämrad försäkringsmässighet i försäkringen bidra till att nästa avtalsrörelse leder till att vi får en bättre fungerande lönebildning som är mer förenlig med prisstabilitet och full sysselsättning?

Vi har Vänsterpartiet. Det är inte ett bättre alternativ. Det är en kraftfull uppbackning av anti-arbetslinjen som Vänsterpartiet representerar med en unik kombination av överbudsåtgärder. Vi ska överge överskottsmålen när vi behöver spara i ladorna för att framtida generationer ska slippa höja skatten. Vi ska peta hål i utgiftstaken i ett läge där vi borde stoppa undan pengar så vi slipper åtstramningar i nästa lågkonjunktur. Vi ska överge Riksbankens oberoende, och vi ska avskaffa inflationsmålet i ett läge där det råder internationell finansiell turbulens, när vi behöver all den stabilitet vi kan få. Det är Vänsterpartiets alternativ.

Miljöpartiet ter sig mer ansvarsfullt, om man bortser från retoriken. Det är mer av finansierade åtgärder. Det är vissa skattesänkningar, och det är en större realism när det gäller att man stöttar prisstabilitet och stabil inflation. Men det infinner sig ändå frågor.

Hur ska vi få fler jobb i Sverige genom att vi jagar produktion och företag ut ur landet? Hur ska vi klara av produktion och välfärd om vi avvecklar både olja och kärnkraft? Hur ska vi kunna ha råd att minska koldioxid och klara biologisk mångfald om vi inte får fler som arbetar? Hur ska vi möta en åldrande befolkning med ett batteri av åtgärder av arbetstidsförkortning och friår som innebär att färre arbetar när vi skulle behöva fler på arbetsmarknaden?

Så ser oppositionens alternativ ut. Det är en arbetsmarknad som ska försämras. Färre ska arbeta med Socialdemokraterna. Det skulle skapa överhettningsproblem.

Vi har en överbudspolitik från Vänstern där vi ska överge överskottsmål,

vi ska överge och peta hål på utgiftstak, och vi ska överge det som ger en grundläggande stabilitet i den svenska ekonomin, nämligen inflationsmålet.

Med Miljöpartiet ska vi jaga ut företag och produktion ur landet, och vi ska möta en åldrande befolkning med ett batteri av åtgärder som leder till att färre människor arbetar.

Mot detta står en samlad alliansregering. Vi har presenterat ett väldigt klart och kraftfullt alternativ. Vi sänker skatterna med 11 miljarder. Vi minskar a-kasseavgifterna med ungefär 2 miljarder. Vi satsar 5 miljarder på kunskap, bättre miljöhantering och förbättrad folkhälsa.

Vi vet att ett sådant alternativ måste finansieras. Det är därför vi har föreslagit utgiftsminskningar. Vi har föreslagit utgiftsminskningar på 7 miljarder och skattehöjningar på 8 miljarder. Det handlar naturligtvis om en del åtgärder som människor kommer att uppfatta som tuffa, men det är i perioder av god ekonomisk utveckling man har det starkaste kravet på ansvarstagande. Det är då vi har gjort de värsta misstagen som har kostat oss mest, och det ska vi inte upprepa.

Naturligtvis har omprövningar av utgifter gällt sådant som är tuffa saker. Försvarsmateriel nämns här. Det är klart att det har varit en tung process i det här budgetarbetet att ompröva en lång rad olika utgifter. Men om vi vill klara jobbavdraget som är nödvändigt för att fler ska komma i arbete och om vi vill vara säkra på att vi kan hantera en bättre fungerande lönebildning måste vi ha en beredskap att fatta vissa tuffa beslut även på skattesidan.

Vi kompromissar inte med jobbpolitiken, och vi backar inte från en ansvarsfull finansiering. Det är grunderna för vår politik. Då har vi höjt en del skatter. Det kommer säkert också att väcka en del kritik om koldioxidskatt och alkoholskatt, men det är bättre att människor har arbete. Där fungerar den ekonomiska logiken. Om man sänker skatten på arbete arbetar fler. Om man höjer skatten på alkohol och bensin är det färre som smutsar ned eller nyttjar alkohol. Jag är övertygad om att det här är ansvarsfulla och rimliga åtgärder, för de bidrar till att dämpa riskerna för en överhettning.

Vi för en ansvarsfull ekonomisk politik. Det är en kraftfull jobbpolitik, och det är en bred satsning på kunskap i skolan. Det är en politik där vi kan rädda och säkra välfärden framöver. Det är därför Sverige är på rätt väg. Vi är på väg mot full sysselsättning, vi är på väg tillbaka som kunskapsnation, och vi är på väg tillbaka som ledande välfärdsland. Det är ett Sverige som är på rätt väg, och det är mycket tack vare att den här regeringen lägger fram en kraftfull politik och en ansvarsfull politik. (Applåder)

Repliker.

Anf. 9 PÄR NUDER (s) replik:

Herr talman! Ju mer du, herr finansminister, beskriver de goda tiderna i Sverige desto obegripligare blir de stora besparingar som du nu föreslår. Du vill spara trots att du kan luta dig mot ett rekordstort överskott i statens budget. Då vill du spara 4 miljarder kronor på en grupp som redan är väldigt utsatt, nämligen de deltidsarbetslösa kvinnorna. Hur går det ihop? Det går ihop på följande sätt.

Du måste spara någonstans, eftersom du är så angelägen om att sänka skatten. Det återstår 3 ? miljard kronor för att finansiera borttagandet av förmögenhetsskatten. Där har du finansieringen. Det är de deltidsarbetande kvinnorna som får betala att förmögenhetsskatten nu tas bort, trots att du samtidigt har ett överskott som är rekordstort.

Det finns väldigt många deltidsarbetande kvinnor som vill gå upp till heltid. Jag vet inte vad din chef har ägnat sig åt när han har åkt land och rike runt och lyssnat, som det har hetat, i offentlig sektor och träffat kvinnor. Har han inte mött alla de kvinnor som vill gå upp till

heltid men som förvägras den rätten? Om du är angelägen om att kvinnorna i offentlig sektor, i vården och omsorgen, i hotell och restaurang, i handeln, ska gå upp till heltid – gå då med på vårt förslag om rätt till heltid! Tvinga inte dem från deltidsarbetslöshet till heltidsarbetslöshet! Det är precis det som din politik innebär.

Varför ska du straffa dem som redan har det så svårt, nämligen de deltidsarbetande, när du kan luta dig mot ett rekordstort överskott? Är det för att du vill finansiera borttagandet av förmögenhetsskatten med den besparingen? (Applåder)

Anf. 10 Finansminister ANDERS BORG (m) replik:

Herr talman! Den ekonomiska logiken och den politiska logiken i vår budget är glasklar. Vi har en stark ekonomisk utveckling med stigande sysselsättning, minskande arbetslöshet och ett minskat utanförskap. Men samtidigt som vi har en och en halv miljon människor i utanförskap stiger löner och priser på ett sätt så att om ingenting görs vi inte kommer att klara en återgång till full sysselsättning. Under de år som Socialdemokraterna har styrt Sverige under de senaste mandatperioderna har vi inte haft full sysselsättning. Då måste man även i en högkonjunktur vara beredd att göra fler åtgärder som gör att det lönar sig att arbeta, vara beredd att göra fler åtgärder som gör att arbetsmarknaden fungerar bättre, och man måste vara beredd att klara en tuff finansiering av de åtgärderna.

Vi har ett arv att hantera, över en miljon människor, en och en halv miljon människor, som står utanför arbetsmarknaden eller som saknar möjligheter att jobba så mycket som de önskar. Det är arvet efter socialdemokratin. Det är en arbetsmarknad som fungerar så illa att vi inte ens i en högkonjunktur klarar full sysselsättning.

Att då slå sig till ro, att då säga att nu ska vi inte göra mer, nu är vi nöjda, är inte ansvarsfullt. Det är så Socialdemokraterna från tid till annan har agerat under högkonjunktur, och det har ofta skapat problem. Vi ska ta ansvar. Vi ska se till att vi kan fortsätta att föra en offensiv jobbpolitik varje år, att vi kan klara att närma oss full sysselsättning under den här mandatperioden och fortsätta under nästa mandatperiod för att gå vidare.

Det är här på något sätt logiken i socialdemokratins politik börjar halta. Man blundar för utanförskapet. Man blundar för att vi har haft en lång period där klyftorna i Sverige, förmögenhetsspridning, inkomstspridning och lönespridning, har förvärrats för att man inte har hanterat jobbfrågorna.

När ni anklagar oss för att föra en politik för orättvisa blir det en anklagelse mot er egen politik. Orättvisorna i Sverige har vuxit när vi har haft massarbetslöshet. Under den period som vi nu styr vidtar vi systematiskt steg för steg åtgärder där varje arbetsdag i regeringen blir en dag där vi försöker återupprätta full sysselsättning. Och då får vi en politik där vi närmar oss både full sysselsättning och rättvisa. Det är därför som det är viktigt att vi både klarar av att vidta åtgärder för att förbättra arbetsmarknaden och klarar av att upprätthålla en ansvarsfull ekonomisk politik. Och det är inriktningen på den politik som vi föreslår. (Applåder)

Anf. 11 PÄR NUDER (s) replik:

Herr talman! Hur kan förmögenhetsspridningen bli bättre om man avskaffar förmögenhetsskatten? Hur kan inkomstspridningen bli mindre om man gör dem som redan har det allra sämst än fattigare eftersom det är vad din politik syftar till? Återigen: De deltidsarbetslösa ska betala priset för dina skattesänkningar till höginkomsttagarna, till de förmögna, mitt under brinnande högkonjunktur när du kan luta dig mot jättestora överskott. Det är därför som människor vänder sig bort från den ekonomiska politik som du har utformat.

Beträffande lönebildningen säger du i ena stunden: Titta, vi har fått

avtal i Kommunal, Handels och så vidare som innebär att löntagarna får reallöneökningar. Och du tar nästan åt dig äran för det. I nästa andetag säger du att lönebildningen inte fungerar. Jag tror att det är det sistnämnda som du innerst inne tycker och tänker, nämligen att löneökningarna har varit för höga. Jag delar inte den uppfattningen.

Vi behöver ändra situationen på arbetsmarknaden. Det avtal som Kommunal har kämpat sig fram till, där man har haft en solidaritet inom det fackliga kollektivet och sagt att det nu är kvinnornas tur, är förenligt med god samhällsekonomi. Men din politik slår mot dem som redan har det sämst mitt i en högkonjunktur när du lutar dig mot ett jättestort överskott. Och du avskaffar förmögenhetsskatten, och du finansierar det med hjälp av de deltidsarbetslösa kvinnorna inte minst i offentlig sektor. Detta, herr talman, är ett hån mot dem som redan ligger. (Applåder)

Anf. 12 Finansminister ANDERS BORG (m) replik:

Herr talman! Under de år som Socialdemokraterna styrde Sverige ökade förmögenhetskoncentrationen med 25 procent. Inkomstspridningen med de mått som vi använder ökade med över 25 procent. Mått efter mått ökade klyftorna. Vad beror det på? Jo, det beror på att man tappade bollen i jobbpolitiken. När vi har haft bra ekonomiska villkor för många i Sverige har det byggt på att många har varit delaktiga på arbetsmarknaden. Vi har haft en hög sysselsättningsandel i väldigt många olika grupper. Nu ser vi att vi är på väg tillbaka. Ungdomsarbetslösheten minskar, sysselsättningen bland utrikes födda ökar, och sysselsättningen bland äldre ökar. På bred front kommer jobben i svensk ekonomi. Då kommer också inkomstskillnaderna att minska på sikt. Full sysselsättning och rättvisa är nämligen alltid två ben som måste gå i takt med varandra om man vill komma framåt.

I det utanförskap som socialdemokratin lämnar efter sig ser vi också bristen på jobbpolitik. Det som ni föreslår minskar arbetsutbudet och försämrar lönesättningen. Det skulle bevara utanförskapet på toppen av en högkonjunktur. Och detta är på något sätt den jobbpolitik som Socialdemokraterna har att erbjuda. Det blir inga jobb om man inte gör det mer lönsamt att arbeta. Det blir inga jobb om man inte gör det mer attraktivt att anställa. Och det blir inga jobb om man inte förbättrar villkoren för företagen.

Anf. 13 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Vi har nu hört finansministern göra en mycket kameral föredragning. Jag kan konstatera att Anders Borg inte alls nämner studenterna i sitt anförande. Jag kan förstå honom. Arbetslösa och sjukskrivna kvinnor har regeringen specifikt sökt upp och gjort livet ännu surare för med denna budgetproposition. När det gäller studenterna är det i stället så att genom underlåtenhet att agera lämnar ni kvar en grupp som har det oerhört svårt.

Om man utgår från Socialstyrelsens riksnorm för en ensamstående vuxen, lägger till knappa kostnader för boende, el, resor, kurslitteratur, tandvård och små oförutsedda utgifter ser man att en student i Sverige i dag, i ett rikt land där ekonomin går på högvarv, går back nästan 800 kronor i månaden. Det är faktiskt skamligt. Studenters levnadsstandard har sjunkit med 40 procent mellan 1989 och 2004, vilket är ungefär 490 kronor mindre i månaden.

Detta började vi åtgärda före valet. Genom kraftiga påtryckningar fick vi igenom 300 kronor ytterligare till studenterna, och ytterligare höjningar var planerade. Och tre av fyra allianspartier lovade före valet att ni skulle gå vidare. Men det bidde ingenting.

Vad säger du, Anders Borg, till de studenter som överväger att avbryta studierna på grund av ekonomiska svårigheter? Det är faktiskt en fjärdedel av alla studenter enligt Sif. Är det inte så att du och din regering egentligen är ganska glada över denna situation eftersom ni då kan bli av med fler studenter från arbetarhem och samtidigt få en grupp med en väldigt svår situation som pressar ned löner och

arbetsvillkor på arbetsmarknaden? Om inte, varför blir det inte någon höjning av studiemedlen utan i stället jättestora skattesänkningar?

Anders Borg säger sig också vara feminist. Och det är gott nog och säkert ganska ensamt i en regering. Men av en feminist förväntar man sig också en könsmaktsanalys av de politiska förslag som läggs fram. Och man kan undra om du verkligen har lyckats med det, för varför gör du i så fall försämringar för deltidsarbetslösa kvinnor? Varför har du inte gjort någon analys av varför det är just kvinnor som får deltidstjänster? Varför är det just kvinnor som har sämre löner och arbetsvillkor? Och varför gör ni då försämringar i sjukförsäkringen när det är så tydligt att det drabbar just kvinnor?

Jag undrar hur det känns att vara feminist och föra en sådan ensidig politik som hela tiden gynnar män. Och du, om någon, som är ekonom borde veta att just skatter är ett sätt att överföra medel från män till kvinnor medan ni gör tvärtom, från kvinnor till män. Det skulle jag gärna vilja höra en kommentar till. Och kommer vi att få se en analys av era förslag i nästa års jämställdhetsbilaga till budgetpropositionen? Det skulle jag gärna se fram emot.

Anf. 14 Finansminister ANDERS BORG (m) replik:

Herr talman! Ulla Andersson tar upp viktiga frågor i sin replik, inte minst jämställdheten. Det är en viktig fråga att följa. Om vi tittar på hur det har utvecklats ser vi att under den vänsterregering som vi hade minskade löneskillnaderna på tio år med en tiondel. Där har vi takten i vänsterpartiernas jämställdhetsarbete. På 110 år kommer man att utjämna skillnaderna mellan män och kvinnor på lönesidan. Det är en takt som jag inte är nöjd med.

Varför har vi inte lyckats bättre? Jo, det är därför att kvinnor i Sverige har haft för svag förankring på arbetsmarknaden. Det har inte varit tillräckligt lönsamt för kvinnor att göra en yrkeskarriär. Det har inte funnits tillräckligt mycket stöd och möjligheter för att de ska satsa på jobb och karriär. Och vi har inte haft en ordning som har gjort att livspusslet har fungerat.

Nu lägger vi fram en bred politik som innebär att människor kommer tillbaka till arbete, där utanförskapet reduceras, där fler får möjlighet att försörja sig, inte minst kvinnor. Då är jag övertygad om att inkomstskillnaderna mellan män och kvinnor kommer att minska under dessa år därför att fler kommer att få möjlighet att vara på arbetsmarknaden.

Detta är inte, som Ulla Andersson beskriver det, siffror. Det är människor, människor som har stått utanför och som nu får en väg tillbaka. Det är människor som därmed får en chans att styra över sitt eget liv. Men det är också på lång sikt allas vår gemensamma välfärd. Får vi inte tillbaka människor i arbete kommer vi inte att klara välfärdsutmaningarnamed en åldrande befolkning. Därför är jobbpolitikenA och O. Och skälet till att vi nu måste vidta en del tuffa åtgärder för att minska löneskillnaderna mellan män och kvinnor och för att bekämpa det utanförskap som vi har sett är arvet efter vänsterpartiernas regeringsperiod. En och en halv miljon människor var i utanförskap eller arbetade mindre när vi tog över. Och vi måste föra en politik för att steg för steg underlätta för invandrare, för ungdomar, för kvinnor, för långtidsarbetslösa och för alla tänkbara grupper att komma tillbaka till arbetsmarknaden därför att full sysselsättning är grunden för all välfärd.

Anf. 15 ULLA ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att du använder många ord, herr Borg, men har väldigt få förslag för att rätta till situationen. Ni har faktiskt stoppat den nationella handlingsplan för höjningar av kvinnors löner som den förra regeringen tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet tog fram. Det var en handlingsplan som syftade till att minska löneskillnaderna mellan kvinnor och män. Ni skulle ha kunnat ta fram en modell, som vi i Vänsterpartiet har gjort, som dessutom

skulle gynna arbetsgivare i offentlig sektor och som systematiskt reducerar löneskillnaderna. Ni har slopat rätten till heltid, alltså den lagstiftning som skulle garantera alla dessa 200 000 deltidsarbetande kvinnor ett heltidsjobb. I stället försämrar ni a-kassan och reducerar kraftigt dessa kvinnors inkomster. Det är inte en feministisk politik, utan det är en tydlig manspolitik!

Dessutom säger ni nu att ni ska underlätta livspusslet för dessa kvinnor – ja, genom att andra lågavlönade kvinnor, främst invandrade kvinnor, ska gå hem till rika högavlönade män som inte vill skura sina toaletter. Jag tycker inte att det är en feministisk jämställdhetsreform värd namnet. Det kan inte ens kallas för en jämställdhetsreform.

Du sade inte ett ord om studenterna. Varför? Du chattade med ett antal studenter i somras. De frågade varför ni inte höjer studiemedlen och hur de skulle kunna ta sig genom studierna utan höjda studiemedel. Du sade: Ja, det är ju jättebra om studenter arbetar.

Är det vad som är lösningen? Vore inte lösningen att ge trygga studievillkor och att garantera studenter en bostad så att de slipper flytta mellan andra- och tredjehandskontrakt som de fått göra?

Vore det inte bättre att se till att det finns gott om lärare på högskolor och universitet – detta i stället för de neddragningar som ni faktiskt gör?

I och med att ni inte har uppräknat bidragen till myndigheterna, till högskolor och universitet, har ni ställt till det så att 720 tjänster hotas på universitet och högskolor. Det är inte att garantera goda studievillkor för studenter. Du kan kanske svara på några av mina frågor.

Kommer det en feministisk analys av era förslag och reformer? Kommer vi att få se det i den jämställdhetsbilaga som ni lägger fram nästa år?

Under Vänsterpartiets tid tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet hade vi en hel del goda reformer just för kvinnors situation – för förbättringar, för att minska mäns makt och för att öka kvinnors makt i samhället. Ni kommer att göra tvärtom, och det är det bara att beklaga; det innebär tre försuttna år för jämställdheten.

Anf. 16 Finansminister ANDERS BORG (m) replik:

Herr talman! Låt mig svara på Ulla Anderssons frågor. Här har vi en tydlig skillnad mellan vår politik och en vänsterpolitik. Det är inte så att den avgörande frågan i svensk utbildningspolitik är om vi kan pressa upp studiebidragen. Det kan finnas skäl att på sikt återkomma till den frågan – vi har en studiesocial utredning. Men den grundläggande uppgiften för svensk utbildningspolitik är att höja kunskaperna, höja kvaliteten på undervisningen, förbättra förutsättningarna för svensk forskning och se till att grundutbildningen ger en god bas för en framtida plats på arbetsmarknaden.

Vi tog över i ett läge där väldigt många studenter i grunden var arbetslösa. De var inskrivna men sökte arbete. I dag är det 20 000 färre som befinner sig i den situationen, och så är det därför att vår jobbpolitik är framgångsrik. I takt med att vi nu också förbättrar kvaliteten på högre utbildning och lyckas med vår utbildningspolitik kommer det att bli lättare för studenter att få arbete.

Ulla Andersson frågade: Är det verkligen bättre och är det verkligen lösningen på allt att människor arbetar? Svaret på den frågan från min sida är: Ja, det är nästan alltid bättre att människor har en förankring på arbetsmarknaden. Vi vet att studenter som arbetar lite grann får det lättare att komma in. De fastnar inte i en period av arbetslöshet innan de kommer in på arbetsmarknaden.

Arbete är bra för människor. Arbete är bra för studenter. Arbete är bra för ungdomar. Arbete är bra för äldre. Ja, arbete är bra för praktiskt taget varje grupp i det svenska samhället därför att det är med arbete vi

bygger välfärd.

Låt mig också säga några ord om jämställdheten. Vänsterpartiet är mycket för handlingsplaner och mål. Men det har inte blivit så stora framsteg på jämställdhetsområdet; det kan vi vara överens om. Löneskillnaderna skulle raderas ut på 110 år med fortsatt vänstertakt.

Vi satsar på åtgärder som gör att fler arbetar. Vi satsar på nystartsjobb som vidgas till offentlig sektor där många kvinnor arbetar. Vi reducerar arbetsgivaravgifterna i tjänstesektorn. Dan Andersson konstaterar att det kan leda till många jobb. Möjligtvis kan det också leda till höjda löner. Jag måste säga att jag kan se båda alternativen som attraktiva.

Genomgående har vi en politik som handlar om att skapa förutsättningarför människor att komma i arbete och därmed för att utjämna inkomstskillnader mellan män och kvinnor.

Om vi tog Vänsterpartiets överbudspolitik på allvar skulle arbetslösheten öka i nästa lågkonjunktur. Det skulle drabba dem som har lite sämre utbildning, dem som jobbar i välfärden och dem som har en lite svagare förankring på arbetsmarknaden när man börjar spara på välfärden därför att vi inte sparat i ladorna och när man tvingas strama åt under en period när tillväxttakten i ekonomin minskar något. Det är en jämställdhetspolitik som skulle leda till sämre villkor för kvinnor. Vi står för en ansvarsfull ekonomisk politik som vilar på den fulla sysselsättningens grund.

Anf. 17 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik:

Herr talman! Det finns ett enormt behov av att investera i klimatomställning och bygga om Sverige till ett mer klimathållbart land. Det krävs en satsning på ny modern och miljöinriktad teknik. Jag tror att människor förväntar sig att man som politiker tar ansvar och fattar de besluten.

Miljöskatterna är bra, men det krävs mycket mer. Jag skulle vilja veta var i regeringens budget de investeringarna finns, Anders Borg!

Vi vill sänka arbetsgivaravgiften för småföretag. Ni höjer den. Vad är det för jobbpolitik? Du sade i ditt anförande tidigare att Miljöpartiet vill jaga ut företag urlandet. Det är en skrämmande gammaldags syn på miljö och utveckling som du presenterar.

Skulle miljöutveckling verkligen hota jobben? Det är ju det som ger jobb och som kan ge utveckling som ger den framtida nödvändiga teknikutvecklingen.Är det så att finansministern anser att miljöutveckling är ett hot mot jobben?

Anf. 18 Finansminister ANDERS BORG (m) replik:

Herr talman! Det ligger mycket klokskap i det Mikaela Valtersson säger. Naturligtvis är klimatomställningen en viktig del också av vår framtida globala ekonomi. Det är en del av den framtidsuppgift som den här regeringen och andra regeringar har att hantera.

De viktigaste åtgärderna för att driva på en teknikutveckling i den riktningen är naturligtvis ekonomiska styrmedel. Det är koldioxidskatter och det är andra åtgärder – handeln med utsläppsrättigheter och internationella uppgörelser – som driver den tekniska utvecklingen mot att bli mer resurssnål och mot att i större utsträckning ta hänsyn till miljön.

Jag tror inte att det är politikers uppgift att sitta och detaljstyra teknikutveckling eller att via en traditionell industripolitik bestämma vilka projekt som är de mest framgångsrika.

Vi ska satsa på forskning. Vi ska satsa på pionjäranläggningar. Vi ska satsa på teknikutveckling. Men det grundläggande är att arbeta med miljöskatter och utsläppsrättigheter som gör att vi driver företagen och driver den marknadsekonomiska logiken att bli mer miljövänliga.

Jag lyssnar gärna på Miljöpartiet när det gäller tankar kring en bra miljöutveckling. Jag tror att vi har mycket att gemensamt lära både av varandra och av andra i samhället därför att vi måste föra den här utvecklingen framåt. Vi måste minska koldioxidutsläppen med substantiella belopp för de kommande åren. Vi har påbörjat det arbetet. Men jag kan gärna vidgå att det kommer att behöva göras mer under de kommande åren.

Anf. 19 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik:

Herr talman! Det krävs inte en politisk detaljstyrning. Men det krävs att politiken ger förutsättningar och möjligheter för ny teknik att utvecklas, ger förutsättningar för en biogasproduktion i hela landet och ger möjligheter till konsumtion av biogas. Det krävs utveckling och att man ger möjligheter och pengar till en järnvägsutbyggnad i hela landet och att man ger möjligheter till energieffektivisering i befintliga bostäder.

Men det krävs också ekonomiska styrmedel, som finansministern säger. Därför skulle det vara intressant att veta om de ungefär 3 miljarder som ni nu satsar på höjda miljöskatter kommer att vara en årlig fortsättning på den väg ni slagit in på.

Jag skulle också vilja fråga om en särskild miljöskatt. Det behövs ju ekonomiska styrmedel, framför allt för att minska trafikens klimatpåverkan. Vägbeskattningsutredningen hade ett förslag om kilometerskatt som riksdagen i juni 2006 tog ställning till. I den proposition som bifölls ingick förslaget om kilometerskatt.

Med en kilometerskatt skulle väsentligt större volymer gods kunna fraktas med en kombination av väg, järnväg och sjöfart i stället för att fraktas bara på väg.

När ska kilometerskatten införas utifrån riksdagens beslut, och hur långt har ni kommit i beredningen av det förslaget? Och var finns alla de andra strategiska satsningarna vid sidan av miljöskatterna? Hur kommer era nyväckta miljöambitioner att kunna förenas med prioriteringen av vägar, avsaknad av nödvändiga investeringar och avskaffad flygskatt?

Anf. 20 Finansminister ANDERS BORG (m) replik:

Herr talman! Jag delar Mikaela Valterssons tro på modern ny teknik. Det satsar vi också på. Vi har satsat extra pengar på energieffektivisering. Det är ett billigt sätt att minska koldioxidutsläppen. Vi har också tillfört pengar, inte minst inom kommunikationssektorn, för att man ska kunna göra pilotsatsningar.

Nu tar vi ytterligare steg. Det gäller inte bara koldioxidskatterna. Vi tar också fram förslag till åtgärder som gör att importen av etanol kommer att bli 5–10 öre billigare. Det är ett viktigt steg för att vi ska få en energieffektiv användning av etanol. Det är också en åtgärd som kommer att förbättra för människor i länder som har det sämre än vi när det gäller att klara sin försörjning.

Jag tror att vi måste gå vidare med en politik som är offensiv i miljöfrågorna. Det kan handla om infrastruktursatsningar. Det kan handla om forskning. Det kan handla om andra ekonomiska styrmedel. Här känner jag inte riktigt igen mig i Miljöpartiets logik. När vi sänker jobbavdraget för att det ska löna sig bättre att arbeta och höjer skatten på sprit och koldioxid för att man ska dricka mindre och släppa ut mindre är det ekonomiska styrmedel.

När Mikaela Valtersson beskriver vår politik får vi veta att det inte spelar någon roll hur de ekonomiska styrmedlen ser ut för hur många som vill arbeta. Det är viktigt hur de ekonomiska styrmedlen ser ut. Det är viktigt för jobbpolitiken, men det är också viktigt för klimatpolitiken. Vi är beredda att stå på båda de benen.

Frågan om kilometerskatten är under beredning, och vi kommer att återkomma där.

Anf. 21 ROGER TIEFENSEE (c):

Herr talman! Det är en intressant debatt att lyssna på, framför allt intressant att höra på vänsteroppositionen. Pär Nuder påstår att ungdomars långtidsarbetslöshet ökats väsentligt. Det är bara en lek med siffror. Den som använder sig av statistiken på det viset kan inte inse att det är människor av kött och blod som man talar om. Pär Nuder handskas väldigt vårdslöst med statistiken, vilket gör människor till schackpjäser på hans spelbräde. Det tycker jag är ovärdigt oss politiker.

Sanningen är att 50 000 ungdomar i åldrarna 16–24 år fått jobb under det senaste året. Det är den grupp som har fått den största procentuella ökningen av sysselsättningen. Orsaken till att Pär Nuder kan leka med den statistiken är att den gamla regeringens logik var att om jag gick med bara en dag på en åtgärd började arbetslösheten räknas från dag noll. En dag – ja, då var den långtidsarbetslöse borta, men han fick inget nytt jobb.

Det var den gamla regeringens politik – cyniskt.

Sanningen är också att sänkta arbetsgivaravgifter för ungdomar, nystartsjobben,reformeringen av a-kassan, jobbskatteavdraget, neddragningar av arbetsmarknadsåtgärder och den ökade fokuseringen på matchning och coachning av arbetslösa ger resultat, framför allt för unga.

Min enkla fråga – Pär Nuder får väl återkomma i annat sammanhang – är: Tänker ni göra en återställare på det här? Tänker ni åter kasta ut ungdomar i massarbetslöshet? Det var det vi tog över.

Ulla Andersson är retoriskt väldigt skicklig och rolig att lyssna på. Men vad är det hon säger egentligen? Hon pratar om förlorat år. Hon ser inte alla dem som har fått jobb under det senaste året. Hon blundar för 131 000 personer som har fått jobb. För ett år sedan pratade Ulla Andersson om att de jobb som vi då räknade med i budgeten var dynamiska effekter. I dag ser vi verkligheten, verkligheten har överträffat våra prognoser. I dag blundar hon för de jobb som blir verkliga. Det är retoriskt skickligt men inte riktigt trovärdigt.

Sist: När man lyssnar på Mikaela Valtersson kan man börja förstå varför vägnätet ser ut som det gör, framför allt på landsbygden. De hål som vi som bor där lever med är en symbol på det eftersatta underhållet motsvarande 20 miljarder, något som Mikaela Valtersson och Socialdemokraterna lämnade efter sig.

Jag tror att Miljöpartiets problem är att de inte kan göra skillnad på bilen och de bränslen som man kör bilen på. Miljöpartiet vill åka mindre, Centerpartiet vill åka klimatsmart.

Anf. 22 CHRISTER NYLANDER (fp):

Herr talman! Oppositionens tid är i stort sett slut, i denna debatt i alla fall.

Jag tycker att det är viktigt med opposition. Det hade varit väldigt trevligt om Sverige hade fått en bra oppositionspolitik också när det gäller jobben, om vi fick konkurrens om vilka delar i den politiska sfären som är bäst på att skapa nya jobb. Den konkurrensen hade varit väldigt bra för Sverige, och jag hoppas att oppositionen spottar upp sig i den delen.

Det finns anledning att fundera på den bild av opposition som man får i den här debatten. Det är en ganska spretande bild. Man är överens om att regeringen gör det mesta fel, förstås, men inte mycket mer, inte mycket mer om gemensamma tag för att få fart på jobben, inte mycket mer om gemensamma tag för att säkra Sveriges förmåga att konkurrera i framtiden.

Det spretar inte bara mellan partierna utan också inom partierna, vad jag förstår. Det ser ut som ett dubbelkommando inom socialdemokratin när det gäller den ekonomiska politiken, där partiledaren säger att jobbskatteavdraget ska vara kvar men där den ekonomiskpolitiske talesmannen säger att han är emot alla de finansieringar som föreslås. Hur ska detta gå ihop? Ska man ha kvar skattenedsättningarna men inte finansiera dem? Har man andra finansieringar i skrivbordslådan är det rimligt att man visar upp dem för folk. Hur ska det annars gå ihop? Jag tycker att man ska ge besked, för visst är det väl så att man tänker ta ansvar?

Herr talman! Det är viktigt att använda de goda tider vi just nu har till att rusta Sverige för framtiden. Det har man inte gjort tidigare. Vi har tidigare sett hur högkonjunkturer har kommit och gått men utanförskapet inte bara bestått utan också växt. Nu försöker vi se till att fler människor får jobb, att fler människor faktiskt kan bryta utanförskapet och ta makten över sitt eget liv. Där är jobben centrala. Jobben är också centrala för att vi ska få ett mer rättvist Sverige, för att vi ska kunna minska klyftorna och för att förmögenhetsskillnaderna ska kunna krympa. Jobben är också centrala för att stärka Sverige inför framtiden, framför allt för att skapa ökad frihet för vanligt folk.

Jag noterar att LO-ordföranden var mycket bekymrad över detta när hon talade på Transportarbetarförbundets kongress. Hon konstaterade att merparten av löntagarna fått bättre ekonomi, att nio av tio löntagare fått skattesänkningar i år, att de flesta löntagare fått ökad köpkraft och att den borgerliga politiken för det stora flertalet av människor inte kan märkas på något negativt sätt alls.

Detta konstaterande är väldigt viktigt. 130 000 människor har fått jobb och också fått förbättrad ekonomi, och jag kan lova att alliansen kommer att fortsätta på den inslagna vägen. Vi tycker att fler jobb är viktigt, vi tycker att det är viktigt att människor får med makt över sin ekonomi och större marginaler i hushållsbudgeten.

Den här regeringen och våra partier i alliansen fick ett tydligt mandat att förändra politiken så att jobben blir fler och utanförskapet mindre. Vi har nu tagit ordentliga steg i denna riktning. Vi är absolut på det klara med att vi måste fortsätta i denna riktning. Vi ska fortsätta att bryta utanförskapet, vi ska fortsätta att föra en politik som ger fler människor jobb och som gör att fler människor får ökad marginal i sin hushållsbudget.

Anf. 23 STEFAN ATTEFALL (kd):

Herr talman! Låt mig göra några kommentarer så här mot avslutningen av diskussionen.

Först och främst vill jag kommentera olika synpunkter på fastighetsskatten som har kommit fram här. Det som präglar vänstersidan är att man hela tiden strävar efter att få ett lika utfall mot nuläget. Det är på något sätt måttet på rättvisan. Nu har vi den rättvisa politiken, och alla förändringar som ändrar detta utfall i dag är orättvisa.

Men på vänstersidan pratar man aldrig om rimliga principer för beskattning, hur man kan uppmuntra ett beteende och ge legitimitet åt skattesystemet eller om förutsägbarhet. Det är sådana frågor som också måste vara grunden för ett skattesystem som berör exempelvis ägandet.

Jag tycker att Göteborgs-Posten i dag formulerar det mycket bra. Jag vill återge hur de formulerar argumenten, som i mycket är kristdemokratiska argument: Nackdelarna med nuvarande fastighetsskatt är att den är oförutsägbar och beskattar fiktiva inkomster. Grundtanken bakom skatten är absurd. Bostadsköp jämställs med vilken annan investering som helst. Men vem har någonsin bott i en aktieportfölj?

Det är grundfelet med dagens fastighetsskattesystem, och det förändras. Det är viktigt, det är stort, det är angeläget.

Pär Nuder vill att vi ska oss luta tillbaka i högkonjunkturen. Han tycker inte att vi ska göra någonting när det är högkonjunktur. Det är så som Socialdemokraterna har gjort, och därför har vi också var femte i arbetsför ålder i utanförskap i Sverige. Detta har inte vänstersidan gjort någonting åt under sina år vid makten. Det ansvaret måste vänstersidan ta, och ni måste också presentera vad ni vill göra åt detta problem. I annat fall är ni oansvariga. Men, okej, en sak har Socialdemokraterna faktiskt gjort: Man utsåg Anna Hedborg till socialförsäkringsutredare. Det är mycket av hennes tankar som ligger till grund för den sjukskrivningsprocess som vi jobbar med nu på regeringssidan. Där finns rehabiliteringsgaranti och satsningar på 3,4 miljarder för att få tillbaka människorna i arbetslivet och undvika att de fastnar i långtidssjukskrivningar och förtidspensioneringar, vilket har varit utvecklingen under Socialdemokraternas tid. Men passivitet är inte den här regeringens melodi. Här är det aktivitet som gäller, även om det i vissa fall innebär beslut som kortsiktigt inte är populära.

Det är också intressant att notera diskussionen om arbetsmarknadspolitiken. Den säger något om skillnaden mellan vänstersidan och högersidan i svensk politik, skillnaden mellan alliansregeringen och socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister. På vänstersidan skulle man ha mer Amsåtgärder, även i högkonjunktur, som Anders Borg påpekade. Det var plusjobb, friår och liknande saker.

Men vad gör vi i alliansregeringen? Vi utnyttjar högkonjunkturen för att få ut människor i ordinarie jobb, vi inför åtgärder som handlar om att få in människor på den ordinarie arbetsmarknaden med nystartsjobb, instegsjobb, nyfriskjobb, och vi sänker skatter i tjänstesektorn så att det blir riktiga jobb med normala anställningsvillkor. Det är den metoden vi använder i stället för att lyfta människor från arbetsmarknaden in på något slags åtgärdsarena med diverse olika förkortningar, som har varit melodin från Socialdemokraternas sida. Alltså: Sänk trösklarna, in med människor på den ordinarie arbetsmarknaden i stället för att hålla dem borta från den ordinarie arbetsmarknaden!

Slutligen: Det som är viktigt är helheten. Ska vi ha en politik som utnyttjar högkonjunkturen för att skapa jobb och bryta utanförskapet? Eller ska vi fortsätta med den politik som varit, att låta konjunkturen sköta om den ekonomiska utvecklingen, inte göra något åt de stora problemen och låta det stora utanförskapet fortsätta? Det är, om man ska tro er socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister, ert alternativ fortfarande.

Snart kommer er dag när ni ska presentera era alternativ. Då vill vi se vad ni har för alternativ till regeringens politik. Vi kommer att granska detta noggrant. Det ska bli mycket intressant.

Anf. 24 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik:

Herr talman! På den presskonferens som Anders Borg hade i går tillsammans med Göran Hägglund om fastighetsskatten sade Anders Borg när han skulle förklara hur olika fastighetsskatteförslag slår mot olika grupper att det var svårt att förklara hur förändringen skulle vara rättvis. Han sade: Vi har aldrig gått till val på att utjämna inkomstskillnaderna.

Jag har stor respekt för Kristdemokraterna, som ändå brukar ha en humanistisk ambition och brukar prata om grundläggande värden. Jag skulle vilja höra om ni delar den synen och inte heller har gått till val på att utjämna skillnader mellan människor. Eller har ni någon ambition att utjämna skillnaderna?

Är det förenligt med Kristdemokraternas människosyn att människor kämpar bäst i underläge och får drivkrafter av försämringar? Tror ni att de som är sjukskrivna är sjuka, eller tror ni att de är sjuka för att det är så lönsamt att vara sjuk?

Anf. 25 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Jag vet inte exakt vad som har sagts på presskonferensen. Jag vet bara att regeringens politik handlar om att utjämna skillnader genom att ge människor arbete, få in människor på arbetsmarknaden

och skapa ett samhälle där alla får plats och inte stängs ute i utanförskap.

När man är sjuk behöver man hjälp. Det har man inte fått med den politik som har förts under den gamla regeringens tid, då Miljöpartiet var medansvarigt.

Vi genomför stödåtgärder på olika sätt. Men man måste också skapa en politik som gör att det alltid finns ett ekonomiskt incitament, en ekonomisk fördel, att gå från bidrag till ett arbete. Det är den helheten som man väger av på ett rimligt sätt som är den politik som regeringen för.

Anf. 26 MIKAELA VALTERSSON (mp) replik:

Herr talman! Ni genomför en politik som ger stöd och hjälp åt dem som är sjuka. Hur kan sänkt ersättning vara ett stöd? Jag har svårt att få det att gå ihop.

Kristdemokraterna är ansvariga för Socialdepartementet. Jag undrar: Hur känns det att ansvara för att försämra förutsättningarna så rejält för människor som har det allra sämst i samhället? Står ni verkligen bakom människosynen att mindre pengar i plånboken ger människor ökade drivkrafter och mer lust att gå vidare i livet?

Anf. 27 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Vårdgaranti, rehabiliteringsgaranti, fler vägar tillbaka till arbetsmarknaden och mindre av att man hamnar utanför är regeringens strategi. Den har hittills varit lyckosam och kommer att visa sig vara mycket lyckosam. Jag är helt övertygad om detta. Och när vi kommer till valet kommer vi att märka att utanförskapet har minskat, vilket det inte gjorde under Miljöpartiets tid vid makten i samarbete med Socialdemokraterna.

Överläggningen var härmed avslutad.
Budgetpropositionen bordlades. .....

Socialdemokraterna: Sverige tjänar på Rättvisa

“(Artikeln publicerad på Dagens Nyheters debattsida 5/10)

Det går bra för Sverige. Sysselsättningen stiger och arbetslösheten sjunker. De offentliga finanserna redovisar stora överskott. Men trots att ekonomin är god biter sig långtidsarbetslösheten fast. Antalet långtidsarbetslösa ungdomar har stigit med över 300 procent under den moderatstyrda regeringens första år.

Därmed försitter regeringen den chans som den goda konjunkturen ger att bryta långtidsarbetslösheten och investera i det som skapar framtidens jobb och tillväxt. I stället har regeringen ägnat sina första tre budgetpropositioner åt ofinansierade skattesänkningar, vilket redan har satt avtryck i form av högre räntor.

Därutöver ägnar sig regeringen åt omfördelning - från dem som har knappa marginaler till dem som redan har det gott ställt. Enligt Riksdagens utredningstjänst kommer alla som tjänar mindre än knappt 17.000 kronor i månaden att förlora på regeringens politik. Samtidigt tillfaller så mycket som 70 procent av budgetens inkomstförstärkningar de tre tiondelar av befolkningen som tjänar mest.

Sverige behöver inte fler orättvisor. Orättvisor är inte produktiva. Vad Sverige behöver är en politik som tar vara på de möjligheter som högkonjunkturen ger så att Sverige får fler jobb även i framtiden.

Vi presenterar i dag vårt socialdemokratiska budgetalternativ som innehåller offensiva satsningar på fyra områden. Alla satsningar ryms inom ramen för en ansvarsfull budget, där det finansiella sparandet är högre än i regeringens förslag.

1. En offensiv för fler jobb
Sverige ska vara ett av världens mest konkurrenskraftiga länder. För att nå dit behövs breda satsningar på kunskap, entreprenörskap och trygghet för alla.

Exportfrämjande för små företag och tjänsteföretag. De små och medelstora företagen svarar redan för en tredjedel av all export. Ändå är potentialen stor. Vi vill satsa totalt 220 miljoner kronor på fler exportrådgivare som hjälper mindre företag ute i regionerna, fler exportsäljare och stärkt närvaro på viktiga framtidsmarknader.

Nytt innovationslån. Många småföretagare och uppfinnare har svårt att få finansiering till nya produkter eller expansion. Vi föreslår därför att 40 miljoner kronor per år ska satsas på innovationslån med en förenklad ansökningsprocess och låga krav på medfinansiering.

Fler högskoleplatser. Sverige behöver välutbildad arbetskraft. Därför föreslår vi en ökning med 4.500 högskoleplatser till 2010 och satsningar på ökad kvalitet.

Stor satsning på forskning. Vi satsar två miljarder kronor mer än regeringen på forskning under en mandatperiod. Av dessa riktas 100 miljoner kronor per år till företagsnära forskning till småföretag, tjänstesektorn och miljöteknikbranschen.

Utbilda bort arbetskraftsbrist. Många företag vill anställa - men finner inte arbetssökande med rätt utbildning. Samtidigt är många människor långtidsarbetslösa. Vi vill lösa båda dessa problem genom att utbilda långtidsarbetslösa till yrken där det råder brist. Vi föreslår 20.000 platser i kvalificerad arbetsmarknadsutbildning - och vill öppna dessa även för akademiker.

Avstampsutbildningar och introjobb för ungdomar. Många ungdomar har svårt att finna sitt första arbete och få fotfäste på arbetsmarknaden - trots en god utbildning. Andra ungdomar är arbetslösa och saknar både utbildning och yrkeserfarenhet. Vi vill se särskilda avstampsutbildningar, korta utbildningar som lär ut specifika yrkeskunskaper, för ungdomar som har varit arbetslösa i tre månader. Dessutom vill vi underlätta för de ungdomar att komma in i ett yrke genom handledning på arbetsplatsen, ett så kallat introjobb.

2. Kunskap och trygghet för barn och unga
Kunskap och bildning ger möjligheter till både personlig utveckling och frigörelse, samtidigt som satsningar på utbildning kan vara ett sätt för både unga och vuxna att ta sig vidare i livet.

Lärarledd läxläsning. I dag går många elever ut grundskolan utan fulständiga kunskaper i kärnämnena. För en del barn gör trångboddhet att det inte finns någon lugn vrå att göra läxorna i. Andra får inte den hjälp de behöver av sina föräldrar. På många håll i landet har frivilliga krafter engagerat sig. Men ett så viktigt kunskapsarbete ska inte vila enbart på ideella insatser. Vi föreslår därför en särskild satsning på lärarledd läxläsning för alla barn i grundskolan.

Kunskapsgaranti. I ett modernt samhälle ska alla elever ha rätt till en objektiv och allsidig undervisning. Tillsynen av religiösa friskolor ska förbättras genom skärpta regelverk och uppföljning. Skolor som inte lever upp till kraven ska kunna få tillståndet indraget med omedelbar verkan.

En modern vuxenutbildning. Vi socialdemokrater vill satsa på en generös och flexibel vuxenutbildning där en mångfald av utbildnings-samordnare kan erbjuda ett brett utbud av både teoretiska och yrkesspecifika utbildningar. Vi satsar 600 miljoner kronor per år till komvux.

En trygg uppväxt. Många barn och ungdomar far illa eller mår psykiskt dåligt. Vi vill stärka barn- och ungdomspsykiatrin och öka tillsynen av barn- och ungdomsvården.

3. Sverige ska ta täten i klimatfrågan
Regeringen har med nyvakna ögon uppmärksammat klimatkrisen. Trots utställda löften lyser klimatsatsningarna med sin frånvaro. Den utlovade klimatmiljarden blev en "klimatsufflé".

Sverige ska gå före. FN:s klimatpanel IPCC levererade sin fjärde rapport i februari i år. Enligt den är halten av koldioxid i atmosfären högre än den har varit på åtminstone 650.000 år. Vi vill att Sverige ska ta täten i klimatfrågan och överväger att de svenska utsläppen av växthusgaser ska minska med 35-40 procent till 2020.

Ett brett investerings- och forskningsprogram. För att minska utsläppen av växthusgaser krävs både ny kunskap och stora investeringar. Därför avsätter vi 2,5 miljarder kronor i ett brett investeringsoch forskningsprogram för klimatomställningen 2009 och 2010.

Lätt att handla rätt. Vi vill att staten, tillsammans med livsmedels-, energibranschen, transport- och bostadssektorn ska ta fram en ny enhetlig klimatmärkning.

Nygamla miljöbilar. Miljövänligare transporter kräver miljövänligare bilar. Men alla har inte råd att köpa en ny miljöbil. Vi satsar därför 150 miljoner kronor i stöd till efterkonvertering av bilar, så att fler får möjlighet att köra miljövänligt.

4. Högre kvalitet i välfärden
De borgerliga partierna förespeglade väljarna att deras politik inte skulle skilja sig från oss socialdemokrater när det gällde välfärden. Så blev det inte. Den borgerliga regeringens agenda är tydlig. Viktigast är skattesänkningarna - alla andra frågor kommer i andra hand. Vi har en annan dagordning. Vi vill öka tryggheten för alla.

Bättre vård och omsorg om de äldre. Vi vill satsa två miljarder kronor i riktade satsningar för att förbättra vården av de svårast sjuka och demenssjukvården, ge mer resurser till forskning om äldre och teknikutveckling, förbättra stödet till anhöriga och göra en långsiktig satsning på kompetensutveckling till personalen genom att fullfölja - inte avveckla - kompetensstegen.

En nationell handlingsplan för psykiatrin. Den psykiska ohälsan ökar, och vården och omsorgen av personer med psykisk sjukdom brister på många punkter. Vi kräver en nationell handlingsplan för psykiatrin och satsar totalt 2,4 miljarder kronor 2008-2010.

Ett pensionärsavdrag. Trots att det går bra för Sverige har den borgerliga regeringen valt att bortse från pensionärerna. Pensionärer får idag betala mer i skatt än de som arbetar - vid lika inkomster. Det är inte rättvist. Vi föreslår därför i ett första steg ett höjt grundavdrag för alla pensionärer, så att skatten sänks med 2.000 kronor per år från 2008. Vi vill också att alla pensionärer ska få en retroaktiv engångsskattesänkning med samma belopp för 2007.

Rättvisare skatter. Regeringen har sänkt skatten för de rikaste - och försämrat för vanliga löntagare. Vi vill göra tvärtom.

Socialdemokraterna säger nej till att slopa förmögenhetsskatten, nej till det som visade sig vara regeringens nya fastighetsskatter och föreslår i stället sänkt skatt på avgifterna till a-kassan och ett pensionärsavdrag.

Det finns ingen samhällsmodell som har visat sig ge bättre resultat än den nordiska. Den borde vi utveckla - inte bryta ned - om inte Sverige ska missa möjligheterna att utvecklas till ett modernt konkurrenskraftigt land vars styrka är att alla får del av och bidrar till utvecklingen.

Sverige tjänar på rättvisa.

MONA SAHLIN
PÄR NUDER
Sidan uppdaterades senast: 2007-10-05 10:22 “

Socialdemokraternas budgetmotion hösten 2007.

Partimotion 2007-10-05
Motion till riksdagen 2007/08:s16000 Mf av Mona Sahlin m.fl. (s) med anledning av prop. 2007/08:1 Budgetproposition för 2008

Sverige tjänar på rättvisa

Det går bra för Sverige. Sysselsättningen stiger och arbetslösheten faller. Skatteintäkterna ökar i både staten och kommunsektorn. Fortfarande ger högkonjunkturen goda effekter. Ändå biter sig långtidsarbetslösheten fast – inte minst bland ungdomar. Lika många behö-ver försörjningsstöd idag som för ett år sedan. Många, inte minst bland de äldre, har inte alls fått del av de goda tiderna. Det är hög tid att ändra på det.

Vi socialdemokrater menar att det är viktigt att nu ta tillvara de möjligheter som högkonjunkturen ger för att bryta långtidsarbetslösheten och investera i framtida konkurrenskraft. Samtidigt får inte den ekonomiska politiken spä på risken för överhettning. Då äventyras en fortsatt stark ekonomisk utveckling. Därför krävs en god avvägning mellan en ansvarsfull ekonomisk politik och nödvändiga satsningar för att förbereda Sverige för framtiden. Denna uppgift misslyckas regeringen med. Den budgetproposition som regeringen presenterade den 20 september innehåller vare sig åtgärder för att bryta långtidsarbetslösheten eller strategiska framtidssatsningar.

I stället är årets budgetproposition i det närmaste en kopia av förra årets budgetproposition. Allt fokus ligger på skattesänkningar för välbeställda, som finansieras med sämre trygghet för vanliga löntagare. Den enda skillnaden är att politiken den här gången slår än mer orättvist. Nu försämrar regeringen dramatiskt tryggheten för alla kvinnor som arbetar deltid. Utöver ett orättvist förvärvsavdrag avskaffar regeringen förmögenhetsskatten och gör om fastighetsskatten så att slott och koja ska beskattas lika. Utöver försämringar i föräldraförsäkringen och sjukförsäkringen ska tryggheten försämras ännu mer för långtidssjukskrivna.

Vi socialdemokrater ställer inte upp på en sådan politik. Ökade klyftor är varken bra för tillväxt eller sysselsättning. Sverige blir inte mer konkurrenskraftigt för att vuxna inte kan få en andra chans på komvux. Svenska företag får inte lättare att rekrytera arbetskraft när den kvalificerade arbetsmarknadsutbildningen dras ned. Sverige får inte lättare att hävda sig i den globala konkurrensen för att ungdomar förvägras möjligheten att läsa vidare på högskolan. Orättvisor är inte produktiva. Sverige tjänar på rättvisa.

Vi socialdemokrater föreslår i stället att Sverige ska ta den chans som högkonjunkturen ger för att göra offensiva satsningar på fem områden. Alla dessa reformer till trots redovisar vi ett högre finansiellt sparande i de offentliga finanserna än regeringen.

1) En offensiv för fler jobb

Konkurrenskraftiga företag

- Mer resurser till forskning och utveckling för småföretag och
- tjänstesektorn
- Ökat exportfrämjande för småföretag och tjänstesektorn
- Mer investeringsfrämjande för att locka investeringar till Sverige
- Stöd för kommersialisering av forskningsresultat
- Ett nytt innovationslån för småföretag
- Mer riskkapital till företag i miljöteknikbranschen
- Branschutvecklingssamtal med besöksnäringen, vindkraftindustrin
- och ett handslag för klimatomställning med fordonsindustrin
- Nyföretagartorg
- Lägre skatt för småföretag

Investeringar för framtidens jobb

- 2 miljarder kronor mer till forskning 2008-2011 än regeringen
- 4 500 fler högskoleplatser och högre kvalitet i högskolan
- Strategiska infrastrukturinvesteringar i vägar, järnvägar och
- bredband
- Ett nytt investeringsstöd för miljövänligt bostadsbyggande
- Ett miljardprogram för framtidens miljonprogramsområden

- *Bryt långtidsarbetslösheten - fler jobb i bristyrken.*
- 20 000 platser i kvalificerad arbetsmarknadsutbildning riktad mot bristyrken
- 15 000 förstärkta anställningsstöd för långtidsarbetslösa
- Avstampskurser för ungdomar som har varit arbetslösa i tre månader
- Introjobb för ungdomar
- En trygg arbetslöshetsförsäkring
- Ett fempunktsprogram för snabb introduktion i Sverige

2) **Sverige ska ta täten i klimatfrågan**
- Förstärkt energiforskning som skyndar på framtagandet av förnybara och energieffektiva lösningar
- Ett nytt investeringsprogram för klimatinvesteringar med fokus på transportsektorn
- Stimulans till bästa teknik och byggnadsmaterial för energieffektivisering
- Fortsatt oljekonverteringsstöd
- Stöd till lokala klimatinvesteringar med 210 miljoner kronor 2009 och 150 miljoner kronor 2010.
- Klimatmärkning så att det blir lätt att handla klimatvänligt.
- Stöd för efterkonvertering av gamla bilar.
- En bättre havsmiljö

3) **Unga har rätt till kunskap och trygghet**
- Kunskapsgaranti till alla elever i skolan.
- Lärarledd läxläsning för alla barn i årskurs 4-9
- Satsning på komvux
- Stöd för skolarbetet även på fritids.
- Bättre fritidsaktiviteter tillsammans med föreningslivet.
- Kultursatsning för alla barn och ungdomar
- Satsning på barn- och ungdomspsykiatrin
- Bättre stöd till ungdomar på glid genom ökad tillsyn av barn- och ungdomsvården
- Fortsatt arbete för unga med missbruksproblem genom ”ett kontrakt för livet”

4) **En välfärd av hög kvalitet**
- Välfärden ska utvecklas – inte säljas ut
- Nationell handlingsplan för psykiatrin. 1,4 miljarder kronormer än regeringen 2008-2010 – totalt 2,4 miljarder kronor
- Kompetensutveckling för de anställda i äldreomsorgen
- Två miljarder kronor i ökade anslag till rättsväsendet
- Bättre trygghet i sjukpenningen och föräldrapenningen
- En andra chans i föräldraförsäkringen
- Höjt bostadstillägg till förtidspensionärer
- Förbättrad ålderspension för personer med sjuk- och
- aktivitetersättning

5) **Skatt efter bärkraft**
- Sänkt skatt för pensionärerna med 2 000 kronor om året
- Lägre avgifter till a-kassan och nedskalat förvärvsavdrag
- Nej till avskaffad förmögenhetsskatt
- Nej till regeringens nya fastighetsskatt
- Nej till andra steget i förvärvsavdraget

Innehållsförteckning

Sverige tjänar på rättvisa 1
Innehållsförteckning 5
Den ekonomiska utvecklingen..... 16
Amerikansk bolånekris 16
Svensk utveckling 16
Stigande sysselsättning 17
Långsiktiga ekonomiska konsekvenser av regeringens politik.....19
Sunda offentliga finanser.....20
Överskott i de offentliga finanserna.....20
Det finanspolitiska ramverket 21
Ofinansierade skattesänkningar riskerar att leda till höjda räntor ..21
Utgiftstaken ska hållas 22
En god ekonomi i kommunsektorn är avgörande för välfärden 23
En offensiv för fler i arbete.....25
Ett konkurrenskraftigt näringsliv 25

Strategiska framtidsinvesteringar 29
Bryt långtidsarbetslösheten – fler jobb i bristyrken.....32
Ett fempunktsprogram för snabb introduktion 37
En kunskapsskola för alla 40
Bättre förutsättningar att lära i skolan – med en bred läxläsningssatsning.....40
En utvecklande vardag för barnen 41
En kunskapsgaranti till alla Sveriges elever 41
En andra chans till grundläggande kunskaper 42
Utveckla förskolan..... 42
Lärarfortbildning.....43
Sverige ska gå i täten i den gröna omställningen 44
Gröna transporter 46
Forskning och investeringar för minskad energianvändning.....46
En välfärd av hög kvalitet..... 50
Alla ska ha rätt till en god sjukvård på lika villkor.....50
Ja till strategisk läkemedelsanvändning - nej till slopat apoteksmonopol 51
Alla ska ha råd med tandvård 52
En nationell handlingsplan för psykiatrin.....52
En bättre vård och omsorg om de äldre 53
Trygga försäkringar 54
Bättre stöd tillbaka i arbete 54
En modern familjepolitik 56
En andra chans i föräldraförsäkringen 57
Bättre trygghet för förtidspensionärer..... 57
Trygghet mot brott 58
Skatt efter bärkraft 60
Rättvisa skatter.....60
Lägre skatt för pensionärer 62
Sänkta avgifter för medlemskap i a-kassan och nedskalat förvärvsavdrag 62
Nej till andra steget i förvärvsavdraget 63
Nej till avskaffad förmögenhetsskatt 64
Rättvis beskattning av bostäder i stället för blå skatteväxling.....67

Bilaga:

Budget- och skattebilaga med genomgångar av samtliga utgiftsområden samt skatter & övriga inkomster.....

Skatt efter bärkraft

Vi socialdemokrater strävar efter ett samhälle som bygger på idén om alla människors lika värde. Vi vill att samhället ska utformas så att det finns plats för alla, att ekonomiska och sociala skillnader utjämnas. Först då har alla människor möjlighet att utforma sitt liv utifrån sina drömmar.

Det senaste året har Sverige utvecklats i motsatt riktning. Klyftorna har växt, mellan höginkomsttagare och låginkomsttagare, mellan män och kvinnor och mellan olika landsdelar och stadsdelar.

Rättvisa skatter

Skatterna har förändrats kraftigt sedan den 1 januari 2007. Sammantaget kommer skatterna ha sänkts med 65 miljarder kronor om den nuvarande budgetpropositionen accepteras av riksdagen. Det är en historiskt stor skattesänkning som uppgår till hälften av de 130 miljarder kronor i skattesänkning som moderaterna föreslog i valrörelsen 2002. Dessutom kommer skatterna att sänkas ännu mer. Statsministern upprepade så sent som den 29 september 2007 att skatterna skulle ner till ett europeiskt genomsnitt.(Svenska Dagbladet, 29 September 2007)

Skatterna har sänkts mest för höginkomsttagare och förmögna. Dessutom är det främst arbetslösa, sjuka och pensionärer som har fått finansiera skattesänkningarna. Det har lett till att klyftorna i Sverige har vidgats.

Riksdagens utredningstjänst har studerat konsekvenserna av den borgerliga regeringens politik. Effekterna är slående. De tre rikaste tiondelarna av befolkningen får nästan 70 procent av alla inkomstförstärkningar, medan de fyra tiondelarna med lägst inkomster får försämrade villkor eller oförändrade villkor. Detta trots att även årets budgetproposition är underfinansierad.

Diagram 4 Förändrad nettoinkomst per decil av förslagen i budgetpropositionen för 2008, jämfört med gällande regler, år 2008

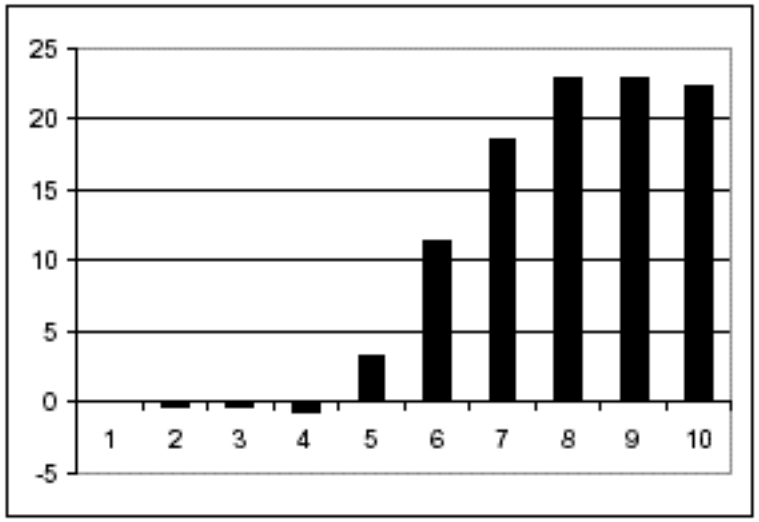

Källa: Riksdagens utredningstjänst

Vi socialdemokrater vill förändra skatterna så att de blir mer rättvisa och skattesystemet mer välfungerande. De övergripande utgångspunkterna för förändringen är att skatterna ska:

- trygga ***finansieringen*** av den gemensamma ***välfärden***
- främja ***sysselsättning*** *och* ***tillväxt***
- vara ***omfördelande***
- vara ***tydligt*** och ***enkelt*** utformade

En möjlig skatteförändring för att skärpa omfördelningen i skattesystemet vore att införa en statlig inkomstskatt på 2 procentenheter, på inkomster överstigande 60 000 kronor i månaden. Det ger ungefär 900 miljoner kronor i ökade intäkter. Det är lika mycket som det kostar att sänka avgifterna i a-kassan till alla kommunalarbetare. I avvaktan på en samlad översyn av skattesystemet föreslår vi i denna budget-motion följande förslag för ett rättvisare skattesystem.

Lägre skatt för pensionärer

Trots att det går bra för Sverige har den borgerliga regeringen valt att bortse från pensionärerna. Pensionärer betalar idag mer i skatt än personer som arbetar, vid lika inkomster. Det innebär att vi idag har en särskild pensionärsskatt i Sverige. Detta är inte rimligt. Vi anser att det nu är dags även för pensionärerna att få ökad köpkraft.

Ur ett principiellt perspektiv bör alla inkomster beskattas lika. Detta kräver dock en större översyn. I denna budgetmotion föreslår vi i stället ett höjt grundavdrag för alla pensionärer, så att den genomsnittliga skatten blir 2 000 kronor lägre per år. Därtill föreslår vi i vår tilläggsbudgetmotion att den avskaffade förmögenhetsskatten 2007 istället ska användas till sänkt skatt för pensionärer.

Sänkta avgifter för medlemskap i a-kassan och nedskalat förvärvsavdrag

Den borgerliga regeringen har infört en ny skatt på avgifterna till akassan. Det har lett till kraftigt höjda avgifter. Många löntagare har fått sina avgifter höjda med upp till 300 kronor i månaden, och hundratusentals personer har tvingats lämna både a-kassa och fackförbund för att få hushållsekonomin att gå ihop. Detta innebär att många löntagare nu står utan försäkring vid arbetslöshet. Samtidigt har fackförbunden tappat många medlemmar. Det kan på sikt leda till att Sverige får fackliga organisationer som inte längre organiserar de breda löntagargrupperna, vilket i sin tur riskerar att leda till att världens mest förändringsbenägna och progressiva fack – det svenska – kommer att bli mindre villigt att ställa upp på nödvändiga, många gånger smärtsamma, strukturomvandlingar. Nu går regeringen vidare och knyter avgiften till arbetslöshetsnivån i respektive kassa.

Vi föreslår att avgifterna för medlemskap i a-kassan ska sänkas till den nivå som gällde före den 1 januari 2007. Det innebär att alla som är medlemmar i a-kassan får sänkta avgifter. Till exempel sjunker avgifterna för hotell- och restauranganställda med 300 kr i månaden, för handelsanställda med 240 kronor i månaden, för byggnadsarbetarna med 194 kronor i månaden och för kommunalarbetarna med 159 kronor i månaden.

De sänkta avgifterna i a-kassan finansieras genom att det ursprungliga förvärvsavdraget skalas ned med motsvarande summa. Denna omläggning innebär förbättrad köpkraft för de allra flesta.

Nej till andra steget i förvärvsavdraget

Regeringens förvärvsavdrag, som infördes vid årsskiftet, syftar till att öka skillnaderna mellan de som arbetar och de som inte arbetar. Effekten av förvärvsavdraget är att den som blir sjuk, arbetslös, frånvarande på grund av arbetsskada eller går i pension inte bara får lägre inkomst – den får dessutom höjd skatt. Det ökar orättvisorna i samhället, och drabbar alla som står utanför arbetsmarknaden. Dessutom r finansieringen djupt orättvis. Vi socialdemokrater accepterar inte en skillnad i beskattningen mellan arbetsinkomster och försäkringsinkomster eller mellan lön och uppskjuten lön.

Ytterligare en finansieringskälla som den borgerliga regeringen använt sig av för att införa förvärvsavdraget är en skatt på trafikförsäkringspremier. Denna skatt är ett första steg i regeringens plan för ett systemskifte inom trafikförsäkringen. Kostnaderna för trafikskador ska brytas ur den allmänna sjukvården och privatiseras. Detta är principiellt felaktigt.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2008 att förvärvsavdraget ska byggas ut med ett andra steg. Denna förändring har beskrivits som att den ska komma låg- och medelinkomsttagarna till del, till skillnad från tidigare förändringar som gynnat de rika. Detta påståendet stämmer inte. De tre rikaste tiondelarna av befolkningen får 53,6 procent av den totala inkomstförändringen, medan de tre fattigaste tiondelarna får nöja sig med 6,3 procent. Den grupp som den borgerliga regeringen kategoriserat som medelinkomsttagare får 7,5 procent av inkomstförstärkningarna, medan den rikaste tiondelen får 18 procent.

Vidare ökar förslaget ytterligare skillnaden mellan de som arbetar och inte arbetar. Även denna gång är finansieringen orättvis. Ersättningen för sjuka och villkoren för deltidsarbetslösa försämras. Vi socialdemokrater motsätter oss förslaget.

Diagram 5. Effekter av andra steget i förvärsavdraget – på decilgrupper *procent av den totala inkomstförändringen för befolkningen indelad i deciler*

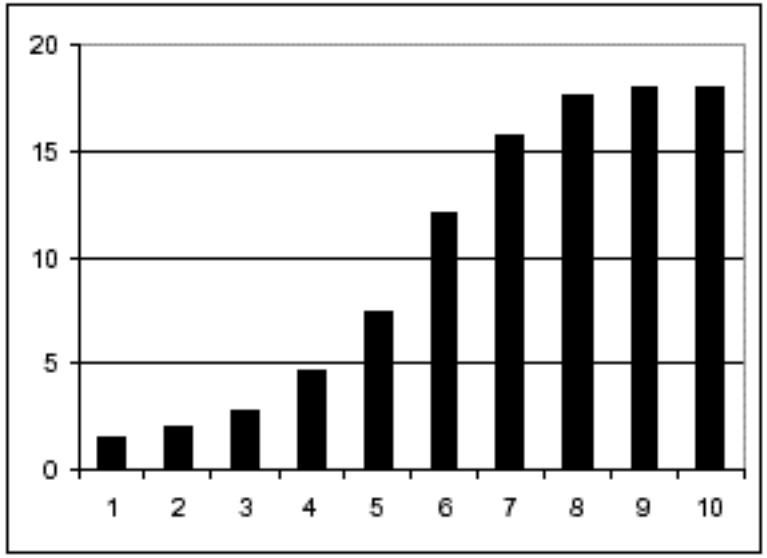

Källa: Riksdagens utredningstjänst (RUT).....

Nej till avskaffad förmögenhetsskatt

Den borgerliga regeringen aviserade i vårpropositionen att förmögenhetsskatten skulle avskaffas retroaktivt från och med den 1 januari 2007. I budgetpropositionen för 2008 återkommer regeringen med ett förslag om detta.....

Statistiken från Riksdagens utredningstjänst visar att 60 procent av förmögenhetsskatten betalas av den tiondel av befolkningen som har de högsta inkomsterna – och det är således denna grupp som tjänar på att förmögenhetsskatten avskaffas. Därtill betalas 63 procent av förmögenhetsskatten av män, och endast 37 procent av kvinnor.

Diagram 6. Effekter av avskaffad förmögenhetsskatt – på decil-grupper *procent av den totala inkomstförändringen för befolkningen indelad i deciler*

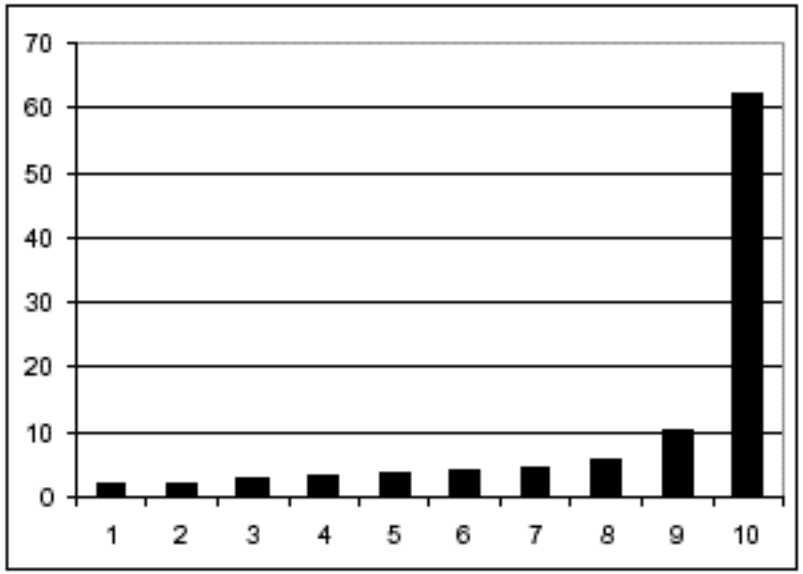

Källa: Riksdagens utredningstjänst.....

Nej till regeringens fastighetsskatter .....

Kommentarer till socialdemokraternas förslag.

Regeringen fortsätter med den politik de började med när den fick regeringsmakten. Man försämrar för dem med låga inkomster och förbättrar för dem som har höga inkomster. Det är framför allt jobbavdraget som sticker i ögonen. Regeringsföreträdarna har sagt att jobbavdraget första året främst gynnar låg- och medelinkomster. Det är inte sanning. Jobbavdraget för 2007 kostar cirka 45 miljarder kr och av det går cirka 30 miljarder till den hälft av inkomsttagarna som har de högsta inkomsterna.

Regeringens förslag för nästa år innebär att man fortsätter med en ökning av jobbavdragen enligt samma mönster. I regeringsförklaringen sa statsminister Reinfeldt: "**Inkomstskatterna för framför allt låg- och medelinkomsttagare ska fortsätta att sänkas. "** Så säger man men gör tvärtom.

Socialdemokraternas diagram 4 och 5 på de föregående sidorna visar att skattesänkningarna i decilerna 1-5 är mycket mindre än de i 6-10. Socialdemokraterna säger nej till regeringens jobbavdrag. De har inget utvecklat motförslag men föreslår förbättring med 2000 kr för pensionärer, som är missgynnade i regeringens politik.

Socialdemokraterna vill behålla förmögenhetsskatten i någon form, men visar inte hur de borde bli. Socialdemokraterna var med och avskaffade arvs-och gåvoskatterna, som hade ungeär samma skatteprofil som förmögenhetsskatten och hade ungefär samma rättvisepro-blem och tillväxtproblem som förmögenhetsskatten. Förmögenhetsskattens avskaffande har varit på tal i många år och stötts av bl a socialdemokraterna P O Edin och Kjell Olof Feldt. Den ger realtivt liten inkomst till staten och ger problem för husägare som ska betala förmögenhetsskatt på förmögenhet i hus som inte ger inkomster

Det bästa är att avskaffa den så som regeringen föreslår. Socialdemokraterna ogillar regeringens förslag om att göra om fastighetsskatten. Regeringens förslag är dock en förbättring i förhållande till

den gamla fastighetsskatten, och bör accepteras även om många nog tycker att maxbeloppet 6000 kr gärna kunde vara som i det föregående förslaget, 4500 kr.

Regeringens förslag om arbetsavdrag, förmögenhetsskatt, fastighetsskatt och avdrag för hushållsnära tjänster innebär mycket stora och egentligen onödiga skattelättnader för dem med höga inkomster. Att i det läget som en del i regeringen kräva borttagandet av den s k värnskatten vid de högsta inkomsterna är alldeles orimligt. Någon med anknytning till alliansregeringen har sagt att ungdomar inte vill studera på universitet och högskolor på grund av värnskatten. Om regeringen håller med om det är det verkligen mycket illa ställt med omdömet.

Jobbavdraget för första året var ett svårt misstag. Regeringen har haft chansen att förbättra sitt beteende med en rejäl förbättring för låginkomsterna i förslaget för 2008, men har inte tagit den och har lagt mest lättnader på höga inkomster samtidigt som den påstår att lättnaderna framför allt ska gå till låg-och medelinkomster och samtidigt som regeringen föreslår andra åtgärder som slår mest mot svaga grupper. En orättvis skatt är TV-avgiften. Den bör tas bort. Det skulle innebära en stor förbättring för låginkomster, och även andra. Statsråd i alliansen har underlåtit att betala TV-avgiften eftersom de ogillar den.

Regeringen menar att det går bra för Sverige, man kan tycka att då borde fördelningspolitiken gå ut på att minska klassklyftorna, inte att öka dem. Regeringens fördelningspolitik att försämra för svaga och förbättra för höginkomster rimma illa med det som bör göras i globalt sammanhang mellan fattiga och rika i världen, politiken ger en signal om att utjämning av levnadsförhållanden inte är viktigt.

Synpunkter på skatter för 2008 har lämnats i Sven Wimnell 070419 : Skatter och bidrag för 2008. Finns på Internet: http://wimnell.com/omr36-39s.pdf **Innehållet finns i följande innehållsförteckning. Utdrag ur sammanställningen mm finns efter innehållsförteckningen under rubriken Sven Wimnell 070608: En påminnelse om skatter och bidrag**

Sven Wimnell 070419:
Skatter och bidrag för 2008.

http://wimnell.com/omr36-39s.pdf

Innehåll.

Sid

4 **Sammanfattning om förslag för skatter och bidrag 2008.**
5 Finansministern om ny skattereform.
5 Jobbavdraget.
6 En jämförelse grundavdrag - jobbavdrag.
7 Exempel på andra jobbavdrag.
9 Jobbavdragen är dåliga i fördelningspolitik.
9 Förvärvsarbetandes extrakostnader p g a arbetet.
10 Förslag om ändring av jobbavdrag och TV-avgift. Förslag om bostadsbidrag för barnlösa.
11 Skattelättnaderna: bör bedömas med hänsyn till levnadskostnaderna.
12 Pensionärer med låga inkomster.
13 TV-licensen.
13 Bostadsbidrag för barnlösa hushåll med låga inkomster.
14 Bostadsbidrag till icke-pensionärer utan barn. 2006. Förslag.
15 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn, med bostadsbidrag enligt föregående sida.

16 **Boende och fastighetsskatter.**
17 Om boende och om fastighetsskatten.
17 Ensamstående och makar/sambor utan barn.
18 Utrymme för barn.
19 Fastighetsskatten.
21 Sammandrag av några tabeller om boende.

26 Statsrådsberedningen, 3 april 2007. Uppgörelse om avskaffande av fastighetsskatten.
27 Hushållskostnader, socialbidrag, disponibel inkomst, bostadsbidrag och barnbidrag.
28 Konsumentverkets hushållsbudgetar:2006+bostadskostnader mm.
30 Månadskostnader, förvärvsarbetande icke-pensionärer:
31 Hushållsbudgetar för pensionärer 2006.
32 Meddelandeblad från Socialstyrelsen om Riksnormen.
32 Riksnormen för försörjningsstöd 2006.
33 Socialstyrelsen informerar, om riksnormens konstruktion och beräkningsunderlag.
35 Inkomst efter skatt 2006 .
36 Folkpartiet skriver på sid 7 i vårbudgetmotionen.
36 Levnadskostnader och skatter för de lägsta inkomsterna

37 Bostadsbidrag till icke-pensionärer utan barn. 2006. Förslag.
38 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn, med bostadsbidrag enligt föregående sida.
39 Bostadsbidrag för bargnlösa hushåll med låga inkomster. Förslag.

39 Grundavdrag inkomståret 2006
40 KV. Koll på pengarna 2006. 20-åring i egen bostad
41 Möbler och utrustning för ungdom i första egna bostad.
42 Bostadsbidrag - till ungdomar utan barn. Gällande system 2006.
44 Centrala studiemedelnämndens hemsida. csn.se 060517
46 Barnbidrag, förlängt barnbidrag och flerbarnstillägg 2006.
47 Ändrade regler för underhållsstöd 1 februari 2006
48 Bostadsbidrag - allmän information. Icke-pensionärer. 2006.
49 Bostadsbidrag till barnfamiljer

53 Konsumentverkets hushållsbudgetar: för 2006 +bostadskostnader mm. Kompletterat med uppgifter för 2007.
55 Månadskostnader, förvärvsarbetande icke-pensionärer 2006 och för 2007

56 Hushållsbudgetar för pensionärer 2006. Kompletterat med uppgifter för 2007.
57 Pensionärer med låga inkomster.
59 I samband med smaåhus finns två sätt att bo.
60 Ändring av pensionärers bostadstillägg. Då förmögenhets-skatten tas bort.
60 Lag (2001:761) om bostadstillägg, till pensionärer m.fl.
64 Finansministern i lördagsintervju 070414.
64 Borg vill skrota bostadsbidraget
65 Till statsrådet Ingela Thalén. Åsikter om Familjeutredningens betänkande: Ur fattigdomsfällan. SOU 2001:24. 28 feb 2001. Med förslag.

71 **Skatter, TV-avgift, nedskärningar, jobbavdrag och nya förslag.**
72 Strukturomvandlingar, arbetslöshet och ny politik.
73 Preliminärskatt 2006 och 2007.
74 Skattelättnaden 2007
75 Partimotion. Motion till riksdagen 2005/06 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m)
76 Inkomst efter skatt 2006 och förbättring 2007.
77 Regeringen tänker på förslag.
77 TV-licensen.
78 Riksdagens utredningstjänst. Utredning för socialdemokraterna.
81 Jobbavdraget är ett problem.
81 Sänk jobbavdraget för höga inkomster.
83 Jobbavdraget hos de bogerliga före valet.
83 Statsbudgetens avsnitt om jobbavdraget.
86 De borgerligas förslag enligt moderaternas budget 051005:
87 Inkomstskattelagen. Från www.lagrummet.se 070416.
87 63 kap. Grundavdrag.
88 65 kap. Skatteberäkningen.
92 En jämförelse grundavdrag - jobbavdrag.
93 Exempel på andra jobbavdrag.
95 Jobbavdragen är dåliga i fördelningspolitik.

95 Förvärvsarbetandes extrakostnader p g a arbetet.
96 Förslag om ändring av jobbavdrag och TV-avgift.
Förslag om bostadsbidrag för barnlösa.
97 Skatteutredningar o d på Sven Wimnells hemsida.
98 Hur behandlar man låginkomster och avvikande?
98 Medelklassens förakt för de avvikande.
99 Socialförvaltningen i Vetlanda.
99 Politiker med Ötvivelaktiga husaffärer.
101 Preliminärskatter inkomstår 2007.

106 **Vårbudgeten 2007.**
107 Vårbudgeten 2007 kom till Riksdagen.
108 Vårbudgeten 2007. Pressmeddelande 16 april 2007.
108 Vårbudgeten 2007: En politik för fler i jobb och bättre möjligheter för företagande
108 Svensk ekonomi
108 Sysselsättning och arbetslöshet
108 Stabila finanser
109 Inflationen
109 Skattekvoten
109 Statsskulden
109 Företags-, integrations-, ungdoms- och jobbpaket
112 Övriga satsningar
114 Kontakt

Sven Wimnell 070608:
En påminnelse om skatter och bidrag.

Socialdemokraterna avskaffade arv-och gåvoskatterna.

Det har länge stått klart, att förmögenhetsskatten bör avkaffas. Den borgerliga regeringen avkaffar nu förmögenhetsskatten, men socialdemokraterna fördömer det. Statens inkomster av förmögenhetsskatten är relativt små.

Vårbudgeten 200v3. Tabell 5.5.
Miljarder kronor

	Utfall	Utfall	Prognos				
Inkomstår	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Förmögen-hetsskatt	8,2	6,5	4,3	4,5	4,8	5,0	5,1

F d finansminister Kjell-Olof Feldt (s) hade i DN den 010719 en artikel om förmögenhetsskatt. Han skriver :

"Socialdemokratin vill göra Sverige rättvist. Kanske oftare än någonsin i partiets historia talas det om en politik för rättvisa. (I förslaget till nytt partiprogram återfinns ordet rättvisa dussintalet gånger bara på de första fyra sidorna.) Det är en ädel uppgift som borde tilltala många. Dessutom kommer den aldrig att ta slut - det går alltid att hitta nya orättvisor.

Ett område där kravet på rättvisa har en lång tradition är uttaget av skatt. Uppfattningen om hur ett rättvist skattesystem ser ut har visserligen varierat genom åren. (Exempelvis ansågs det en gång i tiden rättvist att makars förvärvsinkomster sambeskattades. Den inställningen skulle i dag stämplas som ett orättvist hinder för jämställdhet mellan män och kvinnor.) Men ett slags röd tråd har ändå varit att skatt ska tas ut efter bärkraft: den som har mer ska betala mer än den som har mindre.

DENNA VÄRDERING HAR varit grunden för att Sverige har förmögenhetsskatt. Vi har således inte nöjt oss med att ta ut skatt på medborgares intäkter av sina förmögenheter, det vill säga kapitalavkastningen. Själva innehavet av tillgångar av något värde anses motivera att ägaren årligen överför en del av förmögenhetsvärdet (ovanför ett visst belopp) till staten. Här tillämpas dessutom den annars övergivna principen om makars sambeskattning. Man och hustru (och ogifta sambos med gemensamma barn) får bara tillgdogöra sig ett grundavdrag.

Man kan diskutera det ekonomiskt förnuftiga med denna ordning och tycka att det kunde räcka med att staten beskattar kapitalets avkastning och de vinster som eventuellt görs vid tillgångars försäljning (förutom att kapital som ärvs beskattas enligt en progressiv skala). Ett antal svenskar tycks vara av den uppfattningen och förvarar betydande tillgångar på ställen utanför skatteväsendets räckvidd. Finansdepartementet uppskattar att cirka 400 miljarder kronor saknas i våra självdeklarationer.

Men om man nu har värderingen att den som har mer ska betala mer, fungerar då den svenska förmögenhetsbeskattningen så att den värderingen uppfylls? Det är ganska enkelt att konstatera att det inte är fallet.

De riktigt stora privatkapitalisterna, som äger mer än 25 procent av aktievärdet i företag noterade på Stockholms fondbörs A-lista, är helt fria från skatt på detta innehav. Detta skattefrälse motiveras av att de annars skulle flytta till länder utan förmögenhetsskatt. Och sådana finns det många.

De som äger aktier i företag utanför börsens A-lista är också befriade från förmögenhetsskatt. Det motiveras med att detta slags aktieinnehav är så kallat arbetande kapital i företagen.

Människor som är gifta eller bor ihop med gemensamma barn betalar högre skatt på samma förmögenhet än andra par.

Skatten på villor tas ut på marknadsvärde/taxeringsvärde medan andra boendeformer, till exempel bostadsrätter, taxeras långt under marknadsvärdet.

Vissa former av försäkringskapital beskattas, andra inte. Ingen vet egentligen varför.

Det är inget överord att kalla detta ett orättvist och godtyckligt skattesystem. De allra rikaste betalar ingen förmögenhetsskatt alls på stora delar av sina tillgångar. För övriga förmögenhetsägare beror skattebelastningen på hur man placerat sina tillgångar, om de finns i villa eller i annat boende, hur man ordnat sina privata relationer osv. De enda som med full säkerhet betalar förmögenhetsskatt på alla sina tillgångar är löntagare som äger andelar i fonder, aktier på börsens A-lista, obligationer och bor i villa. Inte minst, eller kanske allra främst, socialdemokrater borde uppröras över att en skatt, vars enda motiv är idén om rättvisa, i det övervägande antalet fall vänder den tunga änden neråt.

DET ENKLASTE SÄTTET att undgå orättvisorna och godtycket vore givetvis att avskaffa förmögenhetsskatten. .....”

Förmögenhetsskatten har utretts bl a i

“Reformerade egendomsskatter (SOU 2004:36)”

Representanter för Skatteverket har där föreslagit att förmögenhetsskatten avskaffas.

Man kan tro att det nu med den nuvarande förmögenhetsbeskattningen på många sätt smusslas undan förmögenheter för att undgå skatt. Trots misstanksamhet mot “dynamiska effekter” kan man tro, att ett borttagande av förmögenhetsbeskattningen ger dynamiska effekter som minskar statens kostnader för borttagandet. Den nu orättvisa förmögenhetsbeskattningen är ett tungt skäl till avskaffandet. Det kan räcka med skatt på avkastningarna. Den socialdemokratiske P-O Edin (tidigare LO-ekonom) förespråkar avskaffande och betecknar förmögenhetsskatten som en skadlig skatt.

Reformerade egendomsskatter SOU 2004:36.
Särskilda yttranden.

"Av sakkunniga Vilhelm Andersson och Kjell Dahlström, Skatteverket.

Förmögenhetsskatten

Egendomsskattekommitténs uppdrag omfattar bl.a. att se över beskattningen för småhusägare med låga eller normala inkomster så att dessa inte påförs fastighets- och förmögenhetsskatter med belopp som gör det svårt för dem att ha kvar sina fastigheter. Sett ur fastighetsägarnas synvinkel kan detta sammanfattas på så sätt att den sammanlagda beskattningen av fastighetsinnehavet ska vara rimlig. Kombinationen av fastighets- och förmögenhetsskatter orsakar i vissa fall betydande likviditetsproblem.

Enligt vår uppfattning hade det mest naturliga för kommittén varit att först se vilken betydelse förmögenhetsskatten har i en sådan situation. Särskilt med hänsyn till att denna skatt helt nyligen har varit föremål för en utredning, Skattebasutredningens betänkande "Våra skatter?" (SOU 2002:47).

Skattebasutredningen pekadeS på svagheterna med det nuvarande sättet att beskatta förmögenhetstillgångar och möjligheterna att helt legalt undgå beskattning. Även de internationella aspekterna togs upp. Det är relativt få länder som beskattar förmögenhetstillgångar och de som gör det har betydande tröskelvärden innan skattskyldighet inträder. Skattebasutredningen konstaterade också de svårigheter Sverige har att få information från utlandet vad gällerförmögenhetstillgångar.

I betänkandet från Skattebasutredningen har dessutom på ett övertygande sätt belysts hur den nuvarande förmögenhetslagstiftningen strider mot några av de viktigaste grundprinciperna i vårt skattesystem.

En sådan grundläggande princip är kravet på likformighet, dvs. att personer i samma förmögenhetssituation betalar lika mycket skatt. Den nuvarande förmögenhetslagstiftningen uppfyller i?nte ens lågt ställda krav på likformighet. Den har extremt smala baser på grund av omfattande undantag, vilket medför att betydande förmögenhetstillgångar inte blir föremål för beskattning. Det i sin tur skapar möjligheter att relativt enkelt, helt eller delvis, kunna undgå beskattning. Skatterna blir godtyckliga och får till följd att hushåll med lika stora förmögenhetstillgångar betalar olika mycket i förmögenhetsskatt. Det gör att förmögenhetsskatten i sin nuvarande utformning har besvärande inslag av frivillig beskattning. Inslaget av frivillighet förstärks av att lagstiftningskomplexet är omfattande och svårkontrollerat.

Skattebasutredningens uppfattning var att basen för förmögenhetsskatt bör breddas till samtliga makroekonomiskt viktiga tillgångar. Om detta skulle stöta på alltför stora problem var utrednijngens slutsats att förmögenhetsskatten bör slopas.

Den enda breddning av basen för förmögenhetsskatten som Egendomsskattekommittén föreslår är att samtliga marknadsnoterade aktier bör bli föremål för förmögenhetsbeskattning. Det innebär att även aktier på O-listan blir förmögenhetsbeskattade och att gränsdragningen mot de skattepliktiga aktierna på A-listan försvinner. Det är i och för sig bra ur breddningssynpunkt, men skapar en ny gränsdragningsproblematik, nämligen mot skattefriheten för onoterade aktier i rörelsedrivande bolag och andelar i rörelsedrivande handelsbolag. Det kan tyckas som att det inte skulle vara något särskilt problem, eftersom det är fråga om mindre företag utan några större förmögenhetsvärden. Det är säkert sant att flertalet av företagen är av den kategorin, men gruppen onoterade företag innehåller också företag med betydande värïden, i vissa fall till och med miljardvärden.

Skattefriheten för företagstillgångar innefattar även viktiga förmögenhetstillgångar som hyreshus och jordbruksfastigheter. Här finns inslag av ren kapitalplacering, där skattefriheten för förmögenhetsskatt höjer prisnivån för nämnda tillgångsslag och snedvrider valet mellan olika placeringar. Det är inte helt ovanligt med annonser med ungefär följande innehåll: "Kapitalstark köpare önskar köpa - i prisintervallet 10–20 miljoner kronor". Det kan därför upplevas som egendomligt och svårt att motivera att storbyggmästarens hyreshus och godsägarens jord- och skogsinnehav undantas från förmögen-

hetsbeskattning, medan pensionärens egnahem räknas som tillgång i förmögenhetsskattehänseende.

Det finns även andra inslag av stötande olikformigheter i förmögenhetsbeskattningen, t ex undantaget för huvuddelägares aktier, skattfriheten för pensionskapital och värderingen av bostadsrätter. Även lagen (1997:324) om begränsning av skatt medför att lika stora förmögenheter kan komma att bli olika hårt beskattade beroende på den skattskyldiges inkomstsituation. Redan behovet av en begränsningsregel visar ju också att förmögenhetsskatten i sig lätt får konsekvenser som inte kan anses rimliga.

Det finns också anledning anta att förekomsten av förmögenhetsskatt uppmuntrar till placeringar av finansiella tillgångar utomlands och att dessa tillgångar inte blir föremål för beskattning i Sverige. Den beskattning Sverige går miste om handlar då inte enbart om förmögenhetsskatten, utan i ännu högre grad om skatten på kapitalavkastningen och eventuell kapitalvinstbeskattning.

Vi kommer därför till samma slutsats som Skattebasutredningen. Förmögenhetsskatten bör slopas helt eftersom föreslagna lösningar är otillräckliga för att komma till rätta med de snedvridningar och andra störande effekter som dagens förmögenhetslagstiftning ger upphov till.....”

Det är dumt av socialdemokraterna att motsätta sig avskaffandet av förmögenhetsskatten.

Vänsterpartiet och miljöpartiet bör avstå från dogmer om att förmögenhetsskatter är något bra.

Fastighetsskatten.

Den borgerliga regeringnens förslag att avskaffa fastighetsskatten är bra. Socialdemokraterna motsätter sig det, vilket är dumt. De menar att det blir för liten vinst kvar för en säljare, när reaskatten höjs till 30%. Enligt riksbanken kan fastighetspriserna tänkas stiga 5% när förslaget är genomfört.

Antag ett småhus som nu har värdet 1 miljon och har kostat i inköp 500 000. Säljs det nu blir vinsten 500 000 och med 20% skatt återstår 80% av 500 000 = 400 000 kr.

Efter skattereformen säljs huset för 1 050 000, vinsten blir 550 000 kr, skatten blir 30% och för säljaren blir kvar 70% av 550 000 kr= 385 000 kr. Det är 15 000 kr mindre än före reformen och inte mycket att gnälla överÌ.

Om reformen medför att huspriset stiger med 10% så att det blir 1100 000 efter reformen blir det kvar för säljaren 70% av 600 000 kr= 420 000 kr, dvs 20 000 mer än före reformen.

Det är dumt av socialdemokraterna att motsätta sig regeringens förslag att avskaffa fastighetsskatten.

Socialdemokraterna borde inrikta sig på viktigare saker. När det gäller reaskatten på fastigheter finns förmodligen anledning fundera över uppskovsreglerna, som kanske kan förbättras.

Bifogas :

Från Sven Wimnell 070419: Skatter och bidrag för 2008
http://wimnell.com/omr36-39s.pdf :
Sammanfattning om förslag för skatter och bidrag 2008.

Sammanfattning 070419 om förslag för skatter och bidrag 2008:

Finansministern om ny skattereform.

DN 070414 sid Ekonomi 6:

"**Lågavlönade på tur.**
Finansministern flaggar för ny skattereform.

Kommande skattesänkningar ska gynna låg- och medelinkomsttagare. Fördelningspolitiken är en förutsättning för att få väljarnas fortroende också i framtiden.

Det säger finansminister Anders Borg i en intervju med Dl Weekend. Han medger att borttagandet av förmögenhetsskatten och fastighetsskatten mest gynnar dem som har mycket än dem som har lite.

-Vi har nu ett särskilt ansvar för att fördelningspolitiken blir rimlig . Framtida skattesänkningar måste ha en tyngdpunkt hos låg- och medelinkomsttagare, säger han till tidningen.

-Vår förhoppning är att i höstens budgetproposition ta andra steget i inkomstskattereformen. Fördelningspolitiken är en förutsättning för att vi ska få väljarnas förtroende också i framtiden.

Han betonar också att meningen med att avskaffa förmögenhetsskatten inte varit att främja de rikaste. I stället ska det gynna entreprenörskap och sysselsättning.

Och om fastighetsskatten säger Borg:

-Att ta bort den var ett vallöfte, det var självklart att vi var tvungna att komma med det förslaget. Människor uppfattade fastighetsskatten som orättvis och orimlig.

Finansministern är också bekymrad över situationen på arbetsmarknaden:

-Vi har haft en jobbtillväxt under cirka nio månader. Och jag hade inte räknat med att vi skulle ha brist på arbetskraft i flera branscher samtidigt som en miljon män står utanför arbetsmarknaden. Jag hade hoppats att de skulle kunna komma tillbaka relativt enkelt, säger Borg.

TT"

Jobbavdraget.

Den borgerliga regeringen genomför två bra förslag: att ta bort förmögenhetsskatten och ta bort fastighetsskatten. Men regeringen genomför också andra förslag, som är dåliga, bl a jobbavdragen och skattelättnader för s k hushållsnära tjänster. Dessa två förslag gynnar framför allt dem med de högsta inkomsterna på ett orimligt sätt.

Regeringen menar, att skattesänkningarna som följer av jobbavdragen, omkring 45 miljarder kr, till 75% tillfaller låg- och medelinkomsttagare. Det blir inte så mycket, men de borgerliga har aldrig talat om vad de menar med medelinkomst. De flesta har nog uppfattat det borgerliga budskapet så, att de som har låga inkomster skulle få väsentliga skattelättnader. Det har sagts, att det skulle bli skattelättnader på 1000 kr i månaden. När allmänheten upptäckt att det inte blir så mycket för låga inkomster har statsminister Reinfeldt sagt att två makar med låga förvärvsinkomster då tillsammans får 1000 kr.

Två makar med höga förvärvsinkomster får tillsammans 2392 kr per månad.

Begreppet "medelinkomst" är förförande och vilseledande, isynnerhet som folk vanligen inte vet hur stor medelinkomsten är.

Bättre är att använda "medianinkomst", d v s den mittersta inkomsten, den inkomst där det finns lika många inkomsttagare över som under. Och det är nog så de flesta uppfattat de borgerligas förslag. I deras förslag som nu löper 2007 får den övre hälften av dem som får jobbavdrag cirka 2/3 av skattelättnaderna. Den undre hälften får 1/3 av skattelättnaderna, inte 75%.

Närmast kopia av fem sidor om jobbavdrag mm som finns längre bort i det följande (sid 92-96). Efter det förslag om låginkomstpensionärer (från sid 57-63), TV-avgift (sid77) och bostadsbidrag för icke-pensionärer utan barn (sid 37-39).

En jämförelse grundavdrag - jobbavdrag.

Prisbasbeloppet är 2007 enligt Riksdagens utredningstjänst 40300 kr. I följande tabeller har vid antalet prisbasbelopp inom parentes satts in belopp i kronor). **K-skatt** 33%. **Skiktgränse**r 2007 enligt skatteverket 328 000 och 489 000.

Taxerad förvärvsinkomst	**Grundavdrag**
överstiger inte 0,99 prisbasbelopp (39900)	0,423prisbasbelopp (17100)
överstiger 0,99 men inte 2,72 prisbasbelopp (39900 men inte 109700)	0,423 prisbasbelopp (17100) ökat med 20 procent av det belopp med vilket den taxerade förvärvsinkomsten överstiger 0,99 prisbasbelopp (39900)
överstiger 2,72 men inte 3,11 prisbasbelopp (109700 men inte 125400)	0,77 prisbasbelopp (31100)
överstiger 3,11 men inte 7,88 prisbasbelopp (125400 men inte 317600)	0,77prisbasbelopp (31100) minskat med 10 procent av det belopp med vilket den taxerade förvärvsinkomsten överstiger 3,11 prisbasbelopp (125400)
överstiger 7,88 prisbasbelopp (317600)	0,293 prisbasbelopp (11900)

Inkomst	**Marginalskatt**	**Jobbavdrag.**	**Marginaleffekt**
0- 17100	0%	0%	
17100- 39900	33%	-33%=	0%
39900-109700	0,8x33=26,4%	- 0,7%=	25,7%
109700-125400	33%	- 0%	
125400-317600	36,3%	- 3,3%=	33%
317600-328000	53%	- 0%	
328000-489000	53%	- 0%	
489000-	58%	- 0%	

Arbetsinkomst	**Skattereduktion / Jobbavdrag**
överstiger inte 0,79 prisbasbelopp (31900)	skillnaden mellan arbetsinkomsterna och summan av grundavdraget (och sjöinkomstavdraget,) multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt
överstiger 0,79 men inte 2,72 prisbasbelopp (31900 men inte 109700)	skillnaden mellan summan av 0,79 (31900) prisbasbelopp och 20 procent av arbetsinkomsterna mellan 0,79 och 2,72 prisbasbelopp och summan av grundavdraget (och sjöinkomstavdraget), multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt
överstiger 2,72 prisbasbelopp (109700)	skillnaden mellan 1,176 prisbasbelopp (47400)och summan av grundavdraget (och sjöinkomstavdraget),multiplicerad med skattesatsen för kommunal inkomstskatt

För inkomst 31900 kr blir jobbavdraget (31900-17100)x 0,33 = 14800x0,33=**4884 kr**.Marginaleffekten blir33% i skikt 17100-31900
För inkomst 109700 kr blir jobbavdraget (31900 +0.2x(109700-31900)-31100)x0,33=(31900+77800x0,2-31100)x0,33=(31900 +15560-31100)x0,33= 16360x0,33=**5399 kr**
Marginaleffekt av jobbavdrag i skiktet 31900-109700: 0,7%.
(5399-4884)/(109700-31900)=575/77800=0,007, dvs 0,7%.
Effekt i genomsnitt 17100-109700: 5399/92600= 5,8%
För inkomst 109700 kr blir jobbavdraget (47400-31100) 0,33 = 16300x0,33= **5379 kr**
För inkomster över 109700 kr blir jobbavdraget **5379 kr** upp till inkomst 125400 eftersom grundavdraget är 31100 i hela det skiktet.
Vid inkomst över 125400 kr sjunker grundavdraget med 10% av stigande inkomst vilket gör att jobbbavdraget stiger med 10x0.33% av stigande inkomst från jobbavdrag 5379 vid 125400 kr inkomst.
Vid inkomst 317600 kr, 192200 mer än 125400, då grundavdraget är 11900 kr bör det ha stigit med 6343 kr till 11 722 kr. Sedan är grundavdraget samma vid högre inkomster och jobbavdraget samma.
Marginaleffekt av jobbavdraget i skiktet 125400-317600: 3,3%

Exempel på andra jobbavdrag.

Regeringens förslag till jobbavdrag har en godtycklig utformning. Det är gjort för att ge låga skattesänkningar vid låga inkomster och höga skatelättnader vid höga inkomster.

I statsbudgeten står: " Marginalskatten sjunker kraftigt för riktigt låga inkomster samt med drygt tre procentenheter för inkomster mellan drygt 100 000 och 300 000 kronor per år." Marginalskatten för inkomster17100-39900 kr, men nästan inte alls 39900 -109700.

Om man antar att principen är användbar kan man variera utformningen genom att ändra några komponenter.

Om man vill ha lika stora jobbavdrag för de flesta kan man öka jobbavdragen i inkomstskiktet 31900-109700 kr genom att öka på faktorn "20 procent av arbetsinkomsterna mellan 0,79 och 2,72 prisbasbelopp " och samtidigt ändra regeln för arbetsinkomster över 2,72 basbelopp.

Här visas fyra exempel :

1) 20% ändras till 30% och jobbavdraget över inkomst 2,72 basbelopp sätts till det jobbavdrag som det blir vid inkomst 2,72 basbelopp.

Inkomstskiktet är 77800 kr. Med ökning från 20% till 30% ökar jobbavdraget 0,1x77800x0,33 = 2567kr. Med 20% blev jobbavdraget 5399kr och med ökningen blir det 7966 kr.

För inkomster över 2,72 prisbasbelopp (109700) ska jobbavdraget bli 7966 kr och det åstadkoms genom att skriva: att jobbavdraget ska vara 7966 kr ,eller om man vill krångla till det: 0,198 prisbasbelopp.

I skiktet 31900-109700 ökar jobbavdraget från 4884 kr till 7966 kr= ökning 3082 kr och marginaleffekten av jobbavdraget i skiktet blir 3,96%. Summa marginaleffekt av skatt och jobbavdrag blir 26,4-3,96= 22,4%

För inkomster över 109700 kr blir jobbavdraget 7966 kr.

2) 20% ändras till 35% och jobbavdraget över inkomst 2,72 basbelopp sätts till det jobbavdrag som det blir vid inkomst 2,72 basbelopp.

Inkomstskiktet är 77800 kr. Med ökning från 20% till 35% ökar jobbavdraget 0,15x77800x0,33=3851 kr. Med 20% blev jobbavdraget 5399kr och med ökningen blir det 9250 kr.

För inkomster över 2,72 prisbasbelopp (109700) ska jobbavdraget bli 9250 kr och det åstadkoms genom att skriva: att jobbavdraget ska vara 9250 kr ,eller om man vill krångla till det: 0,230 prisbasbelopp.

I skiktet 31900-109700 ökar jobbavdraget från 4884 kr till 9250 kr= ökning 4366 kr och marginaleffekten av jobbavdraget i skiktet blir 5,61%. Summa marginaleffekt av skatt och jobbavdrag blir 26,4-5,6= 20,8%

För inkomster över 109700 kr blir jobbavdraget 9250 kr.

3) 20% ändras till 40% och jobbavdraget över inkomst 2,72 basbelopp sätts till det jobbavdrag som det blir vid inkomst 2,72 basbelopp.

Inkomstskiktet är 77800 kr. Med ökning från 20% till 40% ökar jobbavdraget 0,2x77800x0,33= 5134 kr. Med 20% blev jobbavdraget 5399kr och med ökningen blir det 10533 kr.

För inkomster över 2,72 prisbasbelopp (109700) ska jobbavdraget bli 10533 kr och det åstadkoms genom att skriva: att jobbavdraget ska vara 10533 kr ,eller om man vill krångla till det: 0,261 prisbasbelopp.

I skiktet 31900-109700 ökar jobbavdraget från 4884 kr till 10533 kr= ökning 5649 kr och marginaleffekten av jobbavdraget i skiktet blir 7,3%%.Summa marginaleffekt av skatt och jobbavdrag blir 26,4-7,3= 19,1%

För inkomster över 109700 kr blir jobbavdraget 10533 kr

4)20% ändras till 45% och jobbavdraget över inkomst 2,72 basbelopp sätts till det jobbavdrag som det blir vid inkomst 2,72 basbelopp.

Inkomstskiktet är 77800 kr. Med ökning från 20% till 45% ökar jobbavdraget 0,25x77800x0,33=6419 kr. Med 20% blev jobbavdraget 5399kr och med ökningen blir det 11818 kr.

För inkomster över 2,72 prisbasbelopp (109700) ska jobbavdraget bli 11818 kr och det åstadkoms genom att skriva: att jobbavdraget ska vara 11818 kr = 0,293 prisbasbelopp.

I skiktet 31900-109700 ökar jobbavdraget från 4884 kr till 11818 kr= ökning 6934 kr och marginaleffekten av jobbavdraget i skiktet blir 8,9%.Summa marginaleffekt av skatt och jobbavdrag blir 26,4-8,9= 17,5%

För inkomster över 109700 kr blir jobbavdraget 11818 kr

<u>Vid kommunal utdebitering 33%:</u>

* I det gällande inkomskattesystemet är första skiktet mellan inkomst 0 och 17100 kr, där blir det ingen skatt.
* Nästa skikt ligger mellan 17100 kr och 39900 och där är grundavdraget 17100 kr. marginalskatten är 33%
* Skiktet därefter är mellan 39900 kr och 109700. Där ökar grundavdraget med 20% av stigande inkomst, vilket gör att marginalskatten blir 26,4%.
* I skiktet 109700 -125400 kr ökar inte grundavdraget utan ligger på samma nivå i hela skiktet, Marginalskatten blir 33%
* I skiktet 125400 - 317600 minskar grundavdrag med 10% av stigande inkomst så att marginalskatten bir 36,3%, Vid 317600 slutar minskningen av grundavdragt .
* I skiktet 317600-328000 är grundavdraget konstant, och marginalskatten blir 33% men nedre skiktgränsen kommer vid 328000.
* I skiktet 328000 till 489000 utgår k-skatt 33% och statlig skatt 20% så att marginalakatten blir 53%.
* I skiktet över 489000 utgårK-skatt 33% och statlig skatt 25% så att marginalskatten blir 578%

Förbryllande med jobbavdragen är att skiktet i skattesystemet 39900-109700 inte används i jobbavdragssystemet, nedre skiktgränsen är i skattesystemet 39900 men i jobbavdragssystemet 31900. En skillnad på 8000 kr.

Det är svårt att förstå varför man gjort så. Hade skiktgränsen i jobbsystemet legat på samma som i skattesystemet, 39900, hade de 20 procenten i jobbsystemet precis täckt ökningen av grundavdraget i skiktet så att det blivit 17100 kr och jobbavdraget i skiktet blivit lika stort i hela skiktet.

Nu blir de 20 procenten 1600 kr högre än ökningen av grundavdraget så att jobbavdraget i skiktet stiger med 33% av 1600=528 kr= 0,7% av stigande inkomst i skiktet.

Jobbavdragen är dåliga i fördelningspolitik.

Finansministern har sagt att jobbavdragen har kommit till för att undanröja tröskeleffekter och höga marginlaeffekter vid låga inkomster, men var är tröskeleffekterna och de höga marginaleffekterna?

I inkomstskiktet 17100-31900 innebär reglerna i jobbsystemet att lättnaden blir 4884 kr vid inkomst 31900. Det hänger med upp till 109700 med ett litet påslag på 528 kr som nämndes nyss.

Men vid 109700 får ensam denna lättnad, medan två makar får 2x 4884 kr= 9768 kr. Det är en dålig fördelning då lägsta rimliga hushållskostnader för ensam 2007 är 122000 och för makar 183000.

Vid inkomst 109700 kr är månadsinkomsten 9142 kr och preliminärskatten i kolumn 1 med jobbavdrag på det 1749 kr= 20988 kr/år. Efter skatt blir det 109700 - 20988 = 88712 kr.

Ensam med detta disponibelt får ett underskott på 122000 - 88712 = 33288 kr.

Två makar med vardera samma inkomst får ett underskott på 183000 - 2x 88712 = 5576

För den ensamme fattas i kassan 33288 kr
medan bristen för makarna bara är 5576 kr.

Det är fel att försöka ordna jämlikhet med att sänka inkomstskatten vid låga inkomster. Det måste till en hushållsanknuten faktor som gör att ensamma får mer än makarna. Det är huvudsakligen bostadskostnaderna som gör att ensamma har det så mycket sämre än makarna.

Det bästa sättet är att införa bostadsbidrag vid låga inkomster som är konstruerade så att ensamma vid samma arbetsprestation som makarna kan få samma standard som de. Sådana bidragssystem har visats i det föregående.

Jobbavdragen har ingen bra fördelningseffekt. De slösar bort pengar som kan användas på bättre sätt.

Förvärvsarbetandes extrakostnader p g a arbetet.

Det händer att förvärvsarbetande inte äter lunch hemma. De kan ha matlåda med sig till jobbet, ha fri lunch på företaget eller gå på något matställe och äta. Skatteverket anger förmånsvärde 20007 för fria måltider: frukost 32 kr, lunch 64 kr, middag 64 kr, summa för helt fri kost 160 kr per dag.

Konsumentverket anger livsmedelskostnader i sina tabeller. “Alla mål äts hemma eller matlåda”: i genomsnitt för man och kvinna i åldrar 18-60 år 1590 kr per månad. Kostnad per dag: 1590 /30= 53 kr. Fördelat: frukost 11 kr, lunch 21 kr, middag 21 kr, summa 53 kr.

Om man istället för matlåda för lunch för 21 kr går på matställe blir det 43 kr dyrare. 5 dagar i veckan 20 dagar per månad gör 860 kr per månad och 10320 kr per år. (5 dagar i 48 arbetsveckor blir 240 dagar = 20 dagar per månad).

Avrundat blir extrakostnaden för lunch ute 10 000 kr per år.

Konsumentverket har en annan beräkning, de har också ett pris på livsmedelskostnaderna för “utom lunch 5 dagar/vecka” och det är lägre än “Alla mål äts hemma eller matlåda”: Lägre per månad: Kvinnor 18-30 år: 330 kr, 31-60 år : 320 kr, 18-60:genomsnitt 320 kr. Män 18-30 år:420 kr, 31-60 år 390 kr, 18-60 år: genomsnitt 400 kr.

Genomsnitt för kvinnor och män: 360 kr per månad = ca 18 kr per arbetsdag för lunch hemma. Går man istället ut och äter skulle det enligt skatteverket kosta 64 kr per dag (förmåndvärde), dvs 46 kr dyrare per arbetsdag= per år för 240 arbetsdagar: 11040 kr. Avrundat 10000 kr.

Om man skulle betrakta extra matkostnader p g a arbete som avdragsgilla kostnader i deklarationen skulle det ge en skattelättnad på

Inkomst 39900-109700:	26,4% av 10000=	2640 kr
109700-125400:	33% av 10000=	3300 kr
125400-317600:	36,3% av10000=	3630 kr.

Extra kostnader för semester och annat..

Om man på samma sätt vill ha avdrag för högre semesterkostnader för att man arbetar, t ex avdrag med 10000 kr blir skattesänkningen som nyss för maten dvs omkring 3300 kr.

Summa extrakostnader för mat och semester och annat.

I hushållsbudgetar som visats tidigare har för förvärvsarbetande som minimum angetts extra kostnader per person 5000 kr, varav 2000 kr för utelunch en gång i veckan och 3000 kr för semester.

I det som gäller inkomståret 2007 är jobbavdragen, dvs avdragen och inte skattelättnaden av jobbavdragen:

För inkomst 31900 kr 31900-17100= **14800 kr**

För inkomst 109700 kr blir jobbavdraget (31900 +0.2x(109700-31900)-31100)=(31900+77800x0,2-31100)x=(31900+15560-31100)= **16360 kr.**

För inkomst 109700 kr blir jobbavdraget 47400-31100= **16300 kr.**

Mellan 109700 och 317600 stiger avdraget med 10% av stigande inkomst.

För inkomst 317600 blir jobbavdraget 47400-11900= **35500 kr.** Det kan vara svårt att förstå varför kostnaderna ska bli högre vid högre inkomster. Ska höginkomsterna ha bättre mat?

Det är stötande att skattelättnaderna av jobbavdraget blir större vid högre inkomster. I Alliansens förslag och i moderaternas motion står att jobbavdragen ska vara samma vid inkomst över 107900 (2007: 109700).

Högsta skattelindring av jobbavdragen i regeringens förslag för 2007 är 11 720 kr.

Förslag om ändring av jobbavdrag och TV-avgift. Förslag om bostadsbidrag för barnlösa.

Nyss visades fyra alternativ där skattelättnaden av jobbavdragen vid inkomst över 109700 blir

1) 7966 kr= 3754 kr lägre än 11720 kr
2) 9250 kr= 2470 kr lägre än 11720 kr
3) 10533 kr= 1187 kr lägre än 11720 kr
4) **11818 kr= 98 kr högre än 11720 kr**

För 2008 bör skattelättnaden bli lika stor för alla inkomster över 109700 kr. Alternativ 2 eller 3 borde kunna väljas beroende på vad statsfinanserna klarar. I alternativ 2 blir det minskning av skatteminskningen vid inkomster över 292900 kr, i alt 3: 305700 kr.

Medelinkomsten 2007 ligger på 25400 kr/mån= 304800 kr/år.

En bättre fördelningsprofil erhålls om man samtidigt med ändring av arbetsavdraget avskaffar TV-licensen för privathushåll och ersätter den med en kollektivlicens betald av riksdagen.
Per hushåll innebär det en skattelättnad på drygt 2000 kr, säg 2000. Det innebär en mer rättvis fördelning mellan ensamma och makar.

I så fall kan man välja alternativ 2 : 9250 kr är 2470 kr lägre än 11720 kr, men det minskat med 2000 kr för ensam blir 470 kr lägre. För makar blir vinsten på TVlicensen 1000 kr per make och resultatet blir 1470 kr lägre än 11720 kr så att jobbavdragets minskning blir mindre vid inkomster över 302900 kr. Medelinkomsten får ingen försämring.

Ensamma med låga inkomster får underskott i hushållsbudgetarna och därför bör införas bostadsbidrag för ensamma utan barn enligt förslag som visats tidigare. Kostnaderna för det borde kunna tas bl a genom att minska jobbavdragen vid höga inkomster. Några kostnadsberäkningar om detta görs inte här.

Skattelättnaderna : bör bedömas med hänsyn till levnadskostnaderna.

Lägsta rimliga levnadskostnad för ensam förvärvsarbetande icke-pensionär utan barn och inkomstskatter 2006 var 120 000 kr per år exklusive semester. I tabeller om skatterna 2006 finns uppgifter om hur stora överskotten i hushålssbudgetarna är sedan 120 000 kr och inkomstskatter betalats. Tabell för 2007 finns också, där 120 000 sigit till 122 000.

De borgerligas skatteförslag ligger i den gamla högerns skattetradition som går ut på att klaga på marginalskatterna vid höga inkomster och kräva lägre skatter vid höga inkomster. De med höga inkomster vill framhäva sin förträfflighet och förmåga till ekonomisk framgång genom att klaga på marginalskatter och höga skatter vid höga inkomster.

De som har höga inkomster beundras av många och många tycks se höga inkomster som det viktigaste av allt. Höga chefer inom organisationer tävlar med varandra om att ha höga inkomster och tar ibland till tvivelaktiga metoder för att ge sig själva höga inkomster. Det räcker inte med årslöner på många miljoner, det ska också vara bonusar och pensioner för hundratals, uppemot miljardtals kr.

Ledningen för statliga företag, myndigheter och organisationer (inklusive statsråd och riksdagsledamöter) har inkomster som ligger högt över vad vanligt folk har, och är med och avgör vad det vanliga folket ska få för inkomster. Det makthavande skiktet tycks ha mycket dåliga kunskaper om de levnadsförhållanden som de med låga inkomster lever under. Under de senaste 40 åren har man i riksdagen inte kunnat få syn på någon vettig sammanhängande framställning om skatte-och bidragsfördelnings problem.

Varken alliansen eller de borgerliga partierna har gjort någon redovisning om levnadskostnaderna och satt skatter och bidrag i relation till det.

Att leva på sin lön.

Borgerliga kräver ”att det ska gå att leva på sin lön” och att man ska få “hälften kvar”.

De borgerliga partierna menar att inkomstskatterna är orimligt höga vid höga inkomster. Men om man ser på hur stora skatterna är i procent av inkomsterna blir slutsatsen en annan. Av tabeller framgår att inkomstskatten 2006 för ensam är cirka 30% vid en lön som räcker till lägsta rimliga levnadsstandard, cirka 32% vid medellön och cirka 40 % vid en lön på en halv miljon kr per år, då personen har disponibelt cirka 200 000 kr mer än vad som behövs för den lägsta standarden. Jämfört med 30% skatt för den som bara får ihop till lägsta standard och 40% skatt för den som har 200 000 kr mer disponibelt är 40% mycket lågt och inte något som motiverar skattesänkning.

Ensam som har lön 720 000 kr per år betalar (2006) ca 45% i skatt och har disponibelt efter skatt nära 300 000 kr mer än den som har lön som bara räcker till lägsta standard. Det finns inga goda skäl varför den med lön 720 000 kr ska få en skattesänkning med 16 000 kr som i moderaternas förslag våren 2005. Man kan inte hävda, att den som tjänar en halv miljon eller 720 000 kr inte kan leva på sin lön.

Ensam med deltid kan ha lön på 12 000 kr per månad och har det då svårt att leva på lönen. Ensam sjuk eller arbetslös som haft låg lön kan med 80% ersättning från försäkringar ha ersättning på 10 000-12 000 kr eller lägre, och har då verkligen svårt leva på det.

Man bör observera, att makar/sambor (utan barn) vanligen klarar sig på sådana inkomster om båda har inkomster. Ensamstående är missgynnade i skattesystemet eftersom de ensamma ska betala hela levnadsstandarden. Om man sänker skatterna så att ensamma klarar sig kommer makar/sambor att bli överkompenserade. Man kan klara detta problem bara med hjälp av lämpligt utformade bostadsbidrag som ger ensamma så mycket att de kan leva på sin lön.

Pensionärer med låga inkomster.

Pensionärer med låga inkomster behöver förbättringar . Här en kort redovisning av det som finns utförligare längre bort i det följande (sid 57-63).

*** Det första som behöver göras är att ta bort regeln i bostadstilläggssystemet som medför att taxeringsvärden för fritidshus påverkar bostadstilläggen. Det lär kunna ordnas mycket lätt genom följande strykningar i Lag (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer m.fl.:**

"16 § Tillägg till den bidragsgrundande inkomsten skall göras för förmögenhet beräknad per den 31 december året före det år då ansökan om bostadstillägg görs enligt vad som anges i denna paragraf och 17 §.

Som förmögenhet räknas den skattepliktiga förmögenheten enligt lagen (1997:323) om statlig förmögenhetsskatt, beräknad med bortseende från värdet av sådan privatbostadsfastighet eller privatbostadsrätt som avses i 2 kap. 13 respektive 18 § inkomstskattelagen (1999:1229) (strykes: ~~och som utgör den sökandes permanentbostad~~) samt skulder med säkerhet i denna egendom. För sökande som har sin bostad i särskild boendeform skall detsamma gälla i fråga om värdet av privatbostadsfastighet eller privatbostadsrätt (strykes: ~~som utgör permanentbostad~~)för den sökandes make".

Att fritidshusens taxeringsvärden ska påverka bostadstilläggen infördes under krisåren på 1990-talet. Någon återställning har inte skett. Pensionärer med låga inkomster tillhör enligt makthavarna en underklass som man inte behöver bry sig om.

*** I systemet för bostadstilläggen bör förmögenhetstillägget på 15% (den s k skärpningsregeln) tas bort** eller minskas till högst 10%. Om ett förmögenhetstillägg ska vara kvar bör beloppsgränserna åtminstone motsvara den nivå som gällde 1975 och som efter uppräkning efter prisutvecklingen sedan dess år 2005 blir 370 000 kr per pensionär. I Sveriges högkonjunktur 2007 behandlas lågpensio-närerna sämre än 1975.

Sedan förmögenhetsskatten och fastighetsskatten tagits bort, med skattelättnader för icke-pensionärer som kan uppgå till hundratusentals kronor, är det orimligt att för låginkomst-pensionärer i bostadstilläggssystemet behålla regler om att förmögenheter ska påverka tilläggen.

I lagen om bostadstillägg innebär 16§ och17§ att pensionärerna får bostadstilläggen reducerade på grund av förmögenhet. När förmögenhetsskatten tas bort kan mycket rika icke-pensionärer få stora skattelättnader. Det är då olämpligt att de sämst ställda pensionärerna har kvar förmögenhetsreglerna i 16§ och 17§, de bör tas bort så att förmögenhet i alla former på inget sätt minskar bostadstilläggen.

16§ och 17§ bör upphöra att gälla.

Utdrag ur lagen finns längre bort i det följande (sid 60-63).

* I systemet för bostadstilläggen bör man mildra minskningen av tilläggen som är en följd av kapitalinkomster. Med de låga räntorna på sparmedel, vanligen lägre än inflationen, medför skatten 30% att kapitalets realvärde minskar, med minskning av bostadstilläggen minskar detJ ännu mer. Pensionärer i det nedre avtrappningsskiktet har marginaleffekt 87-97% på pensionsinkomster, dvs får behålla mycket litet av ATP-pensionen. Att då dessutom minska tilläggen 62% av kapitalinkomsterna verkar förföljelse, det borde bort.

TV-licensen.

Se: Sven Wimnell 060327: TV-avgiften i proposition 2005/06:112. Avgifter för privathushåll: De individuella TV-avgifterna bör slopas, och ersättas med en kollektivavgift för alla privathushåll, betald av riksdagen. (http://wimnell.com/omr36-39l.pdf)
Innehållsförteckning : Utdrag:

"Lag (1989:41) om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst.
Regeringen föreslår i propositionen följande lydelse:
"7 § TV-avgiften är 1 996 kronor för ett år. Den skall betalas i fyra poster om 499 kronor....."

Lydelsen bör istället, i princip, bli:
"7 § TV-avgiften är 1 968S kronor för ett år. Den skall betalas i fyra poster om 492 kronor. Avgiften för privatbostadshushåll betalas av staten. Antalet privatbostadshushåll skall för helår anses vara lika med antalet privabostadshushåll fyra år före avgiftsåret enligt SCBs statistik redovisad i Bostads- och hyresundersökningarna. År 2002 var det avsedda antalet hushåll enligt denna statistik för samtliga upplåtelseformer 3427000 st....."

Förslaget tillfredsställer både dem som vill ha kvar ett avgiftssystem och dem som vill avskaffa avgiftsfinansieringen och vill att public service-verksamheten ska finansieras gemensamt av skattemedel på samma sätt som annan verksamhet, som är omistlig för allmänheten.

Andra än privatbostadshushåll bör betala avgift enligt propositionens förslag. Förslaget är ett avgiftssytem, men krånglet för alla privathushåll försvinner och byråkratikostnaderna på uppemot en miljard kr per år för hantering av avgifterna för privatpersoner försvinner. Finansieringen behandlas i det följande.

De individuella TV-avgifterna tar för mycket energi från hushållen och myndigheterna. Det finns mycket annat som behöver uppmärksamhet."

Bostadsbidrag för barnlösa hushåll med låga inkomster. Förslag. Gäller alla åldrar.

Förslagen här tar sikte på att förbättra för dem med de lägsta inkomsterna. Om förslagen genomförs torde de väsentligt minska behov av socialbidrag. De offenliga kassornas kostnader för bidragen torde i hög grad bli betalda genom lägre kostnader för socialbidrag. Det är enklare och trevligare att ansöka om bostadsbidrag hos försäkringskassan än att gå till socialvården. Den som får bostadsbidrag behåller sin frihet på ett annat sätt än den som får socialbidrag.

Bostadsbidragen som kan erhållas är vanligen lägre än de skatter som bidragstagaren betalar. Reglerna är samma för ensamma och makar tillsammans. Reglerna följer mönstret för bostadsbidrag till barnfamiljer.

Bostadsbidrag är ett träffsäkert sätt att korrigera skattesystemets oförmåga att fördela skatt efter förmåga. De lägsta rimliga levnadskostnaderna för makar/sambor är 150% av kostnaderna för en ensam, inte 200%. Skatteskalan tar inte hänsyn till att levnadskostnaderna per person är högre för ensamma än för makar/sambor. Det enklaste och bästa sättet att göra en korrigering av skattesystemets skeva utfall är bostadsbidrag.

Det finns möjlighet att avväga beloppsgränser efter det utfall man önskar för bidragstagarna och de kostnader man vill ge staten.

Cirka en tredjedel av dem med arbetsinkomster ligger i gällande skattesystem för 2006 på en inkomst där ensamma går med underskott sedan de rimliga lägsta kostnaderna betalats.

De borgerliga som gör anspråk på att göra ett nytt bra system har i sina förslag inte alls klarat att göra en vettig fördelning med hänsyn till låginkomsternas problem, förslagen går ut på att göra stora skattesänkningar för dem med höga inkomster.

Bostadsbidrag till icke-pensionärer utan barn. 2006. Förslag.

Disponibelt efter skatt och hushållskostnader 120000 för ensam, för makar 180 000. kr per år.
Kompletterat med bostadsbidrag enligt förslag nedan för ickepensionärer utan barn.
Bostadshyran antages vara 4200 kr per mån = 50400 kr per år för ensam och 5100 kr per mån för makar/sambor=61 200kr/år.
Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 120 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 180 000 för makar/sambor.
I de angivna lägsta kostnaderna (enligt tidigare redovisning ovan) ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor.
För hushåll utan studiemedel:
Bidrag 75% av bostadskostnad mellan 400 och 4200 kr per månad. Max bidrag 2 850 kr per mån= 34 200 kr per år. Avtrappning 20% av inkomst över 58 500. Avtrappningssträcka 171 000. Slutavtrappat vid inkomst 58500+ 171 000= 229 500 kr = 19125 kr per mån.
Reglerna följer mönstret för bostadsbidrag till barnfamiljer.

Ensam						**Makar lika inkomst**		**Ensam bostadsbidrag**			**Makar bobidrag**	
Mån. lön	Prelskatt /mån	/år	Efter skatt /mån	/år	Över-skott/år	Överskott /år		Årslön per person	Avtrappning	Bidrag	Avtrappning	Bidrag
6001	1364	16368	4637	55644	-64356	-68712 (55644x 2 - 180000)		**72 000**	**2700**	**31500**	**17100**	**17100**
7001	1628	19536	5373	64476	-55524	-51048		**84 000**	**5100**	**29100**	**21900**	**12300**
8001	1892	22704	6109	73308	-46692	-33384		**96 000**	**7500**	**26700**	**26700**	**7500**
9001	2161	25932	6840	82080	-37920	-15840		**108 000**	**9900**	**24300**	**31500**	**2700**
10001	2491	29892	7510	90120	-29880	240 krisgräns		**120 000**	**12300**	**21900**	**34200**	**0**
11001	2849	34188	8152	97824	-22176	15648		**132 000**	**14700**	**19500**		
12001	3212	38544	8789	104468	-14532	20936	30% av inkomsterna	**144 000**	**17100**	**17100**		
13001	3575	42900	9426	113112	-6888	46224	2008 för arbetsink.	**156 000**	**19500**	**14700**		
14001	3938	47256	10063	120756	756 krisgräns	61512	över noll ligger under	**168 000**	**21900**	**12300**		
15001	4301	51612	10700	128400	8400	76800	148 000, enl. (m)	**180 000**	**24300**	**9900**		
16001	4664	55968	11337	136044	16044	92088		**192 000**	**26700**	**7500**		
17001	5027	60324	11974	143688	23688	107376		**204 000**	**29100**	**5100**		
18001	5390	64680	12611	151332	31332	122554		**216 000**	**31500**	**2700**		
19001	5753	69036	13248	158976	38976	137952		**228 000**	**33900**	**300**		

Ensam:
En ung flicka kan få arbete på ett kafé med lön 70-80 kr per timme = cirka 12-13 000 kr per mån. enligt P1s jobbprogram söndagen den 2 april 2006. Vid 12 000 (ca 72 kr per tim) blir det i detta alternativ disponibelt 2568 kr utöver grundkostnaderna 120 000 kr. Vid 13 000 kr (ca 78 kr per tim) 7812 kr. Vid 11 000 kr (ca 66 kr per tim) blir det underskott 2676 kr. Vid 10 000 kr (ca 60 kr per tim) blir underskottet 7980 kr.
Vid inkomst 13 000 kr är skatten 42 900 kr per år och bidraget 14 700, dvs 28 200 kr lägre än skatten. Vid inkomster över 9000 kr per mån är skatten alltid större än bidraget. Bostadsbidraget bör ses som en komponent i skattesystemet som korrigerar skattesystemets skeva utfall.

Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn, med bostadsbidrag enligt föregående sida.

Ensam						Makar lika inkomst			Ensam bostadsbidrag		Makar bobidrag	
Mån. lön	Prelskatt /mån	Prelskatt /år	Efter skatt /mån	Efter skatt /år	Över-skott/år	Överskott /år		Årslön per person	Bidrag	Överskott efter bidrag	Bidrag	överskott efter bidrag
6001	1364	16368	4637	55644	-64356	-68712 (55644x 2 - 180000)		**72 000**	**31500**	**-32856**	**17100**	**-51612**
7001	1628	19536	5373	64476	-55524	-51048		**84 000**	**29100**	**-26424**	**12300**	**-38748**
8001	1892	22704	6109	73308	-46692	-33384		**96 000**	**26700**	**-19992**	**7500**	**-25884**
9001	2161	25932	6840	82080	-37920	-15840		**108 000**	**24300**	**-13620**	**2700**	**-13140**
10001	2491	29892	7510	90120	-29880	240 krisgräns		**120 000**	**21900**	**-7980**	**0**	**240**
11001	2849	34188	8152	97824	-22176	15648		**132 000**	**19500**	**-2676**		**15648**
12001	3212	38544	8789	104468	-14532	20936	30% av inkomsterna	**144 000**	**17100**	**2568**		**20936**
13001	3575	42900	9426	113112	- 6888	46224	2008 för arbetsink.	**156 000**	**14700**	**7812**		**46224**
14001	3938	47256	10063	120756	756 krisgräns	61512	över noll ligger under	**168 000**	**12300**	**13056**		**61512**
15001	4301	51612	10700	128400	8400	76800	148 000, enl. (m)	**180 000**	**9900**	**18300**		**76800**
16001	4664	55968	11337	136044	16044	92088		**192 000**	**7500**	**23544**		**92088**
17001	5027	60324	11974	143688	23688	107376		**204 000**	**5100**	**28788**		**107376**
18001	5390	64680	12611	151332	31332	122554		**216 000**	**2700**	**34032**		**122554**
19001	5753	69036	13248	158976	38976	137952		**228 000**	**300**	**38976**		**137952**
20001	6151	73812	13850	166200	46200	152400	Medianinkomst 2008	**240 000**				
21001	6514	78168	14487	173844	53844	167688	242 000 för arbetsink.	**252 000**				
22001	6877	82524	15124	181488	61488	182976	över noll, enl.(m)	**264 000**				
23001	7240	86880	15761	189132	69132	198264		**276 000**				
24001	7603	91236	16398	196776	76776	213552	Medianinkomst 2008	**288 000**				
25001	7966	95592	17035	204420	84420	228840	282 000 för arbetsink.	**300 000**				
26001	8324	99888	17677	212124	92124	244248	över 41 200, enl. (m)	**312 000**				
27001	8799	105588	18202	218424	98424	256848		**324 000**				
29001	9859	118308	19142	229704	109704	279408		**348 000**				
30001	10389	124668	19612	253344	115344	290688	80% av inkomsterna	**360 000**				
35001	13039	156468	21962	263544	143544	347088	2008 ligger under	**420 000**				
40001	15731	188772	24270	291240	171240	402480	351 000, enl (m). för	**480 000**				
45001	18631	223572	26370	316440	196440	452880	arb.ink över noll	**540 000**				
50001	21531	258372	28470	341640	221640	503280	(389 000 för arb.ink.	**600 000**				
55001	24431	293172	30570	366840	246840	553680	över 41 200)	**660 000**				
60001	27331	327972	32670	392040	272040	604080		**720 000-**				

Partiledardebatt 071017.

Här tas av utrymmesskäl med bara inledningar av partiledarna.

Riksdagens protokoll 2007/08:11.

Onsdagen den 17 oktober Kl. 09:00 - 23:16

1 § Partiledardebatt

Anf. 1 MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Det har hänt mycket i svensk politik sedan den förra partiledardebatten. En försvarsminister har avgått för att han inte hade stöd i regeringen. En finansmarknadsminister borde ha avgått för att han bara har stöd i regeringen. Jobben har blivit fler, men det har de långtidsarbetslösa också blivit. Vi som har höga inkomster har blivit rikare. De deltidsarbetande kvinnorna har blivit fattigare. Och pensionärerna har slutligen fått ett besked: Regeringen har inte råd med dem.

Det är tre år kvar med den borgerliga regeringen.

Djävulen syns i detaljerna, brukar man säga. Det är också i prioriteringarna som skiljelinjerna blir tydliga.

Vi har just lagt fram vårt budgetalternativ och vårt jobbprogram. Våra prioriteringar är tydliga. Det är rättvisa och trygghet, därför att Sverige vinner på det. Och så är det tre saker till: utbildning, utbildning och utbildning. Varför då?

Sverige är ett spännande, modernt och exportberoende land. Här slåss våra stora industrier om marknadsandelar. Här växer exportmöjligheterna för våra små företag. Här kämpar våra forskare om att bli först med genombrotten. Här sliter anställda inom vård och omsorg för att hålla jämna steg med ny forskning och ny kunskap. Här investeras ständigt i ny teknik. Här söker också små och stora företag efter ny personal. Här söker människor inte bara ny försörjning utan också nya utmaningar, nya arbetsuppgifter och ny kunskap.

Drivkrafterna för allt detta som sker, är det bara pengar? Är det en peng för att lära sig svenska, en peng för de rika i sänkt skatt, en sänkt peng för sjuka och föräldrar, stora pengar på en bostadsmarknad som snart bara är till för den som kan köpa och den som vill äga.

Eller finns det andra drivkrafter också? Är det viljan att lära sig mer tillsammans med fler, modet att lämna ett gammalt jobb för ett nytt och spännande, önskan att faktiskt bry sig också om andra? Det är drivkrafter som jag tror sitter djupt i hjärtat på många svenskar.

Vad säger företagen och industrin i dag? Ja, de pekar ut bristen på kompetent personal som ett av de största hindren för att kunna utveckla sina företag. När vi pratar med basindustrin säger de samma sak. De säger: Sluta prioritera bidrag till lövkrattning och sänkta kunskapskrav! Ge oss som sysselsätter hundratusentals svenskar vettiga konkurrensvillkor!

Ska vi bygga ett Sverige som står starkt inför framtiden, ett Sverige där jobben fortsätter att komma och där välfärd och trygghet faktiskt är till för alla, måste satsningarna fortsätta – på utbildning, på utbildning och på utbildning.

Därför har vi socialdemokrater lagt fram bland annat följande förslag de senaste veckorna:
Ge 2 miljarder kronor mer till forskning.
Bygg ut högskolan med 4 500 platser och höj kvaliteten.
Satsa 200 miljoner om året på företagsnära forskning i de små företagen.
Starta en ny riskkapitalfond inom sjätte AP-fonden så att företag som

vill satsa på att utveckla produkter inom miljötekniken också får kapital till det.
Bygg ut den kvalificerade arbetsmarknadsutbildningen med 20 000 platser.
Reparera a-kassan så att människor vågar byta jobb och söka sig vidare.
Skapa en trygghetsförsäkring för våra entreprenörer så att de vågar satsa på det nya. Lyssna på Ingvar Kamprad, som har mycket bra förslag på det här området!
Bygg ut komvux så att alla kan rusta sig.
Kompetensutveckla personalen i äldreomsorgen.

Herr talman! När högkonjunkturen slutar göra jobbet åt regeringen och konkurrensen om jobben hårdnar kommer det att märkas på många sätt.

Det kommer att märkas i Reinfeldteffekten: 350 000 människor utanför a-kassan när konjunkturen vänder. Riksbanken varnade häromdagen för att produktiviteten tvärstannat i Sverige. Moderaternas partisekreterare har förnyat det politiska språket med uttrycket om att flaskhalsarna går i taket.

Men var är åtgärderna?

I stället minskar regeringen utbildningsmöjligheterna både för de unga, för de arbetslösa och för dem som finns i arbetslivet.

Regeringen passar i stället på att styra över mot fler okvalificerade och lågavlönade jobb. Bidrag för hushållsnära tjänster kostar lika mycket som 26 000 högskoleplatser eller nästan hela indragningen från förtidspensionärernas ålderspension.

Man prioriterar städning och lövkrattning, men det är inte med skinande hem och släta gräsmattor som Sverige konkurrerar på en global marknad.

Sveriges styrka är att hela vår befolkning har en hög utbildningsnivå, att välfärden utjämnar sociala skillnader så att alla har en chans.

Nu kanske vi missar möjligheter att bygga framtida rättvisa, tillväxt och välfärd på just arbete. Det är regeringens allra största svek.

Herr talman! Vi tänker granska den moderatledda regeringen för vad den gör och inte vad den säger. Sagt och gjort med Reinfeldt – det kommer att vara vår nya följetong. Regeringen säger en sak och gör en annan. Lagrådet gjorde häromdagen analysen att regeringen lägger ut dimridåer.

Ni sade att låginkomsttagarna skulle få en tusenlapp extra i plånboken. Sedan höjde ni så många avgifter att ingenting blev kvar för just låginkomsttagaren. 70 procent av budgeten satsas på de 30 procent som har de högsta inkomsterna. Vi vill ha sänkt skatt även för pensionärer, rättvisa skatter där den som tjänar mest också betalar mest, håller ihop Sverige.

Ni sade att fastighetsskatten skulle avskaffas. Sedan gjorde ni bara om skatten, med effekten att de med stora villor tjänar tiotusentals kronor men över 220 000 småhusägare får höjd skatt. Vi vill sänka skatten för dem med vanliga hus och höja den för dem med de största och dyraste villorna.

Ni sade att det inte skulle bli vård efter plånbok. Sedan tog ni bort den lag som förhindrar precis det.

Ni sade att bensinskatten skulle sänkas, och så höjde ni den.

Ni sade att ni skulle underlätta för företagen. Sedan införde ni regler som gör att bensinmacken får redovisa en arbetsgivaravgift för den tid det tar att servera en korv och en annan för den tid det tar att sälja bensin.

I Stockholm lovade ni en storsatsning på skolan. Jo, det blev ett sparbeting på 200 miljoner. Och kanske det allra värsta: Först 350 000 ut från a-kassan, och sedan drar man in SL-kortet från socialbidragsnormen för dem som behöver socialbidrag.

Så snålt, så orättvist och så mycket klasspolitik! Hur hjälper det någon att söka jobb?

Många är regeringens svek. Fredrik Reinfeldt har sagt att förändringar gör ont. Men inte heller det är sant. Förändringar är ofta nödvändiga och bra. Det som gör ont är orättvis fördelningspolitik. Det som gör ont är besparingar som regeringen faktiskt inte behöver göra. Sanningen är att ni valde att göra ont för några för att ni prioriterade annat, som att ta bort förmögenhetsskatten.

Nu säger ni att välfärden står på tur. I valrörelsen var det utanförskapet. Nyss var det låginkomsttagarna som stod på tur. Att stå på tur innebär uppenbarligen ingen garanti. Det har vi lärt oss av detta första år med regeringen. Att stå på tur är bara att ställa in sig i kön, och den är redan lång.

Vi kommer att fortsätta att granska er för vad ni gör och inte vad ni säger, också på välfärdens område. Vi socialdemokrater kommer också att fortsätta att lägga fram konkreta alternativ här i Sveriges riksdag.

Vi kommer ofta att påminna dig, Fredrik Reinfeldt, om att politik är att välja. Ni valde bort rättvisa och trygghet. Om tre år är det upp till väljarna att välja igen. Kanske de inte sväljer mer orättvisa och fler blå dunster den gången.

Rättvisa, trygghet och utbildning – det är modernt.

(Applåder)

I detta anförande instämde Aleksander Gabelic, Michael Hagberg, Kurt Kvarnström, Jan-Olof Larsson och Marina Pettersson (alla s).

Anf. 18 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Ska människor in på eller ut från arbetsmarknaden? Det är förmodligen denna hösts och kommande mandatperiods viktigaste fråga i svensk politik.

Ut, säger de som helt vill avskaffa lagen om anställningsskydd, naturligtvis i syfte att det därmed ska bli lättare att säga upp folk, eller vill platta till skatten för dem som tjänar mest och därmed indirekt rulla över beskattningen mer på dem som tjänar lite och som då kommer att få svårare att hävda sig i arbetslivet. Ut, säger Socialdemokraterna som tar bort allting som nu ger jobb i sitt ekonomiska alternativ, som ger mer i bidrag till den som inte jobbar. In, säger regeringen som försöker att analysera hur den svenska arbetsmarknaden ser ut och lära sig vilka grupper som riskerar även i en god konjunktur att stå vid sidan av.

Jag har nu under åtta resor besökt arbetsförmedlingar över hela Sverige. Man kan skämta om att det är jag som borde söka nytt jobb. Jag bjuder på det. När man väl har tagit sig förbi de socialdemokrater som står och demonstrerar utanför och talar om depressionen och arbetslösheten som nu har drabbat allt och alla och kommer in till verkligheten förmedlas en annan bild av ett Sverige i arbete, av folk som får jobb, av ett läge som inte någon kan påminna sig tidigare. Det spelar ingen roll om det är i Norrbotten, Blekinge, Västerbotten eller var det än må vara. Alla ser det, alla utom Socialdemokraterna.

Men vi går åter till att vissa grupper även i en god konjunktur riskerar att bli stående vid sidan av. Yngre har svårare att komma in på arbetsmarknaden. Äldre har svårare att bli kvar. Människor som har kommit från andra länder har svårt att komma in på den svenska arbetsmarknaden. Kvinnor jobbar i mindre utsträckning än män. Funktionshindrade och människor som lever med psykisk ohälsa har svårt även i goda konjunkturer att hävda sig i det svenska arbetslivet. Det är uppgiften.

För detta har vi utformat verkningsfulla instrument för att rikta skattelättnader och särskilda åtgärder som ska nå fram till de grupper som även ser den goda konjunkturen passera den egna dörren, och det fungerar. Det fungerar.

Vi har sagt oss: Låt oss inte gå fram med lägre löner, men låt oss samtidigt inse att om man sänker totalkostnaden för en arbetsgivare blir det fler som får jobb. Det kan man göra genom att ta bort arbetsgivaravgiften för den som anställer någon som länge har stått utanför. Det kallar vi för nystartsjobb. Det fungerar. Över 12 000 har på det sättet kommit in. Det fungerar för funktionshindrade. Det fungerar för grupper som har kommit från andra länder.

Vid sidan av det säger vi om instegsjobb: Låt oss bryta med en princip som har satt sig alldeles för mycket, nämligen att kommer man till Sverige ska man först sättas på skolbänken och länge, länge försöka lära sig svenska. Först därefter ska man försöka använda sina kunskaper från sitt gamla hemland, som vid det tillfället oftast har blivit lite omoderna. Signalen är: Du ska inte stå på egna ben.

Nu bryter vi med den politiken. Nykomna ska in i jobb. Vi ska ge ett stöd så att man samtidigt kan studera. Det har börjat fungera. Det kom vid halvårsskiftet.

Vi inför riktade lättnader till den som anställer någon som är ung. Vi inför särskilda morötter för äldre som fortsätter att arbeta. Detta är en politik som ser vilka människor som står utanför, en politik som nu faktiskt för fram instrument som gör något åt det.

Det ska löna sig att arbeta. Det är viktigt att de som jobbar känner att det ger något tillbaka i plånboken. Lyssna på dem som jobbar i Sverige så ska ni höra hur det känns att slita och att tycka att man får för lite för det!

Allt vill Socialdemokraterna stoppa. Alltihop är de emot, därför att detta är fel inriktning på politiken.

Låt mig säga en sak, efter att häromdagen ha träffat personer som jobbar med psykiskt funktionshindrade, till Mona Sahlin, som nu två gånger har lyckats med bedriften att säga: Vi ska inte ägna oss åt lövkrattning.

Vad tror ni att människor som inte har levt ett perfekt liv, som kanske inte har den utbildning som andra har kunnat tillgodogöra sig och som kanske inte har samma förmåga som vi andra, ska jobba med? Eller ska de inte jobba – är det det som är beskedet? Är det en utslussningspolitik vi alltså ser framför oss, som sorterar dem som ska få jobba bort från dem som inte ska få jobba? Är det dagens vänsterretorik, som tittar ned på den lilla människan och frågar: Är du produktiv, lille vän? Ska du få vara med?

Det är den fråga som nu möter en när man kommer ut på arbetsförmedlingar. Så ser gränssnittet ut mellan jobb och inte jobb i dagens Sverige.

Det är vår, alliansens, förnyelse av politiken som anstränger sig utifrån en arbetslinje som säger att varje arbetad timme är viktig, för den enskilde och för samhällsekonomin. Det gör Sverige starkare. Vi utmanar uppfattningen att det finns jobb som är oönskade och felaktiga, jobb som man kan se över axeln på, därför att vi inser att vi behöver jobb till alla och att människor är olika. Det är en värderingsskillnad mellan oss och dagens socialdemokrati. (Applåder)

Det var detta som valet 2006 handlade om. Det är fortsatt detta som är verkligheten i Sverige. Ska vi ha sorteringsmaskiner, eller ska folk få jobb? Och tro inte annat än att om man bara inriktar sig på att höja ersättningar till människor som står utanför och erbjuder det som enda alternativ, då växer utanförskapet. Då klyver vi den svenska arbetsmarknaden i tre lika delar. Två tredjedelar får vara med; en tredjedel göre sig icke besvär. Så växte det svenska utanförskapet fram. För

detta finns uppenbarligen vare sig insikt eller svar när vi letar i det som socialdemokratin nu för fram.
Men produktiviteten då? Det är ju känt att på toppen av en högkonjunktur tenderar produktiviteten att falla. Det är också väl känt att när grupper som länge har stått utanför arbetsmarknaden kommer in så innebär det väldigt ofta att produktiviteten sjunker. Eller låt oss prata som det låter i företagen.

Jag har nu anställt en kille med nystartsjobb, berättar en företagare som jag träffar för mig. Han kan inte jobbet fullt ut, men jag ser det som ett socialt samhällskontrakt. Jag tar in en person som jag lär upp under en tid i företaget. Tack för att ni gjorde det möjligt genom att sänka mina kostnader.

Så kommer en person in som länge har stått utanför. Vi tar ett socialt ansvar genom socialt engagerade företagare – det finns väldigt många sådana – och på det sättet tappar vi möjligen initialt i produktivitet, men vi får med en till.

Den svenska produktiviteten handlar mycket om automation, att ersätta människan med en maskin. Det har vi inte sett slutet på, även om vi som hörde dödsdomarna att svensk industri aldrig ska anställa igen kan notera att något anställer de nog. Men tro inte att det är där som morgondagens jobb finns. Gå på industrigolven så ska ni se hur man fortsätter att anstränga sig för ytterligare automation.

Konkurrens ger ökad produktivitet, och hur är det med synen på konkurrens? Ja, alliansen tycker att konkurrensen ska breddas till fler områden. Via ökad konkurrens får vi förstärkt produktivitet. Där möter vi motstånd från samma socialdemokrati och vänsterkrafter som nu talade om att produktivitet var så viktigt.

Men det verkliga sättet att sänka produktiviteten är att skilja bort de människor som inte är lika produktiva på arbetsplatsen som dem som jobbar mest effektivt. Och det går att få företagare att gilla den typen av samhälle. Alla vill alltid anställa dem som är lika bra som de som presterar topp 10 procent i det egna företaget. Det är ett val man måste göra.

Vilket samhälle vill ni se? Ska vi ha ett samhälle där vår utgångspunkt är att alla ska kunna jobba utifrån egen förmåga, eller ska vi ha ett hyperproduktivt samhälle där endast en liten del göre sig besvär?

Genom att fortsätta att avreglera viktiga marknader och sälja statliga företag säkerställer vi att konkurrens ger ökad produktivitet. Med det förenar vi en politik som för in folk på den svenska arbetsmarknaden. Det är den fulla sysselsättningen som alliansen och det nya arbetarpartiet har gjort till sitt signum. Mot det står bara bidragstänkande och oförstående för vad den utanförskapspolitik man står för kommer att leda till. Så ser alternativen i svensk politik ut. (Applåder)

Anf. 31 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! Det växer så att det knakar. Det växer underifrån. Pajala, Jokkmokk, Dorotea och Härjedalen – här minskar arbetslösheten mest i Sverige. Mitt eget hemlän Västerbotten leder jobbligan. Ungdomarna får jobb. Det är något som Centerpartiet slogs för i valrörelsen. Arbetslösheten i inlandet har halverats sedan början av 2000-talet. Nästan hela minskningen har skett det senaste året. Från 9,3 procent 2003 ned till 4,8 procent 2007. De regionala och sociala klyftorna minskar.

Det är allt fler som startar företag. Enligt Jobs and Society startades 33 692 nya företag under de sex första månaderna i år. Det är 10 procent fler jämfört med året innan, och det är fler kvinnor än män.

Sänkta skatter, effektivare trygghetssystem och förbättrade villkor för företagen ger resultat. Tillsammans med regioner och näringsliv kraftsamlar vi för jobb i hela Sverige. Regeringen gör en av de största satsningarna på infrastruktur i en årsbudget på länge. Det är för att vi ska

få bättre vägar, transporter och järnvägar som gör det lättare för företag att etablera sig och för människor att förverkliga sina livsdrömmar. Vi rustar upp och sköter de väg- och järnvägsnät som vi har runt om i hela Sverige. Vi satsar 300 miljoner kronor till landsbygdens finmaskiga vägnät. Vi förbättrar framkomligheten på järnvägarna i Mälarregionen så att pendlarna ska komma i tid till jobbet och hem igen. De ska komma hem i tid till hungriga magar och barnens aktiviteter. Pendlarna i Stockholm har tillbringat en vecka på tåget varje år på grund av förseningar.

Vi ärvde en infrastrukturplanering som visade sig vara kulisser. Socialdemokraterna har rest land och rike runt och lovat nya järnvägar och vägar, men utan att tillföra nya pengar.

Resultaten av den nya regeringens politik är tydliga. Det blir mer lönsamt att arbeta. Det blir mer attraktivt att driva företag. Regioner och kommuner får växa av egen kraft. Då är det inte förvånande att vi ser alla dessa positiva resultat.

För en vecka sedan besökte jag Åre. Jag fick gå en tillväxtpromenad med näringsliv och kommunledning. De ville visa hur de tillsammans har byggt upp Åre och hur stolta Åreborna är. Och vet du, Mona Sahlin, vad de berättade? De tackade mig och övriga regeringen för att vi har ändrat a-kassereglerna. Äntligen får Åreborna rätt till heltid och får de jobb som växer fram i Åre, tack vare förändringarna i a-kassan.

I Åre startade för 16 år sedan tre kvinnor en chokladfabrik. Det var inte många som trodde på idén att sälja choklad för 50 kronor hektot. Kvinnorna stod på sig. I dag har Åre chokladfabrik 15 helårsanställda, under högsäsong 25. De omsätter 19 miljoner svenska kronor, och de gör 500 000 strutar med choklad i varje år. De gör som många andra kvinnor i dag när de ser regeringens företagarpolitik, de startar och driver företag och ser till att förverkliga sin egen livsdröm.

I Bengtsfors såg det dystert ut för ett år sedan. Aftonbladet intervjuade nyligen chefen för arbetsförmedlingen som konstaterade att arbetsförmedlingens uppdrag har blivit tydligare. Nu handlar det mer om att förmedla jobb, inte stöd. Regimskiftet öppnade ögonen på folk. De insåg att de måste hitta ett jobb, förklarar hon för journalisten.

För en vecka sedan var vi i Malmö. Där finns nu så mycket jobb att arbetskraften inte räcker till.

I april 2006 argumenterade kommunstyrelsens ordförande i Malmö, socialdemokraten Ilmar Reepalu, för en sänkning av sysselsättningsmålet från 75 procent ned till 70 procent. I dag, ett år senare, är sysselsättningen över 75 procent tack vare alliansregeringen. Det var tur att Ilmar Reepalu inte fick sin vilja igenom.

Med vår politik får alla som jobbar mer pengar kvar i plånboken. Centerpartiet och regeringen tycker att det ska löna sig att arbeta, att kvinnor och män ska kunna leva på sin lön. Och oavsett hur man räknar, får varje person omkring en tusenlapp mer i plånboken varje månad med regeringens politik.

Min fråga är: När lyckades till exempel fackförbundet Kommunal ordna 1 000 kronor mer i plånboken i en vanlig avtalsrörelse? Och, Mona Sahlin, när vi läser er budget och tittar på de förslag som ni lägger fram kan vi se att ni säger nej till de här skattesänkningarna.

När ni får igenom er politik kommer ni att höja skatten för förskollärare med 300 kronor i månaden. Metallarbetare får en höjning med 350 kronor. En sjuksköterska får en skattehöjning med 400 kronor i månaden. Du som pratar om rättvisa, vad är det för rättvist med att sjuksköterskor ska ha en skattehöjning med 400 kronor i månaden?

Med Socialdemokraternas politik kommer många kvinnor att få gå tillbaka till deltid. Många kommuner, landsting och privat handel har utnyttjat reglerna i deltidsförsäkringen för att ordna bara deltid till kvinnor. Det är en diskriminering av kvinnor på arbetsmarknaden. Hur

kommer det sig annars att skoaffärer, där majoriteten är kvinnor, nästan bara erbjuder deltider, medan radiohandlare, där de flesta är män, kan anställa sin personal på heltid?

Nej, nu tvingas privata arbetsgivare, kommuner och landsting att göra om sina personalorganisationer för att kunna behålla sin personal. Kvinnor har rätt till heltid. Kvinnor har rätt att kunna leva på sin lön. (Applåder)

För mig och Centerpartiet är kvinnors frihet, trygghet och självbestämmande en nyckelfråga. Det handlar om kvinnors frihet att göra karriär och samtidigt få hjälp med vardagspusslet med hushållsnära tjänster, kvinnors frihet att ha lika många arbetsgivare som männen har och att kunna starta företag i samma utsträckning som männen. Det handlar om kvinnors självbestämmande och trygghet att kunna leva på sin egen lön också efter skatt. Det handlar om kvinnors trygghet att slippa det våld som innebär att 17 kvinnor per år dör av att en man i en nära relation har misshandlat och mördat. Det handlar om kvinnors trygghet att kunna gå ut på gator och torg utan att våldtas. Jag måste säga att i dag är jag glad, personligen glad, över den dom som fälldes i går. Kanske kan vi någon gång få ordning på det våld som i dag riktas mot landets kvinnor.

Herr talman! Äntligen har miljöfrågan blivit riktigt viktig. Centerpartiet har diskuterat frågan ända sedan 60-talet, men nu är det den största frågan någonsin.

Vi är pådrivande i alliansen för en progressiv och ambitiös miljöpolitik. Och jag är glad över den förändring av miljöpolitiken som vi nu ser, där politiken, näringslivet och forskningen hjälps åt för att skapa ett bättre klimat. Politiken fattar kloka, långsiktiga beslut. Forskningen utvecklar ny kunskap. Företagen utvecklar produkter och tjänster som är hållbara.

Regeringens politik och regeringens åtgärder är omfattande. Vi har drivit på för en EU-överenskommelse om ambitiösa klimat- och energimål. Vi arbetar för långsiktiga och globala styrmedel och spelregler för industrin. Vi inför styrande klimatskatter som minskar koldioxidutsläppen. Vi skapar ett internationellt samarbete med länder som Brasilien och USA för att få fram förnybara bränslen och ny teknik. Vi exporterar ny miljöteknik och kunnande till hela världen. Vi ställer om transportsystemet med nya bilar och miljövänliga bränslen och producerar nya bränslen från svenska råvaror med svenska företag. Vi har program för energieffektivisering för både stora och små företag. Vi investerar i förnybar energi. Vi satsar 1 miljard på klimatåtgärder. Vi har ambitiösa regeringsprogram för Östersjön. Listan kan göras lång.

Vi skapar en hållbar företagspolitik. Sverige kan vara världsledande. Och vi kan skapa jobb och rädda miljön samtidigt.

I Centerpartiet är vi mycket glada och stolta över att Sverige är på rätt väg. Vi är mycket glada och stolta över att vi skapar trygghet genom att fler får jobb och att vi därigenom också får mer pengar till välfärden. Vi skapar rättvisa genom att fler kan leva på sin lön, inte behöva vara bidragsberoende. Vi ger frihet, självbestämmande och trygghet till landets kvinnor. Vi tar ansvar för kommande generationer genom en aktiv klimatpolitik, och samtidigt skapar vi jobb. Vi minskar de sociala och regionala klyftorna.

Vi visar att det finns två tydliga alternativ: regeringen, som visar hur du som är arbetslös ska få ett nytt jobb, och Socialdemokraterna, som talar om hur din ersättning ska utvecklas som långtidsarbetslös. Tydligare än så kan inte alternativen vara.

Vi ser att vi steg för steg tar Sverige in i en ljus framtid. Vi vill gärna leda den utvecklingen. Och vi är stolta över det resultat som hittills har visats. (Applåder)

Anf. 44 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):

Herr talman! 200 000 nya jobb till 2010. Ungefär hälften beror på konjunkturen, hälften på den nya politiken. Så ser prognoserna ut. Vanliga människors köpkraft ökar i snabb takt under kommande år.

Wanja Lundby-Wedin kommenterade nyligen svensk ekonomi i ett tal inför Transports kongress i Stockholm. Hon var bekymrad över att det nu går så bra för Sverige. Enligt TT sade hon så här: Eftersom vanliga människors köpkraft ökar nu när skatterna sänks för vanligt folk så kommer LO att få svårt att rekrytera medlemmar.

Det är naturligtvis sant att de förändringar som sker inte bara beror på regeringens politik. Det är sant att vi har glädje av en internationell högkonjunktur som djupast beror på globalisering och liberalisering.

För några år sedan trodde många – också många av ledamöterna i denna kammare – att globaliseringen innebar att vi skulle bli fattigare medan kineserna skulle bli rikare. Nu vet vi bättre. Alla tjänar på frihandel. Kineserna behöver nu så mycket järnmalm att hela Kiruna måste flyttas.

När vi summerar prognoserna ser vi att 60 000 av de nya jobb som nu uppstår de kommande åren står kvar. De uppstår inte om Socialdemokraternas motion bifalls av denna riksdag. 60 000 jobb skulle inte komma att uppstå. De skulle ställas utanför dessa människor. De som sade i valet att alla ska med hade lämnat 60 000 människor bakom sig på perrongen.

Herr talman! Ska Sverige lyfta, måste skolan lyfta. Skolan ska ha höga förväntningar på dem som inte har några förväntningar på sig själva. Det är framför allt de barn som kommer från hemmiljöer utan studietradition som är betjänta av en skola med kunskapskrav. Arbetarklassens egna barn är de stora förlorarna på den socialdemokratiska skolpolitik som har förts i Sverige i fyra decennier. En del elever behöver hjälp och stöd för att klara kraven och utmaningarna, men man hjälper ingen med kravlöshet. Det är socialdemokratins enskilt största misslyckande att i samma tidevarv som världen går in i kunskapssamhället har Sverige fört en politik som kraftigt har sänkt resultaten i det svenska utbildningsväsendet.

Låt oss säga som det är. Att skaffa sig kunskaper är som att bestiga ett berg. Belöningen, utsikten och självkänslan kommer på toppen när man har skaffat sig kunskaperna. Men vägen dit kan vara jobbig och ansträngande.

Jag möter aldrig någon vuxen som ångrar att han eller hon ansträngde sig för mycket i skolan. Jag möter många vuxna som ångrar att de inte var mer ambitiösa.

Andra partier tror kanske att man kan vinna en och annan ungdomsröst på valdagen genom att som Vänsterpartiet lova en läxfri skola eller som Socialdemokraterna har lovat att eleverna ska ha makten att rösta ned rektorn i skolan. För oss är Sveriges framtid viktigare.

Några av de reformer som vi nu genomför under de kommande åren är tidigare betyg, tidigare nationella prov och mer speciallärare i grundskolan. Syftet är att de som i dag misslyckas ska ha chansen att lyckas. Vi ska tidigt upptäcka elever, och vi ska tidigt sätta in hjälp och inte vänta till gymnasiets individuella program.

Den stora ideologiska striden i dessa frågor handlar just om betyg, prov och krav i skolan. Tänk tanken att ni ska lära er hoppa höjd. Den fråga som man måste ställa sig är: Blir det lättare eller svårare att lära sig hoppa höjd om man avskaffar ribban? Det går att hoppa höjd utan ribba, men det uppstår två problem. Det första problemet är att om det inte finns någon ribba ser man inte hur högt man förväntas hoppa. Det andra problemet är att om det inte finns någon ribba märker man inte om man nådde målet eller inte när man väl har hoppat.

Då säger en del, nämligen vänsterblocket, att om man har en ribba i höjdhopp, och om man har kunskapskrav i skolan, kommer några att riva och några att bli underkända och att det är synd om dem. Låt oss därför avskaffa ribban.

Vårt svar på detta är naturligtvis att det inte är roligt att riva ribban och att det inte är roligt att bli underkänd. Men hjälpen för dem som är underkända ligger i att få mer tid, mer hjälp och mer stöd. Man hjälper ingen som är underkänd genom att förbjuda ribban. Man hjälper ingen genom att låtsas att ett resultat är godkänt när det inte är det.

Nya speciallärare utbildas från och med nästa år. En stor läsa-, skriva- och räknasatsning på lågstadiet initieras från och med nästa år. Den ideologiska diskussionen handlar om kunskapskrav i skolan, där några anser att man är elak om man har det. Vi anser att det också är en hjälp för eleverna att ha tydliga mål och krav. Att ställa krav i skolan är inte att vara elak mot eleverna. Att ställa krav i skolan är att bry sig om eleverna.

Herr talman! Jag ska berätta om Östberga, ett bostadsområde från miljonprogrammets dagar i södra Storstockholm. Mer än hälften av invånarna är invandrare. Dubbelt så många har socialbidrag, och nära tre gånger så många av 16-åringarna är underkända i skolorna som i resten av landet.

När Mona Sahlin i tidningen Kupé i somras fick frågan vilka som är de tre absolut viktigaste frågorna i Sverige sade hon att en av dem är att hindra människor från att äga sitt eget boende i miljonprogramsområdena, att själva ta över och äga sina lägenheter.

Nu råkar det vara så att just i Östberga finns det 14 inlämnade ansökningar för att bilda bostadsrättsföreningar bland de boende. Invandrarna vill ta över och själva äga över 1 000 lägenheter i detta område. Mona Sahlin anser att det är en av Sveriges i dag tre viktigaste frågor att stoppa dessa invandrare från att göra detta. Jag undrar: Varför?

I Östberga frågar man inte efter de nya 15 miljarder i projektbidrag som Mona Sahlin vill dela ut. I Östberga frågar man efter att få äga sitt boende.

Det var liberaler och socialdemokrater som en gång i tiden skapade den så kallade egnahemsrörelsen. 1923 startades HSB av Socialdemokraterna, en organisation som skulle uppmuntra vanliga människor, vanliga arbetare och fattiga människor, att själva äga sitt boende. Varför? Jo, därför att fördelarna med att äga var många, ansåg man. Den som äger sin bostad bestämmer mer själv än den som hyr av någon annan. Att äga sin bostad ger en familj ett ekonomiskt och socialt oberoende i längden. Och det är ofta lätt att se skillnad på trygghet och den yttre miljön. Det som man äger vårdar man.

Medan Hjalmar Branting och Per Albin Hansson agiterade för att också mindre bemedlade hyresgäster skulle ges chansen att äga ett eget hem, anser Mona Sahlin att det är en av Sveriges tre viktigaste frågor i dag att förhindra att invandrarna får äga sina egna bostäder. Det är, herr talman, fullständigt obegripligt.

Herr talman! Låt mig till slut granska några av oppositionens alternativ till regeringens förslag i den budgetprocess som nu ligger framför oss. Jag ska börja med ett citat:

”Ideologi är inte detsamma som ersättningsnivåer, utan att utveckla och förstärka Sverige. Det gör inte stora delar av LO och definitivt inte Vänsterpartiet.”

Den som skriver detta är Mona Sahlin. Hon skrev det i en artikel i tidningen Moderna Tider under de år som hon var ute ur politiken på 1990-talet. Det är en klartext som skulle kunna sägas precis lika väl i dag. Det är detta som är så förvånande, tycker jag. Jag tror att så många socialdemokrater innerst inne inser att mycket av den politik som nu förs egentligen är rätt för Sverige. Men ni törs inte säga det eftersom ni har piskat upp så många stämningar i er egen rörelse. Och

ni socialdemokrater är också rädda för att om ni säger sådant här röstar era väljare på Lars Ohly i stället.

Kjell-Olof Feldt skrev sanningen om vad som borde ha gjorts i en bok efter att han avgått. Göran Persson hyllar nu konsultbranschen. Så lät det minsann inte tidigare då han var statsminister. Anna-Greta Leijon – ni vet hon som avgick och blev direktör på Skansen – gjorde tydliga uttalanden efter att hon hade avgått om vad som borde göras i Sverige. Jag såg Miljöpartiets gruppledare med ett leende på läpparna berätta om de åtgärder som Pär Nuder ville driva igenom under den förra mandatperioden men inte fick och som han nu skäller på oss för när vi gör det.

Jag tror att ni vet att mycket av det som vi gör är rätt för Sverige. Men frågan är: Varför är det så att ni socialdemokrater säger sanningen först i era memoarer? Ni säger sanningen först när ni är ute ur politiken. Ni vågar säga sanningen först när ni hamnar på Skansen. (Applåder)

Anf. 57 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Den här debatten har som en naturlig utgångspunkt förstås budgetpropositionen och de förslag som har kommit från oppositionens olika partier. Jag tänkte ändå börja någon annanstans. Jag vill börja här i Stockholms innerstad natten till lördagen för två veckor sedan. Jag tror att det är få som inte har blivit illa berörda av den tragiska händelsen när en pojke på knappt 17 år miste livet. Beskrivningar och bilder tränger sig på. Det har varit svårt att hålla tillbaka upprördhet och sorg.

Jag har själv två tonårssöner, och det är självklart att sådana här händelser skakar om. Man tänker att det kunde ha handlat om mina barn. Det kan vara mina barn som det handlar om nästa gång. Så tror jag att nästan vi alla tänker.

Det som har hänt är närmast ofattbart. Ändå är inte det här någonting alldeles unikt, tyvärr. Det här är någonting som förekommer och som inte alltid får det utrymme som just det här fallet har fått. Men det är någonting som ändå pekar på att allt inte står riktigt väl till.

Vi måste jobba för ett sjystare Sverige, ett Sverige där våra ungdomar kan gå trygga om natten, där unga tjejer inte behöver känna fruktan för att bli våldtagna eller överfallna, där äldre människor vågar gå ut på gatorna också när mörkret har fallit.

Vi som politiker kan inte genom ett klubbslag avskaffa våldet eller trakasserier av olika slag. Om det ändå vore så enkelt! Men från politiskt håll kan vi dra vårt strå till stacken för att skapa ett medmänskligare Sverige, ett Sverige som är lite varmare, lite vänligare.

Vi behöver göra det i samspel med föräldrar som tar ansvar för sina barn, så att vi som vuxna finns med i större utsträckning där barn och ungdomar rör sig, att vi är med som normbildare, som personer att samtala med, som vägledare. Det handlar om kontakter med det civila samhället, olika föreningar som gör fantastiska insatser på gatorna på många håll runt om i Sverige. En vanlig fredagskväll går många föräldrar ute och vandrar för att skapa lugn och för att ungdomar ska ha någon vuxen att tala med.

En del kan göras lagstiftningsvägen. Vi ska ha tydligare lagar, men ju längre man väntar, desto hårdare tag krävs. Ju tidigare man kan gripa in, ju mer vi kan arbeta för att skapa trygga uppväxtförhållanden för våra barn, desto mildare insatser behöver göras och desto bättre blir vårt samhälle.

Vi kristdemokrater har under flera år drivit frågan om en så kallad civilkuragelag, en lagstiftning som skulle göra oss som medmänniskor skyldiga att gripa in när en människa befinner sig i nöd. Det skulle vara en signal om att vi inte godtar kränkningar, en signal om att vi

alla borde gripa in, att inte titta bort när någonting inträffar, att vi efter graden av vår förmåga ska agera, kanske bara slå larm när någon råkar illa ut, en signal om att vi bryr oss om varandra.

Herr talman! Vi sätter kurs mot ett sjystare Sverige, ett Sverige där människor både får och förväntas ta ansvar. Alla ska göra rätt för sig, brukade vi säga förr i tiden. Och det är en självklar och viktig utgångspunkt för vårt välfärdssamhälle också i dag. Man ska göra rätt för sig.

Vi ser nu att löntagarna blir fler och de som tvingas till ett bidrag blir färre. Den öppna arbetslösheten är i dag nere på drygt 3 procent. Det är, som har understrukits här flera gånger, inte enbart regeringens förtjänst. Men vi har bidragit genom en lång rad beslut som gör att ytterligare en människa får ge sig i väg och möta arbetsgivaren för första gången, får hälsa på sina arbetskamrater och ingå i en arbetsgemenskap.

Kanske är det så att 60 000 människor genom regeringens politik ytterligare har blivit delaktiga i arbetslivet. Det är enormt betydelsefullt. Men det innebär också att med en annan politik hade det varit 60 000 färre, 60 000 ytterligare som hade varit hemma. Insatserna spelar en roll.

Låt oss inte glömma bort att vi för bara några år sedan talade om det som kallas *jobless growth*. Nya jobb är inte självklara ens i högkonjunktur. Därför har vi också vidtagit särskilda åtgärder för dem som står ganska långt från arbetsmarknaden. Det är de som inte står först i kön för arbetsgivaren att anställa.

Herr talman! Alliansen står för valfrihet. Det är en fråga om värderingar och människosyn. Människor bör få styra och ställa över sina egna liv i större utsträckning. Sedan 90-talet har det gällt skolan och förskolan. Nu går vi vidare när det gäller valfrihet i äldreomsorgen, handikappomsorgen och omsorgen om de minsta barnen.

Under år 2008 införs vårdnadsbidrag och jämställdhetsbonus. Småbarnsföräldrar får bättre möjlighet att själva styra sin egen vardag samtidigt som vi uppmuntrar jämställdhet.

I den här frågan möter jag ett massivt stöd hos landets småbarnsföräldrar. De vill bestämma mer själva för att de tror sig – och det är väl inte så udda – veta mer om vad deras barn behöver än vad vi som politiker gör. De vill ha mer tid tillsammans med barnen när de är små.

Herr talman! Samtidigt som alliansen för en ansvarsfull ekonomisk politik gör vi satsningar på centrala välfärdsområden. Det är glädjande att vi under året kommer att kunna presentera en stor tandvårdsreform. Syftet är enkelt. Det ska bli billigare att gå till tandläkaren, särskilt för den som har väldigt stora kostnader för behandling.

Det handlar om ett högkostnadsskydd. Men det handlar också om en tandvårdscheck för att stimulera till regelbundna besök hos tandläkaren. Totalt planerar vi att satsa omkring 3 miljarder kronor extra. Vi tar krafttag för att fler ska få råd med en god tandvård även om de har små ekonomiska resurser.

Vi arbetar med en reformering av psykiatrin. Det är någonting som har pågått länge men som har tagit alldeles för lång tid. Efter många år av försummelser är vår uppgift att på så kort tid som möjligt ta igen det som har förlorats under en lång följd av år. Här talar vi om väldigt många av de allra sköraste personerna i vårt samhälle.

Herr talman! Att bygga ett samhälle där alla kan åldras i trygghet och värdighet är ett av regeringens allra mest angelägna mål. Vi har vidtagit en lång rad åtgärder som stärker kvaliteten och utvecklingen inom äldreomsorgen.

Det handlar om statligt stöd för bidrag till kommuner, stöd till byggande av äldreboenden, kvalitetsindikatorer för att göra bättre kvalitetsjämförelser, brukarundersökningar som ger de äldre ett större in-

flytande, användning av ny teknik och ökade satsningar på forskning. Ambitionerna är höga, och väldigt mycket görs. Ytterligare kommer att göras för att förbättra bostadsförsörjningen och valfriheten för våra äldre.

Regeringen planerar också att komma med ett av de beslut som jag tror är det allra viktigaste vi kommer att fatta under mandatperioden. Jag talar om en värdighetsgaranti inom äldreomsorgen. Alla äldre ska kunna känna trygghet inför den situation där man inte längre klarar sig fullt ut själv. Man ska bemötas med värdighet och respekt. Vi kommer att sätta på pränt att alla äldre har rätt till en omsorg med värdighet.

Herr talman! Oppositionen har under den här debatten och tidigare som sig bör riktat kritik mot regeringens budget. Det är just vad vänsterblocket bör göra, att sitta i opposition. Jag tycker dock att ett par kommentarer är på plats i det här sammanhanget.

En del rör ersättningsnivåerna. Oppositionen säger att vi försämrar för sjukskrivna. Jag tycker att förbättrar är en bättre beskrivning. Oppositionen säger inte ett enda ord om det som de själva under en lång följd av år försummade. Det är miljardsatsningar på förebyggande arbete och rehabilitering.

Vi betalar inte bara ut bidrag till passivitet och lämnar människor vind för våg, utan vi förbättrar vägarna tillbaka för dem som är sjukskrivna. Man säger inte ett ord från oppositionens sida om att många i stället för förtidspension på 64 procent får 75 procents sjukersättning och en väg tillbaka till arbetslivet.

När det gäller a-kassan tål det att framhållas att vi nu sänker avgiften till a-kassan. När den höjdes för ett år sedan var det ett himla väsen. När vi nu sänker den hörs absolut ingenting.

Herr talman! Alliansen presenterar en budget som visar vägen mot ett Sverige där löntagarna blir fler och de som är beroende av bidrag blir färre. (Applåder)

Anf. 70 LARS OHLY (v):

Herr talman! Det är rea på gemensam egendom. Allt ska bort. Vi ska sälja ut det som har byggts upp under decennier för att ett fåtal ska kunna bli rika. Det här gäller på statlig nivå. Mats Odell, Sveriges kanske dyraste minister för skattebetalarna, ska tillsammans med Carnegie och andra sälja ut det innehav eller ägande som vi alla har haft i ett antal företag.

Men det är inte bara på statlig nivå som det här kommer att fortsätta. I många kommuner och landsting rear man nu ut gemensamma tillgångar, tyvärr även ibland i socialdemokratiskt styrda kommuner som Luleå men framför allt i borgerligt styrda kommuner och landsting över hela landet.

En gång i tiden sade man att de här privatiseringarna och konkurrensutsättningarna handlade om valfrihet. Nu visar det sig att valfrihet inte längre är ett ord på modet för borgerligheten. Här i Stockholm förbjuder man kommunala verksamheter att lägga egen-regi-anbud vid utförsäljningar. Man förbjuder kommunens anställda och kommunala verksamheter att vara med i anbudsupphandlingen. Nu är det inte valfrihet längre, utan nu är det dogmatiska utförsäljningar som gäller. Vi ska göra oss av med gemensam egendom. Vi ska alla bli lite fattigare för att några få ska få bli rikare.

Det här gäller inom bostadssektorn. Allmännyttan säljs ut. Omvandling av hyreslägenheter till bostadsrätter, framför allt i attraktiva områden i storstädernas innerstadsområden, förstärker naturligtvis segregationen och innebär att det blir svårare för människor med små inkomster att över huvud taget skaffa sig en bostad. Det är en kapitulation inför marknaden där man gör bostaden till en vara vilken som helst, någonting som kan köpas, säljas och göras pengar på. Vi ska alla bli lite egoister och tänka: Kan jag tjäna på min bostad? Kan jag tjäna på mitt boende?

I stället borde vi se boendet som en social rättighet. När allt fler hyresrätter privatiseras blir det också svårare för ungdomar att få en bostad. Det är uppenbart osolidariskt med en politik som innebär att den som har pengar alltid kan köpa sig förbi alla köer, medan den som saknar pengar är hänvisad till andrahands- och tredjehandsboende och dåliga lösningar på grund av att antalet hyresrätter minskar. Det är en omodern bostadspolitik.

Vi borde i stället bygga nya hyresrätter. Vi i Vänsterpartiet har föreslagit 20 000 nya hyresrätter om året under tio år och dessutom att hyreslägenheter renoveras eftersom det finns ett starkt behov av renovering av många hyreslägenheter. Men om det ska vara möjligt krävs det att vi vågar ta ansvar och inte lämnar över det ansvaret till marknaden.

Vi ser också effekterna på skolans område. I statsministerns hemkommun har man sålt Tibble gymnasium till en rektor och en lärare för summan 9 miljoner kronor. Enligt oberoende bedömare är skolan värd mellan 35 och 50 miljoner kronor. Moderaterna genomförde detta i Täby kommunfullmäktige tack vare en egen majoritet. Folkpartiet var emot, och alla andra partier i fullmäktige var emot, men Moderaterna sålde för att en rektor och en lärare skulle få göra sitt livs klipp.

I en del kommuner börjar kommunala skolor bli en bristvara. Privatskolereformen har ökat segregationen. Man kan inte ens samla sig till att förhindra Plymouthbröderna att driva skola. Tvärtom uppmuntrar man dem så länge de inte har konfessionella inslag i sin undervisning, men det har alltid varit förbjudet i Sverige. Det har aldrig varit tillåtet att ha konfessionella inslag i undervisning. Var sekt sin egen skola, verkar vara den här regeringens paroll.
Nu talar man om avknoppningar. Det låter ju fint. Det låter nästan som om våren var på väg – avknoppning. Men vad det handlar om är privatiseringar som på sikt kommer att leda till att vi får färre alternativ inom skolan, för på sikt kommer de stora kunskapsföretagen – de stora utbildningsföretagen – att köpa upp de privatiserade gymnasierna. Jag kan lova, Fredrik Reinfeldt, att Tibble gymnasium inte för evigt kommer att vara en skola som drivs av en rektor och en lärare. Det kommer att vara det stora klippet när de en dag bestämmer sig för att sälja till ett stort utbildningsföretag.

Skolan som mötesplats för elever med olika bakgrund blir alltmer sällsynt med denna segregationens politik.

Vi märker också privatiseringarnas effekter på äldreomsorgsområdet. Valfriheten som högern och borgerligheten tidigare slog vakt om sades vara att man skulle få välja mellan olika upplåtelseformer. Nu har den reducerats till att man ska få välja vilket företag som ska få tjäna pengar på ens vård- eller omsorgsbehov. Det är den valfrihet som ni erbjuder! Det är en chimär. Det är en dålig form av valfrihet som egentligen inte har någonting med vardagen eller verkligheten att göra. Verklig valfrihet skulle kunna se ut som vi i Vänsterpartiet har föreslagit, nämligen att den äldre människa som är beroende av hemtjänst för att kunna få sin vardag att gå ihop också ska ha ett större inflytande över vilken service som man ska ha rätt till. Det kanske inte är städning som är det mest aktuella den dagen man får den hjälp man behöver. Man kanske behöver hjälp med att gå en promenad. Man kanske behöver hjälp med att komma ut ur lägenheten.

På ett äldreboende i Eslöv som jag besökte för ett tag sedan hade man genomfört en reform som kallades egen tid. Det innebar att alla de äldre som bodde på äldreboendet fick möjlighet att under två timmar varje vecka disponera en personal fritt. Man kunde också lägga på några timmar så att man kunde ha lite längre tid, kanske fyra timmar varannan vecka. Någon ville åka och storhandla, någon ville få hjälp med att gå en vårpromenad trots att det var svårt när man hade rullator, och någon ville åka ned på stan och fika på ett fik. Det där fick man möjlighet till genom verklig valfrihet inom den kommunala äldreomsorgen. Det skulle ju vara en valfrihetsreform som var värd namnet!

Nu bestämmer regeringen i stället att man ska få göra avdrag för

överklassnära tjänster, det vill säga att viss konsumtion ska subventioneras av alla skattebetalare, och det är den konsumtion som bara en liten, privilegierad överklass kan efterfråga. Varför inte sänka skatten på Rolls Royce i stället, Fredrik Reinfeldt?

Detta är en klockren omvänd fördelningspolitik! Jag tycker i stället att man skulle använda pengarna till nya jobb i välfärden, till att anställa fler, till att se till att klasstorleken i grundskola och gymnasium blir mindre så att färre elever behöver samsas om en vuxen lärare, till att vi anställer fler inom äldreomsorgen, till att vi ser till att avlasta dem som arbetar där lite grann från den stress och den arbetsbörda som de i dag är utsatta för och i stället se till att det finns tid för det där lilla extra som att sitta ned vid lunchen, att bara hålla handen ett litet tag och att faktiskt vara medmänniska i sitt arbete.

Privatiseringar försämrar. Parollen var att det med utförsäljningar och privatiseringar skulle bli billigare och bättre. Det är så ni alltid har argumenterat. Det är så ni har sagt att det skulle bli när man väl sålde ut kommunala, landstingskommunala och statliga verksamheter. Men verkligheten är tvärtom. Det har blivit dyrare, för vinstintresset ska in i det som är skattesubventionerat – i det som är skattebetalt. Och när vinstintresset kommer in tar det av utrymmet. Det har blivit sämre därför att färre personer arbetar inom privatiserade verksamheter än i dem som drivs i offentlig regi. Det är sättet att konkurrera: Skär ned på personalen! Det har ökat klyftorna i samhället.

Genom att vinstintresset har kommit in har det också blivit nödvändigt för dessa företag att söka sig nya marknader. Dessutom innebär det att man får försäkringslösningar eller privata lösningar där de som har råd köper sig före till en bättre service och en bättre samhällstjänst i stället för att vi ska ha medborgerliga rättigheter.

Det har minskat demokratins omfång, för vi styr genom bland annat det ägande vi alla har genom att använda det ägandet till att uppnå regionalpolitiska mål, miljöpolitiska mål och för att uppnå klassutjämning och utjämning i inkomstskillnader och villkor mellan kvinnor och män. Men när det offentliga ägandet minskar överlåts den makten till ett fåtal privata aktörer. Konkurrensen ökar inte eftersom privatiseringar alltid leder till uppsägningar av dem som arbetar där. Det är det sättet man vinner en upphandling på. Och så ser vi ökad stress, försämrad arbetsmiljö och dessutom ett samhälle som är lite mindre mänskligt. Detta är högerregeringens privatiseringspolitik! (Applåder)

Anf. 87 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman! När man är mitt i en brinnande högkonjunktur är det rätt läge att tänka lite mer långsiktigt, att försöka tänka lite längre än näsan räcker. Jag tycker att vi därför bör fundera på: Vad är det som långsiktigt ska göra Sverige till ett bättre land att leva i? Det är inte bara att titta på vad som gäller denna budget och de närmaste åren. Några sådana områden tänker jag prata om.

Jag tycker att vi långsiktigt ska stärka konkurrenskraften för de små företagen i Sverige. Jag är besviken på det som regeringen har gjort hittills, liksom en majoritet av svenska småföretagare. Vi föreslår därför en kraftig sänkning av arbetsgivaravgifterna – det som småföretagarna efterlyser mest av allt. En sänkning med 10 procent för de små företagen har vi möjlighet att finansiera – det kostar 10 miljarder kronor. Det skulle vara mycket bättre än att slå ut skattesänkningar på inkomstskatterna eller att gynna hushållsnära tjänster – eller överklassnära tjänster, som Ohly var inne på.

Jag tycker att man ska satsa mycket mer på forskning och småföretag och på kopplingen mellan småföretag och universitet och högskolor och satsa mer på de framtidsbranscher som vi vet kommer att vara viktiga för det land som vill vara med. Det gäller miljöteknik och andra framtidsbranscher där vi i dag har kunskaper som kan utvecklas, och där vi vet att många företagare har idéer och möjligheter, teknik, kunskap och produkter som kan bli ännu bättre och som vi behöver

koppla ihop med den kunskap som finns på universiteten.

Vi behöver satsa på studenterna. Jag tycker att det är fel att hålla igen där och trycka ut dem i arbetslivet så mycket som möjligt. Jag tror att studenterna behöver en hygglig inkomst för att kunna koncentrera sig på att långsiktigt förkovra sig och bidra till Sverige när de kommer ut, i stället för att tvingas arbeta under den tid de går på högskola och universitet. Det är i så fall bättre att ha en del av tiden på universitet arbetslivsorienterad och att jobba då. Det har man i Danmark, som är ett väldigt bra exempel på en koppling mellan näringsliv, arbetsliv och universitet som fungerar och som gör att man kan mer om de företag som man verkligen utbildar sig för när man kommer ut.

Jag tycker att man måste ge fler människor möjlighet till nya livschanser. Jan Björklund talar ständigt om dem som misslyckas i skolan. Men varför ger han dem inte mer möjligheter att få nya chanser, att komma igen och få en bra utbildning på komvux? Nej, där skär man ned, försämrar reglerna och ser till att kommunerna stöter ut människor från nya möjligheter att komma igen.

Jag tycker att vi måste hålla ihop Sverige, med en långsiktig strategi som tar ansvar för framtiden. Den går inte ut på att göra de fattiga ännu fattigare och de rika ännu rikare. Vi måste hålla ihop ett Sverige där det känns att vi kan leva tillsammans i någon form av gemenskap och ta ansvar för helheten tillsammans. Det får vi inte om man skapar ökade klyftor på det sätt som ni nu gör. Då får vi i stället ett samhälle som är hårdare, kallare och svårare att leva i för många.

Jag tycker att vi ska ge småbarnsföräldrarna bättre möjligheter.
Jag tycker att vi ska ställa om Sverige och investera i moderna, hållbara lösningar.

Har du tid att leva? Vad är lycka? Vad är meningen med livet i det samhälle vi i dag lever i? Det här är ganska svåra frågor, men numera finns det bara ett svar, kan man tycka.

Vi har fått en värld där alla länder strävar efter samma mål: mer konsumtion, mer prylar och mer pengar. Aldrig någonsin i mänsklighetens historia har människor så till den grad inriktats på samma sak. Livets mening tycks vara att ha. Alla är överens.

Samtidigt står katastrofen och väntar bakom nästa hörn. Mänsklighetens samlade behov av att konsumera håller på att ta oss fram till en brant där vi aldrig har varit förut. Tidigare har vi påverkat och förändrat vår lilla del av världen på olika sätt. Nu gör vårt gemensamma handlande att hela världen förändras. Förutsättningarna för livet och för natur och ekosystem ändras med en hastighet som de flesta arter på jorden har mycket svårt att klara av och anpassa sig till.

Vi behöver diskutera andra värden än konsumtion. Vi behöver fundera på: Kan vi göra tid till någonting, till livstid, tid att leva, som vi kan värdera upp, med kultur, besinning och gemenskap? Går det att hitta andra värden?

För varje år som går kommer den dagen tidigare när vi redan har förbrukat allt det som återskapas på vårt klot. I år beräknas det ha skett den 6 oktober. Det finns uträkningar för det där. För en dryg vecka sedan hade vi alltså gjort slut på de sista av årets resurser som har återskapats, med nästan tre månader kvar på året. Vi konsumerar nu för mycket av skog, fossila bränslen och jordens och havens tillgångar. Det är framför allt vårt omättliga behov av energi som genom en bieffekt är i full färd med att förändra jordens klimat. Sverige utdöms i rapporten som det åttonde mest slösaktiga landet på jorden. Världsnaturfonden, som har gjort det här arbetet, uppmanar samtidigt oss politiker att se över infrastrukturen.

Om investeringarna går åt rätt håll, Maud Olofsson, kan vi nog trots allt vända på det här.

I fredags fick vi reda på att Al Gore och FN:s klimatpanel får dela på fredspriset. Det är synnerligen väl valda pristagare. Det finns i dag

ingen större freds- och säkerhetsfråga än förändringen av vårt klimat. På bara någon generation kan vi få se att hundratals miljoner människor tvingas fly från sina boplatser, sina regioner och sina länder på grund av förändringarna i klimatet.

FN:s forskare har samlat de här kunskaperna. Al Gore har spridit medvetandet om klimatfrågan som vår tids ödesfråga. Vår roll som politiker är dock en annan. Vi ska våga fatta de nödvändiga besluten.

I förrgår anklagade ärkebiskopen den svenska regeringen för att den ännu inte har fastslagit ett klimatmål. Han och flera andra säger att vi inte kan vänta längre. Det handlar om en ”ansvarslös senfärdighet” som vältrar över bördan på nästa generation. Frustrationen ökar över att alldeles för lite görs.

I går sade Naturvårdsverket att Vägverkets planer motverkar klimatmålen. I stället borde man satsa mer på spårtrafik i enlighet med Banverkets mest omfattande förslag. Men i stället för att öka järnvägsinvesteringarna väljer regeringen att i budgetpropositionen successivt minska insatserna från 7,1 miljarder i år till 6,5 miljarder 2010. Det är bara motorvägarna runt Stockholm som får ökade anslag när Centern styr infrastrukturen. Redan nu har Banverket tvingats skjuta 71 olika järnvägsinvesteringar på en osäker framtid.

Vi borde göra det motsatta. Vi borde fördubbla kapaciteten på järnvägssystemet. Det kräver en enorm prioritering – en satsning och koncentration på att göra det som är rätt långsiktigt i stället för det som är enklast kortsiktigt.

Vi borde satsa på höghastighetståg mellan storstäderna och låta tåget konkurrera ut flyget på de kortare avstånden. Det är fullt möjligt, men vi måste våga satsa på det och göra det nu – inte vänta till någon osäker framtid.

Vi måste satsa på att göra om byggsektorn och energisektorn, så att vi får förnybar energi och snålare hus i stället för dem som i dag läcker som såll. Hur många väckarklockor behöver ringa innan vi får en regering som är beredd att på allvar göra något för att minska utsläppen? Ska de som är valda beslutsfattare verkligen behöva vara de sista som begriper att nu måste vi ändra politiken?

Det behövs ett politiskt ledarskap i Sverige. Byt politik, inte klimat!
(Applåder)

Partiledardebatt 080116.

Riksdagens snabbprotokoll 2007/08:52.
Onsdagen den 16 januari 2008. Kl. 09:00 - 12:21

1 § Partiledardebatt

Anf. 1 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):
Herr talman! Ärade ledamöter! Det är 2008 och många diskuterar ekonomi, vilket inte är märkligt i en värld där vi ser stigande råvarupriser. Det har vi gjort länge när det gäller oljan, men det sprider sig. Också spannmålspriserna stiger, vilket skapar ett internationellt pristryck uppåt världen över, så också i Sverige.

En stark krona och en stark euro samt en svagare dollar och ett svagare pund ger helt andra ingångar till ekonomiska förutsättningar som vi sedan länge egentligen inte känner igen i Sverige. Köpkraften bevaras, men det är svårt för den svenska exportindustrin. Finansiell turbulens i spåren av krisen på den amerikanska bolånemarknaden påverkar USA och spiller över till andra delar av världens ekonomier. Det är befogat att ställa många frågor om hur ekonomin utvecklar sig.

Det nya är hur väl Sverige stått emot åtminstone fram till nu. Det är kvittot på en bra makroekonomisk grundstabil modell, något som Sverige valde i mitten av 90-talet. Det handlar om att inte göra av med mer pengar än vad som finns. Det handlar om en oberoende riksbank och om en bättre budgetordning i riksdagen, vilket lägger en solid grund för att det inte är här som spekulanterna och oron först knackar på dörren, givet att vi gör och fortsätter att göra vår hemläxa.

En ansvarsfull budget har lagts på riksdagens bord av regeringen, och den har också fått riksdagens stöd. Den förstärker inriktningen på den politiken. Vi tar fram åtgärder för att göra det än mer stimulerande att arbeta. Det är också det bästa sättet att möta tendenser till flaskhalsar, som trots allt finns kvar i den svenska ekonomin, då det finns fler som vill jobba. Den är ansvarsfullt finansierad på ett sätt som i det korta perspektivet möter kritik från en hel del men som gör att vi inte bidrar till att späda på de finanspolitiska stimulanserna – allt för att jobben ska kunna växa till i en bra ekonomisk miljö.

Samtidigt får vi plats med en ansvarsfull klimatpolitik där vi i Sverige använder de styrmedel som man i andra länder diskuterat att man kanske ska börja titta på. Sverige går före.

Under året kommer diskussioner om investeringar i utbildning, forskning och infrastruktur, vilket är viktigt för att lägga en grund för fler år av tillväxt och för att kunna möta produktivitetsutmaningar, att lägga en grund för det som ska komma.

År 2008 är ett mellanvalsår i Sverige, men så icke i USA. Det finns de i USA som brukar beskriva det som att det är det land där vem som helst kan komma från var som helst och bli vad som helst. Och sedan tillägger de: Detta är möjligt bara i USA. Det finns emellertid också en annan bild som man skulle kunna ge. Det blir i höst 28 år utan avbrott som två familjer varit representerade, antingen som president eller vicepresident, vilket möjligen ger öppningar för en del andra kommentarer. Även i år står en medlem av en av dessa familjer på presidentvalslistan, nämligen Hillary Clinton. Det kommer att innebära ett vägval vad gäller i vilken riktningen den amerikanska ekonomin ska utvecklas, vilken väg den amerikanska politiken kommer att välja. Notera också hur den frågan nu blir alltmer betydelsefull i den amerikanska presidentvalsdebatten.

Därför är det viktigt att veta vad Bill Clinton gjorde under åren som president och dessförinnan under tolv år som guvernör i Arkansas. Han lade grunden för den nya politik som formade mycket av 90-talet i USA och som sedan kom att påverka Tony Blair och utvecklingen av New Labour i Storbritannien och som i Norden fått sin egen uttolk-

ning, naturligtvis utifrån egna förutsättningar, först av Anders Fogh Rasmussen och det som utvecklats i Danmark och därefter av Nya moderaterna och Allians för Sverige i vårt land.

Clinton baserar sin politik på fem punkter. För det första en ansvarsfull ekonomisk politik. Man ska inte spendera mer än man har. Man ska se till att hålla tillbaka budgetpopulismen, antingen den kommer från höger eller vänster.

För det andra ska man ha en politik som tydligt markerar vägar från bidragsförsörjning till arbete samt utforma den politiken huvudsakligen genom att rikta inkomstskattesänkningar till dem som tjänar minst. Det var den enskilt absolut viktigaste detaljen i Clintonpolitiken under 90-talet, och det är också den bärande bjälken i allianspolitiken i Sverige.

För det tredje ska man satsa på en utbildning med kvalitet och se till att följa upp detta så att barnen lär sig tillräckligt. Framför allt ska man se till att börja med kvalitetsinsatserna när barnen är som yngst. Man ska också se till att förstärka innan barnen börjar i skolan. Vi behöver både se till att ha resurserna och utvärdera och följa upp dem i tidiga år. Clinton sade: Låt oss göra det efter årskurs 3, 6 och 8. Detta är förvillande likt det som alliansregeringen nu gör i Sverige.

För det fjärde behövs välfärdsförbättringar för att nå fram till grupper, för att också nå fram till det som var hans idé, nämligen att markera sammanhållning och välja bort partipolitiskt käbbel och det som separerar grupper och människor från varandra.

För det femte sade Bill Clinton: Låt oss se till att få 100 000 fler poliser. Jag får medge att alliansen inte lovar det, men vi ska nå upp till 20 000 poliser. Vi vet det som Clinton visste, nämligen att ett fungerande rättsväsende är ett utmärkt sätt att skapa ett bra samhälle på för människor som kommer från miljöer med små marginaler och som ofta upplever att brott är deras vardag och att den starkes rätt gäller.

Det var Bill Clintons svar på 90-talet. Det är vårt svar på 2000-talet. Vilket vägval det amerikanska folket gör får vi veta i november. Vilket vägval svensk socialdemokrati med sina partner i Vänsterpartiet och Miljöpartiet gör får vi förmodligen inte veta i år. Det är en intressant fråga. Mitt partis besked är att fortsätta att utveckla Nya moderaterna i enlighet med den agenda som jag nu angivit.

Alliansen fortsätter sin fördjupning senare i år. Men vad är socialdemokratins besked? Antingen vet vi inte alls eller också kommer förslag som går i helt annan riktning jämfört med det som jag nu har redovisat. Att drömma sig tillbaka, att göra det mer lönsamt att inte arbeta, lägger inte grunden för den typ av politik där fler får jobb och där grunden för sammanhållning kan förstärkas i samhället.

Vi kommer att fortsätta att ställa den fråga som jag ställt många gånger till Mona Sahlin, nämligen: Vad vill du göra för Sverige, hur ska du åstadkomma det du vill göra, och med vem ska du genomföra politiken? Ni ska veta, kära väljare, ni som blir uppringda av Sifo och Temo och allt vad de heter och som ställer frågan vilket parti ni skulle rösta på i dag, att den som svarar Socialdemokraterna inte har en aning om vilken politik han eller hon sagt ja till.

Jag har stor respekt för att ett politiskt parti behöver tid för reflexion och utveckling. Jag ledde Moderaterna genom en sådan process. Jag vet att det tar sin tid. Jag vet att om det ska göras riktigt är det inte ett enkelt jobb att utföra. Men man måste ha en riktning på politiken när man utvecklar den. Den måste syfta till någonting. Jag menar att grunderna finns i de svar vi har sett i de länder jag nu nämnt och som jag anser är den grund man måste bygga politiken på. Det måste löna sig att arbeta. Det måste bli så att fler får jobb. Att fler får jobb är den bästa grunden för att skapa ökad sammanhållning och minska inkomst-skillnaderna i samhället.

När fler får jobb får vi förstärkta resurser till välfärd. Då kan vi få bättre råd med sjukvård och bättre insatser i skola. Då kan vi bygga ut

välfärdsförbättringar för många människor.

När fler får jobb har vi resurserna för att orka klimatomställningen. Det kommer att kräva resurser. Det kommer att kräva att rika länder går före. Har vi inga resurser att ta till kommer vi inte heller att ha råd.

Det är de besked som alliansregeringen ger. Det är den politik vi för. Vi kommer att ställa frågan till den dagen vi får svar vad som är alternativet till vår politik.

Är det den politik som utvecklades i det amerikanska 1990-talet och som har utvecklats i Skandinavien i 2000-talet? Eller är det en längtan tillbaka till en gammal dålig politik som handlar om att göra mindre lönsamt att arbeta, att betala ut mer i bidrag och att ifrågasätta människors rätt att själva få välja? Får vi några besked av Mona Sahlin här i dag? (Applåder)

Anf. 2 MONA SAHLIN (s) replik:
Herr talman! Det var ett mycket märkligt anförande. Det var en statsminister som var totalt ur takt med tiden. Det finns ingen anledning till oro, säger statsministern. Inte så här långt, lägger han till. Inte så länge vi gör hemläxan, utvecklar han.

Vad är det ni har gjort under de 15 månader som regeringen så här långt har suttit? Enligt familjeekonomerna är det den som tjänar mest som har fått mest. Allt fler familjer känner oro, statsministern, för räntorna och inflationen.

De arbetslösa har fått allt sämre villkor. De sjuka får allt tuffare villkor. De deltidsarbetslösa väntar in sina alltmer orimliga villkor. Vuxenutbildningen dras ned.

Statsministern säger här: Det finns ingen anledning till oro, för vi gör hemläxan. Alliansen fortsätter. Det är precis det som ger anledning till oro.

Sedan säger statsministern igen: Vem ska Mona göra det med, och hur, vad och när? Jag tycker att det är lite som när man var tolv år och lekte sanning eller konka. Jag vet inte om statsministern har gjort det. Man satt i en mörk källare, och sedan frågade någon: Vem vill du göra det med, och hur?

Jag tycker att politiken nu och debatten om vart Sverige är på väg är betydligt mer allvarlig än en lite barnslig lek. Medborgarnas anledning till oro är inte vad jag skulle ha velat göra utan vad statsministern faktiskt har gjort med att skära ned på möjligheterna att modernisera och utveckla Sverige.

Jag såg att din partisekreterare tyckte att man hade hittat lösningen i att man nu ska jaga mig lite mer. Jag tror inte att problemet är det. Jag lovar att inte springa. Jag lovar att stå still.

Problemet är inte att ni har jagat mig för lite utan att ni jagar de arbetslösa och sjuka för mycket. Det är vad som ger anledning till oro, statsministern, stor oro. (Applåder)

Anf. 3 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:
Herr talman! Jag frågar: Vad vill du göra för Sverige? Hur ska du genomföra er politik för att åstadkomma det, och med vem ska du göra det? Då beskriver Mona Sahlin det som sanning eller konka nere i källaren och som någonting som det är fel att ställa frågor om i demokratin.

Vad tror Mona Sahlin att politik handlar om? Det handlar precis om detta. Det är två alternativ som ställs till väljarna. Det är ett alternativ som har regeringsmakten och ett annat som har anspråk på den. Mona Sahlin menar att jag inte ska ställa frågor om vad alternativet är. Det är en mycket märklig syn på demokrati som Mona Sahlin här gör sig till tolk för.

Jag kommer att fortsätta att ställa mina frågor eftersom de är berätti-

gade och det inte finns några svar. Svenska folket kommer att börja undra när vi närmar oss nästa val: Vad är Mona Sahlin för typ av politiker? Vad är det för förnyelse hon har genomfört i socialdemokratin? Hur ska hon skapa ett regeringsalternativ tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet?

Alliansregeringen har gjort det vi sade till väljarna att vi skulle göra. Vi har gjort det mer lönsamt att arbeta. Skillnaden mellan att arbeta och att inte arbeta har vuxit. Det är det bästa sättet att minska inkomstskillnaderna.

På ett år har 164 000 lämnat utanförskap. Vi har en växande sysselsättning i Sverige. Jag uttrycker visst oro för att Sverige så långt vi nu ser har stått emot. Men det kan komma en annan utveckling. Det är sällan man vet.

Det bästa sättet att rusta sig för detta är inte att ge upp för budgetpopulism. Det gäller att fortsätta att rikta åtgärder som sänker trösklar för dem som står utanför arbetsmarknaden så att fler kan komma in i arbete.

Det verkar vara Socialdemokraternas stora bekymmer. Det är dels avsaknaden av en egen jobbpolitik, dels detta misstänkliggörande av att grupper som tidigare inte har funnits på arbetsmarknaden verkligen får jobb. Det beskrivs till och med som det stora problemet.

Är det inte bra när människor får arbete, Mona Sahlin? Är inte det ett bra sätt att skapa ökad sammanhållning i Sverige? (Applåder)

Anf. 4 MONA SAHLIN (s) replik:
Herr talman! Det är fullständigt fritt för statsministern att ställa vilka frågor han vill. Men det är också fullständigt fritt för mig att ge de svar som socialdemokratin vill stå för.

Statsministern försöker låtsas som att det bara finns ett enda svar på hur Sverige ska utvecklas och ett parti ska förnyas. Det är att öka klyftorna mellan dem som har och dem som inte har.

Det finns bara en drivkraft för människor, och det är att få en peng. Det gäller oavsett om det handlar om att lära sig lite mer svenska eller om att gå från sjukskrivning till arbete.

Statsministern vet att det finns ett tydligt alternativ.

Statsministern vet att Socialdemokraterna aldrig kommer att förnya sig på det sätt som Moderaterna har gjort, nämligen bara till ord och inte till handling.

Vi socialdemokrater har redovisat tydliga alternativ. Det vet väljarna när Sifo, Temo och allt vad det nu var statsministern sade ringer upp.

De vet att det finns ett alternativ till att sänka skatten för dem som har mycket. Det är att satsa på att ge större ekonomiska förutsättningar åt dem som har det sämst.

Väljarna vet att om man vill satsa på utbildning så kan man inte riva ned vuxenutbildningen.

Vi har ett alternativ. Det tror jag att både statsministern och väljarna är väl medvetna om. Det ska vi pröva år 2010. (Applåder)

Anf. 5 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:
Herr talman! Den minnesgode vet att Mona Sahlin och jag hade en ordväxling här i kammaren i höstas. När jag började ställa frågor om det ekonomiska alternativet sade Mona Sahlin: Den där budgeten ska du inte bry dig så mycket om. Vi håller på med vårt utvecklingsarbete. Vi kan inte förväntas ge svar nu.

Det finns inte alls något alternativ. Så fort man trycker lite på det rör sig Socialdemokraterna någon annanstans. Det finns inga besked att lämna.

Är Mona Sahlin redo att berätta hur ni tänker göra med jobbskatteavdraget? Det är 50 miljarder i sänkta inkomstskatter för vanliga människor.

Vi kan titta på dem som har mötts av de skattesänkningarna. Det är de som har deltidsarbete. En större mängd av skattesänkningarna ligger på dem som har månadslöner på 16 000 kronor, 17 000 kronor, 18 000 kronor, 19 000 kronor, 20 000 kronor, 21 000 kronor och 22 000 kronor i månaden.

Det är 75 procent av skattesänkningen som träffar dessa grupper. De får en tusenlapp mer i månaden. Tänker Socialdemokraterna behålla eller ta bort den?

Vi vet ingenting om var Socialdemokraterna är i dag. Jag kan känna en viss respekt för det. Men stå inte och låtsas, Mona Sahlin, att du har ett alternativ vare sig i ditt eget parti eller tillsammans med andra.

Det är så Sverige ser ut i dag. Det är ett alternativ som regerar. Det är ett annat som inte ger några svar. (Applåder)

Anf. 6 LARS OHLY (v) replik:
Herr talman! Jag hoppas att statsministern har haft sköna, vilsamma helger. Själv har jag haft två komiska höjdpunkter som har förgyllt min tillvaro. Den ena var när Kalmar FF:s lagkapten i fotboll Henrik Rydström sade: Engelska landslagskaptenen Steven Gerrard är överskattad. Det tycker jag var ett ögonblick av stor humor.

Den andra höjdpunkten var när Fredrik Reinfeldt sade: Jag går sida med sida med folket vars förtroende jag bär. Det är ett majestätiskt förhållningssätt. Det är den gamla kungen som nedstiger till allmogen, kanske förklädd, för att få höra sanningar från folket.

Det är ett förhållningssätt som skiljer sig oerhört mycket från ett rimligt synsätt på vad politik är. Det är att vi organiserar oss tillsammans för förändringar.

Nu kanske Fredrik Reinfeldt säger: Det är precis det som Moderaterna gör. Men det är inte dina väljare som drabbas av den politik du för. Du är mycket konsekvent att gynna dina egna väljare.

Enligt Statistiska centralbyråns rapport i november finns hälften av moderatväljarna i den femtedel som tjänar mest. Det är klart att de har gynnats av er politik. De tjänar på borttagen förmögenhetsskatt. De tjänar på omvandlingen av fastighetsskatten. De tjänar mest på de sänkta inkomstskatterna.

Vad sägs om att försöka klara dig på försörjningsstöd en månad, Fredrik Reinfeldt, eller på studiemedel, en låg pension, sjukersättning, a-kassa eller kanske bara på en vanlig inkomst i den offentliga sektor på 15 000–18 000 i månaden för att verkligen få veta hur folket har det? Då kanske Fredrik Reinfeldt verkligen skulle förstå vad det innebär att gå sida vid sida med folket vars förtroende han håller på att förlora. (Applåder)

Anf. 7 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:
Herr talman! Det värmer mig verkligen i hjärtat att jag kan göra en gammal kommunist på gott humör. Det är på något sätt en samhällsgärning värd att beundra. Jag ska gärna erkänna att Lars Ohly inte ska misstänkliggöras för någon som helst form av förnyelse. Det kommer inte att ske. Idén att röra sig ute bland folk och försöka ta intryck av det är på något sätt inte hans partis idé.

Jag förstår att han har roligt åt detta, men jag tror att det är svårt att hitta vägar till förnyelse i politiken i dag med mindre än att man kommer ihåg att det här är en förtroendebransch. Man söker, vinner

och förhoppningsvis behåller människors förtroende. Man mår bra av att röra sig ute bland vanligt folk och lyssna av det enkla skälet att vi inte har alla livets erfarenheter själva, men har vi tillräckligt stora öron och förmåga att lyssna kan vi ta in hur andra har det. Jag försöker göra det. Lars Ohly får beskriva vart han ska föra Vänsterpartiet.

Låt mig sedan säga att det är en felaktig beskrivning som ofta återkommer. Vi var väldigt tydliga med att vi tänkte göra det mer lönsamt att arbeta. Om man ser till arbetsinkomster riktar sig 75 procent av de skattesänkningar vi har gjort genom inkomstskattesänkningar till grupper med normala inkomster, som jag nämnde i mitt förra replikskifte. De har fått se ökad köpkraft och känner i dag att det är en bättre drivkraft för eget arbete. Det är också det mest verkningsfulla sättet att skapa signaler för fler att söka sig till arbete. Vägen från bidragsförsörjning till eget arbete är någonting som upplevs som positivt.

Vad är Vänsterpartiets alternativ? Hejdundrande skattehöjningar på allt och alla. Ni säger nej till alla de skattesänkningar vi har föreslagit. Ni är det ärligaste partiet på det sättet. Ni säger att allt ska tillbaka. Det blir en massiv skattehöjningspolitik, men det kommer inte att leda till jobb. Det kommer inte att leda till den sammanhållning och de minskade inkomstskillnader som kommer att bli resultatet av allianspolitiken. (Applåder)

Anf. 8 LARS OHLY (v) replik:
Herr talman! Fredrik Reinfeldt, du har visserligen en civilekonomexamen, men efter det började du som Mufordförande. År 1991 blev du invald i riksdagen. Du har varit försörjd av det allmänna sedan dess. Din erfarenhet av arbetslivet är väl, för att uttrycka sig milt, något begränsad. Det kanske är skälet till att du inte ser att det samhälle som du regerar över håller på att falla isär. Det är sjuka, arbetslösa, lågavlönade pensionärer, lågavlönade människor i arbetslivet och människor som är tvingade till försörjningsstöd som lider av den politik du står för. Samtidigt ser de hur du konsekvent gynnar dem som redan har mest. Du ser konsekvent till att de som har allra mest ska bli ännu rikare och ska ha ännu mer av lyx och överflöd. Det är det er politik går ut på.

Herr talman! Jag har aldrig haft någonting emot att citera Marx, men jag tror att det är statsministern som mest borde göra det i det här läget, nämligen Groucho Marx som sade: Vi har folket bakom oss, långt bakom oss. (Applåder)

Anf. 9 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:
Herr talman! Det är faktiskt andra gången nu som Lars Ohly nu gör en förskjutning i vilken Marx han har som läromästare. (Applåder)

Men tro inte att det är någon förnyelse. Jag tror inte att det ska övertolkas.

Jag vill gärna säga att de här beskrivningarna av att vara offentligförsörjd och av att ha varit länge i riksdagen har jag hört från nyliberaler som har attackerat mig, men att Lars Ohly skulle stå och peka finger i Sveriges riksdag och misstänkliggöra att jag under lång tid har varit riksdagsledamot är lite mer oväntat. Jag är stolt över att ha varit riksdagsledamot sedan 1991 och vunnit folkets förtroende i det valet, i valen 1994, 1998, 2002 och 2006.

Jag förstår vilka begränsningar det möjligen lägger på mig. Det gäller att inte bli för inlåst här på Helgeandsholmen. Jag har under min politiska gärning visat att jag har förstått den utmaningen genom att röra mig ute bland folk, lyssna, förnya mitt politiska parti, inse att vi inte har alla svar, vara ödmjuk och vara med och utveckla hur svensk politik fungerar. Jag har förstått att vi lever i en tid där väldigt många känner distans till partipolitik. Vad har Lars Ohly förstått? Vilken förnyelse har Lars Ohly bidragit till? Vad har han för anledning att peka finger? (Applåder)

Anf. 10 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:
Herr talman! Det är viktigt att ha riktningen klar för sig, säger statsministern. Sedan hörde vi i slutet av anförandet att han sade att utan en kraftig ekonomisk tillväxt har vi inte råd att ta hand om klimatet.

Jag tänker så här: Att segla må vara bra för miljön, men att vara ute och segla i miljöpolitiken är lite sämre.

Den värsta grundstötningen som regeringen hittills har gjort är Förbifart Stockholm, en motorväg som ger ökade utsläpp och bara blir dyrare och dyrare.

Klimatförändringarna är ett faktum, men det handlar också om det val vi gör. Det valet har väldigt mycket att göra med ekonomi, framtiden och en långsiktig vision. Varje gång som regeringen väljer att satsa de pengar som man har på fel sak väljer man också fortsatt klimatförstöring och ett stort ekonomiskt risktagande för framtiden.

Nu står valet mellan att bygga nya motorvägar eller att göra en storsatsning på järnvägstrafiken och kollektivtrafiken. Det är val som vi kommer att leva med i decennier. Här är regeringen väldigt tydlig i dag. Fler vägar är viktigast. Finansminister Anders Borg säger att en investering i väg är fyra fem gånger viktigare än en investering i järnväg och att vi har överinvesterat i järnvägar och måste göra en prioritering. Jag håller med om det sista. Vi måste göra en prioritering, men vi ska inte prioritera ökade utsläpp, utan vi ska prioritera det som är rätt. Jag tycker att det är bättre att göra rätt än att göra fel.

Jag skulle vilja att vi blev överens om den enkla principen att från och med nu väljer vi att investera i åtgärder som minskar utsläppen och avstår från att vidta åtgärder som ökar utsläppen. Kan statsministern hålla med mig om den principen?

Anf. 11 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:
Herr talman! Det var ett arv som väntade på oss när vi kom till Regeringskansliet när det gäller infrastrukturen i Sverige. I valrörelsen 2006 hade det gått ut ett besked om att greppa varje spade man hittade i landet, gå ut och sätta den i marken och lova infrastrukturprojekt till allt och alla. Det finns inte en socialdemokrat som inte lovade en vägsnutt i denna valrörelse. Problemet var att de glömde att finansiera det. Det saknas 30 miljarder för att åstadkomma de väginvesteringar som har utlovats, och det saknas 50–60 miljarder för att klara de järnvägslöften som har ställts ut. Det är det arv vi nu sitter med.

Nu säger Maria Wetterstrand som Miljöpartiet många gånger har gjort: Det är bilen som är problemet. Väck med bilen! Och för att få väck bilen ska vägarna väck.

Jag säger: Väck med avgaserna! Använd styrmedlen för att åstadkomma det.

Jag har lyssnat, bland annat på Miljöpartiet vars engagemang jag känner stor respekt för, och det har jag uttryckt många gånger. Jag tror att de har rätt som säger att utan att använda styrmedel får vi inte en riktig klimatpolitik som fungerar. Att få ökad tillväxt och samtidigt sjunkande utsläpp av växthusgaser tror jag är ett sätt att förena. Sverige är det föregångsland man nu tittar på. Våra senaste rapporter visar att den svenska ekonomin har vuxit med 44 procent sedan 1990. Under den tiden har vi samtidigt sjunkande utsläpp på nära 9 procent. Det går att förena ekonomisk tillväxt med sjunkande utsläpp, Maria Wetterstrand. Jag skulle till och med vilja säga att det är förutsättningen för att ha råd med väldigt mycket av klimatpolitiken. Låt oss fortsätta på den inslagna vägen!

Jag är beredd att använda styrmedel till och med när jag blir kritiserad för det. Jag tror att det är det mest verkningsfulla sättet. Den här

regeringen har just höjt CO2-skatten. Forskningssamhället säger att det är det mest verkningsfulla sättet att få en klimatomställning. Jag hoppas att Maria Wetterstrand tycker att det var värt något. (Applåder)

Anf. 12 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:
Herr talman! Jag är mycket glad över att få höra statsministern stå i den här talarstolen och tala sig varm för koldioxidskatten. Där kan man i alla fall snacka om lite förnyelse i politiken.

Men när man kommer till den konkreta handlingen och det totala resultatet av regeringens politik ser det tyvärr helt annorlunda ut. Beslut man har fattat under de här månaderna man har suttit vid makten har inneburit ökade utsläpp med flera hundratusen ton koldioxid, om man får tro de experter som analyserar detta.

Bara exemplet Förbifart Stockholm innebär enligt Naturvårdsverket ökade utsläpp med 140 000 ton koldioxid. Det är ungefär lika mycket som 155 000 indier släpper ut i dag. Det kostar 25 miljarder kronor.

Om du tycker att infrastrukturen har varit underfinansierad är det en mycket underlig prioritering att välja att lägga pengarna på detta när behoven inom järnvägsnätet är enorma, om man ska kunna föra över trafiken dit. Det handlar framför allt om att föra över godstrafik till järnväg och också en del persontrafik.

Men säger statsministern att Naturvårdsverket har fel? Om du inte säger att de har fel undrar jag: Vad är det som ger oss rätten i Sverige att öka våra utsläpp på det här sättet och belasta jordens klimat?

Anf. 13 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:
Herr talman! Jag inser att det inte är Miljöpartiets affärsidé att erkänna att något annat politiskt parti har någon miljöpolitik värd någonting. Det är på något sätt att sälja ut sin egen existens. Därför kommer vi, vad vi än gör, att få höra Maria Wetterstrand säga att hon ingenting har sett, ingenting har hört och ingenting har accepterat. Problemet blir bara att man då glömmer bort lite grann vad som sker där ute.

Sverige kan uppvisa den mest intressanta utvecklingen av miljöbilsförsäljning som nu syns i världen. Ni gör ingenting, säger man. Ja, vi införde väl en bonus just för att få fram miljöbilar. Vi har väl fattat beslut om att behålla vägtullar som är drivande för att åstadkomma det här i Stockholm.

Man blir bättre i politiken om man erkänner att motståndarna faktiskt gör en hel del som är bra. Då blir man mer trovärdig den dagen man väljer kritik. Men det här sättet, att ingenting se, är inte trovärdigt, Maria Wetterstrand.

Vi gör mycket. Vi är beredda att göra mer. Vi är beredda att använda styrmedlen för att ta vår del av ansvaret. (Applåder)

Anf. 14 MONA SAHLIN (s):
Herr talman! Ett nytt år har börjat. Det är ett år som vi socialdemokrater hade velat använda för att bygga Sverige starkare, för jobb, miljö, välfärd och rättvisa. Det är ett år som skulle kunna innebära stora möjligheter att ta nya steg för det moderna, kunskapsdrivna och jämställda välfärdslandet Sverige.

Bakom oss ligger vad som i nyårskrönikorna har kallats *annus horribilis* eller Reinfeldts förfärliga år. I 15 månader, bara, har vi haft en borgerlig regering. Ingen regering har väl så snabbt förbrukat både folkets förtroende och mycket av landets goda ekonomiska förutsättningar.

Arbetslösheten minskar långsammare i dag än när regeringen tillträdde. Långtidsarbetslösheten bland ungdomar stiger. Inflationen har inte varit högre på 14 år. Tillväxten som helhet dyker. Räntorna är högre för att regeringen sänker skatterna för mycket. De med

förmögenhet och egendom upplever goda och gyllene tider. Klyftorna växer.

Det här är berättelsen om en regering som medvetet har försuttit chans efter chans efter chans att ta de goda tiderna till vara och därmed berättelsen om en regering som brister i ansvar. Men det var inte den berättelsen som Fredrik Reinfeldt valde här i kammaren när han nu tog sats inför det nya året 2008, utan då handlade det om Clinton på 90-talet.

Herr talman! I det Sverige vi socialdemokrater tror på går det att ta in skatt efter bärkraft och använda resurserna till det som vi alla någon gång behöver: sjukvård, omsorg, dagis, skolor och absolut en och annan järnväg. Det går att fördela rättvist på riktigt, solidariskt med jämlikhet som mål, så att den som behöver mest också är den som får mest. Det är någonting annat än den moderata ”Hej matematik”, samma peng för alla. Det går att se till att alla får bidra med det de kan och att alla alltid får en chans till. Det tjänar Sverige på.

Men dagens Sverige styrs annorlunda av en regering som inte bara spiller våra möjligheter utan också medvetet drar isär vårt land.

Jag har här en av Stockholms gratistidningar. Det är ett nummer som kom ut strax före nyår. Rubriken är ”Rika barn slipper vårdköer nästa år”.

Jag har lust att säga det som statsministern upprepade många gånger här i talarstolen förra hösten: Fakta bryter förtroende.

Vilket parti i denna kammare gick till val på att låta de rikaste köpa vård till sina barn på bekostnad av andras? Vilket parti gick till val på ett Sverige med dubbla väntrum? Inget. Men i höst öppnar det första privata barnsjukhuset i Stockholm med en gräddfil för den som har köpt en privat försäkring eller har råd att betala 1 000 kronor per läkarbesök.

Genom att ändra lagstiftningen har regeringen öppnat samma möjligheter på offentligt finansierade sjukhus. Sjukvårdslandstingsrådet i Stockholm, Filippa Reinfeldt, har inte varit sen med att ta itu med de avtalen. Hon har också ordnat med efterfrågan på privat vård i huvudstaden genom att lägga ned de närakuter som Moderaterna lovade en ljus framtid i valrörelsen. 160 000 patienter om året, de flesta barnfamiljer, måste nu söka sig till annan akutvård. Då finns det nu en marknad för privata vårdförsäkringar.

Då talar jag inte om de 300 000 sjukvårdsförsäkringar som arbetsgivare har tecknat för sina anställda som en del i företagshälsovården. Jag talar inte heller om de avtalade försäkringar för en bra ersättning vid sjukdom som regeringen vill förbjuda trots samfällda protester från fack och näringsliv. Nej, jag talar om rent privata sjukvårdsförsäkringar, tänkta att ge en förtur till högspecialiserad sjukvård, förutsatt att man får teckna dem. För barn som har funktionshinder, en kronisk sjukdom eller är födda för tidigt gör man sig icke besvär.

Den 1 januari trädde också Vårdval Stockholm i kraft. Många av vårdcentralerna i socialt utsatta områden med hög arbetslöshet och mer ohälsa har stängt eller sagt upp personal. Resurser flyttas till rikare delar av staden, för nu gäller moderat ”Hej matematik”, samma peng för alla oavsett behov.

Hur, Fredrik Reinfeldt, rimmar detta med utfästelsen i din regeringsförklaring, ”plånboken får aldrig styra rätten till vård”? Glappet kan inte vara större mellan ord och handling.

År 2008 kan bli året då fabriksarbetarens dotter och direktörens son slutar att dela väntrum på sjukhuset. Det här är ett systemskifte. Det här är en återställare till skilda villkor i klassamhället Sverige.

Vi socialdemokrater ser andra möjligheter. Det går att byta ut tävlingen om Europas lägsta skattetryck mot en kamp för Europas bästa sjukvård. Den tävlingen är vi gärna med i.

Självklart kräver också en bra sjukvård utveckling och förnyelse, Fredrik Reinfeldt, av politiken. Det är för långa väntetider till vårdcentralen. Det är svårt att träffa en läkare. Det går att anpassa tillgängligheten till behoven. Multisjuka äldre måste få plats någon annanstans än på akuten. Vård och rehabilitering av psykiskt sjuka måste bli mycket bättre.

Det finns mycket att göra, men det finns också många förhastade slutsatser som vi inte ska dra.

Det fanns en tid – och det var förr – då vi socialdemokrater många gånger såg rött inför det mesta som drevs privat. Så är det inte längre. Vi ser fördelar i mångfalden, inte minst för valfriheten. I dag ser vi hur moderater i stället sitter fast i sin gammaldags syn. De ser blått inför allt som drivs gemensamt.

Patienten går före driftsformen, men driftsformen får aldrig gå ut över patienten. Därför tar vi socialdemokrater nu fram ett nytt sjukvårdspolitiskt program med några mycket viktiga principer.

Man ska kvalitetssäkra alla vårdgivare. Vi föreslår ett nationellt certifieringssystem för vårdgivare. Certifikat ska kunna dras in om man inte håller tillräcklig kvalitet, och samma höga krav ska ställas på både offentliga och privata vårdgivare.

Man ska säkerställa att alla vårdanställda, privata som offentliga, kan påtala missförhållanden utan att riskera sin anställning. Bara då låter vi patientsäkerheten gå före vinstintresset.
Man ska värna mångfalden och göra undantag i lagen om offentlig upphandling när det gäller vård. För i dag riskerar personalkooperativ och ideella organisationer som har mycket att tillföra att konkurreras ut av stora internationella företag.

Man ska satsa på universitetssjukhusen. Sälj dem inte! Gör man vårdgallerior av dem riskerar man att förstöra de mest avancerade av våra forsknings- och utbildningsmiljöer.

Vi vill korta köerna för alla. Vi vill inte ha system med korta köer för försäkringspatienter och långa köer för dem som inte har någon försäkring.

Det är principer för vård som är till för alla i ett modernt och solidariskt Sverige. Det är några av socialdemokratins tydliga besked om alternativen.

Herr talman! Det händer fler saker i Sverige. I år kommer ytterligare försämringar för redan hårt prövade sjuka och arbetslösa, och i år kommer ytterligare förbättringar för oss som har det bäst ställt. Den som tjänar mest får mest, som familjeekonomen sade.

För en del räcker tillskotten kanske till att köpa ett sjukhus eller en skola, vad vet jag. De säljs numera för fullt, och det är ofta ganska billigt. Attraktiva allmännyttiga hyresfastigheter slumpas bort för halva priset, och på Odells outlet ska stora statliga företag säljas för struntpriser.

Så låt mig ställa en retorisk fråga igen: Gick Moderaterna eller något annat parti i den här kammaren till val på detta systemskifte? Svaret är givetvis nej.

Politik är att alltid göra val, inte bara för väljarna i ett allmänt val utan varje dag när politiska beslut ska växa fram. Den borgerliga regeringen har majoritet här i kammaren. De gör precis vad de vill, och det är precis det som både väljare och opposition reagerar på så starkt i dag. Sverige kan bättre.

Att längta efter rättvisa och solidaritet, Fredrik Reinfeldt, är inte att längta tillbaka till något gammalt och unket. Det är att önska något fräscht och modernt. Kunskap, rättvisa och solidaritet går aldrig ur tiden. (Applåder)

Anf. 15 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:
Herr talman! Om valet 2010 inte går som Mona Sahlin har tänkt sig är reträttplanen färdig. Då tänker Mona Sahlin tydligen kandidera till Stockholms läns landsting. Hon har förberett sig väl här i dagens debatt.

Jag har varit med länge i politiken. Jag känner igen det socialdemokratiska arbetssättet. De målar upp en påstådd fiendebild: Så här ser fienden ut. Sedan hamrar de på fiendebilden och säger: Så här är konflikten.

Jag känner inte igen mig. Jag tycker att det väsentliga att säga om svensk sjukvård är att det arv vi fick från er var en sjukvård som brister i tillgänglighet. När man i sjukvårdens korridorer pratar med personal och patienter handlar det om brister i värdighet, brister i inflytande för personalen, för dålig lön, för små möjligheter att påverka. Decennium in och decennium ut har ni haft makt och inflytande i Sverige, och ändå låter det på det sättet.

Det beror på att ni är helt fast i ett tänkande att styra sjukvården uppifrån med politiskt beslutsfattande. Allt handlar om att hålla borta makten från de kvinnor och män som finns i vårdens vardag. Jag tror att det är fel vägval. Jag tror att vården måste utvecklas när det gäller att få tala om kvalitet och att få öka sin effektivitet. Det handlar om att man använder de instrument man har, att man får ta fram den diskussion som nu förs och som är mycket spännande.

Vilka mediciner kan vi använda? Vilka sjukdomar kan vi bota? Hur möter vi de utmaningar som svensk sjukvård har? Den sjukvård vi har och det stora kunnande vi har är något som andra länder tittar på och är intresserade av att köpa in sig i och att kunna komma till Sverige och få vård.

Det är den utveckling, Mona Sahlin, som ni inte vill se, förblindade av viljan att ha en fiendebild och en fiende som inte finns och att föra en annan diskussion. Jag tror att vi i grunden är mycket mer överens än vad Mona Sahlin vill göra gällande. Det kommer att fortsätta att vara min utgångspunkt. (Applåder)

Anf. 16 MONA SAHLIN (s) replik:
Herr talman! Fredrik Reinfeldt säger här att jag är så förblindad att jag inte ser fiendebilden. Han står här framför mig, och jag ser honom klart och tydligt.

Det uttrycktes också här att jag behövde ha någon slags reträttplan, att det var det som det handlade om. Det skulle vara Stockholms läns landsting. Min plan är inte att ta över efter Filippa Reinfeldt utan att ta över efter Fredrik Reinfeldt. Det är det som är min plan. (Applåder)

Fredrik Reinfeldt återkommer hela tiden till att han är ute och reser i landet och träffar så att säga vanligt folk för att se hur Sverige mår. När jag beskriver hur verkligheten faktiskt är på väg att se ut i Stockholm eller varje gång när jag kommer med kritik säger Reinfeldt: Det känner jag inte igen. Så ser det inte ut.

Kan det vara så att vi ser två helt olika saker för att vi faktiskt vill två helt olika saker när vi tittar på sjukvården? Ser Fredrik Reinfeldt inte att privata försäkringslösningar för barn riskerar att förstöra något väldigt viktigt i svenskt samhälle, nämligen att allas behov och ingenting annat är det som ska styra? Det är kanske mer viktigt inom vården än någon annanstans.

Ser inte Fredrik Reinfeldt den risk som finns om sjukhusen byggs upp med fler än ett väntrum där den som har haft råd att köpa sitter på ett ställe och de andra sitter på ett annat ställe? Om inte Fredrik Reinfeldt ser det problemet rekommenderar jag fler resor ut till förortsvårdcentralerna i Stockholms läns landsting där oron nu är stor.

Det är ett exempel, Fredrik Reinfeldt, på att det finns två tydliga alternativ. Jag och socialdemokratin står för ett. Du och alliansen för

något annat. Det kommer valet att handla om. (Applåder)

Anf. 17 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:
Herr talman! Jag nämnde att Bill Clinton hade som idé att komma bort från det partipolitiska käbblet och snarare försöka adressera verkliga samhällsproblem. Jag tror att det är en väldigt viktig utgångspunkt. Jag tror att Mona Sahlin här representerar något gammalt som säger att jag är fienden.

Jag vill gärna säga till Mona Sahlin: Du är inte min fiende. Politik handlar om att adressera samhällsproblem som är verkliga för människor i deras vardag. Det är vår fiende, problemen som människor upplever. Vi är bara politiska alternativ som vi ger som vägval till väljarna när det gäller att besluta om vem det är de vill ska leda till rätt typ av svar på de samhällsutmaningar vi ser.

Med Mona Sahlins synsätt blir det viktigaste att angripa person, att raljera och att ge sig på enskilda individer. Jag vill säga att det vill vi inte se mer av i svensk politik. Det vill vi inte importera från andra länder.

Låt mig också säga att den som inte ser till att jobben växer till har inte råd med de insatser vi båda vill se i sjukvården. Ert budgetalternativ innebär 60 000 färre sysselsatta. Du kommer inte att ha resurserna, Mona Sahlin, att orka med de löften du ställer ut. (Applåder)

Anf. 18 MONA SAHLIN (s) replik:
Herr talman! Fredrik Reinfeldt låter så vänlig och timid och pratar om att nu ska vi inte ha konflikter och vi ska inte prata om fiender. Sedan dämmer han plötsligt till med en fullständigt osannolik och osann siffra bara tagen ur luften, att 60 000 jobb skulle försvinna om vårt budgetalternativ blev vid handen.

Det är inte sant. Det vet du också, Fredrik Reinfeldt. Det finns två tydliga alternativ. Vårt handlar om jobben men också om rättvisan, för vi är övertygade om att rättvisa inte är ett hot mot att jobben ska växa utan precis tvärtom. Det är inte genom sämre villkor för de arbetslösa som jobben blir fler. Det är inte genom lägre ersättningar för de deltidsarbetslösa som jobben som kvinnorna söker blir fler.

Det är något djupt tragiskt med Fredrik Reinfeldts sätt att uttrycka sig. Om jag säger att du är fienden tror jag att alla andra här förstår att det är du och ditt politiska alternativ, du och dina politiska lösningar. Debatten och konflikterna är inte något man ska vara rädd för utan söka. Det är typiskt, tycker jag, för en regering som känner sig så trängd och så instängd i ett hörn att man till och med tycker att livslusten i demokratin och debatten blir ett problem. Moderaterna är socialdemokratins fiende, nu och för alltid. (Applåder)

Anf. 19 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:
Herr talman! Att ha ett kort minne och fiffla med statistik tror jag är till stor hjälp för Mona Sahlin och Socialdemokraterna. Låt mig göra några korrigeringar.

När det gäller ungdomsarbetslösheten har sysselsättningen ökat med 45 000 personer, och ökningen är den kraftigaste som har uppmätts sedan mätningarna började 1963. Det är sanningen.

På ett år har långtidsarbetslösheten bland ungdomar minskat med 12 000 personer. Håll dig till sanningen, Mona Sahlin! Jag förstår att du ogillar politiken, men du kanske kan gilla resultatet.

En annan fråga som är viktig och som vi har många debatter om handlar om jämställdheten. Också där är Mona Sahlin mycket missnöjd med regeringens politik. Men låt mig påminna om de jämställdhetspolitiska mål som sattes upp 1994! Centerpartiet har gjort en utvärdering av resultaten från Socialdemokraterna. Lönegapet mellan kvinnor och män ökade med 3,5 procent. Antalet ensamstående fattiga kvinnor ökade med 80 procent under Socialdemokraternas regeringstid. Ökningen av pappor som tog föräldraledigt och hade ansvar för

sjuka barn tog myrsteg. Andelen kvinnor som drev företag låg kvar på samma nivå som 1994. Andelen kvinnliga chefer låg kvar på samma nivå som 1994.

Vår politik kallar jag en politik som går framåt. Mona Sahlin menar att deras politik var bra.

Nu sänker vi skatten för de lågavlönade kvinnorna. Vi inför avdrag för hushållsnära tjänster så att inte bara de rikaste männen utan också kvinnor med normala inkomster kan köpa dem. Vi genomför en handlingsplan när det gäller våld mot kvinnor. Vi får mer resurser till ökad rehabilitering, och vi satsar mer resurser på att kvinnor ska starta företag.

Min fråga till Mona Sahlin är: Vad är det som är så fel med att kvinnor i vårdsektorn – sjuksköterskor och vårdbiträden – lärare och andra får 1 000 kronor mer i månaden? Vad är det som är så fel med det? Kan inte de få chansen att leva på sin lön? Vad är det som är så fel med att vi ökar insatserna för rehabilitering så att kvinnor kan komma tillbaka till arbetslivet? Varför är det bara de rika männen som ska ha råd med hushållsnära tjänster och inte kvinnor med normala inkomster? (Applåder)

Anf. 20 MONA SAHLIN (s) replik:
Herr talman! Om det är så viktigt att kvinnor ska kunna leva på sin lön, varför gäller inte det de deltidsarbetslösa kvinnorna inom vård, omsorg och handel? Varför är beskedet till dem att just de ska få sin inkomst så oerhört nedvärderad? Vad är jämställdheten i det?

Vad är jämställdheten med vårdnadsbidrag när diskussionen hela tiden handlar om hur kvinnor ska kunna förena arbete med att ta hand om familj och barn? Är lösningen verkligen att sluta arbeta och vara hemma? Är det Centerns tanke om jämställdhet och jämlikhet?

Det är också intressant att höra missnöjet med politiken som Maud Olofsson försöker försvara. Nu har jag hört två personer som är jättenöjda med regeringens politik så här långt: Fredrik Reinfeldt och Maud Olofsson. Jag kan gissa att det snart kommer två personer till som är jättenöjda med allt regeringen gör. Men har det någonting med hur väljarna – de arbetslösa, de sjukskrivna och kvinnorna som vill ha rimliga villkor – faktiskt ser på sin verklighet? Det är det politiken och debatten handlar om i dag, Maud Olofsson – inte att stå och desperat försöka försvara att klyftorna faktiskt växer och inte av en händelse utan beroende på regeringens politik.

En del av de kvinnor som Maud Olofsson nu talar om jobbar just inom vård och omsorg. Många av dem jobbar i Stockholms läns landsting. I och med förändringarna i avtalen när det gäller sekretess och tystnadsplikt får de anställda hos de privata vårdgivare som nu tar över inte del av offentlighetsprincipen och rätten att fritt påtala kritik, eftersom man har gjort dessa förändringar i avtalen. Vad säger Centern om det? Varför har inte Centerpartiet motsatt sig denna inskränkning av rätten till offentlighetsprincipen? Det måste väl vara viktigt att den gäller i alla delar av offentlig verksamhet, också i Stockholms läns landsting?

Anf. 21 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:
Herr talman! Jag förstår om Mona Sahlin inte vill svara på frågorna, men jag ställde faktiskt tre frågor. Jag ställde frågan: Vad är det som är så fel med att kvinnor – vårdbiträden, sjuksköterskor, lärare och andra – får 1 000 kronor mer kvar i månaden? Det är 12 000 kronor på ett år. Vad är det som är så fel med det? Tror inte Mona Sahlin att också de har en känsla av att de skulle vilja kunna leva på sin lön?

Vad är det som är så fel med att vi stärker rehabiliteringsinsatserna för alla de långtidssjuka som Mona Sahlin var med och bidrog till att öka under sin regeringstid? Vad är det som är så fel med att vi hjälper människor att komma tillbaka till arbete?

Jag inser att det är många människor som fortfarande är sjukskrivna, förtidspensionerade och arbetslösa. Men det är ändå 164 000 färre i utanförskap än när Mona Sahlin var med och styrde Sverige.

För mig är detta en moralisk fråga. Jag accepterar inte att människor sorteras bort. Men det gör tydligen Mona Sahlin. Till vilket pris som helst diskuterar Mona Sahlin bidrag, åtgärder, Amsåtgärder och meningslösheter – men inte hur vi ska få fler människor tillbaka till arbete så att de känner att de är en del av samhället. Jag tycker att det är förfärligt att lyssna till Mona Sahlin! (Applåder)

Anf. 22 MONA SAHLIN (s) replik:
Herr talman! Jag ska inte återgälda den komplimangen, huruvida det är förfärligt eller inte att lyssna till Maud Olofsson. Den får stå för sig själv.

Frågan Maud Olofsson ställde har faktiskt fått ett svar, både nu och flera gånger om, men ibland vill man inte lyssna. Vad är felet med att man ska få 1 000 kronor mer i månaden, säger Maud Olofsson. Svaret är också: Vad är felet med att det är de arbetslösa som får lägre ersättning? Det som är fel är att de deltidsarbetslösa kvinnorna inte ska kunna stämpla längre utan ofta hänvisas till socialbidrag.

Det är inte jag som pratar om bidrag här, Maud Olofsson. Det är du. Det är du som pratar om vårdnadsbidraget. Det ska ge människor en peng för att de inte arbetar, eftersom ni inte kan komma åt problemen med jämställdheten.

Vi ser så olika på vad som är förfärligt och inte för landets kvinnor. Jag avstår från att återgälda komplimangen, men vårdnadsbidrag, sänkta ersättningsnivåer och sämre jämställdhet tycker jag, Maud Olofsson, är förfärligt. Den politiken får du försvara. (Applåder)

Anf. 23 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:
Herr talman! Jag tror att Mona Sahlins inledningsanförande var historiskt. Jag tror, utan att ha hunnit kolla det med säkerhet, att det var första gången en socialdemokratisk partiledare i Sveriges riksdag håller ett inledningsanförande i en partiledardebatt utan att nämna orden ”jobb” och ”full sysselsättning”.

Det var på den tid Mona Sahlin var minister som antalet förtidspensionärer i Sverige blev fler än antalet företagare. Det enda Socialdemokraterna nu lovar med säkerhet inför valet 2010 – jag lyssnade på Nuder i lördags i radion – är att om Socialdemokraterna vinner ska bidragen till dem som inte arbetar återigen öka. Det är det enda löfte man med säkerhet ger. Några förslag om hur jobben ska bli fler eller hur de många nya jobb som nu skapas ska förbli permanenta finns inte hos Socialdemokraterna.

Mona Sahlin, det här stämmer överens med den intervju du gjorde i somras i ett magasin som alla som åkte tåg kunde läsa. Där angav du de tre viktigaste framtidsfrågorna för Sverige, men jobb och full sysselsättning fanns inte med. Jag tror inte att detta hade hänt på Erlanders och Palmes tid.

När var det egentligen Socialdemokraterna övergav arbetslinjen och i stället valde bidragslinjen? När var det ni slutade tro på människor och i stället började tro på systemen? Ni förminskar människor genom att betrakta dem som sociala klienter. Människor behöver känna förväntningar på sig. Det är det som är arbetslinjen.
Alla kan inte leva på bidrag, Mona Sahlin, men alla kan bidra med något. (Applåder)

Anf. 24 MONA SAHLIN (s) replik:
Herr talman! Just det där sista har vi hört jag vet inte hur många gånger från Jan Björklunds mun här i kammaren. Jag tror att vi börjar lära oss det uttrycket.

Som vanligt var det inte helt sanningsenligt det Jan Björklund sade, för jag nämnde visst ordet ”jobb” i mitt anförande. Jag tror att alla som

lyssnade också förstod att det som politiken handlar om, hur man får tillbaka människor till arbete, också handlar om lika villkor för sjukvård och omsorg och hur snabbt man får hjälp och stöd när man råkar illa ut, oavsett om man är barn eller om man råkar illa ut i jobbet. Den som inte begriper att en bra sjukvård och en bra socialförsäkring och trygga socialsystem är en väg för arbetslinjen, den har inte förstått mycket. Det här förstod folkpartister mycket väl förr, Jan Björklund. Det som är fascinerande är att Jan Björklund fortfarande inte ser hela arbetslinjen: både att man ska göra det man kan och att man också alltid ska få stöd och hjälp för att kunna komma tillbaka.

Om man fortsätter att vägra se att a-kassa inte är ett bidrag för att inte jobba utan en omställningsförsäkring för att snabbast möjligt kunna komma tillbaka till arbetet, då kommer man aldrig att ens i teorin kunna förändra villkoren för de löntagare som i dag har förlorat jobbet eller riskerar att förlora jobbet.

Socialdemokratins alternativ är tydligt. A-kassan är inget bidrag. Den är ett stöd, en uppbackning och en omställning för att kunna komma tillbaka snabbare till arbetslivet. Det tänker vi ta strid för också i valet 2010. (Applåder)

Anf. 25 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:
Herr talman! Mona Sahlins replik blev nu en bekräftelse på det jag sade. Det är inget snack om jobb, inget snack om full sysselsättning, utan det är snack om bidrag och a-kassa. Det är ert alternativ.

Inget är så socialt ansvarstagande, inget är så rättvist, som att människor som befinner sig i utanförskap får jobb och egen försörjning. Ingenting bidrar så till att öka rättvisan i ett samhälle.

Herr talman! Jag hörde Mona Sahlin och statsministern tala om opinionssiffror. En del frågar sig hur det kan gå så bra för vänsterblocket i mätningarna eftersom de inte presenterar någon politik. Svaret är det motsatta. Det går så bra för vänsterblocket i mätningarna just därför att ni inte presenterar någon politik. Vad står ni för? Vad vill ni själva, och vad är ni överens om? Frågorna ekar obesvarade. Sanningen är att det är vi i alliansen som står för 2000-talets lösningar. Ni står för 1900-talets lösningar. Ni överlåter att skapa det nya åt oss. Allt det nya som föreslås säger ni nej och nej till. Ni är inget New Labour, Mona Sahlin, möjligen är ni de nya konservativa. (Applåder)

Anf. 26 MONA SAHLIN (s) replik:
Herr talman! Om det skulle vara så att vi socialdemokrater inte har någon politik, undrar jag vad det är ni har stått och skällt på i inlägg efter inlägg. Det lär vara att ni har reagerat på den politik vi står för. (Applåder)

Det är tragiskt att se ett historiskt så viktigt parti för kampen för de sociala trygghetsförsäkringarna låta som om det finns en motsats mellan kampen för full sysselsättning och kampen för ett tryggt och värdigt liv för att kunna komma tillbaka. Det är tragiskt att se, Jan Björklund. En socialdemokratisk politik för full sysselsättning innehåller inte bara själva sysselsättningspolitiken utan också vuxenutbildning för att ge en chans och en chans till. Den innehåller fler platser på högskolan för att få en chans och en chans till. Den innehåller en värdig omställningsförsäkring så att man inte ska behöva landa på socialkontoret utan på Arbetsförmedlingen eller i vuxenutbildningsklassrummen. Det är det som är arbetslinjen för en socialdemokrat. Det gör mig ont, även om jag inte är förvånad, att Jan Björklund inte begriper ett smack av detta. (Applåder)

Anf. 27 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:
Herr talman! Jag tror att det finns skäl att påminna lite grann om historien. Svenska folket valde en ny regering bland annat för att kunna ta itu med brister som finns inom äldreomsorgen och inom den svenska hälso- och sjukvården. Det är en uppgift som vi tar på allvar. Vi står alla i kammaren för att vi ska ha en gemensam finansiering av

vården och att vård ska ges efter behov. Det är en grundpelare i den svenska välfärdspolitiken, och det finns ingen i kammaren som står för något annat.

I dag skriver Mona Sahlin och Ylva Johansson en debattartikel där man lyfter fram just vårdfrågorna. Man gör precis som statsministern nämnde, nämligen att man försöker måla ut en annan bild än den verkliga av vad regeringen vill åstadkomma. Man föreslår ett antal åtgärder som handlar om att kvalitetssäkra vårdgivarna, om patientsäkerhet och om att korta vårdköerna. Det är precis det arbete som regeringen håller på att genomföra och som Socialdemokraterna i regeringsställning inte förmådde genomföra. På äldreomsorgens område lovade man nya boendeplatser, men man klarade inte av att leverera. Fler platser blev färre platser.

Mona Sahlin säger här att 2008 kan bli det år då arbetarens dotter och direktörens son inte längre delar väntrum. Ja, må det bli på det sättet. Min målsättning är inte att människor ska dela väntrum. Min målsättning är att människor ska få vård, att människor ska få den omsorg de är i behov av. Socialdemokraternas ambitioner på området är alldeles för vaga. (Applåder)

Anf. 28 MONA SAHLIN (s) replik:
Herr talman! Om 2008 blir året då i Stockholms läns landsting fabriksarbetarens dotter och direktörens son inte längre delar väntrum, säger socialministern: ”Ja, må det bli på det sättet.” Men min ambition är att de inte ska sitta i väntrum över huvud taget.

Var finns verklighetsförankringen? Var finns den moraliska hållningen i ett enda ord av de meningar Göran Hägglund nu sade? Menar man allvar med att förstå den moraliska digniteten i att det är behovet och inte försäkring hit eller försäkring dit som ska vara vägledande för den gemensamt finansierade vården? Vi ser inte två olika verkligheter för att vi är två olika partier som tittar på Stockholms läns landsting. Vi vill två helt olika saker med vad vården och omsorgen faktiskt ska stå för. Jag kommer att fortsätta som socialdemokratisk partiledare att förstå att det inte bara är fråga om att det må vara så om man inte har samma utgångspunkt, nämligen att det är fråga om behov och inget annat. Det är det som för mig är hela tanken med den offentliga vården och omsorgen, det vill säga den måste vara lika för alla. Fabriksarbetarens dotter och direktörens son ska dela vårdmöjligheter – inte utgå från vem som har försäkring eller inte. Här är ännu ett område där det finns två tydliga alternativ och två tydliga besked om vad valrörelsen 2010 också kommer att handla om. (Applåder)

Anf. 29 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:
Herr talman! Jag tror att Mona Sahlin försöker sätta sig på ganska höga moraliska hästar och på något sätt presentera det som om att allt var frid och fröjd under Socialdemokraternas regeringstid. Jag har försökt peka på att ett viktigt skäl till att svenska folket valde en ny regering var just otillfredsställelsen med att människor får vänta alltför länge och att äldreomsorgen fungerar för dåligt. Därför har vi som uppgift att ta itu med förändringarna. Det tar tid – det ska villigt medges. Men vi har ambitioner att åstadkomma förändringarna. Vi är inte nöjda med att saker och ting fördelas rättvist i den meningen att alla får vänta lika länge.

Wigforss lär ha sagt en gång att armod är lättare att fördras om det delas av alla. Men det kan inte vara ambitionen att åstadkomma armodet, och det kan inte vara ambitionen att åstadkomma lika lång väntan för alla. Ambitionen måste vara att korta köerna, få bort köerna, så att människor kommer till vården eller äldreomsorgen – att de får vård i tid.

Under Socialdemokraternas tid ökade antalet privata sjukvårdsförsäkringar från 0 till ungefär 280 000. Socialdemokraterna ondgör sig i dag mycket över de privata sjukvårdsförsäkringarna. Jag kan vara bekymrad över dem. De är ett tecken på att vi inte lyckats fullt med vad vi borde göra, men Socialdemokraterna bär ansvaret i den frågan.
(Applåder)

Anf. 30 MONA SAHLIN (s) replik:
Herr talman! Jag ska avstå från att försöka ge mig in i kampen om att vara mer moraliskt högtstående än vad Kristdemokraterna brukar vara och som Göran Hägglund också försöker bidra med i kammaren nu. De som lyssnade på mitt anförande hörde att jag också uttryckte självkritik. Det vet jag att Göran Hägglund också hörde. Allt är inte perfekt inom vården. Stora förbättringar måste göras bland de psykiskt sjuka eller de multisjuka äldre – för att ta två exempel.

Men vilket parti, Göran Hägglund, lovade i valet att vi nu ska få ett sjukvårdssystem där det är försäkringen som avgör vem som får vård först? Vilket parti lovade det i valet? Vilket parti vann valet på den typen av löften? Det gjorde förstås ingen. Ni sade en sak, och det blir något helt annat i verkligheten. Om det kommer också valet 2010 att handla om. Det är ännu ett exempel på två alternativ, två tydliga besked och en politisk ideologisk kamp som kommer att räcka många år till. (Applåder)

Anf. 31 LARS OHLY (v) replik:
Herr talman! Strax före jul kom en dom från EG-domstolen som påverkar svensk arbetsmarknad oerhört mycket. I det så kallade Vaxholmsmålet meddelade EG-domstolen att den svenska modellen, med möjlighet att ta till stridsåtgärder mot företag som inte följer svenska kollektivavtal, står under de regler som finns om fri rörlighet på arbetsmarknaden. Det innebär en helt ny situation, och för den svenska arbetarrörelsen måste det här vara en av de viktigaste frågorna att ta tag i.

Vi kommer att ha en särskild debatt här i riksdagen mellan partierna på fredag, men jag vill redan nu ta upp frågan därför att jag tycker att den är så väsentlig.

Man kan fråga sig: Hur hade det gått i EU-omröstningen 1994 om det då hade varit känt att svenska löntagare skulle tvingas in i ett system där deras konflikträtt ifrågasattes? Om jag inte minns fel försäkrade hela det svenska ja-etablissemanget inför omröstningen då att EU-medlemskapet inte på något sätt skulle äventyra den svenska modellen på arbetsmarknaden.

Nu får vi ett system där entreprenörer som anlitar utländsk arbetskraft får fritt fram att konkurrera med låga löner, utan att behöva riskera konflikter med svenska fack så länge de har kollektivavtal i andra länder.

Det här är ett resultat av en underdånig och anpasslig EU-linje som har slagit fel. Jag har inga förhoppningar på att den regering som sitter nu eller arbetsmarknadsminister Littorin på allvar ska förstå hur viktigt det här är och göra någonting åt det. Men jag har stora förhoppningar på att Socialdemokraterna tillsammans med oss tar problemet på allvar.

Därför är min fråga till Mona Sahlin: Är det rimligt att godkänna Lissabonfördraget om vi inte har fått undantag för den svenska kollektivavtalsmodellen? Är det rimligt att bara gå vidare som om ingenting har hänt utan att vi försäkrar oss om att den svenska arbetsmarknaden kan fungera som vi har sagt att den ska fungera?

Anf. 32 MONA SAHLIN (s) replik:
Herr talman! Det råder givetvis ingen som helst tveksamhet om att kampen för kollektivavtalen, kampen för rätten att konflikta om innehållet i dessa kollektivavtal, är mer än en grundsten för svensk arbetarrörelse och svensk fackföreningsrörelse. Det är viktigt inte bara för löntagarnas möjlighet att slåss för sina villkor, utan också för företagen, som vill ha sjysta och rimliga konkurrensvillkor, är det lika viktigt att kollektivavtalens ställning skyddas och värnas och att man slåss för dem.
Däremot tycker jag att Lars Ohlys analys sedan blir lite haltande. Det är som om Lars Ohly redan har gett upp och hoppar över det som jag delar, nämligen svensk samlad fackföreningsrörelses analys att det med regeringens benägna hjälp – om de nu står upp för att de också

vill stå för kollektivavtalen, vilket återstår att se – går att i den svenska lagstiftningen skydda precis de värden som är så väsentliga när det gäller svenska kollektivavtal och fackföreningsrörelsens ställning.
Vi socialdemokrater lägger nu tillsammans med våra fackliga kamrater all kraft på att göra det möjligt att i vår lagstiftning fortsätta att skydda och värna det som är fundamentet för vårt välfärdssamhälle, nämligen kollektivavtalen. Jag är övertygad om att det går. (Applåder)

Anf. 33 LARS OHLY (v) replik:
Herr talman! Låt mig ta två citat om vad den här domen innebär.
Ronnie Eklund, professor i arbetsrätt vid Stockholms universitet, har sagt: Den här domen betyder att vi ska ha en institutionaliserad social dumpning i den europeiska unionen.

Dan Holke, chefsjurist på LO-TCO Rättsskydd, har sagt: EG-domstolen inför nu tjänstedirektivet i sin ursprungliga lydelse, som både politiker och ministerrådet inom EU redan har sagt nej till.
Socialdemokraterna var överens om att vi skulle förhindra det. Det är inte jag som har gett upp. Tvärtom – jag säger att det finns möjligheter att bekämpa den nyliberala politiken inom den europeiska unionen genom att kräva ett undantag, genom att se till att vi får undantag. Precis som andra länder har mängder av undantag på olika områden behöver vi ett undantag som värnar den svenska kollektivavtalsmodellen och den svenska konflikträtten.

Det fungerar inte att förändra den svenska lagstiftningen. Vi behöver ett undantag i EU-fördraget. Det är orimligt att godkänna Lissabonfördraget innan ett sådant undantag finns på plats.

Anf. 34 MONA SAHLIN (s) replik:
Herr talman! Det råder, återigen, inga som helst skillnader i fråga om hur vi analyserar vikten av kollektivavtalens ställning. Däremot tycker jag att Lars Ohly hoppar över de inrikespolitiska möjligheterna och skuttar direkt på kritiken av den europeiska unionen. Jag är inte säker på att det är rätt analys, utan jag håller mig till det arbete som vi nu utför tillsammans med de fackliga kamraterna för att se vad vi kan göra i Sverige för att tillförsäkra oss den fortsatta rätten till både kollektivavtal och konflikter. Det är min utgångspunkt och ingen annan. (Applåder)

Anf. 35 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c):
Herr talman! I årtionden har fabrikernas löpandebandsprincip varit ledstjärna för hur den offentliga välfärden har formats. Vi medborgare har fått anpassa oss till de lösningar som har erbjudits av politiker inom den offentliga sektorn.

Men, mina vänner, människor är inte ting, lika lite som moln är fyrkantiga. Alla vill inte ha gröt till frukost och morotssoppa till lunch. Vi har alla olika behov, olika önskningar och olika drömmar. Vi vill bli respekterade som människor och för de behov och önskningar som vi har när vi blir gamla, när vi blir sjuka eller när vi behöver barnomsorg.
Till alla er som genom åren har tvingats in i socialdemokratins fållor är mitt budskap: Det är dags för förändring, en förändring som gör att man lyssnar på människor.

Det är dags för en diskussion om hur vi förbättrar välfärden i Sverige, för det är välfärden som ska anpassas till människor, inte tvärtom. Låt människors vardag och önskningar bestämma. Låt oss få en välfärd som respekterar gamla människors önskningar om en god välfärd. Låt barnfamiljerna ordna sin barnomsorg, därför att det är familjerna som ska bestämma hur den barnomsorgen ska se ut – vi ska som politiker bara skapa förutsättningar för det.

Det är också dags att vi får en diskussion om en vård som är mer tillgänglig än i dag. Man ska inte behöva vänta i flera år på att få en hörapparat. Man ska inte behöva sitta i timmar på en vårdcentral eller på akuten om barnet har fått öroninflammation.

Det måste finnas fler som kan ge vård och omsorg. Och i ärlighetens namn: Varför är storskaliga lösningar alltid bättre än små vårdföretag

som drivs privat eller av ideella organisationer? Här kan vi lära av andra länder. Själv kom jag nyss hem från Sydafrika, där en av oss i gruppen fick sina öron spolade på ett apotek. Det var ett litet, modernt apotek där en sjuksköterska kunde hjälpa oss direkt.

Den förändring vi behöver är att gå från massproduktion till mer av individuella lösningar och bättre kvalitet, inte bara offentligt utförda tjänster utan ett myller av olika lösningar som passar för olika behov och på olika platser i landet, där privata, offentliga och kooperativa lösningar samsas på ett bra sätt, där vi respekterar att människor är olika och där vi tar till vara all den kompetens som finns bland dem som jobbar inom välfärdssektorn så att kvaliteten blir bra.

Men om vi ska ha en bra välfärd med hög kvalitet måste fler jobba och fler företag startas. Det är därför som välfärdsfrågorna hör så intimt samman med jobbfrågan. Det visste generationer före oss, men det gäller också i dag. Det ramlar ingen manna från himlen även om en del tycks tro det.

När vi tog över regeringsmakten var det långt över en miljon människor som inte gick till jobbet en vanlig dag. Människor längtade efter ett jobb men fick inget annat än en Amskurs eller ett plusjobb. Unga ville ha plats på arbetsmarknaden men fick en meningslös åtgärd. Människor väntade på rehabilitering i åratal.

Sveriges framtid var lika ljus som en grådaskig januaridag. Klyftorna mellan dem som hade jobb och inte hade jobb ökade. Klyftorna mellan män och kvinnor ökade. Klyftorna mellan regioner ökade. Många kommuner i Norrlands inland hade gett upp hoppet om en positiv framtid och en möjlighet att få nya jobb.

Det här var arvet efter det socialdemokratiska maktinnehavet. Det var ett gigantiskt utanförskap och gigantiska klyftor som vänstermajoriteten hade skapat, och dessutom sade sig vara stolt över. Man häpnar!

Så är det inte längre. Sverige har förändrats. På ett år har utanförskapet minskat med 164 000 personer. Det är rekord. Nu har vi den kraftigaste jobbtillväxten i Norrlands inland på många år. Nu minskar långtidssjukskrivningarna. Nu får de med låga inkomster behålla mer av sin lön – 1 000 kronor mer i månaden. Nu får pensionärerna högre pensioner, till följd av en god ekonomisk utveckling. Nu startas fler företag – hela 30 000 det första halvåret. Nu kommer mer pengar till vägar och underhåll.

Det är därför som Centerpartiet känner sig så nöjt med den nya politiken. Steg för steg förändrar vi Sverige, även om det återstår en hel del att göra. Vi ska vara ett välfärdsland att räkna med – ett land som står starkt i den internationella konkurrensen.

Vad är då alternativet? Efter ett år med Mona Sahlin som ny partiledare är det tydligt att Socialdemokraterna inte vill ha några förändringar. Allt ska tillbaka till förr: mer bidragsberoende, fler Amskurser, höjda skatter, dyrare boende och ökade sociala och regionala klyftor till ett Sverige där de sjuka, de arbetslösa, de fattiga pensionärerna och företagarna lämnades utan hopp. Kort sagt: ett liv där hela året består av endast grådaskiga januaridagar.

15 månader har gått sedan vi fick väljarnas förtroende. Nu ser vi ljusningen. Nu vänder hoppet åter. Steg för steg minskas utanförskapet. Mycket har förändrats och förbättrats, men mycket återstår att göra. Jag tänker först och främst på klimathotet. Det är ett hot som är starkare än många någonsin har föreställt sig.

Det är ett hot som kräver förändringar på lokal och global nivå för våra barns och barnbarns skull. Här behövs ett tydligt ledarskap inom både politik och näringsliv, men det behövs också ett personligt ansvar. Ingen kan ensam hindra isarna från att smälta.

Vi måste rädda miljön tillsammans, och alla kan dra sitt strå till

stacken. Därför gör det mig glad att se att det nu är fler som väljer miljöbil, precis som jag gjorde en gång i tiden. Nu utgör miljöbilarna 18 procent av marknaden. Det är naturligtvis mycket tack vare regeringens miljöbilspremie, höjda koldioxidskatter och en styrning mot ett nytt och hållbart transportsystem.

Vi kan göra mycket mer. Ofta är det enkelt. Knäpp av tv:n och stäng av standbylamporna innan du går och lägger dig. Så kan var och en spara 10 procent av sin hushållsel. Byt till lågenergilampor, så sparar vi många terawattimmar. Handla mer lokalt och miljövänligt producerad mat, så minskar vi transporterna och utsläppen rejält. Fråga efter tuffa och moderiktiga ekologiska kläder, så kan modeindustrin ställa om sin produktion snabbare. Så kan även vi i framtiden uppleva de fyra årstiderna.

Jag vill inte möta klimathotet genom att ta kliv tillbaka i samhällsutvecklingen. Det andra vill förbjuda vill jag göra bättre. Vi kan inte sluta resa eller sluta handla globalt. Vi har byggt ett samhälle med städer, förorter och kommunikationer som förutsätter rörlighet och handelsplatser. Det är så vi har skapat vårt välstånd – ett välstånd som nu ger fantastiska möjligheter att forska, utveckla och satsa på ny miljöteknik.

Att leda utvecklingen mot ett hållbart samhälle är regeringens uppdrag, till gagn både för Sverige och för alla andra länder i världen. Den överenskommelse om klimatet och energin som statsministrarna undertecknade på EU-nivå innebär att EU-länderna ska minska koldioxidutsläppen med 20 procent, minska energiförbrukningen med 20 procent och öka andelen förnybara energikällor med 20 procent fram till 2020. I nästa vecka väntas bördefördelningen mellan länderna vara klar hos kommissionen och redovisas för medlemsländerna.

Vi vet redan nu att kraven på Sverige kommer att vara stora. Det kommer att innebära omfattande åtgärder för att minska energiförbruk-ningen både inom näringslivet och hos privatpersoner. Det kommer att innebära att vi kraftfullt måste satsa på mer av förnybara energislag i vår energimix och utveckla nya energi- och transportssystem som minskar koldioxidutsläppen.

Vi är redan på god väg. Sverige ska fortsätta att vara ledande i den hållbara utvecklingen. Tillsammans med oppositionen hoppas jag och Allians för Sverige därmed att kunna åstadkomma en långsiktig och hållbar energipolitik. Det ska vara en politik där vi både ser hur energi ska sparas och hur ny energi ska utvecklas. Samtalen är en framtidsfråga för Sverige och klimatet, och jag hoppas och utgår från att vi alla anstränger oss för att se till det som förenar och inte det som skiljer oss åt i energi- och klimatfrågorna. Det väntar sig våra barn och barnbarn att vi ska göra.

Sverige behöver fortsätta förändras, så att ännu fler får jobb och arbetskamrater och så att fler företagare vill anställa. Sverige behöver förändras så att vi får mer resurser till välfärden, så att mormor kan känna trygghet på gamla dagar, så att min dotter kan känna sig trygg när hon går hem från festen på lördagskvällen och så att våra barn får en skola som ger både kunskap, trygghet och arbetsglädje. Sverige behöver förändras så att vi får ett globalt ansvar för miljöförstöringen. Centerpartiet vill fortsätta på den väg som alliansregeringen har påbörjat, för människornas, trygghetens och för vår miljös skull. (Applåder)

Anf. 36 MONA SAHLIN (s) replik:
Herr talman! Maud Olofsson talade om hur hemskt det var under Socialdemokraternas regeringstid, för då var det bara en enda lång räcka grådaskiga januaridagar som vältrade sig över medborgarna. Det ser ju inte så jättesoligt ut ute nu heller, måste jag säga.

Jag har en enda konkret fråga, och den handlar om sjukvården och om det systemskifte som nu pågår. En frågeställning som jag vet att jag och Maud Olofsson i alla fall i ord delar i mycket gäller hur vi ska

kunna hjälpa fram fler små och medelstora företag och att detta också är viktigt när det gäller personalkooperativ och liknande inom vård och omsorg.

Därför är min fråga: Hur ställer sig Maud Olofsson till vårt förslag om att göra ett undantag i lagen om offentlig upphandling när det gäller just vård, för att möjliggöra för de små personalkooperativen att faktiskt leva vidare? Ställer Centerpartiet upp på det eller inte?

Anf. 37 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:
Herr talman! Det är intressant att Socialdemokraterna har blivit så intresserade av vårdfrågor. Precis som Göran Hägglund, socialministern, sade här nyss är det många som kommer ihåg alla de väntrum som byggdes upp under Socialdemokraternas tid. Det är inget ovanligt att få sitta i åratal och vänta på att få komma till vården. Jag tycker att det är bra när Mona Sahlin nu säger att vi måste ha fler utförare av vård, för det är också något som Socialdemokraterna har motarbetat, inte bara här i riksdagen utan också runt om i våra landsting.

Jag kommer själv från ett landsting där Socialdemokraterna styr och där man ser rött när det talas om privata eller kooperativa alternativ. Självklart vill vi ha fler alternativ. Självklart vill vi att kooperativa företag och privata företag ska kunna vara med i den offentliga upphandlingen.

Jag måste säga, Mona, att det inte är säkert att det är upphandlingsreglerna i dag som är problemet, utan det är tillämpningen. Om man i upphandlingsförfrågningen bara tar in priset och inte kvaliteten får man ett sådant resultat. Det är möjligt för politiker att redan i dag definiera upphandlingen på ett sätt som gör det möjligt att också väga in kvalitetsaspekter i den offentliga upphandlingen. Det har vi sett exempel på.

.Jag tror att det är viktigt att vi öppnar och hjälper kvinnor i vården som vill starta egna alternativ och kooperativ och som vill visa att det finns något annat än bara offentligt utförd vård och omsorg. Därför genomför också regeringen stora satsningar när det gäller avknoppningar från den offentliga sektorn. Därför satsar vi rejäla resurser på kooperativ rådgivning, så att de kvinnor som vill starta och driva företag får hjälp att göra det.

Därför startar Nutek nu en hemsida inom ramen för programmet för kvinnors företagande med hjälp för dem som vill starta verksamheter på det här området. Det tycker jag är bra. Om vi kan få stöd från Socialdemokraterna för den öppningen av den offentliga sektorn för att skapa alternativ så välkomnar jag det. Det stödet tror jag att väldigt många väntar sig. (Applåder)

Anf. 38 MONA SAHLIN (s) replik:
Herr talman! Den som har följt vårdutvecklingen de senaste åren runt om i landstingen i Sverige kan se att vi socialdemokrater inte säger nej till alternativ. Så är det absolut inte. Så har det inte varit, och så kommer det inte heller att bli.

Men nu handlar det om att de små konkurreras ut av de få gigantiska internationella vårdbolagen om man inte förändrar i lagen om offentlig upphandling. Det var min konkreta fråga. Det finns ett exempel här i Stockholms län. Det handlar om Södertälje sjukhus. I kö för att få driva det står nu Capio AB, Carema AB, Bruka Sjukvård AB, Praktikertjänst. Storägare i Carema är – vilket kanske inte alla vet – Singapores regering.

Är det så mycket bättre för personalen att ha Singapores regering som arbetsgivare än Stockholms läns landsting om man vill bevaka de små företagens möjligheter? Jag tänker framför allt på personalkooperativen. Jag tror att man behöver förändra i upphandlingsförordningen. Annars går vi från det som var tanken, nämligen valfrihet med många utövare, till några få internationellt mycket vinstdrivande sjukvårdsföretag till förfång för de små kooperativen. Ställer ni upp på att förändra i lagen om offentlig upphandling? Ja eller nej?

Anf. 39 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:
Herr talman! Det är intressant att höra Mona Sahlins intresse för Stockholms läns landsting. Mona Sahlin kanske skulle göra en resa ut i landet och till mitt landsting och studera hur positiva eller negativa Socialdemokraterna är till alternativ.

Hemma hos mig är inte privata och kooperativa alternativ ens en tanke. Det är den offentliga sektorn som ska utföra allting. Det är ju vi i alliansen och Centerpartiet som har drivit på för mångfald inom välfärdssektorn. Offentlig upphandling är naturligtvis en viktig del i det, men gör inte det till den stora frågan. Den stora frågan är: Är ni beredda att öppna för fler än bara den offentliga sektorn? Är ni beredda att stödja det program som regeringen nu genomför för att öppna den offentliga sektorn och se till att fler får starta och driva företag också inom välfärdssektorn?

Regeringen gör insatser för att hjälpa alla dem som vill. Jag tror att vi ska vara glada åt både stora och små företag som vill verka inom vårdområdet. Det finns också en stor kompetens hos många kvinnor som får anställning hos de företagen. (Applåder)

Anf. 40 LARS OHLY (v) replik:
Herr talman! Jag hoppas att även Maud Olofsson har haft en välbehövlig och skön ledighet som gör det möjligt för henne att återkomma till sina viktiga arbetsuppgifter med gott humör.

Vi i Vänsterpartiet har låtit riksdagens utredningstjänst utreda vilka konsekvenser skattesänkningar och försämringar i trygghetssystemen har fått för människor i olika delar av Sverige. Invånare i Stockholm och invånare i Västerbotten drabbas nämligen olika av de försämringar i a-kassa och sjukersättningar och de skattesänkningar som regeringen har genomfört.

När man tittar på tabellen över vinnare och förlorare ser man att i topp ligger Stockholm och Uppsala. Allra sämst ligger Norrbotten, Jämtland och Gävleborg. Även Västerbotten missgynnas kraftigt jämfört med Stockholms län till exempel. En normalinvånare i Västerbotten har fått 3 800 kronor mindre än en normalinvånare i Stockholms län.

Tittar man på inkomstförändringarna i procent ser man att skillnaderna är mycket större. Nästan 30 procent av inkomstförstärkningarna hos hushållen har hamnat i Stockolm, och 0,8 procent har hamnat i Jämtland.

Det är konsekvenserna ute i landet. Det är konsekvenserna för människor av den politik som förs av den regering som Maud Olofsson företräder.

Min fråga är helt enkelt: Är det här det nya Centerpartiets regionalpolitik? Är det här den rimliga fördelningen och den rimliga effekten av skatte- och utgiftsförändringar i statsbudgeten? Är det helt enkelt rimligt, Maud Olofsson, att stockholmarna ska gynnas så mycket på bekostnad av landsbygdsborna? (Applåder)

Anf. 41 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:
Herr talman! Det är intressant att Vänsterpartiet äntligen har börjat intressera sig för någonting utanför Stockholm och att Vänsterpartiet börjar fundera över något som händer på landsbygden. Jag har nästan inte hört det förut. Jag välkomnar det. Det är toppen.

Jag tror att jag känner Västerbotten och norra Sverige lite bättre än vad Lars Ohly gör.

Historien är följande. Vi hade en gigantisk arbetslöshet. Många hade sin försörjning av a-kassan. Många sjukskrevs för att det inte fanns jobb på orten. Det var verkligheten i Norrland när du stödde den socialdemokratiska regeringen.

Vad händer nu hemma hos mig? Vi har en arbetslöshet som är lägre än på många år. Det blomstrar i Norrlands inland. Det investeras i nya

jobb. Vi har investeringsplaner som kommer att ge goda förutsättningar för hela Norrland att få bidra till tillväxten framöver. Det är verkligheten.

När människor får välja mellan att vara försörjda av bidragssystem eller att försörja sig med eget arbete väljer människor arbete. Dessutom tillkommer sänkt skatt för dem som har låga inkomster. Det finns en större andel uppe hos mig.

Jag tycker att det är beklämmande att lyssna till oppositionen. Ni är så fasta i att människor ska leva på bidrag. Jag tycker inte att de ska det. Norrlänningarna efterfrågar inte att leva på bidrag. Vad norrlänningarna efterfrågar är att få ett jobb som man kan försörja sig på, en skatt som är rimlig så att man kan leva på sin lön. Det är det man efterfrågar. Man vill vara med och bidra till tillväxten. Man vill vara med och starta företag.

Med Vänsterpartiets politik ska alla vara anställda i offentlig sektor. Frågetecknen är stora när det gäller varifrån pengarna ska komma till alla de anställningarna.

Jag känner mig stolt över det jag har gjort. Det är riktiga jobb som nu växer fram. Det är en tillväxt där hela landet bidrar. Det är precis det som är Centerpartiets uppdrag: att minska de regionala och sociala klyftorna. (Applåder)

Anf. 42 LARS OHLY (v) replik:
Herr talman! Jag tar det som ett ja som svar på frågan om detta är Centerns nya regionalpolitik. Det är ett tydligt besked. Centerpartiet anser att det är rimligt att den skatte- och utgiftspolitik som ni för gynnar Stockholms läns invånare väsentligt mer än Norrbottens, Jämtlands, Gävleborgs eller Västerbottens läns invånare.

De invånarna har tydligen gjort något hemskt genom att bo i fel del av landet. De ska nämligen fortsätta att missgynnas genom den skatteförändring som genomfördes den 1 januari och de ytterligare försämringar i sjukersättningssystemen som den här regeringen står för.

Dessutom kommer kommuner och landsting att gå miste om statsbidrag eftersom ni har beslutat att frysa dem. Det innebär till exempel att man i Robertfors kommun går miste om 3 ½ miljon kronor. Det är åtta heltidstjänster. I Skellefteå kommun går man miste om 36 miljoner 2010. Det motsvarar 83 heltidstjänster. I Umeå går man miste om 56 miljoner kronor 2010. Det motsvarar 129 heltidstjänster.

Jag gratulerar Stureplanscentern till den nya regionalpolitiken.
(Applåder)

Anf. 43 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:
Herr talman! Jag kan glädja Lars Ohly med att den stora förtjänsten för kommunerna i mitt hemlän, Västerbotten, är att vi har sänkt arbetsgivaravgiften för ungdomar. Det gäller också andra län. Under de första månaderna hade länets kommuner, om jag inte missminner mig, tjänat 12 miljoner kronor. Det är klart att det är en förtjänst när fler kommer i arbete. Det är det man efterfrågar.

Jag förstår att Lars Ohly hela tiden vill prata bidrag. Jag vill prata arbete. Jag vill prata om hur vi kan försörja oss själva. Det jag nu ser hända i Norrland är mer tillväxt, fler företag som växer fram och fler människor som får arbete. Arbetslöshetssiffrorna i Norrlands inland är rekordlåga.

Vad är det som är fel med det, Lars Ohly? Ni är ett arbetarparti, säger du. Är det inte bra att människor får arbete?

Jag är stolt över det vi gör. Om jag kan minska klyftorna genom att människor får riktiga arbeten är jag stolt också över Centerpartiets insats. (Applåder)

Anf. 44 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:
Herr talman! Den här regeringen gillar att sälja ut gemensamma resurser. Jag tycker att det finns en del brister i långsiktighet när man ser hur den här regeringen agerar.

Jag hörde Maud Olofsson tala sig varm för att man ska jobba med miljöfrågorna inom EU.

Det är inte länge sedan – bara några veckor – som man hade fiskeförhandlingar inom EU. Man hade nåtts av larmrapporter om Kattegatt. Torskbestånden där ligger under säkra biologiska gränser, det vill säga att de riskerar att kollapsa när som helst. Man hade gjort provfiskningar från havsfiskelaboratoriet i Lysekil och inte hittat ett enda torskyngel. För sjätte året i rad föreslog experterna fiskestopp för torsk i Kattegatt. EU-kommissionen föreslog en minskning med 25 procent. Slutresultatet, efter att Sverige hade varit där och förhandlat, blev att man sänkte kvoterna med 8 procent. Över 90 procent av tidigare kvot fick alltså finnas kvar, trots att man föreslog ett fiskestopp.

Sveriges förhandlares och jordbruksministerns kommentarer till detta var att de var hyfsat nöjda. Det var så långt som man kunde förvänta sig att komma, säger vår jordbruksminister om detta.

Jag har väldigt svårt att förstå hur man kan vara nöjd med ett slutresultat av en förhandling som kan innebära att hela fiskenäringen kommer att slås ut för dem som fiskar torsk i detta område. Det kommer helt enkelt inte att finnas någon torsk kvar att fiska i framtiden.

Hur kan man gå till sina barn och barnbarn och säga att vi är hyfsat nöjda med att torsken dog ut lite långsammare i Kattegatt?

Anf. 45 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:
Herr talman! Jag tror att man ska gå tillbaka i historien och titta lite grann. Vad var Miljöpartiets bidrag till dessa gemensamma förhandlingar när ni stödde Socialdemokraterna? Jo, det var att ni satte er uppe på läktaren och sade: Stopp, stopp, stopp vi gör ingenting. Alltså förblev fisket precis som det var. Ingenting ändrades.

Det första som jordbruksminister Eskil Erlandsson gjorde när han kom till EU var att sänka fiskekvoterna. Det var det första beslutet som han var med och fattade på EU-nivå, till skillnad från det som ni i Miljöpartiet påverkade under den tid som ni hade makten.

Det som Eskil Erlandsson gjorde var att stärka kontrollen, den gemensamma kontrollen, så att de sänkta fiskekvoter som vi beslutar om verkligen blir sanning och verklighet. Bekymret med fiskekvoterna var att ingen följde det som man hade kommit överens om.

Nu har Eskil Erlandsson fortsatt att vara med och förhandla. Det är klart att vi inte är nöjda. Vi hade önskat att man hade kommit ännu längre. Men vi har kommit längre än Miljöpartiet. Det är det som är poängen. Vi har kommit betydligt längre därför att vi inte sitter uppe på läktaren och bara blockerar utan är med och förhandlar och påverkar. Det är så man påverkar EU. Man tar steg för steg mot det som man vill åstadkomma. Så har vi gjort på energi- och klimatområdet, och så gör vi också på fiske- och jordbruksområdet.

Jag känner en stor stolthet över att Eskil Erlandsson är så pådrivande, och jag tycker att det är bra att han är med och sätter kontroller och gränser.

Det som jag tycker att Maria Wetterstrand ska fundera över är: Vad var det som var ert bidrag med er placering uppe på läktaren? Jo, det var att man fortsatte som förr, och det är inte särskilt mycket att vara stolt över. (Applåder)

Anf. 46 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:
Herr talman! Jag tolkar det som att Maud Olofsson också är hyfsat nöjd och tycker att detta är så långt som man kunde förvänta sig att

komma. Maud Olofsson säger att man inte kan gå in i en förhandling med att säga stopp.

När forskningen sex år i rad har sagt att detta fiske behöver stoppas, då ska man gå in i förhandlingen med den uttalade ambitionen att man ska kompromissa och förhandla bort ett fiskestopp. Redan innan Eskil Erlandsson åkte ned till Bryssel var man med på kommissionens förslag om att dra ned minskningen till bara 25 procent.

Det ska också sägas att i just detta fall med Kattegatt är det två länder som fiskar där. Det är Sverige och Danmark. Om man inte ens kan klara av att komma överens mellan Sverige och Danmark och förhandla om detta till någonting bättre än minus 8 procent, då tycker jag att man ska börja fundera över den strategi som man har valt, att gå in i dessa förhandlingar och säga att man är beredd att kompromissa till vilken nivå som helst bara för att man ska vara villig att kompromissa och måste samtala med de andra. Det är en strategi som kommer att leda till att torsken försvinner i dessa hav i framtiden.

Anf. 47 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:
Herr talman! Jag vill bara tala om att Maria Wetterstrands och Miljöpartiets strategi kommer att leda till ett ännu större utfiske. Så länge ni sitter uppe på läktaren och inte är med och försöker få ned fiskekvoterna kommer nämligen utfiskningen att fortsätta.

Vi är inte nöjda med resultatet. Vi hade velat gå längre. Det har Eskil Erlandsson också uttryckt. Men vi har kommit mycket längre än vad Maria Wetterstrand någonsin kom därför att hon valde att inte delta i den diskussionen och påverka besluten.

Den här regeringen har bestämt sig för att vara en aktiv part i EU-samarbetet. Med den ingång som Miljöpartiet har i EU-frågan förstår jag att man inte vill det. Men jag kan bara konstatera att vi har kommit mycket längre i att faktiskt minska utfiskningen av torsken än vad Miljöpartiet någonsin gjorde därför att vi har varit med och påverkat besluten. Ni ändrade ingenting därför att ni valde att inte vara med och påverka.

Vi har förbättrat kontrollen, och vår gemensamma ambition är naturligtvis att vi ska komma ännu mycket längre. Jag vet att Eskil Erlandsson jobbar mycket hårt för det. Vill ni ge stöd till det är det väldigt bra, tycker vi. (Applåder)

Anf. 48 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp):
Herr talman! Nu har den här debatten pågått i 1 timme och 45 minuter. Det betyder att ytterligare ungefär 30 svenskar på den tiden har fått fast reguljärt jobb. Takten är nu nämligen ett nytt jobb var fjärde minut, dygnet runt, varje timme, vardag som helgdag. På ett år har det blivit över 100 000 nya jobb. Det är inte vänsterblockets gnällande, som vi har hört här i dag, som skapar de nya jobben, utan det är regeringens arbetslinje.

Något av det viktigaste som en människa kan lära sig under sin uppväxt är betydelsen av hårt arbete, att försörja sig själv, att alltid försöka göra det som är rätt, att behandla andra människor med respekt och att se alla människors särskilda värde och potential.

Vi politiker kan inte, och ska inte, leva livet åt människor. Men var och en ska få möjlighet att utveckla sin potential och få ständigt nya livschanser. Ett samhälle som bygger på denna liberala grundtanke ställer också krav på varje enskild människa. Vi måste alla ge, inte bara ta. Det är så man gör skillnad.

Solidaritet med sina medmänniskor innebär att var och en anstränger sig för det gemensammas bästa. Solidaritet kan inte bara utövas via skattsedeln och via valsedeln.

Människor är större än att bli betraktade som sociala klienter. Ett socialt välfärdssamhälle är någonting mycket mer än socialbidragsnormer. Grundtanken för regeringens politik är ett värderingsskifte, från

bidragslinjen tillbaka till arbetslinjen. Regeringens politik har givit imponerande resultat i statistiken. Knappt 150 000 fler människor än vid regeringsskiftet 2006 har nu reguljärt jobb.

Mona Sahlin anklagar regeringen för att vara orättvis. Det är den ständigt återkommande anklagelsen. Men varför skulle det vara mer rättvist och mer solidariskt att betrakta hundratusentals svenskar som uträknade? Ett fundamentalt misstag som Socialdemokraterna gör är att misstolka begreppet rättvisa. I Mona Sahlins värld är bidrag och omhändertagandementalitet detsamma som rättvisa och godhet. I den socialdemokratiska ideologin om det starka samhället betraktas medborgarna som svaga, medlemmar av olika svaga grupper, som måste tas om hand.

Sanningen är den, herr talman, att fler människor lever på sitt eget arbete i dag än någonsin tidigare i svensk historia. Sverige är därför mer rättvist än någonsin.

Herr talman! Vi är medvetna om att opinionsläget just nu är motigt för regeringen. Vi har under det första året fattat beslut som är tuffa men nödvändiga. De nedkallade inte allas förtjusning när de fattades, och det är vi medvetna om, och vi var medvetna om det redan innan vi fattade dem.

Socialdemokraterna har skällt som bandhundar och varit mot allt. Pär Nuder har varit mot allt sådant som han själv var för när han var minister.

Men nu har de tuffa besluten i allt väsentligt tagits. Nu är det dags att skörda under de kommande åren. Nu är det dags att genomföra de satsningar som blir möjliga tack vare de tuffa besluten. Skolan, förskolan, psykiatrin, forskningen, infrastrukturen är ett antal av de strategiska områden som vi avser att satsa på under de kommande åren. Detta är möjligt därför att fler människor har jobb och inte lever på bidrag. Detta är möjligt därför att fler människor betalar skatt.

Skatterna har inte höjts. De har sänkts. Men fler människor betalar skatt därför att de har jobb. Det är så vi får resurser till våra gemensamma satsningar och till vår gemensamma välfärd.

Det finns frågor – de ventileras till exempel i medierna just nu – där även partierna inom alliansen har olika utgångspunkter. Men sanningen är ändå att den borgerliga alliansen är mer enig i de politiska frågorna än vad de borgerliga partierna någonsin har varit tidigare i svensk historia. De rödgröna partierna är mer splittrade än på mycket lång tid.

Herr talman! Historiskt har det förr i tiden ofta rått enighet om svensk utbildningspolitik. Det skulle finnas tydliga incitament för förkovran oavsett föräldrarnas ekonomiska förhållanden och oavsett föräldrarnas sociala ursprung. Höga bildningsideal var viktiga. Den som var begåvad skulle få gå vidare och studera oavsett vilken typ av hem som han eller hon var född i. Brist på förväntningar hemifrån skulle mötas av höga krav och förväntningar i skolan. Klassresan skulle uppmunt-ras.

Men efter 1968 års vänstervåg förändrades hela detta perspektiv. I strävan efter jämlikhet slog den politiska pendeln över. I stället för att göra det möjligt för alla att arbeta sig till en studentexamen skulle jämlikhet uppnås genom att studentexamen avskaffades. Betygen skulle tas bort eftersom man uppfattade det som att akademikerbarn hade högre betyg än arbetarbarn. Därför var de ojämlika.

Det här synsättet begränsades inte till skolans område. Ständiga marginalskattehöjningar och värnskatter har lett till att studier ofta inte längre lönar sig.

Socialdemokraterna och Vänstern var så angelägna om att undvika eliter att man ville avskaffa incitamenten för förkovran. Vad man inte såg var att utan formella meriteringssystem skapas nya eliter – de som förstår koderna eller de som har rätt partibok.

Varje vardag går mer än en miljon elever i Sverige till skolan. Många av dem har föräldrar som själva har akademisk bakgrund och som är studieinriktade. De ställer höga krav på sina barn. De pushar, läser läxor med barnen och sänder tydliga signaler till barnen om att skolarbetet är viktigt, och de accepterar inget slarv.

Men det finns en annan grupp barn för vilken det inte finns någon där hemma som ställer krav på studieresultat. Föräldrarna misslyckades kanske själva i skolan eller orkar inte ha förväntningar. Ingen där hemma frågar om resultaten. Det riktigt stora misstaget som svensk utbildningspolitik gjort i decennier har varit att tro att man är snäll om man har låga förväntningar på de eleverna.

Det är just denna grupp barn som är förlorarna i vänsterns skolsystem. Det är barn som växer upp i hem utan studietraditioner, utan föräldrar som pushar och utan en skola som pushar.

Om man ska lära sig att hoppa höjd är det naturligtvis trist att riva ribban. Men vilken slutsats ska man dra om en elev i skolan river ribban, om en elev blir underkänd? Vår slutsats är att ge eleven mer hjälp, mer stöd, mer träningstid och mer av träningsinstruktörer. Vi ska visa att vi bryr oss, att vi engagerar oss och att vi har höga förväntningar. Vänsterblockets slutsats är att förbjuda ribban.

Herr talman! Att ställa krav på eleverna i skolan, krav som paras med mycket stöd och hjälp åt de elever som ska nå kraven, är inte att vara elak mot eleverna. Att ställa krav i skolan är att bry sig om eleverna.
(Applåder)

Anf. 49 MONA SAHLIN (s) replik:
Herr talman! Jan Björklund pratade om jobben, om ett antal jobb per minut, kvart eller tio minuter, eller vad det nu var. Det är sant att det kom till fler riktiga jobb under vårt sista regeringsår än det gjort under den borgerliga regeringens första regeringsår. Det är också fakta, Jan Björklund! Så vad gnäller vi på?

Förra gången var det jag som borde dra upp mungiporna och se lite gladare ut. Nu heter det att vi gnäller så fort vi står här och uttrycker kritik och faktiskt gör det som nu är vårt uppdrag, nämligen att opponera mot den politik som vi tycker är djupt orättfärdig.

Vad opponerar vi då mot? Jo, mot att klyftorna har ökat mellan dem som har och dem som inte har. De har inte ökat av en händelse, utan de har ökat medvetet därför att förutsättningarna för till exempel a-kassan – detta icke-bidrag, denna försäkring – så grovt har raserats. Över 300 000 människor har lämnat a-kassan, Jan Björklund, därför att de inte tycker att de har råd med den.

Jag skulle vilja ställa ett par frågor.

I går stod det i Svenska Dagbladet att nästan 1 300 jobb riskerar att försvinna i pappersindustrin. Det är många varsel som nu kommer: i Kvarnåsen 13 jobb, i Husum 130 jobb, i Utansjö 140 jobb, i Norrsundet 325 jobb, i Vimmerby 15 jobb och så vidare.

Hur, Jan Björklund, ska det bli för de här människorna? Om vi hade regerat hade vi haft kvar en stark kvalificerad arbetsmarknadsutbildning. Vi hade inte dragit ned inom komvux, och vi hade haft en a-kassa – omställningsförsäkring, Jan Björklund! – så att man inte måste sälja huset och flytta dag ett.

Vad är ert svar till dessa människor, och vad ska de göra?

Min andra fråga handlar om avtalsförsäkringarna. Om det nu är okej att ha privata försäkringslösningar för sjukvård undrar jag varför ni förbjuder de försäkringar för ersättning vid sjukdom som fack och arbetsgivare har förhandlat fram. Vad, Jan Björklund, är logiken i detta?

Anf. 50 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:
Herr talman! Det är modigt av Mona Sahlin att ta upp siffrorna över sysselsättningen. Det har ju vid ett flertal tillfällen avslöjats vad som ligger bakom de där siffrorna.

Det sista året med den socialdemokratiska regeringen som Mona Sahlin så ofta pratar om skapades det si och så många jobb. Men sanningen, Mona Sahlin, beträffande de siffror som du brukar hänvisa till – ibland är det 78 000 och ibland 93 000 som du har hävdat – är att 80 procent är tillfälliga jobb. En stor del är arbetsmarknadsåtgärder. Du räknar till och med in 11 000 tusen plusjobb och ett par tusen friårslediga när det gäller de jobb som skapades under ert sista år. Det är en helt sanslös matematik. Vi talar om *riktiga* jobb.

Mona Sahlin, pappersindustrin är det ännu modigare att ta upp. Anledningen till att svensk pappersindustri måste klappa igen är i stor utsträckning den gröna skatteväxling som genomfördes under förra mandatperioden och som du var ansvarig för. Det är anledningen!
Jag träffade Pappersindustriarbetareförbundets ledning i Västsverige häromdagen. Det var på torsdagen förra veckan på ett möte i Karlstad. De är oerhört bekymrade också över vår politik, men de är ännu mer bekymrade över den politik som det rödgröna alternativet står för. Det gäller då mycket detta med den energi- och klimatpolitik som förts i Sverige och som gör att pappersindustrin hotas.

Jag såg att du, Mona Sahlin, var i Norrsundet när Stora Enso lade ned sin fabrik där och att du framförde ditt beklagande. Det hade varit klädsamt om du hade berättat något om vem som haft ansvaret för elprisökningarna under de senaste fem sex åren i Sverige. Det hade varit klädsamt, Mona Sahlin!

Avslutningsvis: Mona Sahlin, det har ju varit en debatt mellan dig och mig delvis i medierna under de senaste veckorna om det här med betyg och skriftliga omdömen i skolan. Som jag har sagt inför vi nu skriftliga omdömen i skolan; det har vi gått till val på. Jag kommer att bjuda in Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet till samtal om betygen under våren. Jag hoppas att du kan ta tillbaka ditt ultimatum och komma till de samtalen. (Applåder)

Anf. 51 MONA SAHLIN (s) replik:
Herr talman! Ibland avslöjar man sig, Jan Björklund, i de små kommentarerna. Plusjobb är också riktiga jobb. De jobb som plusjobbarna utför var och är riktiga och viktiga jobb – punkt.

Det andra, den gröna skatteväxlingen, vars effekter regeringen nu får så mycket beröm för och väldigt gärna tar emot beröm för står Jan Björklund nu här och bara – pang! – avrättar som vore detta det värsta som tillförts svensk miljöpolitik. Intressant!

En tredje sak: När jag var energiminister tog jag tillsammans med industrin och fackföreningsrörelsen fram ett förslag som handlade om att få ned elpriserna och om att öka konkurrensen på elmarknaden. Alla de förslagen har ni stoppat i papperskorgen. Ta fram dem!

När det handlar om skolan är Jan Björklund ibland enbart fascinerande. Som en dålig kopia av Bruce Lee vandrar han igenom vänsterpolitikens skolpolitik, döper om den, avrättar den och förolämpar den. Sedan säger han: Jag hoppas att ni ställer upp på att samarbeta.

För ungarnas skull ska jag inte avfärda det. Men det hela är intressant. Förr sade du alltid: Lyssna på professionen! Nu när professionen uppmanar till att lägga betygsliknande omdömen åt sidan åker hörlurarna på, och du hör ingenting. Vi ska försöka medverka ändå, Jan Björklund. Men var är din vilja? (Applåder)

Anf. 52 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:
Herr talman! Att den fackliga ledningen i Lärarförbundet, som traditionellt har stått bakom många av de socialdemokratiska skolreformerna, nu är jättearg över att vi vill ha skriftliga omdömen och betyg tidigare är inget nytt för mig. De har varit det varit i åratal och skällt på detta.

Det betyder inte nödvändigtvis att Sveriges lärarkår tycker så. Det är säkert splittrat där precis som hos resten av svenska folket.

Herr talman! Jag eftersträvar största och bredaste möjliga enighet om de utbildningspolitiska reformer som vi kommer att genomföra. Men enigheten kommer inte att innebära att flumskolan blir kvar. Den kommer vi att lämna bakom oss.

Det är viktigt att vi höjer skolresultaten i Sverige. Med de reformer som vi har aviserat kommer det i allt väsentligt att ske. Vi är beredda att ge och ta i detaljer så att säga, men huvudinriktningen måste vara att vi ska bort från flumskolan och mot en mer kunskapsinriktad skola. Det kommer att ske, med eller utan Mona Sahlins medverkan.
(Applåder)

Anf. 53 LARS OHLY (v) replik:
Herr talman! Det fanns någonting väldigt sympatiskt i Jan Björklunds inlägg. Han förbrukade nämligen bara sju och en halv minut av sina tio minuter. Det tycker jag är sympatiskt. Har man inte mer att säga är det dumt att man fortsätter i tio minuter. I stället kan man avsluta efter sju och en halv minut.

(Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp): Det skulle du kanske pröva.)

Folkpartiet är väl, herr talman, det parti som har tagit ledartröjan i tävlingen om att vara det sämsta miljöpartiet. Det finns inget annat parti som nästan aldrig talar om miljön, inte har några spännande förslag och inget nytänkande och som tydligen, enligt replikskiftet med Mona Sahlin, nu också ser skatteväxlingen som det nya onda som ska bekämpas i samhället. När Folkpartiet någon gång hörs i miljödebatten föreslår man mer kärnkraft. Det är trippelfel, Jan Björklund!

För det första handlar det om en ändlig energikälla som skapar icke-återställningsbara sår i jordskorpan, som är farlig i drift och som skapar problem med radioaktivt avfall som ännu inte är lösta.

För det andra är det rent lurendrejeri. Vad ni gör är att ni försöker påskina att människor inte behöver ställa om och att samhällen inte behöver ställa om, att vi inte behöver ta klimathotet på allvar därför att lösningen finns i form av mer kärnkraft. Det är att lura människor och att inte ha insett den enorma betydelse som den nya kunskapen om den globala uppvärmningen har.

För det tredje tar det fokus från de nödvändiga satsningarna på energibesparingar och utvecklingen av förnybara energikällor – biobränslen, vindkraft, solenergi, vågkraft. Alternativen finns där, men det behövs mer av forskning, mer av utveckling och mer av produktion för att de ska kunna ersätta de gamla energislagen olja, kol och kärnkraft. Därför är Folkpartiet det absolut överlägset sämsta miljöpartiet i Sveriges riksdag. (Applåder)

Anf. 54 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:
Herr talman! Vad ska väck? Barsebäck. Vad ska in? Sol och vind. Så sade man en gång i tiden. Nu är Barsebäck väck. Det som kom in var inte sol och vind. Det var dansk kolkraft. Utsläppen på grund av svensk energikonsumtion har ökat koldioxidutsläppen. En del sker i Danmark, och en del sker i Sverige, men utsläppen på grund av svensk energi- och elförbrukning har ökat sedan Barsebäck stängdes igen.

Jag har absolut inget att invända mot vindkraft. Jag har absolut inget att invända mot de energikällor som Lars Ohly räknar upp. Det är bara det att de inte kommer att räcka för att ersätta olja och kol. Det är det som är sanningen, och det är det vi har påpekat.

Jag är helt medveten om att Lars Ohly och andra blir förgrymmade när någon påtalar de här effekterna. Det kan finnas en målkonflikt mellan Sveriges beslut från 1980 att stänga igen kärnkraftverk och den insikt som har vuxit fram på senare tid, att det trots allt är klimateffekten

som är det viktiga att bekämpa. Det kan finnas en målkonflikt, och den målkonflikten blir väldigt tydlig i vissa enskilda fall. Till exempel talade Mona Sahlin och jag nyss om den svenska pappersindustrin. Varför kan inte Lars Ohly, som säger sig vara ledare för ett arbetarparti, gå till industrifacken och fråga dem hur de ser på de här frågorna. Fråga dem hur de ser på energipolitiken. Vad händer med fabrikerna i Norrland, ryggraden i Norrland, om man fullföljer Vänsterpartiets energipolitik? Det är det som är det intressanta.

En ödmjuk ton – ja, jag är medveten om att de förslag som vi har lagt fram inte samlar någon majoritet i riksdagen för dagen. Men å andra sidan måste vi våga diskutera de här frågorna. Vi kan inte vara låsta av en folkomröstning som genomfördes för en generation sedan.

Anf. 55 LARS OHLY (v) replik:
Herr talman! Det är ett känt faktum är att vi nettoexporterar el. Då kan man säga så här: Vi behöver under vissa perioder producera mer. Ingen är så ansvarslös att man säger att vi ska producera så mycket att vi klarar den kallaste januaridagen. Det är en orimlighet, utan då har vi en nordisk elmarknad där vi kan importera. Och när vi har överskott, vilket vi har oftare, exporterar vi. Men det finns en konflikt mellan satsningar på de gamla energikällorna och satsningar på de förnybara energikällorna. Där tar Jan Björklund ställning för att satsa på de gamla, på det som inte är förnybart, på det som redan är föråldrat.

Jan Björklund säger att industriarbetarna kräver lägre elpriser. Jag tror inte att industriarbetarna är dummare än de allra flesta människor. Vi förstår alla att det behövs krafttag för att bemöta klimathotet och för att göra någonting åt den globala uppvärmningen. Där står Jan Björklund på en annan sida. Det är egentligen häpnadsväckande att vi har ett parti i Sveriges riksdag som ännu inte har förstått klimatproblemets omfattning.

Anf. 56 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:
Herr talman! Det är något märkligt med Lars Ohlys inlägg. Det är klart att det är just på grund av klimathotet som vi måste våga diskutera kärnkraften. Kärnkraftverken släpper nämligen inte ut någon koldioxid – det är det som är poängen, Lars Ohly – i motsats till olja, kol och gas. Nu bygger Göteborgs kommun ett gaskraftverk. Det har man varit enig om, och beslutet togs för ett bra tag sedan. Men det ökar koldioxidutsläppen.

Detta är en diskussion i all ödmjukhet. Vi har satt i gång en diskussion i vårt parti. Det är det som ligger bakom den artikel vi skrev häromdagen. Det är en diskussion i riksdagen mellan partierna, och alla är medvetna om att varken ni i ert block eller vi i vårt politiska block är eniga i de här frågorna inför framtiden. Därför måste vi vara ödmjuka och diskutera de här frågorna. Men att vara fullständigt fastlåst i en politik som lades fast innan någon hade hört talas om växthuseffekten är oansvarigt, Lars Ohly. (Applåder)

Anf. 57 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:
Herr talman! Regeringens kreativitet när det gäller felinvesteringar vet visst inte några gränser. Jag tänker ta upp samma fråga som Lars Ohly just tog upp. Jag tycker att det finns en del ytterligare att tillägga.

Kärnkraften skapar avfall som är radioaktivt i ungefär 100 000 år. Senast jag hörde från Svensk Kärnbränslehantering hade de en lösning som skulle kunna fungera i 5 000 år. Det är en liten skillnad mellan 5 000 och 100 000 år.

Utanbrytningen är ett stort miljöproblem. Driften är osäker och ostabil. Det fick vi besked om inte minst för ett år sedan när de stora bristerna i säkerheten i Forsmark kom till ytan. Dessutom är kärnkraften en mycket dålig framtidsinvestering.

Under senaste halvåret under min föräldraledighet har jag spenderat en del av min tid i Finland. Det brukar lyftas fram som ett föredöme av Jan Björklund för att man har börjat bygga ett nytt kärnkraftverk i Finland. Men jag kan upplysa om att det inte är särskilt mycket till

föredöme. Den här finska reaktorn började byggas i juli 2005, och den är redan minst två år försenad efter bara 20 månaders byggtid. Man har hittat över 700 fel och brister under byggets gång. Kostnaderna har ökat med mer än 50 procent, närmare 15 miljarder kronor dyrare. Man är inte överens om vem som ska bekosta det.

Att bygga nya kärnkraftverk tar minst tio år, från idén till att det är klart. Att skruva i en lågenergilampa tar tio sekunder. Varför, Jan Björklund, välja kärnkraft när vi får mycket mer energi för pengarna och mycket säkrare resultat genom att satsa på effektiviseringar?

Anf. 58 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:
Herr talman! Vi måste satsa på en lång rad saker, naturligtvis också på effektiviseringar. Det finns inget energislag som kan ge oss mycket energi, mycket elektricitet, som inte också är behäftat med nackdelar. Vi är i den tråkiga situationen, Maria Wetterstrand, att beslutsfattare i vår generation, vi som har ansvar framöver i olika länder, har en målkonflikt. Vi måste välja mellan energislag som alla har nackdelar, och så måste man väga nackdelarna mot varandra. Miljöpartiet vill inte erkänna det, det finns inga målkonflikter. Man behöver inte välja mellan tråkiga saker, men så är det.

Då är frågan: Vad är det viktigaste just nu att möta? För oss är det viktigaste att möta växthuseffekten. Den kände man inte till, i varje fall kände inte svenska folket till det, 1980 när man tog de beslut som i dag är styrande för svensk energipolitik. Men i dag tror jag att vi alla är överens om att det är växthuseffekten som måste vara det styrande när vi diskuterar klimat-, miljö- och energipolitik.

Jag noterar att även det gröna partiet i Finland har suttit med i olika regeringar som har beslutat att bygga de här kraftverken. Jag tycker att det tyder på en väldig mognad. Det är just växthuseffekten som är styrande för besluten i Finland. Samtidigt vill man behålla välfärd och jobb.

Jag kan respektera Maria Wetterstrands parti, för ni har aldrig någonsin gett uttryck för en arbetslinje. Ni har aldrig någonsin varit engagerade i att människor ska ha jobb och sysselsättning och sagt att det är viktiga frågor. Ni har aldrig varit engagerade i att Sverige ska ha en industri för framtiden, det är inte er agenda. Friåret är er idé, och det kan man få om man lägger ned svensk energiförsörjning. Men är man engagerad för att vi ska ha jobb, välfärd och sysselsättning, industrier och företag i Sverige samtidigt som vi ska bekämpa klimathotet måste vi våga lyfta på locket och diskutera de här frågorna. (Applåder)

Anf. 59 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:
Herr talman! Jag tror att jag vet betydligt bättre hur Gröna förbundet i Finland agerar. Det har inte ställt sig positiva till att bygga nya kärnkraftverk. Så är vi klara med den frågan.

Att lösa ett miljöproblem genom att skapa ett annat är en mycket oansvarsfull politik.

När det gäller uranbrytningen – låt mig titta på den lilla detaljen – är det en attityd som har rått i Sverige hittills: *Not in my backyard*. Inte ska vi bryta uran här. Låt någon annan ta hand om det farliga skitgörat att bryta uran åt oss, gärna någon urbefolkning någonstans långt borta som inte har så mycket att säga till om. Erfarenheterna från andra länder och från de små försök som har gjorts i Sverige har avskräckt, det har bedömts vara alltför farligt. Men kärnkraft ska vi ändå ha, säger många. Avfallet vet vi inte vad vi ska göra med. Men vi ska i alla fall ha kärnkraft.

Kanske tror Jan Björklund att problemen försvinner om man blundar för dem. Eller kan du erkänna öppet här nu att du vill tillåta uranbrytning i Sverige, en mycket, mycket farlig verksamhet som hotar miljön och befolkningen på de platser där detta kan ske? Och anser Jan Björklund att kärnkraftsavfallsfrågan är löst?

Anf. 60 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:
Herr talman! Maria Wetterstrands anförande måste rimligen ha varit skrivet i förväg och även slutrepliken, för du tog inte någon som helst hänsyn till vad jag svarade på din första fråga.

Du ställer frågan gång på gång om jag kan erkänna att det finns risker med kärnkraften, och jag säger att det finns nackdelar med alla sätt att producera energi som kan ge oss mycket elektricitet och energi. Alla de sätten har rätt stora nackdelar. Då gäller det nu att väga växthuseffekten mot kärnkraftens nackdelar. Det är den diskussionen som jag vill att vi ska föra.

Vi har haft ett tankeförbud i 25 år i Sverige i denna fråga, men vi måste få tänka i fortsättningen. Häv tankeförbudet, våga tänka nytt! Kanske kommer Maria Wetterstrand fram till samma sak som hon gjorde förut, men våga tänka, Maria Wetterstrand! (Applåder)

Anf. 61 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):
Herr talman! Hösten 2006 bytte Sverige regering. Ägaren av folkhemmet, det svenska folket, beslutade att byta ut den gamla förvaltaren, att sätta till någonting nytt. För oss i alliansen är det med andra ord inte som i sången som sjöngs när jag var barn: ”Denna kåk har varit våran uti många herrans år.” Tvärtom har alliansen ett nytt mandat, ett nytt förtroende att hantera.

Vi sattes inte som förvaltare av folkhemmet för att göra intet. Vi fick i uppdrag att renovera och förbättra, långt ifrån allt men en hel del. Vi har väldigt viktiga uppgifter framför oss, väldigt viktiga uppgifter som har påbörjats men som förstås ännu inte slutförts, för under årens lopp har det skett saker som med facit i hand kan sägas ha varit allt annat än bra. Vi har bekymmer på olika områden som regeringen har till uppgift att försöka ställa till rätta och ordna igen.

Vilka är då problemen som vi såg före valet?

Vi såg ett Sverige där över en miljon vuxna människor levde i utanförskap – detta märkliga ord. De var helt enkelt inte med på samma villkor som vi övriga. De stod vid sidan om. De saknade arbete, de kanske saknade rehabilitering för att göra det möjligt att komma tillbaka i arbete igen – detta naturligtvis till enormt höga ekonomiska kostnader men också, vilket är ännu viktigare förstås, den mänskliga kostnaden som är svår att ens föreställa sig. Vi såg stora behov av att förbättra rehabiliteringskedjan, att göra det möjligt för människor som varit sjukskrivna att komma tillbaka i arbete igen.

Vi såg ett Sverige, som utbildningsministern har belyst alldeles nyss, med pojkar och flickor som gick i skolan utan att riktigt lära sig läsa, räkna eller skriva ordentligt – en väldigt viktig uppgift för den nya regeringen.

Vi såg ett Sverige där många äldre var rädda för att möta morgondagen och där de sjuka fick vänta alltför länge på den vård som de behövde.

Det här är några exempel på saker som vi gick till val på att förändra och förbättra. Mycket arbete har påbörjats, men mycket återstår förstås. Grunden för detta är i många sammanhang att få fler människor i arbete, för det är det som skapar förutsättningarna att få större resurser till att kunna arbeta för att förstärka äldreomsorgen, sjukvården, skolan och vad det nu kan vara. Men allt kostar inte pengar.

Herr talman! Vi har förmånen att bo i ett rikt välfärdsland. Det är naturligtvis inte en självklarhet att Sverige ska vara ett sådant land, tvärtom. För lite mer än hundra år sedan var Sverige ett litet fattigt land i Europas utkant, ett land från vilket människor emigrerade över Atlanten till en bättre tillvaro, ett land som under vissa perioder till och med tog emot bistånd, ett land som lyckades arbeta sig upp genom att vi hade en del tur när det gällde naturresurser till exempel men också för att vi var ett arbetsamt folk. Det var det som var grunden för att bygga ett rikt välfärdssamhälle. Vi förmådde att organisera oss väl.

De gamla tiderna känns naturligtvis ganska avlägsna. Men det är ändå så att sanningen kvarstår att det är genom hårt arbete som människor belönas. Människor belönas för att de släpar sig upp i svinottan och utför sitt arbete dag efter dag. Det måste betala sig. Det är också det som ger resurser som vi kan använda för att förstärka den välfärd som vi alla förr eller senare kommer i behov av. Det här är en väldigt viktig uppgift för regeringen att komma tillbaka till. Fler människor i arbete, fler människor som har en möjlighet att känna den tillfredsställelse som det innebär att kunna försörja sig själv, att vara delaktig i en arbetsgemenskap ger också resurser.

Jag tror att vi också har en viktig uppgift i att skapa ett större utrymme för människor att bestämma själva över sina liv, att inse att alla människor är unika och kanske inte vill ha saker och ting avgjorda på den politiska nivån, utan att man själv har en möjlighet att bestämma. Vare sig det handlar om skolan, barnomsorgen, äldreomsorgen eller sjukvården ska det finnas ett större mått av valfrihet, för vi är olika som människor.

Naturligtvis är också behovet av trygghet något som gäller oss alla. Det handlar om att säkerställa att vi har resurser för rehabilitering, för sjukvården, för ålderdomen, för att kunna möta en brottslighet som tränger sig på i allt större utsträckning. Det är naturligtvis något som vi som regering har ett ansvar för att hantera och är en av flera av de viktiga uppgifter som vi har.

Jag tänkte ägna mig någon stund åt sjukvårdsfrågorna som Socialdemokraterna har kastat en handske om i dag. Debatten i den artikel som i dag publicerats har initierats tidigare av socialdemokrater som är aktiva just inom vård- och omsorgssektorn.

Så sent som i höstas skrevs en artikel av ledande landstingsföreträdare här i Stockholm. Det är socialdemokrater själva som beskriver den socialdemokratiska politiken som spretig och till stor del byggd på en föråldrad syn på verkligheten. Man säger att inte sällan har många socialdemokrater när det handlar om att stärka patientens rättigheter fullständigt gått i lås när förslag framförs för att garantera patienterna ett antal tydliga rättigheter. Vi har ibland fått höra partivänner invecklat försöka leda i bevis att rättigheter strider mot principen om vård efter behov. Fantastiskt nog har till och med vissa kunnat anföra att ingen ska ha några rättigheter. Landstingen ska enbart ha skyldigheter att tillhandahålla vård. Man beskriver här ett parti som saknar en hälso- och sjukvårdspolitik.

Den artikel som publiceras i dag ger inga tydliga besked från socialdemokratiskt håll om vad man vill i stället. Om man vill skaffa sig ett utrymme på avdelningen att slå in öppna dörrar lyckas man ganska väl. När det gäller lagen om offentlig upphandling och när det gäller patientsäkerhet, till exempel, pågår arbeten. Det tycks som om den gamla parollen som jag tror gällde på Olof Palmes tid, att politik är att vilja, nu tycks ha övergått till att politik är att tiga eller att politik är att passa, för här kommer inga nya spännande förslag. Man ägnar i stället debattutrymmet åt att försöka svartmåla den regering som nu sitter och administrerar förbättringar i vården.

Viktigt är, som jag sade tidigare, att slå fast att den svenska vården finansieras gemensamt och ges efter behov. Under den socialdemokratiska regeringen har det smugit sig in en otrygghet hos människor för att man inte kan få den vård som man är i behov av. Många människor har skaffat privata sjukvårdsförsäkringar, och det får ses som ett tecken på otrygghet. Man litar inte på att den offentliga vården finns där. Vår uppgift är naturligtvis att organisera vården så att vi kan möta de behov som faktiskt finns. En sak som är viktig är att det ska kunna finnas olika aktörer, som finansieras gemensamt, som bidrar till tillgången på vård av hög kvalitet.

Vi genomför ett arbete som handlar om att bli bättre när det gäller kvalitetsindikatorer, när det handlar om öppna jämförelser som ett medel för att upptäcka brister och åtgärda dem, när det gäller att förstärka vårdgarantin och ställa sig på patientens sida i stället för på

systemets sida, när det gäller att förstärka och förbättra psykiatrin, när det gäller att förstärka utbildningen av sjukvårdspersonal, när det gäller att öppna för avknoppningar så att fler personer kan driva verksamhet utifrån lite annorlunda idéer.

Jag är glad att jag i december månad kunde sitta tillsammans med Vårdförbundets ordförande och presentera förslag som går ut på att skapa förutsättningar för dem att kunna starta egen verksamhet för att kunna erbjuda vård och omsorg i små och, för den delen, större sammanhang. Vi tror på mångfald – och självklart granskning.

Den socialdemokratiska artikeln i dag ligger i linje med det som brukar gälla. Man säger i högtidliga sammanhang, och vi kommer att få höra det snart igen: Socialdemokraterna ser gärna flera olika alternativ. Men sedan ägnar man huvuddelen av tiden åt att misstänkliggöra dessa alternativ i stället för att hitta bra system för att kanalisera det engagemang som finns. (Applåder)

Anf. 62 MONA SAHLIN (s) replik:
Herr talman! Är det verkligen att svartmåla när vi för en politisk debatt om vilka alternativ man tror på och varför, Göran Hägglund? Vänj er vid kritik och opposition, för vi tänker fortsätta fram till valet 2010 med just det.

Jag har tre frågor.
Varför ska staten VDN-märka människors kärlek?

Är Göran Hägglund delaktig i Reinfeldts besked att regeringen ska lämna en proposition om en könsneutral äktenskapslagstiftning?

Vad säger socialminister Göran Hägglund till de äldre som inte får teckna privata sjukvårdsförsäkringar och hamnar i det där ena väntrummet? Vad är beskedet till dem? Det må ske, eller?

Anf. 63 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:
Herr talman! Socialdemokraterna försöker i artikeln i dag måla upp en bild av vad regeringen vill åstadkomma som inte är sann. När man själv pekar på vad man vill göra är det saker och ting som regeringen i dag i stor utsträckning håller på att genomföra när det gäller kvalitetsarbetet och patientsäkerhetsarbetet, för att ta ett par exempel. Man har svårt att hitta något i den faktiska politiken som är värt att kritisera. Ändå försöker man skrämma upp människor. Det tycker jag är bekymmersamt.

Om jag uppfattade frågan rätt så undrade Mona Sahlin varför staten ska brännmärka människors kärlek. Staten ska inte göra det; det är inte statens uppgift. Kärlek ska bejakas var den än finns.

Kommer det en proposition om könsneutrala äktenskap? Remissvaren kom in i går, och nu ska en remissammanställning göras. Jag räknar med att regeringens partier ska kunna komma överens i frågan, precis som vi har kunnat komma överens i andra frågor.

Vad säger vi till äldre som inte kan få privata sjukvårdsförsäkringar? Jag säger att vår uppgift är att organisera den offentliga vården på ett sådant sätt att alla människor kan känna trygghet i att den offentliga vården finns där när man behöver den. Vården finansieras gemensamt, och vård ges efter behov. Jag påminner ännu en gång om att den stora expansionen när det gäller privata sjukvårdsförsäkringar skedde under Socialdemokraternas styre.

När det gäller det privata barnsjukhuset som Socialdemokraterna tar upp i artikeln är det, såvitt jag förstår, ingenting som Socialdemokraterna vill förbjuda. Jag tycker inte att vi ska förbjuda det, men min uppgift som ansvarig för hälso- och sjukvården på den nationella nivån för dem som är landstingspolitiker är att organisera vården på ett sådant sätt att ingen känner att det finns ett behov av att betala en gång till för den vård och omsorg som vi betalar höga skatter för. (Applåder)

Anf. 64 MONA SAHLIN (s) replik:
Herr talman! Är det inte ett problem att man lägger ned så många av de små närakuterna i Stockholm, som så många barnfamiljer går till, och därigenom skapar en marknad för just de försäkringar som det privata barnsjukhuset är till för att utnyttja? Är det inte problematiskt med en regering som inte tycker att det är något problem att förbjuda avtalsförsäkringar där man har avstått lön för att kunna få högre sjukersättning men som bara passivt tittar på när det uppstår fler än ett väntrum i vården? Det är min frågeställning till socialministern.

På frågan om det handlar om att brännmärka människors kärlek kom socialministern undan lite för lätt. Han svarade: Nej, absolut inte. Alla människors kärlek är lika mycket värd. Varför får man då i så fall inte kalla sig äkta makar, äkta fruar och gifta sig som homosexuellt par? Är det detta den förväntade propositionen kommer att handla om kommer jag att applådera det.

Anf. 65 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:
Herr talman! När det gäller Stockholmspolitiken får man nog vända sig till landstingspolitikerna som jag tror är bättre skickade att diskutera den. Jag konstaterar bara att Socialdemokraterna inte vill förbjuda privata sjukvårdsförsäkringar. Det vill inte regeringen heller. Därmed tycks vi vara överens på den punkten.

Problemet är att vi under en lång följd av år har haft en sjukvårdspolitik som inte har lyckats möta de behov som människor känner. Därför är det så att en del upplever sig tvingade att köpa en extra försäkring. Jag tycker inte att någon människa ska behöva göra det. Därför försöker vi förbättra och utveckla vården på ett sådant sätt att ingen ska känna det behovet.

Frågan om könsneutrala äktenskap kommer att beredas. Remissinstanserna kom in med sina svar i går. Vi ska gå igenom dem. Mona Sahlin är väl medveten om att partierna har lite olika utgångspunkter i frågan, men vi kommer säkerligen att kunna lösa den mellan partierna, precis som vi har kunnat lösa fråga efter fråga på ett annat sätt än vad man har lyckats med på vänstersidan.

Anf. 66 LARS OHLY (v) replik:
Herr talman! I flera frågor tror jag att Kristdemokraterna och Vänsterpartiet står som längst ifrån varandra i svensk politik. Det gäller synen på homosexuellas rättigheter, det gäller kvinnors frigörelse och det gäller uppgörelsen med unkna könsroller.

Samtidigt brukar jag ofta säga att Göran Hägglund är en mycket medkännande och sympatisk person. Jag brukar till och med säga att han är ett exempel på en partiledarkollega som är synnerligen trevlig. Vi något tillfälle har jag därmed också tvingat Göran Hägglund att returnera det och säga att jag är mycket trevlig – men det var inte meningen.

Just därför vill jag med stort allvar ta upp följande fråga. I budgetpropositionen för 2008 sänker regeringen beräkningsgrunden för sjukpenninggrundande inkomst. Det innebär att sjukersättningen sänks. Människor som är sjuka får lite mindre när de är hemma. Efter tolv månader med sjukpenning ska man kunna ansöka om en förlängd sjukpenning i högst 18 månader. För att man ska få det krävs livshotande sjukdom. Samtidigt passar regeringen på att sänka ersättningen från 80 procent till 75 procent för denna grupp. Efter tolv månader får man ytterligare sänkt ersättning. Motivet sägs vara att öka incitamenten till arbete.

Jag har fått ett brev, Göran Hägglund. Det kommer från en kvinna som heter Minana Stenberg i Boden. Hon har metastaserande bröstcancer. Hon är sjukskriven på heltid sedan ett antal år tillbaka. Hon frågar om det kan vara möjligt att regeringen vill sänka hennes ersättning från 80 procent till 75 procent.

På vilket sätt ökar detta en cancersjuk persons arbetsförmåga att hon efter ett års sjukdom får mindre pengar? På vilket sätt hjälper det

henne att tillfriskna när den ekonomiska stressen gnager på livet? På vilket sätt ökar hennes incitament att arbeta? (Applåder)

Anf. 67 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:
Herr talman! Det är mycket viktiga frågor som Lars Ohly tar upp – i den senare delen av sitt inlägg ska jag väl säga.

Först vill jag säga några ord om jämställdhetspolitiken. Det är rätt att Lars Ohly och jag många gånger hamnar i olika lösningar. Men jag tror att vi har ett gemensamt mål, nämligen att män och kvinnor ska ha precis samma villkor och möjligheter när det gäller att utbilda sig, att få toppjobb och vad det nu kan vara. Vi ska behandlas på samma sätt vare sig vi är män eller kvinnor.

Jag vänder mig mot en del av de åtgärder Lars Ohly vill se när det gäller att på politisk väg besluta om saker och ting som människor själva kan bestämma om på ett mycket bättre sätt. Men jämställdhet ska vi ha, förstås.

När det gäller frågan om sjukförsäkringen är det rätt att regeringen håller på att förändra och förbättra den på många sätt. Den stora insatsen är att gå från en ordning där tidigare regering, med Lars Ohlys benägna stöd, lämnade dessa människor vind för våg, människor som var sjuka, i behov av rehabilitering eller behandling. Vi vill vända på den utvecklingen och se till att de får den vård och omsorg som de behöver. Därför vidtar vi en lång räcka av åtgärder som går ut på att få en fungerande rehabiliteringskedja.

Jag är medveten om att en del människor befinner sig i en situation där man har en mycket allvarlig sjukdom och där arbete och rehabilitering inte är annat än sådant som man kan önska sig men som knappast är möjligt. Då ska det naturligtvis finnas trygghetssystem som gör att man kan leva på en anständig nivå.

Anf. 68 LARS OHLY (v) replik:
Herr talman! Det värsta är att Minana Stenberg inte är ensam. Det finns mängder av människor som inte har någon som helst möjlighet att påverka sin sjukdom så att den avtar så pass att de kan börja arbeta. Det är fråga om livshotande sjukdomar, och Minana Stenberg och andra känner att vi i dag har en regering som bestraffar dem som inte kan påverka sina möjligheter att arbeta.

Ni bestraffar de sjuka. Ni bestraffar de cancersjuka. Ni bestraffar de kroniskt sjuka. Ni bestraffar dem som inte arbetar. Det är en orimlig konsekvens av det ni kallar arbetslinjen. Bland det mest orättvisa man kan stå för i svensk politik är att ta från dem som har allra minst och inga möjligheter att förändra sin situation. Detta kombineras med en försäkringskassa som jagar sjukskrivna, med förtroendeläkare som överprövar sjukskrivningar. Det handlar om människor som far illa. Jag är säker på att Göran Hägglund egentligen tycker att det är ganska jobbigt. (Applåder)

Anf. 69 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:
Herr talman! Ja, det sista Lars Ohly sade är sant. Jag tycker att det här är jobbigt. Det här är mycket besvärliga frågor att ta itu med. Tyvärr har tidigare regering inte tagit itu med dessa system. När Lars Ohly säger att man jagar människor som är sjukskrivna är det ett sätt att beskriva det hela, men vi har uppfattningen att inte en krona utöver vad lagstiftningen säger ska betalas ut. Vi tycker att vi ska vara noggranna med skattebetalarnas pengar. Det är vi för att vi ska kunna ge ersättningar på en hög nivå till de människor som är i ett absolut behov av trygga försäkringssystem. Annars kommer systemen inte att hålla, utan de förfaller.

Det är nödvändigt att vi ställer om för att fler människor ska komma i arbete. Vi satsar mer på rehabilitering så att människor kan komma tillbaka, i den mån de har de fysiska möjligheterna till det, och har

trygga försäkringar att kunna luta sig mot när de inte kan arbeta på grund av sjukdom. (Applåder)

Anf. 70 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:
Herr talman! För några år sedan stod Kristdemokraterna och Miljöpartiet på samma sida i kampen för de gömda flyktingbarnen. Vi ville att barnen, tillsammans med sina föräldrar, skulle få möjlighet till ett liv i öppenhet i Sverige. Det blev till slut en lagändring som gav en stor del av dessa familjer möjlighet att få uppehållstillstånd.

Nu hörde jag i slutet av förra året, under nyårshelgen, att Göran Hägglunds tre allianskamrater i den nuvarande regeringen verkar vilja driva igenom ett förslag som begränsar rätten för familjer att återförenas i Sverige efter det att en familjemedlem fått asyl här. Fredrik Reinfeldt vill att människor som flytt och fått asyl ska förhindras att få sina familjer hit tills de själva lyckats skaffa bostad och arbete åt familjemedlemmarna.

Jag menar att det är en allvarlig kränkning av de mänskliga rättigheterna att man medvetet håller isär familjerna på det sättet. Det är också en inskränkning av asylrätten.

Vad tycker Göran Hägglund om förslaget att man medvetet splittrar familjer för att därigenom på något sätt stryka en främlingsfientlig strömning medhårs? Det kan knappast vara förenligt med Kristdemokraternas politik.

Anf. 71 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:
Herr talman! Jag tackar Maria Wetterstrand för frågan. Den gäller ett mycket angeläget ämne.

Regeringens uppfattning är naturligtvis inte – och här talar jag för varje parti – att medvetet splittra familjer, utan regeringen vill ha en generös flyktingpolitik. Faktum är att Sverige bedriver en väldigt generös flyktingpolitik, och ska så göra. Vi har en situation där man när vi kom till makten räknade med att vi skulle ha ett inflöde på ungefär 20 000 personer. Det ser ut att kunna bli 40 000 personer. Det innebär att många kommer till vårt land, inte minst från ett oroligt Irak. Mer än hälften av de personer som kommer till Europa från Irak kommer till just Sverige.

Vi vill naturligtvis hålla ihop familjerna. Vi vill göra det möjligt för människor som flyr undan krig och förföljelse av olika slag att få en fristad i vårt land. Men Sverige kan inte bära allt detta självt. Sverige behöver ta hjälp av andra länder inom EU, och därför är EU en viktig plattform vad gäller att föra samtal så att fler kan få möjlighet till en fristad någon annanstans. Naturligtvis ska vi även arbeta internationellt för situationen i Irak.

Sverige ska även fortsatt ha en generös flyktingpolitik. Vi måste givetvis se till att vi kan driva en politik som gör att människor inte bara kan komma hit utan också får en dräglig tillvaro i vårt land vad gäller boende och arbete så att de kommer in i det svenska samhället.

Anf. 72 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:
Herr talman! Både du och jag vet, Göran Hägglund, att flyktingströmmarna beror på hur situationen i omvärlden ser ut. Vi kan inte anpassa vår vilja att ta hand om människor utifrån hur världen ser ut i dagsläget, utan där måste viktiga principer gälla. Du hade faktiskt allianskamrater som ville att vi skulle delta i invasionen av Irak, men den debatten kan vi ta en annan gång.

Ska jag tolka ditt svar så, Göran Hägglund, att du kommer att stoppa alla eventuella försök från dina allianskamrater att begränsa rätten att få sin familj till Sverige när man själv fått asyl? Jag vill nämligen inte stå här och i höstens partiledardebatt anklaga dig för att ha svikit i den frågan. Jag vill att du ser till att detta inte händer. Annars är det för många barn och för många föräldrar som hinner fara illa innan vi kan återställa den politiken. (Applåder)

Anf. 73 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:
Herr talman! Vi lever inte i den perfekta världen. Sverige har naturligtvis ett stort ansvar, men vi kan inte ta allt ansvar i hela världen. Vi ska ha en generös flyktingpolitik. Vi ska ha – det tror jag att alla i kam-maren är överens om – en reglerad invandring, vilket innebär att alla inte kan komma till vårt land, oavsett skäl. Vi kommer att behöva ha en prövning också i framtiden.

Det stämmer att det i regeringen pågår ett arbete för att överväga hur vi kan underlätta för kommunerna att hantera situationen samt hur vi i Sverige kan verka för att andra länder tar ett större ansvar när det gäller flyktingströmmar. Vi måste också se till att människor så långt det över huvud taget är möjligt kan integreras i det svenska samhället.

Anf. 74 LARS OHLY (v):
Herr talman! Grattis alliansen till opinionsförsprånget! Nu har han fått dåndimpen, den där Ohly. Nu står han och pratar i nattmössan – igen, skulle Björklund säga. Nej, jag har gått igenom Statistiska centralbyråns siffror för november.

Det visar sig att bland den femtedel som tjänar mest i landet leder regeringspartierna stort, med 57,1 procent mot 41,7 procent för oppositionen. Ni har ett markant övertag. Det kanske beror på att ni konsekvent gynnar just den väljargruppen. Det är de allra rikaste, de mest högavlönade, som tjänar på er politik. Det är också i den gruppen som Fredrik Reinfeldts parti är som allra störst. Över 40 procent av den femtedel som tjänar mest i Sverige skulle enligt Statistiska centralbyrån rösta på Moderaterna.

Men det finns också de som förlorar på politiken. I de andra opinionsgrupperna ser det, från regeringens synpunkt, inte lika bra ut. Det finns nämligen motsättningar som denna regering tydligt lyfter fram. Regeringen tar, till mångas förvåning, ställning mot dem som har minst och för dem som redan har mest. I motsättningen mellan sjuka och friska väljer man att gynna de friska och missgynna de sjuka. I motsättningen mellan rika och fattiga väljer man att gynna de rika och missgynna de fattiga. I motsättningen mellan män och kvinnor väljer man konsekvent att gynna män och missgynna kvinnor. I motsättningen mellan storstad och landsbygd gynnar man storstaden och missgynnar landsbygden. Det ska kort sagt löna sig att vara rik och det ska kosta att vara fattig i alliansens Sverige.

Privatiseringar av olika välfärdsverksamheter späder på olikheterna. Marknadstänkandet kommer in och minskar den generella välfärdens omfattning. Privat är ofta dyrt och dåligt. Dessutom leder det till att vinstintresset kommer in.

Vi såg häromveckan att de privata skolorna tar ut visserligen så kallade frivilliga men ändå höga avgifter av föräldrar som har barn i dessa skolor. Det är en oerhört bra tröskel mot att vanligt folk skulle sätta sina barn i de skolorna.

Vi har sett hur försäkringslösningar får allt större insteg inom sjukvården. Det ska öppnas en cancerklinik i Knivsta. För att kunna få vård där ska man ha försäkrat sig för ca 100 000 kronor. Ett barnsjukhus ska öppna på Östermalm. För att barn ska kunna få vård där ska deras föräldrar ha betalt en försäkring som kanske kostar 5 000 kronor om året.

Det är naturligtvis inte alla som har råd med det. Men de i den högst avlönade femtedelen, där regeringen står stark i opinionen, har råd. De kommer att klara av detta. De har dessutom fått massiva skattesänkningar. De har pengar över trots att de nu tvingas till försäkringslösningar och avgiftshöjningar för att få sin välfärd tryggad och sina barns rätt till sjukvård tryggad. De slipper dessutom ta hänsyn till alla andra, alla de som inte har råd med privata försäkringar och skolavgifter.

I Stockholms läns landsting har majoriteten, allianspartierna, genomfört något som de kallar för Vårdval Stockholm. Det skulle kunna

kallas för Vårdval Lidingö, Vårdval Danderyd eller Vårdval Östermalm, eftersom det är de delarna av Stockholms län som mycket konsekvent gynnas. Jag såg att en annan skribent kallade det för Vårdslakt Stockholm. Det kanske inte är helt orimligt.

Det är nu ganska länge sedan Stockholms läns landsting fick en ny borgerlig majoritet. Det är snart ett och ett halvt år sedan. Hur nya moderaterna än påstår sig vara är det gammal moderat sjukvårdspolitik som har bedrivits där. Det är neddragningar, privatiseringar, utförsäljningar och avknoppningar.

Allt fokus ligger på privata producenter medan patienterna och vårdens innehåll kommer i bakgrunden. Vårdcentraler upphandlas i rasande fart, och personalen får besked i lokaltidningarna. Men som vanligt när de borgerliga får bestämma är det människor som redan har det svårt som får betala.

Avgifterna för hjälpmedel för funktionshindrade riskerar att chockhöjas. Elva närakuter läggs ned i ett penndrag, de flesta i områden med utbredd ohälsa som Farsta, Skärholmen och Jakobsberg. RFSU:s ungdomsmottagning hotas. De populära pappagrupperna har lagts ned. Stödet till Verkstaden, som rehabiliterar kvinnor med svåra smärtor har halverat.

Att ta från de sjuka och ge till de friska var inte vad Karl-Bertil Jonsson sade. Men det är vad Fredrik Reinfeldt tycks upprepa som ett mantra: Att ta från de sjuka och ge till de friska.

De som allra mest behöver sjukvård förvägras den i dagens Sverige. Det är asylsökande och gömda flyktingar som inte har möjligheten att söka sjukvård därför att de saknar sina fyra sista siffror i personnumret. Om de ändå får möjligheten att göra det tvingas de betala skyhöga sjukhusräkningar. Det är människoovärdigt och har kritiserats av FN. Men den här regeringen gör ingenting för att ändra det faktum att människor far mycket illa i alliansens Sverige.

Vi i Vänsterpartiet tycker att behoven ska styra. Det har upprepats här. Göran Hägglund och Fredrik Reinfeldt har sagt det. Behoven ska styra vården. Men vi säger också: Den ska inte styras av vinstintresset och inte heller av efterfrågan.

Efterfrågan är någonting som sker på en marknad där den som har mest pengar har möjlighet att efterfråga mest. Man kan efterfråga en högkvalitativ cancervård genom att betala privata försäkringar. Men alla har inte möjlighet att göra det. Därför kommer behoven i bakgrunden. Det blir inte längre behoven som styr sjukvården. Det blir inte längre behoven som styr välfärden.

Det är en utveckling som har pågått alltför länge. För att nu inte någon ska kunna komma upp i debatten och säga: Stå inte här och var så stolt över vad ni åstadkom när ni hade möjligheter att påverka, vill jag säga att jag inte är ett dugg nöjd. Men ni går i fel riktning. Ni förvärrar problemen. Ni förstärker klassorättvisorna och förstärker könsskillnaderna.

Sjukvården behöver inte det. Sjukvården behöver mer resurser. Sjukvården behöver mer pengar. Sjukvården behöver fler anställda. Vi har avsatt särskilda pengar i vår budgetmotion både för att höja anslagen till kommuner och landsting men också för att höja lönerna för de kvinnor som arbetar inom sjukvården och andra välfärdssektorer.

Alliansregeringen gör tvärtom. Ni fryser statsbidragen. Det gör ni med ett medvetet beslut. Det är inte bara att det råkar bli så. Dessa statsbidrag höjs med inflationen om man inte fattar ett beslut om motsatsen. Det har ni gjort.

Ni har beslutat att frysa statsbidragen för år 2009 och för år 2010. Effekten är att vården får mindre resurser och inte mer. Det kommer att innebära att kommuner och landsting kommer att gå miste om 3,2 miljarder kronor under 2009 jämfört med vad de skulle ha haft om ni inte fryst statsbidragen. Summan ökar till 6 miljarder kronor under 2010.

Detta innebär naturligtvis färre anställda. Det innebär färre heltidstjänster. Det innebär sämre kvalitet inom vård och omsorg, utbildning, kultur och alla de verksamheter som kommuner och landsting kan använda pengarna till. Att ta från de sjuka och ge till de friska.

Det handlar i stället om att utforma ett välfärdssystem som bygger på gemensam och solidarisk finansiering där vinstintresset bannlyses från vissa verksamheter därför att det är smartare att driva sjukvård gemensamt.

Det är smartare att se till att vi har en sjukvård som omfattar alla oavsett inkomst, förmögenhet och härkomst. Det är smartare att ha ett system där behoven får styra och där vi inte finansierar med privata försäkringar eller avgifter utan där skatterna ska omfördela. De ska inte omfördela från sjuk till frisk, inte från fattig till rik utan tvärtom.

Det handlar om att ta från de rika och ge till de fattiga. Det handlar om att skapa ett solidariskt samhällssystem där ingen lämnas utanför och där människor känner att politiken understöder deras längtan efter ett samhälle där människors lika värde etableras.

Det är vänsterpolitik. Den står i mycket skarp kontrast till den högerallians som ändå kan glädja sig åt opinionsframgångar hos den rikaste femtedelen. (Applåder)

Anf. 75 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:
Herr talman! Denna längtan att komma in i Stockholms läns landsting sprider sig i vänsterkartellen. Låt mig bara konstatera att det har genomförts stora satsningar i primärvården. Det görs i särskilt utsatta områden i Stockholms närförorter och i länets ytterområden. Vi får återkomma till diskussionen om hur det kommer att upplevas av medborgarna.

Jag kan berätta för kammarens ledamöter att ni i dag har upplevt den nya Lars Ohly. Det är den glada Lars Ohly i stället för den arga. Det är så förnyelsen nu ska se ut i Vänsterpartiet. Hur det har gått kan man kanske diskutera.

Den som läser det nya partiprogrammet kan dock notera en sak. Den eller de som har skrivit det tror på kommunismen. Hur glad än Lars Ohly blir är det nu en glad kommunist och inte en arg som ska leda Vänsterpartiet framgent.

Idén är att riva ned samhället såsom vi känner det. Det är så vi ska bygga det nya. Det kapitalistiska, allt det vi känner i form av hur vi har byggt makroekonomisk stabilitet, allt det skyr Vänsterpartiet. Internationell samverkan, medlemskap i Europeiska unionen och allt annat ska väck. Här ska allt såsom vi känner det i dag rivas ned.

Frågan är vad som ska komma i stället. Det är väldigt svårt med alla dessa floskler i det nya partiprogrammet nå fram till vad det egentligen är.

Jag tycker att det är viktigt att ställa en fråga till Lars Ohly som har sagt att han ska lägga in ett veto mot varje förändring i skolpolitiken. Det är nämligen där jag tror att vi bygger ett bra samhälle via jobb och bra kvalitet i utbildningssystemet. Tänker Lars Ohly ställa sig i vägen för varje möjlighet till samtal och breda uppgörelser när utbildningsminister Jan Björklund öppnar för det?

Anf. 76 LARS OHLY (v) replik:
Herr talman! Normalt sett hade det varit rimligt att den här regeringen hade framhållit det största landstinget i Sverige som ett exempel och att inte Fredrik Reinfeldt hade blivit sur för att vi vill diskutera det som sker i det alliansstyrda Stockholms läns landsting utan att ni tvärtom var stolta över vad som åstadkoms där. Effekterna av er politik i Stockholms län förskräcker.

Det är Jordbros vårdcentral som drabbas av nedskärningar. Det är innerstadens vårdcentraler som får resurser. Det är de rika stads-

delarna, de där ni ligger bra till i opinionen, som tjänar på er politik. Jag tror nästan att ni har lagt någon sorts karta där ni har studerat var flest människor röstade på er. Sedan säger ni: De ska gynnas. De ska ha betalt för sitt röststöd. De ska få bättre vård och mer resurser. Men de som röstade fel, de som är fattiga, sjuka, arbetslösa och lågavlönade, klämmer vi åt lite ytterligare.

När det gäller skolpolitiken håller jag med om det flummiga som Fredrik Reinfeldt säger, nämligen att där ligger en av nycklarna till tillväxt och utveckling i framtiden. Det ska vara en skola för alla, en utbildning för alla, en utbildning som inte sorterar och slår ut och en utbildning som inte heller innebär att vi sänker ambitionerna på att höja utbildningsnivån totalt sett i samhället. Jag är beredd att diskutera med Jan Björklund, Fredrik Reinfeldt eller med vem det vara månde om att utveckla svensk utbildningspolitik så att den blir i grunden generell och så att alla elever får lika förutsättningar. Tyvärr står alliansregeringen för en politik som sorterar tidigare, som förstärker skillnader och som försvårare för människor med en bakgrund i icke-akademikerhem att fortsätta att studera. Ni vill sortera. Vi vill skapa en generell utbildning. (Applåder)

Anf. 77 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m) replik:
Herr talman! Vi är överens om att vi ska ha en generell utbildning. Vi har allmän skolplikt i Sverige. Barn kan gå i den svenska skolan utan att betala. Som vanligt beskrivs konflikten kring det vi egentligen är eniga om.

Låt mig nämna några av de saker vi gör i svensk skola bara för att få lite perspektiv på detta prat om att sortera. Vi genomför en särskild läsa-skriva-satsning på 900 miljoner fram till 2010. Vi satsar på speciallärare. Vi möjliggör en fortbildning för lärare genom ett särskilt lärarlyft, det vi tidigare kallat en lärarmiljard. Vi tror att detta är en väldigt grundläggande del för att se till att lärare kan lära sig mer för att kunna utföra ett bra arbete med sina elever. Vi öppnar för att man ska kunna forska inom tjänsten. Vi ser till att vi får fram fler speciallärare. Vi lägger in tidigare uppföljning, från årskurs 3, av att barn lär sig. Vi har skriftliga kunskapsomdömen till stöd för att kunna föra samtal med föräldrar och elever för att man ska veta att eleverna verkligen lär sig. Det är konkreta saker vi gör i det uttalade syftet att vi verkligen ska se att barn lär sig. Är det detta som är den sorterings-skola som Lars Ohly ska lägga in sitt veto emot?

Anf. 78 LARS OHLY (v) replik:
Herr talman! Samtidigt skär ni ned i komvux och tar bort 25:4-regeln som innebär att de som har varit ute i arbetslivet och söker till högskola inte får möjlighet att räkna det som en merit, ni försvårar för dem som går vissa yrkesinriktade gymnasieprogram att fortsätta sina studier efteråt och ni fryser statsbidragen. De satsningar som ni gör nu på 307 miljoner under 2009 och 559 miljoner under 2010 på skolans område tar ni tillbaka dubbelt upp. Om skolorna ska ta sin del av de frysta bidragen innebär det uteblivna satsningar på 1,5–2 miljarder kronor. Det är ingen satsning att ta mer från skolans område, Fredrik Reinfeldt. Det är en nedskärning. Kalla saker vid dess rätta namn!

Anf. 79 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:
Herr talman! Även jag tänkte prata lite utbildningspolitik med Lars Ohly. Under hösten och vintern har det skett en del förändringar i det politiska landskapet. Socialdemokraterna sade i höstas att de var beredda att diskutera tidigare betyg med regeringen om regeringen skrinlade tankarna på skriftliga omdömen. Nu tänker vi inte skrinlägga det. Vi tänker genomföra det, men jag har förstått nu att Socialdemokraterna ändå är beredda att diskutera tidigare betyg.

Argumenten för uppgörelser är att man kan garantera en långsiktighet. Min fråga till Lars Ohly är: Om den borgerliga regeringen och Socialdemokraterna kommer överens om tidigare betyg i svensk skola, kommer Lars Ohly att respektera en sådan uppgörelse vid en vänster-seger?

Anf. 80 LARS OHLY (v) replik:
Herr talman! Vänsterpartiet går inte till val och säger att vi ska freda en massa områden där andra har kommit överens om en politik som går tvärsemot det vi tycker. Nej, så fungerar inte vi. Vi går till val på en politik vi tror på. Vi låter väljarna ta ställning för en politik som innebär att vi ifrågasätter den dogmatiska synen på kunskapsinlärning.
Jag hörde i dag på morgonen i Studio Ett en forskare, Anders Jönsson från Malmö, som sade att det inte finns några belägg för att betyg på något sätt stimulerar till kunskapsinlärning. Det finns ingenting som tyder på det. Då frågade programledaren: Men om det inte finns det i forskningen varför säger en del politiker att betyg är lösningen på alla problem? Det får du fråga dem, sade han.

Det finns ingenting som tyder på att betyg skulle vara universalmedlet för att få fler att lära sig mer – tvärtom. Det är en sorteringsskola som du står för, Jan Björklund. Det är en skola där de som har små möjligheter från början ska få sämre möjligheter och de som har goda möjligheter hemifrån ska få bättre möjligheter.

Kära auditorium! Jag är helt övertygad om att den här regeringen inte kommer att skära ned på den högkvalitativa utbildningen, till exempel inom högskolor och universitet. Jag tror att man kommer att skära ned på antalet platser, och det har ni delvis redan gjort. Jag tror att de som går den utbildningen många gånger kommer att få en bra och högkvalitativ utbildning, men färre kommer att få tillgång till den. De som kommer att betala kostnaden för det är de elever som förvägras rätten till en fullvärdig utbildning och till en vidareutbildning när man senare i livet kanske märker att den utbildning man gick inte var tillräcklig.

Den kommunala vuxenutbildningen, där ni har skurit ned, är ofta den möjlighet som man har när man har varit skoltrött eller haft dåliga villkor under gymnasietiden att komma tillbaka och kanske så småningom till och med fullfölja universitetsstudier. Men ni vill inte att människor ska göra det. Skomakare, bliv vid din läst! In med folk i fack, och låt dem sorteras efter det.

Anf. 81 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (fp) replik:
Herr talman! Lars Ohly håller samma anförande vilken fråga man än ställer till honom i skolfrågor. Jag frågade inte vad ni tänker gå till val på. Jag frågade inte om ni är för eller emot betyg. Jag vet att ni är emot det. Jag frågade: Kommer ni vid en eventuell framtida regeringsförhandling, där Vänstern, Socialdemokraterna och kanske något parti till ska vara med, att acceptera en uppgörelse mellan den borgerliga regeringen och Socialdemokraterna om tidigare betyg? Det var frågan, inte vad ni tycker om betyg, för det vet jag. Kommer ni att respektera det? Det avgör huruvida en uppgörelse blir långsiktig eller inte vid ett eventuellt framtida skifte.

Ni gick till val på en enda sak egentligen när det gäller skolpolitiken, och det var att förbjuda läxor i skolan. Ni vill ta bort läxorna därför att ni anser att det ojämlikt eftersom en del gör sina läxor och andra gör dem inte, och då blir det ojämlikt på något sätt. Allvarligt talat har jag ett tips till Vänsterpartiet. Om man avskaffar skolan helt blir det otroligt jämlikt. Ingen lär sig någonting, men det är väldigt jämlikt.

Anf. 82 LARS OHLY (v) replik:
Herr talman! Nu såg vi ett prov den nya, roliga Jan Björklund. Läxfrågan var inte en huvudsak, varken då eller nu, i vår skolpolitik. Däremot ser vi ett problem med att ojämlikheten finns i hemförhållanden, tillgång till datorer och möjlighet att få stöd. Det måste vi också se som ett problem om vi vill ha en likvärdig skola för alla.

Mitt svar är detsamma nu som i det förra inlägget. Vänsterpartiet fredar inga uppgörelser. Skulle det vara så illa att Socialdemokraterna skulle komma överens om folkpartistisk skolpolitik kommer vi inte att säga att det är fredat. Det kommer vi absolut inte att göra. Vi går till val på en skolpolitik som slutar sortera och som skapar utveckling för alla.

Anf. 83 MARIA WETTERSTRAND (mp):
Herr talman och kära lyssnare! Klimathotet är den största utmaningen som vi står inför. Hur många gånger har vi hört politiker stå i den här talarstolen och säga det?

Vi hörde tidigare Maud Olofsson beskriva socialdemokratisk politik som ett antal grådaskiga januaridagar. Det är stor risk att vi får mer av grådaskiga januaridagar med de klimatförändringar som hotar den här planeten framöver.

Jag har fått uppleva en pulkadag på hela vintern. Medan barnen här har väntat på snön som inte kommer har barnen i södra Afrika väntat på regnet, som kom i så stora mängder att det blev översvämningar när det väl kom. Det är de, ska vi komma ihåg, som drabbas allra hårdast av de klimatförändringar som vi i de rika länderna orsakar.

Vi vet att det krävs att vi i den rika delen av världen minskar våra utsläpp med ungefär 85–90 procent fram till 2050. Det kan låta som att vi har gott om tid på oss. Det är ju 42 år fram till 2050. Men faktum är att det krävs att man gör rätt nu för att vi ska hamna där vi vill 2050. Vi behöver en vision om hur samhället ska se ut när vi inte längre är beroende av de här fossila bränslena.

Det kan kännas svårt och utmanande, men jag vill också säga att man klarar mer än man tror. När vi för några år sedan satt och förhandlade om Sveriges klimatmål fram till 2010 sade man att det var helt omöjligt att nå längre än till minus 4 procent jämfört med utsläppen 1990. Nu ligger vi redan 2006 på minus 8,7 procent. Vi har alltså nått betydligt längre än vad man då trodde över huvud taget var möjligt. Vi i Miljöpartiet drev ett ännu ambitiösare mål men fick till svar: Det går inte.

Det här bevisar att man kan nå mycket längre än man tror om man har siktet tydligt inställt, om man har prioriteringarna klara för sig. Det hjälper att ha en vision.

När den här regeringen åker runt i världen och skryter om svensk klimatpolitik är det Miljöpartiets klimatpolitik som de skryter om, som vi drev igenom under förra mandatperioden i den rödgröna majoriteten.

Jag skulle vilja att man oftare fick höra om visionen om hur det här samhället ska se ut. Det är ett modernt och energisnålt samhälle där vi är resurseffektiva, där vi inte slösar på samhällets resurser och där det finns plats för människors kreativitet och olikheter.

I min vision står en frisk miljö och livskvalitet i centrum, inte mer prylar, inte snabbare bilar, inte fler motorvägar utan livskvalitet och en god livsmiljö för alla. I den visionen finns det snabbtåg i södra Sverige på alla medellånga sträckor så att flyget helt enkelt har blivit onödigt. I min vision finns det butiker och service nära där människor bor. Där kan man låta barnen cykla på säkra cykelvägar. Där är luften frisk. Man kan låta barnen gå ute även i centrala Stockholm utan att vara rädd för att de ska få astma av alla partiklar. Där är vattnet rent, och fisken från Östersjön går att äta. Den går att äta utan risk för att Östersjön ska kollapsa av överfiske och utan risk för att man ska drabbas av förgiftning av dioxiner. Och man kan lita på att den mat man köper i affären är odlad utan gifter.

Vill man ha lite mer underlag för visioner finns det nu rapporter från Naturvårdsverket som visar på vad som krävs till 2050 för att vi ska kunna klara ambitiösa klimatmål. Man säger så här:

Det krävs en enorm teknikeffektivisering, en teknikutveckling, på miljöområdet. Där har vi från Miljöpartiet varit pådrivande under lång tid. Vi kommer att fortsätta att vara det.

Det krävs att vi minskar behovet av transporter kraftigt. Även med en teknikutveckling och även med en satsning på biodrivmedel krävs det att transportbehoven minskar. Vi måste alltså planera våra samhällen

utifrån att service och butiker ska finnas närmare där människor bor och att de transporter som sker ska ske på ett effektivt sätt.

Vi ska inte ha 90 procent av våra godstransporter på vägarna, utan de ska över till järnväg på alla de sträckor där det är möjligt. Vi vill fördubbla kapaciteten för godstrafiken på järnväg i Sverige, till att börja med.

Jag har lyssnat på alla partiföreträdare under den här debatten. Det som jag saknar är just visionerna. Det gäller inte bara för miljöpolitiken, utan det gäller också för samhället i stort.

Vi pratar om tillväxt och jobb. Vi pratar om skattesänkningar och skattehöjningar och om hur vården ska fungera. Vi har också pratat en del om miljön. Men vi har inte pratat om hur människor egentligen mår i det samhälle som vi lever i. Det är ändå ett faktum att vi, trots all ekonomisk tillväxt de senaste decennierna, all vår ökade konsumtion, all vår ökade köpkraft, större bostäder, högre elförbrukning och sänkta skatter, mår allt sämre.

Om man frågar människor hur de upplever sin livssituation, sin livskvalitet, får man veta att välmåendet och välbefinnandet minskar. Den negativa stressen sprider sig. Klyftorna har ökat i samhället. Ekonomiska klyftor har ökat, men klyftorna har kanske framför allt ökat mellan dem som klarar stressen, pressen och konsumtionshysterin i det här samhället med bibehållen hälsa och dem som inte klarar det.

Den här regeringen har kanske mer än någon annan regering tidigare ett fokus som inriktar sig på ökad tillväxt, ett helt ekonomistiskt perspektiv. Vi behöver ökad tillväxt. De andra problemen får vi lösa senare.

Risken med ett sådant kortsiktigt ekonomiskt tänkande är att många människor slås ut på vägen. När man då samtidigt försämrar skyddsnäten för de människorna genom sänkta nivåer i sjukersättningar och a-kassa är det här extra allvarligt. När det inte finns möjlighet till en andra och en tredje chans inom utbildningssystemet är det väldigt allvarligt att bedriva en politik där man inte tar hänsyn till att människor slås ut i dagens samhälle. Jag är helt övertygad om att inget samhälle i längden vinner på att ha en sådan kortsiktig politik.

Vi har diskuterat vården i dag. Vården är viktig, men allra bäst är det ju ändå om fler människor kan få behålla hälsan och inte behöver söka sig till vården över huvud taget. Det kan man naturligtvis inte uppnå till hundra procent – det förstår jag också. Vi måste ha en bra vård. Men att förebygga ohälsa kan man ändå göra mycket bättre än i dag.
En politik för ett samhälle som är långsiktigt hållbart betyder inte bara att vi ska ta hand om miljön. Det betyder också att vi ska ta hand om varandra, vi som lever här. Då tror jag att vi måste tillåta människor att dra ned på tempot, att någon gång ta ett djupt andetag.

Vi förespråkar fortfarande friåret, som innebär – och innebar – att människor kan få en chans att ta en paus i arbetslivet. Det var kvinnor i den offentliga sektorn som framför allt tog denna chans att få en paus i arbetslivet, att göra någonting annat, att kanske testa en utbildning eller att kanske helt enkelt bara undvika att gå in i väggen.

Vi vill att alla småbarnsföräldrar ska få en möjlighet att sänka sin arbetstid. Man ska kunna få ekonomiskt stöd av samhället så att man klarar av det, så att man kan jobba lite mindre medan barnen är små.
Vi vill att det ständigt ska vara möjligt att byta väg i livet. Dörrarna ska vara öppna i utbildningssystemet för den som behöver en ny utbildning, för den som vill pröva att göra någonting annat.

Det som vi förespråkar är en politik för ett långsiktigt hållbart samhälle. Om vi ska kunna nå dit krävs det att vi vågar göra rätt prioriteringar och rätt investeringar nu. Att göra politik handlar just om att prioritera. Vi i Miljöpartiet är tydliga på den här punkten. Vi prioriterar miljön, det som är grunden för allt liv på den här planeten, och vi prioriterar människors livskvalitet. (Applåder)

Anf. 84 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:
Herr talman! Det var intressant att lyssna till Maria Wetterstrand därför att det gav en bra interiör när det gäller den diskussion som ni verkar ha haft kring miljöpolitiken i den förra konstellationen.

Maria Wetterstrand säger att Miljöpartiet försökte ha ambitiösa mål, men man sade nej. Då vill jag bara kvittera det. Det var nämligen det vi såg. Socialdemokraterna sade nej till de här ambitiösa målen.

Kanske var det samma sak när ni diskuterade Förbifart Stockholm. Jag hörde nämligen Maria Wetterstrand säga häromveckan att det är ett omodernt och framtidsfientligt projekt. Men jag kan väl ändå konstatera att ni själva har röstat igenom det omoderna och framtidsfientliga projektet i den här riksdagen, så att det har blivit verklighet.

Det som jag tänkte fråga om är i första hand just miljömålen. När den här regeringen tillträdde inledde vi vårt samarbete på EU-nivå för att förmå EU att ta ett samlat miljöansvar. Det lyckades bra, för i slutändan skrev statsminister Reinfeldt under en gemensam överenskommelse som innebar 20 procent minskad energiförbrukning, minskade koldioxidutsläpp med 20 procent och också 20 procent förnybara energislag.

Det är vi mycket stolta över. Det kommer att ge helt nya förutsättningar för Europa framöver.

Jag läser en artikel med Maria Wetterstrand i Eskilstuna-Kuriren. Där får du en fråga som lyder så här: Vad hoppas du på 2008? Du svarar: Att EU ska komma med ett radikalt förslag som tvingar alla medlemsländer att uppfylla tuffa miljökrav. I dag har man ambitiösa mål, men det händer alldeles för lite. Man fortsätter att skylla på varandra. Vi måste agera nu, och där hoppas jag verkligen att jag kan vara med och dra mitt strå till stacken.

Jag tycker att det är jättefint att du vill vara med och dra ett strå till stacken. Då blir min fråga: Innebär det att Miljöpartiet äntligen lämnar sitt motstånd mot EU? Det är på EU-nivå som vi har kommit överens om det här. Det är när vi gemensamt drar åt samma håll och minskar utsläppen som vi får ett bättre klimat. Så min fråga är: Har ni ändrat inställning nu äntligen till EU-frågan?

Anf. 85 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:
Herr talman! Jag kan upplysa Maud Olofsson om att Miljöpartiet har dragit sitt strå till stacken inom EU ända sedan Sverige blev medlem i den europeiska unionen efter folkomröstningen 1994. Svenska folket har valt in gröna ledamöter i parlamentet, och de har jobbat stenhårt. Enligt alla undersökningar som har gjorts är det de av de svenska ledamöterna som har gjort allra mest för miljöpolitiken inom EU. Vi har även drivit på regeringen i EU-frågorna.

Det som den här regeringen däremot gör tycker jag är ganska intressant. Du talar dig varm för utsläppsmålen i EU och att det är så viktigt att vi gör saker på EU-nivå. Men i praktiken ser det ut så här: När EU-kommissionen ville skära ned de svenska utsläppsrätterna i december 2006 åkte regeringen till Bryssel för att försöka förhindra att vi minskade utsläppen från industrin och för att Sverige i stället skulle få fortsätta att släppa ut mer.

När kommissionen ville att vi skulle satsa mer på förnybar energi åkte regeringen till Bryssel igen för att vi skulle slippa göra så mycket. Jag undrar om den svenska regeringen även nu kommer att åka ned till Bryssel för att vi ska få slippa göra det som kommissionen lägger på oss när det gäller minskade utsläpp från industrin och satsningar på förnybar energi och drivmedel.

Anf. 86 Näringsminister MAUD OLOFSSON (c) replik:
Herr talman! Jag tolkar svaret som att Miljöpartiet nu inser att EU är en arena att jobba på för att förbättra miljön. När vi i alliansregeringen diskuterar med EU gör vi det för att vi tycker att de som har gjort för lite ska göra mer. Det är inte rimligt att den största bördan läggs på

Sverige och andra länder som ligger alldeles i topp till exempel när det gäller förnybart.

Storbritannien och andra länder har inte gjort någonting. Det är när Tyskland, Storbritannien, Frankrike och de andra stora länderna gör samma sak som Sverige gör som vi kommer att få en förändring av klimatet. Det är därför som EU-samarbetet är så viktigt. Det är då vi kan nå resultat. Då är det bra om Miljöpartiet lämnar sitt EU-motstånd. Vi behöver förändra gemensamt.

Vi höjer nu koldioxidskatten. Vi har infört bilbytarpremier. Vi har nya investeringar i förnybar energi. Vi ökar resursen till forskning om förnybara energikällor och transportsystem. Vi ger mer resurser till energirådgivning. Vi ingår avtal med intresserade länder om förnybara transportsystem och så vidare.

Allt detta gör den här regeringen för vi tror att miljön är så viktig för framtidens generationer. Jag är otroligt stolt över att alliansregeringen har den här ambitiösa miljöpolitiken och inte har samveten där man bara säger nej, nej.

Anf. 87 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:
Herr talman! Jag tolkar det här som att Maud Olofsson har för avsikt att fortsätta att åka ned till Bryssel och kräva att Sverige ska slippa göra det som kommissionen ålägger oss när man fördelar ansvaret inom unionen. Det är precis den politiken som jag kommenterar i den artikel som du hänvisar till som jag vill komma ifrån. Vi måste sluta att skylla på varandra. Vi kan inte sitta här i Sverige och säga att det inte är vi som ska göra det, att det är någon annan, att det är Storbritannien, Frankrike och Tyskland.

Det är vad varje enskilt land och varenda enskild människa gör som räknas, även det som vi gör i Sverige. Ska man tro på internationellt samarbete måste man väl också respektera att det innebär att man själv får ta ett ansvar, inte bara att de andra tar ett ansvar. När man kommer till EU-nivå säger man att man kan göra 20 procent men att man kan göra 30 procent om alla de andra länderna är med också. Men om de inte är med tänker man inte göra det.

Så sitter man där med armarna i kors och tänker att det är USA:s fel att det inte händer någonting. Och så säger USA att det är Kinas fel, och så säger Kina att det är USA:s fel. Det kommer inte någon utomjording och löser de här problemen åt oss. Det är vi människor som har orsakat problemen. Det är vi som måste lösa dem. (Applåder)

Anf. 88 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:
Herr talman! I Maria Wetterstrands anförande fanns det mycket klokt sagt på miljöområdet, också när det gäller möjligheten för människor att reflektera och komma i kapp i tillvaron som ett sätt att förebygga ohälsa. Jag håller inte med om allt som Maria Wetterstrand säger, men en hel del av det tyckte jag var intressant.

Jag tänkte ändå uppehålla mig lite vid något som Maria Wetterstrand säkert tycker är en väldigt tråkig fråga. Det handlar om EU-perspek tivet. Vi ser alltmer hur miljöpartisterna som deltar i arbetet i EU-nämnden eller i utskotten i riksdagen blir engagerade och tycker att vi ska använda den plattformen på bästa möjliga sätt. Har Maria Wetterstrand funderat på vad som hade hänt om EU inte hade existerat?

Anf. 89 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:
Herr talman! Jag är mycket glad för att Göran Hägglund nu efter 14 år har upptäckt att miljöpartisterna jobbar hårt för att påverka den europeiska unionen. Det har vi nämligen gjort hela tiden. Vi respekterar att man hade en folkomröstning 1994. Vi har blivit invalda i EU-parlamentet och i riksdagen, och vi tar det ansvar som ankommer på oss att försöka påverka i rätt riktning.

Jag skulle vilja se en annan typ av europeiskt samarbete där man slopar en del av den överstatlighet som man ser i dag och där de

enskilda länderna har en möjlighet att bestämma lite mer själva på vissa områden men där man också till skillnad från i dag tar ett större ansvar för miljöpolitiken och har mer samarbete när det gäller miljöfrågorna. Det tror jag skulle vara en mycket bättre utveckling. Miljöfrågorna är gränsöverskridande. Vi behöver ett internationellt samarbete.

Jag har aldrig någonsin förnekat att EU har spelat en stor roll när det gäller internationella förhandlingar inom FN för att man ska kunna komma fram till de Kyotoavtal som nu ligger till grund för att man jobbar med klimatfrågorna i dag. Jag tror säkert att EU kan spela en stor roll i framtiden också när det gäller dessa frågor. Därför finns vi i parlamentet och i riksdagen och bidrar med vår syn på saken för att påverka så att det ska bli så bra som möjligt, så radikalt som möjligt, så att vi kan klara framtidens utmaningar.

Anf. 90 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:
Herr talman! Jag tror att vi alla har synpunkter kring hur EU fungerar. Det finns saker och ting som vi är oerhört upprörda över när vi läser i tidningarna om konstiga beslut eller så är det små detaljer som man inte borde ägna sig åt. Men jag har för min del kommit fram till att EU är det bästa vi har. Det kan inte ersättas av något annat, även om jag skulle önska att vi hade något ännu bättre fungerande och fler människor i Europa som tänkte som jag och så vidare. Men människor kommer från olika sammanhang, har olika kulturer med sig, olika politiska inriktning, och man samlas på en plattform där man tar sig an problemen.

Jag tycker att det är dags för Miljöpartiet att konstatera att EU finns, att EU är det bästa vi har. Vi är med, och vi gör det bästa inom ramen för det samarbete som inte har alla kvaliteter vi skulle önska men som är det bästa vi känner.

Anf. 91 MARIA WETTERSTRAND (mp) replik:
Herr talman! När man bedömer hur partierna agerar inom EU får de gröna ledamöterna som är invalda från Sverige det bästa betyget när det gäller hur man jobbar för att EU ska bli bättre på miljöfrågor. Så tror jag att det kommer att fortsätta att vara.

Om nu den här regeringen är så väldigt positiv till att EU ska ta tag i saker när det gäller miljöområdet kan man fråga sig ytterligare en gång varför varje gång kommissionen kommer med förslag som gör att vi i Sverige måste minska våra utsläpp regeringen åker direkt ned och försöker minska ambitionsnivån och ge vår industri frisedel att se till att inte vi behöver göra något. Det är någon annan som ska göra det.
Om ni är så väldigt positiva till att EU ska ta det här ansvaret borde ni rimligtvis också vara positiva till att kommissionen ålägger Sverige saker att göra inom detta samarbete. Där är vi betydligt mer EU-positiva än vad ni är. (Applåder)

Partiledardebatten var härmed avslutad.

H.M. Konungens jultal 2007.

Från DNs hemsida. Publicerad 25 december 12:56
Talet är publicerat med tillstånd av hovets informationsavdelning.

“ Kära svenskar hemma och utomlands,

Jag vill tillönska er alla en god fortsättning på julen.

Några av er som lyssnar har kanske just deltagit i julottan eller julmässan och påmints om julens budskap, om Jesus som föddes för att rädda världen. Därmed tändes ett hopp om en bättre värld där alla människor skulle leva i fred och frihet.

Gemensamt för världens stora religioner är just detta hopp om en bättre tillvaro för livet på jorden. Min önskan denna juldag är att vi alla, oavsett vilken kulturkrets och religion vi tillhör skulle kunna ta fasta på förhoppningen om en bättre värld och en tryggare framtid för kommande generationer.

Alla människor har behov av att få tro på en ny morgondag. Ständigt uppstår konflikter mellan människor och mellan länder. Vi verkar ha svårt att leva tillsammans på denna vår enda jord.

Det måste finnas ett sätt att leva sida vid sida i ömsesidig respekt för varandras olikheter. Denna vision bör vi försöka hålla levande.

Under året som gått har Drottningen och jag på våra resor och besök träffat många människor som förmedlat ett sådant hopp. Låt mig berätta om några av dessa.

Nyligen hälsade vi på i en ungdomsgård i Hammarkullen. Det är en av de stadsdelar i Göteborg som ibland betecknas som ett problemområde. För oss blev det ett inspirerande besök. De ungdomar vi träffade där fick oss att känna tillit till en bättre morgondag. De tände just ett sådant hopp jag talar om.

"Vi ungdomar kan förändra samhället", sa en av dem. "Men man måste börja med sig själv. Sedan kan man förändra världen".

Han berättade om hur ledarna på ungdomsgården hade fått honom att hålla sig borta från droger och kriminalitet. "Ledarna här har varit som extra föräldrar för mig. Kompisarna har varit som syskon. Ungdomsgården har varit mitt andra hem. Jag tror jag lärt mig förstå andra att bli mer tolerant och ödmjuk", sa pojken.

Vi mötte många unga människor i Hammarkullen som ville något, som ville göra något av sina liv, som ville hjälpa andra att få rätsida på sina. De eller deras föräldrar var alla födda i något annat land. Nu är Sverige deras hemland.

Invånarna där och på många andra håll runt om i Sverige kommer från alla världens hörn. Många olika språk surrar i luften. Kulturer och sedvänjor blandas i skolor och på arbetsplatser.

Så ser det ut i Sverige idag och på många håll i vår globaliserade värld. Det är ett nytt Sverige. Unga människor med rötter i andra kulturer sätter Sverige på kartan i musikstilar, sportgrenar och affärsidéer som inte fanns när jag var yngre.

I alla århundraden har Sverige utvecklats genom invandring. Vallonerna, som på 1600-talet byggde upp många av våra bruk och därmed präglade vår tidiga industriella verksamhet är ett exempel. Ett annat är inflödet av konstnärliga talanger från framförallt Frankrike på 1700-talet.

Ibland blir vi ängsliga av förändringar men jag ser förändringen som en spegling av den värld vi lever i. Att välkomna förändringen och låta blandningen av kulturer och erfarenheter berika våra liv och vår samhällsgemenskap är vår enda väg framåt.

Ungdomarna i Hammarkullen, Rosengård, Tensta och många andra samhällen, hjälper oss att hålla hoppet om en bättre morgondag levande

Jag hade länge haft en dröm om att skapa en fond för att uppmuntra och stötta ungdomar med ledarskap. På min 60-årsdag fick jag den gåva som Sveriges scouter och många av er som lyssnar bidrog till. Det gläder mig oerhört att kunna stödja unga människor som är beredda att ta ansvar i föreningar, förvaltningar och näringsliv. Vi måste uppmärksamma och lyfta dem som vill arbeta för ökad förståelse mellan människor och för samarbete över alla gränser.

Under det senaste året har klimatfrågan hamnat högst på dagordningen när världens ledare möts. Och här har Sverige haft en pådrivande roll. Många har i årtionden sökt skapa opinion för större aktsamhet om luft och vatten och för en bättre ekologisk balans. Nu, när naturkatastrofer och extrema väderomslag verkar öka, kan vi inte blunda längre. Nu när fler och fler forskare lagt fram klara belägg för att polarisen smälter och floderna torkar ut, måste vi förstå att något håller på att ske med vår jord.

Dessbättre diskuteras nu kraftfulla motåtgärder. Sverige spelar en aktiv roll för att i samarbete med andra länder få fram beslut som motverkar den globala uppvärmningen.

Vi kan alla hjälpa till genom att bland våra egna arbetskamrater, vänner och bekanta skapa förståelse för det arbetet. Det är vår moraliska skyldighet att hjälpa till. Och det är en förutsättning för att vi skall kunna undvika nya katastrofer som påverkar vårt eget liv och vår egen vardag. Vi, i den rika delen av världen, måste känna ett särskilt stort ansvar om de globala hoten mot våra gemensamma livsvillkor ska kunna undanröjas.

Det finns ett uttryck som säger att ingen kan göra allt men alla kan göra något. I den insikten ligger räddningen för vår värld. Det gäller inom så gott som alla områden. Ett exempel jag gärna vill lyfta fram i detta sammanhang är den unge Anton Abele, pojken som startade en stor kampanj mot våld i skolan och på offentliga platser. Han fick nog när en 16-åring misshandlades svårt under dramatiska former i Stockholm tidigare i höstas. Uppslutningen kring Antons upprop visar att vi alla har fått nog. Vi måste sätta stopp för de utbredda gängbråken och grymma våldet i skolorna. Här om någon gång, så ska begreppet nolltolerans krävas.

Impulserna och lärdomarna har blivit många under året som gått. Inte minst har detta gällt under Drottningens och mina Statsbesök utomlands: i Japan, Danmark och Österrike. I Sverige har Drottningen och jag mottagit statscheferna från Kina, Brasilien och Bulgarien. Men vi har, som sagt, också rest mycket i Sverige.

Eftersom jag är djupt engagerad i energifrågor, inte minst gällande vilket slags bränsle vi bör använda för våra bilar, reste Drottningen och jag till Örnsköldsvik för att titta på ett projekt som går ut på att använda cellulosa för produktion av etanol. Satsningen på 2:a generationens bränsle sker i samarbete mellan forskare, skogs- och bilindustrin. Den slutliga lösningen lär låta vänta på sig, men det är spännande och inger förtroende att se hur arbetet med att hitta miljövänligare bränsle för bilar tar stora steg framåt.

Det är naturligtvis summan av de många små stegen och de otaliga besluten i vardagen, som sammantaget avgör hur framtiden blir. Det är nu, de närmaste åren, vi avgör om vi kan överlämna en bättre värld till våra barn och barnbarn. Längre fram kan det vara för sent. Det är vi som har framtiden i våra händer. Var och en kan påverka utvecklingen.

Jag känner att tillsammans och med ny kunskap ligger en spännande värld framför oss. Låt oss hjälpas åt att skapa en bättre morgondag. Det är min högsta önskan inför det nya året.

Nu hoppas jag att Ni får ytterligare några väl förtjänta vilodagar innan vi tar det första steget in i framtiden. Min familj och jag önskar Er alla ett Gott Nytt År 2008! “

Låt oss vara goda av egoistiska skäl.

DN 071224 sid 6:

"**Låt oss vara goda av egoistiska skäl**"
“ Cancerforskaren och författaren Stefan Einhorn: Vetenskapliga studier visar att godhet faktiskt lönar sig. När vi är generösa aktiveras ett njutningscentrum i hjärnan som gör att vi får en lustupplevelse av att behandla andra människor väl. Det handlar om samma njutningscentrum som aktiveras av god mat, sex eller narkotika. Vi blir också mer skickliga och produktiva om vi bemöts av generositet. Godhet mot vår nästa är alltså ömsesidigt självförstärkande - en liten gest av mänsklighet ger upphov till generositet tillbaka. Eller som Dalai Lama säger: vi kan mycket väl välja att vara goda av egoistiska skäl. Mänsklighetens framtid avgörs av om vi låter den grundläggande tanken om godhet, som julen symboliserar, genomsyra vårt tänkande och vårt samhälle. Det skriver författaren Stefan Einhorn, professor i molekylär onkologi vid Karolinska institutet.

JULEN ÄR HÄR, den helg som för många symboliserar godheten, generositeten och medkänslan mellan de människor som befolkar vår jord. Och vi är alla överens om att en helg som påminner oss om värdet av att vara en god medmänniska är förtjänt att firas oavsett om det är vår tro att Gud föddes som människa den där dagen i Betlehem för lite mer än två millennier sedan.

Samtidigt är vi alla medvetna om att godheten inte bara bör uppmärksammas under några få intensiva dagar innan det gamla året övergår i ett nytt. Med undantag för enstaka förhärdade själar försöker vi leva våra liv som goda medmänniskor, eller åtminstone undvika att göra det som är ont. Ofta lyckas vi, ibland misslyckas vi, men de flesta av oss lever livet i en önskan att finnas där för andra.

Men varför egentligen? Vad är det som säger att vi får ett bättre liv om vi visar hänsyn, månar om vår nästa och försöker göra det som är gott? Kan vi inte precis lika gärna vara elaka och hänsynslösa mot våra medmänniskor? Religionerna hävdar att goda gärningar får sin belöning och att onda gärningar får sitt straff. Men vad har vi för motiv att göra gott om vi ställer oss tveksamma till religionernas försäkringar om det godas förträfflighet och om hur vi kan råka illa ut när vi bär oss illa åt mot våra medmänniskor?

Det är intressant att det under de senaste åren har genomförts ett antal studier som pekar i samma riktning, nämligen att godhet faktiskt lönar sig. De vetenskapliga beläggen för att medmänsklighet inte bara gagnar andra utan också oss själva blir allt mer övertygande.

Studier har till exempel visat att när vi är generösa aktiveras ett njutningscentrum i hjärnans mesolimbiska system, vilket innebär att vi faktiskt får en lustupplevelse av att behandla andra människor väl. Intressant nog är det samma njutningscentrum som också blir aktiverat av att vi äter god mat, ägnar oss åt sex eller använder narkotika.

Så njutningen att vara generösa mot våra medmänniskor, vare sig det är vår egen familj, en flyktig bekantskap eller ett svältande barn i ett annat land, är något vi kan unna oss många gånger varje dag, i medvetenhet om att till skillnad från de andra njutningsmedlen ger det inte upphov till några biverkningar.

Finns det andra skäl än njutningen att göra gott för andra? Det verkar vara så. I ett antal undersökningar har forskare visat att goda gärningar ger positiva effekter för den som utför dem, samtidigt som de ger upphov till en spridningseffekt. Ett exempel är den undersökning där man gav en kaka till hälften av studenterna som satt och läste på ett universitetsbibliotek, medan resten av studenterna inte fick någon kaka. När man en stund senare skickade fram en annan student som bad om hjälp visade det sig att de som hade bemötts med generositet i form av en kaka var mer benägna att hjälpa sin medstudent.

Samtidigt blir vi också mer skickliga och produktiva om vi bemöts av generositet. I en undersökning visade det sig att läkare som hade fått en liten karamell var bättre och snabbare på att ställa diagnos på patienter, samtidigt som de var mer kreativa och hade mindre förutfattade meningar än läkare som inte hade fått någon karamell. Och på företagsnivå visade det sig att företag där man var generös med beröm och uppskattning i genomsnitt hade mer än tre gånger så hög lönsamhet som företag där man snålade med denna form av generositet. Godhet mot vår nästa leder således inte bara till att vi får generositet tillbaka, utan också till att människor runt om oss gör mer för andra och för helheten.

En form av medmänsklighet är den kroppskontakt som inte inkräktar på vårt revir. Denna beröring bygger upp förtroende och tillit mellan människor, vilket i sin tur genererar godhet tillbaka. I en undersökning studerade man hur mycket dricks som gäster gav till en servitör. Det visade sig att om servitören rörde vid gästens axel eller handrygg under 1,5 sekunder blev dricksen större. En liten gest av medmänsklighet gav upphov till generositet tillbaka.

Detta är några exempel bland många som alla pekar i samma riktning, nämligen att vi för egen del tjänar på att behandla våra medmänniskor väl. Samtidigt sprider vi små eller stora vågor av goda gärningar runt omkring oss. Och varför är det då så? I studier på olika djurarter har det visat sig att det är en evolutionär fördel att gruppen utvecklar altruism, generositet och benägenhet att samarbeta med andra.

Så vare sig vi är inbitna ateister, tveksamma agnostiker eller troende finns det idag övertygande belägg för att godhet faktiskt lönar sig, på individnivå och för grupper av människor. Vi kan vara goda medmänniskor av den enkla anledningen att det inte bara gagnar människor runt omkring oss, utan att vi också tjänar på det för egen del.

Om detta har Dalai lama sagt följande kloka ord: Enfaldiga självviska människor tänker alltid på sig själva och resultatet blir negativt. Kloka självviska människor tänker på andra och hjälper andra så mycket de kan, och resultatet blir att de själva gynnas av detta. Dalai lama säger med detta uttalande att vi mycket väl kan välja att vara goda av egoistiska motiv. Och han ger också stöd till tanken att vi gagnas för egen del om vi är goda.

Ibland kan vi få intrycket att det onda dominerar på bekostnad av det goda. Vi läser i tidningen om misshandel av unga och gamla som leder till svåra skador eller död. Vi hör om krig, förföljelse av minoriteter och fängslande av oppositionella, vilket får vårt hjärta att bäva och ställa oss frågan om det onda kommer att gå segrande ur striden om människans hjärta.

Men det finns också ett annat perspektiv. När vi hör om att någon har blivit misshandlad i tunnelbanan så har vi en tendens att

glömma bort att miljontals människor varje dag färdas med allmänna kommunikationer, ibland packade som sillar, utan att misshandla varandra (vilket få andra arter på vår jord skulle klara av). När vi läser om väpnade konflikter där människor skadas och dör har vi en tendens att glömma bort alla de fredliga zoner av vår jord som existerar idag.

Visst finns det faror på vägen. På grund av människans destruktiva krafter står vi idag inför de hot som massförstörelsevapen och en pågående miljöförstöring utgör. Till detta kommer de förbättrade transportmöjligheterna, vilket lett till att epidemier sprids på ett sätt som vi inte ens hade kunnat föreställa oss för några decennier sedan. Samma vetenskapliga och tekniska utveckling som skapar fantastiska möjligheter till hälsa, ett långt liv, personlig utveckling och ökad materiell standard skapar också de stora risker som mänskligheten nu står inför.

Det som kommer att avgöra om mänsklighetens resa in i framtiden kommer att bli mot en allt större välfärd, ett större välbefinnande och allt mer lycka eller alternativt mot försämrade mänskliga förutsättningar och i värsta fall vår egen undergång, det är huruvida vi låter den grundläggande tanken om godhet, som bland annat julen symboliserar, genomsyra vårt tänkande och vårt samhälle eller ej.

Om det inte är min uppgift att våra medmänniska? Vems uppgift är det då?

STEFAN EINHORN "

Machiavelli: Fursten.

Kapitel XVIII *Hur en furste bör hålla sina löften*

HUR LOVVÄRT det är att en furste förhåller sig så, att man kan tro på honom och att han lever rättrådigt och inte svekfullt, inser alla och trots detta vet man av erfarenhet att de furstar i vår tid som har uträttat storverk är de som inte har hållit så mycket på troheten, utan som med sin illistighet har förstått att förvrida huvudet på folk och slutligen har fått övertag över dem som förlitat sig på ärligheten.

Ni bör alltså förstå att det finns två sätt att strida, i det ena fallet med hjälp av lagen, i det andra med styrkan. Den förra metoden är utmärkande för människan, den andra för djuret, men därför att den förra många gånger inte är tillfyllest, måste man tillgripa den senare. Följaktligen bör en furste kunna använda sig av både djurets och människans egenskaper. Denna lärdom har i förtäckta ordalag givits furstarna av de gamla författarna, vilka berättar om hur Akilles och många andra lämnades i Chirons vård för att fostras i hans disciplin. Att en furste bör ha en läromästare som till hälften är djur och till hälften människa betyder att en furste måste kunna använda sig av både människans och djurets natur och att den ena inte kan bestå utan den andra.

En furste måste alltså väl kunna använda sig av djurets natur och han bör välja räven och lejonet som sina förebilder, ty lejonet kan inte försvara sig mot fällor och räven kan inte försvara sig mot vargar. Man är alltså tvungen att vara räv för att se fällorna och lejon för att skrämma vargarna. Den som i all enkelhet förlitar sig på lejonets natur förstår inte detta. En klok furste kan följaktligen inte och bör inte hålla ord, när detta är till skada för honom och när de skäl som förorsakade hans

löften inte längre är för handen. Om alla människor var goda skulle denna föreskrift inte vara riktig, men eftersom människorna är onda och inte är ordhålliga mot dig behöver du inte vara ordhållig mot dem. Det fattas heller aldrig legitima skäl för en furste när han söker motiv till att inte hålla sitt ord. På detta skulle man kunna ge ett otal exempel och påvisa hur många fredsslut och hur många löften som inte har uppfyllts och som har varit värdelösa på grund av furstarnas trolöshet. Den som bäst har förstått att utnyttja rävens egenskaper har lyckats bäst. Men man måste kunna förkläda rävnaturen väl och vara en stor hycklare och skrymtare. Människorna är så enfaldiga och så villiga att lyda det som ögonblicket bjuder, att den som bedrar alltid finner dem som låter sig bedras.

Jag vill inte lämna ett av de nyare exemplen på detta onämnt. Alexander VI gjorde aldrig något annat och tänkte heller aldrig på något annat än att bedra människorna och han fann alltid anledning att göra det. Och det har aldrig funnits en människa som kraftigare har bedyrat sina ord och med heligare eder svurit på deras sanning och som sedan har iakttagit dem mindre, men han lyckades dock alltid med sina bedrägerier *ad votum,* ty han kände väl till denna sida av världen.

Det är alltså inte nödvändigt att en furste har alla de förut nämnda egenskaperna, men det är synnerligen nödvändigt att en furste har alla de förut nämnda egenskaperna, men det är synnerligen nödvändigt att han synes ha dem. Jag vågar till och med påstå att det är farligt att ha dem och alltid iaktta dem i sina handlingar, men att det är till stor nytta att ge sken av att ha dem. Således bör en furste verka mild, trogen, mänsklig, uppriktig, gudfruktig och också kunna vara det, men han bör andligen vara beredd att, då han är nödgad till det, kunna ändra sig och visa de motsatta egenskaperna. Man måste förstå att en furste, och i all synnerhet en ny furste, inte kan iaktta allt det som gör att en människa anses vara god, därför att han ofta för att bibehålla sin makt är tvingad att handla mot all trofasthet, barmhärtighet, mänsklighet och gudsfruktan. Således bör han andligen vara beredd att vända sig allteftersom vinden och ödets växlingar tvingar honom och, som jag förut har nämnt, inte avlägsna sig från det goda om det är möjligt, men kunna göra det onda, om han är nödgad till det.

En furste bör alltså bemöda sig om att ingenting kommer över hans läppar, som inte är uppfyllt av de fem ovan nämnda egenskaperna, så att då man ser honom och hör honom det verkar som om han var mildheten, rättrådigheten, människovänligheten och gudfruktigheten själv. Det finns ingenting som är så nödvändigt som att ge sig sken av att ha denna sista egenskap. Människor i allmänhet dömer mer efter skenet än efter den påtagliga verkligheten därför att alla kan se men få förstå. Alla ser det som du synes vara, men få begriper vem du är och de få vågar inte opponera sig mot det stora flertalets åsikt, då dessa har statens majestät till sitt försvar. I alla människors handlingar och särskilt när det gäller en furste, ser man endast till resultatet. En furste bör alltså besegra och vidmakthålla staten, ty medlen till att göra det bedöms alltid som hederliga och prisas av alla. Pöbeln intages av det som synes vara och av resultatet. Det finns intet annat i världen än pöbel; det fåtal som inte tillhör pöbeln kan endast göra sig gällande när den stora massan inte har någon att falla tillbaka på. För närvarande finns det en furste - vilken är inte lämpligt att nämna här - som aldrig predikar annat än fred och trohet, men som är synnerligen fientligt inställd till båda delarna; och freden och troheten hade, om han hade iakttagit dem, vid flera tillfällen berövat honom hans anseende och rike.

Kopierat från "Fursten", Natur och Kultur 1987.

Boken skrevs 1513. Machiavellis namn har blivit symbolen för hänsynslösa politiska maktsträvanden. Fursten kom att få stort inlytande på följande århundradens statskonst och den har aldrig upphört att fascinera och förbrylla. Ända in i vår tid har presidenter och diktatorer försökt leva upp till Machiavellis läror. Det gör fursten till en evigt lika aktuell bok.

Alf Svensson kritiserar regeringen.

DN 071223:

“**Kristdemokraternas förre partiledare Alf Svensson är kritisk mot regeringens politik. Han har svårt att försvara den förda jobbpolitiken för väljarna.**

- DET ÄR VÄLDIGT LÄTT att säga till en 20-25-åring: sök jobb, ta jobb. För att i den åldern kan man flytta, man kan flytta till något av de expansiva områdena.
- Men säg det till en 55-60- åring: sök jobb, ta jobb - i annat fall sänker vi kassan för dig. Det är inte så enkelt, säger Alf Svensson.
Det är i en intervju i Godmorgon Världen i Sveriges Radio P1 som den tidigare partiledaren för Kristdemokraterna kritiserar regeringens jobbpolitik.

HAN SÄGER att många väljare ringer honom för att fråga hur de ska göra när kraven på att flytta till jobben ökat. Det är svårt för äldre människor som etablerat sig på en ort med bostad, vänner och familj, menar Svensson, som idag representerar (kd) i riksdagen. Han säger att det inte vore orimligt att kraven såg olika ut för unga och äldre.
- Jag tycker man skulle kunna fundera på - vad gör man med bidragsnivåerna med människor som kommit upp i den åldern då vi vet att det är svårt att få ett jobb.

Att regeringen har så svaga opinionssiffror, trots att jobben blivit fler, förklarar Alf Svensson med att politiken ser mer till siffror än individer. En orsak tror han kan vara ungdomen i regeringskansliet.
- Vi har unga politiker och det ska vi ha och unga sakkunniga och det är väl bra. Men det hade nog inte varit fel om erfarenheten i detta avseende hade fått spela lite större roll, säger Alf Svensson i P1-intervjun.

GÖRAN HÄGGLUND, som tagit över partiledarposten i Kristdemokraterna, efter Alf Svensson, vill inte kommentera Svenssons kritik. Det säger hans stabschef till DN.se.

Åsa Nilsson Rönnqvist asa.nilssonronnqvist@dn.se “

Välfärd. Trygghet för de rikaste.

DN 071224 sid Kultur 4:

“ **Sluta skrika, vi är rika! Vår procent har råd med present.**
Begreppet välfärd har slutgiltigt ändrat innebörd. Det betyder numera tryggheten för de rikaste procentens inkomster och sociala liv.

DET GICK EN SKÄLVNING genom det gamla jämlihetslandet när nyheten slog ner för en tid sedan: landets rikaste är betydligt rikare än vi känt till. En procent av svenskarna äger 40 procent av den samlade förmögenheten. Om möjligt värre än i USA, och beskedet väckte två typer av reaktioner. Från vänster ett surt: var det inte det vi trodde? Från höger ett lika surt: det är bara ett mått på hur fattig den stackars svenska medelklassen är, jämfört med andra världsländer.

Betydligt mindre uppmärksamhet väckte den lilla artikeln någon vecka senare, med en länk till sajten Global Rich List. Den gav andra proportioner. På en global inkomstlista hör i stort sett alla svenskar med jobb till den högst avlönade tiondelen. Råkar du höra till den hyfsat välbärgade medelklassen som tjänar över 28 800 i månaden - som de flesta journalister, arkitekter och läkare - ja då ingår du själv i den där rikaste procenten.

Det är skillnad på vad man tjänar och vad man äger - men ändå: FN-statistik från ifjol visar att denna rikaste hundradel i världen äger, just precis, 40 procent av dess samlade tillgångar.

Jag vill inte påstå att det klagas för mycket, men det klagas av fel skäl. Hur man än vinklar den globala linjalen hamnar de flesta svenskar inom den vinnande decimetern. Samtidigt tycks vi vänja oss vid att linjalen blir längre, avståndenbara ökar, och frågan är var dn slutar.

MINNS NI LÖFTET från båda politiska kanter från förra valet? Alla ska med!” Det återstår att se. I en av höstens mer klargörande debatt-artiklar (DN 19/11) förklarade några SNS-ekonomer globaliseringens verkliga moment 22. För att värna vår väfärd måste vi förstås hänga med i den internationella konkurrensen. Men då stiger också kraven på arbetskraften, fler halkar efter - och vi kan inte samtidigt möta stigande krav på vård, skola och omsorg och ge hyfsade villkor åt alla som inte hänger med; "Låglönesatsningar och höga ersättningsnivåer i social-försäkringarna... riskerar grunden för välfärdsstaten." Där satt den. Begreppet "välfärd" har slutgiltigt ändrat innebörd. Det betyder nume-ra tryggheten för de rikaste procentens inkomster och sociala liv. Ett högt ställt mål, som tyvärr kräver offer. Av de andra.

Och julklappshandeln satte just rekord.

LARS LINDER lars.linder@dn.se “

Regeringen följer Machiavellis fursteregler.

DN 071224 sid 2:

“ DAGENS HUVUDLEDARE
Dvärgarnas julafton

SKYMNINGEN FALLER. Gästerna, som nu börjar bli behagligt trötta efter maten, slår sig ned framför brasan. "Kan du inte läsa något för oss, Fredrik?" säger Maud vädjande.

"Det är lustigt, Maud, ibland är det som om du kunde läsa mina tankar. I går kväll när jag skulle sova kom jag inte till ro. Sängen kändes obekväm på något sätt, och när jag efter någon timme inte längre stod ut och lyfte på madrassen så hitta de jag den här!"

Värden håller triumferande upp en liten sliten bok.

"Vad är det där", säger Jan misstroget. "Ingår den i vår kanon?"

"Lugna dig Jan. Den har inget med kanoner att göra, i alla fall inte så mycket. Men jag tror att den är i din anda", tillägger värden illmarigt. "Hör här:"

Artonde kapitlet. Hur lovvärt det är att en furste förhåller sig så, att man kan tro på honom och att han lever rättrådigt och inte svekfullt, inser alla. Trots detta vet man av erfarenhet att de furs-tar i vår tid som har uträttat storverk är de som inte har hållit så mycket på troheten, utan som med sin illistighet har förstått att förvrida huvudet på folk och slutligen har fått övertag över dem som förlitat sig på ärligheten.

"Men vad är det här för något", utbrister Göran med en blandning av ogillande och nyfikenhet. "Jag trodde att du en dag som denna skulle

välja något andligt och uppbyggligt. Den här texten måste tillhöra apokryferna. Alf skulle aldrig ha valt en sådan text."

"Inte för högläsning kanske", replikerar värden. "Men vad vet du om vad han läste i ensamhet på sin kammare? Det skulle inte förvåna mig om Alf precis som din namne har ett väl tummat exemplar av den här boken."

"Du menar Jöran med J, Mauds statssekreterare?"

"Nej, häng med! Han har väl inte sovit i min säng. Den förre värden förstås, Göran med G - eller 'HSB' som de brukade säga."

"Men Fredrik! Är det Görans bok! Nu måste du fortsätta läsa", säger Maud ivrigt.

"Okej, jag hoppar en liten bit framåt i texten:"

Man måste förstå att en furste, och i all synnerhet en ny furste, inte kan iaktta allt det som gör att en människa anses vara god, därför att han ofta för att bibehålla sin makt är tvingad att handla mot all trofasthet, barmhärtighet, mänsklighet och gudsfruktan.

"Det där med att handla mot all gudsfruktan gillar jag inte. Och det skulle inte Alf heller ha gjort. Men annars är det en spännande text", säger Göran erkännsamt.

"Tvärtom" inflikar Jan. "Det där om religionen var särskilt bra. Men kom till saken nu, Fredrik. Jag blir sömnig av att lyssna så här länge."

"ALLTIHOP ÄR BRA", slår värden myndigt fast. "Och nu kommer vi till mitt favoritavsnitt:"

En furste bör alltså bemöda sig om att ingenting kommer över hans läppar, som inte är uppfyllt av de fem ovan nämnda egenskaperna, så att då man ser honom och hör honom det verkar som om han var mildheten, rättrådigheten, människovänligheten och gudfruktigheten själv. Det finns ingenting som är så nödvändigt som att ge sken av att ha denna sista egenskap. Människor i allmänhet dömer mer efter skenet än efter den påtagliga verkligheten därför att alla kan se men få förstå. Alla ser det som du synes vara, men få begriper vem du är och de få vågar inte opponera sig mot det stora flertalets åsikt, då dessa har statens majestät till sitt försvar. I alla människors handlingar och särskilt när det gäller en furste, ser man endast till resultatet.

Med en teatralisk gest slår värden ihop boken och tittar uppfordrande på sina tre gäster. "Men fattar ni inte?" En pinsam tystnad utbreder sig. Värden försöker få ögonkontakt med Maud. Men hon är lika upptagen som de två andra av att låtsas försjunken i tankar.

"Ni är ju hopplösa. Ska man behöva förklara allting?" Värden är vid det här laget både irriterad och besviken.

"Okej", säger han. "Så här alltså: Det är skenet och resultaten allt hänger på. Väljarna känner mig inte. De har heller inte riktigt fattat vad som är grejen. Samtidigt har alltför kort tid gått för att vi ska få uppskattning för resultaten. Ja, Anders kurvor i alla ära, men det kan ju ta ett tag för folk att se hur kurvorna hänger ihop med den egna plånboken."

"Men Fredrik, nu är du väl självkritisk i överkant. Vad är det för fel på hur du ser ut och uppför dig?" invänder Maud.

"Nej, nej, nej." Värden torkar sig i pannan och tar sats på nytt. "Poängen, Maud, är att väljarna är för ytliga, att de inte insett hur bra vi egentligen är men att Anders snart kommer att ha fixat resultat som gör detta uppenbart för alla!"

"Kivens icke! Ni har rätt båda två - och fel", utbrister Göran i vars inre det fortfarande pågår en dragkamp. "Hur var det nu du sa Fredrik på partistämman när du tillträdde som moderatledare hösten 2003? 'Vi är i förtroendebranschen.' Var det inte så?"

"Vad du kommer ihåg", svarar värden smickrat, åter på bättre humör.

"Men", tillägger Göran, "om vi nu är i förtroendebranschen, och faktiskt satsat hårt på både skenet och resultaten, som det uttrycks i den där apokryfiska texten, varför håller folket då på att överge oss?"

GÖRANS FRÅGA KLINGAR ut som i ett tomrum. Ingen orkar längre ta upp tråden. Snart hörs oregelbundna snarkningar. Kombinationen av mat och brasans hemtrevliga sprakande har gjort sitt.

Endast värden är vaken. Om och om igen läser han det artonde kapitlet i Machiavellis furstespegel och muttrar för sig själv: "Jag förstår inte. Kan jag ha missat något?"

DN 24/12 2007 ”

Mona Sahlin: Regeringen vilseleder.

DN 071125:

"Reinfeldts falskhet ett historiskt svek"

“Mona Sahlin till våldsamt angrepp mot statsministern: Han leder en regering som konsekvent och medvetet försöker vilseleda sina väljare. I demokratisk mening är Fredrik Reinfeldts svek historiskt. Aldrig tidigare i Sveriges historia har vi haft en större skillnad mellan vad en regering säger och vad den faktiskt genomför. Konsekvent och medvetet vilseleder man väljarna. Systematiskt "mörkar" regeringen sin politik. Detta är "pr-konsten upphöjd till statsskick". Den senaste tidens diskussion om statsministerns förmåga att leda landet måste nu övergå i en än viktigare svekdebatt: den om det sakpolitiska sveket. Det skriver socialdemokraternas partiordförande oppositionsledaren Mona Sahlin.

De senaste veckorna har nästan all politisk debatt i Sverige kretsat kring statsministerns förmåga att leda landet, sin regering och sitt eget parti. Domen, också från borgerligt håll, har varit hård. Den diskussionen är viktig, men den får inte helt överskugga debatten om den förda politiken. Jag har mött många upprörda väljare på resor och möten på senare tid. Men deras reaktioner gör det mycket tydligt: Fredrik Reinfeldts och regeringens förtroendekris är i sin kärna sakpolitisk. Besvikelsen handlar främst om svikna löften, om en politik som ökar klyftorna trots utfästelser om motsatsen, och om framväxten av ett kallare Sverige.

Svenska regeringar har gjort stora förändringar förr - sänkt och höjt skatter, genomfört stora reformer, skapat nya system och gjort

nedskärningar. De har mer eller mindre framgångsrikt argumenterat hem stöd för sin politik.

Men aldrig tidigare har vi haft en regering som konsekvent och medvetet försökt vilseleda sina väljare och dölja sin egen politiska agenda för att vinna stöd. Det går inte i längden att säga en sak och sedan göra något annat. Förr eller senare genomskådas det. Väljarstödet sjunker och förtroendet för ledarskapet viker.

Bensinskatten skulle sänkas, sedan höjdes den. Regelkrånglet för företagen skulle minska, sedan vittnade småföretagen om ökade regelbördor. Det skulle aldrig bli vård efter plånbok. Sedan ändrades lagen så att akutsjukhusen nu kan säljas och patienter med privata försäkringar kan gå före i vårdkön. Sent omsider lyftes vikten av klimatåtgärder i valrörelsen. Sedan drogs stöden till energieffektivisering och energirådgivning ner och hushållens konverteringsstöd till miljövänlig uppvärmning slopades.

Listan kan göras lång. Det handlar om ett tydligt mönster. En strategi signerad moderaterna och som lydigt följs av de övriga regeringspartierna. En större klyfta mellan vad en regering säger och vad den faktiskt genomför har vi aldrig sett i Sverige - om detta är jag övertygad.

Reinfeldts regering påstår att fastighetsskatten har avskaffats. Men i stället har skatten döpts om och förändrats så att över 220 000 småhusägare får höjd skatt! Många vanliga hushåll i större städer får hela sin ekonomiska planering omkullkastad av den nya retroaktiva ränteskatten. Och allt detta för att de som äger de riktigt stora villorna i attraktiva områden ska tjäna tiotusentals kronor om året. En ekonomisk politik som dessutom leder till höjda räntor på bostadslånen, drabbar först och främst unga barnfamiljer med små ekonomiska marginaler.

I valrörelsen såg de borgerliga partiledarna "slopad fastighetsskatt" som trumfkortet. Nu talas det tyst om den, medan vreden växer hos de många boende som känner sig lurade.

Reinfeldts regering påstår att "det är låginkomsttagarnas tur". Men i stället har 70 procent av budgeten riktats till de 30 procent som har högst inkomster.

Hur många låginkomsttagare tror regeringen känner sig som vinnare? Är det landets alla pensionärer med låga inkomster? Är det alla dem vars skattesänkningar genast äts upp av höjda avgifter för a-kassa och chockhöjda trafikförsäkringspremier? Ja, inte är det de arbetslösa och sjuka - deras sänkta ersättningar betalar i stället gåvorna till de riktigt välbeställda. Riksdagens utredningstjänst (Rut) visar med helt nya beräkningar att den skatt invånarna i de rikaste kommunerna Vellinge, Danderyd, Lidingö och Kungsbacka betalar sjunker med över 800 miljoner kronor under nästa år. Det är effekten av slopad förmögenhetsskatt och den nya orättvisa fastighetsskatten.

I valrörelsen påstod Fredrik Reinfeldt att det var lögn att hans parti ville sänka skattekvoten ner mot genomsnittlig europeisk nivå. Nyss stod han på moderatstämman och applåderade sin regering för att vara på god väg att göra just det.

Reinfeldts regering påstår att dess politik är till för att "bryta utanförskapet". Det är bra att konjunkturen är stark så att jobben blir fler. Men fler riskerar även de bli som helt står utan försörjning. På ett år har redan 350 000 människor tvingats lämna a-kassan. De står helt

utan försäkringsskydd den dag konjunkturen vänder och arbetslösheten stiger. Regeringen lyfter fram 12 000 så kallade Nystartsjobb, ett bra men för Sverige ganska normalt utformat anställningsstöd inom arbetsmarknadspolitiken. Instegsjobben talar inte ens regeringen om längre - de har hittills inte blivit fler än något tusental. Med den takten kommer det att ta årtionden att sysselsätta dem som i dag står längst från arbetsmarknaden.

Av regeringens finansplan kan man utläsa att 1 085 000 personer kommer att stå utan reguljär sysselsättning vid mandatperiodens slut. Var tog talet om att ge jobb till den miljon som stod utanför vägen?

Regeringen Reinfeldts allra största svek handlar om detta - om jobben, nu och i framtiden.

Svensk konkurrenskraft bygger på flera saker: högt kunnande bland de anställda, tillgång till forskning och kapital för investeringar, öppenhet och tillgång till många marknader, utbredd användning av ny teknik, energieffektivitet och god infrastruktur, innovationskraft och förmåga till snabb omställning av produktionen med mera. Det kräver aktiva satsningar.

Men nu försitter den borgerliga regeringen chans efter chans att bygga framtida rättvisa, tillväxt och välfärd på just arbete. Styrkan i svensk ekonomi tas inte till vara, och nu ser konjunkturen redan ut att ha nått sin topp. Trots att regeringen själv ser att det hämmar produktiviteten så sparar man på utbildning. Trots att regeringen ser flaskhalsar i produktionen och accelererande arbetskraftsbrist så uteblir även denna form av krishantering. I stället för bristyrkesutbildning satsar regeringen på att få ut fler på en låglönemarknad med okvalificerade jobb konstruerade med hjälp av stora skatterabatter för de redan rika, i vad som elakt men träffande har kallats "överklassnära" tjänster. Regeringens bidrag till dessa kostar lika mycket som 26 000 nya högskoleplatser.

Regeringens politik leder bort från målet att Sverige ska konkurrera med kunskap och kompetens - inte med låga löner. Hade inte en så viktig förändring behövt underställas väljarna?

Ett nytt Sverige tar nu form - ett kallare, mer orättvist Sverige. Det är ett systemskifte.

Inget parti har gått till val på eller vunnit val på den dagordningen - inte heller moderaterna.

Det är i demokratisk mening ett svek som måste betraktas som historiskt. Sverige har en regering som inte bara vilselett väljarna för att komma till makten, utan som konsekvent mörkar en politik som de saknar stöd för. Detta är pr-konsten upphöjd till statsskick och något helt unikt i Sverige.

För detta bär moderaterna ett tungt ansvar. När statsministern får ordning på sitt regeringskansli och det blir lite lugnare igen behöver han därför ta sig tid för den verkliga svekdebatt som väntar honom och moderaterna. Där kommer vi att finnas!

MONA SAHLIN “

Från Socialdemokraternas budgetmotion hösten 2007.

Skatt efter bärkraft

Vi socialdemokrater strävar efter ett samhälle som bygger på idén om alla människors lika värde. Vi vill att samhället ska utformas så att det finns plats för alla, att ekonomiska och sociala skillnader utjämnas. Först då har alla människor möjlighet att utforma sitt liv utifrån sina drömmar.

Det senaste året har Sverige utvecklats i motsatt riktning. Klyftorna har växt, mellan höginkomsttagare och låginkomsttagare, mellan män och kvinnor och mellan olika landsdelar och stadsdelar.

Diagram 4 Förändrad nettoinkomst per decil av förslagen i budgetpropositionen för 2008, jämfört med gällande regler, år 2008. *Källa: Riksdagens utredningstjänst*

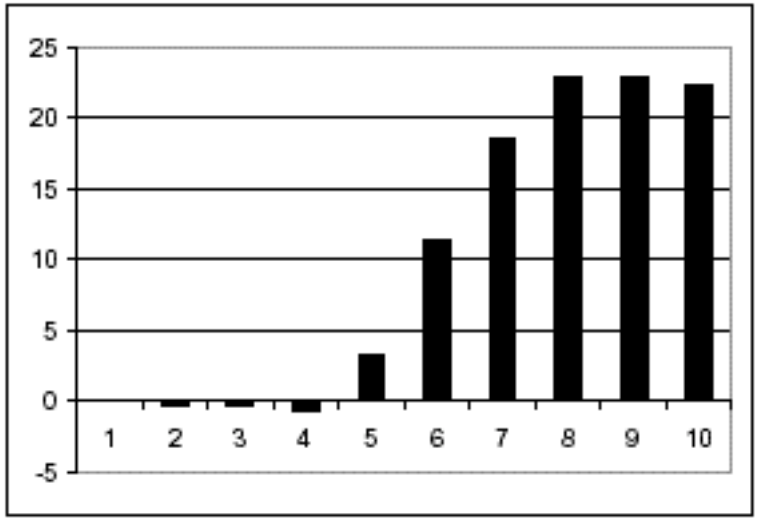

Rättvisa skatter

Skatterna har förändrats kraftigt sedan den 1 januari 2007. Sammantaget kommer skatterna ha sänkts med 65 miljarder kronor om den nuvarande budgetpropositionen accepteras av riksdagen.

Skatterna har sänkts mest för höginkomsttagare. Dessutom är det främst arbetslösa, sjuka och pensionärer som har fått finansiera skattesänkningarna. Det har lett till att klyftorna i Sverige har vidgats.

Riksdagens utredningstjänst har studerat konsekvenserna av den borgerliga regeringens politik. Effekterna är slående. De tre rikaste tiondelarna av befolkningen får nästan 70 procent av alla inkomstförstärkningar, medan de fyra tiondelarna med lägst inkomster får försämrade villkor eller oförändrade villkor.

Diagram 5. Effekter av andra steget i förvärsavdraget – på decilgrupper *procent av den totala inkomstförändringen för befolkningen indelad i deciler. Källa: Riksdagens utredningstjänst (RUT)*

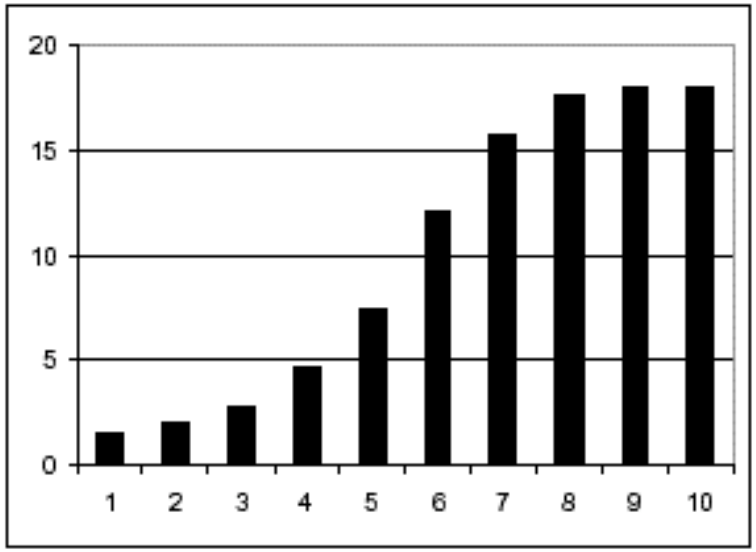

Statsministern har bl a i regeringsförklaringen och i senaste partiledardebatten sagt, att skattesänkningarna framför allt ska gå till dem som tjänar minst, men så är det ju inte enligt Riksdagens utredningstjänst. Han har vilseledande påstått, att 75% av skattesänkningarna går till dem som tjänar minst.

Regeringsförklaringen hösten 2007.
Riksdagens snabbprotokoll 2007/08:2. Tisdagen den 18 september.
Kl. 14:00 - 14:50.....
Anf. 3 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):
.....
Inkomstskatterna för framför allt låg- och medelinkomsttagare ska fortsätta att sänkas. Regeringen vill tydliggöra värdet av arbete för personal i vården och barnomsorgen, för industriarbetare, tjänstemän och alla andra som arbetar. Det sker nästa år genom ett förstärkt jobbskatteavdrag som införs den 1 januari 2008. De flesta som arbetar får med jobbavdragets andra steg ca 1 000 kronor mer kvar av lönen varje månad.
.....

Partiledardebatt 080116.
Riksdagens snabbprotokoll 2007/08:52.
Onsdagen den 16 januari 2008. Kl. 09:00 - 12:21.....

Anf. 1 Statsminister FREDRIK REINFELDT (m):
.....
För det andra ska man ha en politik som tydligt markerar vägar från bidragsförsörjning till arbete samt utforma den politiken huvudsakligen genom att rikta inkomstskattesänkningar till dem som tjänar minst. Det var den enskilt absolut viktigaste detaljen i Clintonpolitiken under 90-talet, och det är också den bärande bjälken i allianspolitiken i Sverige. .....
Vi kan titta på dem som har mötts av de skattesänkningarna. Det är de som har deltidsarbete. En större mängd av skattesänkningarna ligger på dem som har månadslöner på 16 000 kronor, 17 000 kronor, 18 000 kronor, 19 000 kronor, 20 000 kronor, 21 000 kronor och 22 000 kronor i månaden.

Det är 75 procent av skattesänkningen som träffar dessa grupper. De får en tusenlapp mer i månaden.
.....

Under valrörelsen före valet 2006 påstod alliansens valarbetare, att skattesänkningarna framför allt skulle gå till låg- och medelinkomsttagare, men det var inte sanning. Väljarna lurades tro att det skulle bli så och tillsammans med missnöje med socialdemokraterna fick alliansen så mycket röster att de vann valet. Efter valet har oppositionen haft övertag.
Oppositionens opinionsövertag befästs i SvD/Sifos januarimätning. Socialdemokraterna fortsätter att ensamma vara större än regeringspartierna, som hamnar under 40 procent. Klyftan mellan blocken i januari 2008 16,4 procentenheter.

I opinionsundersökningen av DN/Synovate, visad i DN 080125 sid 9, hade i januari regeringspartierna 37,9% och vänsterblocket 58,5%, dvs ett gap på 20,6 procentenheter (SvD/Sifo 116,4).

	Valet 2006	Januari 2008	Skillnad
(s)	35,0%	46,8%	
(m)	26,2	21,7	
(fp)	7,5	6,9	
(mp)	5,2	6,0	
(c)	7,9	5,9	
(v)	5,8	5,6	
(kd)	6,6	3,4	
(sd)	2,9	2,1	
övriga	2,8	1,5	
s, v, mp	**46,1**	**58,5**	**+ 12,4**
m, fp, kd, c	**48,2**	**37,9**	**-10,3**

Mona Sahlin och Thomas Östros om socialdemokraternas polititik.

DN 080201:

"**Vårdnadsbidraget slopas när s tar tillbaka makten**"

Mona Sahlin och Thomas Östros aviserar återställare: Efter valet 2010 avskaffar vi vårdnadsbidraget och höjer taket i a-kassan. Socialdemokraterna kan inte tolerera regeringens avvikelser från arbetslinjen. Vårdnadsbidraget, som till höga kostnader lockar människor bort från arbetsmarknaden, måste avskaffas. Ersättningsnivån i a-kassan ska som vi tidigare lovat återställas till 80 procent. Samtidigt lovar vi att taket för ersättning höjs. För att skapa ett starkare näringsliv tänker vi satsa två miljarder mer än regeringen på forskning och utveckling - målet är att det offentliga ska bidra med en procent av BNP till FoU. Den borgerliga regeringen sviker arbetslinjen och har försummat varje chans att modernisera Sverige. Det skriver socialdemokraternas partiordförande Mona Sahlin och nye ekonomisk-politiske talesman Thomas Östros.

"**FÅ REGERINGAR HAR** tillträtt med så mycket vind i seglen som den sittande borgerliga regeringen. Hösten 2006 var konjunkturen på topp. Företagen bokstavligen skrek efter arbetskraft. Sysselsättningen steg snabbt och arbetslösheten sjönk. Det fanns en chans att utnyttja det goda ekonomiska läget till att bryta långtidsarbetslösheten och förbereda Sverige för framtiden.

Den borgerliga regeringen tog inte denna chans. I stället inledde man med stora ofinansierade skattesänkningar - under brinnande högkonjunktur. Den expansiva finanspolitiken tvingade Riksbanken att höja räntan - vilket har gjort investeringar dyrare för hushåll och företag.

Dessutom fumlade regeringen bort arbetsmarknadspolitiken. Bristyrkesutbildningen för arbetssökande drabbades särskilt hårt. Arbetsförmedlingen uppger att antalet yrken där arbetskraftsbrist råder har dubblerats på ett år. Samtidigt har långtidsarbetslösheten bitit sig fast. Antalet långtidsarbetslösa ungdomar har fyrdubblats. Inflationen är den högsta sedan den förra borgerliga regeringen.

Nu har konjunkturen vänt. Konjunkturinstitutet förutsäger att den starka utvecklingen försvagas. Under nästa år väntas sysselsättningen öka med blott 20.000 personer. Swedbank och Nordea är än mer pessimistiska. Arbetsförmedlingen varnar för att arbetslösheten kommer att öka redan i höst bland dem som inte avslutat gymnasieutbildning, är funktionshindrade eller äldre. Den starka konjunkturen kommer att ha passerat dem obemärkt.

REGERINGENS POLITIK leder till en grundläggande förändring av vårt samhälle: SNS Konjunkturråd påpekar att regeringens ensidiga satsning på anställningssubventioner bör kompletteras med utbildningsinsatser. Annars skapas en tudelad arbetsmarknad. Vissa människor riskerar att fastna i låglönejobb. SNS Konjunkturråd varnar för att vi kan få en ny kategori på den svenska arbetsmarknaden - de "arbetande fattiga".

Samtidigt har a-kassan försämrats. Resultatet är entydigt: 400.000 människor har lämnat försäkringen. De saknar denna trygghet på tröskeln till en avmattning i konjunkturen. Var det inte utanförskapet som skulle bekämpas?

Regeringen sviker arbetslinjen. Vårdnadsbidraget införs. Betydande resurser satsas således på att locka människor bort från arbetsmarknaden. Den låga ersättningen kommer främst att attrahera dem som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Mer frånvaro kan för dessa människor leda till permanent passivitet. Erfarenheten från Norge är entydig: Mer än 11.000 jobb försvann.

Regeringens politik leder till fler bidrag. Till vårdnadsbidraget kan läggas att socialbidragskostnaderna redan ökat i 80 kommuner. Utlovades inte jobb i stället för bidrag i valrörelsen?

Vårt alternativ är tydligt: En starkare arbetslinje, ett starkare näringsliv och en starkare kunskapsnation.

En starkare arbetslinje. Vi tolererar inte regeringens avvikelser från arbetslinjen. Vårdnadsbidraget måste avskaffas. Arbete och aktivitet ska alltid löna sig. Vi vill bygga ut den kvalificerade och yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen, som ger goda resultat. Vi vill stärka stödet till arbetslösa och sjukskrivna som försöker ta sig in på arbetsmarknaden.

Vi vill underlätta deltagande i arbetslivet för den som uppbär sjuk- och aktivitetsersättning. Vår utgångspunkt är att alltid nyttja den arbetsförmåga och vilja till arbete som finns hos alla. Det behövs ett helt nytt grepp som ger möjligheter att ta sig tillbaka i arbete. I dagens system är stödet för och incitamentet till aktivitet för dem i sjuk- och aktivitetsersättning alltför litet.

Arbetslöshetsförsäkringen ska vara en stark omställningsförsäkring. Med rätten till trygghet om man förlorar jobbet följer plikten att göra sitt bästa för att hitta ett jobb. OECD framhåller att en stark omställningsförsäkring bidrar till ökad produktivitet. Därför ska ersättningsnivån i a-kassan vara 80 procent och taket höjas.

Ett starkare näringsliv. Svenska företags konkurrenskraft bottnar inte i godtyckliga nedsättningar av arbetsgivaravgiften där konkurrensen snedvrids. Kraften hos svenskt näringsliv ligger i styrkan hos de idéer som företagen förmår utveckla och kommersialisera. Därför står vi för ytterligare satsningar på forskning och utveckling. Vi vill satsa 2 miljarder mer än regeringen på forskning och utveckling 2008-2010. Vårt mål är att det offentliga ska bidra med en procent av BNP till forskning och utveckling.

Sverige är ett litet land i en globaliserad värld. Därför måste näringslivet, de fackliga organisationerna och staten samarbeta för att upprätthålla konkurrenskraften. Branschutvecklingsprogrammen har varit en lyckosam form av samarbete som behöver utvecklas - inte avvecklas. När näringslivet och staten tillsammans satsar på att Sverige ska vara världsledande i fordonsforskning är det inte viktigt bara för våra stora företag utan också för över 1.000 leverantörsföretag.

Sverige behöver fler entreprenörer och företagare i framtiden. Det finns många sätt att underlätta övergången till företagande. Vi vill satsa på forskning och utveckling i småföretag och tjänsteföretag. Vi vill öka tillgången på riskkapital, underlägga kommersialisering av forskningsresultat från högskolor och universitet och satsa på exportfrämjande för småföretag. Socialförsäkringarna måste fungera även för småföretagare och entreprenörer. Det kommer att stimulera fler att starta och driva företag.

En starkare kunskapsnation. Vi satsar på utbildning som ger människor möjlighet att delta i arbetslivet. Vi satsar på en skola som har tydliga kunskapsmål, systematisk uppföljning och höga förväntningar på alla elever. Vi satsar på introjobb för de unga som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden och på vuxenutbildning. Vi vill även fortsätta utbyggnad av högskolan - annars kommer andelen ungdomar som får högskoleutbildning att minska.

Vi vill stimulera kompetensutveckling i arbetslivet. Omställningen av produktionen innebär ökade behov av utbildning och lärande på jobbet för alla som arbetar. Vi vill diskutera en överenskommelse kring livslångt lärande i arbetslivet med arbetsmarknadens parter.

GRUNDEN FÖR EN långsiktigt hög tillväxt är sunda offentliga finanser. Därför ska de offentliga finanserna värnas enligt god socialdemokratisk tradition. Sunda offentliga finanser och låg inflation står inte i motsättning till full sysselsättning. Ordning och reda i den offentliga ekonomin är en grundläggande förutsättning för låg arbetslöshet. De finanspolitiska ramarna för den ekonomiska politiken - med utgiftstaken och överskottsmålet - ligger fast.

Den borgerliga regeringen har försummat varje chans att modernisera Sverige. Den företräder en bakåtsträvande politik som leder till sämre produktivitet och större ojämlikhet. Mot detta ställer vi en framtidsinriktad politik - med större satsningar på utbildning, forskning och omställning. Vi socialdemokrater står för trygghet för förändring. Det är modernt.

MONA SAHLIN
THOMAS ÖSTROS”

S vill vara bäst på att skapa jobb.

DN 080202: “**S vill vara bäst på att skapa jobb.** Henrik Brors.

Mona Sahlin lanserar sig nu som ett nytt radarpar tillsammans med sin ekonomiske talesman Thomas Östros. Det första målet i kampanjstrategin verkar vara att åter framstå som bäst på jobbpolitiken. Men frågan är om det räcker med att skjuta på vårdnadsbidragen för att återta den titeln

Inlägget på fredagens DN Debatt gav inga nya besked om socialdemokraternas politik, till exempel när det gäller skatterna. Men deras upprepning av löftet om att återställa a-kassan var en signal till de egna i partiet som blivit oroliga för att petningen av Pär Nuder som ekonomisk talesman ska leda till en förändring av den traditionella partilinjen. Deras besked är att linjen ligger fast tills vidare.

DET INTRESSANTA med inlägget är att det kan ses som ett direkt svar på den stora valundersökning, som publicerades i torsdags, som visade att socialdemokraterna förlorade jobbfrågan till moderaterna i valet 2006. Nu visar nya s-ledningen prov på hur man ska försöka ta den tillbaka.

I valrörelsen 2006 anklagade moderatledaren Fredrik Reinfeldt s-regeringen för att svika jobblinjen genom att satsa på höjda bidrag och låta en halv miljon bli förtidspensionerade och hamna i "utanförskap". Nu snor Sahlin-Östros den taktiken genom att anklaga den borgerliga regeringen för att "svika arbetslinjen" när den inför vårdnadsbidrag och för att antalet långtidsarbetslösa ungdomar ökat. På så sätt försöker man måla upp en bild av en jobbkris på samma sätt som de borgerliga gjorde så framgångsrikt inför förra valet.

MEN ATT JUST VÄLJA vårdnadsbidragen som exempel på att svika arbetslinjen kan slå helt fel bland väljarna. Det kan få småbarnsföräldrar som har svårt att få tiden att räcka till med heltidsarbete och barn att känna sig utpekade som “arbetssvikare” av socialdemokraterna för att de väljer att arbeta deltid och utnyttjar olika former av föräldraledigheter.

Det nya s-radarparet lär nog få hitta på nya argument än vårdnadsbidraget för att bli trovärdiga i tävlingen om vem som är bäst på att skapa jobb. henrik.brors@dn.se”

S: Vår politik är mer framtidsinriktad.

DN 080202 sid 20: Intervju med Thomas Östros.

“Några stora förändringar av socialdemokraternas ekonomiska politik är inte att vänta med den nye talesmannen thomas Östros. Vad partiet går till val med 2010 beror på ekonomiskt utrymme och avvägningar som ännu inte är gjorda.”

“Sysselsättningen ökade med nästan 100 000 personer 2007, arbetslösheten sjönk en halv procentenhet. Varför anklagar socialdemokraterna regeringen för att svika arbetslinjen?

—Sista året under vår mandatperiod var mycket starkt försättningen. Regeringens första år var också starkt, men enligt prognosen ökar sysselsättningen 2009 med bara 20 000. Samtidigt ser vi oron internationellt. Då går regeringen in med vårdnadsbidrag, som är direkt emot arbetslinjen.

Arbetsförmedlingens chef kallade 2007 "ett synnerligen starkt år på arbetsmarknaden”. Kan ni inte erkänna det?

- Jag har inga problem med det. Konjunkturen är den starkaste på fyrtio år. Men det tar ett antal år innan regeringens reformer börjar märkas.

Vad har ni i dag utom återställare till den politik ni förlorade valet på?

- Vi har en mer framtidsinriktad politik, större satsningar på forskning och utveckling. Vi har större satsningar på utbildning, det är en nyckelfråga om de arbetslösa ska ha en chans att ta de nya jobben. Regeringen satsar på subventioner på delar av arbetsmarknaden istället för konkurrenskraft. Hushållsnära tjänster är en sådan sak.

Men i Sverige har alltför få privatpersoner råd att köpa tjänster för att de är för dyra därför att skatterna är för höga.

- Jag tror inte på det sambandet. Dels har vioffentliga tjänster som är viktiga för oss. Dels ser vi att med de större reallöneökningar vi haft ökar efterfrågan på hotell- och restaurangtjänster, resor, uppevelser.

l fjol hävdade ni att räntehöjningarna i Sverige var regeringens fel, trots att räntan steg l samma takt i både EU och USA. Varför då?

- Riksbankens innationsrapport i somras beskrev hur den expansiva finanspolitiken är ytterligare ett skäl för vaksamhet på det här området.

Riksbanken sa också att det berodde på den internationella räntetutvecklingen och de höga löneavtalen.

-Man kan inte bortse från att Sverige ar en del av en internationell ekonomi. Men nu när riksbanker runt om i världen överväger räntesänkningar har Sverige den högsta inflationen på fjorton år.

Inflationen ökar i hela världen, bland annat på grund av ökande efterfrågan från tillväxtländerna på livsmedel och råvaror. Är det den svenska regeringens fel?

-Det läggs en sten till i vågskålen på Riksbanken: regeringens expansiva ekonomiska politik. Jag utesluter inte heller att den kraftfulla omfördelningen till höginkomsttagare i sig också skapar en inflationsimpuls.

Regeringen sänkte inkomstskatterna med 37 miljarder förra året. Ni protesterade, men i höstens skuggbudget hade ni accepterat. Vid årsskiftet kom en ny skattesänkning. Tänker ni höja skatterna om ni vinner valet, eller ändra er igen?

- Vi kommer att göra en bedömning i vår budgetmotion. Regeringen genomför nu ett antal åtgärder som förändrar intomst- och förmögenhetsfördelningen mot ett väldigt orättvist håll. Vi har inte samma verklighet att förhålla oss till.

Hur mycket höjer ni fastighetsskatten?

-Vi kommer att se över hur det ska bli mer rättvist. Men har man en gång gjort en så oerhört dålig förändring av en skatt, då måste man utreda det här i grunden.

Ni lovar att återställa a-kassan till 80 procents ersättning. Hur mycket ska ni höja taket?

- Vi har en summa i budgetmotionen, sedan får vi göra bedömningar efter hur utrymmet ser ut. De allra flesta ska ha en 80-procentig ersättning.

D har låtit som om det är fel att sälja statliga företag när de går med vinst i högkonjunkturer och fel att sälja när värdet sjunker i lågkonjunktuer. Hur kunde socialdemokraterna privatisera företag för över 100 miljarder?

- Man måste vara väldigt pragmatisk. De lämpar sig inte för att fastna i en ideologiskt bestämd ståndpunkt, för det handlar om stora värden och många anställda.

GUNNAR JONSON
gunnar.jonsson@dn.se 08-738 11 13”

I tisdags valde den socialdemokratiska riksdagsgruppen Thomas Östros till partiets ekonomisk-politiska talesman. Förut var det förre finansministern Pär Nuder

Thomas Östros: “Född: 26 januari 1965 i Malmberget. Bor: i radhus i Uppsala. Civilstånd: gift, tre barn. Utbildning: filosofie licentiat i nationalekonomi. Bakgrund: riksdagsman1994, skatteminister 1996, utbildningsminister 1998, näringsminister 2004. Medlem av socialdemokraternas verkställande utskott sedan 2005. “

"Sahlin helt fel ute med sitt lagbyggande."

DN 080205 sid 4:

“Kjell-Olof Feldt varnar för överdriven intern partidemokrati: Den ekonomiskt ansvarige måste ha en särställning i laget i samförstånd med partiledaren.

Mona Sahlin tycks mena att alla medlemmar i den socialdemo-kratiska partiledningen ska ha samma rättigheter och skyldigheter. Det vill säga att ingen har särskilt ansvar för att partiets politik håller måttet från statsfinansiell och samhällsekonomisk synpunkt. Hon miss-tar sig. Min erfarenhet är att detta är ytterst svårt att praktisera. Någon centralt placerad person måste ha till uppgift att se till helheten, se till det samlade ekonomiska och politiska resultatet av partiets politik. Och det kan inte vara partiledaren, för hon eller han måste ha ett eget, ännu mer övergripande handlingsutrymme. Därför är det oundvikligt att partiets ekonomiske talesman får en särställning. Det skriver tidigare finansministern Kjell-Olof Feldt apropå att Pär Nuder nyligen byttes ut mot Thomas Östros som socialdemokraternas ekonomiske talesman.”

“ Jag vill ha ett lag, inte en duo, sa Mona Sahlin apropå sitt byte av ekonomisk talesman för socialdemokraterna. Med detta menade hon uppenbarligen att det inte skulle finnas någon annan relation mellan henne och den för övergripande ekonomiska frågor ansvarige än den som gällde andra medlemmar i "laget".

Det kan verka demokratiskt, kanske också sympatiskt, att alla i laget har samma rättigheter och skyldigheter. Ingen står närmare partiordföranden än någon annan. Eller för att uttrycka sig lite annorlunda:

Ingen har något särskilt ansvar för att partiets politik på olika områden sammanfogas till en helhet som håller måttet ur statsfinansiell och samhällsekonomisk synpunkt.

Idén om kollektivt ansvar för att ett partis politik uppfyller det kravet är fin men, enligt min och många andras erfarenhet, ytterst svår att praktisera.

I Olof Palmes regering hösten 1982 försökte vi bryta med den tidi-

gare traditionen att statsministern och finansministern (under oppositionstiden partiordföranden och den ekonomiske talesmannen) hade det slutliga ansvaret för vad budgetprocessen skulle leda fram till i form av framför allt utfallet av statens budget och därmed den ekonomiska politikens allmänna inriktning. Detta ansvar skulle i stället delas av alla och utkrävas i demokratisk ordning.

Det visade sig gå bra att låta regeringens ledamöter lägga fram sina reform- och utgiftskrav - alla var väldigt nöjda. Utom finansministern som visste att det redan katastrofalt stora budgetunderskottet skulle växa ytterligare om alla fick som de ville. Men mitt försök att få stöd för en ny genomgång, där varje statsråd skulle visa hur de kunde bidra till ett minskat underskott, möttes av en besviken tystnad, trots att det var ett mål regeringen kollektivt ställt sig bakom redan i regeringsförklaringen. Det hela slutade med att regeringen överlät åt statsministern och finansministern att med varje enskilt statsråd förhandla fram den utgiftspolitik som krävdes för att de övergripande målen skulle kunna uppnås.

Såvitt jag vet har detta system tillämpats av de socialdemokratiska regeringar som funnits efter det att jag avgick 1990, även om det komplicerats av att de så kallade stödpartierna också var förhandlingspartner i budgetprocessen.

Jag tror att de flesta som deltagit i kollektivt beslutsfattande lärt sig att det ändå måste finnas en person eller en funktion som har till uppgift att se till helheten, utvärdera det samlade ekonomiska (och politiska) resultatet av alla deltagares ansträngningar att ge sina bidrag till det gemensamma målet.

I politiken handlar det för det mesta om att intäkter måste finnas för utgifterna och att lagändringar och sociala reformer inte får krocka med varandra så att de motverkar de övergripande målen om exempelvis stabil tillväxt under full sysselsättning med en rimligt rättvis fördelning av tillväxtens resultat. Jag tror också att det i lärdomen ingår att det är svårare än det verkar när man släpper loss den politiska retoriken.

Mona Sahlin har tio års regeringserfarenhet. Rimligen måste hon ha insupit samma lärdom. Det är möjligt att hon anser att hon, som partiordförande, ensam kan bära uppgiften att ta ansvaret för helheten, avgöra om det samlade resultatet av alla välmenande och ambitiösa förslag och krav från deltagare i "laget" stämmer med vad SAP lovar och kommer att fortsätta att lova väljarna. I så fall tror jag att hon misstar sig.

En partiordförande, särskilt en med ambition att bli statsminister, måste i vissa lägen stå fri från uppgiften att övervaka och utvärdera politikens ekonomiska konsekvenser. Politik på allvar behöver en funktion och en person som uteslutande har den uppgiften men som också förstår att den måste kunna underordnas den ännu mer övergripande uppgiften som åligger partiordföranden respektive regeringschefen. Efter vårt misslyckade försök med ekonomisk demokrati i regeringen uttryckte Olof Palme det så här till mig: Jag måste visa statsministern hundra procents lojalitet medan han kunde begränsa sin till nittiofem procent. Med det menade han att han behövde ett utrymme för att kunna gå emot sin finansminister om det krävdes för att hålla ihop regeringen, partiet eller nationen.

Även med den relationen mellan partiets eller regeringens ledare och den för ekonomin ansvarige måste det finnas ett "lag" som arbetar för att nå partiets politiska mål.

Men en oundviklig konsekvens är att den ekonomiske talesmannen (som förhoppningsvis snart blir finansminister) får en särställning i laget.

Denna person har en uppgift som ingen annan har, nämligen att se till att alla förslag och så kallade utspel kan inordnas i den ekonomiska politik partiet har bundit sig för. För att det ska fungera, accepteras av andra medlemmar i laget, måste det stå klart att mellan den ekonomiskt ansvarige och lagledaren råder ett ömsesidigt förtroende och stor respekt för varandras roller.

De senaste femtio årens politiska historia borde ha lärt oss socialdemokrater att den välfärdsstat vi velat bygga måste stå stadigt på en stark ekonomisk bas. Partiets stora nederlag har kommit när folkets förtroende sviktar för vår förmåga att förena den starka reformviljan med en stabil och växande ekonomi i full sysselsättning.

Tider i opposition är alltid svårhanterliga med många viljor som ska formas till en sammanhållen politik. Jag hoppas att Mona Sahlin och de som i dag omger henne lär av denna historia och inser att varje lag inte bara behöver en ledare med lyskraft utan också någon som håller reda på vart bollarna spelas och att de måste samlas in för att räcka till nästa match.

Kjell-Olof Feldt “

Ny bottennivå för moderaterna.

DN 080201:

“Väljarstödet för moderaterna fortsätter att sjunka och ligger nu under tjugo procent i januarimätningen från Sentio Research.

AVSTÅNDET MELLAN de politiska blocken ligger kvar på en mycket hög nivå. Socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet får tillsammans 58,2 procent, mot 35,0 för de fyra borgerliga regeringspartierna. I december var avståndet 58,6 - 34,8.

Stödet för moderaterna är nu nere på 19,0 procent, jämfört med 26,2 i valet 2006. De övriga borgerliga partierna kan glädja sig åt något högre siffror än i decembermätningen, även om ingen av förändringarna är statistiskt säkerställda.

Förändringarna för oppositionspartierna är också små.

DET SKANDINAVISKA opinionsföretaget Sentio Research har gjort månatliga mätningar i Sverige sedan 2005. I den här mätningen som gjordes under perioden 3 - 17 januari har 1 866 personer intervjuats.

Så här ser resultatet ut för respektive parti, med decembersiffran inom paren-tes:
Moderaterna 19,0 (20,8)
Folkpartiet 6,5 (5,2)
Centerpartiet 5,1 (4,7)
Kristdemokraterna 4,4 (4,0)
Socialdemokraterna 46,2 (47,1)
Vänsterpartiet 6,1 (5,2)
Miljöpartiet 5,9 (6,3)
Sverigedemokraterna 3,4 (3,3)
Övriga 3,4 (3,3)

Henrik Brors”

Högervind bland väljarna ledde till maktskiftet 2006.

DN 080131:

“Regeringströtthet och en högervind bland väljarna var huvudorsakerna till maktskiftet i valet 2006, enligt Statistiska centralbyråns stora valundersökning som publiceras på torsdagen.

DRYGT VAR TREDJE VÄLJARE, 35 procent, som gick över från socialdemokraterna till något av de borgerliga partierna i valet anger att de var trött på s-regeringen som skäl för sitt partibyte.

15 procent motiverade partibytet från socialdemokraterna med partiledaren Göran Persson.

Det är statsvetarna Henrik Oscarsson och Sören Holmberg vid Göteborgs universitet som gjort valundersökningen. Den visar att det var ett rekordstort antal väljare som bytte parti i valet 2006, nästan fyra av tio röstande, 37,1 procent.

ENLIGT UNDERSÖKNINGEN blåste det en högervind bland väljarna.

– Aldrig tidigare har en så stor andel av svenska väljare, 46 procent, placerat sig själva till höger längs vänster-högerdimensionen som i samband med 2006 års val, skriver valforskarna.

Bland de väljare som bytte från socialdemokraterna till moderaterna var sysselsättningsfrågorna viktigast, följt av skatter och ekonomi.

DET VAR FRAMFÖR ALLT bland tjänstemän som moderaterna hade stora valframgångar. Bland högre tjänstemän fick partiet stöd av upp till 39 procent, medan väljarstödet låg på 13 procent bland arbetare.

Henrik Brors “

De politiska partierna.

Här skulle nu behövas en beskrivning om de svenska politiska partiernas historia. Det blir för långt med en sådan. Nu ska bara nämnas några drag.

Den svenska ståndsriksdagen avskaffades 1866 och ersattes med en tvåkammarriksdag. Ståndsriksdagen hade de fyra stånden adel, präster, borgare och bönder. Arbetare nämns inte. Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, SAP, bildades 1889. 1896 valdes som enda och första socialdemokrat Hjalmar Branting in i riksdagens andra kammare, 1902 kom 3st in. Sedan allmän rösträtt införts 1909 för män till andra kammaren (kvinnor 1921) blev det 64st, 1914 87st och socialdemokraterna var då andra kammarens största parti. 1917 inföll parlamentarismens genombrott, dvs de folkvalda, inte kungen, bestämmer.

Med "arbetare" menade man till en början kroppsarbetare, i arbetarklassen, de som gjorde de grova och smutsiga jobben, illa betalda, löneanställda, industriarbetare mm, illa ansedda av de högre klasserna. Det fanns överklass, medelklass och underklass t ex och arbetarna hörde till underklassen. Till klassmedvetandet kunde höra en känsla av underlägsenhet gentemot de högre klasserna och en känsla av överlägsenhet gentemot de lägre klasserna.

Sveriges socialdemokratiska arbetareparti kämpade till en början för underklasserna mot de högre klasserna. Partiet arbetade ihop med arbetarnas fackföreningar som framför allt strävade efter att förbättra arbetarnas ekonomiska villkor. Partiet kunde sträva efter att med riksdagsbeslut förbättra i andra avseenden, t ex åstadkomma utbildning, sjukvård och rekreation för alla.

"Tjänsteman" var något finare än "arbetare" även om tjänstemannen kunde ha samma arbete som en arbetare. Socialdemokraterna har lyckats åstadkomma bättre jämlikhet mellan klasserna, men klasserna består även om många låtsas att de är borta.

1932 Per Albin Hansson (s) bildar regering.
1971 Enkammarriksdagen med 350 ledamöter öppnar.
1974 Riksdagen antar en ny regeringsform och ny riksdagsordning. Parlamentarismen grundlagsfästs. Kungen får bara ceremoniella uppgifter. Rösträtts- och myndighetsåldern sänks till 18 År.
1976 Socialdemokraterna förlorar regeringsmakten efter 44 år. Thorbjörn Fälldin (c) blir statsminister för en trepartiregering.
Folkpartiet var dessförinnan största borgerliga partiet och hela 50- och 60-talen var Tage Erlander (s) och Bertil Ohlin (fp) de stora motståndarna. Folkpartiet var alltså det främsta högerpartiet, även om det kallade sig socialliberalt.

Sveriges statsministrar.
Tage Erlander
11 oktober 1946 -14 oktober 1969, s
Olof Palme
14 oktober 1969 - 8 oktober 1976. s
Thorbjörn Fälldin
8 oktober 1976 -18 oktober 1978, c
Ola Ullsten
18 oktober 1978 -12 oktober 1979, fp
Thorbjörn Fälldin
12 oktober 1979 - 8 oktober 1982, c
Olof Palme
8 oktober 1982 - 28 februari 1986, s
Ingvar Carlsson
1 mars 1986 - 4 oktober 1991, s
Carl Bildt
4 oktober 1991- 7 oktober 1994, m
Ingvar Carlsson
7 oktober 1994 - 22 mars 1996, s
Göran Persson
22 mars 1996 - 6 oktober 2006, s
Fredrik Reinfeldt
6 oktober 2006 - ? , m

Adel, präster, borgare och bönder var priviligierade i förhållande till arbetarna, hade större anseende och bättre levnadsvillkor. Det lever kvar. De nuvarande borgerliga partierna härstammar från de gamla stånden. De nuvarande moderaterna kommer från partier längst till höger med adel, godsägare, rika borgare od.

De stående politiska kraven från högerpartierna under efterkrigstiden har varit att marginalskatterna och skatterna borde sänkas för höga inkomster.

Moderaterna, dvs moderata samlingspartiet, hette tidigare i många år högerpartiet, och har sent blivit det största borgerliga partiet. De borgerliga vann valet 2006 och moderaterna har tagit ledningen. Man bör inte glömma, att folkpartiet (folkpartiet liberalerna) är ett parti på högerkanten, många år det största högerpartiet, även om det vill se sig som litet mer åt vänster än moderaterna. Under Bengt Westerbergs tid som folkpartiledare märktes vänsterinslaget mer än i dagens folkparti. Skillnaden mellan folkpartiet och moderaterna kommer till uttryck i förhållandet till bistånd till outvecklade länder, folkpartiet vill ha, moderaterna ej.

Den nuvarande moderatledaren hävdar att partiet blivit ett arbetarparti. Ledarskribenten på DN, Peter Wolodarski, har läst och kommenterat moderaternas medlemsblad, Nya Medborgaren : " Den har praktiskt taget inget gemensamt med den rörelse som Gösta Bohman, Ulf Adelsohn, Carl Bildt och Bo Lundgren ledde.... Tidningen har lagt sig till vänster om förnyarna inom socialdemokraterna."

Det är naturligtvis inte möjligt att moderaterna ändrat politik på det sättet. Förklaringen är att moderatledaren inte talar sanning utan försöker lura läsarna att moderata samlingspartiet är något annat än det verkligen är. Det tycks också ha gått upp för ledarskribenterna på DN att det är så. Överklassen, de som alltid stått till höger, håller god min och låter moderatledaren vilseleda pöbeln.

De borgerligas vinst i valet bygger på det de sagt om skattesänkningarna, att de framför allt går till låg- och medelinkomster. Så är det ju inte, skattesänkningarna går mest till höga inkomster som ligger över arbetarklassens inkomster.

Regeringen har dålig moral, den talar inte sanning.

Under bildandet av den nuvarande regeringen har man fått veta att många av statsråden satt sig över lagen, inte betalat skatter och avgifter så som bör ske, och inte skäms för det. Det är ett beteende som tycks höra till överklass och sådana som har makt och pengar. Överklasser tillåter sig att inte alltid hålla sig till sanningen och följa regler som lägre klasser ser sig tvungna följa.

Regeringen menar att det viktigaste är att arbeta och har det som ett svepskäl att försämra för lägre klasser och gynna överklass, bl a med stora onödiga skattesänkningar. Den talar om att minska bidragstänkandet, men ökar bidragen till överklasser. Överklasser får bidrag till städhjälp, men städarna får ingen hjälp. De som har råd att köpa dyra bilar får bidrag, men de som inte har råd med någon bil får inget. Skattesänkningarna för höginkomsterna sägs ska öka arbetsviljan hos dem, men troligare är att skattesänkningarna istället medför mindre arbete och mera golfspel. Offentliga medel till kulturella verksamheter som är bra för folkhälsan, bl a för barn och ungdom, skärs ned,

Bland socialdemokraterna har alltid funnits en arbetslinje, skötsamma arbetare har ogillat sådana som utan skäl drar sig undan arbete. Arbetslinjen finns av nödvändighet inbyggd i de lägre klasserna. Arbetsskygga har funnits i överklasserna.

Den svenska modellen innebär att arbete och arbetsinkomster finns på fria marknader, fackföreningarna ser till att arbetsförhållandena blir så goda de kan bli, statligt dikterade minilöner finns inte i Sverige. Men staten ser till att de fria marknadernas skevheter rättas till genom demokratiska beslut om skatte- och bidragsfördelningar, utbildningsmöjligheter, sjukvård mm. Det finns brister i statens beslut om fördelningar, till de bristerna hör inte att skatterna bör sänkas för höga inkomster utan tvärtom sänkas för låga inkomster.

Innan staten beslutar om skattesänkningar bör göras analyser av skatteförändringsbehov med hänsyn till lämpliga levnadsvillkor. Några lämpliga sådana analyser har regeringen och riksdagen inte gjort och därför kan den borgerliga regeringen komma med nästan vad som helst som beslutsunderlag. Den borgerliga regeringen tycker bara att de med höga inkomster ska ha lägre skatt och att underklasserna ska betala det.

Till vänster om socialdemokraternas förnyare.

DN 080202: “ Till vänster om socialdemokraternas förnyare.
Peter Wolodarski

MODERATERNAS MEDLEMSBLAD Medborgaren har tillfogats prefixet "nya". I premiärnumret meddelar signaturerna Linda, Sofie och Karin att tidningen, precis som moderaterna, måste "våga förändras och förnyas".

Eftersom Nya Medborgaren har partisekreteraren Per Schlingmann som ansvarig utgivare får man utgå från att han sanktionerat innehållet. Publikationen är den välsignade versionen av de nya moderaterna; partiets Pravda.

Premiärnumrets ämnesval, rubriker och slutsatser säger det mesta om den moderata förändringens radikalitet. Temat är det slitna begreppet "välfärd", men budskapet är för att vara Medborgaren onekligen nytt.

Den borgerliga distinktionen mellan välfärd och välfärdsstat är ersatt av en lovsång till offentlig sektor, som har drag av uppenbarelse. Fredrik Reinfeldt berättar om sina "välfärdsresor" i Sverige som påstås ge honom en "varje dag"-känsla. Han avfärdar diskussionen om ägarformer som gammaldags. Privat kontra offentlig produktion är att börja i fel ände, enligt Reinfeldt.

Om lösningen förr var entreprenörskap i stället för byråkrati är dagens svar mer resurser. Nya Medborgaren är fylld av notiser om hur allians-regeringen strör skatte-pengar över olika verksamheter.

PÅ NÄSTA UPPSLAG framträder fackförbundet SKTF:s ordförande Eva Nordmark under rubriken "Vi är kompisen på arbetsplatsen". Intervjun framställer henne mycket positivt, några kritiska frågor ställs inte.

Även en partitidning måste locka med tävlingsinslag. Mycket riktigt finns ett sådant ett par sidor längre fram där "moderata miljöhjältar" efterlyses. De tio bästa belönas med trisslotter.

I ETT AVSEENDE är Nya Medborgaren onekligen ny. Den har praktiskt taget inget gemensamt med den rörelse som Gösta Bohman, Ulf Adelsohn, Carl Bildt och Bo Lundgren ledde. Ingenstans i tidningen nämns företagarnas betydelse för vården, skolan och äldreomsorgen, ingenstans förs en diskussion om att välfärdssamhället är större än välfärdsstaten. Tidningen har lagt sig till vänster om förnyarna inom socialdemokraterna.

I ett annat avseende är dock Medborgaren allt annat än ny. När jag bläddrar i den förs tankarna till fackliga organ som Kommunalarbetaren och HTF-tidningen, som länge haft en liknande omsorgsprofil.

Parallellen stör nog inte de nya moderaterna. Det är numera så här partiet vill uppfattas. “

Överklass, adel, borgare, medelklass, arbetare och arbetarklass.

Det är svårt att tänka sig att moderata samlingspartiet skulle kunna bli ett arbetareparti som tillvarartar arbetarnas intressen och att man i överklassen skulle kalla sig arbetare. Moderaternas förhistoria inom överklass, adel, borgare och medelklass talar för det. Här litet om klasser och arbetare.

Källa Nationalencyklopedin 2008-02-03. http://www.ne.se

överklass, i allmänt språkbruk använd och mångtydig benämning på samhällets bäst situerade grupper. Stundtals används ordet om kungahuset och adeln, och den som tillhör överklassen är i så fall född in i den. Numera torde det vara vanligare att till överklassen också räkna vissa andra eliter, i synnerhet familjer med stora förmögenheter och stort inflytande över det ekonomiska livet. Högre ämbetsmän i statlig tjänst hänförs gärna till överklassen, men deras status har under senare år sjunkit drastiskt. Det var N.H. Quiding och framför allt Strindberg som gjorde orden "överklass" och "underklass" populära i det svenska språket. Benämningarna kan inte tjäna som utgångspunkt för en seriös klassanalys men äger i sig en påtagligt expressiv kraft.

adel, samhällsgrupp med vissa lagstadgade ärftliga privilegier av ekonomisk, politisk och social art. Termen adel har i det historiska perspektivet givits skiftande definitioner. Som regel har därmed åsyftats sociala elitgrupper i allmänhet, dvs. det privilegierade skikt som existerat i de flesta civilisationer. I en snävare bemärkelse har med termen menats medlemmar av de samhällsgrupper som fr.o.m. medeltiden kom att utgöra ett världsligt överskikt i Europa, ett betraktelsesätt som dock inte hindrar att dit även inräknats fattig bondeadel.

Till adelskap hör heraldisk vapensköld (med vederbörande släkts vapen) samt ibland även särskild titulatur (greve, friherre/baron, lord/lady, markis etc.). Adelsprivilegier kunde tidigare vara mycket betydande, och innebär t.ex. skattefrihet och företräde till statliga ämbeten, främst inom det militära området. Numera utgörs adelskap i Sverige enbart av namn och – i förekommande fall – titulatur. Nyadlande förekommer alltjämt i Belgien, Luxemburg, Nederländerna, Spanien och Storbritannien.

ståndsperson, i det gamla svenska ståndssamhället person med hög social status. Dit räknades adel, präster, borgare och s.k. ofrälse ståndspersoner, t.ex. ofrälse ämbetsmän och bruksägare, som hade en med de högre ståndens jämförbar ekonomisk och social position.

borgare (fornsv. *borghare*, troligen av medellågty. *borgere* 'stadsbo', en bildning till *borg*, alltså ursprungligen: 'borginvånare'), ursprungligen invånare i en stad, senare person tillhörig en särskild klass i samhället. Med de medeltida städernas uppblomstring i Europa kom städernas invånare - borgarna - att utgöra en från det övriga samhället ekono-miskt och juridiskt avgränsad grupp. Tidigt kom endast en mindre del av stadsinvånarna att räknas till borgarna, *borgerskapet*.
I Sverige kom borgerskapet främst att omfatta köpmän och hantverkare och därjämte en del andra grupper av självständiga yrkesutövare i städerna. Endast utövare av sådana näringar kunde bli antagna som borgare, vinna *burskap*, och dessa s.k. borgerliga näringar fick endast bedrivas av burskapsägande borgare. Av städernas invånare deltog bara borgarna i städernas styrelse. I gengäld vilade stadens skatter på dem, och de var också skyldiga att fullgöra vissa tjänster mot stad och krona. I städerna utövade borgarna ett omfattande självstyre; detta kunde vara utformat på en mångfald sätt, men stadsstyrelsen leddes alltid av ett råd eller en magistrat med en borgmästare i spetsen. Från 1600-talet ökade statsmakten sitt inflytande över stadstyrelsen främst genom att utvidga sin kontroll över valen av borgmästare och rådmän. Handelsmännen utgjorde i regel den dominerande gruppen inom borgerskapet. Borgarna valde också städernas representanter i borgarståndet.

Under 1700- och tidigt 1800-tal kom borgerskapet successivt att utgöra en allt mindre andel av städernas invånare. Ett stadsstyre enbart baserat på de borgerliga näringsidkarna blev därmed alltmer orealistiskt. Med näringsfrihetsreformen av 1846 inskränktes dessutom också borgarnas företrädesrätt till utövande av hantverk och handel. Med kommunallagarna 1862 avskaffades borgerskapets särskilda rättigheter i stadsstyret, och med 1864 års näringsfrihetsreform avskaffades helt kravet på burskap för utövande av handel och hantverk i stad. Borgarna som en juridiskt avgränsad grupp i det svenska samhället hade därmed förlorat sin betydelse.

Termen borgare kom efter hand att frigöras från den ovan angivna juridiska betydelsen och användas för att beteckna en samhällsklass med rötter i stadsnäringar. Denna utveckling är särskilt tydlig för det franska ordet *bourgeois* ('borgare'), som med den ursprungliga betydelsen av invånare i en stad senare kom att reserveras för de allra mest förmögna stadsinvånarna, främst handelsmän och de som kunde leva av avkastning av sitt kapital. Som en ny samhällsklass kom den franska bourgeoisien i motsättning till den gamla aristokratin och spelade en viktig roll under 1600- och 1700-talen. Under 1800-talet kom den franska bourgeoisien att inta en ledande ställning i samhället.

Påverkad av det franska bruket kom Karl Marx att använda ordet *bourgeoisie* för att beteckna den härskande klassen i det kapitalistiska samhället. Den kännetecknas av att den kontrollerar samhällets produktionsmedel, och för att kunna använda dessa köper den proletärernas arbetskraft. De senare blir genom tvånget att sälja sin arbetskraft föremål för ekonomisk utsugning.

Marx användning av ordet borgarklass har varit inflytelserikt, men är inte den enda. I tysk tradition har *Bürger* ('borgare') oftast omfattat en större grupp, kännetecknad dels av egendomsinnehav, dels av en viss bildningsnivå. Även hantverkare och mindre handlande - småborgerlighet - har normalt inräknats, och efter hand också tjänstemän. Termen har därmed kommit att beteckna de flesta grupper i det sena 1800- och 1900-talets samhälle som står utanför arbetarklassen. Detta motsvarar det svenska bruket av beteckningen *borgerliga* för de politiska partier som står i motsättning till arbetarpartierna. I brittisk och amerikansk tradition finns ordet borgare nästan uteslutande som franskt lånord, och då närmast i Marx betydelse. I Storbritannien har det varit vanligare att tala om *middle class*, en term som dock endast delvis har samma innebörd som borgarklass.

Borgerskapets storhetstid i europeisk historia var 1800-talet. Med kapitalismens utbredning och den industriella revolutionen kom borgarklassen att inta en ledande politisk ställning i de flesta europeiska länder. Politiskt genomdrevs en serie reformer, vilkas syfte var att upprätta ett samhälle präglat av formell likställighet mellan alla medborgare (ett ord avlett av borgare) och av åtskillnad mellan staten å ena sidan och medborgarnas egen fria verksamhet och samverkan å den andra, ett borgerligt samhälle till skillnad från äldre tiders privilegiesamhälle. Bl.a. den allmänna rösträtten, masspartierna och "välfärdsstatens" framväxt har under 1900-talet rubbat en del av förutsättningarna för det borgerliga samhället och borgarklassens politiska dominans.

borgarståndet, ett av de fyra stånden i den svenska riksdagen fram till 1866. Redan till de senmedeltida representativa möten som utgjorde förstadierna till den svenska riksdagen kallades representanter för städerna. Vid de första egentliga riksdagarna - enligt senaste forskning - under Gustav Vasa (Västerås 1527 och 1544) uppträdde städernas representanter som en särskild korporation, ett stånd.

När riksdagen fick en fastare organisation med 1617 års riksdagsordning fastställdes stadsrepresentanternas ställning som ett avskilt stånd. Under 1600-talets riksdagar agerade borgarståndet ofta i enighet med bonde- och prästeståndet i opposition mot adeln, och Karl XI fann i denna koalition stöd för införandet av det karolinska enväldet.....
Borgarståndet verkade efter 1809 i ungefär samma former som under

frihetstiden. Den sociala utvecklingen gjorde dock att en representation av endast städernas borgare blev alltmer orealistisk. Ståndets väljarkorporation kom också att successivt utvidgas, bl.a. genom att företrädare för bruksintressena bereddes plats (1828-30). Slutligen avskaffades borgerskapets exklusiva rätt att välja ståndets ledamöter, och rösträtten vidgades till samtliga näringsidkare och fastighetsägare i städerna (1858). Väljarkårens breddande medförde att borgarståndets envisa fasthållande vid det näringspolitiska regleringssystemet uppmjukades och att liberala röster blev allt starkare inom ståndet för att slutligen helt dominera.

Ordet borgarståndet användes också som beteckning för den samhällsgrupp som var representerad i riksståndet. Dit räknades förutom de burskapsägande borgarna själva också deras familjer.

medelklass, term som förekommit sedan 1700-talet men som alltid haft en något vag och skiftande innebörd. Me-delklassens kärna utgjordes från början av borgarklassen samt av lägre tjänstemän. I och med den gamla aristokratins allt svagare ställning och motsvarande växande inflytande för mäktiga handelsmän och så småningom också industrikapitalister kom medelklassen främst att innefatta det lägre borgerskapet samt tjänstemännen. I senare indelningar har tjänstemännen ofta hänförts till mellanskiktet.

arbetare är benämning på en person som utför ett arbete, även om alla som arbetar inte betecknas som arbetare. I det moderna samhället finns det knappast någon (vuxen) arbetsför människa som inte utför någon form av arbete, men vi räknar ändå inte alla arbetande som arbetare. Varken bönder eller hantverkare i skilda tider eller moderna småföretagare är arbetare, trots att de deltar i produktionen. De äger eller kontrollerar själva sina produktionsmedel, vilket arbetaren inte gör.

Men vi kallar inte heller alla som ställer sin arbetskraft till förfogande på arbetsmarknaden för arbetare. Vi räknar varken högre tjänstemän inom privata eller offentliga företag och myndigheter eller t.ex. lärare och socialtjänstemän till arbetarna, trots att de är anställda och erhåller lön för sitt arbete. Lönearbetare med ledningsfunktioner i arbetet är knappast arbetare. Men inte heller slaven eller den livegne under förkapitalistisk tid räknas till arbetarna.

Arbetaren eller proletären, dvs. den som inte äger någon egendom, uppkom med det kapitalistiska produktionssättets framväxt. Förvisso fanns det arbetare på de romerska latifundierna under antiken och lönearbetare i städerna under medeltiden, men en större klass av egendomslösa uppstod först genom proletariseringsprocessen i samband med den agrara revolutionen. Denna inleddes i England i början av 1600-talet och fortsatte i Väst- och Nordeuropa på 1700- och 1800-talen. I tredje världen har processen ägt rum främst på 1900-talet.

I Sverige ägde den första proletariseringen av bondeklassen rum under slutet av 1700-talet och början av 1800-talet. Mellan 1750 och 1850 ökade den egendomslösa andelen av befolkningen på den svenska landsbygden från en femtedel till hälften. "Landet överfylles av backstugor, bebodda av ett släkte, som icke har någon annan förmögenhet än sin arbetskraft", skrev Esaias Tegnér på 1830-talet. Det var ur denna klass som arbetarna i såväl det kapitalistiska jordbruket som det framväxande fabrikssystemet rekryterades.

Arbetaren och arbeterskan – i t.ex. den tidiga textilindustrin utgjorde kvinnor och barn en stor del av arbetarna – skilde sig från äldre tiders arbetande människor i underklassen genom sin friare ställning i samhället. De erbjöd frivilligt, åtminstone formellt och juridiskt, sin arbetskraft till dem som ville betala för den. I praktiken inskränktes dock denna frihet genom olika former av lösdriverilagstiftning. Ekonomisk och social nöd tvingade dessutom arbetaren att ställa sin arbetskraft till förfogande.

Arbetaren skilde sig också från lärlingen och gesällen inom hantverket genom att de senare, i varje fall enligt idealmodellen, befann sig i en

yrkesutbildning och yrkeskarriär som skulle sluta med mästarvärdighet. Någon sådan kunde inte arbetaren se fram emot. Gränsdragningen mellan lärling/gesäll och en del av fabrikernas arbetare var och är emellertid inte helt klar. Även inom fabriksproduktionen bygger en hel del arbete på yrkesskicklighet hos arbetarna, och de arbetare som besitter sådan har stort inflytande både över sitt arbete och över underställda arbetare. Modern forskning har också visat att många av lärlingarna inom hantverket aldrig blev gesäller utan bara utgjorde billig arbetskraft under några år för att efterträdas av andra "lärgossar". Efter hand uppstod också under 1800-talet en tendens till att gesällerna förblev gesäller livet ut utan möjlighet att bli mästare. De kom därmed att ingå i den framväxande arbetarklassen, och många av dem kom att spela en viktig roll i den tidiga arbetarrörelsen.

Modern forskning har också visat på allt större likheter under 1900-talet mellan arbetsförhållandena för dem som arbetar på verkstadsgolv och dem som arbetar på kontor. En kontorsanställds arbetsuppgifter skiljer sig i allt mindre utsträckning från en verkstadsarbetares vad gäller både arbetets organisation och dess utförande. Genom arbetets uppdelning i dels planerande/beslutande funktioner, dels verkställande, har många kontorsanställda efter hand fått underordnade och monotona arbetsuppgifter. De har blivit kontorsarbetare. Till de moderna arbetarna måste vi av liknande skäl också räkna många anställda inom handel och sjukvård. Härigenom har vi åter fått en situation där kvinnor utgör en stor, kanske dominerande del av arbetarklassen.

Den alltmer flytande gränsen mellan den traditionelle fabriksarbetaren och den moderne arbetaren visar sig också i att Landsorganisationen (LO) efter hand kommit att organisera allt fler yrkesgrupper utöver dem som vi traditionellt räknat som arbetare. LO och Tjänstemännens Centralorganisation (TCO) har också under efterkrigstiden kommit att inta likartade ståndpunkter i många fackliga.

arbetarklass, del av befolkningen i ett samhälle som betraktas som ett klassamhälle. Vanligen räknas till arbetarklassen de som utför avlönat kroppsarbete, men en vidare definition av begreppet förekommer också. Då kan även andra löntagare utan någon chefsställning och utan någon examen från högre utbildning räknas hit. År 1980 omfattade arbetarklassen i Sverige något mer än hälften av de förvärvsarbetande.

Begreppet arbetarklass uppkom med industrikapitalismen och började sakta spridas i Europa från slutet av 1700-talet, först i beskrivande syfte. Sin viktigaste betydelse har begreppet i teorier och politiska ideologier om klasstillhörighet som grund för kollektivt handlande. Sedan 1840-talet har socialister och kommunister talat om arbetare som en klass med intresse av att organisera sig som klass, både för omedelbara förbättringar av sina villkor och, framför allt, för att skapa ett klasslöst samhälle. Den moderna arbetarrörelsen bygger på en sådan uppfattning om arbetarklassen.

I Sverige blev arbetarklass ett begrepp klart skilt från ståndssamhällets allmoge först på 1890-talet, i Pontus Fahlbecks "Stånd och klasser" (1892) och i den socialdemokratiska agitationen. I arbetarförsäkringskommitténs betänkande 1888 hade 94,25 % av befolkningen hänförts till "arbetare och härmed jämförliga". I valstatistikens (1912-49) indelning i tre socialgrupper var grupp III ursprungligen "kroppsarbetarnas klass", men klassbegreppet sjönk undan. Efter en renässans under 1970-talet har teorier om arbetarklassen som samhällsförändrande kraft blivit mindre framträdande, men i svenskt politiskt språk och i svensk statistik under slutet av 1980-talet används ordet när man skall beskriva livsvillkor och omedelbara politiska intressen hos arbetare till skillnad från tjänstemän och företagare.

Något om skatte- och bidragshistoria.

(8 april 2004). Från omr36-39k.pdf :

"Jag har noga följt riksdagens fördelningspolitik sedan 1964 och nästan varje år lämnat kommentarer och förslag. De nuvarande statsråden var 1964 i genomsnitt 13 år gamla.

Fram till den 20 april 1989 skrev jag 4920 sidor om skatte-och bidragssystem o d. Den 20 april 1989, som var SAPs hundraårsdag, började jag med sida nr 1 i den sidnumrering jag fortsatt med sedan dess. Mina utredningar har vanligen gått till statsråd, i första hand statsministrar, finans- och skatte-, social-, och bostadsministrar, till ledarna för alla eller de största partierna inom eller utom regeringen, samt ibland till riksdagsutskott. (Sedan jag börjat lägga in skatteutredningarna på hemsidan har den gamla sidnumreringen upphört)

Under mellankrigstiden och tiden närmast efter andra världskriget var en väsentlig del i hushållsstrukturen att av makar var den ene, vanligen mannen, förvärvsarbetande med inkomster till hushållet, och den andre, vanligen frun - hemmafrun, var hemma och skötte hemmet. Skattesystemet byggde på det och innehöll sambeskattning av makarna. Kvinnorna skulle bli gifta och försörjda. Ogifta kvinnor fick försörja sig själva. Sedan började fruarna ta arbete och systemet med sambeskattning började te sig alltför ålderdomligt.

Bl a med uppgiften att avskaffa sambeskattningen arbetade Allmänna Skatteberedningen i början av 60-talet. Utredningens förslag var dåliga, det enda som kom ut av utredningen var momsen. Finansminister Gunnar Sträng (s) tillsatte Familjeskatteberedningen, som lämnade förslag som kan betecknas som svagsinta.

Gunnar Sträng utfomade på egen hand, med sina närmaste medhjälpare, 1970 års skattereform. I reformen avskaffades, huvudsakligen, sambeskattningen, men Sträng lyckades inte göra en reform som tillgodosåg kravet på skatt efter förmåga vilket hade varit möjligt. Ett led i reformen var en hemmamakeskattereduktion, som till en del fyllde några krav om skatt efter förmåga. Denna skattereduktion smälte sedan bort med inflationen och togs såsmåningom bort helt. När den togs bort hade hushållsstrukturen förändrats så att det inte fanns många hemmafruar kvar.

Det har hela efterkrigstiden funnits sådana som klagat över höga marginalskatter. I skattepropositionen 1970 tog Sträng bort allt om marginalskatter, han menade, att det viktiga var skatterna och inte marginalskatterna. Efter reformen var visserligen skatteskalan vid höga inkomster böjd uppåt, men det fanns en komponent som gjorde, att kurvan blev nästan rak. De gamla marginalskattekverulanterna fortsatte dock att tala om att marginalskatterna ökade med stigande inkomst, trots att så inte var fallet.

Under 50-och 60-talen var bostadsbristen ett stort politiskt kapitel. Det s k miljonprogrammet under 60-talet och början av 70-talet gav en miljon nya bostäder, en fantastisk satsning. Efteråt har många klankat på bostäderna från programmet, men lägenheterna håller god standard. Brådskan att bygga bort bostadsbristen gjorde att det blev många stora flerbostadshus, som sedan ogillades av somliga. De som fick bostäder fick ändå någonstans att bo, vilket är en fördel. På senare tid har kommit propåer om att stadslandskapen är för litet stadslika och att det behövs mer tät bebyggelse. När miljonprogrammet var utfört gick musten ur och det har sedan knappast funnits någon bostadspolitik med prisvärt engagemang. Efter miljonprogrammet följde småhusbyggande. Ingvar Carlsson var den förste bostadsministern (som inrättades på 70-talet, nu finns ingen bostadsminister) och avskaffade paritetslånen som betalades av de boende och ersatte dem med räntebidrag som betalades av staten. Senare har gjorts försök att förbättra bostadsfinansieringssystemet.

I 1970 års skatterform fanns kvar den kapitalinkomstbeskattning som gjorde att det gick att tjäna stora pengar på ränteavdrag, eftersom skattelättnad av ränteavdrag följde förvärvsinkomstens marginalskatt. I 1982 års skatterform ändrades dessa avdragseffekter något. I 1990 års skattereform skildes kapitalinkomstskatten från skatt på andra inkomster, varigenom effekterna av ränteavdragen fick en bättre form.

Det har hänt mycket i skattesystemet sedan 1970. En tid minskades inkomstskatterna och i stället ökades arbetsgivaravgifterna. Senare har det gått i andra riktningen: arbetsgivaravgifter har minskats och istället har införts egenavgifter på inkomstsidan, och nu håller man på och reducerar egenavgifterna genom avdragsrätter.

Bostadsbidragen har ändrats många gånger sedan 1970 och sällan med goda resultat. Många av dem som i regeringarna sysslat med bostadsbidrag har blivit landshövdingar. Långa tider levde riksdagsmännen i tron att barnen i Sverige bara bestod av tvillingar, man buntade ihop barnen två och två och gav bostadsbidrag per par. För avtrappning av bostadsbidrag fanns länge två procensatser, den högsta 23 %, nu är det en på 20%. I mitten på 70-talet förlorade socialdemokraterna regeringsmakten till de borgerliga, som införde flerbarnstillägg. 1982 återtog socialdemokraterna makten.

I skattesystemet fanns mellan 1970 och 1990 mycket höga marginalskatter vid höga inkomster. Bostadsbidrag kunde utgå vid mycket höga inkomster i fall med många barn, och vid höga inkomster kunde summan av avtrappning och marginalskatt ligga nära 100 %. Hans Gustafsson var den bäste bostadsministern och på mitt förslag överförde han en del av bostadsbidragen till ej avtrappade flerbarnstillägg, vilket i några fall minskade de annars otrevliga höga summamarginaleffekterna.

Hans Gustafsson införde också, efter påpekanden från mig, bostadsbidrag för barnlösa med låga inkomster, dels ett s k ungdomsbostadsbidrag, dels ett bidrag för äldre icke-pensionärer med låga inkomster. Det senare bidraget har i ovist nit tagits bort i samband med nedragningarna under 90-talet, men bör återinföras enligt mina förslag.

I 1990 års skattereform sänktes marginalskatten mycket avsevärt för de högsta inkomsterna, reformatorerna räknade med "dynamiska effekter" som skulle göra så att staten ändå skulle få in tillräckligt med pengar för den förlust staten gjorde med de sänkta marginalskatterna. De dynamiska effekterna som verkligen uppstod skulle redovisas när de hade uppstått. Redovisningar har förekommit, men har smygits undan, det har nog inte uppstått så mycket dynamiska effekter man hoppats på, men det är inte heller lätt att räkna ut. Nu är det glömt att marginalskatterna sänktes rejält för höga inkomster och höginkomsttagare fortsätter med att kräva sänkta marginalskatter.

I samband med 1990 års skattereform ändrades bostadsbidragen för barnfamiljerna. Ändringarna av skatterna medförde behov av ändrade bobidrag, och barnfamiljerna kompenserades i bostadsbidragen, noga räknat kompenserades två gånger, men det var det nog inte många som förstod. En förändring var att tidigare fem kategorier barnantal minskades till tre: ett, två och tre+. Det finns numera inte många familjer med fyra eller fler barn.

En epokgörande och storartad förändring har inträtt med det nya systemet med maxtaxa på dagis. Det minskar marginaleffekten för berörda med ca 5%enheter. Märkligt är, att partier som vanligen brukar kräva sänkta marginalskatter, ogillat maxtaxan.

I 1970 års skattereform var skatteskalan inte indexreglerad och folkpartiledaren Bertil Ohlin, som vid den tiden var oppositionsledare, krävde många år enträget en indexreglering. Utan indexreglering och med inflation och högre löner fick staten in mer och mer i skatter, vilket Gunnar Sträng gillade. I ett TV-program kommenterade Ohlin detta och sa, att om han varit finansminister skulle han nog ocksågillat en skatteskala utan indexreglering. Nu är skalan indexregleradgenom koppling till basbelopp.

I de sista skälvande minuterna innan 1990 års skattereformproposition lades fast krävde LO och fick en förändring av grundavdragetpå så sätt, att grundavdraget vid en viss låg inkomst ökades på med 25% (2004 20%) av ökande inkomst och sedan vid en viss inkomst litet över 100 000 sedan minskas med 10% av ökande inkomst. Detta gör, att en skatt längst ned på 32% minskades till 24% (2004 25,6%) i ett intervall och därefter ökas till 35,2% för att vid vissa höga inkomster gå ned till 32%, och över den s k brytpunkten öka till 52% och längst upp till 57%. Detta lär vara föga känt av den stora allmänheten. I de hjälpredor de skattskyldiga får från myndigheterna inför deklarationen

finns inte detta nämnt, däremot finns tabeller med grundavdrag för olika inkomster, men det lär inte vara många som med ledning av tabellerna räknar ut vilka marginalskatterna är i olika inkomstlägen.

Jag har aldrig vågat föreslå politikerna att studera systemet med höjningar och sänkningar av grundavdraget, därför att jag fruktar att om de okunniga politikerna ger sig på det, och börjar ändra, blir det bara sämre.

Skatteskalan före 1970 och i 1970 års skattereform bestod av många skikt med allt högre skattesatser. Det stora antalet skattesatser gjorde skattesystemet onödigt otrevligt och komplicerat. Många år föreslog jag förenklingar av skalan till tre skikt. Mina förslag har burit frukt. I 1990 års skattereform var det i princip två skikt (bortsett från det buckliga grundavdraget), som åstadkoms av den procentuella kommunalskatten och av den kommunala plus den statliga procentuella skatten över den s k brytpunkten, ett begrepp jag införde för länge sedan. I slutet på 90-talet har det blivit ett skikt till allra överst där den statliga skatten ökar till 25%. Den gamla skalan med många skikt är nu bortglömd.

Ett stort fel med det nuvarande skattesystemet är att det inte fördelar efter bärkraft. Enligt min mening har man ingen kraft att betala skatt förrän man har inkomster över det som behövs för att leva med en rimlig lägsta levnadsstandard. År 2004 är de lägsta rimliga levnadskostnaderna för vuxna icke-pensionärer avrundat 108 000 kr per år för ensam och 162 000 kr per år för två makar/sambor. (2006 120 000 respektive 180 000) Makar/ sambor 150% av ensam.

Levnadsstandard beror av många förhållanden, men en viktig komponent är tillgången till pengar för det nödvändigaste. Det är dessa pengar som är av intresse när man ska konstruera ett skattesystem som fördelar efter bärkraft. Det ska redan nu sägas, att det idag, på grund av politiskt motstånd, torde vara nästan omöjligt att konstruera ett system som fördelar efter bärkraft, men man kan göra förbättringar i den riktningen.

Jag har mycket ägnat mig åt dem med låga inkomster eftersom politikerna intresserar sig så litet för dem. När det gäller icke-pensionärerna är barnlösa med låga inkomster missgynnade, för dem bör införas bostadsbidrag enligt mina förslag, som jag lämnat under många år.

Bostadsbidragen för barnfamiljerna har jag lämnat förslag om. TV-licensen är en dryg post för dem med låga inkomster, den är orättvis och missgynnar ensamstående. Licensen bör för hushållen ersättas med en kollektivlicens betald av staten. Jag har lämnat förslag om finansiering.

Jag har också ägnat mig åt annat, som jag inte vill kommentera nu.

Men under de senaste decennierna har jag ägnat mig mycket åt pensionärerna med låga inkomster. Under hela tiden under omstöpningen av pensionssystemet och bostadstilläggssystemet har jag lämnat utredningar och förslag.

Pensionssystemet för dem födda 1937 eller tidigare måste väl accepteras även om ensamstående är något missgynnade och skulle behöva en justering.

Bostadstilläggssystemet för pensionärer födda 1937 eller tidigare är dock en skandal och behöver en grundlig översyn. I första hand måste man ta bort regeln om att taxeringsvärden på fritidshus ska påverka tilläggen. Men sedan behöver man bl a justera regler om kapital och kapitalinkomster och regler om avtrappningar.

Reglerna om lägre fastighetsskatter, reduktion vid vissa lägre inkomster, på småhus bör gälla också för pensionärer födda 1937eller tidigare för deras fritidshus i fall då de inte permanentbor i småhus.”

Nu efter valet 2006 har de borgerliga partierna tagit över skattepolitiken mm. Kommentarer och förslag om skatter o d mm finns i utredningarna på hemsidan. Utredningar finns förtecknade i Sven Wimnell 080203: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Ett forskningsarbete. Utredningar och deras innehåll. (http://wimnell.com/omr40zf.pdf)

http://wimnell.com/omr36-39h.pdf (050522+050605) till http://wimnell.com/omr36-39s.pdf (070419) innehåller de borgerliga partiernas skatter od, innehållsförteckningarna till dem bilägges.

Skattelättnaderna: bör bedömas med hänsyn till levnadskostnaderna.

Lägsta rimliga levnadskostnad för ensam förvärvsarbetande icke-pensionär utan barn och inkomstskatter 2006 var 120 000 kr per år exklusive semester. I tabeller om skatterna 2006 finns uppgifter om hur stora överskotten i hushålssbudgetarna är sedan 120 000 kr och inkomstskatter betalats. Tabell för 2007 finns också, där 120 000 sigit till 122 000.

De borgerligas skatteförslag ligger i den gamla högerns skattetradition som går ut på att klaga på marginalskatterna vid höga inkomster och kräva lägre skatter vid höga inkomster. De med höga inkomster vill framhäva sin förträfflighet och förmåga till ekonomisk framgång genom att klaga på marginalskatter och höga skatter vid höga inkomster.

De som har höga inkomster beundras av många och många tycks se höga inkomster som det viktigaste av allt. Höga chefer inom organisationer tävlar med varandra om att ha höga inkomster och tar ibland till tvivelaktiga metoder för att ge sig själva höga inkomster. Det räcker inte med årslöner på många miljoner, det ska också vara bonusar och pensioner för hundratals, uppemot miljardtals kr.

Ledningen för statliga företag, myndigheter och organisationer (inklusive statsråd och riksdagsledamöter) har inkomster som ligger högt över vad vanligt folk har, och är med och avgör vad det vanliga folket ska få för inkomster. Det makthavande skiktet tycks ha mycket dåliga kunskaper om de levnadsförhållanden som de med låga inkomster lever under. Under de senaste 40 åren har man i riksdagen inte kunnat få syn på någon vettig sammanhängande framställning om skatte-och bidragsfördelnings problem.

Varken alliansen eller de borgerliga partierna har gjort någon redovisning om levnadskostnaderna och satt skatter och bidrag i relation till det.

Att leva på sin lön.

Borgerliga kräver ”att det ska gå att leva på sin lön” och att man ska få “hälften kvar”.

De borgerliga partierna menar att inkomstskatterna är orimligt höga vid höga inkomster. Men om man ser på hur stora skatterna är i procent av inkomsterna blir slutsatsen en annan. Av tabeller framgår att inkomstskatten 2006 för ensam är cirka 30% vid en lön som räcker till lägsta rimliga levnadsstandard, cirka 32% vid medellön och cirka 40 % vid en lön på en halv miljon kr per år, då personen har disponibelt cirka 200 000 kr mer än vad som behövs för den lägsta standarden. Jämfört med 30% skatt för den som bara får ihop till lägsta standard och 40% skatt för den som har 200 000 kr mer disponibelt är 40% mycket lågt och inte något som motiverar skattesänkning.

Ensam som har lön 720 000 kr per år betalar (2006) ca 45% i skatt och har disponibelt efter skatt nära 300 000 kr mer än den som har lön som bara räcker till lägsta standard. Det finns inga goda skäl varför den med lön 720 000 kr ska få en skattesänkning med 16 000 kr som i moderaternas förslag våren 2005. Man kan inte hävda, att den som tjänar en halv miljon eller 720 000 kr inte kan leva på sin lön.

Ensam med deltid kan ha lön på 12 000 kr per månad och har det då svårt att leva på lönen. Ensam sjuk eller arbetslös som haft låg lön kan med 80% ersättning från försäkringar ha ersättning på 10 000-12 000 kr eller lägre, och har då verkligen svårt leva på det.

Man bör observera, att makar/sambor (utan barn) vanligen klarar sig på sådana inkomster om båda har inkomster. Ensamstående är missgynnade i skattesystemet eftersom de ensamma ska betala hela levnadsstandarden. Om man sänker skatterna så att ensamma klarar sig kommer makar/sambor att bli överkompenserade. Man kan klara detta problem bara med hjälp av lämpligt utformade bostadsbidrag.

Icke-pensionärer med höga inkomster och ensampensionärer med låga pensioner.

I tabellen här intill finns för olika stora inkomster uppgifter om skatt och om hur mycket som blir kvar sedan lägsta rimliga hushållskostnader betalats. Ensam med inkomst under cirka 14000 kr per månad får underskott i hushållsbudgeten. Han eller hon betalar skatt 47256 kr per år och kan nätt och jämnt leva på inkomsterna efter skatt.

Vid inkomst 13000 kr/mån är underskottet cirka 7000 kr per år, på grund av skatten på cirka 43000 kr.

Vid inkomst 60 000 kr per månad och 720 000 kr per år är det disponibelt 272 040 kr efter skatt och efter det hushållskostnaderna 120 000 kr betalats.

I detta läge sänker den borgerliga regeringen skatterna med 12 000 kr eller er mer för den med årsinkomsterna 720 000 kr. De låga inkomsterna får inte mycket med av skattesänkningarna. Makar med lika inkomst och vardera 60 000 kr lön i månaden har disopnibelt efter skatt och hushållskostnader tillsammans 604 080 kr per år och får skattelättnader på 24 000 kr eller mer.

Ensam pensionär med låg pension får underskott i hushållsbudgeten:

Pension 100 000 kr per år: underskott 34992 kr per år (skatt 26796 kr)
Pension 110 000 30936 (skatt 28776 kr)
Pension 120 000 26940 (skatt 30756 kr)

Av ökningen med 10 000 kr från 100 000 får behållas 4056 kr
Marginaeffekten är 59,44%
Av ökningen med 10 000 kr från 110 000 får behållas 3996 kr
Marginaleffekten är 60,04%

En del av dem kan få bostadstillägg som förbättra situationen.
En del får inte bostadstillägg.

2006. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4200 kr per mån = 50400 kr per år för ensam och 5100 kr per mån för makar/sambor=61 200kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 120 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 180 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor.

Ensam						**Makar lika inkomst**
Mån. lön	Prelskatt /mån	Prelskatt /år	Efter skatt /mån	Efter skatt /år	Överskott/år	Överskott /år
6001	1364	16368	4637	55644	-64356	-68712 (55644x 2 - 180000)
7001	1628	19536	5373	64476	-55524	-51048
8001	1892	22704	6109	73308	-46692	-33384
9001	2161	25932	6840	82080	-37920	-15840
10001	2491	29892	7510	90120	-29880	240 krisgräns
11001	2849	34188	8152	97824	-22176	15648
12001	3212	38544	8789	104468	-14532	20936
13001	3575	42900	9426	113112	- 6888	46224
14001	3938	47256	10063	120756	756 krisgräns	61512
15001	4301	51612	10700	128400	8400	76800
16001	4664	55968	11337	136044	16044	92088
17001	5027	60324	11974	143688	23688	107376
18001	5390	64680	12611	151332	31332	122554
19001	5753	69036	13248	158976	38976	137952
20001	6151	73812	13850	166200	46200	152400
21001	6514	78168	14487	173844	53844	167688
22001	6877	82524	15124	181488	61488	182976
23001	7240	86880	15761	189132	69132	198264
24001	7603	91236	16398	196776	76776	213552
25001	7966	95592	17035	204420	84420	228840
26001	8324	99888	17677	212124	92124	244248
27001	8799	105588	18202	218424	98424	256848
29001	9859	118308	19142	229704	109704	279408
30001	10389	124668	19612	253344	115344	290688
35001	13039	156468	21962	263544	143544	347088
40001	15731	188772	24270	291240	171240	402480
45001	18631	223572	26370	316440	196440	452880
50001	21531	258372	28470	341640	221640	503280
55001	24431	293172	30570	366840	246840	553680
60001	27331	327972	32670	392040	272040	604080

2008. Ensam pensionär född 1937 eller tidigare. Prisbasbelopp 2008 PBB: 41000.

(Bosättning i Sverige 40 år och intjänande av pension under 30 år)

Tilläggspension 100 000 kr/år=2,439 PBB (8333 kr/mån)

Beräkningsunderlag för garantipension, enligt försäkringskassan:

Tilläggspension	100 000
Folkpension som inte motsvaras av tilläggspension (vid 30 intjänandeår)(vid mindre än 30 år blir det ett belopp, som är komplicerat att räkna ut)	0
Summa	**100 000**
Summa delat med 41000 =	2,439 PBB

Tillägg för ogifta: Om beräkningsunderlaget är lägst 1,529 prisbasbelopp men högst 3,16 prisbasbelopp räknas underlaget om så här:

1. Underlag upp till och med 1,51 prisbasbelopp räknas om till ett belopp motsvarande 2,17 prisbasbelopp.
2. Den del av underlaget som överstiger 1,51 prisbasbelopp multipliceras med talet 0,60.
3. Resultaten av beräkning 1 och 2 summeras.

2,439-1,51=0,929; 0.929x0,60=0,557; 2,17+0,557=2,727
2,727x41000= **111807**

Garantipensionen blir:111 807-100 000=11807 kr/år=984 kr/mån.
Utbetalad pension/ mån :8333+984=9317 kr
Skatt på 9317 tabell 33 kolumn 2: 2233 kr/mån (per år 26796)
Disponibelt efter skatt: 9317-2233=7084 kr/mån=85008 kr/år.
Lägsta levnadskostnader 2006: 120000. 2008 säg samma.
Underskott i hushållsbudget 120000-85008= 34992 kr/år.

Tilläggspension 110 000 kr/år=2,683 PBB (9167 kr/mån)

Beräkningsunderlag för garantipension, enligt försäkringskassan:

Tilläggspension	110 000
Folkpension som inte motsvaras av tilläggspension	0
Summa	110 000
Summa delat med 41000 =	2,683 PBB

Tillägg för ogifta, samma regel som vid inkomst100 000:
2,683-1,51=1,173; 1,173x0,60=0,7038; 2,17+0,7038=2,874;
Garantipensionen blir:117834-110000=7834 kr/år=653 kr/mån.
Utbetalad pension/ mån :9167+653=9820 kr
Skatt på 9820 tabell 33 kolumn 2: 2398 kr/mån (per år 28776)
Disponibelt efter skatt: 9820-2398=7422 kr/mån=89064 kr/år.
Levnadskostnader 2006: 120000. 2008 säg samma.
Underskott i hushållsbudget 120000-89064= 30936 kr/år.
Jämfört med tilläggspension 100 000 kr har det disponibla efter skatt ökat med 89064-85008= 4056 kr. dvs av 10 000 kr har bortfallit i lägre garantpension och skatt 5944 kr, dvs **marginaleffekten är 59,44%**

Tilläggspension 120 000 kr/år=2,927 PBB (10 000 kr/mån)

Beräkningsunderlag för garantipension, enligt försäkringskassan:

Tilläggspension	120 000
Folkpension som inte motsvaras av tilläggspension	0
Summa	120 000
Summa delat med 41000 =	2,927 PBB

2,927-1,51=1,417;1,417x0,60=0.850;2.17+0,850=3,02
Garantipensionen blir:123820-120000=3820 kr/år=318 kr/mån.
Utbetalad pension/ mån :10 000+318=10 318kr
Skatt på 10318 tabell 33 kolumn 2: 2563 kr/mån (per år 30756)
Disponibelt efter skatt: 10318-2563=7755 kr/mån=93060 kr/år.
Levnadskostnader 2006: 120000. 2008 säg samma.
Underskott i hushållsbudget 120000-93060= 26940 kr/år.
Jämfört med tilläggspension 110000 kr har det disponibla efter skatt ökat med 93060-89064= 3996 kr. dvs av 10000 kr har bortfallit i lägre garantpension och skatt 6004 kr, dvs **marginaleffekten är 60,04%%**

I samband med småhus finns två sätt att bo.

(8 april 2004).

Det ena sättet är att man bor i en villa, och vanligen är en sådan tämligen rymlig och större än det minsta rimliga. Reglerna för bostadsbidrag till villaboende är generösa. Garage, bilplats stor källarevåning od räknas inte som förmån.

Det andra sättet är att man bor i en liten hyreslägenhet och har ett fritidshus vid sidan om för kontakt med naturen. Den som bor i villa får bostadsbidrag för den stora bostaden, den som har fritidshus får inget bostadsbidrag för fritidshuset.

Pensionärer med låga inkomster, med fritidshus kan räknas ha haft dem under en stor del av livet, troligen ofta byggt dem själva långt tillbaka i tiden och huset ingår i levnadsättet. De har ådragit sig stora taxeringsvärden på grund av att andra sålt hus dyrt. Budgeten tillåter bara en liten billig permanentbostad-hyreslägenhet. Det är inte troligt, att nyblivna pensionärer med BTP skaffar fritidshus.

Taxeringsvärdena har höjts så att fastighetsskatterna stigit. Pensionärerna med inkomster i skikt som ger bostadstillägg har svårt betala dessa höjningar, än mindre betala minskningar av bostadstilläggen. Fritidshusen är vanligen sådana att de bebos bara en del av året. Tillsammans med andra pålagor på fritidshusen blir det en dryg kostnad räknat per boendemånad, och man kan räkna med att fritidshusägare i inkomstskikt med bostadsbidrag måste sänka sina hushållskostnader mer än rimligt för att kunna ha råd ha husen om det överhuvudtaget är möjligt att ha dem kvar.

Taxeringsvärdena i fritidshusen är fiktiva värden, som inte motsvaras av några verkliga inkomster. Enda sättet att få ut några pengar från fritidshusen är att sälja dem. (En pensionär med låg inkomst får vanligen inte låna på husen). Men det är olämpligt att genom minskning av bostadsbidragen för fritidshusägare tvinga dem att sälja husen. De bör få ha den stimulans som fritidshusen ger. Det finns i så fall lika goda skäl att på samma sätt sänka bostadstilläggen för dem som bor i villor.

Att fritidshusens taxeringsvärden ska påverka bostadstilläggen infördes under krisåren på 1990-talet. Någon återställning har inte skett. Pensionärer med låga inkomster tillhör enligt makthavarna en underklass som man inte behöver bry sig om.

* I systemet för bostadstilläggen bör förmögenhetstillägget på 15% (den s k skärpningsregeln) tas bort eller minskas till högst 10%. Om ett förmögenhetstillägg ska vara kvar bör beloppsgränserna åtminstone motsvara den nivå som gällde 1975 och som efter uppräkning efter prisutvecklingen sedan dess år 2005 blir 370 000 kr per pensionär. I Sveriges högkonjunktur 2007 behandlas lågpensionärerna sämre än 1975.

Sedan förmögenhetsskatten och fastighetsskatten tagits bort, med skattelättnader för icke-pensionärer som kan uppgå till hundratusentals kronor, är det orimligt att för låginkomstpensionärer i bostadstilläggssystemet behålla regler om att förmögenheter ska påverka tilläggen.

I lagen om bostadstillägg innebär 16§ och17§ att pensionärerna får bostadstilläggen reducerade på grund av förmögenhet. När förmögenhetsskatten tas bort kan mycket rika icke-pensionärer få stora skattelättnader. Det är då olämpligt att de sämst ställda pensionärerna har kvar förmögenhetsreglerna i 16§ och 17§, de bör tas bort så att förmögenhet i alla former på inget sätt minskar bostadstilläggen.
16§ och 17§ bör upphöra att gälla.

Pensionärer med låga pensioner kan få bostadstillägg. Det gäller dem som bor i hyreslägenhet eller permanentvilla, men en som bor i hyreslägenhet och har ett fritidshus kan få bostadstillägget helt bortreducerat på grund av reglerna om att fritidshusens taxeringsvärden skall påverka bostadstilläggen. Den som bor i permanentvilla får ingen sådan minskning av bostadstillägget.

Det blir för långt att belysa det nu.

Mer om detta finns på omr36-39k.pdf. Om skatter och bidrag se även de tidigare sidorna 212-222.

Bostadstilägg 2008 för ensam pensionär 65 år och äldre.

Bostadskostnad i hyreslägenhet 50400 kr per år, 4200 kr per månad.

Bostadstillägg kan erhållas med 93% av bostadskostnad för kostnad högst 5000 kr per månad. Högsta bostadstillägg för bostaden som kostar 4200 kr per månad blir 46872kr per år, 3906 kr per månad.

Tillägget minskas med stigande inkomst. Pensionären har tilläggspension och garantipension, inga kapitalinkomster. Tre fall studeras: Tilläggspension 100 000, 110 000 och 120 000 kr per år. Garantipensionen är respektive 11807kr/år, 7834 kr/år och 3820 kr/år

Utbetald pension per år blir respektive 111804, 117840, 123816

Från dessa pensionsinkomster ska räknas bort ett fribelopp som är 2,17 prisbasbelopp, vilket 2008 blir 2,17x 41000= 88970 kr. Det som blir kvar kallas reduceringsinkomt. Rduceringsinkomsten blir respektive 22834, 28870, 34846.

Det högsta möjliga bostadstillägget minskas med 62% av reduceringsinkomsten. 62% av reduceringsinkomsten blir respektive 14157, 17899, 21604 kr. (För delar av reduceringsinkomsten över ett prisbasbelopp minskas med 50%)

Det högsta möjliga tillägget för pensionären det gäller nu är 46872 kr per år. När det minskas blir det kvar respektive 46872-14157= 32715kr.; 46872-17899=28973; 46872-21604=25268 kr.

Ensampensionären har			
vid tilläggspension kr per år	**100 000**	**110 000**	**120 000**
underskott före bostadstillägg	**34 992**	**30 936**	**26 940**
Bostadstilläggen:	**32 715**	**28 973**	**25 268**
minskar underskottet till:	**2 277**	**1 963**	**1 671**
Skatt	**26 796**	**28 776**	**30 756**

Trots bostadstilläggen räcker inte pengarna till det nödvändigaste

Marginaleffekt av bostadstilläggen.

Intervallet 100 000-110 000 .

Bostadstilläggen minskar med 62% av ökningen av den utbetalade pensionen (tilläggspension+garantipension) mellan de studerade inkomsterna med tilläggspensioner 100 000, 110 000 och 120 000.

Här är frågan vilken marginalefffekt det blir på tilläggspensionerna. Minskningen är 62% av ökningen av tilläggspension + garantipension (utbetalad pension). Hur mycket blir det räknat på tilläggspensionen? Ökning av tilläggspension+garantipension mellan tilläggspension 100 000 och 110 000 är 10000- (11807-7834)= 10000- 3973=6027. 62% av 6027= 3737 kr. Så mycket minskar botillägget, vilket är 37,37 % av 10 000.

Marinaleffekten av skatt och garantipension är enligt föregående beräkningar 59,44%. Med marginaleffekt av bostadstillägg 37,37 % blir det summa 96,81%

Intervallet 110 000-120 000.

Ökning av tilläggspension+garantipension mellan tilläggspension 110 000 och 120 000 är 10000- (7834-3820)= 10000-4014=5986. 62% av 5986=3711 kr. Så mycket minskar botillägget, vilket är 37,11% av 10 000.

Marinaleffekten av skatt och garantipension är enligt föregående beräkningar 60,04%. Med marginaleffekt av bostadstillägg 37,12 % blir det summa 97,16%

När tilläggspensionen ökar med 20 000 kr och pensionären inte har några kapitalinkomster kan bostadstillägg erhållas. Men av de 20 000 kronorna faller bort 97% för skatt, minskad garantipension och minskat bostadstillägg. Av 20 000 kr får pensionären behålla 600 kr. (Underskottet minskar 606 kr)

120 000 i tilläggspension motsvarar cirka 130 000 kr i årlig intjänandeinkomst. Utför man beräkningarna för högre tilläggspensioner ska man finna liknande förhållanden en bra bit upp. Det kan inte göras nu.

Skattesystemet förändras.

DN070207 sid 4: **“Peter Wolodarski: Välkommen till snårskogen!**

ENLIGT DET SVENSKA skattesystemet är det numera bättre att vara född 1983 än 1982. Sedan en tid tillbaka belönas nämligen de förra med väsentligt lägre skatt. Arbetsgivaravgiften för 83:orna är 21,31 procent mot 32,42 procent för 82:orna.

Det är ett av flera exempel på hur den borgerliga regeringen har börjat mixtra med skatterna. I arbetslinjens namn har finansminister Anders Borg ägnat sig åt en omfattande finjustering av de offentliga systemen. Varje procentsats, varje ersättningsnivå ska ställas om så att samhället når ett nytt optimum.

Arbetslösa och ungdomar ska bli "anställningsbara" genom tillfälligt lägre skatter. Efterfrågan på hushållsnära tjänster ska ta fart genom avdragsmöjligheter. Och fram till att EU kom med invändningar var det även tänkt att delar av tjänstesektorn skulle få lägre arbetsgivar-avgifter.

FÖRÄNDRINGARNA HAR ädla syftenmen får ofta mindre lyckade konsekvenser. Den som råkar vara född 1982 missgynnas i förhållande till den är född 1983. Den som direktanställer någon för arbete i hemmet belastas med väsentligt högre skatt än den som betalar genom faktura. Och arbetsgivarna tvingas hålla reda på ännu fler skattesatser - ofta godtyckligt satta - vilket stärker motiven att skatteplanera.

Finansminister Anders Borg kan säkert i detalj motivera var och en av dessa selektiva åtgärder. Sociala ingenjörer brukar ha en hög tilltro till sin egen förmåga att styra utvecklingen. Men som omväxling till den senaste finansteoretiska litteraturen skulle Borg även ha glädje av att studera den svenska skattehistorien.

Den visar nämligen att det är lätt att förlora kontrollen över ett komplext skattesystem. Det var denna insikt som låg bakom tillkomsten av den stora skattereformen i början av 1990-talet.

Då var mottot: enkla, klara och generella spelregler. Sverige skulle bort från skatteundantag, avdragsekonomi och slumpmässighet. Har de borgerliga partierna redan glömt det? Förr eller senare kommer de att gå vilse i den skattesnårskog som nu åter växer fram.
peter.wolodarski@dn.se “

Sven Wimnell: Utredningar om skatter o d.

(Skatter även i andra utredningar)

Sven Wimnell 050522+050605: De borgerliga partiernas skatteförslag. Och annat om skatter, bidrag och moral. Bostadsbidrag. TV-licens. (http://wimnell.com/omr36-39h.pdf)

Innehåll sid:

3 De borgerliga partiernas skatteförslag. Och kommentarer till det.
4 Inkomst efter skatt 2004 och partiernas skatteförslag. Översikt.
6 Borgerliga motioner.
6 Levnadskostnader.
7 Skatt i procent av inkomsten.
7 Att leva på sin lön.
7 De borgerliga partierna slösar med pengar i sina skatteförslag.
8 Konsumentverkets hushållsbudgetar för 2004.
10 Månadskostnader, förvärvsarbetande icke-pensionärer:
11 Hushållsbudgetar för pensionärer.
12 Sammanfattning om levnadskostnaderna.
13 Lönestatistisk årsbok 2002.
20 Skatteförslag.
20 Centerpartiet.
25 Folkpartiet.
28 Kristdemokraterna.
29 Moderaterna.
31 Statens utgifter.
32 Partiernas budgetförslag.
32 Centerpartiets budgetförslag.
34 Folkpartiets budgetförslag.
38 Kristdemokraternas budgetförslag
40 Moderaternas budgetförslag.
44 Folkpartiets rapport den 9 april 2005:“Rädda sjukförsäkringen”.
50 Något om kostnader för datorer.
53 Platt skatt.
55 Att leva på sin lön.
59 Bostadsbidrag för icke-pensionärer. Princip.

61 Bostadsbidrag till ensamma icke-pensionärer utan barn.
62 Några utdrag från Socialstyrelsen.
64 Kostnader för barn, barnbidrag, bobidrag för barn mm.
68 TV-licensen.
72 Partiernas vårbudgetmotioner 2005. Innehållsförteckningar.
72 Centerpartiets vårbudgetmotion 2005.
73 Folkpartiets vårbudgetmotion 2005.
76 Kristdemokraternas vårbudgetmotion 2005.
78 Moderaternas vårbudgetmotion 2005.
80 Moralen.
82 Arbetslösheten.
83 Arbetslöshet och ohälsa.
85 Arbetslöshet och ohälsa störst i norr.
86 Tillägg 050605.
87 Partiernas förslag. Genomsnittliga skattesänkningar.
88 Partiledardebatten i TV.
88 Partiernas politik.
90 Förslag: inför bostadsbidrag för hushåll utan barn.
90 Ersätt för privathushåll TV-licensen med en kollektivlicens
91 Barnfamiljer.
91 Moderaterna avskaffar bostadsbidragen.
92 Centerledaren vill bilda borgerlig regering.
92 Folkomröstningarna.
93 Riksdagen och EU-konstitutionen.
93 Demokratiskt underskott i EU
94 Högsta domstolen och Lagrådet.
95 Den livstidsdömda svenskan i Kalifornien
96 Marknadskrafterna.
96 De borgerliga partierna
97 Konjunkturinstitutet.
97 Arbetsmarknadsstyrelsen.
98 Statistiska centralbyrån.
99 Löneökningar.
99 Svenskt Näringsliv.
100 Produktionens Betydelse. Från IVA
101 Företagarna. http://www.foretagarna.se
102 Småföretagen dominerar samtliga branscher.
103 Sex av tio företag är verksamma inom tjänstesektorn
104 Småföretagen – en viktig arbetsgivare

Sven Wimnell 050920: Välfärd, skatter, arbete, tillväxt. (http://wimnell.com/omr36-39i.pdf)

Detta är en fortsättning på :
Sven Wimnell 050522+050605: De borgerliga partiernas skatteförslag. Och annat om skatter, bidrag och moral. Bostadsbidrag. TVlicens. (http://wimnell.com/omr36-39h.pdf)

Innehåll sid:

3 Innehållet i sammanställningen 050522+050605: De borgerliga partiernas skatteförslag mm.
4 De borgerliga partiernas skattesänkningar
5 En insändare i DN.
6 Idelogierna.
6 Regeringsförklaringen i september 2005.
16 De borgerliga partiernas program.
21 Det lönar sig att ha hög inkomst.
22 Centerpolitik
22 Moderaterna avskaffar bostadsbidragen.
23 Förbättringar för låginkomster.
23 TV-licensen.
24 DN vill ta bort TV-licensen.
24 Platt skatt. Förmögenhetsskatt.
25 Utbildningspolitik och kriminalvård.
26 Högerns frihetsideologi.
26 Bubblor och piedestaler.
27 Arbete och tillväxt.
28 Regeringens skrivelse 2004/05:48
29 Nutek om regelförenklingar 050701.
31 Sven Wimnell 050615:
Utdrag ur NUTEKs Årsbok 2005.
Om fler och växande företag och fler starka regioner.
55 Näringslivets regelnämnd NNR.
56 Finansdepartementet Pressmeddelande:

050920:budgetprop för 2006.
62 Vänsterpartiet om budgeten för 2006.
66 Asylpolitiken.
67 Vänsterpartiets valplattform för 2006.
72 Vänsterns ekonomisk-politiska vägval.
73 V-riksdagsmän och partistyrelsen.
74 De borgerliga partierna 22 sept 05.
77 De borgerliga partierna 22 sept 05.
78 Straffa arbetslösa som inte söker jobb.
81 M står fast vid sänkt sjukpeng.

82 Information om Sven Wimnells hemsida.
86 Sven Wimnell. Samhällsplaneringens problem.
Hur ska man kunna förbättra världen ?
93 Klassifikationssystem för verksamheter. Områden 1-9.
95 Människorna har olika behov av information i olika roller.
96 Informationsstress vår nya folksjukdom.
97 Klassifikationssystemet för verksamheter och biblioteksystemen
98 Åtta bilder med samband mellan områdena 1-9 mm:
99 Schema över påverkans -och förändringdproblem.
100 Den fundamentala påverkanskedjan och ett schema
med pilar som visar påverkan mellan områdena.
101 Schema med politiska och opolitiska planeringar.
102 Bild med pilar för påverkan mellan olika områden:
103 Omvärldsanalys. Ett schema med alla områden.
104 Schema om inre och yttre verkligheter och verksamheter.
105 Hjärnan. Utåtgående och inåtgående funktioner.
106 Hjärnan. De inre delarna.
107 Den fundamentala påverkanskedjan.
108 Några korta kommentarer.
110 Citat ur Agenda 21.

114 Alliansens budget 051003 för 2006.
121 Några kommentarer till alliansens förslag.

Sven Wimnell 060111: Om LO-rapporten Vad vill egentligen moderaterna? Med kommentarter för partierna inför valet 2006. (http://wimnell.com/omr36-39j.pdf)

Innehåll

Sid
2 Inledning om de borgerliga partiernas förslag.

4-54 LO-rapporten: “Vad vill egentligen moderaterna?”
Rapport av LOs chefsekonom Dan Andersson
samt LO-ekonomerna Åsa-Pia Järliden Bergström,
Albin Kainelainen och Anna-Kirsti Löfgren

4 1 Inledning
5 2 Vem får vad? - En studie av fördelningseffekter av
moderaternas ekonomiska politik
7 2.1 Metod
8 2.2 Moderaternas förslag till besparingar
11 2.3 Hur fördelar sig moderaternas besparingar mellan individer?
18 2.4 Moderaternas förslag till skatteförändringar
20 2.5 Fördelningseffekter av moderaternas skattepolitik
23 2.6 Fördelningseffekter av moderaternas samlade budgetförslag
25 3 Förstår moderaterna vad de gör?
26 3.1 Varför finns det offentliga försäkringssystem?
33 3.2 Moderaterna förstår inte den svenska modellen
och vad välfärdsstaten syftar till
37 3.3 Moderaterna ett lönesänkarparti
40 3.4 Moderaterna och jämställdheten
46 3.5 Förvärvsavdrag
47 4 Konklusion
52 5 Källor
53 6 Appendix 1: Sammanställning av moderaternas föreslagna
reformer för år 2007

55 **Sammanfattning om LO och kommentarer.**
55 Fördelning på individer med moderaternas förslag.
59 Sjuklighet och arbetslöshet.
64 Folkpartiets rapport 9 april 2005:"Rädda sjukförsäkringen". Moderaternas försämringar i socialförsäkringarna bör överges.
65 Moderaternas skattesänkningar bör överges.
65 Den borgerliga alliansens politik bör överges.
65 Borgerlig och socialdemokratisk politik.
66 Socialdemokraternas politiska riktlinjer. Innehållsförteckning.

69 **Innehållsförteckningar till några utredningar.**
70 De borgerliga partiernas politik.
72 Tillstånd och förändringar utomlands o i Sverige oroar.Vad göra?
75 Det viktigaste:välfärden o välfärdsfördelningen,inte arbetslösheten
77 Om SCBs rapport Trender och prognoser 2005.
78 Världshistorien och framtiden
80 Mellanöstern, hela världen, Sverige
84 Katastrof- och krisberedskap. Välfärdsfördelning.
85 Lärarutbildning. Forskning. Samhällsplanering. Skolan.
88 Om EU.

89 **Hur ska politikerna kunna förbättra världen?**
89 Socialdemokraterna och valet.
93 Ekonomisk välfärd för låginkomster.
101 SCBs arbetsmarknadsstatistik.
104 Minimilöner
105 Bort med nuvarande tevelicensen.
109 Ensamstående med låga inkomster betalar för mycket skatt.
109 Förslag: inför bostadsbidrag för hushåll utan barn.
110 Bostadsbidrag för icke-pensionärer. .
112 Bostadsbidrag till ensamma icke-pensionärer utan barn.
113 Några utdrag från Socialstyrelsen.
115 Kostnader för barn, barnbidrag, bobidrag för barn mm.

119 **Artiklar om skolan och lärare och om Kina.**
125 **Sist ett schema om verksamheter i Sverige och i världen.**
126 **Regeringen. departementen och statsråden**
142 **Tillägg 060130**

Sven Wimnell 060316+tillägg 060326: Om alliansens skattelättnader, som ej bör genomföras, och om andra bättre skatteförslag. Bl a slopad individuell TV-avgift. (http://wimnell.com/omr36-39k.pdf)

Innehåll:
Sid

4 **Alliansens skattelättnader.**
Av dem som får skattelättnader får den hälft som har de lägre inkomsterna 37% av de totala skattelättnaderna och den hälft som har de högre inkomsterna 63%. Det mesta av skattelättnaderna går alltså till de högre inkomsterna.

5 **Inkomst efter skatt 2004 .**
7 **Borgerliga motioner. (Våren 2005)**

9 **Konsumentverkets hushållsbudgetar: för 2004 +bostadskostnader mm.**
11 Månadskostnader, förvärvsarbetande icke-pensionärer:
12 Hushållsbudgetar för pensionärer.
13 Sammanfattning om levnadskostnaderna

14 **De borgerliga partiernas förslag.**
15 Alliansen.
17 Partimotion. Motion till riksdagen 2005/06:m 010 Ldn
22 Partimotion. Motion till riksdagen 2005/06:fp 013 PJ
24 Motion till riksdagen 2005/06:c 007 eb
26 Motion till riksdagen. 2004/05:Fi15 av G Hägglund m.fl. (kd)

26 **Moderaterna 2005/2006 och 2004/2005**

28 **Något om skatte- och bidragshistoria.**

31 **Kommentarer till alliansen och de borgerligas skattemotioner för 2005/06**.
32 Från omr36-39j.pdf: 3.2 Moderaterna förstår inte den svenska modellen,
33 Alliansen och de borgerliga.

35 **Några andra bättre förslag.**
35 Innehåll i det följande.
Ekonomisk välfärd vid låginkomster.
Bostadsbidrag för barnlösa hushåll med låga inkomster.
Pensionärer med låga inkomster.
TV-licensen: Inför kollektivlicens för privathushållen.
Förmögenhetsskatten

37 **Ekonomisk välfärd för låginkomster.**
40 Inkomst efter skatt 2004 .
41 Antal med överskott och underskott.
41 SCBs statistik.
45 SCBs arbetsmarknadsstatistik.
47 SCB Ämnesområden
48 Minimilöner

49 **Bostadsbidrag för barnlösa hushåll med låga inkomster.**
49 Ensamstående med låga inkomster betalar för mycket skatt.
49 Förslag: inför bostadsbidrag för hushåll utan barn.
50 Bostadsbidrag för icke-pensionärer. .
52 Bostadsbidrag till ensamma icke-pensionärer utan barn.
53 Några utdrag från Socialstyrelsen.
55 Kostnader för barn, barnbidrag, bobidrag för barn mm.

59 **Pensionärer med låga inkomster.**
61 I samband med småhus finns två sätt att bo.
62 Viktiga händelser i bostadstilläggens historia.
62 I 1990 års skattereform ändrades kapitalinkomstbeskattningen.
62 1995 föreslog regeringen att skärpningsregeln skulle tas bort.
63 Dråpslaget kom i prop 1995/96:150 och 1996/97:1, mot pensionärer med fritidshus.
63 I intervju av Thomas Hempel i P1:statsminister Göran Persson sa, att han var beredd dra tillbaka förslagen
63 I prop 2000/01:140 har det istället blivit ytterligare försämringar.
64 Kommentar 051122:
65 Avskrift av brev Till statsminister Göran Persson.
66 Skattereduktion för fastighetsskatt.
67 Andra påpekanden o förslag.
68 Summa marginaleffekt 2004.
70 Ett alternativ med bara en faktor 57%_för avtrappning av bostadstillägg.
73 Innehållet i sidorna 3380-3459: Sven Wimnell 20040208: Pensionärer födda 1937 eller tidigare.
75 Påminnelser om pensionärsproblemen. Har gått till statsråd och partiledare.Flera gånger efter 8 april 2004.

77 **TV-licensen: Inför kollektivlicens för privathushållen.**
77 Bort med nuvarande tevelicensen.
78 TV-licensen. Från omr36-39h.pdf.
78 SOU 2005:2 sid 177: 11 Avgiftssystemet. 11.1
79 Förslag. Inför kollektivlicens för privathushållen.
80 Offentliga sektorn spar när TV-licensen tas bort.
81 Förslag. Med finansiering.
82 DN 060201: Dags att slopa tevelicensen.

83 Avskrift av brev 10 mars 2005: Till utbildnings-och kulturministern Leif Pagrotsky. Angående TV-licensen.
85 Kopior av tidigare brev om TV-licensen.
87 DN huvudledare: Hellre skatt än licens.
88 Schein om TV-licensen
92 Utdrag ur några brev från 1995-2000.

95 Sammanfattning av SOU 2005:2
96 Lagrådsremiss
101 Ändringsförslag om kollektivlicens för privathushåll.

Föreslagen lydelse i Lag om TV-avgift 7§
TV-avgiften är 1 968 kronor för ett år. Den skall betalas i fyra poster om 492 kronor. Avgiften för privatbostadshushåll betalas av staten. Antalet privatbostadshushåll skall för helår anses vara lika med antalet privabostadshushåll fyra år före avgiftsåret enligt SCBs statistik redovisad i Bostads- och hyresundersökningarna. År 2002 var det avsedda antalet hushåll enligt denna statistik för samtliga upplåtelseformer 3427000 st.

102 **Förmögenhetsskatten bör slopas. Med finansiering**
102 Svenskt Näringslivs nyhetsbrev på Internet 060315.

104 **Några andra utredningar.**

Sven Wimnell 060327: TV-avgiften i proposition 2005/06:112. Avgifter för privathushåll: De individuella TV-avgifterna bör slopas, och ersättas med en kollektivavgift för alla privathushåll, betald av riksdagen. (wimnell.com/omr36-39l.pdf)

Innehåll
4 **TV-avgiften i proposition 2005/06:112**
4 Lag (1989:41) om finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst.
Regeringen föreslår i propositionen
4 Lydelsen bör istället, i princip, bli:
Finansiering.
5 Den nuvarande TV-avgiften är orättvis och dyrbar.

Föreslagen lydelse i Lag om TV-avgift 7§
TV-avgiften är 1 968 kronor för ett år. Den skall betalas i fyra poster om 492 kronor. Avgiften för privatbostadshushåll betalas av staten. Antalet privatbostadshushåll skall för helår anses vara lika med antalet privabostadshushåll fyra år före avgiftsåret enligt SCBs statistik redovisad i Bostads- och hyresundersökningarna. År 2002 var det avsedda antalet hushåll enligt denna statistik för samtliga upplåtelseformer 3427000 st.

7 **Regeringens proposition 2005/06:112**
Viktigare än någonsin!

Radio och TV i allmänhetens tjänst 2007–2012
7 Propositionens huvudsakliga innehåll
7 Innehållsförteckning
9 1 Förslag till riksdagsbeslut
9 2 Lagtext.
10 I det följande finns avskrifter av sidorna 80-104 med kapitlen 14-18.
11 14 Ekonomiska förutsättningar

15 15 Avgiftssystemet och övriga avgiftsfrågor
25 16 Ikraftträdande
26 17 Ekonomiska konsekvenser
27 18 Författningskommentarer

30 **Om TV-avgiften . Från 36-39k.pdf:**

31 **TV-licensen: Inför kollektivlicens för privathushållen.**
31 Bort med nuvarande tevelicensen.
32 TV-licensen. Från omr36-39h.pdf.
32 SOU 2005:2 sid 177: 11 Avgiftssystemet. 11.1
33 Förslag. Inför kollektivlicens för privathushållen.
34 Offentliga sektorn spar när TV-licensen tas bort.
35 Förslag. Med finansiering.
36 DN 060201: Dags att slopa tevelicensen.

37 Avskrift av brev 10 mars 2005: Till utbildnings-och kulturministern Leif Pagrotsky. Angående TV-licensen.
39 Kopior av tidigare brev om TV-licensen.
41 DN huvudledare: Hellre skatt än licens.
42 Schein om TV-licensen
46 Utdrag ur några brev från 1995-2000.
49 Sammanfattning av SOU 2005:2
50 Lagrådsremiss
55 Ändringsförslag om kollektivlicens för privathushåll.

56 **Några viktiga saker att intressera sig för.**
57 Något om skatte- och bidragshistoria.
60 Kommentarer till alliansen och de borgerligas skattemotioner för 2005/06.
61 Några andra bättre förslag.
62 Pressmeddelande från SCB 2006-03-23. Hushållens ekonomi (HEK). Inkomstspridningen har ökat.
64 Pressmeddelande 27 mars 2006 Justitiedepartementet Tiopunktsprogram för förstärkt integrations- och storstadspolitik.
68 Några andra utredningar.

Sven Wimnell 060408: Budgetpropositionen våren 2006. Levnadskostnader. Skatter. bidrag. Förbättringar för dem med låga inkomster. Pensionärer. Icke-pensionärer. (http://wimnell.com/omr36-39m.pdf)

Innehåll sid:

4 Ideologierna.
4 Finansministern i november 2004.
7 Bättre rik och frisk än fattig och sjuk.
10 Valet hösten 2006 och de borgerliga.

12 Budgetpropositionen i april 2006.
12 Pressmeddelande 5 april 2006. Finansdepartementet.
14 DN om budgetpropositionen 060406
14 Nuder & co sätter press på de borgerliga
15 Goda tiderna gav snabb uppgörelse
16 Tyngda studenter inte nöjda
16 Budgeten en chans för fler flyktingar
17 Alliansen ser förslaget som spretigt

18 Pensionärer med låga inkomster.
18 I samband med småhus finns två sätt att bo.
19 I 1990 års skattereform ändrades kapitalinkomstbeskattningen.
19 1995 föreslog regeringen att skärpningsregeln skulle tas bort.
20 Dråpslaget kom i prop 1995/96:150 och 1996/97:1, mot pensionärer med fritidshus.
20 I intervju av Thomas Hempel i P1: statsminister Göran Persson sa, att han var beredd dra tillbaka förslagen
20 I prop 2000/01:140 blev det istället ytterligare försämringar. Propositionens titel: Reformerade regler för bostadstillägg till pensionärer m fl.
21 Kommentar 051122.
21 Utdrag ur brev till statsminister Göran Persson 040408.
25 Summa marginaleffekt 2004.

27 Ett alternativ med bara en faktor 57% för avtrappning av bostadstillägg.

29 Förmögenhetsskatten bör slopas.
29 Johan Fall, Svenskt Näringsliv på Internet 2005-12-12.
29 Svenskt Näringslivs nyhetsbrev på Internet 060315.
30 Miljardflykt från Sverige.

31 De individuella TV-avgifterna bör slopas,
och ersättas med en kollektivavgift för alla privathushåll, betald av riksdagen.

32 Socialstyrelsen. Social rapport 2006.
32 Förord.
33 Innehåll
34 Sammanfattning

42 Några utdrag från Socialstyrelsen.
42 SOS-rapport 9 mars 2005
42 Individ- och familjeomsorg. Lägesrapport 2004
44 SOS-rapport februari 2006

45 Något om skatte- och bidragshistoria.

48 Kommentarer till alliansen och de borgerligas skattemotioner för 2005/06.
49 Alliansens skattelättnader.

50 Bostadsbidrag för barnlösa hushåll med låga inkomster.

51 Konsumentverkets hushållsbudgetar: för 2006 +bostadskostnader mm.

53 Månadskostnader, förvärvsarbetande icke-pensionärer:
54 Hushållsbudgetar för pensionärer.

55 Inkomst efter skatt 2006 .
56 Inkomst efter skatt 2004 .
57 Inkomst efter skatt 2004 .

58 Bostadsbidrag till icke-pensionärer utan barn. 2006. Förslag.
59 Bostadsbidrag till icke-pensionärer utan barn. 2006. Alternativ med lägre bostadsbidrag.

61 Meddelandeblad från Socialstyrelsen om Riksnormen.
62 Socialstyrelsen informerar om riksnormens konstruktion och beräkningsunderlag.

64 Bostadsbidrag - till ungdomar utan barn. Gällande system 2006.

66 Tabeller för grundavdrag inkomståret 2006
69 Preliminär skatt 2006. Tabell 33

73 Hushållens ekonomi (HEK). Inkomstspridningen har ökat. Pressmeddelande från SCB 2006-03-23.

74 Inkomster
76 Från “omr36-39k.pdf ”.
76 Ekonomisk välfärd vid låginkomster.
79 Inkomst efter skatt 2004 .
80 Antal med överskott och underskott.
80 SCBs statistik.
84 SCBs arbetsmarknadsstatistik.
86 SCB Ämnesområden
87 Minimilöner

Sven Wimnell 060813: De borgerliga gynnar i valet 2006 mest de höga inkomsterna. (http://wimnell.com/omr36-39n.pdf)

Innehåll

6 **Sverige under 1900-talet.**
9 **Man vet vad man har men inte vad man får.**
10 De borgerliga partiernas förslag.
10 Alliansens skattelättnader.
10 Granskning av de borgerliga partiernas förslag.
11 Allians för Sverige. Direktiv.
12 Alliansen om arbete och trygghet.
14 Moderaternas vårbudgetmotion 2006.
16 Folkpartiets vårbudgetmotion 2006.
17 Kristdemokraternas vårbudgetmotion 2006.
19 Centerpartiets vårbudgetmotion 2006.

21 **Alliansens skattelättnader.**
24 Partimotion. Motion till riksdagen 2005/06 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m)
24 Partimotion. Motion till riksdagen 2005/06 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m)
25 Moderaternas vårbudgetmotion 2006 sid 117. Moderaternas (ej alliansens) förslag för 2009.

26 **Konsumentverkets hushållsbudgetar: för 2006 +bostadskostnader mm.**
28 Bostads- och byggnadsstatistisk årsbok 2006. Boendeförhållanden.
29 Månadskostnader, förvärvsarbetande icke-pensionärer:
30 Hushållsbudgetar för pensionärer.

31 **Meddelandeblad från Socialstyrelsen om Riksnormen.**
31 Riksnormen för försörjningsstöd 2006.
32 Socialstyrelsen informerar, om riksnormens konstruktion och beräkningsunderlag.

34 **Inkomst efter skatt 2006 .**
35 Folkpartiet i vårbudgetmotionen.
35 Levnadskostnader och skatter för de lägsta inkomsterna

36 **Bostadsbidrag till icke-pensionärer utan barn. 2006. Förslag.**
37 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn med bostadsbidrag enligt föregående sida.
38 Bostadsbidrag för barnlösa hushåll med låga inkomster. Förslag.

38 **Grundavdrag inkomståret 2006**

39 **KV. Koll på pengarna 2006. 20-åring i egen bostad**
39 Möbler och utrustning för ungdom i första egna bostad.
40 Bostadsbidrag - till ungdomar utan barn. Gällande system 2006.
42 Centrala studiemedelnämndens hemsida. csn.se 060517

44 **Barnbidrag, förlängt barnbidrag och flerbarnstillägg 2006**.

45 **Ändrade regler för underhållsstöd 1 februari 2006**

46 **Bostadsbidrag - allmän information. Icke-pensionärer. 2006.**
47 Bostadsbidrag till barnfamiljer

51 **Socialdemokraternas politiska riktlinjer. Innehållsförteckning.**

55 **Innehållet i några utredningar som finns på Internet.**
55 Sven Wimnell 050522+050605: De borgerliga partiernas skatteförslag. Och annat om skatter, bidrag och moral. Bostadsbidrag. TV-licens.

56 Sven Wimnell 050920: Välfärd, skatter, arbete, tillväxt.

57 Sven Wimnell 051106+051109: Tillstånd och förändringar utomlands och i Sverige oroar. Vad göra ? Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen?

59 Sven Wimnell 051120: Det viktigaste problemet är: välfärden och välfärdsfördelningen, inte arbetslösheten.

61 Sven Wimnell 060111+tillägg 060130: Om LO-rapporten Vad vill egentligen moderaterna? Med kommentarter för partierna inför valet 2006.

62 Sven Wimnell 060316+tillägg 060326: Om alliansens skattelättnader, som ej bör genomföras, och om andra bättre skatteförslag. Bl a slopad individuell TV-avgift.

64 Sven Wimnell 060327: TV-avgiften i proposition 2005/06:112. Avgifter för privathushåll: De individuella TV-avgifterna bör slopas, och ersättas med en kollektivavgift för alla privathushåll, betald av riksdagen.

66 Sven Wimnell 060408: Budgetpropositionen våren 2006. Levnadskostnader. Skatter. bidrag. Förbättringar för dem med låga inkomster. Pensionärer. Icke-pensionärer.

68 **Några tidningsartiklar.**
68 DN 051024 sid 6:
Partiernas medlemsantal halverat på drygt tio år.
70 DN060507 sid Kultur 8: Forskaren som satte dagordningen
72 DN060507 sid Kultur 9: Den svenska agendan
Journalister kan inte ta kritik.
73 DN060507 sid Kultur 8: Dagordningsteorin
73 DN 060531 sid Ekonomi 8:
Ökat samarbete hotar mångfald i medierna.
74 DN 060531 sid Ekonomi 8:
Medieägandet förändras allt snabbare.

Sven Wimnell 060921: Alliansen vann valet 2006. Epoken Göran Persson är slut. (http://wimnell.com/omr36-39o.pdf)

Innehåll sid:

5 Strukturomvandlingar, arbetslöshet och ny politik.
5 I Sverige pågår bl a två strukturomvandlingar som påverkar arbetslösheten
5 Strukturomvandlingarna medför problem
5 Det har varit riksdagsval och kommunalval den 17 sept. 2006.
5 Demokrati.

7 **Inkomst efter skatt 2006 .**

8 **De borgerliga gynnar i valet 2006 mest de höga inkomsterna.**
8 Alliansens skattelättnader.
9 Skattelättnaderna bör bedömas med hänsyn till levnadskostnaderna. De borgerliga partiernas förslag gynnar de höga inkomsterna. Men de borgerliga partierna har länge hållit på och påstått att deras förslag till skattesänkningar främst tillfaller dem med låg- och medelinkomster.

9 De borgerligas budgetmotioner våren 2006.

10 Alliansens förslag innebär, att skattelättnader på 30 miljarder kr går till de högsta inkomsterna, dvs till sådana som inte behöver skattesänkningar. De borgerliga partierna försöker dölja detta genom att påstå att skattesänkningarna mest går till låg-och medelinkomster.

10 Medierna. TV. Radio. Tidningar.

13 **Från www.socialdemokraterna.se 060913.**
100 slag (m)ot välfärden

41 Allians för Sverige. 2006-08-23. Valmanifest 2006.

62 Alla ska med. Socialdemokraternas valmanifest 2006-2010.

71 **Sven Wimnell: Samhällsplaneringens problem.**
Hur ska man kunna förbättra världen?
Ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter.
Kunskaper om verksamheterna och deras samband
för bättre demokrati och bättre framtid i en gemensam
värld.
(Sven Wimnells hemsida http://wimnell.com)
78 Klassifikationssystem för verksamheter.
80 Människorna har olika behov av information i de olika rollerna.
81 Informationsstress vår nya folksjukdom.
82 Klassifikationssystemet för verksamheter och biblioteksystemen
83 Åtta bilder med samband mellan områdena 1-9 mm.
92 Den fundamentala påverkanskedjan.
94 Informations- och kunskapsflöden.

Det följande är hämtat från
Sven Wimnell 060813:
De borgerliga gynnar i valet 2006 mest de höga inkomsterna.
http://wimnell.com/omr36-39n.pdf)

96 **Sverige under 1900-talet.**
99 **Man vet vad man har men inte vad man får.**
100 De borgerliga partiernas förslag.
100 Alliansens skattelättnader.
100 Granskning av de borgerliga partiernas förslag.
101 Allians för Sverige. Direktiv.
102 Alliansen om arbete och trygghet.
104 Moderaternas vårbudgetmotion 2006.
106 Folkpartiets vårbudgetmotion 2006.
107 Kristdemokraternas vårbudgetmotion 2006.
109 Centerpartiets vårbudgetmotion 2006.

111 **Alliansens skattelättnader.**
114 Partimotion. Motion till riksdagen 2005/06
av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m)
114 Partimotion. Motion till riksdagen 2005/06
av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m)
115 Moderaternas vårbudgetmotion 2006 sid 117.
Moderaternas (ej alliansens) förslag för 2009.

116 **Konsumentverkets hushållsbudgetar: för 2006**
+bostadskostnader mm.
118 Bostads- och byggnadsstatistisk årsbok 2006.
Boendeförhållanden.
119 Månadskostnader, förvärvsarbetande icke-pensionärer:
120 Hushållsbudgetar för pensionärer.

121 **Meddelandeblad från Socialstyrelsen om Riksnormen.**
121 Riksnormen för försörjningsstöd 2006.
122 Socialstyrelsen informerar, om riksnormens konstruktion och beräkningsunderlag.

124 **Inkomst efter skatt 2006 .**
125 Folkpartiet i vårbudgetmotionen.
125 Levnadskostnader och skatter för de lägsta inkomsterna

126 **Bostadsbidrag till icke-pensionärer utan barn. 2006.**
Förslag.
127 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn med bostadsbidrag enligt föregående sida.
128 Bostadsbidrag för barnlösa hushåll med låga inkomster.
Förslag.
128 **Grundavdrag inkomståret 2006**

129 **KV. Koll på pengarna 2006. 20-åring i egen bostad**

129 Möbler och utrustning för ungdom i första egna bostad.
130 Bostadsbidrag - till ungdomar utan barn. Gällande system 2006.
132 Centrala studiemedelnämndens hemsida. csn.se 060517

134 **Barnbidrag, förlängt barnbidrag och flerbarnstillägg 2006**.

135 **Ändrade regler för underhållsstöd 1 februari 2006**

136 **Bostadsbidrag - allmän information. Icke-pensionärer. 2006.**
137 Bostadsbidrag till barnfamiljer

141 **Socialdemokraternas politiska riktlinjer. Innehållsförteckning.**

145 **Innehållet i några utredningar som finns på Internet....**

159 **Några tidningsartiklar.**
159 DN 051024 sid 6:
Partiernas medlemsantal halverat på drygt tio år.
162 DN060507 sid Kultur 8: Forskaren som satte dagordningen
164 DN060507 sid Kultur 9: Den svenska agendan
Journalister kan inte ta kritik.
164 DN060507 sid Kultur 8: Dagordningsteorin
165 DN 060531 sid Ekonomi 8:
Ökat samarbete hotar mångfald i medierna.
166 DN 060531 sid Ekonomi 8:
Medieägandet förändras allt snabbare

Sven Wimnell 061023: Politik efter valet 2006. (http://wimnell.com/omr36-39p.pdf)

Innehåll sid:

3 **Alliansens sänkta inkomstskatter.**

4 **Regeringsförklaringen 6 oktober 2006.**
19 Ministrarna i den nya regeringen.
25 Regeringsförklaringen - punkt för punkt. SVT Nyheter.

27 **Gamla socialdemokratiska regeringen.**
42 Sveriges statsministrar.

43 **Den nya regeringen med Alliansen. Antagande.**
44 Den nya riksdagens ledamöter.

55 **Socialdemokraternas skuggregering**.
57 **LOs ordf. Wanja Lundby-Wedin om regeringsförklaringen**
58 LO om ny lönerapport.
58 **Lönerapport år 2006. Från LO.se 061010.**

75 **DNs ledarskribenter.**

77 **Partiledardebatt i riksdagen 061011.**

96 **Statsråd och public service.**

105 **Globaliseringen.**

108 **Strukturomvandlingar, arbetslöshet och ny politik.**

110 **Inkomst efter skatt 2006 .**
111 **De borgerliga gynnar i valet 2006 mest de höga inkomsterna.**
115 Den nya regeringen och deras skatter mm.

116 Höjda avgifter äter upp skattesänkning.

117 **Statsbudgetens avsnitt om jobbavdraget.**
121 Kommentarer.

122 **Några artiklar om skatter mm.**
122 Nya a-kassan slår mot lågavlönade.
124 Fler blev arbetslösa med nytt sätt att mäta.
125 Minskad fastighetsskatt påverkar redan inflationen.

126 **Förslag till statsbudget för 2007.**
127 Statsbudget för 2007. Innehållsförteckning.

131 **Innehållet i några utredningar som finns på Internet.**
131 Sven Wimnell 050522+050605: De borgerliga partiernas skatteförslag. Och annat om skatter, bidrag och moral. Bostadsbidrag. TV-licens.

132 Sven Wimnell 050920: Välfärd, skatter, arbete, tillväxt.

133 Sven Wimnell 051106+051109: Tillstånd och förändringar utomlands och i Sverige oroar. Vad göra ? Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen?

135 Sven Wimnell 051120: Det viktigaste problemet är: välfärden och välfärdsfördelningen, inte arbetslösheten.

137 Sven Wimnell 060111+tillägg 060130: Om LO-rapporten Vad vill egentligen moderaterna? Med kommentarter för partierna inför valet 2006.

138 Sven Wimnell 060316+tillägg 060326: Om alliansens skattelättnader, som ej bör genomföras, och om andra bättre skatteförslag. Bl a slopad individuell TV-avgift.

140 Sven Wimnell 060327: TV-avgiften i proposition 2005/06:112. Avgifter för privathushåll: De individuella TV-avgifterna bör slopas, och ersättas med en kollektivavgift för alla privathushåll, betald av riksdagen.

142 Sven Wimnell 060408: Budgetpropositionen våren 2006. Levnadskostnader. Skatter. bidrag. Förbättringar för dem med låga inkomster. Pensionärer. Icke-pensionärer.

143 Sven Wimnell 060813: De borgerliga gynnar i valet 2006 mest de höga inkomsterna.

145 Sven Wimnell 060921: Alliansen vann valet 2006. Epoken Göran Persson är slut.

148 **Något om skatte- och bidragshistoria.** (8 april 2004). Från sid 28 i (http://wimnell.com/omr36-39k.pdf)

152 **Kommentarer till alliansen och de borgerligas skattemotioner för 2005/06.**
Sid 31-34 i (http://wimnell.com/omr36-39k.pdf)

156 **Kapital- och egendomsskattefrågor.**
Från budgetpropositionen

162 Tillägg 061031+070110. Innehåll se sid 162.

Sven Wimnell 070111+070223: Den borgerliga regeringens skatter och skattepropaganda. Utdrag ur omr36-39o.pdf+omr36-39p.pdf . Och något om oppositionen. (http://wimnell.com/omr36-39q.pdf)

Innehåll sid:

2 **"Politik ett låtsasspel - igår och idag."**

3 **"Ett återupprättande av arbetslinjen"**

4 **Från omr36-39o.pdf:**
Alliansens skattelättnader.

9 **Från omr36-39p.pdf:**
Alliansens sänkta inkomstskatter.
Strukturomvandlingar, arbetslöshet och ny politik.
Inkomst efter skatt 2006 .
De borgerliga gynnar i valet 2006 mest de höga inkomsterna.
Den nya regeringen och deras skatter mm.
Kommentarer.
Tillägg till skattehistorien i oktober 2006
Kommentarer till alliansen och de borgerligas skattemotioner för 2005/06.
Statsbudgetens skatter.

Alliansens företrädare har hela valrörelsen sagt, att skatterna främst ska sänkas för låg-och medelinkomster. I statsbudgeten står det: "Skattelättnaden bör således utformas så att större delen av skattelättnaden tillfaller låg-och medelinkomsttagare." Men riksdagens utredningstjänst har visat, att att den hälft av landets inkomsttagare som har de högsta inkomsterna tjänar mest på budgeten. Den hälft som tjänar minst får bara tolv procent av den samlade inkomstförbättringen, medan den hälft som tjänar mest får hela 88 procent.

SVERIGES RIKSDAG. UTREDNINGSTJÄNSTEN.
Regeringens skatter. Finansministern menar att riksdagen räknat fel, men statsbudgeten innehåller inga tydliga siffror om hur förbätringarna fördelar sig på olikakategorier.

Sänk jobbavdraget för höga inkomster.
Filippa Reinfeldt vilseleder med falsk propaganda.
Kent Asps valundersökning.

41 **Exminister lämnar moderaterna**
42 **Politik efter valet 2006.**
87 **Kompletteringar 070223.**

Sven Wimnell 070328: Om socialdemokraterna och regeringen. Om skatter och skatteförslag. (http://wimnell.com/omr36-39r.pdf)

Innehåll sid:

2 Förslag.
2 Skattesänkningarna av jobbavdragen
3 Preliminärskatt 2006 och 2007
4 Om socialdemokraterna och regeringen.
4 Mona Sahlins tal 18 mars 2007. En kortad variant.
8 Första debatten Sahlin-Reinfeldt.
9 Om debatten Sahlin-Reinfeldt.
11 Strukturomvandlingar, arbetslöshet och ny politik.
12 Skattesänkningarna i valrörelsen och efter valet.
15 Riksdagens utredningstjänst.Utredning för socialdemokraterna
18 Inkomst efter skatt 2006 .
19 Skattelättnaderna : bör bedömas med hänsyn till levnadskostnaderna.
20 Sänk jobbavdraget för höga inkomster.
21 Skatteutredningar o d på Sven Wimnells hemsida.
23 Vallöfte till fattiga blev klipp för rika.
24 Vallöfte till fattiga blev klipp för rika. Fortsättning.
25 Preliminärskatt 2006 och 2007
27 Regeringens vårbudget.
28 Moderaterna utestänger folket från offentligheten.
29 Utdrag från moderatmotion i riksdagen 2005/2006.
29 Utdrag ur Proposition 2006/07:1. Kap 5 Skattefrågor.
32 TV-licensen.
32 Pensionärer med låga inkomster.
34 Ändring av pensionärers bostadstillägg. Då förmögenhetsskatten tas bort.
35 Lag (2001:761) om bostadstillägg, till pensionärer m.fl.
38 Bostadsbidrag till icke-pensionärer utan barn.
42 Förmögenhetsskatten tas bort.

45 Annat än skatter o d :
46 Tal av Göran Persson på extra partikongress 17 mars 2007.
61 Mona Sahlins tal 18 mars 2007 vid s-partikongressen, sedan hon blivit vald till partiordförande 070317.
79 Pär Nuder om valförlusten.
83 Göran Persson om valförlusten.
86 Göran Persson. Här har du ditt liv.
87 Ordförande Persson. Första programmet
88 Programmen om Ordförande Persson.
90 Ordförande Persson. Andra programmet.
91 Göran Persson. Program tre.
92 Göran Persson. Program fyra.
95 Angående Perssons ledarstil.
98 Reinfeldt och Wallström om EU.
98 Om Reinfeldt-Wallströminlägget mm.
100 Sociala frågor i EU.
101 Sahlins nya sekreterare.
102 Socialdemokratin dirigerar borgerlig politik.
104 EU 50 år.
108 Preliminär skatt 2006. Tabell 33
112 Preliminär skatt 2007. Tabell 33

Sven Wimnell 070419: Skatter och bidrag för 2008. (http://wimnell.com/omr36-39s.pdf)

Innehåll sid:

4 **Sammanfattning om förslag för skatter och bidrag 2008.**
5 Finansministern om ny skattereform.
5 Jobbavdraget.
6 En jämförelse grundavdrag - jobbavdrag.
7 Exempel på andra jobbavdrag.
9 Jobbavdragen är dåliga i fördelningspolitik.
9 Förvärvsarbetandes extrakostnader p g a arbetet.
10 Förslag om ändring av jobbavdrag och TV-avgift. Förslag om bostadsbidrag för barnlösa.
11 Skattelättnaderna: bör bedömas med hänsyn till levnadskostnaderna.
12 Pensionärer med låga inkomster.
13 TV-licensen.
13 Bostadsbidrag för barnlösa hushåll med låga inkomster.
14 Bostadsbidrag till icke-pensionärer utan barn. 2006. Förslag.
15 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn, med bostadsbidrag enligt föregående sida.

16 **Boende och fastighetsskatter.**
17 Om boende och om fastighetsskatten.
17 Ensamstående och makar/sambor utan barn.
18 Utrymme för barn.
19 Fastighetsskatten.
21 Sammandrag av några tabeller om boende.
26 Statsrådsberedningen, 3 april 2007. Uppgörelse om avskaffande av fastighetsskatten.

27 **Hushållskostnader, socialbidrag, disponibel inkomst, bostadsbidrag och barnbidrag.**
28 Konsumentverkets hushållsbudgetar:2006+bostadskostnader mm.
30 Månadskostnader, förvärvsarbetande icke-pensionärer:
31 Hushållsbudgetar för pensionärer 2006.
32 Meddelandeblad från Socialstyrelsen om Riksnormen.
32 Riksnormen för försörjningsstöd 2006.
33 Socialstyrelsen informerar, om riksnormens konstruktion och beräkningsunderlag.
35 Inkomst efter skatt 2006 .
36 Folkpartiet skriver på sid 7 i vårbudgetmotionen.
36 Levnadskostnader och skatter för de lägsta inkomsterna
37 Bostadsbidrag till icke-pensionärer utan barn. 2006. Förslag.
38 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn, med bostadsbidrag enligt föregående sida.
39 Bostadsbidrag för barnlösa hushåll med låga inkomster. Förslag.
39 Grundavdrag inkomståret 2006
40 KV. Koll på pengarna 2006. 20-åring i egen bostad
41 Möbler och utrustning för ungdom i första egna bostad.
42 Bostadsbidrag - till ungdomar utan barn. Gällande system 2006.
44 Centrala studiemedelnämndens hemsida. csn.se 060517
46 Barnbidrag, förlängt barnbidrag och flerbarnstillägg 2006.
47 Ändrade regler för underhållsstöd 1 februari 2006
48 Bostadsbidrag - allmän information. Icke-pensionärer. 2006.
49 Bostadsbidrag till barnfamiljer
53 Konsumentverkets hushållsbudgetar: för 2006 +bostadskostnader mm. Kompletterat med uppgifter för 2007.
55 Månadskostnader, förvärvsarbetande icke-pensionärer 2006 och för 2007
56 Hushållsbudgetar för pensionärer 2006. Kompletterat med uppgifter för 2007.
57 Pensionärer med låga inkomster.
59 I samband med småhus finns två sätt att bo.
60 Ändring av pensionärers bostadstillägg. Då förmögenhetsskatten tas bort.
60 Lag (2001:761) om bostadstillägg, till pensionärer m.fl.
64 Finansministern i lördagsintervju 070414.
64 Borg vill skrota bostadsbidraget

65 Till statsrådet Ingela Thalén. Åsikter om Familjeutredningens betänkande: Ur fattigdomsfällan. SOU 2001:24. 28 feb 2001. Med förslag.

71 **Skatter, TV-avgift, nedskärningar, jobbavdrag och nya förslag.**
72 Strukturomvandlingar, arbetslöshet och ny politik.
73 Preliminärskatt 2006 och 2007.
74 Skattelättnaden 2007
75 Partimotion. Motion till riksdagen 2005/06 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m)
76 Inkomst efter skatt 2006 och förbättring 2007.
77 Regeringen tänker på förslag.
77 TV-licensen.
78 Riksdagens utredningstjänst. Utredning för socialdemokraterna.
81 Jobbavdraget är ett problem.
81 Sänk jobbavdraget för höga inkomster.
83 Jobbavdraget hos de bogerliga före valet.
83 Statsbudgetens avsnitt om jobbavdraget.
86 De borgerligas förslag enligt moderaternas budget 051005:
87 Inkomstskattelagen. Från www.lagrummet.se 070416.
87 63 kap. Grundavdrag.
88 65 kap. Skatteberäkningen.
92 En jämförelse grundavdrag - jobbavdrag.
93 Exempel på andra jobbavdrag.
95 Jobbavdragen är dåliga i fördelningspolitik.
95 Förvärvsarbetandes extrakostnader p g a arbetet.
96 Förslag om ändring av jobbavdrag och TV-avgift. Förslag om bostadsbidrag för barnlösa.
97 Skatteutredningar o d på Sven Wimnells hemsida.
98 Hur behandlar man låginkomster och avvikande?
98 Medelklassens förakt för de avvikande.
99 Socialförvaltningen i Vetlanda.
99 Politiker med tvivelaktiga husaffärer.
101 Preliminärskatter inkomstår 2007.

106 **Vårbudgeten 2007.**
107 Vårbudgeten 2007 kom till Riksdagen.
108 Vårbudgeten 2007. Pressmeddelande 16 april 2007.
108 Vårbudgeten 2007: En politik för fler i jobb och bättre möjligheter för företagande
108 Svensk ekonomi
108 Sysselsättning och arbetslöshet
108 Stabila finanser
109 Inflationen
109 Skattekvoten
109 Statsskulden
109 Företags-, integrations-, ungdoms- och jobbpaket
112 Övriga satsningar
114 Kontakt

Fördomar, kunskaper, moral och politik för välfärdsfördelning och koldoxid.

Det som skrivits här förut är egentligen bara en bakgrund till vad hela utredningen ska handla om: Fördomar, kunskaper, moral och politik för välfärdsfördelning och koldioxid.

Forskningsarbetet om samhällsplaneringens problem - hur ska man kunna förbättra världen - innehåller först uppgiften att få ordning på problemen, och det har gjort det nödvändigt att utforma ett beskrivningssystem som är klassifikationssystemet för verksamheter.

Det är så att utvecklingen i världen väsentligen beror av människornas verksamheter, därför har de verksamheterna studerats och ordnats ihop till systemet för verksamheter. Universums, jordklotets ,växternas och djurens verksamheter kommer in i systemet som naturforskningsverksamheter som människorna bedriver. Om man kan påverka dessa naturens krafter blir det en fråga om mänskliga verksamheter som påverkar. T ex väljer människor att odla växter efter studier av hur växterna är beskaffade och vilken nytta man kan ha av dem.

Till och med klimatet kan människor rå på, vi har lärt oss att vi rår på klimatet i den meningen att vi med utsläpp av koldioxid mm gör klimatet sämre. Vi får också försöka rå på det så att klimatet blir bättre. Efter massmediernas informationsflöden om klimatet är det risk att andra problem än klimatet kommer i skymundan.

Människorna har svårt påverka universum. Vi får hålla oss till att försöka förbättra på jordklotet. Vi kan inte göra så mycket om jordklotets inre krafter, vulkanutbrott o d, kontinenterna förflyttningar och om klimatförändringar och annat som kan följa av förändringar i jordens omlopp kring solen. Månen orsakar ebb och flod som vi får finna oss i, men vi kan lindra skadeverkningar av det.

Det levande på jorden är ett mirakel. Förändringar i det har skett under årmiljarder, årmiljoner och årtusenden. Utan förändringar hade det inte funnits några människor. Dinosaurierna och mammutarna är borta, men det finns båsippor och elefanter. Vi bör vårda floran och faunan så att inte för mycket försvinner.

Om vi missköter krukväxterna i fönstret kan vi tycka att blommorna lider, men lidandet finns nog mest hos den mänskliga betraktaren. Växterna är realister, får de för litet ljus, för litet näring eller för litet vatten reagera de på det, men de lider nog inte i vår mening. Om myggorna blir för många och de sticker slår vi ihjäl dem, mest utan en tanke på deras lidande. Men högre djurarter kan lida, och människor kan lida. När tävlingshästar brutit benen och inte kan springa mer händer det att man tar död på dem för att de inte ska lida (eller bli för dyra för ägarna). Numera kan grisarna lida när de körs till slakt. Människor har börjat beakta djurens lidande mer, men mer behövs.

Lidandets historia kan man ana när det gäller människor. Det fanns en tid då andra människors lidande inte beaktades. Det har gått framåt på det sättet att man nu i större omfattning än förr beaktar andras lidande, men man kan inte påstå, att andras lidande ständigt beaktas. Mänskligheten har inte kommit långt i den frågan, och det är det som är det stora problemet. Lidandet kan gälla kroppsliga lidanden i större eller mindre grad, men också gälla psykiskt lidande som kan vara lättare eller svårare.

Människor lider i en del fall för att det inte finns hjälp, men i många avseenden går lidandet att mildra om andra hjälper till. Man kan formulera det så, att välfärdsfördelningen behöver förbättras, och välfärden gäller då kroppsligt och psykiskt lidande mer eller mindre. Att inte ha tillgång till mat och vatten, avlopp, värme, kläder etc kan ingå i lidandet, som kan göra ingepp på både kropp och själ. Och det kan ske på olika gruppnivåer. Man kan förbättra välfärdsfördelningen i ett land, t ex Sverige, man kan förbättra i en landsdel, och man kan förbättra välfärdsfördelningen i världsbefolkningen.

Av många skäl är det nu klart att man inte kommer ifrån att beakta välfärdsfördelningen i världsbefolkningen. Det talas om att fattigdomen är borta i fattiga länder när människor har en dollar om dagen att leva på, 7 kr. I Sverige behövs snarare minst ett par hundra kr om dagen. De som påstår att man kan leva på en dollar om dagen, de finns i den rika delen av världen, har en underlig uppfattning om välfärd.

Det är lätt att säga, att man bör minska koldioxidutsläppen, men hur åstadkommer man det? Man höjer skatten på bensin till bilar. Och man sätter in lågenergilampor och källsorterar sopor tror några. Äter mindre kött (man måste fiska ut haven) och några saker till. Det behövs information till människorna så att de gör detta. Informationen kräver utsläpp av koldioxid som också måste tas om hand. Stiger temperaturen tinar tundrorna upp och släpper ut koldioxid. I Kina gör man ström med hjälp av kolkraftverk, men lagren av kol som tagits upp ur gruvorna är nästan slut. Vad man behöver göra är med andra ord inte lätt att få grepp om.

En tredjedel av världsbefolkningen bor i Kina och Indien. De tycks ha västvärlden som ideal för levnadsförhållanden. På TV har visats program om kinesiska flickor som tycker att de är för korta och vill bli lika långa som i väst. Det finns kinesiska läkare som välvilligt åtar sig att såga av benen på dem och skarva i ett par decimeter. Det behöver kompletteras med justering av ansiktet i västlig riktning. I varje årgång flickor i Kina finns cirka fem miljoner som skulle kunna tänkas ha detta ideal. Man kan tycka, att det finns så många fattiga i Kina, att det inte borde läggas resurser på benförlängning och andra skönhetsbehandlingar, men det är inte lätt att sitta i Sverige och styra det. De kinesiska flickorna borde tänka på koldioxiden.

Det finns i länder utanför Sverige mycket av dåliga fördomar, dåliga kunskaper, dålig moral och dålig välfärdsfördelning. Det är i första hand länderna själva som måste sköta om så att det blir bättre, men svenskarna kan visa förebilder och medverka genom internationella organisationer, internationellt stöd o d. Förhållandena i Sverige kan svenskarna påverka genom att visa förebilder och ge stöd o d.

Den borgerliga regeringen i Sverige ger på det hela taget inga bra förebilder, varken för Sverige eller länderna utanför. Den bild man får är att man ska gynna dem som har det bra och försvåra för dem som har det dåligt.

Kanske har man hämtat det från Lukasevangeliet 19.26: “Jag säger er, var och en som har, han skall få, men den som inte har, från honom skall tas också det han har.” Bättre förebilder får man i FNs millenniedeklaration.

Det finns anledning påminna om bilden på sidan 102 med pilar för påverkan mellan olika områden. Här utan pilarna:

* **1/2 Individernas inre verklighet (i psyket) sedd som medel. Vilja och förmåga att förändra.**

* **3/4 Politiska styrningar i den yttre verkligheten (medel).**

* **5/6 Ekonomiska handlingar i den yttre verkligheten (medel till kroppslig nytta).**

* **7/9 Kulturella handlingar i den yttre verkligheten (medel till psykisk nytta).**

* **1/2 Individens inre verklighet (i psyket) sedd som mål. Upplevelse av tillfredsställelse.**

Det är viktigt att observera den fundamentala påverkanskedjan, där individernas inre verkligheter ger viljor som styr världens utveckling. Viljorna styr de kollektiva politiska viljorna och individernas viljor

och de politiska kollektiva viljorna styr tillsammans handlingarna i den yttre verkligheten.

Handlingarna styr dels ekonomiska/teknologiska verksamheter till kroppslig nytta (eller onytta), dels kulturella verksamheter som är informationsverksamheter med olika uttrycksmedel - till psykisk nytta (eller onytta).

De kulturella verksamheterna påverkar individernas inre verkligheter som i sin tur ger upphov till nya viljor, nya kollektiva viljor och nya ekonomiska och kulturella handlingar.

Vill man förbättra världen måste man se till att individernas inre verkligheter blir lämpliga, vilket kan göras bara med hjälp av lämpliga kulturella verksamheter.

Man kan säga att individernas inre verkligheter och viljor idag på det hela taget är olämpliga, hur ska man då kunna åstadkomma lämpliga kulturella verksamheter? Bland de kulturella verksamheterna finns de offentliga utbildningssystemen (grundskola , gymnasium etc) som genom åratal av förändringar i teorin blivit tämligen bra, i Sverige. I världen för övrigt finns många dåliga utbildningssystem eller inga alls.

Men utbildningssystemen är bara en liten del av alla kulturella verksamheter. Verksamheter som påverkar individenas inre verkligheter och viljor finns också i alla andra kulturella verksamheter: i nöjesindustrin, i reklamindustrin, i tidningar, tidskrifter, radio, TV, video etc, i konst- och designvärlden, överallt. Dessa verksamheter översvämmas av informationer och program som visar livsstilar som inte befrämjar uppkomsten av lämpliga inre verkligheter och lämpliga viljor.

De kollektiva viljorna, dvs politiken, styrs av individernas viljor och politiken blir då också via individernas inre verkligheter på gott och ont beroende av de kulturella verksamheterna.

De ekonomiska/teknologiska verksamheterna är beroende av individernas inre verkligheter och viljor och av de kollektiva/politiska viljorna. Det innebär idag fördelning av produktion och konsumtion av varor och tjänster som är mer ojämlik än den behövde vara. Den nvarande fördelningen är resultat av de bilder av livsstilar som de kulturella verksamheterna förmedlar.

Individernas inre verkligheter och deras viljor, politiken, de ekonomiska verksamheterna och de kulturella verksamheterna bildar alltså fyra stora problemkomplex, som påverkar varandra i ständigt pågående påverkanskedjor.

Komplexen innehåller många skevheter som borde rättas till.

Vill man rätta till skevheterna i de fyra komplexen bör man ha lämpliga värderingar som utgångspunkt. Eftersom hela jordklotet bildar ett enda stort system bör man ha värderingar som gäller överallt.

Det som då finns att tillgå är FNs mänskliga rättigheter med komplement som Millennie- och Rio-deklarationerna och Agenda 21.

Dåliga fördomar och värderingar, dåliga kunskaper och dåliga moraler finns i människornas inre verkligheter, i huvudet, i psyket.

Dåliga fördomar och värderingar är en dålig ersättning för goda kunskaper. Kunskaper om hur andra människor är och gör t ex kan hos individerna vara ersatt med dåliga fördomar och dåliga värderingar om hur andra människor är och gör. Fördomar människor har uppfattas av den som har fördomarna som riktiga kunskaper. Det är svårt att få bort fördomar och attityder som är dåliga.

Moralen är av liknande slag, de värderingar moralen grundar sig på kan det vara svårt att ändra på. Fördomar, attityder och moral grundläggs hos barnen när de är små, vanligen av föräldrar och människor i barnens nära omgivning.

Dåliga fördomar, dåliga kunskaper och dåliga moraler finns i

* **1/2 Individernas inre verklighet (i psyket) sedd som medel. Vilja och förmåga att förändra.**

Vill man förändra där måste man förändra i
* **7/9 Kulturella handlingar i den yttre verkligheten (medel till psykisk nytta).**

och för att ändra där måste man ändra i
* **3/4 Politiska styrningar i den yttre verkligheten (medel).**

För att få bra effekt måste de materiella levnadsvillkoren vara tillräckligt bra och då måste man ändra med hänsyn till det i

* **3/4 Politiska styrningar i den yttre verkligheten (medel)** och i
* **5/6 Ekonomiska handlingar i den yttre verkligheten (medel till kroppslig nytta).**

Vill man minska dåliga fördomar, dåliga kunskaper och dåliga moraler måste man ändra i :
* **3/4 Politiska styrningar i den yttre verkligheten (medel)** av fördomar, kunskaper, moral och materiella levnadsvillkor inklusive klimat. Styrning av fördomar och kunskaper om levnadsförhållanden och välfärdsfördelning.
* **5/6 Ekonomiska handlingar i den yttre verkligheten (medel till kroppslig nytta)** för materiella levnadsvillkor.
* **7/9 Kulturella handlingar i den yttre verkligheten (medel till psykisk nytta)** mot dåliga fördomar, dåliga kunskaper, dåliga moraler, för bra materiella levnadsvillkor och bra klimat. Ändringar i informationsflöden. Bättre massmedier och sociala miljöer.

Förbättra inre verkligheter och sociala miljöer.

Med hänsyn till förhållanden och problem i världen kan man göra följande grova indelning:
Sverige.
Norden.
EU.
USA.
Latinamerika.
Ryssland och övriga stater i f d Sovjetunionen. Balkan.
Mellanöstern, (Västasien), bl a Israel, Palestina, Turkiet, Irak, Arabien, Iran, Afghanistan, Pakistan.
Sydostasien, bl a Indien, Kina, Japan, Korea, Burma, Thailand, Kambodja, Indonesien.
Australien och övriga Oceanien.
Afrika.

På sidorna 14-85 har behandlats bl a inre verkligheter och sociala miljöer.
Det är människornas handlingar som främst avgör utvecklingen och tillstånden i framtiden. Handlingarna följer av individernas inre verkligheter i psyket med bl a fördomar, kunskaper, framtidsvisioner, värderingar, uppfattningar om världen, logik, moral och viljor. Hur det går i framtiden beror på människornas inre verkligheter som i hög grad formas av de sociala miljöerna.

De inre verkligheterna och de sociala miljöernas tillstånd och förändringar under gångna tider fram till dagens läge har antytts och har det givits exempel på. Det ger anledning att försöka förbättra.

På sidora 86-137 har behandlats människornas verksamheter, levnadsvillkor, förändringsprocesser, påverkan och planering av framtiden:

Utvecklingen i världen beror huvudsakligen av människornas verksamheter:

1. Psykologiska och filosofiska verksamheter. (Inre verkligheter)
2. Religiösa verksamheter o d.
3. Politikvetenskaper och politiska verksamheter.
4. Sambandsforskningsverksamheter. Infostruktur.
5. Naturforsknings- och matematikverksamheter.
6. Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.
7. Formgivning av fysiska och sociala miljöer.
8. Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.
9. Blandade saklitterära verksamheter. Tidningar. Allmän geografi. Biografi. Allmän historia.

Människornas levnadsvillkor beror av fyra faktorer:
Individens kroppsliga förhållanden.
Individens psykiska förhållanden.
Individens fysiska miljö - fysiska samhälle.
Individens sociala miljö - sociala samhälle .

Förändringsprocesserna i världen hålls i de mest väsentliga avseendena igång av människornas verksamheter :
Individernas viljor. Individernas inre verkligheter.
Kollektiva viljor. (Politik).
Handlingar för kroppen.
Handlingar för psyket.

Människorna påverkar genom verksamheter i fyra olika roller :
A. Huvudroll: allmän levnadsroll lekmannaroll-fritidsroll.

A1: att i största allmänhet leva med kropp och psyke i de fysiska och sociala miljöerna med de möjligheter och innanför de ramar som ges av de politiska styrningarna.

A2: att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas levnadsförhållanden, som beror av de fyra ovan nämnda faktorerna.

B. Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll.

B1: att hitta lämplig plats i de gemensamma förvärvslivssystemen och göra arbetet med hänsyn till egna egoistiska krav.

B2: att sköta arbetsuppgifterna i förvärvsarbetet med hänsyn till vad de övriga samhällsmedlemmarna kan begära att få uträttat i den gemensamma arbetsfördelningen.

Individer och samhällen planerar framtiden:

Hur var det ? Kunskaper och erfarenheter från det förgångna.
Hur är det ? Riktiga kunskaper om rådande förhållanden.
Hur kan det bli ? Vilka alternativ är möjliga i framtiden ?
Hur bör det bli ? Vilket eller vilka alternativ bör man välja ?

Dessa frågor bör ställas ifråga om alla mänskliga verksamheter. Man bör utforma svaren på frågorna om hur det bör bli med hänsyn till effekterna, sedda i jämlikhetsperspektiv, på individernas levnadsvillkor

Vill man förbättra utvecklingen måste man ge sig på politiken och förbättra den, och det kan ske bara genom att människorna som styr politiken får bättre kunskaper och bättre moral, mindre med dåliga fördomar. Men människornas kunskaper, fördomar och moral formas i de sociala miljöerna. Därför måste man också ge sig på de sociala miljöerna och förbättra dem.

I Sverige behövs därför bl a kunskaper om de sociala miljöerna i Sverige och de inre verkligheterna, omfattande fördomar, dåliga kunskaper, goda kunskaper, värderingar, moral, viljor osv, men också detta i de nämnda geografiska områdenena utanför Sverige, eftersom vi är beroende av dem.

I alla andra geografiska områden behövs motsvarande för alla områden.

Kunskaperna som behövs gäller de geografiska områdena, men för att få grepp om allt måste man dela in också efter människornas olika verksamhetsområden - kunskaper och fördomar om vad?

På sidorna 138-144 ges några kommentarer om politiken efter valet 2006. Anmärkningsvärt är den borgerliga alliansens sätt att vilseleda allmänheten om dess skattepolitik.

På sidorna 145-238 behandlas politiken hösten 2007.

Det är svårt att hos partierna hitta något om människornas kunskaper o d.

Några rader från regeringsförklaringen hösten 2007:

"Vi vill ge familjer bättre möjlighet att forma sin vardag och ge sina barn en trygg uppväxt. Vi vill att vår förskola, skola, sjukvård och äldreomsorg ska kännetecknas av kvalitet, valfrihet och mångfald. Barn och elever ska bli sedda och känna lust att lära. Patienter och äldre ska känna trygghet, få omtanke och bemötas med den respekt och värdighet de förtjänar. ..

Förnyelsen av den svenska skolan ska fortsätta. Vi accepterar inte en utveckling med bristande arbetsro och sjunkande resultat där många elever lämnat skolan utan tillräckliga kunskaper. En bra skola utjämnar klasskillnader. En bra skola lägger grund för att alla, oavsett bakgrund, ges möjligheter att utveckla sin begåvning och tillgodogöra sig samhällsbärande värden. Vi har därför en skyldighet att ge alla barn och ungdomar en utbildning som förbereder dem för ett liv som vux-na..

Vår idé om välfärdssamhället bygger på insikten om att ingen människa är en isolerad ö. Vi är beroende av andra för att våra liv ska fungera. Vi behöver kunna känna den trygghet som följer av att vara behövda eller då och då få möta en värmande hand. Ett tryggt samhälle bygger vi underifrån och med utgångspunkt i den omtanke vi visar varandra. Det sker bäst i det civila samhället, i ett levande kulturliv och i våra medmänskliga möten. I samma stund som vi glömmer det förlorar mycket annat sin innebörd...

Vi vill inte att politiken ska ha några blinda fläckar, några människor vi inte vill se, några samhällsproblem som är så stora att vi hellre gömmer dem än tar tag i dem. Regeringens ambition är att hålla ihop Sverige och ge alla möjlighet att vara med i arbetsgemenskapen och samhället...

Det ger ett tryggare, friare och mänskligare Sverige där vi lägger grund för att de människor som lever i vårt land i morgon ska kunna vakna upp till en ny dag, en bättre dag. (Applåder)"

På sidan 239-354 behandlas politik i slutet på 2007 och början på 2008. Här finns bl a kommentarer om regeringens vilseledande agitation och förebilder till det hos Machiavellis Fursten. Vidare kommentarer om hur man bör se på skattefördelning med hänsyn till välfärdsfördelningen. Det mynnar ut i frågor om fördomar, kunskaper och moral och brister i de sociala miljöerna.

Dagens sociala miljöer är utan tvekan annorlunda än för bara 30 år sedan. I början på 1970-talet kunde man ha öppna dörrar. Det var till exempel öppet till regeringens departement och man kunde gå in och utan hinder nå dörrarna till statsråden. Efter några år stod det vakter med skjutvapen redan vid porten till departementen. För att komma in i flerbostadshusen måste man sedan länge ha portkoder så att knappast de boende kommer in. Cyklar måste låsas fast med kedjor, förr kunde det räcka med enklare lås.

Våldet har blivit kraftigare, förr kunde det förekomma enkla slagsmål utan svårare skador, men nu sparkas det på huvudet med död som följd.

Cheferna i storföretag ordnar med tvivelaktiga metoder så de får bonusar på uppemot tusentals miljoner kronor.

En stor livsmedelskedja packar om gammal köttfärs och säljer den som ny. Reklam för produkter av olika slag innehåller ofta vilseledande uppgifter som går över gränsen för god moral.

Förr gick barnen lydigt till skolan och var vanligen med på alla timmarna, nu skolkas det mycket.

Detta är skillnader mot förr i enklare vardagssammanhang. Värre är det när regeringen far med osanning så tydligt som nu sker. Det förgiftar demokratin och för tankarna till George Orwells 1984 där sanningsministeriet hade tre eleganta slagord mot den vita fasaden:

KRIG ÄR FRED.
FRIHET ÄR SLAVERI.
OKUNNIGHET ÄR STYRKA.

Den borgerliga regeringen gynnar dem som har det bra och genom nedskärningar av många slag klämmer den åt dem som har det sämre, samtidigt som de säger att de snarare gör tvärtom. Moderata samlingspartiet menar att de förnyat sig och är ett arbetareparti som tar tillvara arbetarklassens intressen. Det är inte möjligt att det är så, utan att det är fråga om ett propagandatrick.

Att de borgerliga väljarna inte säger ifrån om denna propaganda tyder på att det finns en brist på solidaritet mot dem i underläge.

Denna brist kommer också till uttryck i den privatisering och kommersialisering som de borgerliga vurmar för, bl a när det gäller privatisering av skolor. I Täby fick en rektor köpa en skola för en spottstyver, och kan sälja den med stor vinst till något stort företag, som är inne på den marknaden. Skolverket ska se till att undervisningen går bra till, men har inte resurser att bevaka. Företagare som bedriver skolor kan hitta kryphål som gör att undervisningen får fel inriktning.

Systemet med friskolor gör att det är risk för en segregering som är skadlig för solidariteten. En del föräldrar har attityder mot kommunala skolor och vill ge barnen och sig en känsla av att vara utvalda och bättre än andra genom att placera barnen i en friskola.

Mobbningen i skolorna är ett problem som alla skolledningar inte kan eller vill få slut på.

De religiösa verksamheterna och spridningen av de religiösa fördomarna tycks ha tilltagit.

Kommersialiseringen i största allmänhet understöds av företagare inom varuproduktion, tjänsteproduktion och handel, som inte bara säljer varor och tjänster utan också samtidigt säljer status åt köparna. I USA är företagarna nu oroliga därför att allmänheten börjar dra ner på sina inköp på grund av anade sämre konjunkturer. Man menar att den amerikanska ekonomin kan haverera på grund av köpmotstånd. Det gäller alltså att hålla köpen igång så att landet inte kollapsar.

Människors brist på självförtroende gör att de känner sig tvungna köpa saker för att hålla skenet uppe. För att få råd med det begär man skattesänkningar som ska betalas av de sämre lottade.

Det är bra att produktion av varor och tjänster finns på fria marknader, men det vore nog bra om människorna kunde bli litet självständigare och inte köpa mer än de behöver. Denna tes riktar sig inte till låginkomsttagare som inte köper mer än de behöver, utan mer till dem som har det bättre. Man kan räkna med att låginkomsttagare nu ofta köper mindre än de behöver.

Moderiktningar och statusbehov är bovar i sammanhanget. Nöjes- och fritidsindustrin, den nya uppleveleindustrin och heminredningsindustrin kan medföra attityder och fördomar som inte är bra.

Kändiskulten tycks ha tilltagit, bl a i publicservicekanalerna, som gått långt ifrån det gamla folkbildaridealet. Där understöds kommersialismen genom den enfaldiga reklamen för TV-avgifterna. Man driver med folk genom att tala om “fri television” när TV-avgiften är mer än 2000 kr per år och många inte kan betala den och lämnas till kronofogden.

Geom ett bra skolsystem bör barnen få lämpliga attityder och känsla för andra människors känslor och behov. Men efter skolan bör massmedierna fortsätta att ge bra attityder etc. Både när det gäller skolor och massmedier finns det brister härvidlag.

Det finns journalister som olämpligt behandlar politik som tävlingar jämförbara med melodifestivaler och sporttävlingar.

Grundskolans och gymnasiets läroplaner är inte anpassade till dagens samhällsproblem, det gäller bl a ämnena religion, samhällskunskap, och historia. Det har behandlats bl a i

Sven Wimnell 050403. Lärarutbildning. Forskning. Samhällsplanering. Skolan. (http://wimnell.com/omr40v.pdf) Innehållsförteckning bifogas.

Sven Wimnell 070224: Samhällsplaneringens problem. Hur ska man kunna förbättra världen? Ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter. Kunskaper om verksamheterna och deras samband för bättre demokrati och bättre framtid i en gemensam värld. (http://wimnell.com/omr40ze.pdf) Innehåll se sid 110.

Ämnet om attityder och fördomar o d är stort och kan inte utvecklas mer nu. Istället ska återges några artiklar från nationalencyklopedin som kan vara av intresse.

Sven Wimnell 050403. Lärarutbildning. Forskning. Samhällsplanering. Skolan. (http://wimnell.com/omr40v.pdf)

Innehåll sid:

4 **Utbildnings- och kulturministern. Om lärarutbildningen.**

7 **Högskoleverket 2005. Utvärdering av lärarutbildningen .**
9 Den nya lärarutbildningens uppbyggnad
14 Slutsatser och rekommendationer

23 Det gemensamma – En studie av några kunskapselement i den för alla lärarutbildningar gemensamma delen.

En fråga som kan inställa sig är hur de utbildade lärarna till eleverna omsätter kraven som ställs i skolans värdegrund och i kursplanerna. Något klart besked ges inte men man kan läsa följande:

“ Den politiska styrningen. Med decentraliseringen och införandet av ett fristående skolsystem ändrades formerna för den politiska styrningen. Dessa förändringar är inte minst viktiga att förstå för att kunna arbeta med lokala arbetsplaner och utvärdering. De förändringar som skett vad gäller tillsyn, inspektion och utvärdering kräver en kunskap om bakomliggande system och tankegångar.” Undersökarnas tabeller visar att i genomsnitt ca 40-50% av lärarstudenterna inte fått undervisning i styrningen.

“Variationerna inom och mellan lärosäten är som vi visat stora. Den statliga styrningen av lärarutbildningen synes fallera. Det förefaller som enskilda läroanstalters utbildning styrs av vilka lärare som finns i lärarutbildningen och inte av statliga styrdokument som examensförordningar. Uppsala universitet har den lärarutbildning där minst antal studenter anser sig ha fått undervisning inom de kunskapsområden som efterfrågades. Uppsala universitet har kompetens inom alla dessa områden.

Som en stilla, avslutande, undran frågar vi oss vad som hände med genomförandet av 1977 års högskolereform? Om den 2004 ännu inte genomförts torde den nuvarande lärarutbildningsreformen behöva minst ett kvarts sekel för att få ett genomslag i ett då förmodligen reformerat skolsystem.” Det är alltså illa ställt med lärarutbildningen.

Värdegrunden och kursplanerna, viktiga styrdokument, innehåller många bra och vackra formuleringar, men en mycket stor nackdel med dem är att de inte ger någon bra överblick över det totala innehållet, ger ingen helhetsbild om hur de olika ämnena hänger ihop. Skolämnena presenteras i bokstavsordning, men i den värld de ingår i förekommer saker och ting och processer inte i bokstavsordning. Det behövs en beskrivning om samhällenas utvecklingsprocesser och det finns i avsnittet i om Samhällsplaneringens problem som börjar på sidan 37.

26 **Forskning för ett bättre liv. Proposition om forskning.**
(Från Utbildnings- och kulturministern.)
28 Propositionens huvudsakliga innehåll
28 Utgångspunkter för regeringens forskningspolitik.

Propositionen innehåller många forskningsförslag. Men i frågan om hur forskningsresultat ska överföras till allmänheten får man inga tydliga svar. Avsikten med forskningen är ju att den ska leda till ett bättre liv, och man får förmoda, att det inte bara är forskarna som ska få det bättre utan alla. Det borde innebära att resultaten måste föras ut till alla. Om man vidgar forskningsbegreppet till att gälla alla slags nyheter kommer man till att alla mäktiga offentliga och privata organ snabbt bör förmedla ut sina åsikter så att allmänheten kan ta ställning. Tidigare har det varit svårt att göra det. Med Internets tillkomst har det blivit möjligt. Även om alla inte kan ha tillgång till Internet har Internet revolutionerat informationsförsörjningen.Privata företag och organisationer måste idag finnas på Internet för att göra sig gällande. Offentliga organ bör finnas där för att fylla sina plikter mot allmänheten.

Regeringens hemsida har länge varit föredömlig både när det gäller teknik och innehållsuppbyggnad. Men våren 2004 ändrade regeringen sin hemsida och alla kan nu inte ladda hem därifrån på det gamla hederliga sättet. Svårigheterna beror på felkonstruktion av tekniken

bakom regeringens hemsida, på kodningen, och den måste göras om. Det är bara ett semikolon som behöver tas bort i koderna. Trots påpekanden har felet inte rättats till.

Hur hantera informationsfloden? Den är ett stort samhällsproblem som behandlas mer i det följande. Det är också en del av Samhällsplaneringens problem.

33 **Varför har vi ont i själen?**
Informationsöverflöd. Kunskapsbrist. Handlingsförlamning. "Våra fem sinnen tar varje sekund emot många miljoner informationsbitar, av vilka vårt medvetande aktivt noterar ett litet urval. Men hur görs urvalet? Kan vår hjärna sovra mellan det livsviktiga, det någorlunda angelägna och det onödiga?"

35 **Bildning eller utbildning?**
"Sveriges förenade studentkårer, som representerar landets högskolestudenter, har reagerat på att den högre utbildningen har två delvis motsatta mål. Dels ska den svara mot samhällets krav på välutbildad arbetskraft, dels ska den uppfylla demokratins behov av kritiskt tänkande människor."
Människor har fyra viktiga roller som behandlas i nästa avsnitt om Samhällsplaneringens problem.

37 **Sven Wimnell. Samhällsplaneringens problem.**
Hur ska man kunna förbättra världen ?
Ett klassifikationssystem för mänskliga verksamheter.
Kunskaper om verksamheterna och deras samband
för bättre demokrati och bättre framtid i en gemensam värld.
(Sven Wimnells hemsida http://wimnell.com)
44 Klassifikationssystem för verksamheter. Områden 1-9.
46 Människorna har olika behov av information i olika roller.
47 Informationsstress vår nya folksjukdom.
48 Klassifikationssystemet för verksamheter
och biblioteksystemen
49 Sex bilder med samband mellan områdena 1-9:
50 Schema över påverkans -och förändringdproblem.
51 Den fundamentala påverkanskedjan och ett schema
med pilar som visar påverkan mellan områdena.
52 Schema med politiska och opolitiska planeringar.
53 Bild med pilar för påverkan mellan olika områden:
1/2 Individernas inre verklighet (i psyket) sedd som medel.
Vilja och förmåga att förändra.
3/4 Politiska styrningar i den yttre verkligheten (medel).
5/6 Ekonomiska handlingar i den ytre verkligheten (medel till kroppslig nytta).
7/9 Kulturella handlingar i den yttre verkligheten (medel till psykisk nytta).
1/2 Individens inre verklighet (i psyket) sedd som mål.
Upplevelse av tillfredsställelse.
54 Omvärldsanalys. Ett schema med alla områden.
55 Schema om inre och yttre verkligheter och
verksamheter.
56 Den fundamentala påverkanskedjan.
57 Mediekonsumtion
58 Informations- och kunskapsflöden
59 **1994 års läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet. (Lpo 94)**
59 1. Skolans värdegrund och uppdrag
62 2. Mål och riktlinjer

68 **Grundskolan**
69 Grundskolan. Kursplaner och betygskriterier
71 Förteckning över grundskolans kursplaner.
72 Samhällsorienterande ämnen
77 Samhällskunskap
80 Religionskunskap
83 Naturorienterande ämnen
88 Matematik
91 Fysik

95 Kemi
99 Biologi
103 Teknik
106 Hem- och konsumentkunskap
109 Slöjd
112 Bild
116 Musik
119 Idrott och hälsa
122 Svenska
126 Svenska som andraspråk
130 Modersmål
135 Engelska
139 Moderna språk
143 Teckenspråk för hörande
146 Geografi
149 Historia

153 **Gymnasial utbildning**
156 Kärnämnen på gymnasiet.
156 Samhällskunskap
158 Religionskunskap
160 Naturkunskap
162 Matematik
165 Estetisk verksamhet
166 Idrott och hälsa
167 Svenska
170 Svenska som andraspråk
173 Engelska
175 Geografi. (Ej kärnämne)
178 Historia. (Ej kärnämne men ska bli det)
180 Ämnen på gymnasiet.
181 Gymnasiets program och ämnen 2005.
185 LO om gymnasiet.
187 LO-rapport om gymnasiet

195 **Demokrati och överblick i skolan.**
196 Att delta i demokratiska processer.
198 Skolämnen som kan ge överblick.

201 **Läget i världen.**

205 **Människornas verksamheter1-9.**
Krishantering. Välfärdsfördelning
205 Att förstå områdenas innehåll.
207 1 Psykologiska och filosofiska verksamheter.
217 2 Religiösa verksamheter o d
217 3 Politikvetenskaper och politiska verksamheter.
221 4 Sambandsforskningsverksamheter.
221 5 Naturforsknings- och matematikverksamheter.
222 6 Teknologiska / Ekonomiska verksamheter.
234 7-9 Kulturella verksamheter.
234 7 Formgivning av fysiska och sociala miljöer.
235 8 Språkvetenskap. Litteraturvetenskap. Skönlitteratur.
235 9 Saklitterära verksamh. Allmän geografi o historia. Biografi.

236 **De kulturella verksamheterna 7-9.**
237 Internet
239 Om Nyheter på TV.

242 **Kunskapens makt (och maktens kunskap)**

Är det primärval eller schlagerfestival?

DN 080207 sid Kultur 6:
“Pinsam bevakning. Är det primärval eller schlagerfestival?

‘MCCAIN KOPPLADE GREPPET’, ‘Demokraternas rysare i natt’, ‘nervkittlande’ och ‘Så tycker kända svenskar’. Till och med i morgontidningarna och i public service-utbudet liknar rubrikerna kring amerikanska primärvalet mer än någonsin rapporteringen från ett hysteriskt sportevenemang eller någon sorts jättelik amerikansk schlagerfestival. I P1 hör jag ett inslag påannonseras: ‘Obamas kampanjarbetare ringde 300 000 telefonsamtal på en vecka’ och det är uppenbart att det är själva siffran vi ska häpna över, ja evenemanget som sådant. Därefter följer den tekniska delen av påannonseringen: ‘Vilka grepp var fel och vilka var rätt?’ Och kampanjerna diskuteras sedan av ett par pr-konsulter med politiskt förflutet i moderaterna och i socialdemokratin och båda är överens om att Clinton och Obama är ‘världsstjärnor’.

Jodå, primärvalen är naturligtvis viktiga. När epoken Bush går mot sitt slut väntar världen med spänning på vilka som till slut ska tävla om att överta imperiets högsta ämbete. Men i svenska medier verkar det som om själva rapporteringen från valen omedvetet har blivit en smått fantastisk inövning i en borgerlig politisk dagordning.

Skillnaden mellan demokrater och republikaner är ju från svensk horisont, ungefär som skillnaden mellan moderater och kristdemokrater. Den mest radikale demokratiske kandidaten, John Edwards, har nu gett upp men han kan möjligen beskrivas som stående bara en liten bit till höger om låt oss säga Mona Sahlin.

I princip står därmed en mycket stor del av de amerikanska löntagarna, för att inte tala om de verkligt fattiga, utan något som helst alternativ vid valurnorna. Det visste vi förut, amerikansk politik kom aldrig längre än till 1800-talets liberalism. Men det nya nu i den svenska rapporteringen är ett slags amerikanisering av själva bevakningen. Höger och vänster är nästan utstrukna ur diskussionen och den tekniska utformningen av kampanjerna sätts i centrum. Rapporteringen från primärvalen speglar helt enkelt en fullkomligt förbluffande naiv syn på vad politik är. Och när journalister blir naiva, ja, då blir de utan att själva förstå det oftast kolportörer av en mer eller mindre borgerlig världsbild.

Vad tycker kända svenskar? Reinfeldt håller på Obama. Men vem tror Carola på? Mike Huckabee? Den svenska mediebevakningen av amerikansk politik är på väg att bli en stor pinsamhet och jag kräver - som Obama - change!

GÖRAN GREIDER kulturdebatt@dn.se “

Något om värdsbilder, livsåskådningar, ideologier, människosyn, värderingar, attityder, fördomar, moral, jämställdhet och diskriminering.

Källa Nationalencyklopedin 2008-02-03. http://www.ne.se

världsbild, föreställning om tillvarons beskaffenhet och universums byggnad, knuten till ett bestämt historiskt skede. Jfr världsåskådning. Världsbildens förändring kännetecknas bland annat av ett allt mer vidgat perspektiv över tid och rum samt av skiftande tankar kring vilka krafter som upprätthåller universum. I Gamla Testamentets världsbild är universum några få årtusenden gammalt, skapat och styrt av Gud. Där, liksom i många senare världsbilder (den ptolemaiska, den medeltida) ansågs det självklart att jorden hade en central position i ett universum som i jämförelse med nutida uppfattning tänktes utomordentligt litet. Med Copernicus kom insikten att jorden är en planet, och mot slutet av 1500-talet hävdade Thomas Digges att solen är en stjärna bland alla andra stjärnor i en oändlig rymd (liknande idéer hade förekommit redan under antiken). Först vid mitten av 1700-talet började man spekulera om att stjärnorna kan vara samlade i stjärnsystem (som vi nu kallar galaxer).

Vid den tiden möter man ofta tanken att Gud vid världens skapelse hade frambringat materien, naturkrafterna och naturens lagar och att han sällan eller aldrig behövde ingripa i världens öde (jfr deism). Kant och Laplace skisserade hypoteser kring hur solen och planeterna kan ha uppkommit ur diffusa materiemoln. Att solsystemet var en produkt av naturliga processer innebar att jordens och himlakropparnas existens kunde förklaras utan någon skapargud. I sinom tid skulle utvecklingsläran antyda att samma förhållande gällde för livets former. Genom att Gud blev överflödig som förklarande faktor försvann gudsbegreppet ur naturvetenskapens världsbild. Att utforska naturen blev att avslöja de lagar som gäller för materien och naturkrafterna, de ansågs styra alla händelseförlopp och frågan om deras ursprung har ofta avfärdats som "metafysik".

I de flesta gamla världsbilder ansågs människan vara skapad ungefär samtidigt med universum. Geologins utveckling under 1800-talets första hälft visade att jorden har existerat under oerhört långa tidsåldrar (hundratusentals eller miljoner år). Darwins utvecklingslära (1859) gjorde det sannolikt att även livet har mycket hög ålder och att de nutida organismerna har växt fram ur äldre, enklare former. Forskning på skilda fält inom naturvetenskapen har gett insikten att människan liksom alla andra arter har en flyktig existens inom en biologisk historia som sträcker sig över årmiljarder. Jordens ålder uppskattas numera till 4,6 miljarder år.

Under 1920-talet blev det klarlagt att det verkligen existerar stjärnsystem utanför vår egen Vintergata. Man fann också att universum utvidgar sig genom att stjärnsystemen flyr bort från varandra. Senare forskning antyder att universum kan ha blivit till i en "urexplosion" (Big Bang) 13–15 miljarder år före vår tid. Några forskare har gjort spekulativa försök att med hänvisning till kvantmekaniken förklara universums uppkomst. Andra menar att "skapelsen" representerar en oöverkomlig gräns för naturvetenskapen: det fanns inte något "före" som låter sig beskrivas genom vetenskapliga metoder.

I den moderna kosmologins världsbild kan universums historia beskrivas som en process där allt mer komplexa former har uppträtt efter hand. Universum var i begynnelsen ett kaos av elementarpartiklar ur vilka vissa lätta atomkärnor bildades i ett tidigt skede (väte, helium, litium). Medan universum utvidgades och svalnade uppkom stjärnor och stjärnsystem. I stjärnornas inre, och i samband med att instabila stjärnor sprängdes sönder, blev de övriga grundämnena till. Efter någon årmiljard fanns tunga grundämnen i sådan omfattning att även

planetsystem kunde uppkomma då nya stjärngenerationer bildades. Livets utveckling på jorden kan ses som en fortsättning av denna komplikationsprocess. Vi vet ännu inte om detta händelseförlopp är unikt eller om liv (eller andra lika komplicerade strukturer) har uppkommit på andra håll i universum.

Utvecklingstanken innebär inte att det finns något "mål" för livets eller världsalltets historia. Teleologiska betraktelsesätt är främmande för den moderna naturvetenskapens världsbild. Skapandet av allt mer komplexa former leder dessutom till en ständig ökning av entropi; uppkomsten av ordning sker alltså till priset av större oordning någon annanstans.

En världsbild kan även innefatta element av religiös eller ideologisk karaktär men också kunskapsteoretiska antaganden exempelvis om vad medvetande är och hur det är förknippat med hjärnan och nervsystemet. Någon allmänt accepterad uppfattning om medvetandets natur finns ännu inte.

Inom det västerländska samhället ryms många, sinsemellan mycket olika världsbilder, grundade på skilda tolkningar av vetenskapliga fakta eller mänsklig erfarenhet. Trots en tilltagande sekularisering har religiösa föreställningar levt vidare, dock ofta modifierade av vetenskaplig kunskap. Ett av kännetecknen för en religiös världsbild är att vetenskapen anses otillräcklig när det gäller att förklara och beskriva tillvaron. Ofta tänker man sig att medvetandet är av en annan natur än materien och kan frigöra sig från denna, att universum blev till genom en gudomlig skapelseakt och med ett bestämt syfte och att naturlagarna är Guds verktyg för att upprätthålla skapelsen. Även ockultism, magi, astrologi och andra former av kvasivetenskap är – vid sidan av religiös fundamentalism – viktiga inslag i många människors världsbild. Över jorden i dess helhet spelar olika religiösa världsbilder en utomordentligt stor roll; deras inflytande har knappast förminskats under senare decennier.

livsåskådning, de mer eller mindre systematiserade svar människor ger på grundläggande frågor om livets mening och om verklighetens innersta natur. I äldre svensk litteratur skilde man som regel mellan "världsåskådning" och "livsåskådning". Världsåskådningen omfattade då teorier om verklighetens beskaffenhet, och frågor om livets mening och mål fördes till livsåskådningen. Existentialismen kan kallas en livsåskådning liksom ekosofi eller humanism. För människors svar på de grundläggande livsfrågorna använder man ofta termen *livstolkning*. Ett med livsåskådning besläktat begrepp är ideologi. Religioner räknas i regel in bland livsåskådningarna, men det finns också ett språkbruk som skiljer mellan "religion" och "livsåskådning".

Livsåskådningar uppvisar ofta ett samspel mellan tre olika komponenter:
1) teorier om människan och världen, t.ex. om universums uppkomst, om vad som skiljer människan från djuren eller vad som händer efter döden;
2) värderingar och normer av grundläggande natur, vad man kan kalla ett centralt värderingssystem;
3) en grundhållning, ett sätt att uppleva situationen som människa i världen; det kan vara en i åskådningen invävd grundton av tilltro, hopp eller förtvivlan, och det kan vara en sammansatt känsla som det är svårt att ge ett namn. En definition kan då bli följande: en livsåskådning är de teoretiska och värderingsmässiga antaganden som utgör eller har avgörande betydelse för en övergripande bild av människan och världen och som bildar ett centralt värderingssystem och ger uttryck åt en grundhållning. En viktig del av livsåskådningen utgör människosynen.

Livsåskådningar möter man i många sammanhang: filosofiska, religiösa, politiska och litterära texter, konstnärliga gestaltningar av skilda slag, populärkulturens attityder till livet och döden. Forskning om livsåskådningar sker därför i olika vetenskapliga discipliner, främst inom ämnena praktisk filosofi, tros- och livsåskådningsvetenskap och

empirisk livsåskådningsforskning. Inom folkhögskolor och studieförbund finns en lång tradition av livsåskådningsstudier. Alf Ahlberg har här varit en viktig inspiratör.

ideologi (av *ideo-*, se *idé*, och *-logi*), ett mångtydigt men centralt begrepp i modern politisk teori, kunskapssociologi och idéhistoria. Ofta används i dag ideologi allmänt i betydelsen åskådning, isynnerhet samhällsåskådning. En ideologi i denna mening utgör en någorlunda sammanhängande enhet, vilken innehåller såväl antaganden om verklighetens beskaffenhet som värderingar och handlingsnormer. Att vara anhängare av en ideologi betyder alltså att man accepterar dess verklighetsbeskrivning, delar dess grundläggande värderingar och stöder dess handlingsprogram.

Ideologibegreppets historia är skiftande, ofta dramatisk. Själva termen lanserades av den franske filosofen Destutt de Tracy 1798. Han avsåg därmed ett enhetligt system av säkra kunskaper. Hela den grupp av tänkare och samhällsreformatörer som omgav Destutt kallades "ideologerna". Napoléon Bonaparte, som kom på kollisionskurs med dem när han sökte försoning med katolska kyrkan, något som stred mot ideologernas principer, brännmärkte dem som orealistiska pratmakare. Ordet ideologi fick strax en anstrykning av världsfrånvänt hårklyveri.

I Tyskland kom det däremot tidigt att användas i positiv mening. Det sattes i samband med den vid 1800-talets början där dominerande idealismen. Det sades inte sällan att medan britterna utfört en ekonomisk revolution och fransmännen en politisk, så hade man i Tyskland revolutionerat ideologin, dvs. tänkesättet. Ja, det hävdades t.o.m. att tyskarna besegrat Napoleon med ideologin som främsta vapen.

Denna föreställning utgjorde utgångspunkten för vad Marx och Engels redan i titeln till en gemensam, ofullbordad skrift kallade "Tyska ideologin" (1845–46). Tyska ideologin innebar enligt Marx och Engels att man vände upp och ned på de verkliga förhållandena. Man trodde att det var de abstrakta idéerna som regerade historien, medan det i själva verket var den praktiska verksamheten.

Denna uppochnedvändning var, hävdade Marx och Engels, utmärkande för de dominerande föreställningarna i varje klassamhälle. En ideologi tjänade till att befästa den bestående ordningen, den var "den härskande klassens ideologi". Men den omfattades inte bara av de härskande utan spontant också av de förtryckta. Engels kom senare att tala om ideologin som "falskt medvetande", en beteckning som inte motsvarar den ursprungliga föreställningen att verkligheten i ideologin förvrids som i en hägring. Den bäddade däremot för tanken att det också skulle kunna finnas en sann ideologi – motsatsen till den falska – och denna tanke utvecklades framför allt i rysk marxism. Marxismen själv eller den därmed förbundna socialismen kunde framställas som en ideologi.

Den moderna kunskapssociologin, som utvecklats från 1920-talet, tar däremot ofta sin utgångspunkt i de tidiga marxistiska föreställningarna om ideologi. Viktigaste namnet är här Karl Mannheim. Kunskapssociologin har emellertid också valt andra vägar och utelämnat frågan huruvida en ideologi måste vara falsk eller förvriden; även sanningen är bunden till konkreta sociala omständigheter, säger t.ex. Robert Merton.

I den moderna statsvetenskapen liksom i dagligt tal har de politiska åskådningarna som liberalism, socialism och konservatism kommit att ses som ideologierna framför andra. En viktig roll för utvecklingen i Sverige spelade Herbert Tingsten med sina kritiska granskningar av enskilda politiska system som konservatism, fascism och socialism. Han hävdade att dessa ideologier, som han huvudsakligen såg som i längden ohållbara, motsägelsefulla teorier om samhället, var på väg att försvinna i länder med fri partibildning och öppen debatt. Kvar blev ett slags demokratisk överideologi. Tingsten anslöt sig därmed till tesen om "ideologiernas död", som under 1950- och 60-talen spelade en viss roll även i bl.a. USA och Frankrike.

Under 1990-talet tycks denna tes vinna förnyad popularitet men nu med en annan innebörd. Nu sätts den i samband med sovjetsfärens upplösning och kommer i själva verket att innebära att en av de kämpande ideologierna segrat och erövrat ideologiskt monopol. Samtidigt har den dominerande internationella forskningen om ideologi slagit in på andra vägar. Av stor betydelse har därvid intresset för språket som teckensystem varit. Ideologiforskningen har med andra ord inspirerats av semiotiken. Antropologen Claude Lévi-Strauss och litteraturkritikern Roland Barthes har därvid spelat en viktig roll. Att studera en ideologi blir nu inte huvudsakligen att ur en text eller annan manifestation av en ideologi söka vaska fram ett idéinnehåll utan att i själva det språkliga uttrycket finna den "sekundära meningen", alltså den extra information som uttrycket ger utöver den som är tillgänglig för en innehållsanalys. Ideologin har nämligen inte sin övertygelsekraft främst genom abstrakta idéer utan genom att anknyta till sådant som för dess bejakare ter sig som självklart, naturligt eller i överensstämmelse med sunda förnuftet. Denna anknytning framträder genom den språkliga formen.

Hos den franske marxistiske filosofen Louis Althusser finns också ansatser till samma angreppssätt, men han knyter samtidigt ideologierna till vad han kallar de "ideologiska statsapparaterna", skolan, kyrkan, rätten, familjen osv. Dessa institutioner utgör enligt hans mening förutsättningarna för människors tankar och åsikter. De ger så att säga ramarna för föreställningsvärlden. Man kan enligt Althusser inte tänka sig ett samhälle utan ideologi. Ideologi är alltså inte liktydigt med "falskt medvetande" utan snarare förutsättningen för människors medvetande, deras åsikter och tankar, i ett bestämt samhälle.

Det senaste decenniets ideologiforskning har dominerats av ansträngningar att förfina analysinstrumenten men också att vidareutveckla problemen om förhållandet mellan ideologi och samhälle. Ett särskilt intresse har ägnats ideologiska förändringar, dvs. frågan hur och varför tänkesätt, värderingssystem etc. – kort sagt vad som populärt kallas tidsandan – förändras.

människosyn, i samtida idédebatt gängse term för uppfattningar om människans grundläggande egenskaper, hennes möjligheter och begränsningar. Människosynen har ofta ett historiskt samband med mer omfattande livsåskådningar eller ideologier. *Etiska grundvärderingar* av människans värde kan ingå i människosynen, dvs. antaganden om vad människan bör eftersträva och vilka egenskaper som är särskilt värdefulla. Uppfattningar om själens existens och natur eller människans öden efter döden hör också hit, men det är då fråga om *obevisbara försanthållanden*, omöjliga att avgöra på vetenskaplig väg. Människosyn kan man också kalla sådana *öppna teorier om människan* som i princip går att pröva empiriskt men som i praktiken knappast låter sig prövas, t.ex. uppfattningar om vad människor djupast sett eftersträvar eller om vilka de grundläggande skillnaderna är mellan människor och djur. - För den växande mängden empiriska fakta och teorier om människan kan man lämpligen använda termen "människokunskap".

Olika religiösa traditioner förmedlar olika människosyn. Central i kristendomen är föreställningen att människan är skapad till Guds avbild (imago Dei), att hon har en särställning i skapelsen och är bestämd till gudsgemenskap. Genom ett historiskt eller existentiellt tolkat syndafall förfelar hon dock denna bestämmelse. I frågan om djupet av detta fördärv och om människans möjlighet att medverka i frälsningen finns skilda - och kyrkoskiljande - meningar. Den slutliga räddningen består i ett evigt liv (med bevarad individualitet) i "den nya skapelsen". I österländsk religion uppfattas livstörsten som människans största olycka. Hon kan befrias genom olika existensformer (reinkarnationer); konsekvenserna av människans handlingar kvarstår alltid, men ett misslyckat liv kan övervinnas i nästa existensform. Sluttillståndet är nirvana, fattad som en överindividuell världssjäl (hinduismen) eller som ett formlöst tillstånd bortom existens och icke-existens (buddhismen).

Den västerländska filosofin har alltsedan Platon och Aristoteles reflekterat över grundläggande frågor om människans natur. Protagoras har

med sin berömda sats att människan är alltings mått lämnat väsentliga impulser till den humanistiska traditionen. Renässansfilosofen Pico della Mirandola framhäver människans autonomi och frihet. Under 1700-talet motiverar Kant människans egenvärde med hänvisning till hennes förnuftsnatur. Kierkegaard har med sin betoning av den mänskliga subjektiviteten blivit en viktig inspirationskälla för 1900-talets existentialistiska filosofier.

Vetenskapens perspektiv på människan är av särskild betydelse i modern tid. Darwin inordnar genom sin evolutionsteori människan i natursammanhanget. Radikala tillämpningar av Darwins teorier (hos t.ex. Nietzsche) tolkar övermänniskan - obunden av moralens inskränkningar - som utvecklingens mål. Freuds teori om människans omedvetna själsliv har haft ett oöverskådligt inflytande på 1900-talets konst och litteratur. Modern hjärnforskning och genetik har lagt grunden för en reduktionistisk människosyn, som hävdar att människan uttömmande kan beskrivas i fysiologiska och biologiska termer.

Det systematiska studiet och formulerandet av människosyner bedrivs i kontinental tradition inom ämnena filosofisk respektive teologisk antropologi. I Sverige studeras människosynsfrågor mer systematiskt inom filosofin, idéhistorien, litteraturvetenskapen samt inom religionsvetenskapen (främst inom delämnen som etik och livsåskådningsforskning)

Ingen *politisk ideologi* hyllar entydigt en enda människosyn, men det finns en viss släktskap mellan ideologier och uppfattningar om människans natur. Den konservatism som utvecklas främst under andra hälften av 1800-talet betonar att människan är bunden till sitt biologiska arv - eventuellt också till sin syndiga natur - och att hon därför inte kan ändras på djupet. Det innebär också att samhället inte kan reformeras mer än marginellt och mycket långsamt. Gentemot detta hävdar såväl liberaler som socialister att människan främst präglas av sin sociala miljö och att hon därmed kan förändras i takt med den. Allra längst i denna riktning gick de ryska kommunisterna, som drömde om att i och genom sovjetexperimentet skapa en helt ny människa. Klassiska konservativa och socialister liksom kommunister förenas å andra sidan gentemot liberalerna genom sin övertygelse att människan i grunden är en kollektiv varelse, vare sig kollektivet nu - som hos de konservativa - är familjen, ståndet och nationen, eller det är klassen eller mänskligheten, som hävdas inom ideologierna till vänster. För liberalerna är människan först och sist individ.

humanism (för etymologi se *humanist*), i filosofisk bemärkelse ett etiskt-estetiskt förhållningssätt som grundas i en normativ uppfattning av människans väsen. Därmed avses å ena sidan att människan har ett värde som inte får kränkas, å den andra att hon har möjligheter och frihet att utvecklas moraliskt, estetiskt och intellektuellt och därigenom förverkliga sin mänsklighet. Humanism innebär ett avståndstagande från olika former av brutal eller förnedrande behandling av människor. Humanism står också i opposition till teorier som förnekar människans frihet och beskriver henne som styrd av ödet, arvsynden, sin biologiska natur, det genetiska arvet, den sociala miljön eller andra strukturer. Humanism är ett honnörsbegrepp med vidsträckt och diffus användning i vardagsspråket och den allmänna debatten. Det förekommer emellertid också som filosofisk term, särskilt i de kristna, marxistiska och existentialistiska traditionernas diskussion av människans villkor.

värdering, handlingen att sätta ett (positivt eller negativt) värde på något eller resultatet av att utföra en sådan handling. Resultatet har i allmänhet formen av ett omdöme, en åsikt eller en uppfattning. Inte sällan betecknas en uppfattning som en värdering för att antyda att den är subjektivt eller personligt präglad, ett bruk som naturligtvis sammanhänger med att värden ofta förstås som något icke objektivt, något som *vi* tillskriver objekten. Värdering i denna bemärkelse sätts därför ofta i motsats till (objektiv) beskrivning, en motsättning som dock på många sätt är problematisk och sammanhänger med grundläggande frågeställningar i kunskapsteori och metafysik.

attityd (fr. *attitude* 'hållning', av ital. *attitudine*, ytterst av senlat. *aptitu´do* 'lämplighet', 'lämpligt tillfälle'), kroppsställning, kroppshållning, pose; eller inställning, förhållningssätt. Attityd är alltsedan 1920-talet en viktig term inom socialpsykologin och andra socialvetenskaper. Ordet har dock använts i vetenskapen längre än så. Darwin använde t.ex. attityd om människors och djurs kroppsorienteringar och ställningar, gester, miner och läten, som han fann vara artspecifika uttryck för känslor. Han definierade attityd som något *yttre* eller ett beteende som kan observeras. Hans definition användes senare av G.H. Mead, som ansåg att den sociala omvärldens attityder, som möter varje individ alltifrån den tidiga barndomen, bidrar till att forma de unika kognitiva, intellektuella kompetenser som möjliggör mänskliga former för samarbete och samhällsliv.

Andra har däremot använt ordet attityd om något *inre* eller mentalt och inte direkt iakttagbart, som antagits påverka t.ex. varseblivning och tänkande. Tyska experimentalpsykologer inom Würzburgskolan avsåg med attityd en mental förhandsinställning som påskyndar tänkandet vid problemlösning. Deras definition av attityd bidrog till uppkomsten av den dynamiska psykologin. De amerikanska sociologerna W.J. Thomas och Florian Znaniecki använde attityd för att beteckna en genom erfarenheter uppbyggd disposition som styr en individs handlande. Begreppet attityd antogs av dessa forskare kunna förklara att sociala beteenden när situationerna växlar visar individuellt utformade mönster. Deras arbete från 1918 blev banbrytande, och forskning kring attityder tog snabbt fart, särskilt i USA. En omfattande internationell forskning har bedrivits sedan 40-talet kring attitydernas betydelse för individen och för samhället och kring betingelserna för hur attityder bildas och förändras. Forskningen har resulterat i dels ett flertal teorier och metoder för observation och mätning av attityder, dels en betydande kunskap som tillämpas inom många samhällsområden.

Inom socialpsykologin och andra vetenskaper används termen attityd i dag vanligen för en varaktig inställning som har byggts upp genom erfarenheter och kommer till uttryck i att man är för eller emot något (ett *attitydobjekt*). I stort sett blir de flesta företeelser i samhällslivet föremål för attityder. Det kan vara abstrakta objekt som jämställdhet, idrott, religion. Det kan också vara specifika beteenden som att använda tandkrämen X. Föremålet för en attityd kan vara en person - även den egna personen - och då ofta i en social roll, t.ex. som mor, lärare eller riksdagsman.

En attityd anses bestå av kognitiva, affektiva och intentionella komponenter. Den *kognitiva* delen innehåller vad en person tror eller vet om något. Om attitydobjektet är 'att dricka alkoholhaltiga drycker', består det kognitiva innehållet av vad man tror om alkoholförtäringens effekter i kroppen, på sinnesstämningen och beteendet, vad man tror om konsekvenserna för samhället etc. Förmågan att samtidigt beakta en stor mängd kunskap är mycket begränsad, och bara en del av vad man känner till får en sådan betydelse att det påverkar attityden hos en individ. Den *affektiva* komponenten svarar för hur starkt man tar ställning för eller emot attitydobjektets olika egenskaper: hur positivt eller negativt bedömer man de olika effekterna av alkoholförtäring? Den *intentionella* komponenten slutligen är beredskapen till handling när det gäller attityd-objektet, t.ex. den avsikt man har att själv dricka eller inte dricka något alkoholhaltigt.

En attityds psykologiska funktioner anses vara bl.a. att den förenklar hanteringen av information från den sociala omvärlden och blir ett slags mall för förståelsen av många likartade situationer i vardagslivet. Vidare kan en attityd som någon uttrycker i ord eller handling bidra till att hos andra skapa och vidmakthålla den bild av honom eller henne som är förenlig med självuppfattningen. Olika attityder inom individen anses vara hierarkiskt uppbyggda. Några är mer övergripande och speglar inställningen till företeelser som på olika sätt berör något centralt eller viktigt i individens liv. Attityder längre ner i hierarkin avser alltmer specifika objekt. Mer övergripande attityder har visat sig vara mycket stabila. Försök att påverka och förändra dem möts av psykologiskt motstånd hos individen.

Attityder varierar alltså i betydelse men också i styrka: från starkt positiva till starkt negativa. En speciell undergrupp bland negativa attityder är *fördomar*. Dessa bygger vanligen på lätt identifierbara egenskaper - hos människor t.ex. kön, nationalitet eller hudfärg - utan att annan tillgänglig information blir beaktad. En fördom leder ofta till diskriminerande behandling av dem mot vilka den är riktad.

fördom, negativ attityd mot individer och företeelser vilken bygger på vissa lätt identifierbara egenskaper hos dessa utan att annan tillgänglig information blir beaktad. Ofta är fördomar antipatier som bygger på felaktiga och nästan orubbliga generaliseringar, vilka hindrar rättelse även om starka motargument skulle uppbringas. Liksom attityder i allmänhet anses inom socialpsykologin fördomar bestå av s.k. kognitiva, affektiva och intentionella komponenter. (Filosofiska rum met i P1 program kl 17 den 3 februari 2008 handlade om fördomar.)

stereoty´p (fr. *stéréotype* 'av fast eller oföränderlig typ', av *stereo-* och grek. *ty´pos* 'mönster', 'förebild'; 'prägel'), inom socialpsykologin: förenklad, ofta allmänt omfattad föreställning om utmärkande egenskaper hos alla som tillhör en viss grupp, t.ex. nation, ras, religion eller kön, också en där man själv ingår. Ett exempel på en stereotyp är "skottar är snåla". Stereotypen påverkar ofta den bild man skapar sig av en individ ur en viss grupp utan att man närmare prövar om den är korrekt. En stereotyp är vanligen uppbyggd av viss faktisk kunskap och förenklar hanteringen av intryck från omvärlden, men den kan påverka inte bara uppfattningen om hurdana vissa andra "är" utan också om hurdana de "bör" vara. Stereotyper bidrar ofta till att vidmakthålla fördomar och negativa attityder.

moral (fr. *morale*, av lat. *mora´lis* 'som rör sederna', av *mos*, genitiv *mo´ris*, 'sed'), uppfattning om rätt och orätt. En individs eller en grupps moral visar sig i vad de gör eller underlåter att göra, medan deras *etik* är deras reflexioner över det berättigade i vad de gör eller underlåter att göra. När man t.ex. talar om filosofen Kants moral, är det hans handlingssätt och vanor man åsyftar. Talar man om Kants etik, är det normalt hans skrifter om moralens grunder man avser. Av detta skäl är t.ex. affärsmoral och affärsetik inte heller riktigt detsamma, även om man ibland inte skiljer mellan etik och moral, i synnerhet inte mellan adjektiven "etisk" och "moralisk".

moralfilosofi, två olika men relaterade problemområden inom etik: *normativ etik* och *metaetik*. Den normativa etiken sysslar med frågor om vad som är rätt och orätt, gott och dåligt och försöker uppställa principer (normer) för detta. Metaetiken undersöker och analyserar semantiska, ontologiska och kunskapsteoretiska frågor som uppkommer i normativ etik. Den är en gren av värdeteori.

jämställdhet innebär att kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla väsentliga områden i livet. Jämställdhet förutsätter en jämn fördelning av makt och inflytande, samma möjligheter till ekonomiskt oberoende, lika villkor och förutsättningar i fråga om företagande, arbete, arbetsvillkor samt utvecklingsmöjligheter i arbetet, lika tillgång till utbildning och möjligheter till utveckling av personliga ambitioner, intressen och talanger, delat ansvar för hem och barn samt slutligen frihet från könsrelaterat våld. Denna artikel fokuserar på tre väsentliga jämställdhetsområden: för det första arbetsmarknad, utbildning och försörjning, för det andra familj och föräldraskap samt för det tredje makt och inflytande. (För området könsrelaterat våld, se kvinnomisshandel.) Perspektivet är svenskt, men rymmer även internationella utblickar.

Jämställdhet är närbesläktat med jämlikhet. Medan jämlikhet rör alla människors lika värde är jämställdhet förbehållet förhållandet mellan könen. Det svenska ordet jämställdhet i den nu aktuella betydelsen etablerades i samband med att frågan om lagstiftning mot könsdiskriminering initierades politiskt i början av 1970-talet. År 1979 antogs

Sveriges första jämställdhetslag, som sedan dess reviderats fyra gånger (1992, 1994, 1998 och 2000).

Man kan tala om *kvantitativ* resp. *kvalitativ jämställdhet*. Kvantitativ jämställdhet kallas för rättviseaspekten. Det är helt enkelt orättvist att vissa människor utan särskilda skäl skall ha lägre lön, sämre arbetsvillkor och mindre möjligheter till inflytande, osv. Jämn könsfördelning anses råda då båda könen är representerade till minst 40 % vardera. Med kvalitativ jämställdhet avses ett förhållande där innehåll, villkor, regler, rutiner, organisation, värderingar, maktförhållanden m. m. är könsneutrala och således inte präglade av tillskrivna könsbestämda kvalifikationer och kompetenser. Förändras den kvantitativa fördelningen mellan könen finns förutsättningar för kvalitativa förändringar och omvänt. Det finns en skillnad mellan *formell* och *reell jämställdhet*. Formell jämställdhet, i meningen att det inte längre finns några formella eller rättsliga hinder för jämställdhet, har successivt uppnåtts i Sverige, t.ex. genom att alla yrken är öppna för båda könen, genom särbeskattningen och genom jämställdhetslagen. Däremot fortgår alltjämt arbetet för reell jämställdhet, dvs. att kvinnor och män har lika villkor i realiteten.

Jämställdhetssträvandena har sina historiska rötter i den tidiga kvinnorörelsen, där kampen för kvinnlig rösträtt var av särskild betydelse. År 1921 fick Sverige allmän rösträtt, dvs. kvinnor fick rätt att rösta och blev samtidigt även valbara till riksdagen. Samma år valdes fem kvinnor in i riksdagens första och andra kammare, och 1947 fick vi den första kvinnan i regeringen, professorn i nationalekonomi Karin Kock.

Jämställdhetsarbetet, som bedrevs av bl.a. kvinnorörelserna, och debatten om och de faktiska förändringarna som ägt rum i relationerna mellan könen, har lett till reaktioner. Under de senaste decennierna har mansrörelser av varierande slag vuxit fram på skilda håll i världen. Vissa av dem har konservativ och revanschistisk karaktär och består av medlemmar som strävar efter att återupprätta mäns traditionella roll och ställning, t.ex. Promise Keepers i USA. Andra tar parti för jämställdheten på olika sätt. Männens roll i jämställdhetsarbetet uppmärksammades alltmer under 1990-talet.

Som strategi i samhällsutvecklingen introducerades under 1990-talet mainstreaming. Sverige, liksom EU, har antagit det övergripande målet om mainstreaming. Det innebär att könsperspektivet tydliggörs och beaktas inom alla delar av regeringens arbete liksom inom statliga verk och myndigheter.

diskriminering (av latin *discri´mino* 'avskilja'), särbehandling (av individer eller grupper) vilken innebär ett avsteg från principen att lika fall skall behandlas lika. Man brukar skilja mellan *värdeneutral diskriminering* och *positiv diskriminering* resp. *negativ diskriminering*. I dagligt tal avser man med diskriminering den negativa formen, dvs. sådan särbehandling av en grupp eller av en individ som innebär olägenhet av något slag.

För att konstatera diskriminering, dvs. att lika fall inte behandlas lika, måste man kunna avgöra vad som är lika fall. Regeln att rösträtten i Sverige vid val till riksdagen är allmän och lika för svenska medborgare gäller inte för dem som inte fyllt 18 år på valdagen; men det är därför inte självklart att barn och ungdomar är diskriminerade. Man måste i sådana sammanhang utgå från vad som enligt de i samhället (i stort sett) accepterade föreställningarna är lika fall. I varje situation bör man därför ange de universella normer, internationella konventioner, lagar, umgängesregler osv. som bedömningen förutsätter. Detta är svårt när det gäller relationerna mellan grupper inom ett samhälle och blir ännu mer komplicerat när statsmakten själv är part i konflikten.

En viktig distinktion är den mellan *individuell diskriminering* och *institutionell (strukturell) diskriminering*. Den senare formen innebär att regler, föreskrifter eller praxis i ett socialt system avsiktligt eller oavsiktligt får diskriminerande konsekvenser; de diskriminerande handlingarna är en del av de formella och informella rutiner som gäller

i institutionerna. Således innebär detta att diskriminering inte enbart praktiseras av individer utan även kan ingå i de sätt som samhällets institutioner, organisationer, företag m.fl. fungerar. Föremål för diskriminering kan vara i stort sett vilka kategorier, gruppbildningar eller kollektiv som helst. Inom ramen för internationell rätt och nationell lagstiftning avgränsas de grupper som däri skall anses vara skyddade mot diskriminering.

Historien om människan på sju sidor.

Etnografiska museet i Stockholm hade 1988 en utställning som hette "Historien om människan". Till utställningen gjordes en bok på 56 sidor med samma titel. Utställningen hade visats i flera europeiska länder och vandrade vidare till länder i Afrika.

I det följande återges ett kort sammandrag av texten i boken. Bilder, kartor, diagram o d utelämnas av utrymmesskäl. Här ett sammandrag av sammandraget:

En resa genom tid och rum.

Berättelsen börjar med universums uppkomst, jordens tillblivelse för 4600 miljoner år sedan, livets början i haven för cirka 3 200 miljoner år sedan med bakterier och alger, djur som kom för cirka 650 miljoner år sedan.

Fossila rester av dinosaurier ger oss en uppfattning om livet på vår planet för 250 miljoner år sedan. Dinosaurierna, som fanns i en mängd olika former, utvecklades under en enormt lång tid. I 140 miljoner år dominerade de jorden. Plötsligt minskade de drastiskt i antal och dog ut. När dinosaurierna var borta kunde däggdjuren breda ut sig över nya områden och ett stort antal nya arter utvecklades därmed, bl a de första primaterna.

Våra förfäder aporna

För ungefär 40 miljoner år sedan täcktes större delen av jorden av regnskogar och klimatet var varmt och fuktigt. Dinosaurierna hade försvunnit och andra arter hade fått större livsrum. Däggdjur hade funnits i åtminstone 140 miljoner år och de började nu delas upp i en mängd olika arter, mest små pälsdjur som till skillnad från reptilerna kunde hålla en konstant kroppstemperatur även under perioder med stora omsvängningar i klimatet. En liten grupp däggdjur som kallas prosimier, små djur med lång nos som liknar vår näbbmus var de första djuren som hade egenskaper liknande de senare primaternas. Vad som skiljde dem från de andra däggdjuren var att de började leva i träden. När de inte längre hade fast mark under fötterna måste de lära sig bedöma avstånden mellan grenarna och hur starka grenarna var. De började använda både händer och fötter för att förflytta sig.

Det var alltså för 35 miljoner år sedan som den första apförfadern utvecklades.

I primaternas utveckling har ögon och händer förändrats mest. De tidiga däggdjuren hade kloförsedda tassar som senare utvecklades till en hand med tydligt åtskilda fingrar. Det största steget i handens utveckling var då tummen kom att sitta mitt emot de övriga fingrarna. Man antar att de tidiga primaternas händer utvecklades på det sättet för att de skulle kunna gripa tag om grenarna då de förflyttade sig i träden. Med den motsatta tummen kunde de också gripa om saker med mycket större precision eftersom tummen och pekfingret möts i ett grepp. Därmed kunde de lättare plocka till sig föda, speciellt insekter. De fick en bättre finmotorik så att de kunde tillverka och använda redskap.

Det stereoskopiska seendet utvecklades samtidigt. När båda ögonen är riktade framåt mot samma synfält kan hjärnan registrera en tvåfaldig bild av världen, och när hjärnan analyserar de båda bilder som ögonen registrerar kan den uppfatta djup, perspektiv och avstånd. Primaterna fick en unik uppsättning sinnen som kunde förse hjärnan med information. Förutom känsel, smak och hörsel hade primaterna god syn och motorik. Hjärnan fick mer och mer information om yttervärlden och gavs möjlighet att ordna och klassificera informationen genom en intelligens som andra varelser i regnskogen inte hade.

Apor på två ben

För 4 miljoner år sedan hade många regnskogar i Afrika försvunnit och ersatts av savann. Många däggdjur sökte sig till den nya miljön och ett antal nya arter utvecklades där. Gräsätare som antiloper, zebror och andra av vår tids savanndjur utvecklades vid den här tiden. När skogarna krympte började en del primater flytta ut på de öppna slätterna.

Från den här tiden kommer de fossila fynd som visar den första människoapan som går upprätt på två ben, Australopithecus.

Genom att de gick upprätt fick de händerna fria för annat, att bära barn och kanske att använda föremål i naturen som verktyg, ungefär som gorillor, orangutanger och chimpanser använder stenar för att knäcka nötter och käppar för att gräva upp insekter. Av de fossilfynd som gjorts av Australopithccus är det viktigaste utan tvivel Lucy, det mest kompletta skelettet från denna tid.

Australopithecus existerade under en mycket lång tid, nästan fyra miljoner år. Den gracila arten utvecklades för omkring 5 miljoner år sedan, och när den robusta arten senare utvecklades, för 2,5 miljoner år sedan, levde de två arterna samtidigt.

Fossila fynd visar att Australopithecus började försvinna för ungefär en miljon år sedan, men då hade redan en annan tvåbent art levt parallellt med den under minst en miljon år.

De första människorna

För två miljoner år sedan levde i Afrika en annan art, Homo habilis, jämsides med Australopithecus. Homo habilis - den händiga människan - började tillverka och använda redskap av sten och inledde därmed stenåldern.

Redskapens utveckling sammanfaller med en ändrad diet. Man började äta kött. Verktygen var inte gjorda för jakt utan användes troligen till att skrapa av köttet från djurkadavren. Frukt och grönsaker bör fortfarande ha utgjort den viktigaste födan. Dessa tidiga människor levde förmodligen i mindre grupper och samlade föda tillsammans. De kan ha haft fasta boplatser.

När våra förfäder började äta kött regelbundet blev jakten alltmer betydelsefull. För 1,5 miljoner år sedan började därför en ny redskapskultur att formas samtidigt som en ny art med ännu större hjärna, Homo erectus, uppträder.

Homo erectus hade en större och mer komplicerad hjärna än Homo habilis, 900-1100 cm3, drygt två tredjedelar av vår hjärna. Först när våra förfäder blivit så skickliga jägare att de regelbundet kunde äta kött, vågade de ta risken att flytta till nya och mindre förutsägbara klimat. Det finns tecken som visar att för drygt en miljon år sedan började Homo erectus sprida sig norrut, först in i Asien och sedan till Europa allteftersom inlandsisen drog sig tillbaka.

Eftersom de var så skickliga i att jaga kunde de livnära sig i många olika miljöer. Men de förde också med sig en annan, kanske än viktigare förutsättning: elden, som de nu hade lärt sig att utnyttja.

Till en början använde de den antagligen mer sporadiskt för värmens skull och för att hålla rovdjur på avstånd. När människorna senare vandrade norrut blev elden en viktig förutsättning för att klara det kalla klimatet. Elden var viktig också eftersom den gjorde det möjligt för Homo erectus att börja tillreda sin föda. Det är troligt att Homo erectus nu hade utvecklat ett mer nyanserat språk och att de kunde samtala runt elden på kvällarna.

Hur utvecklades Homo erectus till Homo sapiens och var skedde det? Vi vet att Homo erectus var en relativt motståndskraftig art som fanns i ungefär en miljon år. Kranier från slutet av den här tiden, dvs för mellan 400 000 och 200 000 år sedan visar en blandning av egenskaperna hos Homo erectus och den tidiga eller arkaiska Homo sapiens. Den arkaiska Homo sapiens som levde i Europa för mellan 100 000 och 40 000 år sedan kallas neandertalmänniskor. Deras skallar var långsträckta och platta på ovansidan precis som Homo erectus, men mycket större. Hjärnans genomsnittliga storlek var 1400 cm3, till och med större än den moderna människans. Neandertalarnas sätt att begrava sina döda tyder på att de hade en andlig syn på tillvaron. Man har funnit gravar där verktyg, ben och andra föremål har lagts runt den döde. Andra gravar visar att dessa tidiga människor tog hand om sina gamla och sjuka.

Vår tids människor

Under istiden, för omkring 40 000 år sedan började vår tids människor Homo sapiens sapiens att uppträda över hela den gamla världen. För 20 000 år sedan hade vår tids människor etablerat sig och börjat sprida sig till trakter som inte tidigare varit bebodda.

Vi har nu nått en period i människans historia då det inte längre går att klart urskilja den fysiska utvecklingen. Tidsperspektiven är för korta. Förändringarna kommer mer att handla om beteenden, ett område där den moderna människan har visat hur anpassningsbar hon är.

En ny stenteknik skapades. Man har hittat en stor mängd konstnärligt tillverkade verktyg från den här tiden. Så småningom började man också snida vackra nyttoföremål i elfenben och hjorthorn. Fynden av synålar visar att människorna nu kände till konsten att sy. Av harpunerna och metkrokarna att döma hade ett organiserat fiske utvecklats. De mest fantastiska lämningarna från denna period är nog de grottmålningar och skulpturer som har påträffats över hela världen.

Den senaste istidens slut för 10 000 år sedan var en milstolpe i vår historia. Många stora tekniska framsteg gjordes under den efterföljande varma perioden. När isen drog sig tillbaka lämnade den ett bördigt lager jord där nya växter kunde utvecklas. I denna nya miljö uppträdde nya djur som åsnor, oxar och hjortar.

En form av vete utvecklades ur vildgräs och spred sig över Anatolien och Mellanöstern för omkring 10 000 år sedan. Genom en sådan genetisk slump fick människorna ett brödvete som inte sprids med vinden som andra gräs. När agnarna skiljs ut faller kornen ner på växtplatsen. Det var så jordbruket först började.

Hittills hade människorna varit jägare och samlare och levt nomadliv. De hade flyttat med årstiderna och levt av den föda de hittade under

sina vandringar. När de upptäckte en särskilt rik näringskälla som en flodbank eller en sjöstrand byggde de mer permanenta bostäder för att utnyttja naturresurserna under en längre tid. När de stannade på samma plats under längre perioder måste idén att odla ha dykt upp och de första stegen mot ett jordbruk ha tagits.

Jordbrukssamhällena var organiserade på ett annat sätt än de gamla nomadkulturerna. Efter sådden måste grödan gro, växa och mogna innan den kan skördas och bönderna måste därför bli bofasta under en längre tid. När de väl slagit sig ner började de samla ägodelar som måste försvaras mot inkräktare.

Den första befästa staden, Jeriko, var för 8 000 år sedan ett jordbrukscentrum med ca 3000 invånare.

Områden som odlas kan livnära en betydligt större befolkning. Därför kunde människorna börja leva tillsammans i byar, som växte till städer. Jordbruket ökade produktionen av livsmedel och jordens befolkning blev trettio gånger större under de följande 8 000 åren.

Homo erectus för 1 miljon år sedan, Homo sapiens och de första Homo sapiens sapiens hade varit jägare och samlare som flyttade allteftter tillgången på föda.

Jorden började odlas för bara 10 000 år sedan, men inom 8 000 år hade minst hälften av jordens befolkning blivit jordbrukare. För 2000 år sedan hade de självförsörjande jägarnas och samlarnas antal minskat till knappt 10% av jordens befolkning. Eftersom utvecklingen från jägare och samlare till jordbrukare inte är genetiskt utan kulturellt betingad har den kunnat ske så otroligt snabbt.

För ungefär 7 000 år sedan ökade befolkningen kraftigt i vissa områden, t ex i de första städerna som anlades i fyra floddalar i Egypten, Mesopotamien, Indusdalen och Kina. Genom konstbevattning utnyttjades floderna för jordbrukets behov. De stora bevattningssystemen krävde en komplicerad administration och ingenjörskonst för att fungera. En högre grad av specialisering med skilda yrken utvecklades och den växande administrationen togs omhand av en härskande överklass och ett mäktigt prästerskap. Skriftspråk växte fram och byråkratin ökade. Människorna i städerna var inte längre självförsörjande, utan började byta varor och tjänster. För första gången delades människorna in i klart åtskilda samhällsklasser. Allteftersom statusidén utvecklades fick människor titlar och ställning som fördelar utöver varor och tjänster. En hög ställning gav människor möjlighet att påverka hur samhället skulle styras.

Det var en intensivt nyskapande tid då människorna använde sitt tekniska kunnande till att förändra och i viss mån styra sin omgivning. Uppfinningen av seglet och hjulet var början till en utveckling som vi ser fortsättningen av i dag. Textil och glaserad keramik kunde produceras sedan vävstolen och drejskivan uppfunnits. Matlagningen blev mer varierad och eldstaden gav husen värme i kyligare klimat. Man lärde sig att bearbeta metaller - koppar, järn och nya legeringar som brons. Verktygen och redskapen blev mer sofistikerade och mångsidiga. Även utsmyckningen av redskapen förfinades och lyxvaror och exotiska material som lapis lazuli blev vanliga. Järnsvärd och bronssköldar tillverkades för att beväpna den stående armé som beskyddade staden. Utvecklingen gick nu inte att hejda. Handeln öppnade land- och sjövägar mellan Asien och Mellanöstern. Städerna knöts samman i handelsnät och öppnades allt mer mot omvärlden. Angränsande kulturer knöt täta kontakter och idéer, teknik och religion spreds över stora områden.

För 5000 år sedan hade den stora mängden råmaterial som behövdes för att förse de snabbt växande stadsstaterna lett till en mycket utbredd handel som sträckte sig från Medelhavet i väster till den norra delen av nuvarande Indien och ner längs Nilen i Egypten. Dessa handelsnätverk användes också av soldater för att bekämpa grannstäder och lägga

större områden under ett centralt styre. Social, religiös, teknisk och ekonomisk makt utövades över stora områden och många människor. Tanken om stora imperier hade nu väckts.

Perioden för omkring 1500 år sedan var omvälvningarnas tid i Asien och Europa. Nomader kom från Asiens stäpper, anföll de stora rikena och gjorde handelsvägarna osäkra. Nu började de stora folkvandringarnas tid. Stora mängder av germanska och slaviska folk, framför allt hunner, vällde in över Europa och blev dödsstöten för det Västromerska imperiet, som gradvis föll sönder och upplöstes. Efter romarrikets fall grundades många mindre stater och det moderna Europa började ta form. I andra delar av världen växte blomstrande riken till nya imperier. I Amerika ser vi hur maya-, inka- och aztekfolken skapade högkulturer och i Afrika grundade Ghana, Mali och Songhai mäktiga imperier. I väst kom arabvärlden, genom Islams stora spridning, att inta en central plats och därmed var kontinuiteten i kulturtraditionerna säkerställd. Från araberna fick världen algebra, trigonometri och decimalsystemet, som ursprungligen hade kommit från Indien. Även efter att det islamska imperiet fallit sönder fortsatte Islam att spridas och gör så än i dag.

Mongolerna var det sista av folken från stäpperna i Asien som skapade ett imperium. För 800 år sedan började de lägga under sig stora områden och kom att spela en betydande roll i världshistorien. När deras välde föll sönder innebar det slutet på en epok. Nomadiserande folkslag hade fram till dess ständigt utgjort en fara för jordbrukarsamhällena, men nu hade nyheter som krut och skjutvapen ändrat maktbalansen till förmån för de bofasta. Därmed inleddes en ny tid i världshistorien när nationer och imperier utkämpade ännu blodigare krig för att utöka sin makt.

För 500 år sedan kom olika skeenden att lägga grunden till en ny ekonomisk framtid för Europa. En snabb tillväxt av Europas befolkning hade gått hand i hand med utvecklingen av effektivare teknik inom jordbruk och andra näringar, något som också ledde till behovet att upptäcka och exploatera nya länder och resurser. Ny teknik inom skeppsbyggnad och navigation möjliggjorde spanjorernas upptäckt av Amerika och portugisernas ankomst till Indien, vilket kom att knyta samman kontinenterna. Handel och bankväsen, som knappast hade nått utanför den europeiska kontinenten tidigare, fick ett uppsving och nådde snart hela jorden. De nya sätten att skaffa sig inkomster förändrade snabbt den traditionella handeln och den struktur som vi ser i dagens kommersiella värld uppstod.

De stora upptäcktsresorna öppnade inte bara vägar för nya tankar och ideer. De inledde också en period av kolonisering. Människor emigrerade och bosatte sig i nya områden och tack vare handelsutbytet med kolonierna spreds också djur och växter över jorden. Hästar, kor och får skeppades över till den nya världen medan potatis, tobak, majs och bomull importerades till den gamla. De nya grödorna gjorde att tillgången på livsmedel ökade i Europa, vilket medförde en befolkningsökning utan motstycke. Handeln, som förut hade begränsats till lyxvaror, ändrade karaktär och nådde nya höjder när Europas nationer tävlade om att få del i den lönsamma kolonisationen. Det ledde också till att de gamla högkulturerna i Amerika förstördes och den infödda befolkningen decimerades.

Liksom tidigare användes handelsvägarna också för militär expansion när spanjorer, portugiser och senare engelsmän och fransmän tävlade om territorier på andra sidan haven och upprättade kolonialvälden över hela världen. I Europa började man odla grödor som gav större skördar, vilket gjorde att befolkningstillväxten fick ytterligare en skjuts framåt. Mekaniseringen av jordbruket och kreatursuppfödningen banade väg för den moderna jordbrukstekniken och den industriella revolutionen.

Europas handel skapade stora rikedomar och välstånd i norr och lade grunden till den industriella revolutionen som inleddes för ungefär 200 år sedan. Den kallas så därför att västvärldens industrier snabbt övertog jordbrukets plats som bas för ekonomin. Tillverkningsindustrier

etablerades med nya spinnmaskiner och vävstolar. Användning av koks gjorde att man kunde börja framställa stål. Varorna transporterades på nybyggda kanaler, vägar och järnvägar. Men framför allt försåg ångmaskinen industrin med en ny kraftkälla som användes ända fram tills elektriciteten utvecklades för drygt 100 år sedan. Explosionsmotorn, bilen, symaskinen och skrivmaskinen följde sedan i den flod av uppfinningar som vällde fram i industrialiseringens fotspår. När människor samlades i nya välmående industricentra tog utvecklingen ett stort kliv framåt.

Industristäderna växte snabbt och en allt större del av stadsbefolkningen fick utbildning. Därmed blev de traditionella sociala och politiska strukturerna snart föråldrade och behovet av förändring kändes stort. De amerikanska och franska revolutionerna förde fram begreppet "människovärde oberoende av börd och religion", vilket har blivit av bestående värde över hela jorden. Idéerna om jämlikhet och frihet väckte också tankar om liberalism, självstyre och nationalism till liv i en tid då de stora kolonialväldena började falla sönder och nationerna började hävda sin rätt till självständighet. Under artonhundratalet uppstod i Europa också en reaktion mot den gamla ordningen när den politiska makten spreds till delar av medelklassen. En stor del av det nya välstånd som finansierade liberalismen kom från exploateringen av andra kontinenter. Mängder av emigranter från Europa reste över haven för att komma bort från fattigdom och svält och söka lyckan i andra delar av världen.

Den ryska revolutionen utmanade den rådande sociala och politiska ordningen och gav eko över hela världen. Den orsakade en ideologisk konflikt som återspeglas i lokala omvälvningar än i dag, hur små de än må vara och var de än inträffar.

Inom vetenskapen öppnades nya fält som elektronik och atomfysik. Teknologier utvecklades som kunde ge människorna makt att bestämma över miljön, som när atombomben föll över Hiroshima den 6 augusti 1945. Modern vetenskap som skulle kunna skapa tekniken för Utopia skapade istället medel för världens undergång.
Plötsligt medveten om den enorma destruktiva kraft som nu stod till förfogande försökte länderna i världen upprätthålla fred genom att etablera internationella organ som Förenta Nationerna, ett forum för överläggningar mellan länder. Trots sitt goda syfte har FN fallit offer för nationella och politiska intressen. Därför har många av de vittgående planer som drogs upp inte kunnat genomföras.

Efter andra världskrigets slut har många länder utvecklats kraftigt och världen har allt mer delats upp i block. Den största källan till oro är den stora klyftan mellan de industriellt utvecklade länderna (nord) och de industriellt underutvecklade länderna (syd) och en ökande antagonism mellan öst och väst.

När tredje världens länder hade blivit självständiga och röstade i FN påpekade de den ojämna fördelningen av jordens tillgångar och krävde en ny ekonomisk världsordning.

Fördelningspolitiken har diskuterats ingående men har inte lett till några konkreta resultat. Utvecklingsländerna kämpar för att betala sina utlandsskulder medan de internationella priserna på deras exportvaror varierar betänkligt. De måste exportera allt mer för att klara sina skulder och för att köpa kunnande och teknologi. Ju mer de har varit tvungna att exportera desto mindre mat har den egna befolkningen fått.

Dagens värld.

Tack vare vetenskapens och teknologins utveckling är de flesta människor idag bättre informerade om situationen i världen än någonsin förr. Men just som vi har nått denna utsiktspunkt misslyckas vi med att använda våra kunskaper för att trygga framtiden. Vi vet att om vi fortsätter på den inslagna vägen kommer ödets timma förr eller senare att slå för den mänskliga rasen.

De senaste kapitlen i människans historia har varit de blodigaste. Våldet har ständigt ökat alltsedan jordbruket, städerna och de suveräna staterna tillkom för 10 000 år sedan fram till de två världskrigen i vårt århundrande. Vi kan inte lägga skulden på vår tidiga historia och påstå att våldsbenägenheten är ett arv från vårt förflutna som jägare. Det var den fredligaste perioden i människans historia, då undvek man hotande konflikter genom att flytta till nya områden. Ursprunget till vårt krigshetsande kan nog spåras tillbaka till den tid då människan för första gången såg jordområden som egendom, dvs när hon började bo permanent i byar och städer och blev beroende av ägodelar och makt.

Efter andra världskriget har åtminstone 160 krig eller inbördeskrig utkämpats i världen, de flesta i utvecklingsländerna. Över hela världen spenderades år 1980 520 miljarder dollar på militär upprustning. USA och Sovjetunionen står tillsammans för hälften av dessa miljarder. Det allvarligaste felet under 1900-talet är utan tvivel vår ovilja (snarare än oförmåga) att föda världens befolkning. Det finns ännu djupare klyftor. Över hälften av människorna i utvecklingsländerna har inte tillgång till rent vatten. 3 av 4 har inte toalett- och avloppssystem som är acceptabla ur hälsosynpunkt. I industriländerna har 9 människor av 10 rikligt med rent vattenledningsvatten. I utvecklingsländerna dör 25 miljoner människor varje år i sjukdomar som sprids med vattnet.

De industriellt och tekniskt högt utvecklade samhällena finns främst på det norra halvklotet. En stor del av världens resurser och energi går åt till att försörja dem, vilket skapar en allt större obalans. Den utvecklade världen konsumerar 70% av de mineraler som behövs i en industriell ekonomi och många av dessa mineraler produceras i de mindre utvecklade länderna. Amerika, med endast 5% av världens befolkning, förbrukar 30% av all energi som produceras, en skarp kontrast mot t ex Indien vars 20% av jordens befolkning endast använder 2% av jordens energi. På grund av världshandelns struktur förbrukar en fjärdedel av jordens befolkning fyra fjärdedelar av den energi som produceras av kol, gas, olja, kärnkraft och vattenkraft medan omkring 2 miljarder människor i tredje världen är beroende av ved för att kunna laga sin mat. Hälften av all den skog som avverkas i världen används som brännved och skogarna minskar därför snabbt. Endast 1% av forskningen i industriländerna sysslar med u-länderna medan 32% ägnas åt rymden och försvaret.

Människan, med sin unika intelligens, har uppnått kunskaper som ger henne makt över världen. Vi ser naturen som en självklarhet som kan exploateras och plundras. Vi utnyttjar vår planets resurser på ett hänsynslöst sätt. Om vi fortsätter så här är det risk för att vi i framtiden råkar in i en kris som är mer omspännande och förvirrande än någon vi tidigare har upplevt. Om vi inte försöker finna lösningar på de globala problemen kan det inträffa redan under våra barns livstid.

Framtidsperspektiv

Nu finns ingen återvändo. Vi har skaffat oss makt över liv och död på vår planet. Jämsides med vår destruktiva förmåga har vi också förmågan att skydda och upprätthålla liv.

Människan åstadkommer både nytta och skada när det gäller vår globala välfärd. Båda delarna förekommer samtidigt i individers, gruppers och nationers handlingar. Aldrig har människan haft mer makt över sitt öde än idag, och aldrig har hon kommit så nära att bara bli en fotnot i jordens historia. När andra arter har misslyckats har det skett i blindo, men vi kan ju se vart vi är på väg, även om vår syn inte är perfekt. Ska vi då behöva misslyckas?

Historien om människan på 16 sidor.

Etnografiska museet i Stockholm hade 1988 en utställning som hette “Historien om människan”. Till utställningen gjordes en bok på 56 sidor med samma titel. Utställningen hade visats i flera europeiska länder och vandrade vidare till länder i Afrika.

I det följande återges ett kort sammandrag av texten i boken. Bilder, kartor, diagram o d utelämnas av utrymmesskäl.

En resa genom tid och rum.

De första astronauten i rymden beskrev jorden som "en blå pärla i rymden" . Han var den första människan som såg jorden som den ser ut utifrån universum. Det ögonblicket var en milstolpe i mänskligheten tekniska utveckling och gav också upphov till grundläggande frågor om vår existens i världsalltet.....

Vi kan aldrig säkert få veta hur universum uppstod, men teorin om "den stora smällen" är inte osannolik. Enligt den var från början all materia koncentrerad på ett otroligt litet utrymme. Plötsligt inträffade en explosion som gjorde att materian slungades utåt med stor kraft och galaxerna och solsystemen började bildas. Beståndsdelarna i all materia i universum, inklusive de som finns i vår kropp och i papperet i denna bok, bildades i det ögonblicket. Universum fortsätter att utvidgas i aöllt snabbare takt. Alla galaxer i universum, inklusive vår egen Vintergata, rör sig fortfarande i en bana som bestämdes vid den första explosionen.

Jordens historia börjar långt efter universums födelse. För ungefär 4600 miljoner år sedan började ett gasmoln att ta fast form och vår sol och planeterna runt den bildades. I universum har detta hänt miljoner gånger och händer fortfarande, men för oss var just denna händelse viktig eftersom den gav upphov till vårt eget solsystem.....

I början bestod jorden av glödande sten och saknade atmosfär. Så småningom började den svalna och berg utkristalliserades ur den glödande massan. För ungefär 4000 miljoner år sedan hade jorden svalnat så mycket att en skorpa av hård svart sten bildades på ytan medan smälta metaller i jordens inre sjönk och bildade en tät kärna. Även efter det att den solida jordskorpan hade bildats vällde stora mängder lava ut ur jordens glödande inre genom vulkaner. Vulkanerna spydde ut gaser och vattenånga i den syrefattiga atmosfären. Vattenångan återfördes till jorden i form av regn, som så småningom blev

floder, sjöar och hav. På så sätt började erosionsprocessen att forma landskapet och vittringsresterna började bygga upp de första sedimentära berglagren.....

En unik och dramatisk utveckling följde. De första livsformerna fanns i haven, som var varmare än idag. I sedimentära bergarter från Afrika och Nordamerika har man funnit små fossiler av bakterier och alger som är 3200 miljoner år gamla. Vi vet inte vad som startade denna utveckling. Man har hittat 2300 miljoner år gamla stenar som innehåller mycket jämoxid. För att järnoxid ska bildas måste det finnas syre och de första syreproducenterna var alger. För ungefär 2000 miljoner år sedan hade allt järn i haven oxiderats av algernas syre och det blev ett överskott av syre som började släppas ut i atmosfären. På land var det tomt och sterilt medan de enkla livsformerna utvecklades i haven.....

För 650 miljoner år sedan började märkliga djur att uppträda. Fossila rester av dem har hittats i Australien. För 570 miljoner år sedan fanns flera olika arter, varav en del hade utvecklat tunna enkla skal. Från den här tiden har man hittat stora mängder fossiler. Fiskarter började utvecklas i havens grunda delar. För 390 miljoner år sedan koloniserade växter jordens träskmarker och samtidigt började insekter att leva på land. På det norra halvklotet började senare täta skogar av ormbunksträd och fräkenväxter att utvecklas och många miljoner år senare förvandlades dessa skogar till kol.

För ungefär 200 miljoner år sedan bildade de nuvarande kontinentema en enda stor landmassa, Pangaea. Vid den här tiden började dinosauriernas tidsålder, som varade i 140 miljoner år. De första fåglarna, en del små däggdjur och många nya insekter utvecklades också under den här tiden, men det är de jättelika dinosaurierna som stimulerar vår fantasi mest. Fossila rester av dinosaurier ger oss en uppfattning om livet på vår planet för 250 miljoner år sedan . Fossilerna ger oss viktig information om jordens historia eftersom de har egenskapen att frysa struktur och form hos kortlivade varelser. Det är därför intressant att se hur de har tillkommit och hur de har kunnat bevaras.....

Dinosaurierna, som fanns i en mängd olika former, utvecklades under en enormt lång tid. I 140 miljoner år dominerade de jorden. Plötsligt minskade de drastiskt i antal och dog ut. Vi vet inte vad som gjorde att de försvann. En teori är att en komet träffade jorden och förändrade klimatet radikalt. Andra tror att dinosaurierna bar på fröet till sin egen undergång genom att bli alltför specialiserade och oförmögna att klara ens små variationer i miljön. Vad som är mest förvånande är att de försvann på en så kort tid som 40 000 år. När dinosaurierna var borta kunde däggdjuren breda ut sig över nya områden och ett stort antal nya arter utvecklades därmed, bl a de första primaterna.

Våra förfäder aporna

För ungefär 40 miljoner år sedan täcktes större delen av jorden av regnskogar och klimatet var varmt och fuktigt. Dinosaurierna hade försvunnit och andra arter hade fått större livsrum. Däggdjur hade funnits i åtminstone 140 miljoner år och de började nu delas upp i en mängd olika arter, mest små pälsdjur som till skillnad från reptilerna kunde hålla en konstant kroppstemperatur även under perioder med stora omsvängningar i klimatet.

Vi flyttar nu vårt intresse till en liten grupp däggdjur som kallas prosimier, små djur med lång nos som liknar vår näbbmus. De var de första djuren som hade egenskaper liknande de senare primaternas. Vad som skiljde dem från de andra däggdjuren var att de började leva i träden. Under utvecklingens gång har till synes små förändringar i levnadssättet haft oproportionerligt stor betydelse om man ser dem lösryckta ur sitt långsiktiga sammanhang. Livet bland trädtopparna måste ha inneburit en stor omställning för prosimierna. När de inte längre hade fast mark under fötterna måste de lära sig bedöma

avstånden mellan grenarna och hur starka grenarna var. De började använda både händer och fötter för att förflytta sig. Anpassningen tog lång tid, men steget upp i träden var så omvälvande att utvecklingen av arten i många olika former påskyndades. En del arter finns kvar i dag utan att ha förändrats särskilt mycket, som lemuren, sifakan, spökdjuret och lorin. Det var alltså för 35 miljoner år sedan som den första apförfadern utvecklades .

I primaternas utveckling har ögon och händer förändrats mest. De tidiga däggdjuren hade kloförsedda tassar som senare utvecklades till en hand med tydligt åtskilda fingrar. Det största steget i handens utveckling var då tummen kom att sitta mitt emot de övriga fingrarna. Man antar att de tidiga primaternas händer utvecklades på det sättet för att de skulle kunna gripa tag om grenarna då de förflyttade sig i träden. Med den motsatta tummen kunde de också gripa om saker med mycket större precision eftersom tummen och pekfingret möts i ett grepp. Därmed kunde de lättare plocka till sig föda, speciellt insekter. De fick också en bättre utvecklad finmotorik så att de kunde tillverka och använda redskap.

Det stereoskopiska seendet utvecklades samtidigt. När båda ögonen är riktade framåt mot samma synfält kan hjärnan registrera en tvåfaldig bild av världen, och när hjärnan analyserar de båda bilder som ögonen registrerar kan den uppfatta djup, perspektiv och avstånd. Detta är praktiskt när primaterna hoppar från gren till gren. Dagens orangutanger svingar sig mellan träden med osviklig säkerhet. Det stereoskopiska seendet är, i kombination med handgreppet, också en viktig hjälp när primaterna utforskar världen omkring dem. Att se föremål tredimensionellt, att ta i saker och kunna snurra på dem är förutsättningar för att upptäcka omgivningen, ett nyfikenhetens verktyg. Primaterna utvecklade också ett färgseende. Antagligen var detta möjligt för att de tidigare däggdjuren, som var nattdjur, hade så stora ögon. Allteftersom primaterna vande sig vid dagsljuset anpassade sig deras näthinna till att uppfatta olika färger för att lättare hitta och urskilja olika födoämnen, t ex frukt, i regnskogens täta grönska.
Primaterna fick en unik uppsättning sinnen som kunde förse hjärnan med information. Förutom känsel, smak och hörsel hade primaterna god syn och motorik. Hjärnan fick mer och mer information om yttervärlden och gavs möjlighet att ordna och klassificera informationen genom en intelligens som andra varelser i regnskogen inte hade.

Primaterna spreds snabbt över det stora regnskogsområde som täckte landmassan vid denna tid. Men stora geografiska förändringar skulle komma, de rörliga kontinenterna gled isär och kontakten mellan arterna skars av. När arterna blev avskilda från varandra genom haven började de utvecklas på olika sätt och anpassa sig till lokala klimat och miljöer.....

Apor på två ben

De väldiga regnskogarna som täckte större delen av jorden hade både givit våra förfäder en ny miljö och frambringat nya egenskaper. Men jordytan höll fortfarande på att formas genom de obönhörliga nivåförskjutningarna i jordskorpan. När kontinenterna kolliderade bildades stora bergskedjor som Himalaya, Alperna, Klippiga bergen och Anderna och på andra ställen sprickdalar. Dessa geologiska förändringar åtföljdes av förändringar i klimatet. Temperaturen över hela jorden började sjunka vilket hade en dramatisk inverkan på miljön i Europa, Afrika och Asien.

För 4 miljoner år sedan hade många regnskogar i Afrika försvunnit och ersatts av savann. Många däggdjur sökte sig till den nya miljön och ett antal nya arter utvecklades där. Gräsätare som antiloper, zebror och andra av vår tids savanndjur utvecklades vid den här tiden. När skogarna krympte började en del primater flytta ut på de öppna slätterna. Från den här tiden kommer de fossila fynd som visar den första människoapan som går upprätt på två ben, Australopithecus. Vi

vet mycket litet om utvecklingen under tiden för mellan 10 och 4 miljoner år sedan . Det är från denna tid man försöker finna den "felande länken" i utvecklingen .

Vi kan endast spekulera över varför de här människoaporna började gå på två ben i stället för på alla fyra. Det kan ha haft att göra med födan. De flesta frukterna hängde inte längre i träd utan i låga savannbuskar, som var för små för att kunna bära en apa. Det gick bättre för aporna att plocka frukterna från marken och om de gick på två ben kunde de lättare nå upp till dem. Den kroppsställning som hade utvecklats när aporna klättrade i träden bör ha gjort övergången till att gå upprätt mindre omvälvande än för ett riktigt fyrfotadjur. På savannen måste de dessutom röra sig över ett större område för att samla föda. Det kanske var lättare att göra det på två ben än på fyra?

När Australopithecus flyttade ut på savannen ställdes de inför ett nytt problem, hur skulle de reglera sin kroppstemperatur för att inte bli för varma? Det är möjligt att de förloradc sin tjocka hårbeklädnad och utvecklade fler svettkörtlar för att klara sig i den nya miljön. Klart är att när människoaporna började gå upprätt var det en anpassning som hade stor betydelse för den fortsatta utvecklingen.

När forskarna studerar nu levande apor har de kunnat konstatera vissa samband mellan anatomi och beteende. Vi kan gissa att Australopithecus levde i grupper med fler honor än hanar och att de tog hand om sina ungar ungefär som dagens apor gör. Social samverkan inom gruppen bör därför ha varit en viktig aspekt i deras beteende. Idag kommuniclerar många primater med ljud. Hur sofistikerat "språket" är varierar från art till art. Det går inte att säga om de här varelserna var bättre eller sämre på att kommunicera än en chimpans är.

Genom att de gick upprätt fick de händerna fria för annat, att bära barn och kanske att använda föremål i naturen som verktyg, ungefär som gorillor, orangutanger och chimpanser använder stenar för att knäcka nötter och käppar för att gräva upp insekter.

Av de fossilfynd som gjorts av Australopithccus är det viktigaste utan tvivel Lucy, det mest kompletta skelettet från denna tid. Hon upptäcktes i Etiopien och är 3,2 miljoner år gammal. Hennes namn kommer från Beatlessången som spelades på en bandspelare i lägret när upptäckten gjordes av Don Johanson.

Forskarna har rekonstruerat Lucy genom att spegelvända befintliga delar av skelettet och fylla i de delar som fattas med hjälp av andra fynd. Hennes hjärna var relativt liten, ungefär 400 cm3 eller omkring en tredjedel av en människohjärna, och hennes skalle liknade den nutida chimpansens. Käken var stark och tänderna hade tjock emalj . Man tror att hon var ungefär tjugo år gammal när hon dog. Förslitningen på tänderna antyder att frukt var hennes viktigaste föda. Händerna är mycket väl utvecklade med fingrar som liknar våra. Armarna är ganska långa, vilket antyder att det fortfarande var viktigt att kunna klättra. Hon kan ha använt träden för att fly från rovdjur. Av formen på hennes knä- och höftleder kan man sluta sig till att hon gick upprätt på två ben.....

Australopithecus existerade under en mycket lång tid, nästan fyra miljoner år. Den gracila arten utvecklades för omkring 5 miljoner år sedan, och när den robusta arten senare utvecklades, för 2,5 miljoner år sedan, levde de två arterna samtidigt. Fossila fynd visar att Australopithecus började försvinna för ungefär en miljon år sedan, men då hade redan en annan tvåbent art levt parallellt med den under minst en miljon år.

De första människorna

För två miljoner år sedan levde i Afrika en annan art, Homo habilis, jämsides med Australopithecus. Homo habilis - den händiga människan - började tillverka och använda redskap av sten och inledde därmed stenåldern.

Homo habilis hade en större och mer komplicerad hjärna än någon av de tidigare arterna. Volymen var 750-800 cm3, drygt hälften av vår hjärnas. Det mest berömda fossilet är skallen med numret 1470, som upptäcktes i East Turkana av Meave Leakeys kollega Bernard Ngeneo. Tillsammans med en engelsk anatom, Bernard Wood, höll Meave Leakey på i sex veckor med att bit för bit sätta samman de hundratals krossade fragment som grävts fram ur jorden. Deras tålamod blev rikligt belönat. 1470 visade sig vara en nästan komplett skalle av Homo habilis, minst två och en halv miljoner år gammal och med ett förvånansvärt stort kranium . Här var en människoapliknande primat vars utveckling pekade mot en större hjärnvolym i förhållande till kroppsstorleken. För första gången ger oss fossilerna också ett helt nytt sorts vittnesbörd, verktyg av sten. Teknikens tidsålder hade böriat.....

Redskapens utveckling sammanfaller med en ändrad diet. Man började äta kött. Verktygen var inte gjorda för jakt utan användes troligen till att skrapa av köttet från djurkadavren. Frukt och grönsaker bör fortfarande ha utgjort den viktigaste födan. Dessa tidiga människor levde förmodligen i mindre grupper och samlade föda tillsammans. De kan ha haft fasta boplatser. En cirkel av stenar som tros vara grunden till en hydda eller ett vindskydd har hittats i Olduvaiklyftan i Tanzania.

När våra förfäder började äta kött regelbundet blev jakten alltmer betydelsefull. För 1,5 miljoner år sedan började därför en ny redskapskultur att formas samtidigt som en ny art med ännu större hjärna, Homo erectus, uppträder.

För att kunna tillverka de nya, mer sofistikerade verktygen fordrades större skicklighet och uthållighet än tidigare. Vanligast var de olika typer av handkilar, som användes i över en miljon år och med tiden blev alltmer sofistikerade och ändamålsenliga.

Handkilens egg tillverkade man genom att slå bort spån på bägge sidor av en stor stenflisa. De spetsiga handkilarna som hade en egg runt om krävde mycket mer omsorg och precision vid tillverkningen. Denna stenåldersperiod kallas Acheuléen .

De här stenredskapen berättar en hel del om de tidiga människornas förmåga att tänka eftersom vi kan se exakt hur de är tillverkade. Den som gjorde redskapen måste ha kommit ihåg de olika stegen i tillverkningsprocessen och inte minst var han kunde hitta de olika materialen. Det visar att det fanns en viss planering i verktygstillverkningen.

Homo erectus hade en större och mer komplicerad hjärna än Homo habilis, 900-1100 cm3, drygt två tredjedelar av vår hjärna. Dess mest framstående drag är framskjutande pannben och käkar. Studier av skallen antyder att de delar av hjärnan som har med språket att göra var utvecklade. Eftersom lämningarna visar att de var framgångsrika jägare och verktygsmakare finns skäl att anta att de hade en social organisation byggd på samarbete. De jagade förrnodligen i välorganiserade grupper som återvände till boplatsen för att dela bytet med resten av gruppen. Djurben som har hittats på boplatserna visar att djuren har styckats. Benen visar också att de jagade flera olika sorters djur.

Hittills har man trott att arten Homo erectus var kort och kraftig. Ett nytt fynd antyder att de var ungefär lika långa som vi. Kemoya Kimeu hittade år 1984 ett Homo erectus-skelett i närheten av sjön Turkana i Kenya under en expedition ledd av Richard Leakey. Det är det mest fullständiga skelettet av en Homo erectus som hittills har upptäckts. Det tillhörde en 12 år gammal pojke som var 170 cm lång och som skulle ha blivit minst 180 cm som fullvuxen. Hans storväxthet och friska ben och tänder antyder att han åt en både riklig och mångsidig föda.

Först när våra förfäder blivit så skickliga jägare att de regelbundet kunde äta kött, vågade de ta risken att flytta till nya och mindre förutsägbara klimat. Det finns tecken som visar att för drygt en miljon år sedan började Homo erectus sprida sig norrut, först in i Asien och

sedan till Europa allteftersom inlandsisen drog sig tillbaka. I den nya miljön fanns fler djurarter de kunde jaga. Elefant, noshörning, bisonoxe, häst och till och med kamel ingick i deras föda. Flera 700 000 år gamla fossilfynd av Homo erectus har gjorts i Europa och Asien, särskilt i Kina och på Java.

Hur kunde våra förfäder lämna Afrika och bege sig norrut? Eftersom de var så skickliga i att jaga kunde de livnära sig in många olika miljöer. Men de förde också med sig en annan, kanske än viktigare förutsättning: elden, som de nu hade lärt sig att utnyttja. På flera hoplatser finns rester av träkol, aska, brända ben och eldstäder, som visar att Homo erectus utnyttjade elden. Till en början använde de den antagligen mer sporadiskt för värmens skull och för att hålla rovdjur på avstånd. När människorna senare vandrade norrut blev elden en viktig förutsättning för att klara det kalla klimatet. I Zhoukoudien i Kina finns belägg för att dessa tidiga människor bodde i grottor och att döma av de stora högar av aska som man funnit höll de eldar brinnande nästan hela tiden.

Elden var viktig också eftersom den gjorde det möjligt för Homo erectus att börja tillreda sin föda. Maten blev mindre hårdsmält och därmed torde behovet av kraftiga käkar och stora kindtänder ha minskat. Vi kan faktiskt se att tänderna med tiden blev allt mindre samtidigt som en mer välvd skalle som rymde en större hjärna utvecklades. Det är troligt att Homo erectus nu hade utvecklat ett mer nyanserat språk och att de kunde samtala runt elden på kvällarna.

Homo erectus fanns nu i stora delar av den gamla världen. Fyndplatsen vid Terra Amata i södra Frankrike ger oss en inblick i dessa tidiga människors liv. Arkeologer har där funnit rester efter elva hyddor uppförda på ungefär samma ställe varje år. Hyddorna var ovala, omkring tolv meter långa och sex meter breda. Väggarna var troligen gjorda av grenar som stöttades i mitten av en rad kraftiga stolpar. Hålen efter stolparna syns tydligt nästan en halv miljon år senare.

I mitten på varje hydda fanns en eldstad. Där har man funnit skal efter skålsnäckor, ostron och musslor och ben från en mängd olika djur, kronhjort, elefant, vildsvin, bergget och till och med noshörning. Kon-trasten mellan Homo habilis enkla livsstil och Homo erectus organiserade jakt, hyddor och eldstäder är stor. Homo erectus var nu inte bara en jägare och samlare som levde i tropikerna utan en väl utrustad art som framgångsrikt hade lärt sig att klara det kalla klimatet och de växlande årstiderna på de nordligare breddgraderna.

Hur utvecklades Homo erectus till Homo sapiens och var skedde det? Vi vet att Homo erectus var en relativt motståndskraftig art som fanns i ungefär en miljon år. Kranier från slutet av den här tiden, dvs för mellan 400 000 och 200 000 år sedan visar en blandning av egenskaperna hos Homo erectus och den tidiga eller arkaiska Homo sapiens. En del hade en låg och framskjutande panna som Homo erectus men en stor hjärna som den arkaiska Homo sapiens. De här skallarna har hittats i Europa, Asien och Afrika. Utvecklades Homo sapiens på en plats för att sedan spridas över resten av världen, eller utvecklades vår art samtidigt i Afrika, Asien och Europa? Vi vet inte. Men 100 000 år gamla lämningar av den arkaiska Homo sapiens finns över hela den gamla världen med endast små regionala skillnader.

Den arkaiska Homo sapiens som levde i Europa för mellan 100 000 och 40 000 år sedan kallas neandertalmänniskor. De har fått sitt namn från Neander Tal, som ordagrant betyder Neanderflodens dalgång. Den ligger i Västtyskland där arbetare i slutet av förra århundradet fann en skalle och några ben i ett stenbrott. Ännu ett fynd som gjordes i södra Frankrike i början av detta århundrade, ett nästan komplett skelett efter en gammal människa med ledinflammation, övertygade den tidens vetenskapsmän om att neandertalarna var primitiva människor. Det skapades en populär bild av dem som klumpiga, kutryggiga, undersätsiga och med framskjutande huvud.

Nu när många fler lämningar har hittats över hela Europa och Mellan-

östern har vi fått en riktigare bild av dem. De var tyngre och mer muskulösa än vi men de hade en rak hållning och en kropp som liknade vår. Deras skallar var långsträckta och platta på ovansidan precis som Homo erectus, men mycket större. Hjärnans genomsnittliga storlek var 1400 cm3, till och med större än den moderna människans.

Neandertalarna dyker upp i fossilernas historia under en tid mellan två köldperioder, när världen var relativt varm. Men det var under den senaste istiden, som började för ungefär 70 000 år sedan, som de tog ett stort språng framåt i utvecklingen. Ingen tidigare primat hade upplevt ett så hårt klimat och de överlevde för att de var uppfinningsrika. Eftersom det var så kallt fanns det bara lite gräs och få träd. Därför brände de ben i sina eldstäder och gjorde hyddor genom att spänna djurskinn över en stomme av mammutben och betar. Grottor fick också utgöra skydd. Lämningarna visar att de inte bodde länge på en plats utan att de hela tiden flyttade sina läger på jakt efter föda.

Vi kan se att tillverkningen av olika sorters verktyg ökade markant under den här perioden, vilket betyder att livsföringen blev alltmer varierad. Överflödet av fynd från arkeologiska utgrävningar visar mer detaljerat än tidigare hur människorna levde. Verktygskulturen acheuléen avlöstes så småningom av den period som kallas moustérien. Redskapen blev mindre och mer förfinade, vilket kan ha att göra med tillgången på material. De nya verktygen var tillverkade av små bitar av flinta på ett mer rationellt och sofistikerat sätt än tidigare. Nu tillverkades fler verktyg ur samma flintbit och dessutom skickligare och mer exakt. Man har kunnat identifiera över sextio olika sorters verktyg.

Trä är en av jordens viktigaste tillgångar och troligtvis har det använts av de tidiga människorna. Det finns nästan inga träverktyg bland fossilerna men det beror på att trä sällan bevaras eftersom cellulosan bryts ner av svampar och bakterier. Ändå finns några träföremål bevarade, t ex Clacton-spjutet och ett spjut från Lehringen i Tyskland. Det senare hittades mellan revbenen i ett elefantskelett. Vid Kalambo Falls på gränsen mellan Zambia och Tanzania har olika redskap av trä hittats, bl a en omsorgsfullt tillverkad träklubba. Trots att man bara har hittat ett fåtal träverktyg så var de troligen vanliga under den här tiden. Det finns ändå tillräckligt med fossiler som berättar hur våra förfäders livsföring förändrades. Neandertalarnas sätt att begrava sina döda tyder på att de hade en andlig syn på tillvaron. Man har funnit gravar där verktyg, ben och andra föremål har lagts runt den döde. Andra gravar visar att dessa tidiga människor tog hand om sina gamla och sjuka. Det är på grund av dessa gravar som man har hittat så många neandertalskelett. Om tidigare perioders skelett har bevarats så är det av en slump, när den döde har råkat hamna på en plats där fossilering har kunnat ske.

För 40 000 år sedan kunde människor leva i många olika sorters miljöer över stora delar av världen. Det fanns kontakt mellan grupper som levde nära varandra. Människan härstammar troligen från alla dessa utspridda grupper och inte från en enda grupp i ett speciellt område.

Vi har nu nått en period i människans historia då det inte längre går att klart urskilja den fysiska utvecklingen. Tidsperspektiven är för korta. I nästa avsnitt kommer förändringarna mer att handla om beteenden, ett område där den moderna människan har visat hur anpassningsbar hon är.

Vår tids människor

Under istiden, för omkring 40 000 år sedan började vår tids människor Homo sapiens sapiens att uppträda över hela den gamla världen. De levde förmodligen jämsides med den äldre Homo sapiens. Fossiler från denna övergångstid, för mellan 40 000 och 30 000 år sedan, visar ibland en blandning av de båda arternas egenskaper. För 20 000 år sedan hade vår tids människor etablerat sig och börjat sprida sig till trakter som inte tidigare varit bebodda.

Under det mycket kalla slutet av den senaste istiden frös många av jordens sjöar och hav till glaciärer och isfält, vilket gjorde att havets nivå sjönk nästan 150 m och frilade land som tidigare hade stått under vatten. Många av öarna mellan Asiens sydöstra del och Australien hängde ihop så att Australien, som tidigare varie en obebodd kontinent, nu kunde nås genom en serie korta resor på flotte eller med kanot. Vi vet inte säkert hur människorna nådde Australien men det finns bevis för att hela kontinenten var bebodd av den moderna människan för 30 000 - 20 000 år sedan.

För ungefär 20 000 år sedan började isen dra sig tillbaka och därmed öppnades en möjlighet för människorna att ta sig från Asien till Amerika över den landbrygga som då fanns i norr vid Berings sund. Därifrån spred de sig söderut och för 12 000 år sedan var de amerikanska kontinenterna befolkade. Vår tids människor levde nu för första gången i olika miljöer över hela jorden och började anpassa sig efter dessa. De fysiska skillnader som vi kan se idag hos människor från olika delar av världen har uppkommit genom den geografiska spridningen och anpassningen till olika lokala förhållanden. Eskimåer är vanligen kortväxta och satta, de har en kropp som är anpassad för att bevara värme, medan en massaj är lång och smal och därigenom väl anpassad till att avge värme. Graden av hudpigment är större ju närmare ekvatorn vi lever. Pigmentet, melanin, har till uppgift att skydda huden mot solens starka och skadliga ultravioletta strålar i tropikerna. Trots kroppsskillnader tillhör vi ändå samma art, Homo sapiens sapiens.

Under istiden, för omkring 40 000 år sedan började vår tids människor Homo sapiens sapiens att uppträda över hela den gamla världen. De levde förmodligen jämsides med den äldre Homo sapiens. Fossiler från denna övergångstid, för mellan 40 000 och 30 000 år sedan, visar ibland en blandning av de båda arternas egenskaper. För 20 000 år sedan hade vår tids människor etablerat sig och börjat sprida sig till trakter som inte tidigare varit bebodda.

En ny stenteknik skapades. Man har hittat en stor mängd konstnärligt tillverkade verktyg från den här tiden . Så småningom började man också snida vackra nyttoföremål i elfenben och hjorthorn. Fynden av synålar visar att människorna nu kände till konsten att sy. Av harpunerna och metkrokarna att döma hade ett organiserat fiske utvecklats. Bågar, pilar och spjut var nya redskap som gjorde jakten mer effektiv. Dessa första jägare och samlare utvecklade många nya metoder för att dra nytta av sin omgivning.

De mest fantastiska lämningarna från denna period är nog de grottmålningar och skulpturer som har påträffats över hela världen. I Europas kalla klimat sökte människorna skydd i grottor. Många av deras grottmålningar har bevarats oskadade. De målade och ristade också på berghällar i det fria men de flesta av de bilderna har skadats av väder och vind. När de här paleolitiska konstverken upptäcktes under förra århundrandet orsakade de stor uppståndelse och sedan dess har många teorier lagts fram om deras betydelse och varför de har målats. Det mest fascinerande är att de låter oss se världen genom dessa tidiga människors ögon

Eftersom de vanligaste motiven är jaktscener kan den här tidiga konsten ha haft ett rituellt syfte. Hur den än tolkas kan den säga oss en hel del om människans utveckling. Vad innebär skapande av bildkonst? Konstnären måste kunna iaktta världen omkring sig, analysera den och sedan återskapa den i sina bilder.

Den skicklighet som är så tydlig i den paleolitiska konsten hade utvecklats huvudsakligen ur den praktiska sidan av livet. Människorna kunde i allt högre grad och med en allt mer specialiserad teknik påverka sin omgivning. Den här utvecklingen har gått allt snabbare tills människans inflytande blivit påtagligt överallt.

Den senaste istidens slut för 10 000 år sedan var en milstolpe i vår historia. Många stora tekniska framsteg gjordes under den efterföljande varma perioden. När isen drog sig tillbaka lämnade den ett

bördigt lager jord där nya växter kunde utvecklas. I denna nya miljö uppträdde nya djur som åsnor, oxar och hjortar. En form av vete utvecklades ur vildgräs och spred sig över Anatolien och Mellanöstern för omkring 10 000 år sedan. Genom en sådan genetisk slump fick människorna ett brödvete som inte sprids med vinden som andra gräs. När agnarna skiljs ut faller kornen ner på växtplatsen. Det var så jordbruket först började.

Hittills hade människorna varit jägare och samlare och levt nomadliv. De hade flyttat med årstiderna och levt av den föda de hittade under sina vandringar. När de upptäckte en särskilt rik näringskälla som en flodbank eller en sjöstrand byggde de mer permanenta bostäder för att utnyttja naturresurserna under en längre tid. När de stannade på samma plats under längre perioder måste idén att odla ha dykt upp och de första stegen mot ett jordbruk ha tagits. Om sådden från början var ett medvetet experiment eller resultatet av utspilld säd som hade varit avsedd för föda kommer vi aldrig att få veta, men jordbruket tycks ha utvecklats på flera platser runt jorden utan inbördes påverkan.

Det finns belägg för att vete odlades för 10 000 år sedan i ett område öster om Medelhavet, som kallas den bördiga halvmånen. För 7000 år sedan odlades hirs i Kina och senare ris (först i Thailand) och sojabönor. I Amerika började jorden brukas för mer än 6000 år sedan. I Mexiko odlade man majs och i Anderna potatis. Vi vet att jams, durra och hirs odlades i Afrika. Vi vet också att man födde upp djur under den här tiden, både som föda och som dragdjur.

Jordbrukssamhällena var organiserade på ett annat sätt än de gamla nomadkulturerna. Efter sådden måste grödan gro, växa och mogna innan den kan skördas och bönderna måste därför bli bofasta under en längre tid. När de väl slagit sig ner började de samla ägodelar som, liksom den färdiga skörden, måste försvaras mot inkräktare. Den första befästa staden, Jeriko, var för 8000 år sedan ett jordbruks- centrum med ca 3000 invånare.

Områden som odlas kan livnära en betydligt större befolkning. Därför kunde människorna börja leva tillsammans i byar, som växte till städer. Jordbruket ökade produktionen av livsmedel och jordens befolkning blev trettio gånger större under de följande 8 000 åren.

Homo erectus för 1 miljon år sedan, Homo sapiens och de första Homo sapiens sapiens hade varit jägare och samlare som flyttade allt efter tillgången på föda. Jorden började odlas för bara 10 000 år sedan, men inom 8 000 år hade minst hälften av jorderts befolkning blivit jordbrukare. För 2000 år sedan hade de självförsörjande jägarnas och samlarnas antal minskat till knappt 10% av jordens befolkning. Eftersom utvecklingen från jägare och samlare till jordbrukare inte är genetiskt utan kulturellt betingad har den kunnat ske så otroligt snabbt.

För ungefär 7 000 år sedan ökade befolkningen kraftigt i vissa områden, t ex i de första städerna som anlades i fyra floddalar i Egypten, Mesopotamien, Indusdalen och Kina. Gcnom konstbevattning utnyttjades floderna för jordbrukets behov. De stora bevattningssystemen krävde en komplicerad administration och ingenjörskonst för att fungera. En högre grad av specialisering med skilda yrken utvecklades och den växande administrationen togs omhand av en härskande överklass och ett mäktigt prästerskap. Skriftspråk växte fram och byråkratin ökade. Människorna i städerna var inte längre självförsörjande, utan började byta varor och tjänster. För första gången delades människorna in i klart åtskilda samhällsklasser. Allteftersom statusidén utvecklades fick människor titlar och ställning som fördelar utöver varor och tjänster. En hög ställning gav människor möjlighet att påverka hur samhället skulle styras.

Det var en intensivt nyskapande tid då människorna använde sitt tekniska kunnande till att förändra och i viss mån styra sin omgivning. Uppfinningen av seglet och hjulet var början till en utveckling som vi ser fortsättningen av i dag. Textil och glaserad keramik kunde produceras sedan vävstolen och drejskivan uppfunnits. Matlagningen blev

mer varierad och eldstaden gav husen värme i kyligare klimat. Man lärde sig att bearbeta metaller - koppar, järn och nya legeringar som brons. Verktygen och redskapen blev mer sofistikerade och mångsidiga. Även utsmyckningen av redskapen förfinades och lyxvaror och exotiska material som lapis lazuli blev vanliga. Järnsvärd och bronssköldar tillverkades för att beväpna den stående armé som beskyddade staden. Utvecklingen gick nu inte att hejda.

Handeln öppnade land- och sjövägar mellan Asien och Mellanöstern. Städerna knöts samman i handelsnät och öppnades allt mer mot omvärlden. Angränsande kulturer knöt täta kontakter och idéer, teknik och religion spreds över stora områden.

För 5000 år sedan hade den stora mängden råmaterial som behövdes för att förse de snabbt växande stadsstaterna lett till en mycket utbredd handel som sträckte sig från Medelhavet i väster till den norra delen av nuvarande Indien och ner längs Nilen i Egypten. Dessa handelsnätverk användes också av soldater för att bekämpa grannstäder och lägga större områden under ett centralt styre. Social, religiös, teknisk och ekonomisk makt utövades över stora områden och många människor. Tanken om stora imperier hade nu väckts.

Vi kan inte berätta i detalj om de många högkulturer som fanns på olika håll i världen under den här korta perioden i människans historia. Vi kan bara peka på de viktigaste dragen i de större utvecklingsskedena som har lett fram till den tid vi nu lever i.

De första stora imperierna fanns i Mesopotamien men så småningom växte fler fram över hela jordklotet, även i de områden som inte haft kontakt med den asiatiska kontinenten, t ex i Amerika. Vid gränserna blev det konflikter när de olika väldena kämpade om makten. Hand i hand med begreppet stat och imperium går krigen. Imperier växte och blomstrade tills de blev för stora och svåra att administrera och började falla sönder. För det mesta ersattes de av nya imperier. Genom historien har de flesta kulturer och statsbildningar någon gång utövat makt och inflytande över stora områden på jorden. Stora monument, liksom en mängd konst och litteratur finns fortfarande kvar och berättar om den skicklighet och de kunskaper som människorna i dessa forna riken hade tillägnat sig.

De första högkulturerna uppstod på några få spridda platser, men för ungefär 3000 år sedan började mönstret ändras. Genom handeln blev högkulturerna kring Medelhavet, i Mellanöstern, Indien och Kina sammanlänkade. För 2000 år sedan, under den klassiska erans höjdpunkt, sträckte sig en smal kedja av expanderande kolonialvälden från Atlanten till Stilla Havet. Dessa gjorde det möjligt inte bara att bedriva en omfattande handel utan också att utbyta ideer och teknik och framför allt att sprida de stora världsreligionerna. Det började med buddhismen och hinduismen och fortsatte med zoroastrismen, judendomen, kristendomen och islam. Religionen fungerade som ett starkt enande band.

För 2000 år sedan hade Han-dynastin kommit till makten i Kina och romarna hade börjat bygga sitt välde runt Medelhavet. Det var högkulturer med en sådan organisation och teknik som skulle komma att dominera under de närmaste 1000 åren. De hade en mängd olika alfabet och matematiska begrepp och kunde använda eld, vatten, vind och tidvatten för att alstra energi. De hade lärt sig använda en mängd olika metaller och hade städer och ämbetsverk, mynt och handel. De kände till naturvetenskaperna och hade funnit tekniska lösningar på många praktiska problem (hydraulik, lantmäteri, hävstångsprincipen, mekanik etc). De hade demokratiska idéer och begrundade livets filosofiska aspekter, vilket kommer fram i den teater, konst och litteratur som började blomstra vid denna tid.

Perioden för omkring 1500 år sedan var omvälvningarnas tid i Asien och Europa. Nomader kom från Asiens stäpper, anföll de stora rikena och gjorde handelsvägarna osäkra. Varje område måste nu förlita sig på sina egna resurser och försvara sig själv. Bara kineserna kunde framgångsrikt stå emot invasionerna och oförsvagat fortsätta att

utveckla konsten, litteraturen, filosofin och naturvetenskaperna. I Kina uppfanns kompassen liksom papperstillverkningen, boktryckarkonsten och krutet. Efterhand som handelskontakterna återupptogs fördes dessa kunskaper västerut.

Nu började de stora folkvandringarnas tid. Stora mängder av germanska och slaviska folk, framför allt hunner, vällde in över Europa och blev dödsstöten för det Västromerska imperiet, som gradvis föll sönder och upplöstes. Efter romarrikets fall grundades många mindre stater och det moderna Europa började ta form. I andra delar av världen växte blomstrande riken till nya imperier. I Amerika ser vi hur maya-, inka- och aztekfolken skapade högkulturer och i Afrika grundade Ghana, Mali och Songhai mäktiga imperier. I väst kom arabvärlden, genom Islams stora spridning, att inta en central plats och därmed var kontinuiteten i kulturtraditionerna säkerställd. Från araberna fick världen algebra, trigonometri och decimalsystemet, som ursprungligen hade kommit från Indien. Även efter att det islamska imperiet fallit sönder fortsatte Islam att spridas och gör så än i dag.

Mongolerna var det sista av folken från stäpperna i Asien som skapade ett imperium. För 800 år sedan började de lägga under sig stora områden och kom att spela en betydande roll i världshistorien. När deras välde föll sönder innebar det slutet på en epok. Nomadiserande folkslag hade fram till dess ständigt utgjort en fara för jordbrukarsamhällena, men nu hade nyheter som krut och skjutvapen ändrat maktbalansen till förmån för de bofasta. Därmed inleddes en ny tid i världshistorien när nationer och imperier utkämpade ännu blodigare krig för att utöka sin makt.

För 500 år sedan kom olika skeenden att lägga grunden till en ny ekonomisk framtid för Europa. En snabb tillväxt av Europas befolkning hade gått hand i hand med utvecklingen av effektivare teknik inom jordbruk och andra näringar, något som också ledde till behovet att upptäcka och exploatera nya länder och resurser. Ny teknik inom skeppsbyggnad och navigation möjliggjorde spanjorernas upptäckt av Amerika och portugisernas ankomst till Indien, vilket kom att knyta samman kontinenterna. Handel och bankväsen, som knappast hade nått utanför den europeiska kontinenten tidigare, fick ett uppsving och nådde snart hela jorden. De nya sätten att skaffa sig inkomster förändrade snabbt den traditionella handeln och den struktur som vi ser i dagens kommersiella värld uppstod .

De stora upptäcktsresorna öppnade inte bara vägar för nya tankar och ideer. De inledde också en period av kolonisering. Människor emigrerade och bosatte sig i nya områden och tack vare handelsutbytet med kolonierna spreds också djur och växter över jorden. Hästar, kor och får skeppades över till den nya världen medan potatis, tobak, majs och bomull importerades till den gamla. De nya grödorna gjorde att tillgången på livsmedel ökade i Europa, vilket medförde en befolkningsökning utan motstycke. Handeln, som förut hade begränsats till lyxvaror, ändrade karaktär och nådde nya höjder när Europas nationer tävlade om att få del i den lönsamma kolonisationen. Det ledde också till att de gamla högkulturerna i Amerika förstördes och den infödda befolkningen decimerades.

Liksom tidigare användes handelsvägarna också för militär expansion när spanjorer, portugiser och senare engelsmän och fransmän tävlade om territorier på andra sidan haven och upprättade kolonialvälden över hela världen. I Europa började man odla grödor som gav större skördar, vilket gjorde att befolkningstillväxten fick ytterligare en skjuts framåt. Mekaniseringen av jordbruket och kreatursuppfödningen banade väg för den moderna jordbrukstekniken och den industriella revolutionen.

Europas handel skapade stora rikedomar och välstånd i norr och lade grunden till den industriella revolutionen som inleddes för ungefär 200 år sedan. Den kallas så därför att västvärldens industrier snabbt övertog jordbrukets plats som bas för ekonomin. Tillverkningsindustrier etablerades med nya spinnmaskiner och vävstolar. Användning av koks gjorde att man kunde börja framställa stål. Varorna transpor-

terades på nybyggda kanaler, vägar och järnvägar. Men framför allt försåg ångmaskinen industrin med en ny kraftkälla som användes ända fram tills elektriciteten utvecklades för drygt 100 år sedan. Explosionsmotorn, bilen, symaskinen och skrivmaskinen följde sedan i den flod av uppfinningar som vällde fram i industrialiseringens fotspår. När människor samlades i nya välmående industricentra tog utvecklingen ett stort kliv framåt.

Industristäderna växte snabbt och en allt större del av stadsbefolkningen fick utbildning. Därmed blev de traditionella sociala och politiska strukturerna snart föråldrade och behovet av förändring kändes stort. De amerikanska och franska revolutionerna förde fram begreppet "människovärde oberoende av börd och religion", vilket har blivit av bestående värde över hela jorden. Idéerna om jämlikhet och frihet väckte också tankar om liberalism, självstyre och nationalism till liv i en tid då de stora kolonialväldena började falla sönder och nationerna började hävda sin rätt till självständighet. Under artonhundratalet uppstod i Europa också en reaktion mot den gamla ordningen när den politiska makten spreds till delar av medelklassen. En stor del av det nya välstånd som finansierade liberalismen kom från exploateringen av andra kontinenter. Mängder av emigranter från Europa reste över haven för att komma bort från fattigdom och svält och söka lyckan i andra delar av världen.

Genom de vetenskapliga framstegen inom jordbruket hade man fått fram grödor som gav större avkastning, framför allt sädesslagen. Eftersom befolkningsökningen fortsatte måste produktionen ständigt öka. Potatissvälten på Irland hade gjort många medvetna om faran i att vara alltför beroende av en enda gröda - monokultur. Vetenskapsmännen insåg snart hur man skulle korsa växter och hur man kunde bekämpa insekter för att öka skördarna och livnära den växande befolkningen.

Medan man gjorde teknologiska framsteg som gav människan möjlighet att förändra livet på jorden kom den medicinska forskningen att mer direkt syssla med människan och hennes livsvillkor. Vaccinet utvecklades för 200 år sedan, redan innan man hade upptäckt bakterier och virus. 140 år senare gav upptäckten av penicillin mänskligheten det dittills starkaste vapnet mot sjukdomar. Och det var bara för 25 år sedan som DNA-molekylens struktur identifierades. Vi fick insikter om kroppens minsta byggstenar och vetenskapsmännen fick möjlighet att kontrollera enkla livsformer genom den genetiska ingenjörskonsten. Möjligheten att kontrollera spridningen av sjukdomar gjorde att folkmängden ökade ännu snabbare.

Vid sekelskiftet hade handeln och teknologin kopplat samman nationerna i ett världstäckande system. När Amerika gick med i kriget i Europa 1917 myntades ett nytt uttryck - det första världskriget - och den tid då mänsklighetens destruktiva krafter började få världsomspännande betydelse började. Den ryska revolutionen utmanade den rådande sociala och politiska ordningen och gav eko över hela världen. Den orsakade en ideologisk konflikt som återspeglas i lokala omvälvningar än i dag, hur små de än må vara och var de än inträffar. När det andra världskriget slutade ungefär 30 år senare hade de två supermakterna permanentat sina motsatta ståndpunkter.

Inom vetenskapen öppnades nya fält som elektronik och atomfysik. Teknologier utvecklades som kunde ge människorna makt att bestämma över miljön, som när atombomben föll över Hiroshima den 6 augusti 1945. Modern vetenskap som skulle kunna skapa tekniken för Utopia skapade istället medel för världens undergång.

Plötsligt medveten om den enorma destruktiva kraft som nu stod till förfogande försökte länderna i världen upprätthålla fred genom att etablera internationella organ som Förenta Nationerna, ett forum för överläggningar mellan länder. Trots sitt goda syfte har FN fallit offer för nationella och politiska intressen. Därför har många av de vittgående planer som drogs upp inte kunnat genomföras.

Efter andra världskrigets slut har många länder utvecklats kraftigt och världen har allt mer delats upp i block. Den största källan till oro är

den stora klyftan mellan de industriellt utvecklade länderna (nord) och de industriellt underutvecklade länderna (syd) och en ökande antagonism mellan öst och väst. När tredje världens länder hade blivit självständiga och röstade i FN påpekade de den ojämna fördelningen av jordens tillgångar och krävde en ny ekonomisk världsordning. Fördelningspolitiken har diskuterats ingående men har inte lett till några konkreta resultat. Utvecklingsländerna kämpar för att betala sina utlandsskulder medan de internationella priserna på deras exportvaror varierar betänkligt. De måste exportera allt mer för att klara sina skulder och för att köpa kunnande och teknologi. Ju mer de har varit tvungna att exportera desto mindre mat har den egna befolkningen fått. Den svåra situationen kommer till uttryck i social och politisk oro där de styrande till och med har vänt sig mot det egna folket för att kväva protesterna. Kanske det mest påtagliga exemplet på skillnader som splittrar världen kan ses i Sydafrika där svarta lever ett helt annat liv än vita när det gäller välstånd, makt och frihet.

De senaste 40 åren har förändringarna varit mer omvälvande än någonsin. Människan har utforskat områden som tidigare varit oåtkomliga, från oceanernas djup till den yttre rymden, där människor har gått på månen och sett vår planet utifrån universum. Den nya informationstekniken har revolutionerat kommunikationerna i världen. Utvecklingen går allt snabbare, varje ny våg av uppfinningar skapar en plattform för nästa våg i en serie som leder mot nya nivåer av mångfald och förändring.

1980-talet kan bli en skiljeväg i samtidshistorien. Möjligheten till framåtskridande är lika stor som till total förintelse. Den ökande spänningen i världen gör att framtiden tycks osäker och förvirrande. Men på lång sikt är det den stora obalansen i världsekonomin, klyftan mellan fattiga och rika, som är allvarligast. Världens befolkning växer dessutom med en alarmerade hastighet och den största delen av ökningen sker i den tredje världens länder, där människorna redan kämpar för att överleva. Denna obalans kan slita vår värld i stycken om vi inte gör någonting för att rätta till den.

Dagens värld.

När vi nu går mot slutet av nittonhundratalet befinner vi oss i en unik situation. Tack vare vetenskapens och teknologins utveckling är de flesta människor idag bättre informerade om situationen i världen än någonsin förr. Men just som vi har nått denna utsiktspunkt misslyckas vi med att använda våra kunskaper för att trygga framtiden. Vi vet att om vi fortsätter på den inslagna vägen kommer ödets timma förr eller senare att slå för den mänskliga rasen.

De senaste kapitlen i människans historia har varit de blodigaste. Våldet har ständigt ökat alltsedan jordbruket, städerna och de suveräna staterna tillkom för 10 000 år sedan fram till de två världskrigen i vårt århundrande. Vi kan inte lägga skulden på vår tidiga historia och påstå att våldsbenägenheten är ett arv från vårt förflutna som jägare. Det var den fredligaste perioden i människans historia, då undvek man hotande konflikter genom att flytta till nya områden. Ursprunget till vårt krigshetsande kan nog spåras tillbaka till den tid då människan för första gången såg jordområden som egendom, dvs när hon började bo permanent i byar och städer och blev beroende av ägodelar och makt.

Det var inte förrän begreppet självständiga stater blev mer etablerat som de styrande kunde manipulera sina undersåtar till att föra krig för deras räkning. I vårt århundrade har vi sett exempel på hur vanliga medborgare genom propaganda kan hetsas in i ett sådant politiskt klimat att krig blir oundvikligt. På så sätt kan länder bli inblandade i konflikter som inte ens gäller de egna gränserna eller de egna intressena över huvud taget.

Efter andra världskriget har åtminstone 160 krig eller inbördeskrig utkämpats i världen, de flesta i utvecklingsländerna. Två tredjedelar av dem har varit försök att störta den rådande regimen. Under 1950-talet upplevde världen i genomsnitt 9 krig per år. Under 1980-talet har antalet stigit till 14. Av de 16 miljoner människor som dödats i krig

sedan 1945 har sorgligt nog de flesta varit civila. Det är fler än alla de soldater som dödades under andra världskriget. Världen har blivit en arena för supermakternas kamp och allteftersom spänningen ökar blir situationen mer explosiv, både på det lokala och det internationella planet.

Över hela världen spenderades år 1980 520 miljarder dollar på militär upprustning. USA och Sovjetunionen står tillsammans för hälften av dessa miljarder och siffrorna stiger varje år. Vi lever med kärnvapenhotet hängande över oss och med vetskapen om att ännu värre kemiska och biologiska stridsmedel utvecklas i det fördolda. Idag har många mindre länder i världen också gått med i rustningskapplöpningen. Antalet länder som tillverkar egna stora vapensystem har stigit från 5 år 1945 till 50 idag. Att supermakterna har stora svårigheter att nå en överenskommelse om vapenbegränsning kastar sin skugga över hela mänskligheten.

Det allvarligaste felet under 1900-talet är utan tvivel vår ovilja (snarare än oförmåga) att föda världens befolkning. Trots att vi är så många som drygt 5 miljarder människor producerar vi tillräckligt med mat för att alla ska kunna gå och lägga sig mätta. Under de senaste 30 åren har matproduktionen ökat genom utveckling av högavkastande grödor (som t ex ris som ger 3-4 skördar per år) och genom användning av konstgödsel och insektsmedel. Ändå svälter tiotals miljoner människor och mellan 400 och 600 miljoner går hungriga varje år. Det världsekonomiska systemet har skapat en situation där miljoner ton "överskottsgröda" plöjs ner i jorden och bönderna får betalt för att låta bli att producera spannmål för att hålla världspriserna och vinsterna höga.

De grundläggande problemen i dagens värld är inte så mycket de tekniska och vetenskapliga som de politiska, sociala och ekonomiska. Resurserna är ojämnt fördelade över hela världen. På världsmarknaden sker handeln med livsmedel och andra förnödenheter i dollar och för att få utländsk valuta odlar många länder, särskilt utvecklingsländerna, grödor för export, t ex kakao, kaffe och socker. Världsmarknadens priser regleras av de rika länderna och på senare tid har priserna stadigt fallit. Det betyder att utvecklingsländerna måste använda allt större arealer för odling av av salugrödor för att kunna hålla sina exportinkomster på samma nivå som tidigare. Situationen förvärras av att utlandsskulderna måste betalas i dollar. På arealer som skulle kunna användas för att odla mat till den hungriga hefolkningen odlas nu i stället exportgrödor till de redan övermätta industriländerna .

Fattiga människor hungrar för att de inte har ekonomisk möjlighet att odla tillräckligt med mat eller att köpa den. Det är oroande att hälften av jordens befolkning måste slåss om 5% av jordens inkomster medan 16% tar 80% av samma inkomster. Sådana skillnader finns inte bara mellan, utan också inom många länder. Hälsostatistiken i industriländerna avslöjar ett växande antal sjukdomar som beror på att man äter för mycket!

Världen livnär dubbelt så många husdjur som människor, eller mer än 10 miljarder. Omkring 40% av världens spannmålsproduktion går till djurfoder. I några rika länder är siffran så hög som 75% . Under 1980 konsumerade industriländerna, med bara omkring 1 miljard människor, dubbelt så mycket kött som utvecklingsländerna, där det bor tre gånger så många människor. Statistiken visar att de ekonomiska klyftorna i världen inte visar några tecken att minska.

Det finns ännu djupare klyftor. Över hälften av människorna i utvecklingsländerna har inte tillgång till rent vatten. 3 av 4 har inte toalett- och avloppssystem som är acceptabla ur hälsosynpunkt. I industriländerna har 9 människor av 10 rikligt med rent vattenled-ningsvatten. I utvecklingsländerna dör 25 miljoner människor varje år i sjukdomar som sprids med vattnet.

De industriellt och tekniskt högt utvecklade samhällena finns främst på det norra halvklotet. En stor del av världens resurser och energi går åt till att försörja dem, vilket skapar en allt större obalans. Den utvecklade världen konsumerar 70% av de mineraler som behövs i en

industriell ekonomi och många av dessa mineraler produceras i de mindre utvecklade länderna. Amerika, med endast 5% av världens befolkning, förbrukar 30% av all energi som produceras, en skarp kontrast mot t ex Indien vars 20% av jordens befolkning endast använder 2% av jordens energi. På grund av världshandelns struktur förbrukar en fjärdedel av jordens befolkning fyra fjärdedelar av den energi som produceras av kol, gas, olja, kärnkraft och vattenkraft medan omkring 2 miljarder människor i tredje världen är beroende av ved för att kunna laga sin mat. Hälften av all den skog som avverkas i världen används som brännved och skogarna minskar därför snabbt. Det är en ohållbar situation som man tyvärr inte gör så mycket åt. Endast 1% av forskningen i industriländerna sysslar med u-länderna medan 32% ägnas åt rymden och försvaret.

De negativa effekterna av vårt teknologiska samhälle kan ses över hela jorden. Fabrikerna och bilarnas avgasrör spyr ut gaser som förorenar luften vi andas och återförs sedan i form av regn för att förgifta jorden. Konstgödsel och bekämpningsmedel påverkar jorden ytterligare. Floder och hav kvävs när vi släpper ut våra avlopp, kemikalier, olja och andra föroreningar, till och med radioaktivt avfall.

De tropiska regnskogarna täcker bara 6% av jordens yta men de är väsentliga för syreförsörjningen på jorden. Ändå avverkas varje minut 40 hektar skog för att ge plats åt jordbruk, vägar, gruvor och för virkesindustrins behov. Återplantering görs endast på 2,5% av den areal som avverkas årligen och man gör inte mycket för att förbättra situationen.

Mer än en tredjedel av jorden är redan förtorkad och öknarna fortsätter att breda ut sig. En minskad bördighet på grund av kalhuggning, övergödning och dålig konstbevattning påverkar livsbetingelserna för över 600 miljoner människor i världens fattiga regioner.

Problemen blir större och mer akuta på grund av befolkningsexplosionen. Under de senaste 150 åren har jordens befolkning vuxit från omkring 1 miljard till drygt 5 miljarder. Man räknar med att befolkningen år 2000 ska vara 6 miljarder. Under en relativt kort tid har energi- och råvaruförbrukningen, urbaniseringen, slit- och slängkonsumtionen och föroreningarna ökat i allt snabbare takt. Vi ser nu att utvecklingen har ödesdigra effekter på naturen omkring oss. Vad vi inte ser ännu är den samlade effekten av den påverkan som vi utsätter vår jord för i dag.

Människan, med sin unika intelligens, har uppnått kunskaper som ger henne makt över världen. Vi ser naturen som en självklarhet som kan exploateras och plundras. Vi utnyttjar vår planets resurser på ett hänsynslöst sätt. Om vi fortsätter så här är det risk för att vi i framtiden råkar in i en kris som är mer omspännande och förvirrande än någon vi tidigare har upplevt. Om vi inte försöker finna lösningar på de globala problemen kan det inträffa redan under våra barns livstid.

Framtidsperspektiv

Tänk dig att jordens hela utvecklingshistoria, 4600 miljoner år, är sammanpressad i en människas livstid, 70 år. Människan skulle då bara ha existerat under de senaste 14 timmarna. Jordbruket, konsten, religionen, den industriella revolutionen, två världskrig och högteknologin skulle bara ha funnits under de senaste 90 minuterna. Mätt med evolutionens mått är människans tid på jorden bara en bråkdel av dinosauriernas era. Ändå har vi under denna korta tid orsakat nästan lika många förändringar på jorden som alla de tidigare tidsåldrarna tillsammans. Det kan därför vara på sin plats att fråga sig om vår tid verkligen ska kunna bli lika lång som dinosauriernas.

99% av alla de arter som har levt på jorden är utdöda. För mänskligheten är det inte fråga om en biologisk, utan om en social och kulturell utveckling. Vår intelligens gör en snabb utveckling möjlig. Den tillåter oss också att förstå världen omkring oss och att i någon mån kritiskt granska vårt eget beteende och försöka förutsäga vart det leder oss. Jordens framtid som planet är beroende av solens framtid som stjärna.

Vi kan vara säkra på att solen kommer att finnas kvar många miljoner år. Det är inte förrän vätet i solens kärna tar slut och solen blir en röd jättestjärna som livet på jorden inte kan fortsätta.

Vi utvecklades under den senaste istiden och vår civilisation kom till under den interglaciala tid som började för endast 13 000 år sedan. Det är troligt att det under de närmaste 100 000 åren kommer att bli ytterligare en eller flera istider. Vi kan också räkna med framtida geologiska förändringar på grund av kontinentaldriften. Men än viktigare är att vi genom våra kunskaper i fysik och kemi kan se vilka förändringar vi redan har orsakat i den ömtåliga balansen i jordens ekosystem.

Sedan vi började med jordbruk, och än mer sedan den industriella revolutionen inleddes, har vår inverkan på atmosfären och på naturens kretslopp varit enorm. Jordbruksmetoderna (kalhuggning, uppodling av nya områden, monokulturer, användning av konstgödsel och bekämpningsmedel) har förändrat en del av de viktiga kemiska kretsloppen, särskilt har de ökat mängden kväve och koldioxid och minskat mängden syre i atmosfären. Samtidigt har industrin bidragit till obalansen genom att bränna fossila bränslen och skapa mer gaser och svavel medan de också förorenar floder och sjöar.

Jordens ändliga resurscr skövlas för att underhålla en växande befolkning med varierande konsumtionsnivå och hög avfallsnivå. Vi kan inte fortsätta med detta! Inom 50 år kommer 16 viktiga mineraler att ta slut om vi fortsätter att förbruka dem med nuvarande hastighet. Vi påskyndar allt fler arters utrotning samtidigt som vi ger andra möjligheten att överleva och föröka sig. Vi har redan sett hur snabbt insekter har utvecklats genetiskt som svar på bekämpningsmedlen. Frågan är, kommer den framtida miljö som vi nu bygger upp att vara en miljö som vi trivs i?

Nu finns ingen återvändo. Vi har skaffat oss makt över liv och död på vår planet. Jämsides med vår destruktiva förmåga har vi också förmågan att skydda och upprätthålla liv.

Som enda art har människan haft möjlighet att se och studera vår planet utifrån. Denna “satellitbild” innebär inte bara att vi kan kartlägga jordens resurser - marken, skogarna, floderna, haven och mineralerna - utan också motverka föroreningar, jorderosion, torka och klimatförändringar. Vi kan se fiskarnas, fåglarnas och djurens rörelser och övervaka människans misshushållning med resurer

Vi kan behandla informationen mycket snabbt, analysera den och sända resultaten över hela jorden. Vi kan samla information från stora områden och agera snabbt när det behövs. Med våra olika maktstrukturer och ett ständigt ökande antal intressegrupper på olika nivåer kan vi påverka skeenden och snabbt genomdriva förändringar, även på det globala planet.

Med den makt vi besitter kan vi få skogar att växa i magra jordar, vi kan skydda arter som är utrotningshotade, återupprätta mångfalden ivår natur, göra jorden bördig igen, få öknarna att grönska, motverka föroreningar av hav och luft, återanvända vårt avfall till nyttiga saker, utnyttja energin i sol, vind och vatten. Och precis som vi har styrt andra arters levnadsvillkor kan vi styra vår egen utveckling, men mot en bättre nivå.

Människan åstadkommer både nytta och skada när det gäller vår globala välfärd. Båda delarna förekommer samtidigt i individers, gruppers och nationers handlingar. Aldrig har människan haft mer makt över sitt öde än idag, och aldrig har hon kommit så nära att bara bli en fotnot i jordens historia. När andra arter har misslyckats har det skett i blindo, men vi kan ju se vart vi är på väg, även om vår syn inte är perfekt. Ska vi då behöva misslyckas?

Tillägg 080412 på sidorna 382-404 i
Sven Wimnell 080202:
Fördomar, kunskaper, moral, politik för välfärdsfördelning och koldioxid.

(http://wimnell.com/omr36-39t.pdf)

Sid	
382	Innehållsförteckning för tillägget.
383	Konsumentverkets hushållsbudgetar för 2008 och bostadskostnader mm.
388	Skatter och överskott i hushållsbudgetar 2006 och 2008
389	Nu tar vi tredje steget med jobbskatteavdragen (Regeringen).
391	S sågar regeringens nya skatteavdrag.
392	S tänker satsa massivt mot utbrett skattefusk.
394	Kvalitet är ordet.
395	Vänsterpartiet.
398	Observera det som står på sidorna 206-222, 314-321, 322-338.
399-404	Skattetabeller för skatt 2008

Tabellerna på sidan 388 visar bl a:
Makar med lika inkomst vardera 60 000 kr per månad och tillsammans 1 440 000 kr per år får skattelättnad (2006-2008) tillsammans 34 168kr. De har 2008 överskott i hushållsbudgeten på 640 248 kr sedan vanliga hushållskostnader på 186 000 kr betalats. De stora skattelättnaderna för att de enligt regeringen ska arbeta mera. Vid låga inkomster är skattelättnaderna lägre.

Konsumentverkets hushållsbudgetar:
för 2008 +bostadskostnader mm.

I Konsumentverkets broschyr "Koll på pengarna 2008" finns beräkningar för år 2008. Konsumentverket anger:

Individuella kostnader:

1. Livsmedel: Bygger på en fyra veckors näringsberäknad matsedel med vanliga rätter som innehåller både råvaror och halvfabrikat. Lättöl ingår liksom lite godis, läsk och snacks. Beloppen för vuxna gäller vid låg fysisk aktivitet. Med en rask promenad på 30 min/dag, lägg till 70 kr. Är du ensamstående lägger du till 100 kronor per månad för mindre förpackningar och mer svinn.

Alla mål äts hemma eller matlåda (Utom tilläggen 100 kr och 70 kr):

Kvinna 18-30 år 1480 kr per mån. 31-60 år 1440 kr. 61-74 år 1330 kr. 75- år 1290 kr.
Säg kvinna 18-60 år 1450 kr per mån. 61- år 1320 kr/mån.

Man 18-30 år 1920 kr. 31-60 år 1820 kr. 61- 74 år 1650 kr. 75- år 1440 kr
Säg man 18-60 år 1850 kr per mån. 61- år 1570 kr/mån

(Om lunch äts ute 5 dagar i veckan blir livsmedelskostnaderna hemma 330 kr/mån lägre för kvinnor och 410 kr lägre för män i åldrarna 18-60 år.)

2. Kläder, skor: Innehåller också kemtvätt, skoreparationer och tillbehör som väska, klocka, paraply. **Vuxen kv: 530 kr/mån. Man 520**

3. Fritid, lek (inklusive mobil): Här ingår bl a leksaker, cd-skivor, böcker, skidor, cykel, föreningsavgift. **Vuxen person 480 kr/mån.**

4. Hygien (personlig): Tvål, tandkräm, blöjor, hårklippning etc. För kvinnor till och med 49 år ingår mensskydd för ca 30 kronor i månaden.
Kvinna 18-60 år 320 kr per mån. 61- år 300 kr.
Man 18- år 250 kr.

Summa individuella kostnader exkl livsmedel: kv 18-60 år 1330 kr per mån, 61-år 1310 kr, man 18- år 1250 kr.

Gemensamma kostnader:

5. Förbrukningsvaror: Tvätt-och rengöringsmedel, toalett- och hushållspapper m m. **1 person 100 kr per mån. 2 pers 120 kr.**

6. Hemutrustning (inklusive dator): Möbler, husgeråd, tv, dator(ca 200 kr/mån) m m, sådant som slits och ersätts. Frys, disk-, tvättmaskin ingår inte. **1 pers 510 kr per mån, 2 pers 600 kr.**

7. Media, fast telefon, Internet m m: Innehåller även brev, kort och frimärken m m. **1 pers 760 kr per mån, 2 pers 790 kr.**

8. Hemförsäkring kostar olika beroende på bostadsort. Storstad: över 200 000 inv. Mellanstor stad: 50 000 - 200 000 inv. Mindre tätort:under 50 000 inv. **I person storstad 150 kr per mån. 2 pers 160 kr.** (Mellanstad 100/110. Mindre tätort 80/80.)

Summa gemensamma kostnader storstad (exkl el): 1 pers 1520 kr per mån. 2 pers 1670 kr.

9. El - Uppskattad förbrukning i hyreslägenhet: 1 person 150 kWh per månad, 2 personer 220 kWh. El i Stockholm fast avgift ca 50 kr per mån. KWh-pris ca 1,20 kr. (Fortum) Gör: **1 person 230 kr per mån. 2 pers 310 kr.**

Övrigt:

Kollektivresor och fackavgifter (inkl a-kassa): För en 20-åring anger Konsumentverket: Kollektiva lokalresor 500 kr per månad och fackavgifter (inkl a-kassa) 610 kr per månad. **Summa 1110x12=13320 per år.**

I Stockholm kostar busskort i april 2008: 690 kr per mån (pensionär 420 kr). För förvärsarbetande i Stockholm 190 kr/mån=2280 kr/år mer än Konsumentverkets 500 kr /mån.

För åldrar 18-60 år är kostnaderna enligt punkterna 1-9 i följande uppställning.

Punkten 10 är en post läkarvård och tandvård, som socialstyrelsen hade i en tidigare socialbidragsnorm, ca 70 kr per månad, men som inte finns med i Konsumentverkets budget.

För livsmedel räknas här med att alla mål äts hemma (matlåda till arbetet), för ensamboende ska läggas till 100 kr per månad. För promenad tillägg 70 kr per mån.
Hemförsäkring i storstad.

Bostadskostnader:
Genomsnittlig hyra för hyreslägenheter i riket 2006 enligt SCBs Bostads- och byggnadsstatistisk årsbok 2008. Sid 187, tabell 9.1.
2 rok 4169 kr per mån = 50028 kr per år.
3 rok 5083 kr per mån = 60996 kr per år.
Procentuell hyresförändring mellan januari 2006 och januari 2007 enligt SCB sid 179 i årsboken: 0,9%. (0,3% i Stor-Stockholm och 1,3% i övriga kommuner med mer än 75 000 invånare). (Den genomsnittliga höjningen var 2004 2,5%, 2005 2,3%, 2006 1,3%.)
Det gör för 2007:
2 rok 50478 kr per år.(Ökning 450 kr)
3 rok 61545 kr per år.(Ökning 549 kr)
Ökning 2007-2008 antag 1,0%.

Det gör hyror 2008:
2 rok 50982 kr per år = 4249 kr per mån. Säg 4300 kr per mån = 51600 kr per år.
3 rok 62160 kr per år = 5180 kr per mån. Säg 5200 kr per mån = 62400 kr per år.

Utrymmesstandard :
Enligt Diagram 10.2, sid 225 i årsboken, hade i hyreslägenheter 2002:
Hushåll med en person - 64 år i genomsnitt ca 1,8 rok (1,77), 65 - år cirka 2,0 rok (2,08).
Hushåll med makar, 2 personer - 64 år cirka 2,8 rok (2,72), 65 - år cirka 3,0 rok (2,98).
(Siffrorna inom parentes från tabell 10.7 på sid 230 i årsboken).
I bostadsrättslägenheter, tab 10.7 ungefär som i hyrslägenheter: Ensam - 64 år 1,95 rok, 65 - år 2,46. Makar - 64 år 2,92 rok, 65- år 3,14 rok.
I småhus är rumsantalen cika 2 rum större än i hyrslägenheter: Ensam - 64 år 4,17 rok, 65 - år 4,19. Makar - 64 år 4,72, 65 - år 4,64 rok.

Mot bakgrunden av dessa siffor är det rimligt att räkna med 2rok för ensam och 3rok för makar. (Utan barn).
Boverkets principer för bostadsytor innebär att 2 rok för ensam och 3 rok för makar ger likvärdig bostandard.
1 person 2 rok 4300 kr per mån = 51600 kr per år.
2 personer 3 rok 5200 kr per mån = 62400 kr per år.
Konsumentverket anger för 2008 bostadskostnad 4700 kr per månad (inkl el) för ensam 20 år som bor i egen lägenhet 2rok. Utan el 230 kr blir det 4470 kr per mån.

080404 Sven Wimnell

Månadskostnader år 2008, förvärvsarbetande icke-pensionärer:

Individuella respektive gemensamma kostnader:	Ensam man	Ensam kv.	Makar
1. Livsmedel. Alla mål äts hemma eller matlåda	1850+170	1450+170	1850+ 1450+ 140
2. Kläder och skor	520	530	520+530
3. Lek och fritid (inkl mobil)	480	480	480+480
4. Hygien (personlig)	250	320	250+320
5. Förbrukningsvaror	100	100	120
6. Hemutrustning (inklusive dator)	510	510	600
7. Media, fast telefon, Internet mm	760	760	790
8. Hemförsäkring	150	150	160
9. Hushålls-el	230	230	310
10. Läkarvård, tandvård	70	70	70+70
Summa per månad 2008	**5090**	**4770**	**8140**
Genomsnitt för ensam man +kv/mån	**4930**		

Årskostnader år 2008, förvärvsarbetande icke-pensionärer:

Individuella respektive gemensamma kostnader:	Ensam man	Ensam kv.	Makar
Summa per månad 2008 enligt månadsedovisningen.	**5090**	**4770**	**8140**
Genomsnitt för ensam man +kv/mån	**4930**		
2008 per år:	**59160**		**97680**
Bostadshyra per år säg :			
Ensam 2rok, 12x 4300 =	51600		
Makar 3rok, 12x 5200 =			62400
Summa per år 2008, bostad + övrigt	110760		160080
Förvärvsarbetande:arbets-resor+ fackavgifter säg	13320		266400
Summa per år 2008: bostad + övrigt	**124080**		**186720**
Här är inget räknat för höga semesterkostnader eller andra resor än lokalresor.			
Säg för enkelhets skull, avrundat	**124 000**		**186 000**

Makar 150 % av ensam.

Pensionärer 2008. I förhållande till förvärvsarbetande icke-pensionärer: Livsmedel: man 1600 kr per mån=250 kr lägre per månad, kvinna 1300= 150 kr lägre, genomsnitt m+kv 200 kr lägre per mån = 2400 kr per år. Busskort: 270 kr lägre per mån= 3240 kr per år. Fackavgift: 610 kr lägre per månad =7320 kr per år. Läkare och läkemedel : 900+1800 = 2700 kr högre per år. Summa: Ensam 10260 kr lägre. Makar 20520 lägre . Hemtjänst: (lågt räknat) ensam 1000 kr per år, makar 1500 per år. per **Summa cirka ensam 9000 kr, makar tillsammans cirka 19000 kr lägre.**

Ensam : 115 000 Makar tillsammans: 168 000 (Makar 146 % av ensam)

2006. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4200 kr per mån = 50400 kr per år för ensam och 5100 kr per mån för makar/sambor=61 200kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 120 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 180 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam							**Makar lika inkomst**	**Årsinkomst per person**
Mån. lön	Prelskatt /mån	Prelskatt /år	Efter skatt /mån	Efter skatt /år	Överskott/år		Överskott/år	
6001	1364	16368	4637	55644	-64356		-68712 (55644x 2 - 180000)	
7001	1628	19536	5373	64476	-55524		-51048	84 000
8001	1892	22704	6109	73308	-46692		-33384	96 000
9001	2161	25932	6840	82080	-37920		-15840	108 000
10001	2491	29892	7510	90120	-29880	240 kris-		120 000
11001	2849	34188	8152	97824	-22176		15648 gräns	132 000
12001	3212	38544	8789	104468	-14532		20936	144 000
13001	3575	42900	9426	113112	- 6888		46224	156 000
14001	3938	47256	10063	120756	756 kris-		61512	168 000
15001	4301	51612	10700	128400	8400 gräns		76800	180 000
16001	4664	55968	11337	136044	16044		92088	192 000
17001	5027	60324	11974	143688	23688		107376	204 000
18001	5390	64680	12611	151332	31332		122554	216 000
19001	5753	69036	13248	158976	38976		137952	228 000
20001	6151	73812	13850	166200	46200		152400	240 000
21001	6514	78168	14487	173844	53844		167688	252 000
22001	6877	82524	15124	181488	61488		182976	264 000
23001	7240	86880	15761	189132	69132		198264	276 000
24001	7603	91236	16398	196776	76776		213552	288 000
25001	7966	95592	17035	204420	84420		228840	300 000
26001	8324	99888	17677	212124	92124		244248	312 000
27001	8799	105588	18202	218424	98424		256848	324 000
29001	9859	118308	19142	229704	109704		279408	348 000
30001	10389	124668	19612	253344	115344		290688	360 000
35001	13039	156468	21962	263544	143544		347088	420 000
40001	15731	188772	24270	291240	171240		402480	480 000
45001	18631	223572	26370	316440	196440		452880	540 000
50001	21531	258372	28470	341640	221640		503280	600 000
55001	24431	293172	30570	366840	246840		553680	660 000
60001	27331	327972	32670	392040	272040		604080	720 000

2008. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4300 kr per mån = 51 600 kr per år för ensam och 5200 kr per mån för makar/sambor= 62 400kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 124 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 186 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Ensam							**Makar lika inkomst**	
Mån. lön	Prelskatt /mån	Prelskatt /år	Efter skatt /mån	Efter skatt /år	Överskott/år		Överskott /år	
6001	836	10032	5165	61980	-62020		-62040 (61980x2-186000)	
7001	1074	12888	5927	71124	-52876		- 43752	**Ensams**
8001	1338	16056	6663	79956	-44044		-26088	**förbättring**
9001	1602	19224	7399	88788	-35212		-8424	**på skatten**
10001	1910	22920	8091	97092	-26908		8184 kris-	**2006 - 2008**
11001	2230	26760	8771	105252	-18748		24504 gräns	3428
12001	2551	30612	9450	113400	-10600		40800	3932
13001	2872	34464	10129	121548	- 2452		57096	4436
14001	3193	38316	10808	129696	5696 kris-		73392	4940
15001	3513	42156	11488	137836	13856 gräns		83672	5456
16001	3834	46008	12167	146004	22004		106008	5960
17001	4155	49860	12846	154152	30152		122304	6464
18001	4475	53700	13526	162312	38312		138624	6980
19001	4796	57552	14205	170460	46460		154920	7484
20001	5149	61788	14852	178224	54224		170448	8024
21001	5470	65640	15531	186372	62372		186744	8528
22001	5790	69480	16211	194532	70532		203064	9044
23001	6111	73332	16890	202680	78680		219360	9548
24001	6435	77220	17569	210892	86828		235784	10052
25001	6766	81192	18235	218882	94820		251764	10400
26001	7097	85164	18904	226848	102848		267696	10724
27001	7428	89136	19573	234876	110876		283752	12452
29001	8247	98964	20754	249048	125048		312096	15344
30001	8777	105324	21224	254688	130688		323376	15344
35001	11427	156468	23574	282888	158888		379776	15344
40001	14077	137124	25924	311088	187088		436176	15848
45001	16874	202488	28127	337524	213524		489048	17084
50001	19774	237288	30227	362724	238724		539448	17084
55001	22674	272088	32327	387924	263924		589848	17084
60001	25574	306888	34427	413124	289124		640248	17084

DN 080410:

"Nu tar vi tredje steget med jobbskatteavdraget"

“Alliansregeringens fyra partiledare har enat sig: Vi satsar på sänkt genomsnittsskatt och ytterligare sänkt marginalskatt för låg- och medelinkomsttagare. Vår samlade bedömning är att samhällsekonomin medger utrymme för nya reformer under 2009 och 2010. Därför går vi vidare med ett tredje steg i jobbskatteavdraget. Detta sker på två sätt. Dels med hjälp av sänkt genomsnittsskatt så att trösklarna in på arbetsmarknaden sänks. Dels genom ytterligare sänkt marginalskatt för låg- och medelinkomsttagare så att det lönar sig att arbeta mer. Vi vill också begränsa uttaget av statlig inkomstskatt för att öka drivkrafterna även för heltidsarbetande och göra det mer lönsamt att utbilda sig. Det är några av riktlinjerna för nya reformer som vi presenterar i vårpropositionen nästa vecka, skriver statsminister Fredrik Reinfeldt, vice statsminister och näringsminister Maud Olofsson, utbildningsminister Jan Björklund och socialminister Göran Hägglund.”

“Att bekämpa människors utanförskap från arbetsmarknaden var Allians för Sveriges tydligaste löfte till väljarna i valet 2006. Vårt reformtempo har varit högt sedan regeringstillträdet. Några av de åtgärder vi har genomfört för fler jobb och minskat utanförskap har också upplevts som tuffa. Framför allt gäller det förändringarna i a-kassan och arbetet med att stävja fusk i sjukförsäkringssystemet. Det är samtidigt viktigt att komma ihåg varför dessa åtgärder har varit nödvändiga. Fler som arbetar innebär inte bara att fler människor får en lön att leva på, utan ökar också de offentliga resurserna.

Regeringen har redan inlett ett arbete för mer kunskap och arbetsro i skolan, en tryggare vård och omsorg samt betydande satsningar på det svenska rättsväsendet. Jobbskatteavdraget är en historisk skattelättnad för låg- och medelinkomsttagare, arbetsmarknadspolitiken har förändrats för att bättre stödja människor att komma tillbaka till arbete. Företagandet får steg för steg bättre villkor.

En stark konjunktur tillsammans med regeringens politik har fått Sverige på rätt väg. Under 2007 ökade sysselsättningen med 104 000 personer och utanförskapet minskade med 121 000 personer. Det är den största förbättringen sedan mätningarna inleddes. Bakom siffrorna finns människor som lämnat arbetslöshet, sjukskrivning, aktivitets- och sjukersättning samt försörjningsstöd. Fler unga och utrikes födda får jobb och en ökad andel kvinnor går från deltid till heltid. Ett tydligt framsteg är också att den sedan 30 år trendmässiga ökningen av antalet förtidspensionärer äntligen bröts under 2007.

När det råder internationell finansiell oro ökar vikten av ansvarstagande för de offentliga finanserna. Svensk ekonomi är i dag en av de starkaste i Europa och statsskulden betalas av i snabb takt. Det är en styrkeposition vi ska vårda. Vi kan till det också föra nya prognoser som visar att utanförskapet under kommande år väntas minska med mer än vi trodde så sent som i höstas.

Tack vare att sysselsättningen nu utvecklas positivt kan vi i samband med höstens budgetproposition presentera både satsningar på ytterligare välfärdsreformer och reformer för att ännu fler ska få arbete.

Storleken på satsningarna avgörs av hur starka de offentliga finanserna är och det reformutrymme som samhällsekonomin medger. Vår samlade bedömning är att det 2009 och 2010 föreligger ett utrymme för reformer.

I vårpropositionen som läggs fram den 15 april presenteras riktlinjerna för politiken och arbetet inför den budget som kommer i höst. Vi har nu enats om några av dess bärande delar.

För det första förstärker vi våra välfärdssatsningar med bland annat förbättringar av den psykiatriska vårdens funktion och kvalitet. En resursförstärkning kommer att ske för att stödja kommuner och landsting att utveckla en väl fungerande psykiatrisk vård. Individer med psykisk sjukdom, särskilt barn och ungdomar, blir prioriterade i detta arbete.

Vi ska även konkretisera arbetet med att förbättra kvalitet och kunskap i skolan. En grund är lagd för tidiga insatser när det gäller kunskaper i att läsa, skriva och räkna. Nu öppnar vi för ytterligare satsningar på matematik och naturorienterande ämnen. Tillsammans med tidigare aviserade satsningar på förbättrad kvalitet i barnomsorg och förskola samt reformer inom bland annat gymnasieskolan innebär det att vi går vidare med en förstärkning av det svenska utbildningssystemet.

De mest akuta problemen på svensk arbetsmarknad har hanterats med de åtgärder alliansregeringen hittills vidtagit. Sverige står i dag starkare än på länge och det innebär att vi kan ta oss an de långsiktiga tillväxtutmaningar vi står inför. Med stöd av den goda sysselsättningsutvecklingen och statsfinansernas styrka kan vi inleda rustningen av Sveriges framtida utvecklingskraft.

Väl fungerande kommunikationer är en grundpelare för att människor ska kunna ta sig till och från jobbet samt få vardagen att fungera. Under hösten kommer alliansregeringen att presentera ytterligare satsningar på infrastrukturen, både i form av närtidssatsningar och med sikte på en ny planeringsperiod.

Även förutsättningarna för forskning och innovationer har stor inverkan på Sveriges framtida möjligheter. Innovationer och forskning öppnar för nya lösningar för företagande och samhället i stor samt bidrar till tillväxt. Vi kommer därför i höstens budgetproposition att presentera satsningar som fokuserar på forskning av hög kvalitet, som är innovativ och internationellt konkurrenskraftig.

En politik för välfärd och rustning av Sveriges utvecklingskraft förutsätter en politik för arbete. Därför fortsätter också reformarbetet för full sysselsättning och ökade drivkrafter för arbete.

Vi har som ett led i detta enats om att genomföra ett tredje steg i jobbskatteavdraget. Inriktningen blir dels sänkt genomsnittsskatt så att trösklarna in på arbetsmarknaden sänks, dels ytterligare sänkt marginalskatt för låg- och medelinkomsttagare så att det lönar sig att arbeta mer samt gå från deltid till heltid.

Vi vill också begränsa uttaget av statlig inkomstskatt, för att öka drivkrafterna även för heltidsarbetande och göra det mer lönsamt att utbilda sig.

I vilken omfattning och takt förslagen kan genomföras beror på utvecklingen av de offentliga finanserna samt en avvägning mot andra angelägna reformer. Människors drivkrafter att gå från bidrag till arbete blir fortsatt vår huvudprioritering.

Särskilda insatser kommer också att ske för att förstärka det gångna årets positiva sysselsättningsutveckling bland utrikes födda. Till det fogar vi också fortsatta reformer för att förbättra företagsklimatet med bland annat förslag om minskad beskattning för företagande, bättre villkor för små och växande företag och fortsatta regelförenklingar.

Kontrasten mot en splittrad opposition som bara gett ett fåtal besked är tydlig. Miljarder av våra gemensamma resurser ska spenderas på en jobbförstörande politik. Höginkomsttagare ska få höjd a-kassa för att inte arbeta och låginkomsttagare som arbetar ska få kraftigt höjd skatt. Det är en politik som skulle cementera utanförskapet och ge mindre pengar till välfärden.

Effekten av de få besked socialdemokraterna gett innebär enligt beräkningar kanske så många som 60 000 färre sysselsatta och skattehöjningar på cirka 20 miljarder kronor. Det skulle stänga dörrarna till arbetsmarknaden för många som nu ser dem öppnas. Detta samtidigt som exempelvis förskollärare och sjuksköterskor får skatten höjd med 400 kronor varje månad.

Målet om full sysselsättning och ett Sverige som håller ihop kommer allt närmare. Alliansregeringen för stegvis samman ett delat samhälle och ökar sammanhållningen mellan människor. Vi vet vad vi vill göra för Sverige; vi vet med vilken politik vi ska nå dit och vi vill genomföra den tillsammans. Det är så vi bygger trygghet för framtiden.

FREDRIK REINFELDT
MAUD OLOFSSON
JAN BJÖRKLUND
GÖRAN HÄGGLUND”

DN 080411:

“S sågar regeringens nya skatteavdrag

Socialdemokraternas ekonomiske talesman Thomas Östros angriper regeringens "tomma vårbudget utan skarpa förslag". För att möta en hårdnande arbetsmarknad borde regeringen satsa på utbildning för de arbetslösa, inte avisera nya skattesänkningar.

Det säger Östros i en kommentar till gårdagens DN Debatt, där de fyra alliansspartierna inför vårbudgeten på tisdag presenterade det tredje steget i regeringensjobbskatteavdrag.

Socialdemokraterna säger absolut nej till ytterligare skatteavdrag.

Thomas Östros påpekar att Arbetsförmedlingen nu varnar för en rejält avmattad konjunktur och till hösten kanske stigande arbetslöshet. Konjunkturinstitutet förutspår ingen ökad sysselsättning alls nästa år i den privata sektorn.

Därför måste vårpropositionenenligt s innehålla skarpa åtgärder för att bekämpa arbetslösheten,särskilt bland de unga.

-Vi behöver en tilläggsbudgetmed investeringar i människor, säger Östros.

-Det går inte att som regeringen vänta till hösten, och då mest komma med skattesänkningar, som inte löser några problem på arbetsmarknaden.

Enligt Arbetsförmedlingen saknar bortåt 100 000 personer tillräcklig utbildning och erfarenhet för jobb i de branscher där det fortfarande är arbetskraftsbrist. Därför satsar socialdemokraterna i sin vårmotion särskilt på kvalificerad yrkesutbildning, yrkesvux, och bristyrkesutbildning i samarbete med näringslivet.

Statsminister Fredrik Reinfeldt säger sig välkomna att socialdemokraterna "återför striden tillarbetslinjen".

- Men nu föreslår de ju bara att viska avbryta jobbpolitiken och återinföra deras sysselsättningspolitik,där stora volymer av arbetskraft sätts i arbetsmarknadsåtgärder, för att dölja att utanförskapet växer.

Jobbskatteavdragets tredje steg handlar dels om en ytterligare höjning av den skattefria inkomsten, dels om sänkt statlig inkomstskatt för inkomstgrupperna närmast över brytpunkten.

Moderaterna efterlyste nyligen en skattesänkning med cirka 13 miljarder kronor, runt 250 kronor mer i månaden netto för en medelinkomsttagare. Men på torsdagen ville Fredrik Reinfeldt inte precisera några belopp.

Inte heller fick pensionärerna några löften om att få del av skattesänkningskakan, eller om särskilda insatser för de sämst ställda pensionärerna:

-Den bästa politiken för dagens pensionär är att vi ser till att de som är i arbetsför ålder arbetar mer än förut. Då förstärker vi våra möjligheter att finansieravälfärden.

TOVE NANDORF
tove.nandorf@dn.se 08-738 21 10”

DN 080411:

"S tänker satsa massivt mot utbrett skattefusk"

“Socialdemokraternas ekonomisk-politiske talesman Thomas Östros presenterar nytt program för bekämpning av skattefusk: Hålen i bolagsbeskattningen måste täppas till och svartarbetet stoppas. I dag presenterar vi socialdemokrater ett konkret åtgärdspaket för bekämpning av det skattefusk som årligen kostar samhället 130 miljarder kronor. Bland annat måste man täppa till hålen i bolagsbeskattningen som riskerar beröva staten 50 miljarder kronor årligen i uteblivna skatteintäkter. Nya regler måste också införas för att stoppa svartarbete och felaktig skatteredovisning i många företag. Regeringen fortsätter med att försöka bekämpa fusk inom de sociala förmånssystemen. Men man låtsas inte om det mångdubbelt större skattefusket. Det skriver socialdemokraternas ekonomisk - politiske talesman Thomas Östros och gruppledaren för socialdemokraterna i skatteutskottet Lars Johansson.”

“Socialdemokratins prioritering är mycket tydlig: vi väljer välfärden - förskola, omsorg, skola och vård - framför stora skattesänkningar för dem som tjänar mest. Vi ser med oro på att den borgerliga regeringens politik eroderar den skattebas som är grunden för finansieringen av vår gemensamma välfärd.

Samtidigt som basen för välfärden undermineras är regeringen helt passiv inför det skattefusk som årligen kostar samhället 130 miljarder kronor.

Den borgerliga regeringens politik handlar i grund och botten om att vidga klyftorna mellan människor. Bara den senaste budgetpropositionen innebär att de fyra tiondelar av befolkningen som tjänar minst får det sämre, medan den tredjedel av befolkningen som tjänar mest får 70 procent av alla inkomstförstärkningar. Det är en orättvis politik som går ut över kvaliteten i välfärden.

Vi socialdemokrater har andra ambitioner. Vi vill investera i rättvisa och välfärd. Det är så Sverige kan konkurrera i den globala ekonomin. Vi vill investera i läxläsning för skolbarnen, fler högskoleplatser, bristyrkesutbildningar för arbetslösa, mer resurser till forskning och exportstöd till svenska företag.

Men än mer skulle kunna göras om vi skulle komma tillrätta med fusket som finns inom förmånssystemen såväl som inom skattesystemet. I dag beräknas Sverige varje år gå miste om 20 miljarder kronor på grund av felaktiga utbetalningar av förmåner. Detta är fullständigt oacceptabelt.

Den socialdemokratiska regeringen tog förra mandatperioden initiativ för att komma till rätta med felaktigheterna inom förmånssystemen. Den borgerliga regeringen har fortsatt detta arbete, vilket är bra. Men lika allvarligt - och i kronor väsentligt mer omfattande - är att Sverige varje år går miste om 130 miljarder kronor i uteblivna skatteintäkter. Här har regeringen varit påfallande passiv.

Regeringens passivitet inför skattefusket är obegripligt. Ett mer effektivt bekämpande av skattefusket skulle ge mycket omfattande resurser till samhället. Resurser som kan användas till att investera i välfärden.

Vi socialdemokrater anser att alla former av fusk ska bekämpas lika ihärdigt. Därför presenterar vi nu ett sjupunktsprogram för bekämpning av skattefusk, som ett komplement till de åtgärder som redan bedrivs för att bekämpa förmånsfusket:

Regeringen bör redan i vårens tilläggsbudget tillföra Skatteverket resurser för att bekämpa fusk och brottslighet. Resurserna ska användas för att anställa kvalificerade utredare som i huvudsak ska rikta in sig på att komma tillrätta med stora skatteundandraganden. I vår budgetmotion från i höstas föreslog vi att Skatteverket borde få ökade anslag med 60 miljoner kronor.

En aktuell dom från Regeringsrätten som urholkar bolagsskatten innebär att staten riskerar att förlora uppemot 60 miljarder kronor per år i uteblivna skatteintäkter. Vi kräver att regeringen omedelbart agerar för att täppa till hålen i bolagsbeskattningen. I detta sammanhang bör det övervägas att skärpa skatteflyktslagen.

Gör ekobrott och skattefusk till en viktig punkt på vår agenda under Sveriges år som ordförande i EU. Hantera gemensamma problem som skatteparadis, uppgiftsutlämning från enskilda stater och andra internationella skattefrågor. I dag beräknas 11 300 miljarder dollar vara placerade i skatteparadis. Det finns mycket pengar att hämta på detta håll.

Ta initiativ för att samtliga stater inom EU ska omfattas av Sparandedirektivets informationsplikt samt att direktivet även ska gälla för juridiska personer. Sparandedirektivet innebär att privatpersoners ränteinkomster ska beskattas i de länder där personen är bosatt, och inte där pengarna är placerade. I dag omfattas dock inte alla länder i EU av informationsutbytet, och inte heller alla juridiska personer.

Det är få saker som upplevs så orättvist för företag än att ha blivit utslagna från marknaden av en konkurrent som inte betalar sina skatter och avgifter. Rättvisa regler som följs av alla är viktigt för en fungerande marknadsekonomi. Därför föreslår vi också:

Att kassaregister ska omcertifieras vid ägarbyte för att på så sätt klargöra ansvarsförhållanden vid eventuella felaktigheter. Även kortläsare ska integreras i kassaregistren. Detta för att skydda köparen vid ägarbytet och öka tillförlitligheten i kontrollen.

Att det framgångsrika systemet med personalliggare utvidgas till bygg-, taxi- och tvätteribranscherna. Genom personalliggare i frisörs- och restaurangbranschen har svartarbetet minskat.

Att arbetsgivare varje månad redovisar den individuella skatt de betalar in för sina anställda, i stället för att som i dag göra inbetalningar som en klumpsumma. En individuell redovisning underlättar för Skatteverket att upptäcka om arbetsgivaren betalar in för lite skatt.

För varje procent som skattebortfallet minskar ökar den offentliga sektorns intäkter med en dryg miljard kronor. Det innebär att stora satsningar kan göras på de områden i välfärden där förstärkningar behöver göras.

För varje dag som går utan att några åtgärder vidtas förlorar samhället stora intäkter. Den borgerliga regeringen bör därför ta del av våra initiativ och presentera en åtgärdskatalog redan till vårpropositionen.
Thomas Östros
Lars Johansson “

DN 080412:

Kvalitet är ordet

“ETT TAG VAR DET effektivitet som gällde, sedan kom valfrihet i ropet, och nu är det kvalitet som - för att tala i modetermer - verkar vara det nya svarta inom politiken.

Moderaterna ska göra kvaliteten i välfärden till huvudfråga i nästa riksdagsval, kristdemokraterna i Stockholms läns landsting betonar kvaliteten när de förändrar upphandlingsrutinerna för äldrevård, och inom socialdemokratin finns en gryende insikt om behovet av att fokusera mer på de offentligfinansierade verksamheternas kvalitet snarare än deras driftsform.

Om arbetslinjen och utanförskapet var 2006 års ord, kommer de att ersättas av kvalitet år 2010. Därmed hamnar sannolikt svensk välfärdsproduktion i nästa valrörelses centrum, i stället för trygghetssystemen som förra gången.

1990-talskrisen medförde fokus på effektivitetshöjningar, som var nödvändiga för att pengarna inte räckte. Samtidigt kom valfrihet att bli ett viktigt honnörsord. Fler aktörer och ökad affärsmässighet antogs främja båda dessa målsättningar.

I DAG VET VI ATT betoningen av effektivitet i denna servicebransch inte alltid uppskattats av medborgarna. Dessutom är valfriheten ofta en chimär, eftersom efterfrågan på till exempel äldreboenden är större än utbudet. Man får vara glad att bli erbjuden en plats över huvud taget. Samma sak inom barnomsorgen. Eftersom kostnaderna inte tillåts skena i väg, blir valfriheten ofta en rent teoretisk möjlighet, eller ett val mellan lång kötid och näst-bästa-lösningar.

Efter mängder av bolagiseringar, privatiseringar, konkurrensutsättningar och entreprenader i offentlig verksamhet, uppfattar medborgarna fortfarande att det finns brister i den offentligfinansierade välfärden. Enligt Sveriges Kommuner och landstings färska opinionsundersökning är de redan hårt beskattade svenskarna beredda att betala ännu mer i skatt, bara pengarna går till ökad service och kvalitet i välfärden. Är vi omättliga på offentlig service? Eller har alla dessa genomgripande förändringar missat något?

Brukarna efterfrågar någonting som kallas kvalitet. Inom offentligfinansierad verksamhet brukar det handla om bland annat tid och bemötande. Men olika politiker fyller begreppet med eget innehåll.

Från borgerligt håll finns en förkärlek för att sätta likhetstecken mellan kvalitet och valfrihet. Man hoppas och tror att en rikedom av icke-offentligt utförda verksamheter automatiskt ska ge bättre kvalitet. Men medan möjligheten att kunna välja utförare av en tjänst säkert ibland bidrar till ökad livskvalitet, säger den inte nödvändigtvis något om kvaliteten på själva tjänsten.

ÄLDRE- OCH FOLKHÄLSOMINISTER Maria Larsson tog nyligen emot en utredning med förslag på en ny lag som ska främja valfrihet för dem som behöver handikapp- eller äldreomsorg, hälso- eller sjukvårdstjänster. Valfrihetsansträngningarna frikopplas intressant nog från strävandena efter ökad effektivitet. I stället framhåller Larssons partikamrater i Stockholms läns landsting att ökad kvalitet är främsta skälet till att man vill ha nya regler. Lägsta pris ska inte behöva vara avgörande när kommuner och landsting gör upphandlingar. I stället ska kostnadsnivån slås fast från början, och kombineras med en kravlista.

Även Fredrik Reinfeldts moderater verkar trots fortsatta skattesänkningar vara inne på att kvalitet fordrar mer än bara valfrihet. Sannolikt behövs mer pengar också. Kvalitet före effektivitet.

En socialdemokrati som vill återställa förändringarna i a-kassan och sjukförsäkringen kan få svårt att matcha ett sådant penningregn. Men samtidigt håller socialdemokraterna på att lära sig att fetast anslag inte alltid räcker som politiskt budskap. Det gäller att ha något att säga om verksamheternas innehåll också.

Till exempel har socialdemokraterna i Värmdö kommun föreslagit införandet av så kallade kvalitetsval i hemtjänsten. Tanken är att brukarna ska kunna ha egna önskemål om vilka sysslor hemtjänstpersonalen ska utföra inom den anslagna tiden i hemmet.

YTTERLIGARE INSPIRATION kan man kanske hämta ifrån Norge. I 120 norska kommuner sker ett omfattande reformarbete i syfte att höja kvaliteten i välfärdstjänsterna. Projekten bygger på att alla anställda rimligen har idéer om vad som kan förbättras i den verksamhet där de jobbar. Det gäller bara att skapa en miljö där de vågar föra fram sina förslag. Drivande kraft är Fagforbundet, som organiserar personal i offentlig sektor.

Kan det var så enkelt att ökad tillit till de anställda är den pusselbit som hittills fattats i Sverige? I så fall har (s) en chans att ro hem kvalitetsdebatten, även om (m) skulle ta initiativet när det gäller pengar. När arbetarklassens och medelklassens intressen sammanfaller, brukar socialdemokraterna vara svårslagna.

Moderaterna vill ha en repris på förra valrörelsens upplägg. Då stod jobb mot "bidrag" i debatten. Den här gången kan det bli välfärdens kvalitet mot "bidrag".

Frågan är om (s) kan ta sig ur den fällan.

Lotta Fogde

Fd statssekreterare (s) och fristående kolumnist i Dagens Nyheter.”

Vänsterpartiet.

Partistyrelsens förslag till kongressuttalande 080216 vid kongressen den 6-8 juni 08.

Ett parti i förändring

Vi vill vara del av en rörelse som ger människor kraft att förändra sin vardag. Vi vet att det är tillsammans som vi blir starka nog att förändra samhället. För oss är solidaritet, rättvisa och jämlikhet grundvalar i arbetet för en bättre värld. Det handlar om allt från att arbeta för gatljus vid busshållplatsen till att bekämpa krig och förtryck. Vi vill möta och samarbeta med människor som vill förändra sin verklighet.

Samhällsutvecklingen i Sverige och övriga världen går mot att människor upplever en alltstörre otrygghet och oro för framtiden. Denna upplevelse har sitt ursprung i att välfärdenmonteras ner, arbetsmarknaden blir osäker och främlingsfientlighet underblåses. Den för-stärks även av hoten mot välfärden från klimatförändringarna, den fortsatta utarmningen av våraekosystem och av en orättvis världsordning som skapar krig och konflikter. Den härutvecklingen är det största hindret för människors möjlighet att tillsammans bygga ett solidariskt sahälle.

Ett parti i vardagen
Vänsterpartiet är ett parti i förändring. Vi omprövar arbetsformer och utvecklar vår egenpolitik. Det innebär inte att vår politik har varit dålig, men förutsättningarna för politikenförändras hela tiden. Vänsterpartiet behöver tänka och arbeta annorlunda i framtiden. Detta kan innebära att vi behöver ompröva politiken utan att tumma på våra grundläggande utgångspunkter och värderingar.

Vi är på många områden det enda parti som tydligt driver en politik som både gynnar de flesta och har ett starkt folkligt stöd. Vi vet att en

majoritet i Sverige är beredd att betala mer i skatt om den går till att stärka välfärden. Ändå är stödet för vänsterpartiet alltför svagt. Det finns flera skäl till detta. Vänsterpartiet har inte lyckats formulera denna politik på ett sätt som människor känner igen sig i. Många människor har haft en bild av vänsterpartiet som hindrar dem från att ta till sig vårt budskap, aktivera sig i och rösta på vänsterpartiet. Våra motståndare har enkelt kunnat utmåla oss som gammalmodiga, lite tråkiga och defensiva.

Vi vet förstås att bilden av vänsterpartiet som sprids stämmer dåligt överens med verkligheten, men det är ändå bilden de flesta ser. Vårt parti har använt för lite tid och kraft för att finnas i människors vardag och det har inneburit att vi också framstått som förvaltare av den rådande ordningen. Vi har skickliga parlamentariker, vilket vi ska vara stolta över. Men det räcker inte att vara bra på att skriva motioner om inte människor känner till vad vi vill och varför.

Vi ska vara ett lyssnande parti. Tillsammans med andra människor ska vi på arbetsplatser, skolor och i bostadsområden identifiera problem och formulera lösningar. Genom att vi finns i människors vardag och lyssnar på åsikter och förslag utvecklas och förändras vår politik. Det gör att vi, tillsammans med andra, får ökad kraft att förändra.

Ett parti i opposition

Valresultatet var ett misslyckande och en besvikelse. Våra egna misstag och en lyckad strategi från högeralliansen att berätta en historia som många kände igen, ledde till regeringsskiftet. Trots detta är opinionen mot högerpolitiken nu mycket stark.

Det behövs ett radikalt vänsteralternativ. Samtidigt vet vi att vi inte kommer att kunna förändra politiken ensamma. Därför deltar vi aktivt i organiserandet av motståndet tillsammans med folkrörelser, fackföreningar, organisationer och enskilda som tröttnat på högerpolitiken.
I frågor där de andra oppositionspartierna är överens med oss ställer vi gemensamma krav. I några frågor – som motståndet mot en nyliberal ekonomisk politik – står vänsterpartiet ensamt för oppositionen. I andra – som motståndet mot privatiseringar, avregleringar och utförsäljningar – är vi tydligast av oppositionspartierna. Vår uppgift är då inte att kompromissa med andra för att bli eniga inom oppositionen.

Några områden framstår i dagsläget som de allra mest angelägna när det gäller att forma ett realistiskt och visionärt alternativ till den borgerliga politik vi ser. Vänsterpartiet väljer en utbyggd och moderniserad välfärd framför skattesänkningar och privatiseringar. Det finns en risk att en ny majoritet 2010 låter ramarna för framtidens välfärd bestämmas av högeralliansens skattesänkningar. Vi menar istället att skatterna, framför allt på höga inkomster och förmögenheter, måste öka för att finansiera barnoch äldreomsorg, utbildning, sjukvård, kollektivtrafik och bra sociala försäkringar för alla. Samhällets resurser måste i större utsträckning användas till gemensamma lösningar.

Vi vägrar att acceptera att människor far illa när det finns ett överflöd av resurser i samhället. Vi vill styra resurser från överklassens lyxkonsumtion och ökande förmögenheter till reformer som ökar den generella välfärden och minskar skillnaderna i livsvillkor mellan människor. Vi vill investera för en hållbar social och ekologisk utveckling. Vi vet att Sverige är ett rikt land och att varje påstående om motsatsen görs för att försvåra radikala förändringar. Detta gör att vi står för den mest ansvarsfulla ekonomiska politiken där kostnader inte lämpas över till kommande generationer.

Rätten till arbete och egen försörjning är grundläggande i vår politik. Med ökad ekonomisk rättvisa skapas nya arbetstillfällen. Satsningar på vår gemensamma offentliga sektor och på ny energioch miljöteknik är exempel på sektorer som både ger nya jobb och medverkar till hållbar social och ekologisk utveckling.

Kvinnors vardag präglas av otrygghet och försämrade villkor, samtidigt som antifeministiska krafter växer sig allt starkare. Som femi-

nistiskt parti kämpar vi för kvinnors rätt till egen försörjning och till sin egen kropp. Vi arbetar för höjda löner till kvinnor, rätt till heltid och arbetstidsförkortning. Vi bekämpar våld mot kvinnor och värnar rätten till fri abort.

Klimatproblemen är orsakade av människan och kan lösas av människan. Ett rättvist klimatutrymme för alla medborgare i världen ska vara utgångspunkten. Sverige ska vara ett föregångsland i den klimatomställning som är nödvändig i hela världen. Det krävs mer av gemensamma lösningar för transporter av både människor och varor. Miljöhänsyn ska vara överordnade marknadshänsyn.

Kunskap och bildning ska vara till för alla. Dagens system går mot att i allt högre utsträckning sortera elever och stänga dörrar för framtiden. Privatiseringen av skolan förstärker denna utveckling. Tillgången till och möjligheterna att utöva kultur måste vara en rättighet för alla. Vård ska ges efter behov och inte utifrån vad man har råd att efterfråga.

Fackföreningsrörelsen tappar medlemmar och solidariteten i akassesystemet urholkas samtidigt som arbetslösa bestraffas och klasskillnaderna ökar. När konjunkturen viker kommer konsekvenserna av den förda politiken att bli katastrofala för många människor. Fackens roll och kollektivavtalens ställning måste stärkas. Det är en uppgift för helaarbetarrörelsen.

EGdomstolens avgörande i Vaxholmsmålet visar att i EU är den inre marknadens regler viktigare än sociala och fackliga rättigheter. Lägre löner och sämre anställningsvillkor blir ett konkurrensmedel. EU är i grunden ett nyliberalt projekt som försvårar kampen för rättvisa och välfärd. Sveriges agerande i EU har alltför ofta präglats av undfallenhet. Det bästa för solidariteten och demokratin vore att Sverige stod fri från EU. Vi vill återföra makt till medlemsländerna och vi kräver att det är medborgarna som i en folkomröstning om EU:s nya fördrag ska avgöra EU:s framtida utveckling.

USA:s ambitioner att styra och kontrollera världen förskräcker. Militärt våld, krig ochockupation är metoder som används för att garantera USA:s intressen. EU agerar på liknande sätt i världen, till skydd för sina intressen. Den underdånighet som präglade den förra socialdemokratiska regeringens förhållande till denna utveckling har under den borgerliga regeringen övergått till ett direkt stöd till USA:s ambitioner att styra världen. Sverige behöver en självständig och radikal utrikespolitik som försvarar folkrätten. Alliansfriheten måste återupprättas och Sverige bli en tydlig röst för global rättvisa.

Ett demokratiskt parti

Vänsterpartiet menar allvar med att demokrati och mänskliga rättigheter inte är förhandlingsbara. Det finns exempel på att avsaknaden av demokratiska fri- och rättigheter ursäktats i länder som kallar sig socialistiska.

Vänsterpartiet är en del av en europeisk vänstertradition som sedan länge slutgiltigt gjort upp med de odemokratiska idéer som framförts i namn av socialism och kommunism. För oss finns inga dubbla måttstockar. Vår socialism är alltid förenad med demokrati och en allomfattande respekt för mänskliga rättigheter. Mötesfrihet, organisationsfrihet, strejkrätt, yttrandefrihet samt allmänna, fria och hemliga val är nödvändiga beståndsdelar i varje demokratiskt samhälle. Vänsterpartiet står upp för de mänskliga rättigheterna oavsett var, när eller med vilka motiv de kränks och inskränks.

FN: s deklaration om de mänskliga rättigheterna behandlar inte enbart demokratiska fri och rättigheter. Lika stor vikt läggs vid sociala framsteg, förbättrade levnadsvillkor och mäns och kvinnors lika rättigheter. Det innebär att rätten till arbete, utbildning, bostad, vård, omsorg och kultur är nödvändiga för ett människovärdigt liv och ett demokratiskt samhälle.

Ett parti som förändrar

Högeralliansens framgångar i valet 2006 förklaras ofta med att de gick fram med ettgemensamt program för de flesta frågor och tydligt visade

att de ville regera tillsammans. En sådan förklaring bortser helt från att många röstade borgerligt för att bli av med en impopulär socialdemokratisk regering och statsminister. Högern lyckades göra förändring till ett självändamål för många.

När vi studerar vänsterns framgångar i andra länder finns det några gemensamma drag. För det första kan vi konstatera att en vänster som inte utgör ett alternativ ofta förlorar sympatier i stället för att vinna nya väljare. Det finns inga särskilt starka skäl att rösta på en vänster som inte i grunden vill förändra någonting. Entusiasmen för ett vänsterprojekt som bara handlar om hur skickliga partierna är på att regera blir lätt begränsad. För det andra kan vi konstatera att det krävs starka och radikala vänsterpartier för att förmå socialdemokratin att stå för en politik som förändrar samhället. Vänsterpartier som själva söker sig mot mitten legitimerar socialdemokratins vandring högerut och försvårar den nödvändiga omprövningen inom arbetarrörelsen. På motsvarande sätt kan vi se hur vänsterpartier växer när de vågar stå för entydlig vänsterpolitik och får inflytande när de lyckas pressa socialdemokratin till radikalisering.

Det finns starka krafter som motarbetar en rödgrön, socialistisk och feministisk politik. Men vi vet att om vi är tillräckligt många som organiserar oss och ställer krav på förändringar så blir de också möjliga att genomföra.

Ministerposter har inget egenvärde för oss. Avgörande är alltid vilken politik som blirresultatet av vårt arbete. För att kunna förändra eftersträvar vi makt att genomföra den politik vi står för. Om vi kan skapa en majoritet för en tydlig vänsterpolitik efter valet 2010 är vänsterpartiet ett självklart regeringsparti.

Men vår uppgift varken börjar eller slutar där. Vi skiljer oss från andra partier i det att vi inte bara vill lappa och laga ett orättvist samhällssystem. Vi vill i grunden förändra det. Vi vill skapa ett annat samhälle och en bättre värld.

Observera

Det som står om jobbavdrag och avgifter och skatter och bidrag för dem med låga inkomster.

Sidorna 206-222

208 Sven Wimnell 070608: En påminnelse om skatter och bidrag.
212 Finansministern om ny skattereform.
212 Jobbavdraget.
213 En jämförelse grundavdrag - jobbavdrag.
214 Exempel på andra jobbavdrag.
216 Jobbavdragen är dåliga i fördelningspolitik.
216 Förvärvsarbetandes extrakostnader p g a arbetet.
217 Förslag om ändring av jobbavdrag och TV-avgift. Förslag om bostadsbidrag för barnlösa.
218 Skattelättnaderna : bör bedömas med hänsyn till levnadskostnaderna.
219 Pensionärer med låga inkomster.
220 TV-licensen.
220 Bostadsbidrag för barnlösa hushåll med låga inkomster. Förslag
221 Bostadsbidrag till icke-pensionärer utan barn. 2006. Förslag.

Sidorna314-321

317 Skattelättnaderna: bör bedömas med hänsyn till levnadskostnaderna.
318 Icke-pensionärer med höga inkomster och ensampensionärer med låga pensioner.
319 2008. Ensam pensionär född 1937 eller tidigare.
320 I samband med småhus finns två sätt att bo
321 Bostadstilägg 2008 för ensam pensionär 65 år och äldre.

Sidorna 322-338

Sven Wimnell: Utredningar om skatter o d.

Skattetabeller för beräkning av skatteavdrag för år 2008

Arbetsgivare gör skatteavdrag vid varje löneutbetalning. Huvudarbetsgivaren, dvs. den som normalt betalar ut högsta inkomsten, gör skatteavdrag enligt tabell eller enligt beslut från Skatteverket. På sidoinkomster görs skatteavdrag med 30 %. Pensionsutbetalare jämställs med arbetsgivare.

I de lägsta inkomstskikten blir skatteavdraget större om allmän pensionsavgift ska betalas på inkomsten. Denna avgift betalas av personer som är födda 1938 eller senare. Skattereduktionen för arbetsinkomster (jobbskatteavdraget) påverkar också kolumnindelningen eftersom storleken på reduktionen är beroende av om du är över eller under 65 år vid inkomstårets ingång och också av hur stora inkomsterna är.

Tabellen har därför indelats i fem kolumner. Samma skatteavdrag kan förekomma i vissa inkomstskikt i fler än en kolumn.

Kolumnindelning

Kolumn 1
avser löner, arvoden och liknande ersättningar till dig som är född 1943 eller senare. Allmän pensionsavgift ska betalas och inkomsten ger rätt till skattereduktion för arbetsinkomst (jobbskatteavdrag)

Kolumn 2
avser inkomster (t.ex. pensioner) som det inte ska betalas allmän pensionsavgift på och inte ger rätt till någon skattereduktion för arbetsinkomst (jobbskatteavdrag)

Kolumn 3
avser löner, arvoden och liknande ersättningar till dig som är född 1942 eller tidigare, men inte tidigare än 1938. Allmän pensionsavgift ska betalas och inkomsten ger rätt till en högre skattereduktion för arbetsinkomst (jobbskatteavdrag) än enligt kolumn 1

Kolumn 4
avser löner, arvoden och liknande ersättningar till dig som är född 1937 eller tidigare. Allmän pensionsavgift ska därför inte betalas. Inkomsten ger samma rätt till skattereduktion för arbetsinkomst (jobbskatteavdrag) som enligt kolumn 3

Kolumn 5
avser andra pensionsgrundande ersättningar än löner m.m., t.ex. ersättning från arbetslöshetskassa och egen arbetsskadelivränta, till dig som är född 1938 eller senare. Allmän pensionsavgift ska betalas på inkomsten men denna ger inte någon rätt till skattereduktion för arbetsinkomst (jobbskatteavdrag).

Kolumn 1 avser alltså den vanliga förvärvsarbetande med rätt till jobbavdrag.
Kolumn 2 avser vanliga pensionärer.

Inkomstår 2008
Tabell 33
Skatteavdrag för månadslön

Lön kr Preliminär skatt för kolumn

Lön kr	1	2	3	4	5
1 - 1400	0	0	0	0	0
1401 - 1500	108	16	108	0	108
1501 - 1600	110	49	110	1	110
1601 - 1700	119	82	119	3	119
1701 - 1800	129	115	129	4	129
1801 - 1900	138	148	138	5	148
1901 - 2000	148	181	148	6	181
2001 - 2100	157	214	157	7	214
2101 - 2200	159	247	159	9	247
2201 - 2300	168	280	168	10	280
2301 - 2400	178	313	178	11	313
2401 - 2500	187	346	187	12	346
2501 - 2600	197	379	197	13	379
2601 - 2700	206	412	206	15	412
2701 - 2800	216	445	216	16	445
2801 - 2900	217	478	217	17	478
2901 - 3000	226	511	226	18	511
3001 - 3100	236	544	236	19	544
3101 - 3200	246	577	246	21	577
3201 - 3300	255	610	255	22	610
3301 - 3400	265	643	265	23	643
3401 - 3500	266	668	266	24	668
3501 - 3600	275	695	275	25	695
3601 - 3700	284	720	284	26	720
3701 - 3800	293	748	293	27	748
3801 - 3900	303	775	303	28	775
3901 - 4000	312	800	312	29	800
4001 - 4100	313	827	313	30	827
4101 - 4200	322	852	322	31	852
4201 - 4300	335	880	332	32	880
4301 - 4400	361	907	341	33	907
4401 - 4500	387	932	350	33	932
4501 - 4600	414	959	359	34	959
4601 - 4700	440	984	360	35	984
4701 - 4800	467	1012	370	36	1012
4801 - 4900	493	1039	379	37	1039
4901 - 5000	519	1064	388	38	1064
5001 - 5100	546	1091	398	39	1091
5101 - 5200	572	1116	407	40	1116
5201 - 5300	599	1144	416	41	1144
5301 - 5400	625	1171	417	42	1171
5401 - 5500	651	1196	426	43	1196
5501 - 5600	678	1223	436	44	1223
5601 - 5700	704	1248	445	45	1248
5701 - 5800	731	1276	454	46	1276
5801 - 5900	757	1303	464	47	1303
5901 - 6000	783	1328	465	48	1328
6001 - 6100	810	1355	474	49	1355
6101 - 6200	836	1380	483	71	1380
6201 - 6300	863	1408	492	98	1408
6301 - 6400	889	1435	502	124	1435
6401 - 6500	915	1460	511	150	1460
6501 - 6600	942	1487	512	177	1487
6601 - 6700	968	1512	521	203	1512
6701 - 6800	995	1540	531	230	1540
6801 - 6900	1021	1567	540	256	1567
6901 - 7000	1047	1592	549	282	1592
7001 - 7100	1074	1619	558	309	1619
7101 - 7200	1100	1644	559	335	1644
7201 - 7300	1127	1672	569	362	1672
7301 - 7400	1153	1699	578	388	1699
7401 - 7500	1179	1724	587	414	1724
7501 - 7600	1206	1751	597	441	1751
7601 - 7700	1232	1776	606	467	1776
7701 - 7800	1259	1804	615	494	1804
7801 - 7900	1285	1831	616	520	1831
7901 - 8000	1311	1856	625	546	1856
8001 - 8100	1338	1883	635	573	1883
8101 - 8200	1364	1908	644	599	1908
8201 - 8300	1391	1936	653	626	1936
8301 - 8400	1417	1963	663	652	1963
8401 - 8500	1443	1988	678	678	1988
8501 - 8600	1470	2015	705	705	2015
8601 - 8700	1496	2040	731	731	2040
8701 - 8800	1523	2068	758	758	2068
8801 - 8900	1549	2095	784	784	2095
8901 - 9000	1575	2120	810	810	2120
9001 - 9100	1602	2147	837	837	2147
9101 - 9200	1628	2172	863	863	2172
9201 - 9300	1655	2200	890	890	2200
9301 - 9400	1687	2233	922	922	2233
9401 - 9500	1719	2266	954	954	2266
9501 - 9600	1751	2299	986	986	2299
9601 - 9700	1783	2332	1018	1018	2332
9701 - 9800	1815	2365	1050	1050	2365
9801 - 9900	1847	2398	1082	1082	2398
9901 - 10000	1879	2431	1114	1114	2431
10001 - 10100	1910	2464	1146	1146	2464
10101 - 10200	1942	2497	1178	1178	2497
10201 - 10300	1974	2530	1209	1209	2530
10301 - 10400	2006	2563	1241	1241	2563
10401 - 10500	2038	2596	1273	1273	2596
10501 - 10600	2070	2629	1305	1305	2629
10601 - 10700	2102	2664	1337	1337	2664
10701 - 10800	2134	2700	1369	1369	2700
10801 - 10900	2166	2736	1401	1401	2736
10901 - 11000	2198	2772	1434	1434	2772
11001 - 11100	2230	2807	1466	1466	2807
11101 - 11200	2263	2846	1498	1498	2846
11201 - 11300	2295	2882	1530	1530	2882
11301 - 11400	2327	2917	1562	1562	2917
11401 - 11500	2359	2953	1594	1594	2953
11501 - 11600	2391	2989	1626	1626	2989
11601 - 11700	2423	3027	1658	1658	3027

11701 - 11800 2455 3063 1690 1690 3063
11801 - 11900 2487 3099 1722 1722 3099
11901 - 12000 2519 3135 1754 1754 3135
12001 - 12100 2551 3170 1786 1786 3170
12101 - 12200 2583 3209 1818 1818 3209
12201 - 12300 2615 3245 1851 1851 3245
12301 - 12400 2647 3280 1883 1883 3280
12401 - 12500 2680 3316 1915 1915 3316
12501 - 12600 2712 3352 1947 1947 3352
12601 - 12700 2744 3390 1979 1979 3390
12701 - 12800 2776 3426 2011 2011 3426
12801 - 12900 2808 3462 2043 2043 3462
12901 - 13000 2840 3498 2075 2075 3498
13001 - 13100 2872 3533 2107 2107 3533
13101 - 13200 2904 3572 2139 2139 3572
13201 - 13300 2936 3608 2171 2171 3608
13301 - 13400 2968 3643 2203 2203 3643
13401 - 13500 3000 3679 2235 2235 3679
13501 - 13600 3032 3715 2267 2267 3715
13601 - 13700 3064 3753 2300 2300 3753
13701 - 13800 3096 3789 2332 2332 3789
13801 - 13900 3129 3825 2364 2364 3825
13901 - 14000 3161 3861 2396 2396 3861
14001 - 14100 3193 3896 2428 2428 3896
14101 - 14200 3225 3935 2460 2460 3935
14201 - 14300 3257 3971 2492 2492 3971
14301 - 14400 3289 4006 2524 2524 4006
14401 - 14500 3321 4042 2556 2556 4042
14501 - 14600 3353 4078 2588 2588 4078
14601 - 14700 3385 4116 2620 2620 4116
14701 - 14800 3417 4152 2652 2652 4152
14801 - 14900 3449 4188 2684 2684 4188
14901 - 15000 3481 4224 2716 2716 4224
15001 - 15100 3513 4259 2748 2748 4259
15101 - 15200 3545 4298 2781 2781 4298
15201 - 15300 3578 4334 2813 2813 4334
15301 - 15400 3610 4369 2845 2845 4369
15401 - 15500 3642 4405 2877 2877 4405
15501 - 15600 3674 4441 2909 2909 4441
15601 - 15700 3706 4479 2941 2941 4479
15701 - 15800 3738 4515 2973 2973 4515
15801 - 15900 3770 4551 3005 3005 4551
15901 - 16000 3802 4587 3037 3037 4587
16001 - 16100 3834 4622 3069 3069 4622
16101 - 16200 3866 4661 3101 3101 4661
16201 - 16300 3898 4697 3133 3133 4697
16301 - 16400 3930 4732 3165 3165 4732
16401 - 16500 3962 4768 3197 3197 4768
16501 - 16600 3994 4804 3229 3229 4804
16601 - 16700 4027 4842 3262 3262 4842
16701 - 16800 4059 4878 3294 3294 4878
16801 - 16900 4091 4914 3326 3326 4914
16901 - 17000 4123 4950 3358 3358 4950
17001 - 17100 4155 4985 3390 3390 4985
17101 - 17200 4187 5024 3422 3422 5024
17201 - 17300 4219 5060 3454 3454 5060
17301 - 17400 4251 5095 3486 3486 5095
17401 - 17500 4283 5131 3518 3518 5131
17501 - 17600 4315 5167 3550 3550 5167
17601 - 17700 4347 5205 3582 3582 5205
17701 - 17800 4379 5241 3614 3614 5241
17801 - 17900 4411 5277 3646 3646 5277
17901 - 18000 4443 5313 3678 3678 5313
18001 - 18100 4475 5348 3711 3711 5348
18101 - 18200 4508 5387 3743 3743 5387
18201 - 18300 4540 5423 3775 3775 5423
18301 - 18400 4572 5458 3807 3807 5458
18401 - 18500 4604 5494 3839 3839 5494
18501 - 18600 4636 5530 3871 3871 5530
18601 - 18700 4668 5568 3903 3903 5568
18701 - 18800 4700 5604 3935 3935 5604
18801 - 18900 4732 5640 3967 3967 5640
18901 - 19000 4764 5676 3999 3999 5676
19001 - 19100 4796 5711 4031 4031 5711
19101 - 19200 4828 5750 4063 4063 5750
19201 - 19300 4860 5786 4095 4095 5786
19301 - 19400 4892 5821 4127 4127 5821
19401 - 19500 4924 5857 4160 4160 5857
19501 - 19600 4956 5893 4192 4192 5893
19601 - 19700 4989 5931 4224 4224 5931
19701 - 19800 5021 5967 4256 4256 5967
19801 - 19900 5053 6003 4288 4288 6003
19901 - 20000 5085 6039 4320 4320 6039
20001 - 20200 5149 6113 4384 4384 6113
20201 - 20400 5213 6184 4448 4448 6184
20401 - 20600 5277 6256 4512 4512 6256
20601 - 20800 5341 6330 4577 4577 6330
20801 - 21000 5406 6402 4641 4641 6402
21001 - 21200 5470 6476 4705 4705 6476
21201 - 21400 5534 6547 4769 4769 6547
21401 - 21600 5598 6619 4833 4833 6619
21601 - 21800 5662 6693 4897 4897 6693
21801 - 22000 5726 6765 4961 4961 6765
22001 - 22200 5790 6839 5026 5026 6839
22201 - 22400 5855 6910 5090 5090 6910
22401 - 22600 5919 6982 5154 5154 6982
22601 - 22800 5983 7056 5218 5218 7056
22801 - 23000 6047 7128 5282 5282 7128
23001 - 23200 6111 7202 5346 5346 7202
23201 - 23400 6175 7273 5410 5410 7273
23401 - 23600 6239 7345 5474 5474 7345
23601 - 23800 6304 7419 5539 5539 7419
23801 - 24000 6369 7491 5604 5604 7491
24001 - 24200 6435 7565 5670 5670 7565
24201 - 24400 6501 7636 5736 5736 7636
24401 - 24600 6567 7708 5803 5803 7708
24601 - 24800 6634 7782 5869 5869 7782
24801 - 25000 6700 7854 5935 5935 7854
25001 - 25200 6766 7928 6001 6001 7928
25201 - 25400 6832 7999 6068 6068 7999
25401 - 25600 6899 8071 6134 6134 8071

25601 - 25800	6965	8145	6200	6200	8145
25801 - 26000	7031	8217	6266	6266	8217
26001 - 26200	7097	8291	6333	6333	8291
26201 - 26400	7164	8362	6399	6399	8362
26401 - 26600	7230	8434	6465	6465	8434
26601 - 26800	7296	8508	6531	6531	8508
26801 - 27000	7362	8577	6597	6597	8577
27001 - 27200	7428	8643	6663	6663	8643
27201 - 27400	7494	8709	6729	6729	8709
27401 - 27600	7560	8775	6795	6795	8775
27601 - 27800	7626	8841	6861	6861	8841
27801 - 28000	7692	8907	6927	6927	8907
28001 - 28200	7758	8973	6993	6993	8973
28201 - 28400	7824	9039	7059	7059	9039
28401 - 28600	7929	9143	7164	7164	9143
28601 - 28800	8035	9249	7270	7270	9249
28801 - 29000	8141	9355	7376	7376	9355
29001 - 29200	8247	9461	7482	7482	9461
29201 - 29400	8353	9567	7588	7588	9567
29401 - 29600	8459	9673	7694	7694	9673
29601 - 29800	8565	9779	7800	7800	9779
29801 - 30000	8671	9885	7906	7906	9885
30001 - 30200	8777	9991	8012	8012	9991
30201 - 30400	8883	10097	8118	8118	10097
30401 - 30600	8989	10203	8224	8224	10203
30601 - 30800	9095	10309	8330	8330	10309
30801 - 31000	9201	10415	8436	8436	10415
31001 - 31200	9307	10521	8542	8542	10521
31201 - 31400	9413	10627	8648	8648	10627
31401 - 31600	9519	10733	8754	8754	10733
31601 - 31800	9625	10839	8860	8860	10839
31801 - 32000	9731	10945	8966	8966	10945
32001 - 32200	9837	11051	9072	9072	11051
32201 - 32400	9943	11157	9178	9178	11157
32401 - 32600	10049	11263	9284	9284	11263
32601 - 32800	10155	11369	9390	9390	11369
32801 - 33000	10261	11475	9496	9496	11475
33001 - 33200	10367	11581	9602	9602	11581
33201 - 33400	10473	11687	9708	9708	11687
33401 - 33600	10579	11793	9814	9814	11793
33601 - 33800	10685	11899	9920	9920	11899
33801 - 34000	10791	12005	10026	10026	12005
34001 - 34200	10897	12111	10132	10132	12111
34201 - 34400	11003	12217	10238	10238	12217
34401 - 34600	11109	12323	10344	10344	12323
34601 - 34800	11215	12429	10450	10450	12429
34801 - 35000	11321	12535	10556	10556	12535
35001 - 35200	11427	12641	10662	10662	12641
35201 - 35400	11533	12747	10768	10768	12747
35401 - 35600	11639	12853	10874	10874	12853
35601 - 35800	11745	12959	10980	10980	12959
35801 - 36000	11851	13065	11086	11086	13065
36001 - 36200	11957	13171	11192	11192	13171
36201 - 36400	12063	13277	11298	11298	13277
36401 - 36600	12169	13383	11404	11404	13383
36601 - 36800	12275	13489	11510	11510	13489
36801 - 37000	12381	13595	11616	11616	13595
37001 - 37200	12487	13701	11722	11722	13701
37201 - 37400	12593	13807	11828	11828	13807
37401 - 37600	12699	13913	11934	11934	13913
37601 - 37800	12805	14019	12040	12040	14019
37801 - 38000	12911	14125	12146	12146	14125
38001 - 38200	13017	14231	12252	12252	14231
38201 - 38400	13123	14337	12358	12358	14337
38401 - 38600	13229	14443	12464	12464	14443
38601 - 38800	13335	14549	12570	12570	14549
38801 - 39000	13441	14655	12676	12676	14655
39001 - 39200	13547	14761	12782	12782	14761
39201 - 39400	13653	14867	12888	12888	14867
39401 - 39600	13759	14973	12994	12994	14973
39601 - 39800	13865	15079	13100	13100	15079
39801 - 40000	13971	15185	13206	13206	15185
40001 - 40200	14077	15291	13312	13312	15291
40201 - 40400	14183	15397	13418	13418	15397
40401 - 40600	14289	15503	13524	13524	15503
40601 - 40800	14395	15609	13630	13630	15609
40801 - 41000	14501	15715	13736	13736	15715
41001 - 41200	14607	15821	13842	13842	15821
41201 - 41400	14713	15927	13948	13948	15927
41401 - 41600	14819	16033	14054	14054	16033
41601 - 41800	14925	16139	14160	14160	16139
41801 - 42000	15031	16245	14266	14266	16245
42001 - 42200	15137	16351	14372	14372	16351
42201 - 42400	15250	16464	14485	14485	16464
42401 - 42600	15366	16580	14601	14601	16580
42601 - 42800	15482	16696	14717	14717	16696
42801 - 43000	15598	16812	14833	14833	16812
43001 - 43200	15714	16928	14949	14949	16928
43201 - 43400	15830	17044	15065	15065	17044
43401 - 43600	15946	17160	15181	15181	17160
43601 - 43800	16062	17276	15297	15297	17276
43801 - 44000	16178	17392	15413	15413	17392
44001 - 44200	16294	17508	15529	15529	17508
44201 - 44400	16410	17624	15645	15645	17624
44401 - 44600	16526	17740	15761	15761	17740
44601 - 44800	16642	17856	15877	15877	17856
44801 - 45000	16758	17972	15993	15993	17972
45001 - 45200	16874	18088	16109	16109	18088
45201 - 45400	16990	18204	16225	16225	18204
45401 - 45600	17106	18320	16341	16341	18320
45601 - 45800	17222	18436	16457	16457	18436
45801 - 46000	17338	18552	16573	16573	18552
46001 - 46200	17454	18668	16689	16689	18668
46201 - 46400	17570	18784	16805	16805	18784
46401 - 46600	17686	18900	16921	16921	18900
46601 - 46800	17802	19016	17037	17037	19016
46801 - 47000	17918	19132	17153	17153	19132
47001 - 47200	18034	19248	17269	17269	19248
47201 - 47400	18150	19364	17385	17385	19364
47401 - 47600	18266	19480	17501	17501	19480
47601 - 47800	18382	19596	17617	17617	19596

47801 - 48000	18498	19712	17733	17733	19712
48001 - 48200	18614	19828	17849	17849	19828
48201 - 48400	18730	19944	17965	17965	19944
48401 - 48600	18846	20060	18081	18081	20060
48601 - 48800	18962	20176	18197	18197	20176
48801 - 49000	19078	20292	18313	18313	20292
49001 - 49200	19194	20408	18429	18429	20408
49201 - 49400	19310	20524	18545	18545	20524
49401 - 49600	19426	20640	18661	18661	20640
49601 - 49800	19542	20756	18777	18777	20756
49801 - 50000	19658	20872	18893	18893	20872
50001 - 50200	19774	20988	19009	19009	20988
50201 - 50400	19890	21104	19125	19125	21104
50401 - 50600	20006	21220	19241	19241	21220
50601 - 50800	20122	21336	19357	19357	21336
50801 - 51000	20238	21452	19473	19473	21452
51001 - 51200	20354	21568	19589	19589	21568
51201 - 51400	20470	21684	19705	19705	21684
51401 - 51600	20586	21800	19821	19821	21800
51601 - 51800	20702	21916	19937	19937	21916
51801 - 52000	20818	22032	20053	20053	22032
52001 - 52200	20934	22148	20169	20169	22148
52201 - 52400	21050	22264	20285	20285	22264
52401 - 52600	21166	22380	20401	20401	22380
52601 - 52800	21282	22496	20517	20517	22496
52801 - 53000	21398	22612	20633	20633	22612
53001 - 53200	21514	22728	20749	20749	22728
53201 - 53400	21630	22844	20865	20865	22844
53401 - 53600	21746	22960	20981	20981	22960
53601 - 53800	21862	23076	21097	21097	23076
53801 - 54000	21978	23192	21213	21213	23192
54001 - 54200	22094	23308	21329	21329	23308
54201 - 54400	22210	23424	21445	21445	23424
54401 - 54600	22326	23540	21561	21561	23540
54601 - 54800	22442	23656	21677	21677	23656
54801 - 55000	22558	23772	21793	21793	23772
55001 - 55200	22674	23888	21909	21909	23888
55201 - 55400	22790	24004	22025	22025	24004
55401 - 55600	22906	24120	22141	22141	24120
55601 - 55800	23022	24236	22257	22257	24236
55801 - 56000	23138	24352	22373	22373	24352
56001 - 56200	23254	24468	22489	22489	24468
56201 - 56400	23370	24584	22605	22605	24584
56401 - 56600	23486	24700	22721	22721	24700
56601 - 56800	23602	24816	22837	22837	24816
56801 - 57000	23718	24932	22953	22953	24932
57001 - 57200	23834	25048	23069	23069	25048
57201 - 57400	23950	25164	23185	23185	25164
57401 - 57600	24066	25280	23301	23301	25280
57601 - 57800	24182	25396	23417	23417	25396
57801 - 58000	24298	25512	23533	23533	25512
58001 - 58200	24414	25628	23649	23649	25628
58201 - 58400	24530	25744	23765	23765	25744
58401 - 58600	24646	25860	23881	23881	25860
58601 - 58800	24762	25976	23997	23997	25976
58801 - 59000	24878	26092	24113	24113	26092
59001 - 59200	24994	26208	24229	24229	26208
59201 - 59400	25110	26324	24345	24345	26324
59401 - 59600	25226	26440	24461	24461	26440
59601 - 59800	25342	26556	24577	24577	26556
59801 - 60000	25458	26672	24693	24693	26672
60001 - 60200	25574	26788	24809	24809	26788
60201 - 60400	25690	26904	24925	24925	26904
60401 - 60600	25806	27020	25041	25041	27020
60601 - 60800	25922	27136	25157	25157	27136
60801 - 61000	26038	27252	25273	25273	27252
61001 - 61200	26154	27368	25389	25389	27368
61201 - 61400	26270	27484	25505	25505	27484
61401 - 61600	26386	27600	25621	25621	27600
61601 - 61800	26502	27716	25737	25737	27716
61801 - 62000	26618	27832	25853	25853	27832
62001 - 62200	26734	27948	25969	25969	27948
62201 - 62400	26850	28064	26085	26085	28064
62401 - 62600	26966	28180	26201	26201	28180
62601 - 62800	27082	28296	26317	26317	28296
62801 - 63000	27198	28412	26433	26433	28412
63001 - 63200	27314	28528	26549	26549	28528
63201 - 63400	27430	28644	26665	26665	28644
63401 - 63600	27546	28760	26781	26781	28760
63601 - 63800	27662	28876	26897	26897	28876
63801 - 64000	27778	28992	27013	27013	28992
64001 - 64200	27894	29108	27129	27129	29108
64201 - 64400	28010	29224	27245	27245	29224
64401 - 64600	28126	29340	27361	27361	29340
64601 - 64800	28242	29456	27477	27477	29456
64801 - 65000	28358	29572	27593	27593	29572
65001 - 65200	28474	29688	27709	27709	29688
65201 - 65400	28590	29804	27825	27825	29804
65401 - 65600	28706	29920	27941	27941	29920
65601 - 65800	28822	30036	28057	28057	30036
65801 - 66000	28938	30152	28173	28173	30152
66001 - 66200	29054	30268	28289	28289	30268
66201 - 66400	29170	30384	28405	28405	30384
66401 - 66600	29286	30500	28521	28521	30500
66601 - 66800	29402	30616	28637	28637	30616
66801 - 67000	29518	30732	28753	28753	30732
67001 - 67200	29634	30848	28869	28869	30848
67201 - 67400	29750	30964	28985	28985	30964
67401 - 67600	29866	31080	29101	29101	31080
67601 - 67800	29982	31196	29217	29217	31196
67801 - 68000	30098	31312	29333	29333	31312
68001 - 68200	30214	31428	29449	29449	31428
68201 - 68400	30330	31544	29565	29565	31544
68401 - 68600	30446	31660	29681	29681	31660
68601 - 68800	30562	31776	29797	29797	31776
68801 - 69000	30678	31892	29913	29913	31892
69001 - 69200	30794	32008	30029	30029	32008
69201 - 69400	30910	32124	30145	30145	32124
69401 - 69600	31026	32240	30261	30261	32240
69601 - 69800	31142	32356	30377	30377	32356
69801 - 70000	31258	32472	30493	30493	32472

70001 - 70200	31374	32588	30609	30609	32588
70201 - 70400	31490	32704	30725	30725	32704
70401 - 70600	31606	32820	30841	30841	32820
70601 - 70800	31722	32936	30957	30957	32936
70801 - 71000	31838	33052	31073	31073	33052
71001 - 71200	31954	33168	31189	31189	33168
71201 - 71400	32070	33284	31305	31305	33284
71401 - 71600	32186	33400	31421	31421	33400
71601 - 71800	32302	33516	31537	31537	33516
71801 - 72000	32418	33632	31653	31653	33632
72001 - 72200	32534	33748	31769	31769	33748
72201 - 72400	32650	33864	31885	31885	33864
72401 - 72600	32766	33980	32001	32001	33980
72601 - 72800	32882	34096	32117	32117	34096
72801 - 73000	32998	34212	32233	32233	34212
73001 - 73200	33114	34328	32349	32349	34328
73201 - 73400	33230	34444	32465	32465	34444
73401 - 73600	33346	34560	32581	32581	34560
73601 - 73800	33462	34676	32697	32697	34676
73801 - 74000	33578	34792	32813	32813	34792
74001 - 74200	33694	34908	32929	32929	34908
74201 - 74400	33810	35024	33045	33045	35024
74401 - 74600	33926	35140	33161	33161	35140
74601 - 74800	34042	35256	33277	33277	35256
74801 - 75000	34158	35372	33393	33393	35372
75001 - 75200	34274	35488	33509	33509	35488
75201 - 75400	34390	35604	33625	33625	35604
75401 - 75600	34506	35720	33741	33741	35720
75601 - 75800	34622	35836	33857	33857	35836
75801 - 76000	34738	35952	33973	33973	35952
76001 - 76200	34854	36068	34089	34089	36068
76201 - 76400	34970	36184	34205	34205	36184
76401 - 76600	35086	36300	34321	34321	36300
76601 - 76800	35202	36416	34437	34437	36416
76801 - 77000	35318	36532	34553	34553	36532
77001 - 77200	35434	36648	34669	34669	36648
77201 - 77400	35550	36764	34785	34785	36764
77401 - 77600	35666	36880	34901	34901	36880
77601 - 77800	35782	36996	35017	35017	36996
77801 - 78000	35898	37112	35133	35133	37112
78001 - 78200	36014	37228	35249	35249	37228
78201 - 78400	36130	37344	35365	35365	37344
78401 - 78600	36246	37460	35481	35481	37460
78601 - 78800	36362	37576	35597	35597	37576
78801 - 79000	36478	37692	35713	35713	37692
79001 - 79200	36594	37808	35829	35829	37808
79201 - 79400	36710	37924	35945	35945	37924
79401 - 79600	36826	38040	36061	36061	38040
79601 - 79800	36942	38156	36177	36177	38156
79801 - 80000	37058	38272	36293	36293	38272

	%	%	%	%	%
80001 - 80800	46	48	45	45	48
80801 - 81200	46	48	46	46	48
81201 - 85400	47	48	46	46	48
85401 - 87800	47	49	46	46	49
87801 - 88800	47	49	47	47	49
88801 - 95600	48	49	47	47	49
95601 - 96200	48	50	47	47	50
96201 - 98200	48	50	48	48	50
98201-106200	49	50	48	48	50
106201-108200	49	50	49	49	50
108201-109800	49	51	49	49	51
109801-118800	50	51	49	49	51
118801-124400	50	51	50	50	51
124401-125000	51	51	50	50	51
125001-134600	51	52	50	50	52
134601-143600	51	52	51	51	52
143601-147600	52	52	51	51	52
147601-155400	52	53	51	51	53
155401-169800	52	53	52	52	53
169801-180600	53	53	52	52	53
180601-183600	53	54	52	52	54
183601-207400	53	54	53	53	54
207401- 224400	54	54	53	53	54
224401- 232200	54	54	54	54	54
232201- 266800	54	55	54	54	55
266801- 288600	55	55	54	54	55
288601- 325000	55	55	55	55	55
325001- 373600	55	56	55	55	56
373601- 404200	56	56	55	55	56
404201- 541800	56	56	56	56	56
541801- 622600	56	57	56	56	57
622601- 673600	57	57	56	56	57
673601-1625400	57	57	57	57	57
1625401-1868200	57	58	57	57	58
1868201-2021200	58	58	57	57	58
2021201-	58	58	58	58	58

Kommentarer:

Skatt i procent av lön i kolumn 1 för vanliga förvärvsarbetande:

Lön kr/mån	Skatt i % av lönen	Årslön kr
6 001	13%	72 000
7 001	15	84 000
8 001	17	96 000
9 001	18	108 000
10 001	19	120 000
20 001	26	240 000
30 001	29	360 000
40 001	35	480 000
50 001	40	600 000
60 001	43	720 000
70 001	45	840 000
80 001	46	960 000
98 201	49	1 178 400
125 001	51	1 500 000
207 401	54	2 488 800
673 601	57	8 083 200
1 868 201	58	22 418 400